

S. Tho. de celo 7 mundo.

**Interpretamenta sanctissimi doctoris Thome Aquina-
ris in libros de celo 7 mundo Aristotelis: annotationib⁹
textuum 7 commentorum Averrois: que in alijs volumi-
nibus alias impressis minime habentur: in marginibus
ornata: ac cum additionibus Petri aluerniatis.**

**Textus Aristotelicus cum duplici translatione: antiqua vi-
delicet 7 Joannis Argyropyli: que in alijs voluminibus
minime habetur.**

**Fratri Hieronymi Sauonarole Ferrariensis tractatus:
in quo diuiduntur oēs scie nuperrime in lucem editus.**

**Tabula ordinatissima: que continet omnes questiones q̄s
sanctus doctor soluit.**

Huiusce Operis Castigator bonis Lectoribus. S.

Habes suauissime opus Aristotelicum hoc sat erat tibi dixisse: quo ipsum: tibi habendum: putares: habitum: studiosius perlegeres: Nullum est enim ab Aristotele profectū opus: non elaboratum: nō absolutum. Sed habes opus in philosophia conscriptum. Quid philosophia in humanis sanctius? quid diuinius? Expectabas fortasse: ut in poenice: aut rhetorice dicerem: aut in alia: leuioris operis: facultate. Sed nos nunc altiora cudiimus: habes insuper librum: inter naturalis philosophie libros: ab eo qui naturalis auscultatio inscribitur: primuz ut intelligas: te frustra in ceteris insudaturum: nisi hunc prius didiceris. Etenim scientiam: ordine: potissimum constat acquiri. Neq; solūm primū: sed enām de primis: ac prestantissimis nature corporibus: celo atq; elementis: agentem librum habes: quorum corporū cognitio: tanto optabilior cuiq; esse debet quanto secretior: atq; abditior habetur. Lete rum traductionem tibi dedimus iucundissime lector veterem illam non satis elegantē: fidem tamen. Verum ut ne elegantiam hoc in volumine desyderare posses. Argyro poli quoq; translationem adiecimus: viri lingue vtriusq; peritissimi. Demum quoniam cum omnia Aristotelis opera haud prona: faciliq; intellectu esse: tum hoc imprimis: et rerum obscuritate et sermonis difficultate: ac sensuum altitudine expositione indigere existimauimus. Dini Thome aquinatis: quem ob felicem explicandi rationem. Expositoris peculiari appellatione passim dignantur: compendiarium: secundam: tamen atq; plenam enarrationem in eum ipsum librum formulis excudi: addiq; curauimus: rati nihil superesse amplius: quod ad plenam exactamq; huiusce nobilissime physice scientie partis perceptionem desyderari posse: videatur. Nam author (vni diximus) Aristoteles est: clarissimum philosophie lumen. Semina item traductio: fidelis vtraq; elaboratio: altera: expositor atq; enarratoris est: qui latinozum nulli (vt de eo q̄ modestissime dicam) cedit. Diligentia demū imprimendi tanta adhibita est: quanta operis prestantia exigebat. Hec te optime lector scire volumus: ne huiusce voluminis preciolū grauiusculum videatur: et nostrū laborē et tuam vtilitatē reputant. Vale et lege feliciter.

Petri Nicolai Castellani Sauentini philosophi Carmen.

Deus quisquis alti philosophator celi:
Multiplices motus et orbis et stellas:
Ex hocce terreo cupis interuallo:
Spectare viuo mentis obtutu sacre:
Aristotelicos enas hos et legas:
Ex attica bis translatos libros lingua.
Et cum beati scriptiōibus Thome.
Sciente correctos manu Sauentini:
Calcographi summaq; cū arte sollertis:
Siontini expensis de Giunta impressos.
Doceberis promitto et oblectaberis.

Ugolino Verino florentino Hieronymus Savonarola ferrariensis ordinis predicatorum. S.

Puscula tua aīo letate suscepi & legi: lecta q̄ p̄mēdavi. Nō enī a sūta eruditissimoz. hōiūz ac religiosoz discrepāt: nec ego aliq̄n artē poeticā dānādā putavi: s; q̄rūdaz ab usū: q̄suls nō nulli me i eccl̄hs declamāte v̄bo ac scripto calūniari conent. Q̄z at̄ sciebā scriptū esse: nō r̄sides stulto iuxta stultitiā suā: & Apostoli suam cōsiderabā dicētis serui dei non oportere litigare s; māsnētū eē ad oēs: Statuī t̄ corde meo si letio poti⁹ q̄s v̄bo liguas p̄pescē detrahētū. Uerū tu doz mētē excitasti: & tuis scriptis mellisuiis: & sermōe & scia iperiti ad scribēdū ipulisti. Mea igit̄ letio ē qd de arte poetica sentiā s̄ libello describē: & aduersis q̄sdaz sciolos stilū dirigē q̄ i modico atq; vano: ne dicā inueni v̄boz amore fallunt. Ne q̄rās at̄ vllū a mentitorez hic f̄mōis: qm̄ ista b̄iānitatis studia a nob̄ ḡuozib⁹ disciplinis occupatis viginti duos integros annos vniuersa sil penit⁹ fuerit p̄termisā. Et tu v̄bilmin⁹ Ugolie eloquentissime a paupe amico tuo munus erigūi benigno suscipe vultū. q̄ si aurū & argētū i gāzoflatio dñi offerre nō p̄r: conat̄ tñ cū paupercula vidua vel duo minuta largiri. Quoz p̄ i latere vno artis poetice reliq̄rumq; sciarū sedē atq; distinctionē oñdit: altero v̄o eius scē earū dēq; d̄sguitatē. Scdm̄ at̄ i facie p̄ oīuz sciarū ad nostrā religionē exiguā p̄r̄s vtilitatē demonstrat. In scda v̄o facie spāliter ip̄o poetice artiā rōnē: q̄litatē: fructū atq; dāna manifestat. Qd̄ si cui p̄moz libroz lōgitudō vel subtilitas tedū ḡnat: vltimū libz c̄p̄cipue gr̄a puicid̄ hāc suscepim⁹: p̄cor oīno diligētissime plegat. Vale.

Apologeticus de ratione poetice artis. Incipit liber primus. De omnium scientiarum diuisione.

Vniuersam phia In partes duas scari i rōnālē & realē: & auctoritas excellētissimoz viroz & rō pbat. Lū enī nō enitū nō sit scia: s; eoz distat q̄ s̄: vt phi testat̄: & secēt scie que ad modū & res iuxta suam phi i li de aia: diuidat at̄ ens p̄ncipali i ens reale & ens rōis: necē ē phiā i duas ptes diuidē: q̄rū vna ēo reale respiciat: alia v̄o circa ens rōis v̄sc̄: q̄s ptes q̄ igrat p̄hs & sapiēs appellari h̄bz. Sapiēs. n. teste Aristotile: v̄o oia scire vt decet. Phia q̄s realis i duas ptes distiguit. In p̄ctica & speculatiua. Practicā sciaz dicim⁹ hitū intellect⁹ immediate ordinatū ad opatiōes earū pōrū q̄ sūt i s̄ra intellectū regēdas. Uñ finis p̄ctice ē op⁹ vt i scdo meta^o suoz testat p̄hs. Qd̄ qdē op⁹ p̄rim greco noie vocam⁹ & diffinim⁹ eē op⁹ alteri⁹ potētie ab intellectu nāt̄ posterī eo & aptū natū ab eo regi. Qz at̄ qdā aie opatiōes aliene ab intellectu trāseunt ad exteriorē mās: qdā v̄o minime: p̄cticā sciaz dupli cē existimam⁹. Quedā enī p̄ctica opatiōes aie exteriorē mās p̄tigētes regit. Quedā at̄ dirigit opatiōes ipaz aiaz p̄ficiētes: q̄ pprie ad bonos mozes p̄tinet. Primā ḡ ad mechanicas artes p̄tinere dicim⁹: q̄ cū nec ex obcto nec ex mō suo hēant dignitatē: & si q̄nq; p̄ho expediat aliqd de eis nosse: ignoratiā tñ illarū nomē sapiētis nō euacuat. Scdaz at̄ i tres ptes distinguim⁹. Nā ad bñ btēq; v̄ uedū op⁹ ē hōiez i bonis actib⁹ & ad seipsū & ad alterū dirigi. Ad hitū ḡ aie & ad rōnis ordinē: q̄ hō bñ regit ad seipsū ordinatā ē scia q̄ hētur i libro ethicoz A. R. S. qz ad alterū p̄t hō dupl̄ ordinari: v̄z spāl̄ ad familiā. & v̄l̄ ad regimē ciuitat̄ & regnū: hāc p̄tē i duas diuidim⁹. In r̄conomica & politica, Sub politica aut̄ scia legū clau

dit. Et speculatiua scia realis i tres ptes scindit. Lū enī intellect⁹ n̄ sit a mā sepat⁹: necē ē i tm̄ vniq; oq; eē intelligibile: inquatū ē aliq̄ mō a mā sepatū. Quedā igit̄ i p̄ticulari nec a mā sensibili nec a mā intelligibili separari p̄t. & h̄ sūt oia nālia. Uerū qz intellect⁹ (vt dixim⁹) ē imālis: id qd̄ ē māle p̄t imāl̄ itelligē: & p̄ticularē v̄l̄ apphēdere. Uñ cū vsq; ad singularia iubeat Plato q̄scē. & scia sit solū v̄l̄i: de his q̄ nullo mō possūt a mā sensibili & intelligibili p̄ticulari separari: ē phia nālis: q̄ quāuis nō abstrahat a mā sensibili abstrahit tñ a mā p̄ticulari. Quedā at̄ & si a mā sensibili reasr̄ neq; sūt sepatā: p̄t tñ p̄ intellectū ab ea separari: s; a mā intelligibili abstrahi neq̄ant. Et hec sūt oia mathematica. De qb⁹ ē scia speculatiua alia a nāli: q̄ ē & Geometria & Arithmetica. Quedaz v̄otā a mā sensibili q̄ ab itelligibili sūt sepatā. circa q̄ a lia scia v̄s̄at: q̄ metaphysica uicupaf. Pr̄ia ḡ h̄arū B est phia nālis cū sit de reb⁹ nālib⁹: q̄ iō nāles dñr qz h̄sit nām q̄ ē p̄m̄ mot⁹ & q̄ctis: necē est vt tractet de motu & mobilib⁹. q̄ ab A. R. i multas ptes diuidit. In p̄. enī cōsiderat de motu simpl̄ q̄ de phico auditū iscribit. In secūda de motu p̄ p̄parationē ad cor: pa nobilissima: v̄z i libro de celo. In tertia de motu ip̄o p̄ p̄parationē ad cor: pa simplicia ḡnalia & corruptibilia: q̄ sūt eēta: i libro. 6. d̄ ḡnatiōe & corruptiōe. In q̄rta itē de motu p̄ cōpationē ad ea q̄ i media aeris regitōe ḡnānt: i libro metheozozū. In q̄nta p̄ cōpationē ad ea q̄ ḡnānt i tra: i libro de mine raliū: que tñ ab A. R. nō h̄c̄m⁹: s; Albert⁹ magn⁹ hunc libz: u coposuit. In sexta p̄ cōpationē ad ea q̄ h̄nt vitā: q̄ qm̄ intermixta sūt nobiliora oportuit ēta diligēt⁹ p̄ tractare. Et qz a cōozib⁹ ē icohādū: necē sūt v̄o dēterminare de his q̄ p̄tinet ad oia aiata: de qb⁹ tractat i libro d̄ aia. Qz at̄ (vt dic̄ p̄hs) q̄tuoꝝ s̄ ḡnā viuētū: quoz vniū h̄z solū aiaz vegetatiua. Aliū v̄o cū vegetatiua h̄z ēt sensitiua: s; sine motu. Alterū at̄ cū his h̄z ēē motū localē. Et q̄rtū gen⁹ ē hōiūz: q̄ sūp̄ sensū & motū h̄nt intellectū: iō post sciaz q̄ scim⁹ qd̄ ē aia: & p̄ quā coḡscim⁹ q̄s h̄z ptes & potētiā i ḡnali: necē ē spāl̄ ad hec viuētū ḡnā d̄ scēdē: vt p̄fecti⁹ nā eoz coḡscat. Uerū qz intellect⁹ ē imālis: n̄ p̄tinet ad physicū s; ad mathematicū d̄ intellectū sepatō disputare. Uñ nō oportuit aliquē spāl̄ libzū edē i phia nāli: q̄ de intellectu sepatō tractaret. De aia enī i intellectu phyic⁹ tractat iq̄rū ē cor: pi v̄uita. Nō at̄ inq̄tus ē sepatā: qz ip̄a ē termin⁹ & or̄iōn phienālis. De sensu aut̄ extiori debet p̄hs nālis hēre coḡnitiōnē quas tradit A. R. i li de sensu & scusato. Et qz sc̄sus iteriō: ab exteriori accipit sp̄s suas: cū phāstia sit mor⁹ sc̄sus a sc̄su. Cōsc̄q̄ns ē de sensu iteriōri p̄hm nālē oportē notitiā tradere: quā A. R. tradidit nobis p̄t̄z i libro de aia: p̄t̄z v̄o i libro de memoria & reminiscētia. Et qz p̄ sōnū & v̄igiliā sensus ligant̄: s; q̄s scire ad physicū p̄tinet. Uñ d̄ eo agit i li de sōno & v̄igilia. De his at̄ q̄ p̄tinet ad tertū gen⁹ viuētū: q̄. s̄ h̄nt sensū cū motu: tractat p̄hs i li de cā mor⁹ aialū: & i li de p̄cessu aialū: vbi oñdit q̄ sint opt̄e ptes ad hūc motū p̄tinetes. De his v̄o q̄ p̄tinet ad id gen⁹ viuētū qd̄ tm̄ mō h̄z vitā: tractat i li de vita & morte. Et qz vita aialū p̄ expirationē & respirationē cōseruat: iō huic libello adiūgit libzū que de expirationē & respirationē aialū iscripsit. Et qz hec iueniū i diuersis statib⁹ viuētū: iō p̄cedētib⁹ copulauit libzū de iuētute & senectūte. Et qz immē: si p̄cisa fuerit breuis ē vita: Senect⁹ aut̄ lōga: iō cōsc̄q̄nter tractat de lōgitudine & breuitate vite. Et qz vita vsq; ad senectūte maxie p̄suaf p̄ sanitatē: & p̄ infirmitatē p̄cidit: p̄cedētib⁹ anectit libz de sanitate & egritudine. Et qz p̄ p̄ueniēs nutrimentū sanitas p̄suaf: & p̄ p̄riū destruit & egritudo supuēit: iō post eos libzoz q̄ dicti sūt: de nutrimento & nutribili libz edidit.

Secundus

Postremo tractatum erat de omnibus animarum et de plantis quibus
 et Arithmetica copiosa Theophrastus in libro de plantis tractauit
 ruit. Deinde de animalibus omnibus secundum species suas quod et Arithmetica et Albertus
 bertus copiose fecerunt et in terminat tota philosophia naturalis.
Mathematica autem scia quae abstracta a materia sensibili et si ab intellectu
 bili in duas partes secat. Nam huiusmodi abstracta autem considerantur
 derant sine aliquo sui positioe: et sic unitate et numeros huiusmodi
 quibus Arithmetica considerat. Aut cogitantur secundum quod habent pos
 sitionem: et sic huiusmodi magnitudines: circa quos se exercet geometria.
 In mathematicis autem et naturales scias quod sunt scie
 medie ut Astrologia quae circa astroz morum versat: et specti
 ua quae de linea et magnitudine visuali tractat. et Musica de
 numeris sonoris et eorum proportionibus considerat. Nam
 haec quatuor ad modum sunt mathematicae eo quod mathematico
 ruz principijs et maximis ac demonstratiombus vtuntur: quibus
 vero ad obiectum sunt naturales: eo quod circa res naturales versantur.
 Et quod obiectum est magis de essentia scie quam modus iudicio
 meo potius naturales scie quam mathematicae appellari debent.
Metaphysica autem quae est de abstractis a materia sensibili et
 intelligibili in duas partes secari potest. Nam huiusmodi ab
 stracta dupliciter sunt. Quaedam enim eo dicitur ab utraque materia
 abstracta: quae sua generalitate comprehendunt ea quae in nullo modo a
 materia dependunt. Quae sunt in materia et haec voca
 mus transcendentia: ut ens: res: bonum: et cetera id generis: de quibus
 b' metaphysicus tractat. Quae subiectum eius ut dicitur philosophus
 est ens in quantum ens. Quaedam vero sunt abstracta quae nullo
 modo materie coniunguntur quae sunt intelligentiae separate
 de quibus principaliter metaphysicus considerat.
Rationalis autem scia est illa quae circa ens rationis versat. Ens autem ratio
 nis dicimus id quod ita a ratione iunctum et fabricatum est et ipsa
 inueniri non potest ut sit vltima et propinqua et syllogistica et cetera
 rationis: quae nullus recte sciens ex intellectu inueniri posse pu
 tabit: nisi forte sit in signo. Cum enim philosophus cepisset rerum sciam
 acquirere et frequentari: ut testatur Boetius in suis disputatiombus et
 studijs per diuersos discursus rationis ad dictionem icurreret et
 ignorantes nas argumentationum ac silloz nimis impediebatur
 tur processu eorum. Unde visum est eis per artem disputandi inuenire
 da et disceda esse: quae de rebus naturalibus et motibus cecutiendo
 tractatum. Nam sic cetera potentiae animae in suis actibus errare possunt:
 ita et intellectus in suis: et sic ratio de operibus aliarum potentiarum ratio
 cinat et ordinat eas ut per debita media ad suos fines puen
 niat: ita et potest de suo proprio actu rationari et seipsum ordinare
 ut per debita media ad suos fines sine errore pueniat. Sic
 ipsa rationem in diuersas artes ad dirigendum hominem ad di
 uersos fines ad quos puenit per exercitium corporis: ita congruum
 fuit ut aliquae artes inueniret: quae seipsum in suis operibus dirigeret.
 Nihil enim aliud videtur esse ars quae quaedam rationis ordinatio per quam homo per
 debita media ad finem intellectu perducit. Ille ergo artes quae exercentur
 per corpus quod autem definitur dicitur finiles. Ille vero quae per solum intellectum
 exercentur quae liber dicitur liberales. Quoniam autem omnes scie sunt
 secundum rationem: non tamen omnes dicitur rationales: sed solum haec de quibus loquimur:
 quae ipsa si solum est ratio: sed et dirigunt omnia rationis opera. Operatio
 nes vero rationis tres sunt: vix simpliciter apprehensio: oppositio et di
 uisio: et discursus seu argumentatio. Circa quae tota rationalis
 scia versat. Primum enim operatio intellectus definitur liber predicamentorum
 Arithmetica. Secundum autem liber permenias. id est de interpretatione.
 Tertium vero reliqui libri logices: quae sunt de syllogismo. Sed quae in
 sillo duo sunt forma et materia: haec per tertiam duas principaliter di
 uidit. Una enim tractat de syllogismo simpliciter et eius forma: et
 ad hanc ordinantur philosophiae librorum per analyticos: Alia vero de
 sillo materia considerat quae est id est ex quo dicitur. Haec autem sunt propinqua: ex
 quibus discurrendo ad conclusionem puenimus. Et quae ars imitatur
 nam: sic nam ex causis pcedit ad effectum ita et rationalis scia ex pro
 pinquibus pcedit ad conclusiones. Nam propinqua dicitur a logicis ca
 conclusionis. Nam autem aliquae per causas necessarias operantur: aliquae per eas quae
 vt in pluribus et non ex necessitate perducunt suos effectus: quibus

quod virtus fuerit fortior: tanto et frequenter ad effectum ite
 tos pueniunt. Ratio igitur quae ex propinquis necesse et evidenter
 ita suas colligit quod vt in quibus in tali processu fallat: et huius
 processu definitur liber posteriorum analyticorum quod de demo
 stratione sillo considerat: quibus vero ex propinquis probabilitibus
 ceditur: per quos et si scias non gnat opinionem tamen facies inclinat intel
 lectum ad vnam partem ad dictionem determinat et sic aliquid for
 midat ne alteri: et huius processu definitur liber topicorum. Aliquam
 ex signis pcedit per silloz quod est enthymema: quae quibus opinio
 nem non gnat: tamen aliquam facit estimationem de re qua dicitur
 pbare: Cum processu deseruit ars Rhetorices. Aliquam ex
 sillo diuisio et exemplis pcedit per silloz: quae philosopha vocat ex
 plura: cui processu deseruit ars poetica. Et quae omnibus huius
 cessibus dicitur errare per defectum alio principio quod ad silloz
 ptiinet: congruum fuit ut huiusmodi dictionis cognitio
 nobis traderet. Cui definitur liber ethicorum. Et in terminat vni
 uersa philosophia rationalis. Grammaticae autem proprie nec est scia realis
 nec rationalis: quae de vocum significatioue et orationis constructione et
 litterarum inscriptione tractat: quae sicut ordinata: atque scribuntur
 secundum placitum hominum. Possent enim homines vna puenire et vni
 uersum modum loquendi et scribendi quem nunc fuerat imutare:
 sic est enim multa antiqua imitata fuerunt. Sed in alijs scientijs
 fieri non potest: ut viro sapienti manifestum est. Scia enim est inimitabilis
 et scripturis. vt Arithmetica manifeste pbat. Unde gram
 matica inter scias non numeratur: nisi nomen scie accipere voluerit
 in latissime. hac igitur diuisioe nisi fallor: omnes scias quae vbi
 manigentum inueniri possunt plerumque: et si forte alie inueni
 tur: vel non sunt de scie: vt multe supstititiose quae diuinatorie ap
 pellantur: vel ad istas quae enumerauimus reducuntur. Quas
 omnes philosophiae partes quod possidet: simpliciter philosopha et sapiens appel
 lari non potest: sed ex parte solus: si parte aliqua solus possideat: quod
 ut dicitur est sapiens simpliciter dicitur qui omnia scit vt dicitur. Hoc
 autem dico philosophice: non christiane loquendo.
Sacra vero theologia vtriusque istas commutari non pote
 rit: quae nec virtute humani ingenij nec alio intellectu creati quae
 libet excellentissimi inueniri aliquo modo potest: versat enim circa illud
 ens quod a nullo intellectu naturae potest intelligi: et tamen comprehendit
 omnia quae alie scie considerantur sub vna ratione formalis vt sit vna scia
 et non plures. Si enim loquimur de ratione formalis ex parte obiecti
 in quantum est quaedam res dicimus ipsam tractare de deo sub ratione dei
 tatis. Et haec est obiectum principale: quod si de alijs tractat hoc
 agitur secundum quod ad dei diuersum modo ordinantur: vel sic ad causam
 efficientem: vel sic ad finem. Si autem loquimur de ratione formalis ex
 parte cognoscens: sic obiectum eius est ens diuinitus reuelabile.
 Tractat enim de omnibus rebus tam diuinis et supernaturalibus ac
 naturalibus quae moralibus: non quod per rationes naturales vel per creaturas
 pcedendo: sed per lumen supernale. Unde in creaturis non considerat
 proprietates rerum et essentias causasque primas: ac prima
 earum principia: eo modo quo philosophi faciunt sed altius eleuatur:
 considerans in eis principaliter diuinam potentiam: sapientiam ac
 bonitatem: et per eas inuestigat proprietates diuinarum rerum
 non annexa a lumine naturali: sed a lumine diuino subue
 eta quod splendore suo adiunat intellectu: et metum ab omni
 ni labe purgata confortat vt in creaturis tanquam in speculis
 diuinam contemplet bonitatem: paulatimque ipsum substol
 lit super altitudines terre: ac mirabili quodam modo in su
 num sanctissime et in diuine trinitatis pducit vbi pa
 scit et quiescit ac decatat. In pace in id ipsum dormias et re
 quiescat. Omnibus ergo scis in pacto dispositis ac diuisis: Reliqui
 qui est vt comparemus eas ad iudicem considerantes earum di
 gnitates: et pueniunt: vna alteri proponentes: vt cognosca
 mus quae trasfuerunt inspicere: et in qua paulisper imitari
 et quae tanquam omnium naturarum operationum fines amplecti de
 beamus: vt sumus aliqua ex parte etiam in hac vita beati.
ExPLICIT liber primus. **I**NCIPIT liber secundus.
 De singulari scientiarum ordine ac dignitate.

De singularū sciārū or. 7c.

Scientiarū alie sunt honorabiles: no-
 norabiles sunt speculatiue: laudabiles pra-
 ctice. Honoram⁹ eius fines. Laudam⁹ at ea
 q̄ sūt ad finē. Q̄ ḡ speculatiue sūt pp̄ se: ḡ
 ctice vō pp̄ aliō: cū finis illaz sit cōteplatio
 vitatis: istarū vō finis sit op⁹: manifestuz ē speculatiuas
 scias p̄ctis cē digniores ac honorabiliores. Practicas
 enī scias uō honoram⁹ pp̄rie sz laudam⁹. Nā scire ea q̄
 ad bonos moras p̄tinet siue ope (vt ph̄o testat) nihil ē:
 et multo magis minimū putat scire artes mechanicas.
 Nō enī h̄z hec scia dignitatē ex obcto nec ēt ex mō. Vñ
 siqs moralia sciāt: et uō op̄t: nec honorat nec laudat: i-
 mo por⁹ vitupat: qz tota vis ei⁹ ope ē. Q̄ ḡ p̄ctice scie
 nō sūt pp̄ se sz pp̄ aliō cōparātes eas ad iudicē: dicim⁹ il-
 las p̄stare q̄ ad nobilitatē finē ordinant. Et iō morales
 p̄ponunt mechanicis: qz ille ad p̄ficiēdā aiā: iste vō ad
 bona corpis ordinant. Inter morales aut̄ politica eco-
 nomice: et economica ethice p̄fer: qz bonū q̄sto cor⁹ ē tā
 nomice: et politica at̄ ad bonū cōe ciuitatis et regni
 to ē diuini⁹. Politica at̄ ad bonū cōe ciuitatis et regni
 imediate: et economica ad bonū familie. Ethica vero ad
 bonū viui⁹ hoīs tm̄ ordinat. **Sciārū** vō speculatiua:
 rī Altera alterā excedit: vel qz certior ē: vel qz de nobi-
 lioib⁹ et excellentiorib⁹ tractat. p̄positis ḡ duab⁹ scijs si
 vna supat alterā i certitudine et obcto: p̄culdubio digni-
 or ē ea. Si at̄ i altero solū p̄cedit: illa dicim⁹ eē simplr p̄-
 nouēdā q̄ nobilitatē h̄z obctū q̄: nis minorē h̄eat certitudi-
 nē. Obctū cui ē magis cōtiale scic q̄: modus. Vñ potē
 tie et h̄t: uō a mō sz ab obcto sp̄m accipiūt. Quānis ḡ
 illa q̄ certior ē sit dignior q̄stū ad hoc: est tm̄ min⁹ digna
 simplr cū m̄ de reb⁹ i nobilitatē tractet: ḡ si scias reales
 simplr dicim⁹ eē nobiliores scia rōnali: eo qz nobilitatē h̄t
 at obctū: qz eius reale nobilitatē ē ente rōis. Inter reales vō
 mathematice q̄: nis certiores sunt ualib⁹: qz tm̄ circa q̄:
 titates et q̄litates v̄sant simplr si i nobiliores eis q̄ subas
 nales p̄siderat: sic accū ē i nobilitatē suba. Pure at̄ mathe-
 maticae vt ē arithmetica et geometria q̄: tū ad aliqd̄ p̄fer-
 runt scijs q̄ medie sit. i. q̄stū ad modū. Vñ a ph̄is arith-
 metica et geometria d̄sr p̄ncipales et sbalutatas: qz h̄
 oēs firm̄: tatē et certitudinē h̄z ab illa. Vñ in quātū h̄e
 medicē nales (vt sup⁹ dixim⁹) p̄ferunt illis: qz res nā-
 les circa q̄s medie v̄sant p̄ferunt numeris et figuris: q̄ a
 puris mathematicis cōsiderant. Arithmetica vō meri-
 to p̄ferat. Geometrie: tū qz h̄z obctū nobilitatē vtpote ma-
 gis abstractū: tū qz ē magis certa. Nā geometria se h̄t
 p̄ appositionē ad arithmetica vt ph̄s dic̄: P̄ct⁹ enī po-
 sitionē icludit: quā v̄ntas uō respicit: et siue numeris et
 v̄nitatib⁹ geometria suas demonstratiōes nō fac̄. Astro-
 logia at̄ dignior ē p̄spectiua et musica: tū qz ē d̄ nobilito-
 ri obcto: tū qz fm̄ se ē magis certa. Vñ at̄ enī circa celū
 et astra q̄ h̄nt ordinē inuariabile et certissimū. At p̄specti-
 ua simplr v̄ cē dignior: musica: et qz obctū visus ē nobi-
 litatē audit⁹: et qz stabili⁹ ē. Vñ et sz se maiorē v̄ h̄ere
 certitudinē. In scia at̄ nali q̄uis lib̄ de physico auditu
 rōne ord̄is doctrine alijs libris p̄ferat: nō tm̄ rōne digni-
 tatis: nisi forte qs opinet̄ cū ceteris libris p̄stare: rōne di-
 gnitatis p̄mi moris de q̄ tractat i 8° li^o. Pars at̄ illa q̄ de
 aia et de aialib⁹ tractat (vt ph̄s dicit i p̄ de aia) ob⁹ alijs p̄-
 tib⁹ ē p̄ferēda pp̄ obctū sui nobilitatē maiorē. Et siqs di-
 cat librum de celo ceteris eē p̄ferēdū qm̄ tractat de corpib⁹
 nobilissimis: p̄ferri cū sz Aristotile et Platonē celus
 sit aiati. d̄z ē fm̄ Boctiū qz ph̄s nō arbitrat̄ corpa ce-
 lestia eē aiata eo mō q̄ Platonici crediderūt. i. aia iformā-
 te et dātē eē quā vocauerūt aiāz mūdi: sz itellerit ea eē aiā
 ta ip̄ ope p̄ v̄nionē itelligētē ad talia corpa quē admo-

dum motor vñ mobili. Vñ **Az.** nō agit i li^o d̄ celo de
 corpib⁹ ista p̄ relationē ad itelligētā monēt: nec de ei⁹
 nā aliqd̄ dic̄: et recte. Excessisset enī metas ph̄i nālio: cui⁹
 sit ofm̄ metaphysici de subijs separata tractare. Tractat
 ḡ de huiusmodi corpibus p̄ cōparationē ad motū et ad
 for̄mā nālē dātē eē q̄ nō ē aia. Cū itaqz aiata i q̄: tū h̄i⁹ uō
 bilioza sunt in aiatis: nec ē p̄tē ph̄ie nālis q̄ circa aiata v̄-
 saf p̄ferre illi q̄ v̄saf circa motū celi et nāz ei⁹: exclusa p̄tē
 platiōe de naitelligētē mōuētis. Quis cū foza celi in-
 quātū foza sit nobilioz aia i quātū aia ē foza: eo qz illa
 dat eē corruptibile: h̄ at̄ corruptibile: tñ aia i q̄: tū h̄ et
 lis foza nobilioz ē foza celi: qz aia dat eē aiati nō at̄ foza
 celi. Et simplr et absolute loquēdo aia ē nobilioz foza q̄
 foza celi. nō enī simplr foza celi p̄ferēda ē aie: qz dat eē i
 corruptibile et sempiternū. Alioqn̄ foze lapidū et q̄ridā
 rcrū i nobilitatē p̄ferunt aie: eo qz dat eē vel sēpituū vel durā-
 bili⁹ q̄: aia. Libri itaqz de aia oib⁹ libris ph̄ilosophie nā-
 lis p̄ferunt. Liber vō de celo sed̄s erit dignitate. Sigs
 tñ cū scō Thomai sū. p̄ ḡc. sū sūiē voluerit Aristotiles
 opinatū corpa celestia eē aiata aia iformate et dātē eē: nō
 tñ cū licebit p̄ferre librum de celo libro de aia. qz ph̄s uō
 tractat ibi de celo i quātū aiati ē: sz solū de his p̄siderat
 q̄ ad motū celoz et etoz p̄tinet: nulla h̄ita dispōne de
 aia ip̄soz. Sz qz ad alia festinam⁹: de ordine dignitatis
 ceteroz libroz taceo. Quē facile cogscē poterit q̄ ea q̄
 sup̄ dixim⁹ diligētē i p̄serit. **Metaphysica** at̄ eo qz
 marie ē de deo et eā marie de h̄z: vt dic̄ **Az.** merito oī
 b⁹ antepōndā ē: h̄c enī ē finis ad quē ph̄s et sapiēs itē
 dit p̄uenire et i q̄ gescē tētāt. At rōnalis ph̄ia q̄ iter spe-
 culatiuas scias tenet i sūmū locū: qz et ip̄a mltas h̄z p̄ctes:
 p̄siderat̄ adū ē qualr ordinari d̄z. Quidā enī adeo eā i nobi-
 litatē p̄ferat vt uō dignitātē ipsā speculatiua appellat: eo qz
 videat qdā sciēdi modū et ad aliō ordiari quē admodū
 et p̄ctice scie. Sz siqs recte p̄sideret: iter p̄cticas scias eas
 nō cōnumerabit: cū p̄ctice scie ordinem ad op⁹ alterius
 potētē q̄: itellect⁹: ad qd̄ ista uēq̄q̄ ordinat: sz op⁹ itelle-
 ctus tm̄ respicit: et ipsa sz se nō ē modus sciēdi: sz scia in-
 pleriqz mltō certior q̄: ph̄ia nālis. Nā ph̄s i libro p̄o-
 lythicoz ita certas demonstratiōes fac̄ vt nullū pos-
 sit eē dubiū quē de et p̄p̄e de syllogismoz formis sciam
 h̄eam. In ceteri qz libris ita efficacis suas pbat. Quē
 vt nō videā q̄ rōne logica nō possit: et scia: et speculatiua
 scia nūcupari: q̄: nis ēt d̄i suas regulas ad obcta aliarū
 sciārū applicat possit dici mod⁹ sciēdi: sz siue sit scia spe-
 culatiua siue nō: manifestū ē tñ illā p̄tē q̄ ē de demonstra-
 tiōe ceteris eē digniorē: eo qz demonstratio ē nobilissim⁹
 illogism⁹. Nā p̄me dne p̄tes qm̄ vna ē de simplici itel-
 lect⁹ ap̄ ph̄s d̄: alia vō de op̄one et diuisione ordinat̄ ad
 sillogismū tāqz ad finē. Vñ postponunt tertie p̄tē q̄ est
 de sillogismo quē admodū ea q̄ sūt ad finē postponunt
 ipsi fini. Qd̄ ēt p̄ria ps postponit scōe: cū ordinat̄ ad eas.
 Sedm̄ ḡ ordinē doctrine lib̄ p̄dicamētoz: libz pierme-
 ntas p̄cedit: et hic librum p̄o lythicoz: sz vō ordinē
 dignitatē se h̄nt adinice ordie retro ḡdo. Lib at̄ p̄o ana-
 lythicoz c̄ti oēs alios libros ph̄ie nālis p̄cedat fm̄ ordi-
 nē doctrine nō tm̄ p̄ponit oib⁹ ordie dignitatē. In libro
 enī p̄dicto tractat de sillogismo simplr q̄ ē gen⁹ ad oēs
 sillogismoz sp̄es. Sp̄es vō sūe digniores et p̄fectiores
 sūt. Quaz vna tāto dignior ē alfa q̄sto efficacis suā q̄ne
 pbat et q̄sto excellentiorē bitū ḡnat. Qz scia dignior ē
 opione et opio existimatiōe. Et r̄statio at̄ sū p̄tōe. Sills
 demonstratiuas dignior est dialectico: et dialecticus rhe-
 torico: rhetoricus aut̄ poetico: et iō lib̄ posterioroz aia-
 lythicoz dignitate p̄cedit librum topicoz: hic aut̄ librum
 rhetoricoz: q̄ li^o poetrie merito antepōnit. Postreō vō
 loco collocabit liber elēcoz q̄ d̄ sillo sophistico tractat.

Sacra autem theologia est et practica et speculativa. Nam sub ratione formali obiecti ipsius omnia enim tanta divina quae naturalia et moralia (ut dictum est) includunt. Principaliter tamen est speculativa: quae quavis finis precepti sit charitas de corde puro: tamen charitas ulterius ordinatur ad contemplationem prime veritatis tantum in propria quae est in via tantum: ad finem iuxta illud domini Jesu. Qui diligit me diliget a patre meo et ego diligam eum et manifestabo ei meipsum. Theologia ergo quae tamen ad utramque partem dignior est omnibus scientiis humanis inveniuntur. In quantum enim est practica: ad nobilissimum finem utpote ad ultimum ordinatur. Cum ergo una scientia practica alteri proponatur pro nobilioris finem: nulla in genere practica poterit huic nostre scientie comparari. In quantum vero speculativa: palam est quod simpliciter omnibus est dignior: eo quod obiectum eius sit deus supernaturaliter cognitus. Quantum etiam ad modum omnes alias precedit. Nam scientia humanis inveniuntur certitudinem habent a lumine naturali quod multi praesertim deficit. Theologia autem a lumine divino: quod nullo modo deficere potest. Unde merito haec sola digna est nomine sapientiae: et studium homines perfectos reddit ac pro modo utriusque bonorum: et pro merito a regnis: et sedibus: atque in comparatione illius omnia sunt ut stercora existimanda. Tamen enim distat haec ab alijs scientiis quae tamen deus distat a creaturis: dicente scriptura: infinitus thesaurus est hominibus: quo qui usi sunt participes facti sunt amicitiae dei. Scientiis itaque omnibus hoc modo ordinatis: manifestum esse potest quas transseueriter legere: et in quibus paululum immorari: et quam tanquam finem amplecti debeamus. Romana enim et mathematice cum ex obiecto non habeant magnas dignitates transseueriter et quae tamen sufficit ad aliarum scientiarum utilitatem inspiciende sunt. In philosophia autem naturali aliquantisper immorandum est: tamen pro obiectorum dignitate: tamen est pro utilitate: quae naturalia eleuant animam ad diuina. Metaphysica vero in scientiis humanis est finis omnium: cui tamen preponimus semper sacra theologia: in qua vir sapiens perpetuo quiescere debet. Quia ergo de numero et ordine ac dignitate scientiarum diximus: reliquum est ut de earum utilitate aliquid loquamur.

Incipit tertius liber de secularium scientiarum utilitate christiane religioni.

Inem humane vite est contemplatione prime veritatis non solum fides catholica: sed etiam excellentissimi omnium philosophorum Plato et Aristoteles. eorumque sectatores testantur et ratione manifestissima probant. Nam finis vniuersum cuiusque rei est propria operatio: quae philosophus vocat secundam rei perfectionem. Prima enim est forma. Operatio autem hominis propria est intelligere veritatem. Quamquam autem veritas est nobilior: et philosophus tanto operatio hominis propria hac veritate inspiciens est nobilior: et magis propria veritas sit ultimis finis. Unde philosophus in 10. ethico rursus dicit ultimis finem esse operationem nobilissimam potentie per operationem ad nobilissimum obiectum. Nobilissima autem potentia in homine est intellectus et nobilissimum obiectum est prima veritas quae est deus. Ergo operatio intellectus quae est contemplatio dei est ultima hominis perfectio. Verum in hac vita quam homo possit fieri beatus est difficile intelligere: imo est impossibile diffinire: quae impossibile est quoniam in hac misera vita mortali vere posse esse beatum. Et pro philosophus Aristoteles angebat: ut patet in ethicis suis. Cum enim de alia vita rationes naturales nihil posset affirmare: et in hac quasi aliquid vere posset esse beatus minime discerneret nullam certam partem de beatitudine perserere finis. Nos autem facile probamus nullum omnino in hac vita mortali vere posse fieri beatum. Ad quod probandum est multae nobis rationes et pene demonstrationes occurrunt: quae tamen iam res in promptu est et experientia probatissima: quae per multa millia annorum iam nobis hoc apertissime demonstrant: cum adhuc de nullo mortali vere dictum sit vel dici possit quod in hac vita fuerit vere beatus. Quam tamen rationem ne omnino videamur hanc partem praeterire adducemus in medium. Inter ceteros enim omnium

re quantum religioni christiane praesent aut praeserint seculares: necessarium putamus prius declarare quis sit finis humane vite non solum secundum fidem: sed etiam veritatis naturalis et similiter quot et quae sit medium per quod ipsum finem attingimus. Hoc enim patefacto facilius ad propositum peruenimus. Ut autem ratio sit potestior et nullus possit eius virtutem subterfugere: statuemus in medio aliquem qui omnia bona creata possideat: hoc dempto distaxat: quod diuina essentia non videat: volentes tamen ut cognoscat naturam omnium rerum creaturarum: et sit deus angelorum ac totius vniuersi: huic ergo quisquis ille fuerit siue homo siue angelus: probum non esse vere beatum si beatitudo est quies desiderij. Nam cum non quiescit naturale desiderium: certum est ipsum ad finem nondum peruenisse. Quod autem huic nostre creature in tanta sublimitate constitute naturalis desiderium non quiescat: sic probamus. Omnes homines nam scire desiderant (ut philosophus ait.) Quod quidem non solum verum est de hominibus sed et de omni creatura intellectuali: quae vniuersumque inclinatur naturaliter ad suam perfectionem. Perfectio autem intellectus est scire et veritatis contemplatio. Cum igitur scire sit rei causam cognoscere: et quoniam illius est causa: et quod impossibile est aliter se habere: ut dicit philosophus in primo posteriorum analyticorum. naturale desiderium est vniuersumque intellectui visio effectus desiderare cognoscere causas. Cum pro admirari (inquit Aristoteles.) ceperunt homines philosophari propter naturale enim desiderium secedi philosophi videntes effectus inclinauerunt animum ad investigandas causas. Quicumque ergo super angelos fuerit constitutus: cum habeat intellectum non poterit ab hoc naturali desiderio liberari: eo quod naturalia aufferi non possunt. Ergo visus angelis et alijs nobilissimis effectibus aut eos cognoscet perfecte aut imperfecte: si imperfecte statim ex naturali desiderio ad acquirendam perfectam eorum cognitionem inclinabitur: quae omne imperfectum naturaliter desiderat suam perfectionem. Unde et naturaliter appetit formam sicut femina appetit esse virum: et turpe pulchrum ut dicitur in primo physico. Ergo naturale desiderium eius nondum quiescit. Adhuc quod mouet et ita sequitur quod non est in fine ultimo: nec vere beatus. Si autem perfecte huiusmodi effectum cognoscit: ergo intelligit eos de pendere ab aliquo superiori causa quam statim ex naturali desiderio cognoscere optabit: quae (ut dictum est) omnes naturaliter scire desiderant: et scire est rei causam cognoscere. Non ergo quiescet adhuc eius naturale desiderium imo vix minus quiescere quam naturale desiderium aliorum intellectuum inferiorum: quae id quod naturaliter mouet quanto propinquius est termino tanto velocius mouet. Cum igitur intellectus praesertim sit terminus proprius quissimus: iuxta casum positum: sequitur quod ad ipsum visum beatus tunc moueat quae aliter intellectus remotior. et ita non videns deum quiescere non poterit. Non ergo erit vere beatus. Si igitur tali casu facto probatum est excellentissima creatura si ne visio dei nullo modo vere posse esse beatam quis poterit asserere hominem mortales et in hac miserabili carne et in tam crassa ignorantia ac cecitate posse beatificari. Beatitudo ergo nostra est visio prime veritatis. id est patris et filij et spiritus sancti: iuxta illud verbum Saluatoris. Haec est vita aeterna: ut cognoscatur te solum verum deum et quem misisti Iesum christum. Nec curandum est nunc utrum beatitudo praesent sit in actu intellectus vel in actu voluntatis. Nos enim de quod essentialiter praesent sit in actu intellectus: perfectissime vero in actu voluntatis. Sufficit tamen nobis in praesentia quod beatitudo est operatio partis intellectus. id est superioris partis anime rationalis: quantum pertinet ad homines per comparationem ad deum non in enigmate sed apte visum et cognitum. At quod non solum secundum fidem sed et iuxta finem athenicorum et peripateticorum contemplatio prime veritatis requirit puritatem anime secundum illud philosophus. Anima sedens et quiescens fit praevidens. qui etiam in libro ethicorum ostendit neminem se posse beatum nisi virtutes morales possideat: quibus ab omni labe concupiscentiarum et passionum mundetur animus: et

De seculariū sciarū vti. ꝛc.

medii pueniēdi ad beatitudinē dicim⁹ cordis puritatem dicēte dño. Beati mūdo corde qm̄ ipsi deum videbūt. Cū ḡ post creationē vniuersi labētib⁹ hoib⁹ mulier eligiōes. si tñ vere religiōes possint appellari: sicut inuenire: illā debem⁹ cōfiteri verā ⁊ solā eē religionē ⁊ a deo institutā: quā vđ meli⁹ vel sola hoies pfecte pducit ad aī puritatē predictā. Nullā aut inuenies aliā nisi chriāno rī religionē. Hec enī sola docet pfectā aī puritatē: cum hoies istruat: oib⁹ creatis ēt semetipsis relictis: soli deo p amore inherere: deū plusq̄ seipm̄ diligere: nihil ppriū querere: tā puro amore deo finire: vt mercedē nullā deī amātes cōsiderēt: sed solū ei⁹ honorē ⁊ glīā. Non est opus aut nūc p diuersas alioꝝ supstitutiones discurre: spūritas idolatraz pādere: phozꝝ discordias: ambiguitates: ac ignorātiā explicare. Mahometti sectaz pūfuz: fatuā ac inhouestā p̄dicare: iudeozꝝ q̄z qui soluz sē corticem in scripturis attēdūt ineptias dēmonstrare. Nullā enī religio est necesse pōt que magis ad cordis puritatē ducat vel ducere possit q̄ nra. So maxime qz nō solū p exercitiū docet hoies purgare aios vt pbi qui dā docuerūt sed etiā p̄dicat grāz ⁊ dona supnālia: per q̄ mēs alii⁹ eleuata ⁊ pfecti⁹ purificata in carne mortali fit p̄iceps b̄titudis desiderate. Cū si aliq̄ alia religio inueniret que hec eadē doceret. Nā meliora docē nulla p̄: nō esset iā alia sed cadē cū nra. nulla tñ adhuc iūcta est: nec inueniet in eternū. Sz de his satis. **C**ū itaqz q̄ritur an scie q̄s gētilēs inueniūt sint chriāne religioni necie. R̄dēdum puto: eas simplr̄ mime esse necārias: cū sine his chriānus ⁊ esse ⁊ viuere possit. Placuit enī dño nro Jesu chio hoies ad pauca sacra p̄stringere: eosqz saluos facere breuissimo charitatis ac puritatē vbo: vt Isaie vaticiniū impleret: q̄ ait. Cōsumatio abb: eniata inuidabit inuitiā. Cōsumationē enī ⁊ abb: eniatiōē dñs de⁹ exercitūi faciet: in medio ois terre. Uez qz i p̄plo chriāno qdā p̄stituti sunt alioꝝ doctozes: possēt aliq̄ videri his necārias esse disciplinas nāliter inuētās. Sz diligenter cōsiderās sacra scripturā: que ecclie magis data est ad suā ⁊ alioꝝ salutē poti⁹ puritatē cordis: opib⁹ hoies: ⁊ cōtēplatiōe ac spūs sci illustratiōe q̄z vi genij ⁊ exercitio studij humani addisci. Non video quō tales scie sint adeo necārie q̄ sine illis respu. chriāna viuere nō possit. Profecto si sic eēt. Dñs n̄r Jesus chis qui tātas pro nostra salute sustinuit passiones nullo mō p̄termisisset qn vel p seipm̄ vel per aplos ⁊ prophas disciplinas hanc aut docuisset: aut ad discendas in libris phozꝝ ecclie p̄latis p̄cepisset. Sigs tñ oīno putat eas p̄dicatoꝝ: ecclieqz doctozibus esse necārias: legat rogo sacras scripturas: non in sensus sui vanitate: sed in scia pura ⁊ fide nō ficta: ⁊ xp̄ientia discet eaz sensum nō de subtilitate humani genij: sed de spūs sci illustratiōe venire. Et quāqz multa sunt in nouo ⁊ veteri testō q̄ ad phyficas p̄tinet disciplinas: hoc tñ nō me mouet ad credēdū sacras lras chriānū doctozē neqz: posse tenere: sine harū disciplinaz scia. possēt enī fieri liber (vt dicit Aug. in libro de doctria chriāna.) in q̄ de qbuz dā reb⁹ nālib⁹ ⁊ d̄ numero ⁊ alijs multis q̄ ad scias humanit⁹ inuētās p̄tinet: q̄tū opus esset ad sacre scripture. itelligētā tractare. Que oia puo volumie p̄stringi possent: ita vt nō indigerem⁹ tot phozꝝ libros q̄ridieruoluere: sic ēt sanct⁹ Hieronym⁹ libellū edidit de interpretatiōe ac significatiōe hebraicorū noīuz adeo copiose vt lingua hebraicā amplī nō desiderem⁹: quāqz p̄tile putam⁹: p̄sertim siq̄ veliūt cum in deis disputare lrarū hebraicarū hēre peritiā. Siquis autēz vltimus instat ⁊ dicit hereticos hoies eozumqz peruersa dogmata nequāqz: posse sine phia cōfutari. Respondemus ei in cōcilio niceno fuisse quēdā

phm in arte dyalctica peritissimū qui a nullo vnqz epi scopoz illoꝝ ⁊ sacerdotuz seculariū disciplinarum doctissimoꝝ potuit virtute phie superari: ⁊ tñ a quodam simplicissimo viro litteraz p̄ofus ignaro sed fide atqz charitate dei multo: paucissimis (nō fucatis sed virtute dei suffultis) v̄bis supatus est ⁊ ad fidē chriſti conuersus. Unde circūstantib⁹ dixisse fert se hactenus pro verbis verba dedisse. Virtuti autē dei se resistere non potuisse. Mibi credite. Spūs qui scripturas sacras tradidit nobis non eget armis phozum vt se defendat. Sapientia enī nra fortior est cordis puritate roborata qz armis fulta gentiliū. Dauid enim arma proiecit: ⁊ lapides limpidissimos in perā posuit vnqz solo validissime siue vestib⁹ iacto intersecit potentissimum gigantez qui gloriabatur in virtute sua: que non erat virtus. Sed ne oīno videar multoz opūionib⁹ ⁊ magnoꝝ virozū auctoritatib⁹ p̄dicere: alr̄ r̄idebo. Duplr̄ inquit phs dī necessariū. Est enī necessariū absolute dictū: vt est hominē aīal esse: ⁊ b̄ mō phia dicimus nulli chriāno eē necessariā. Est etiā necessariū ex suppositione quod in duas fecat partes. Nā aliquid interdū est adco necessariū ad aliquid finē cōsequendū: vt sine eo sint hēri non possit. Et hoc etiā mō phiam putam⁹ nō esse chriāno necessariā: nec ad salutē cōsequendā: nec ad sacram scripturaz perdiscendā. ⁊ hoc dico loquēdo de phia que per studium ⁊ magnā ingenioꝝ attritiōē acquirif. Nā sine cōgnitiōe aliquaz rez ad phiam naturalē p̄tinetiū que sine magno labore acquirif (vt iaz dictū est) hēri nō potest. Si autem necessariū illud appellaueris siue quo finis quidem hēri pōt: sed nō ita bene ⁊ p̄fecte: nō negabo phiam chriāno fore necessariā. i. vtilē: qz siquis sacram theologiam cum phia teneat ⁊ in cōscia pura custodiat: p̄fectior theologus ⁊ potentior: chriā miles dicēdus erit ceteris paribus: q̄z ille qui solā theologiam possidet: hoc tñ scientes q̄ theologiam absqz phia in pectore mundo p̄pouenda est theologie cū phia in pectore supbo. Il la enim fortius inimicoꝝ iniuriā p̄pulsaret q̄z ista: qz spūs est qui viuificat. Caro aut non prodest quicqz. Et scienduz est q̄ quāuis scia naturalis multum chriāne religioni p̄ofuerit ad errores cōfutandos ⁊ supbia huius seculi ac sapientū eius retundendam: nō minus tamen eidē nocuit. Scientia enim per se bona est ⁊ vtilis: per accidens autem mala ⁊ uoxia. Bona igitur ⁊ vtilis est ecclie phia per se: ⁊ ad fidem confirmandam ac om̄ē altitudinē extollentē se aduersus seiam dei destruedam: ad modū est necessaria: qm̄ chriānus doctoz dum ofidit verā phiam. Sacre scripture non inō re p̄gnare sed magis ei deseruire: supbos hui⁹ seculi ac inflatos vacuosqz intellectus: in quos coz p̄pria tela retorquet: pedibus (vt ita dixit) calcet: ⁊ eoz ip̄udētā obmutescere facit: garrulitatemqz restringit: atqz oues chriſti agnosqz ac puulos ⁊ verba suggētes ab eoz rābie potētissime defendit. Uez multi hodie n̄s p̄tibus qui volūt videri legis doctozes ac defensores conuersi sunt in vaniloquium: obscuratus est insipientes coz eoz. Dicētes enim se eē sapiētes stulti facti sunt: qz relicta sacrarum litteraz simplicitate: ad gentilitates se penitus conuerterūt. ⁊ adūterātes verbū dei impleuerūt charitas superbissimis obscuritatib⁹ vanissimisqz vboꝝ ornatibus ac stulta apud deū sapia p̄pāqz rhetoricoꝝ: um verboꝝ deo odiofa: nec nō infinitis q̄m̄b⁹ implicabilibus ac inutilibus: que mergūt hoies in interitū: audientēsqz subuertūt: ⁊ in vestimētis ouiu volentes videri fidei defensores: facti sunt populo dei lupi rapaces. Dicit enim se phie opam dare vt melius sacras scripturas quas nunqz legere volūt: itelligāt. meliusqz vītateꝝ dei

Ad eiq; defendat. Sed re va qrit q sua sunt no que Jesu
 chri: sp addifictes (vt dicit Aplo.) r nuq; ad vitat) sciaz
 puenictes. Qui dixerit: ait ppha. Ligu nraz magnifi
 cabim. Labia nra a nobis sut. Quis nr dñs est: r tantu
 h morib' icreuit vt ecclie platos: p:cbios: clericos: reli
 giosos ac secularis: totiq; pplz christianuz tabefecerit.
 Adeo et inueterat' est: vt no solum gloriens chziani r tu
 meti aio de geriliuz lris extollant semetipso: s; qd pei'
 est: paganoz scias: q in vanitate sensus sui ambulantes
 nihil putabat. Uex nisi eet istata vboz p'pone ornati:
 no ver et p'ponere scie dei: a quo est oius sapia: r q liguas
 mutoz apit facitq; disertus. Et multi hodie in tata isa
 nia blasphemiaz q; prupunt vt sacras scripturas ruga
 to naso subfanates: ita despiciat r irrideat vt eaz sectato
 res putet p' nihilo hñdos. Adeo eni pnceps hui' sceli ex
 cecauit eos: vt tanq; metecapti cu nihil sciat: se oius re
 ru sapias apph'edisse arbitr'et. Taceo de multis q cultu
 dei fideq; ei' abnegarut: eo q nulla alia rone se ingenio
 sos doctosq; videri posse arbitrant nisi dei viuu a quo
 r esse r viuere r moueri igrati accepit blasphemado vi
 tupef. Contra q; pfecto aliqd diceret: nisi scire q' virib'
 op'fit vt psuadcat supbis q; ita sit virt' hñilitatis. Quis
 igit' posset aduersus hoz vanissimā loq;itate r supbis
 simā stoliditate admiradissimāq; cecitate stomachi pri
 nere. Scia itaq; cuzp se bona sit: p accñs facta est mala.
 Bona q; ppe est bonis: r mala malis: q; (vt dicit Aplo.)
 Oia munda mūdus: imūdis at et ipsa mūdissima sūt imū
 da. Jo religioi chziane no expedit scias sciares: ita passis
 admittē. Expiētia eni docuit q; nisi caute recipiant fili
 os blasphemos i ecclia gñabit. Oia (inqt aplo) nihil li
 cet: s; no oia expediūt. Quis g; phie f; se studiū ipendē
 no sit illicitū: no expedit tñ oib' i ea ingeniu p'dere. Felicif
 simā pfecto putar ē rēpu. chziana: si retēta p'stia scriptu
 raz simplicitate q'dā dūtarat p'bos ac ingeniosos viros
 eligeret: q; p hereticoz v'stias cū theologia discipli
 nas hās p'diceret: ceteri vō post grāmaticē sciaz cū hōis
 morib' sacras lras docerent. S; r si h fieret no decissent
 diabolo alia machinamēta p' eā quā sp p'geq; scissimam
 eccliaz. Nece est eni (ait dñs) vt veniāt scādala. r nec ē:
 (inqt Aplo) hereses eet: vt q; p'pati sūt manifesti fiant.
 Unusq; q; g; videat quō caute ambulet: qm dies mali
 sūt. Heretici eni ad h studiū ecclia coegerit atq; ad phi
 az ipulerūt: quā cū fuisset amplexata: tanq; meretrix au
 cilla multos ei' filios ad sui carnalē p'cupiscentiā traxit.
 Nā r mulieres nōniq; veneni farinē p'miscēt: r caute
 ad necādos mures aliq; in loco recōdūt: ad quos puuli
 eoz accedētes: r veneni ignozāter cū saria comedētes
 eoz murib' piter moriuntur. De his aut' satis de cū puto.
 Uex q; me in ecclia declamāte: nōnulli poete vba ferre
 nō potuerūt: eo q; p' eā. quā sup oēs scias extollit eozuz
 disciplinā nimis ardēter videbar iuehi: ne hāc ptē. p q
 pncipall' suscepi bonus scribēdi p'mittere videar:
 singlr ad eā phie spēs quā poeticē dñt trāsir' rētabo. Et
 q; tū publicētū puate vbo ac scripto dñt: me ex ignozā
 tia discipline illi' p' eā tā grauit' insultare: ofidam' postre
 mo q; r q; h cuiusne necitatis aut vtilitat': p'fert i ecclia
 dei sit hec eoz ars quātope laudāt: vt intelligāt: me ū ex
 igrātia sed ex zelo dei r decoris dom' ei' quā dilexi poe
 tas acriter fortiterq; mor dē. Certe r nos scolas poeta
 rum: ac metroz istructuosas siluas vidim': r manu ferule
 sbārim'. S; amō di apuit oculos nros: vt relictis siluis
 dulces pontarioz ecclie fruct' d'gustem'.

R Quartus liber de poetice artis rone vti
 litate r dāno christianoz animabus.
 in arte poetica mihi p'siderāda vidē
 tur. v3. Obctuz: vsus r mod'. Que

si subtilr examinent multos fortasse q se magis poetas
 ee inanisimo sco gliant' inuenim' needu cognouisse qd
 artis poetice nome significet. Tu eni hec disciplina sit po
 phie ronalis os obz ei' ee pte entis ronis. Nā cū totius
 phie ronalis obz sit ens ronis no poterit h sic absolute
 p'sideratū ee alicui' p'ris ei'usmodi phie obctū: q; obctū
 nō pōt potētā aut hitū supare. Ex his aut' q in supiozi
 bus dixim' manifestū est fillz illi' q a pho vocat'. Ex r'
 obctū ee artis poetice quēdamodū enthimēa est obctū
 rctozice: r iductio ac fillz pbabilis topicc: r demōstrā
 tio libri posteriorz analythicoz: r fillz simpliciter libri
 priorz analythicoz: r fillz sophistic' libri elēcoz r enū
 ciatio libri piermēias: r p'dicamētū libri p'dicamētoz.
 De eni ptes phie ronalis q'dāmō scidūt ens ronis: r vna
 q; q; eā pte sibi vēdicat q ē sibi p'por: oata. Ex r' aut' vt
 phs testat' i forib' analythicis: ē fillz i q' mediū extremo
 inec' ondit' p id qd ē sile tertio. Opz eni tertio mediū: r
 p' fillz: euidēt': inec' vt si volum' ofidare qm thebanos
 p'phocētes pugnare mali ē. sum mediū est: qm p' fines pu
 gnare p' p' fines mali est. Cui' vitat' fides ex fillz' erit sa
 ciēda: q; facta fillz' h mō cōponet. Cō fines p' p' fines pu
 gnare mali est: s; thebanos p' phocētes pugnare: est p' fi
 nes pugnare p' p' fines. g; thebanos p' phocētes pugnare
 mali est. Poete igit' est docere ex qb' r qlib' exēplū cō
 struat: r qb' modis: r silitudib' ad diuersa gñā. r ad di
 uersos stat' hoīuz p'ditōesq; negocioz: h sillo vti debet
 mō. Nā r cetera ptes phie ronalis h idē faciūt circa pro
 priū obctū. Demōstratiua eni docet ex qb' r qlib' fit de
 mōstratio: r topica ex qb' r qlib' fit fillz pbabilis. Rhe
 torica q; ex qb' r qlib' fit enthimēa: r sic de alijs. Cū
 enim oēs iste partes versentur circa ens rationis: qd est
 obctū iū tota phia ronal: nō pōt se vltra ens rationis ex
 tēdere. Non enim phia nālis tractat de reb' nālib': aut
 moralibus vel diuinis (vt qdā ignozāter dicit) sed so
 lum de fillis r de ente ronis. Cui' limites excedere non
 pōt vt facile cogscit in logica et mediocrit' istructi. Uer
 tū huiuscemodi phie p oēs scias currit. Est eni sic alia
 rū sciaz instrm r supeller. Uñ sicut malleo eodez quis
 opari potest in oib' metallis: ita r phia ronal vti possu
 mis in oib' sciētijs. Finis at poete est iducere hoīes ad
 aliqd virtuosuz per aliquā decētē rēp'sentationē: ad mo
 dūz quō sit hoi abhominatio alicui' cibi: si rēp'setur ei
 sub silitudine alicui' abhominabilis. At qm poete pro
 priū est ex p'ticularibus pcedere: nō quēdamodū dyale
 cticus qui ex oibus p'ticularib' p' iductionē ondit' p'pō
 sitū suū: s; solū ex aliqb': eo q; vt in analythicis foribus
 dic' p'bo. Exēplū nō est sic ps ad totuz: nec sic totum ad
 pte: s; sic ps ad pte. Et qm singularia sūt icerta: necesse
 est p'p debilitatē rōnū suaz ipm inducere aliq; decētes
 silitudines: r diuersis modis vbozūq; ornātibus ac leno
 cinjs aīos hoīuz ad se trahere ac delectare. Et q; aīa no
 stra iū cāticis r armonijs vehemēter delectat. Uñ r qui
 dam eā armoniā esse crediderūt: inuenērūt antiq poete
 modū metroz: pedū: ac numeroz: vt v' sic aīos hoīuz
 ad vitatē r bonos mores sclinarēt. Hic g; modus metri
 cus r armonicus vtēdi arte poetica nō est ei' essēntialis.
 Pōt eni poeta vti argumēto suo r p' decētes silitudines
 discurrere sine v'su. Huiuscemōi eni pedū ac numerozū
 v'sus se hēt ad artē poeticā sic p' hēditudo ad inueni
 tē. Uñ qui p' metroz pedes facit e' lndere nouit. si de ar
 te poetica nihil aliud didicit: ita poeta dici pōt sicut au
 p' hēz: a p't inuenis appellari. Imposē est enim quēq;
 q' logica ignozat vē posse esse poctā. Poeta eni ē q' artes
 hēt poctā: hec aut' est cognitio filli q dī exēplū: quod
 necē est igrari igrato fillo: q; ipole est scire spēm igrato
 gñē. Silū aut' nā neq; nāq; pōt sciri sine logica: g; sine lo

De poetice artis rōne ꝛc.

gica nemine posse poetā appellari manifestū est. Si q̄s
 ut dixerit sufficere logicā nālē: qua qlibet hō inclinā ad
 arguendū ꝛ rñdēdū: poterit ēr dicē poetice artē esse nālē
 ꝛ sic nō oportebit libros de arte poetica edere. Sꝛ qꝛ B
 demētis ē dicē cū ars poetica sit ps pbie rōnalis ꝛ inter
 artes libales ꝛ numeret: q̄ esth initiū hēant a nā pfectio/
 nē tñ ab hūana inētōe accepunt. Quicūqꝛ ḡ de logica
 ꝛ arte poetica h̄ solū hꝛ qd̄ nā dat: certe neqꝛ logicꝛ neqꝛ
 poeta dici poterit nisi forte oēs hoies mūdi tā v:banos
 qꝛ rusticos ꝛ ipsas ēr mulieres poetas: oratrices: ꝛ logi
 cas appellare voluerim. Itaqꝛ si q̄s credit artē poetice
 solū docē dactilos ꝛ spōdeos syllabas longas ꝛ breues:
 ornatūqꝛ v̄boꝛ: magnū op̄fecto errore tenet. Sequēf. n.
 ipaz nō cē sciaz. Nā cū nō sit scia realis: nec rōnalis dici
 poterit eo qꝛ hec cognitio nō rōnē sꝛ voces ꝛ scripta di
 rigit cū ordinē vocū ꝛ scripture modū doccat. Letez
 scia est de incorruptilibꝛ ꝛ sempiternis. Huiuscemodi
 aut v̄boꝛ ac v̄sui pedūqꝛ ordies fm placitū hoīꝛ ꝛ si
 tūti sunt. Possent enī hoies hodie hūc ordinē mutare
 ꝛ ab hac p̄suetudie f̄ ipos alienare: qꝛ nihil aliud est ite/
 gritas locutiōis nisi aliene p̄suetudis p̄seruatio veterū
 auctoritate firmata. Cur enī nō eodē accēru aqꝛ voce/
 mus maria: q̄ mulier vocat̄ Maria: cū eis dē f̄ris nomē
 v̄triqꝛ scribat: qꝛ pōt aliā assignare rōnē nisi qꝛ sic auti
 qui voluerūt. Un̄ de h̄ nō pōt cē scia: si pprie scie noie
 vtamur. Nā ꝛ nos hoies sumꝛ sic ꝛ ipi: ꝛ ptatē iponēdi
 noia rebꝛ eis eq̄lē a deo accepimꝛ. Possimꝛ ḡ addere ꝛ
 minūē sic ꝛ illi potuerūt: nā ꝛ m̄ta iā mutata sūt. Quis
 enī hodie dicē nostras: ꝛ vult: ꝛ itelligē ꝛ alia multa que
 apud antiqꝛ erāt vsitata. Quidā enī adeo p̄strixerūt se:
 ꝛ carceri antiquoꝛ itellm̄ ppriū adeo māciparūt: vt
 nedū p̄ coꝛꝛ p̄suetudinē aliqd̄ p̄ferre nolir: sed ne velit
 qdē dicē qd̄ illi nō dixerūt. Q: enī antiqꝛ hoc noie v̄no
 ius v̄sū nō sūt: n̄ri qꝛ p̄ magno criē h̄nt siḡ eo noie v̄taf
 q̄si nos nequeamꝛ ponē noia rebꝛ: nec noua inuenire vo
 cabula ac nouos loquēdi modos. Que enī rō est ista: q̄
 ve virtꝛ argumēti. Antiqꝛ nō ita locuti sūt: ergo nec nos
 ita loq̄mur. Aliud ē enī dicē. Antiqꝛ hoc mō locuti sūt.
 ꝛ nos eodē mō loq̄mur: aliud aut̄ negatiue arguē. Si
 enī antiqꝛ nō aliqd̄ bonū fecerit: nūqd̄ nos illd̄ facē de
 bemꝛ. Nec B̄ dico q̄si velit rēphēdere eos q̄ morē antiqꝛ
 rū i hac p̄sequunt. Loquēdū ē enī in q̄t p̄ho i topiciō
 vt plures loquūf ꝛ sapiēdū vt pauciores. Sꝛ q̄sā scio
 lostāgo: q̄ vt dic̄ Aug. eo magis offendimꝛ q̄ sapiētiō
 res videri volūt: nō rerū scia q̄ edificamur: sꝛ v̄boꝛ: qua
 nō islari difficile ē. Cū igit̄ de his nō pprie sit scia: h̄t q̄
 poete d̄fir solū ista sciētes ignorātes aut̄ essentialia artis
 poetice p̄fecto falso noie gloriānt. Et fere oēs n̄ri t̄pis
 poete tales sūt. Quibꝛ iō accidit ignorātia q̄daz crassa:
 vt estimēt poetice artē olum sciari ē dignissima: q̄bus
 dā ineptissimis ꝛ p̄nerilibꝛ argumētis suū stulti. Aut. n.
 poetas de rebꝛ diuinis ꝛ nālībꝛ ꝛ moralībꝛ p̄tractare:
 qꝛ de his carmina cū dūt: ꝛ i sue opinionis robur p̄phas
 in mediū adducūt: qꝛ diuina v̄sibꝛ cātauerūt. Cōfirmā/
 tes ēr hoc idē potissimū ex eo qd̄ scriptura methapho/
 ris ꝛ similitudinibus v̄tis: que ad modū ꝛ ars poetica: quō
 inquitur euidenter apparet ipsam nihil aliud esse q̄
 theologia. Sꝛ certe si hec v̄ta sunt oēs scias oportebit in
 vni p̄suidere ꝛ chaos Anaxagore reuocare. Hoc eteni
 mō ars orator: ita erit scia diuina: qꝛ de diuinis oratores
 sepissime tractāt: ꝛ maxime logica erit theologia: qꝛ per
 totum sacre scripture contextū subintrando progredir
 tur. Sꝛ n̄atica quoqꝛ erit omnis scia: quia omnia scien
 tiarum genera complectitur. Cum ergo hoc sit cōsum/
 dere scias ꝛ ad modum oia perturbare. Sciant poete qꝛ
 scia rōnalis pōt dupl̄ p̄siderari. Unoꝛ vt docēs est. i. vt

est scia de enterōnis ꝛ de sillogismis tractas. Alioꝛ vt in
 str̄m seu aliaz sciaz ornamētū: i. quātū vꝛ alie scie ad fir
 as vtilitatē eā p̄uertūt. P̄riꝛ ḡ mō cē scia ab alijs distincta:
 Scie enīz distinguūf p̄ obiecta ꝛ h̄nt pres suas formā
 distinctas: vt sup̄ius diximus. Cū igit̄ artis poetice ob
 iectū formale sit sillogismꝛ qd̄ vocat̄ exēplū: per ipz̄ disti
 guif ab oibꝛ alijs sciētijs tā diuinis qꝛ humanis ꝛ tā rō
 ualībꝛ qꝛ realibus. Un̄ nec est diuina scia nec realis: sed
 rōnalis tñ ꝛ ifima inter oēs scias speculatiuas: vt p̄ ex
 his q̄ sup̄ius diximꝛ de oīs sciaz dignitate tractates. Se
 cūdo v̄o mō p̄siderata scia rōnalis nō est scia: sed sciaz in
 str̄ ꝛ qdā sciendi modus: ꝛ B̄ mō cōparat̄ ad alias scias
 sic malleus vel lima aurificis ad aurꝛ ꝛ argētū: ꝛ sic fu
 ad d̄is futū: vel ēr sicut ferta ꝛ corone ad tēplū. Nūqd̄
 ḡ qꝛ lima vel malleus tangit ꝛ ornat ac illustrat aurꝛ
 ꝛ argētum dicimus limam esse aurum: aut malleum
 argētū. Nūqd̄ ferus d̄is dici debet: qꝛ in eades domo
 enī d̄no comedit ꝛ bibit suēs ei. Nūqd̄ ferta ꝛ corone
 sunt tēplū dei: qꝛ tēplū dei ornat. Scia enī diuina est il
 la cuiꝛ obiectū est deꝛ: nō illa cuiꝛ obiectus est exēplum.
 Scia diuina nō tractat de filiis: nec de his q̄ a rōne hu/
 mana fabricātur: sꝛ de deo q̄ cūcta creauit. Scia deniqꝛ
 diuina nō est de ente rōnis: sed de ente reali mo de cau/
 sa entis realis: si tñ ꝛ cā dici pōt. Nō enī facile possumꝛ
 nomē inuenire q̄ tāta maiestas queat noiari. Prophe igit̄
 tur diuina v̄sibꝛ descriperūt: nō pp hoc vtētes arte p̄e
 tica: qꝛ (vt iā dictū ē) cognitio que de carminibꝛ cōpōne
 nobis tradita est: nō est ars poetica: nec ad eā p̄tinet nisi
 p̄ accēs. Et si in tali v̄sū descriptiōe v̄sū sunt arte p̄e
 tica: hoc fecerūt ad alliciēdū alos hoīꝛz i firmos tanqꝛ in
 stro: aut scilla sua ea vtētes: iuxta illud qd̄ scriptū est d̄
 sapia. Misit ancillas suas vocare ad arcē ꝛ ad menta cō
 uitatis. Nec tñ pp̄be v̄sū sunt v̄sibꝛ virgilianis aut̄ ois
 dianis: sꝛ his quos nō vana hōiꝛz sup̄stitiō ꝛ diabolica
 instigatio ad colēda idola inuenit: sꝛ sp̄s scūs q̄ vult ho
 minē de seipso humilia nō alta sentire. Inter versus enī
 poetaz̄ gētiliū ꝛ p̄phaz̄ n̄roꝛ infinita distantia est. In
 illis enī magūꝛ diaboli laqꝛ absconditus est. Sic enim
 diabolus ad sui cultū ꝛ sup̄stitutionē hoīꝛz nutritēda ea
 carmina docuit: ita ꝛ in eis sup̄bissimā vanitatē inanis/
 qꝛ glie itolerabilē fetoz̄ reliq̄. V̄sū d̄is nō ē passus lau
 des suas his v̄sibꝛ ab aliqꝛ p̄phaz̄ suoz̄ decātari. Et
 q̄suis qdā catholici zelo dei ducti ad p̄tēdēda q̄ridaz̄
 vanissimoz̄ poetaz̄ arrogātia: q̄ ch̄ianos de ignorātia
 eloquētie arguēbat. Suāgelia ꝛ qdā alias scripturas ve
 teris in str̄i v̄sibꝛ scriperūt: de rñ noluit eas multuz̄
 in ecclia sua extollere. Un̄ nec leguūf nisi rarissime nec
 apud ch̄ianos in maḡ p̄cio h̄ntur: qꝛ eloquētia hūmā
 sc̄i sic a pagania ortū h̄nt ita est plēna paganoz̄ vana
 tate. Nihil enī h̄t humilitatis: q̄ est om̄z v̄tutū funda
 mētū. Cuiꝛ signū manifestissimū est: qꝛ poeta cū necdū
 carmina sua ad suē p̄duxerit: in publicū ea p̄ducit: ois
 bus q̄bꝛ pōt oñdit: ore pprio laudat: ab alijs laudes ex
 pectat: aīo numerū in laudibus delectat ac p̄scit: omni
 bus doctoz̄ se esse audire q̄st: ꝛ si quis ad eū casū ad
 uenit statim cogitat in f̄monē incidere quo possit ei
 sua carmina p̄dere: ꝛ nonnunqꝛ impudenter ea oculis
 amicoꝛ ingerit: tāta est in eo inanis glie cupidō. At p̄
 phetaz̄ carmina sicut a spū scō inuenta sunt: ita ꝛ sapie
 tiā ꝛ amorem diuinum: sanctāqꝛ redolēt humilitates.
 Nō enī magūꝛ studiū v̄bis cōponēdis sꝛ v̄tati dicēde
 adhibuerunt. Et catholici doctoz̄es scripturariqꝛ stu
 diosi qui a spū sancto in t̄no illustrātur: non verboꝛ cō
 positionē: sed absconditā eternā veritatem mirandē qꝛ
 mysteria inuestigare conātur. Quāqꝛ enim sacra scri
 ptura: vt in libro de doctrina ch̄iana probat Augusti

nra: sit eloquentissima ut pote a deo scripta q sua mysteria
 enarrauit eo modo quo nullus melior pot. inueniri: tñ
 uo detinet alios spū plenos in cornice lre: s; statiz ad me
 dulla eos trahit: r pascit ac nutrit mirabilissimo quoda
 modo mētes a terrena uanitate purgatas. Si eni eloquentia
 tñ uēta est ad inclinādū hoīuz aīos firmādosq; in bonis
 morib; illa merito faciētia pstat r oībus asponēda est
 tanq; oīuz potētissima: q statiz aīos inclinat ad bñ btēq;
 uiuēdū: statimq; oculos apit ut itūatur amētq; eterna:
 nec unq; relinqt in cortice lre: sed ad finē intētū fortiter
 pducit. hec est aut scāz scripturaz eloquentia: iuxta il
 lud dñi in Jsa: r. Uerbu meū nō reuertet ad me uacūuz:
 sed faciet qcuq; uolui: r pspabit in his ad que misi illō.
 Eloquentia eni secularis pascit aures: r raro uel nunq;
 ad finē intētū pducit. Cū r ipsi ptes eloquentie: q p vi
 tia inculceter scripserūt: r virtutes sumo studio ac faci
 dia suauissima laudauerunt: efficacissimēq; porātes v;
 bozz leuocinīs aures ppli demulserūt: nec alios nec se
 ipsos unq; ita pūāfos reliquerūt: ut vitijs carere potne
 rint. Quia enī vba plena erāt ambrosiosissima uanitate
 r nō poterāt pstatē qd ipsa nō hēbāt: Nostri aut orato
 res scripturaz faciētia pleni breuissimo tpe: nō cū ma
 gna difficultate: totū orbe eis repugnātē r p dicitē: eo
 ruz inopiā ac doctrinā detestātē: irridētē: crudeliterq;
 psequētē: ac immanissimē discipulos eoz innumerabiles
 occidētē: chzo dño einq; doctrine subegerūt. Quid g
 pdest illa eloquentia: q unq; ad finē intētū pot puenire:
 Quid pdest nauis picta r fertis ornata: si sp fluctibus
 maris tacta: r unq; ad portū hoīez pducit. Quid aut
 pderit si a portu sp magis elogat. Ita pfecto secularis elo
 quētie fast; magis chzianos a felicitate remouet q; pro
 pinquos faciat. S; dūz multus est hoc vbu nec pnt au
 dire: q; nō oēs capūt vbu hoc: s; qb; datū est: Btū hō
 quē tu erudieris dñe: r de lege tua docueris eū. Seio at
 multos mihi opponere Hieronymū: Augustinū: Am
 brosiū: aliosq; excellētissimos viros fidei chziane defen
 sores: q in scripturis sacris exponēdis magna vfi sunt
 eloquentia r grādi gñe dīcedi. Ad qd p rīdeo me non
 dānare scāz rhetorices aut poetice artis quā laudauī su
 p; r iter ptes phie rōnalis cōnumerauī: nec et ornatus
 lingue cultiq; eloquentie: s; uanissimā in his poetarū
 relationē q se oīa scire arbitrant cū nihil sciāt: r cū nō hē
 ant nisi dactili r spōdei numerorūq; cognitioitē: quā p
 hauriūz nō esse scāz: r gliant se oēs hēre scāz: cū nec
 ipsaz quā putāt se hēre poeticā scāz tēstāt. Rūdebo etiā
 viros illos scīssimos p ruzq; scripturaz nūz miel suauissi
 mi degustassent secularē lras didicisse: nec tñ eas ad
 scripitiū chzī pueritisse cū ea pōpa vbozz r seculi uanita
 te q eas didicerūt. Manifestū est enīz eos stilū tēpasse
 postea q; a spū scō edocti fuerūt: quo tpe eis maiorē cu
 re fuit vītas rez q; integritas vbozz. Rūdebo itēz ipsos
 q; pro vstra defensiōe in mediū duristis. oportere acri
 us durisq; vestrā uanitatē punare q; ego. legite
 Hieronymū: ut de reliqs taceā: q pscā p ceteris redolet.
 eloquentia: r inuenietis in plerisq; libris ei; q; acriter mor
 deat uanā su pbāq; seculi r eloquentiā r sapiētiaz. legant
 amatores fabulaz qd scripserit ad Damasūm papam.
 Nōne per siliquas porcorū: qbus ille pdigus luxurio
 susq; fili; nō poterat vētre sui futurare iterptat; est car
 mina poetaz rhetoricozūq; pōpā vbozz r cetias uanas
 hui; seculi artes: de qb; luxuriosi uanissimiq; hoīes quā
 tūctiq; comederūt: saturari nō pnt. Quū iter alia dicit.
 Nōne vobis v; in uanitate sensus obscuritate mētis in
 gredi q diebus ac noctib; i dialectica arte torquet: qui
 physic; pscritator: oculos trāscēdi leuat: r ultra psum
 diū terraz abyssi: in qdā inane demergit: q iābū fruet:

tāta metroz siluā in suo studio sus corde distiguit r co
 gerit. Et ad Pāmachiū. Ecclesiastica iterptatio et si hēat
 eloquentie venustatē: dissimulare eā d; r fugere: ut non
 ociosis pbozz scholis: paucisq; discipulis: sed vniuerso
 loqitur hoīuz gñi. Rūdebo r qto me nō dānaturū
 hui; seculi eloquentes r sapiētes: si Hieronymū r Augu
 sti. ceterosq; q; pro sua defensiōe nobis opponūt: in oī
 bus imitent. Cū ite poete r oratores ac phi sic ipsi vi
 xerūt: r vīas sapiāz liquez uitorē chzo dño consecrate:
 r digito supponā ori meo. Abraz plures habuit vxor
 es. Jacob q; duas in imōto sibi pūxit sorores r cap
 ancillas. b multis placet h volūtimitari; in excusatio
 nez sui peccati pferit. S; Abrahāde r castitatē ac opa
 nō attēdūt: Jacob simplicitatē r scimōniā nō respiciūt.
 Op; eoz qd magis dlectat imitari gestūt: reliq; vō opa
 phorrescūt. r tñ op; illō qd carnale vidēbat; castitatē nō
 fugabat. Tu aut nō tale opus diligis: s; opīs voluptatē:
 r cū luxuriā segris op; castū in opimētū tūi sumis.
 Nōnulli etiā in excusationē suerorū Apl; Paulum
 adducūt: q; versus poetaz nōnunq; scribēdo ac predi
 cādō nō abhorruit. Quib; rīdem; Apl; paulū ita ra
 ro r ita breuiter hoc fecisse: ut nullus debeat h testimo
 niū in suā defensiōe adducere. Nō eni vitū esse puta
 mus siq; aplice vite imitator et in publico diuiniq; ser
 monē: vel mediū: vel unū versus dītaxat. p aliq; utilita
 tē: nō p sui dītatōe i mediū pulerit. hoc ppterca dico
 q qdā mihi pdicatores obicūt q in publica cōcōne
 vñs tā vulgares q; latinos dimissis euāgelij; ppo p
 dicāt: quos pfecto defendere nec debeat nec possūz. Nō
 enī hos vbi dī pcones s; poetas vel qē ilū oratores ap
 pellauerūt. Cū r tales et fruet; faciūt: q; vba pferunt.
 Omagn; fruct; aiāz aures ppli delectare: laudes chzī
 ad se trahere: pboz ore rotūdo allegare: poetaz carmin
 vana modulatiōe cātare: chzī euāgelia vel dimittere vel
 interrupte pferre: r paganoz supbā stultiq; sapiāz: q; su
 os dānauit auctores: ppl; docere ab Apl; dīgitur (vt vi
 deo) nihil aliud discere potuerūt nisi qd ipse de poetis
 breuissime ac rarissime: vlocissimēq; transitu protulit.
 Quē si adeo imitari cupiūt: vt dñt: mores Apl; r chzī
 amorē: ac in pdicatiōe seruiorem sequātur: r si post hoc
 trāseūter r raro versus unū interrupte allegauerūt egdes
 nō respēdā. Poete itē pbare cōtēdētēs artē poeticā sa
 cre scripture esse epperādā adhuc nobis opponūt: q; il
 la quē ad modū r hēc sensus hēat allegoricos nō intelli
 gētēs que loquūtur: neq; sensū dñas dīcētēs. Cuz
 enīz quotidie i significatiōib; vocū pdiscendis laborio
 sissime versent nōdū didicerunt qd sensus lralis qd ue
 spūalis seu allegoric; significat. Intelligāt igif poete q
 suā artē sacre scripture eqpare: ne dicā pponere: p resu
 mūt nullā scāz pter diuinā sensus hēre allegorici r spi
 ritualē. Lralē qpe sensus dicim; nō illū quē sonāt vo
 ces r lre vt ipsi poete grāmaticiq; credit; s; illū: quē au
 ctōz pillas voces r lras pncipal; itēdit. Cū in pabolis
 euāgelicis sensus lralis nō est ille quē voces grāmaticē
 sonāt: sed quē dñs Iesus pillas voces itēdit expmere.
 Nā p voces significat aliqd pprie r aliquid figuratiue
 nec est sensus lralis ipsa figura: s; id qd p ipsaz est figu
 ratū. Nō enī cū scriptura noīat brachiū dei. v; cū dicit.
 Fecit potētā in brachiō suo. lralis sensus est in deo esse
 mēbz h; corpale. Alioqn sensus lralis: q est ceterozū
 sensū fūdamentū mēdaciū cōtinet. S; lralis sensus est
 id qd p hoc mēbz significat. i. virt; dei cōtinet: vt itelli
 gat fecisse potētā i virtute sua: q chzī est fūm Aplm di
 cētē chzīm esse dei virtutē r dei sapiām. r filr dicim; d
 ceteris parabolis. Spūalis aut sensus accipit ex hoc q
 res cursūm suū pagētes signāt aliqd aliud qd p sensus

De poetice artis rōne rē.

spūalē accipit. Uti tria ad sensus spūalē crīgunt. Pr^m est historia: vt vs p̄ba. plata aliqnā historia nō fabulā seu fictionē enarret scriptū. Quā qdē historia dicim⁹ ad sensū spūalē p̄tinere: quē sensus spūalis tāq; fundamētū p̄supponit. Scōs est pillā historia significatio alteri⁹ rei q̄ scā vel p̄ns vel futura ē. 3^m ē q̄ illa historia ad b̄ significādū fuerit. p̄uisa r̄ ordiata r̄ scā ne si alī dixerit: cui Theodoro dānemur q̄ allegorias d̄ ch̄io r̄ eclesia negauit ex cursu rez gestaz vetis r̄ noui testi eē significatas. Sz ap̄los r̄ alios catholicos doctozes asserunt eas post ch̄i r̄ ecclie gesta inuenisse. Nō at̄ historias id significasse. In cui⁹ qdē dānationē currūt e nris nō nulli q̄ historias romanoz aliorūq; gētiliū allegorizate conant̄ putātes eo nō eas allegorias h̄ie que admodū h̄nt. scē scripture nō intelligētes historias illas ad b̄ significādū minime fuisse ordiatas. Sic enī ordiare res i cursu suo vt ex eis talis sensus capi possit solū d̄ci est: q̄ sua p̄uidētia res disponit eo r̄ tpe r̄ noib⁹ atq; p̄ hoies illos q̄ scit sue significatiōi posse congruere. Nō enī pōt alī creatura mūdi i fallibili cursu ordiare vitas hoium r̄ loca noiaq; eoz r̄ bella r̄ regna r̄ cetera gesta ad aliq̄ p̄terita r̄ futura vel ē p̄ntia significāda: cū solus de⁹ futura coḡscat r̄ sola sua p̄uidētia scit quā nlla res subter fugere p̄t. Hoies vō nec futura p̄tigitia coḡscūt nec eoz r̄ p̄uidētie hois gesta ita subdunt: q̄ multiplicat̄ eoz r̄ p̄silia conatusq; ipediri atq; frustrari possint. 3^d c̄i: eo rez ab ipsis dispositaz euer⁹ sere sp̄ vel iuctū distulerit vel i p̄m̄ vterent̄. Nulla ḡ scia p̄ter sacra scripturaz p̄p̄ie r̄ ve sensus h̄t spūalē. Quia sensus methaphoraz poeticaz est l̄alis tm̄ sic r̄ sensus pabolaz euāgelioz n̄oz. Et q̄b⁹ tū methaphoris ijdē poete adhuc p̄noa iurgūt. Sacras scripturas dicētes ex oi pte methaphoris r̄ silitudib⁹ poeticis eē resertas: r̄ p̄ b̄ pbare coḡnāf̄ poeticā artē nihil aliud eē q̄ theologia. Q̄z q̄s mag⁹ error sit i f̄mā sciaz: sup̄mā facere r̄ luti auz opia r̄: q̄ p̄r d̄m̄ dicet. Alio ē enī methaphoris: vti pp̄ necitātē r̄ rez magnitudinē. Aliud vō pp̄ delectationē r̄ vitāis debilitatē. Theolog⁹ enī cū de his loq̄tur q̄ oinz i tellectuū capacitātē excedūt: cogit sub silitudib⁹ rez do mesticaz ea tradē q̄ nullus posset ea ipsa iuda in suo splēdore cōp̄rehēdē. Nō enī (vt in q̄ Dionys⁹) posse est alī nob̄ lucere diuini radiū nisi varietate sacroz vela minū: q̄b⁹ i f̄mā n̄r̄ aius sursum māducas: circuēlatū: Poeta vō silitudib⁹ vti pp̄ suaz rez debilitatē. Nisi. ii. methaphoris sua argumēta velaret: tāta est eoz debilitas: q̄ ipoz conat̄ oiuo frustraret. Nā cū a su glarib⁹ p̄cedat: q̄ i finitis modis variari p̄nt: vel nullā v̄l modicā estimatiōe de re quā itē d̄ pbare ḡnaret: si iuda argumēta p̄poneret. 3^m cū tellect⁹ n̄r̄ max⁹ vitate pascat: r̄ poetica ars ad eā demōstrādā debilissime se h̄eat: si silitudib⁹ r̄ vboz ornat⁹ ei etiaz deessēt: null⁹ q̄ppe poetas audiret: q̄ nec vitate aios pascerēt: nec aliq̄b⁹ lenocinū delectarent. Nō ḡ eadē rōne theologus q̄ poeta methaphoris vti. Quib⁹ tū ē si eadē rōne vteret: nō hac d̄ cā poetaz ars eēt theologia: q̄ methaphore nō p̄tinēt ad rēntiā scie: sp̄ot⁹ ad ornatū. Nāz plato ferē oib⁹ libris suis methaphoris vti. Nō tū p̄bia platōis est ars poetica. D̄namēta enī tēploz r̄ ferta atq; corone p̄nt r̄ p̄ncipiū r̄ ciniū domos exornare sic r̄ tēpla: Letez scriptura noui r̄ vctis testi silitudib⁹ vti lōge diuersis a methaphoris poetaz. Aut enī historias plenaz vitatē p̄tinetes: aut pabolā decētissimā plenaz honestatē vboz r̄ p̄ponit. Poete vō iuxta p̄nrbū: mēdaces sūt. r̄ in oib⁹ fere mēdacia sūnt: fabulāsq; tā de ois q̄s de hoibus narrāt: que libidinib⁹ r̄ stultissimis ac nephādistimis deoz hoiumq; p̄mixtib⁹ plene sūt. In q̄b⁹ qdē

mēdacijs r̄ puerilib⁹ ludis ac scelestissimis libidinosis: sumiq; ois aios adolecētuloz teneros nutriūt: iplētz intellect⁹ eoz puros ac nudos p̄ falsitatib⁹: deide idola: traz spurcicia nephādaq; supstitiōe. Carnē q̄s eoz que sp̄ ad malū p̄na ē vehēt⁹ ad libidies scēdūt: ignē igni addētes: r̄ totū hoies. i. aiaz r̄ eoz⁹ fuituti diaboli subiugātes. 3° (vt d̄c̄ 3° fidoz⁹) p̄hibet ch̄ianis legere figmēta poetaz: q̄ p̄ oblectamēta fabulaz n̄mū mētē excitāt ad icētua libidinū. Nō enī thura solū offerēdo de monib⁹ imolat⁹: s̄ et eoz dicta libēt⁹ capiēdo. Religio itaq; ch̄iane quātū p̄nt ac p̄fuerit ars poetica iā q̄libz ex his q̄ dixim⁹ coḡscere facile p̄t. Sciaz enī ipaz penit⁹ null⁹ eē vtilitatē. ego qdē nō dico: q̄ ois scia bona est r̄ aliqd̄ p̄fectiōis p̄fert intellectui. Q̄z quātū ad intelligētiā scripturaz sacraz p̄tinet: si multū vtilē. Pōt enī ch̄ianus eaz cognitiōē sibi p̄fecte vēdicare sine h⁹ art⁹ cognitiōe: put̄ i libris poetaz aut p̄boz tradit⁹: eo q̄ scripturaz exēplis r̄ silitudib⁹ plene sufficiēt docēt ea q̄ ad modū arguēdi poetaz p̄tinēt. Sigs tū ipaz artē poeti cā h̄eret. i. ea q̄ ad art⁹ sciaz p̄tinēt: nō nihil sibi p̄desse. Mod⁹ at̄ artia que nūc n̄r̄i poete f̄nāt r̄ gentiles suauerūt: b̄ est metroz ac fabulaz laudūq; deoz vhs: adolecētib⁹ pestis ē p̄nitiosissima. Et certe ad b̄ p̄bādū labō rare: nisi sole clar⁹ apperet. Expiētia enī ipare maḡ ita n̄ris oculis mala q̄ ex p̄uerso vsu poetice artis eueniūt māifestat: vt nō oporteat ip̄obatoē iudare. Cōtra b̄ poetaz gen⁹ Plato legē ferendā cēmit: quā n̄r̄i ch̄iani ho die nec intelligere nec f̄nare volūt: vt i die iudicij surgat Plato r̄ i fidel⁹ hō ch̄ianoz capita p̄dēnet. At̄ enī ferē dā eē f̄nādāq; legē vt poete de ciuitatibus pellāt: quia oia r̄ exēplo r̄ auctitate falsoz nephādistimozūq; deoz ac turpissimoz vsu p̄uritū titillatione q̄s denastantes libidib⁹ i ḡm̄inosissimis repleuerūt. Quid igit̄ faciunt p̄ncipes n̄r̄i: Cur hec mala dissimulat̄: Cur legē nō ferūt: vt nō solū tales poete citant̄ expellant̄: s̄ et libri eoz r̄ aliozūq; veterē q̄ d̄ arte amādū: d̄ meretricis: de idolis ac de demonū spurcissima neq̄ssimaz supstitiōe editi fuerūt igne vsq; ad p̄n̄l̄erē p̄sumant̄. Multū enī p̄desset citatib⁹: si libris paganoz q̄ deoz falsoz landes: ip̄obos mores: ac i ḡm̄inosa flagitia p̄tinēt: igni tradit̄: ceteris vō q̄ vitates speculatiōe p̄actice q̄s p̄bie doct̄ ab adolecētuloz ocul⁹ subtrahat̄ catholicoz virozū p̄neri lac p̄mū suggerēt: r̄ doctria ch̄i eoz igētia tenel la aū oia ip̄imerēt. Quia vt d̄c̄ p̄s. nō est paz in p̄n⁹ adolecētes sic vel sic affines: imo multū: imo totū. P̄ncipiū enī ē pl⁹ q̄s dimidiū totū: b̄ firm⁹ attestate scriptura q̄ ait. Adolecēs iuxta viā suā: et cū seuerit nō recedet ab ea. Nā post vitatis cognitiōē: p̄bozū falsitatem facili⁹ app̄hēdē ac ipugare possēt dicēte p̄bo. Cognitiō vitatē ē solutio dubitatorū. Nō enī religio n̄ra caret doctissimis r̄ eloq̄tissimis viris: vt idigeam⁹ paganorū disciplina. Et sigs dicat eos si tāta polē eloq̄tia quāta. M. Cicero r̄ Demosthenes r̄ Eschimus r̄ alij multū: ego meli⁹ p̄nto ch̄ianoz morib⁹ ornatos miorū iulgere eloq̄tia: q̄s pp̄ eloq̄tia ch̄i non p̄dē. Et tū post discipulū i libris n̄roz acq̄sita possēt sine piculo aie ad lib. p̄boz gētiliūq; trāsire. Mod⁹ itaq; art⁹ poetice q̄ nūc fere ab oib⁹ p̄uat̄ ch̄iano ē iugēd⁹: r̄ max⁹ ab adolecētuloz animis tenellis est remonēdus. Verū qdam nō amatoria: nō landes idolorū: nō turpia: s̄ viroz fortūz gesta atq; moralia v̄sib⁹ descriperūt: r̄ b̄ vsu sunt arte poetica r̄ mōei⁹. Hos igit̄ dammare nec possum nec debeo. Utrū tū ipoz libri sunt vtilēs religioni n̄re discutēndū est. Et qdē possēt aliq̄bus videri eos nō solū vtilēs esse: s̄ max⁹ necessarios adolecētuloz aios aliozūq; virozū ad bonos mores excitādos. Sed sigs b̄ rez

ete consideret et fm regulā fidei ac spūs sc̄i doctrinā subti-
 liter ab oi passione alieno examinare voluerit: inueniet q̄
 rūdā hui⁹ gñis poemata religioni nre magno esse dede-
 cori: quozūdā vō p̄stis exigue vtilitatis. Nā aliq̄ poeta
 nri qui nodū de diuinis loq̄ didicerūt: siq̄i ch̄m eiusq̄
 ēginē matrē in suis carmibus laudare velit: ore turpis-
 simo atq̄ fetulētissimo blasphemāt. Ne sciētēs eius scri-
 pturas deiq̄ virtutes: sub noie spurcissimi libidinosi-
 simiq̄ iouis et alioz saloz deoz: ipudicariq̄s deartuz
 atq̄ nymphaz: oipotētē deū et ineffabilē creatorē nr̄s:
 quē noiare minime lz nisi sic in scripturis ipse suis nos
 docere dignat⁹ est: et castissimā genitricē ei⁹ spūs q̄s. br̄da
 et electoz aias laudare simulātes: ineptissimis atq̄ ne-
 phādissimis noib⁹ vituperāt. Et q̄uis recte vba eoz in-
 terptari possint: sciāt tñ deo et sc̄is ei⁹ huius: emodi p̄co-
 nia sub tā idignis noibus in illo placere. Scriptum est
 enī in Osea p̄pha. Nō vocabit me vltra Baal: qd̄ iter-
 ptat Supior. Ubi dicit̄ glosa. Quis de deo recte baali di-
 ci possit: pp̄ silitudinē tñ nois idoli caueri debet. Deus
 enī qui est sup̄ oē nomē: laudari nō debet nisi per noia
 q̄ in scripturis sc̄is et doctrina ecclie sūt vsitata. Nam et
 Augustinus in. 10. li. de ciui. dei sic inqt. Libris v̄bis
 loquuntur p̄bi nec in reb⁹ ad itelligēdū difficillimis offe-
 sionē religioz aurū ptinēt. Nob̄ at̄ ad certā regu-
 lā loq̄ phas est: ne v̄boz licētia et de reb⁹ q̄ ip̄is signifi-
 cant̄ sp̄ia gignat opinionē. Hoꝝ igit̄ poetaz opa nō di-
 uina nō moralia: s̄aialia: qū poti⁹ diabolica appellan-
 riz. Alioz vō q̄ recte deū et sanctos noiantes laudes nō
 stre religionis descripsit: vel nullius vel exigue vtili-
 tatis in ecclia esse facile demonstrare possumus. Quia
 enim littera occidit. Sp̄is aut̄ viuificat. Ch̄ian⁹ debet
 oi studio relicta carnali sensibiliq̄ delectatiōe: quātum
 pōt ad spūs trahere seip̄s. Hec aut̄ carmia ad sensuz et ad
 aurū p̄ritū trahūt hoīem: a spū reuocātes. Cui⁹ rei si
 gnū est: qz et ip̄i auctozes si v̄tatem negare noluerint:
 Quā et si ore negabūt multo tñ māifestissimis iudicijs
 ostēdent: magis laudari de ornatu et carminū cursu ac
 vocabuloꝝ integritate gestunt q̄ de disciplina moꝝ de
 scripta. Nā et maiori eis cure est integritas locutiōis q̄
 doctrine: nec p̄sit inanis glie vitare p̄cni: imo nec absco-
 dere. Videbis enī eos cū eoz carmia vel legunt vel lau-
 dan̄ applaudere: nec posse se p̄tinere: qn̄ et ip̄i os p̄ritū
 ad suas laudes extendāt: et scribētes nōnunq̄: p̄ inanis
 glie cupidinē: ita de gñe dicēdi et ornatu p̄rio iflatur:
 vt sibi penit̄ imemores: et q̄si phreuetici videant̄: dū se
 ip̄os p̄iter et lau dāt et vituperāt. Si ḡ auctozes o sua p̄-
 pria doctrina fruct⁹ nō capiūt: qd̄ discipuli exerce pote-
 rūt. Hic credite mihi modis scribēdi solū pascit aureos:
 et mētes vacuas relinqt. Et quanq̄s hec studia sequētes
 videant̄ exteri⁹ moꝝ ornatu: intus tñ a supbia laceran-
 tur. Sciāt tales q̄ supbie rabies tāto magis op̄ascit ho-
 minia interiora: quāto exteriora sunt magis ornata. For-
 mētū enī p̄ncipale et maximū illi⁹ gñis supbie que vir-
 vū q̄s eliminari pōt exterior est cultus ac virtutū orna-
 tus. Ubi int⁹ nō est ch̄i p̄fect⁹ amor. Nā tales sanari vir-
 p̄t: qz nec seip̄os infirmos putāt: nec ab alijs existimā-
 tur infirmi. Uñ sepe viros p̄fectissimos ac sanctissimos
 magniq̄ opib⁹ ornatos h̄ genus supbie magno ipetū
 aggredit. Qui nisi iter a spū sc̄o reuocati ei⁹ conat⁹ forti-
 ter expellerēt: ab ea tāto dirioꝝ moꝝu depascere q̄to
 exteri⁹ opib⁹ p̄fectozib⁹ ornarent. Quia igit̄ sc̄ia inflat.
 Charitas aut̄ edificat. De q̄ linguas fecit disertas: no-
 luit scripturas suas ornari faciūda paganoz. Uñ et san-
 ctus hieronymus: q̄ nobis eas latinas fecit: sc̄ari elo-
 q̄ntia faciūdissim⁹: a spū sc̄o p̄missus nō fuit vt diuinis
 historias suasq̄ v̄bis tullianis et vrgilianis decoraret.

Sciebat enī q̄ sic aios detinuisent in v̄bis q̄ mens nō
 pascere in medulla: et q̄ ex eis potius hoīes inflaretur
 q̄ discerent. Uñ et Eusebi⁹ Pamphilius in. 8. li. suo de
 euāgelica p̄paratiōe narrat q̄dā a deo fuisse p̄cussos qz
 sacras scripturas oratorio ac poetico stilo ornare volue-
 rūt. At enī q̄ cū Ptolomeus auditis de lege moysayca
 multis que in grēca lingua fuerāt trāslata: miraret̄: di-
 xit Demetrio. Quis nemo poetaz neq̄ historicoꝝ us de
 tot tātisq̄ reb⁹ gestis vllā mētionē fecit. Cui Demetri⁹.
 Diuina hec lex ē: et a deo data vt vides. Ac iō si q̄ tige-
 rit a deo p̄cussi resiliēt: affirmavit qz audisse se a Theo-
 pōpo qz cepat nōnulla a iudaica scriptura trāslata gre-
 ca orōne ornare. et ilico turbatiōe q̄dā mēti et ai p̄cussus
 māḡ studio se deū orasse cui⁹ rei grā id sibi acc̄idisset: au-
 diuisse qz p̄ somnū: qz res diuinis orōnis lenocinū su-
 gnatis hoib⁹ ederet. Ego qz ipse inqt a Theodecto tra-
 gediaz poeta accēpi: qz cū nōnulla a iudaica scriptu-
 ra ad fabulā q̄nādā trāsserre vellet lumib⁹ cap⁹ fuerit.
 q̄ qm̄ credidit hac de cā id sibi enenisse magno tpe pe-
 nitentiā egit: et tācē sibi visus fuit si reitur⁹. Tūc rex ma-
 gna cū diligētia scē scripturam iudaicā reseruari iussit.
 Hec ille. Voluit ḡ de talē loq̄ndi modū inuenire: q̄ null⁹
 vūq̄ vsus: nec aliq̄ postea vti posset q̄ humilitate aios
 stabiliret et charitate iflāmaret. In h̄ enī maxie sacra scri-
 ptura ab alijs sc̄ijs distat: qz hec dū legiū humiliat aius
 et calefacit: sc̄ia aut̄ paganoz inflat et ad terrena deicit.
 Libri itaq̄ qz nri poete de religioe: de moꝝibus et de vir-
 tutib⁹ ediderūt v̄tate fidei lenocinū paganoz suoz
 regētes: et si vidcant̄ p̄ facie valde vtilēs ac necarij: tñ sa-
 piētib⁹ q̄ dei sunt et sp̄s itima cernētib⁹: sp̄ialibusq̄ vl-
 ris: q̄ fm̄ Apl̄s oia iudicāt et ip̄i a nemie iudicāt: ad ho-
 nos moꝝes nutritiōes: ad v̄e fidei soliditatē ad charita-
 tēqz de corde puro et p̄scia bona ac fide nō ficta: parum
 vtilēs videbunt. Qd̄ hinc manifestissime p̄bat: qz p̄di-
 ctos sc̄os viros spū dei plenos tales libros legere et i cis
 imozari nunq̄ inuenies. Sigo tñ n̄raz in hac p̄tē sniaz ap-
 probare noluerit: eo qz nimis videat̄ duꝝ bonaz artū
 codices rēciēdos et nihilifaciēdos putare: molli⁹ aialū
 bus hoib⁹ loq̄mur. Aialis enī hō vt dicit̄ Ap̄la. non
 p̄cipit ea q̄ sūt dei. Stultitia enī est illi: et nō pōt itellige-
 re qz sp̄ialr̄ examiat. Arbitramur ḡ hoꝝ libros hanc
 maxie afferre vtilitatē: qz adulescentes lubrici carnisq̄
 illecebris inoluti: dū taliū carmia poetaz legunt: occu-
 pant̄ interim et turpia ac amatoria deserere si ad enī nō
 tñ vsqz adeo p̄osunt: vt ad verā cordis cōpūctionē pu-
 ritatēqz: ac ch̄ianā sc̄imonia eos reuocare valeāt. p̄ritū
 enī et modulatio v̄tū nō sinit legētē ad interiora
 redire. Qd̄ si hoc quoq̄ nō placet: adhuc eoz volūntati
 alludētes molli⁹ aliq̄ dicem⁹. Lōcedam nōnunq̄ eoz
 rū carmia ad cōpūctionē aios reducere: et a mortuis pec-
 catoꝝ reuocare. tamē hoc adeo p̄raz est vt nullus for-
 te etatis nostre miraculus tale vidērit. Ego certe in cor-
 dis mei simplicitate fateor: tale qd̄ me nūq̄ audisse nec
 legisse nec vidisse. Qz q̄: ergo talis scribēdi modus fz
 se dānari non possit. eo qz in se non est malus: qz tamen
 valde modicam religioi nostre vtilitatem confert nō
 est magnificiēdus. Et sigs totam vitam suam hūc su-
 dio mācipauerit: p̄fecto nō erit laude dignus: tñ p̄pei⁹
 artis inopiā: tñ pp̄ eius infimū gradū. Cū enī ars poe-
 tica sit ifima sc̄iaz: quā laudē meret̄ inter sapiētēs et do-
 ctōꝝ qui semp̄ in iufimis iacet. Hoꝝtoꝝ igit̄ vos o poe-
 te ad supiora conscēdere: et ne velitis semper inter pue-
 ros cōmorari. Vanissimā idoloꝝ sup̄stitionē fugite: et
 ad ch̄i crucē: ac simplicitatē hūilitatēqz cōnolate: et glo-
 riā ab eo p̄cipietis eternā. Qui cum p̄e et spiritu sancto
 est deus benedictus in secula seculozum. Amen.

Thome Aquinatis doctoris Angelici or. pre. Inter latinos aristotelicos interpretes facile principis in voluminum de coelo et mundo Expositionem.

Prologus.

Sicut philosophus

dicit in primo physicoz. tunc opinamur cognoscere unumquodqz: cum causas cognoscimus primas et principia prima et usqz ad elementa ex quo manifeste plis ostedit: scilicet esse processum ordinatum pnt pcedit a primis causis et principijs vsqz ad elementa constituta esse nam rei. Et hoc est rationabile. Nam processus sciari est opus rationis: cuius proprium est ordinare. Unde in omni opere rationis ordo aliquis inuenitur: sicut quod pcedit ab uno in alio. Et hoc patet tam in ratione practica: cuius consideratio est circa ea que nos facimus: qz in ratione speculativa: cuius consideratio est circa ea que sunt aliunde facta. Inuenitur autem processus de priori ad posterius in consideratio ne practice rationis sicut quadruplici ordine. Primo quidem sicut ordinem apprehensionis: puta artifex primo apprehendit formam domus absolute: et postea inducit eam in materiam. Secundo sicut ordinem intentionis: sicut artifex intendit totam domum perficere: et propter hoc facit quod opatur circa partes domus. Tertio sicut ordinem compositionis: puta lapis volat lapides et postea componit eos in unum parietem. Quarto sicut ordinem sustentationis artificij: puta artifex primo facit fundamentum super quod cetera partes domus sustentantur.

Sicut etiam inuenitur quadruplex ordo in consideratione rationis speculatiue. Primo quidem quod pcedit a ceteris ad minus coia. Et hoc ordo videtur proportionaliter primo ordini que diximus apprehensionis. Uniuersalia enim considerantur sicut forma absoluta, particularia vero sicut forma applicatione forme ad materiam (sicut philosophus in primo de celo dicit) quod qui dicit celum: dicit formam: qui autem dicit hoc celum dicit formam in materia. Secundus ordo proportionaliter videtur ordini que diximus intentionis: puta scilicet totum est prius in consideratione que partes: non qualescunqz: sed partes que sunt sicut materiam: et que sunt individui. Sicut semicirculus: in cuius diffinitione ponitur circulus. Est enim semicirculus media pars circuli. acutus angulus in cuius diffinitione ponitur rectus. Est enim acutus angulus minor recto. Accidit autem circulo et recto angulo sic diuisi. Vnde huiusmodi non sunt partes speculatiue. Huiusmodi enim partes sunt priores in consideratione que totum et ponuntur in diffinitione totius sicut carnes et ossa in diffinitione hominis (ut dicitur in 7. meta.) Tertius autem ordo est sicut quod pcedit a simplicibus ad composita in quantum composita cognoscuntur per simplicia sicut per sua simplicia principia. Et hoc ordo comparatur tertio ordini que diximus compositionis. Quartus autem ordo est sicut quod principales partes necessesse est prius considerare sicut corpus et partes que artenas et sanguinem: et ordo hic proportionaliter practico ordini qui fundamentum prius iacet. Et hoc quadruplex ordo consideratur etiam in processu scientie naturalis. Nam primo determinantur coia nature in libro physicoz. in quo agit de corpore mobili in quantum est mobile. Vnde restat in alijs libris scientie naturalis huiusmodi coia applicare ad propria subiecta. Subiectum autem motus est magnitudo et corpus: quod nihil mouetur nisi quantum. In corporibus autem est attendere tres alios ordines. Uno quidem modo sicut quod totum uniuersum corporeum

est prius in consideratione que partes eius. Alio modo sicut quod simplicia corpora prius considerantur que mixta. Tertio modo sicut quod inter simplicia corpora prius necesse est de prioribus considerare. scilicet de celesti corpore: per quod omnia alia firmantur. Et hoc tria in hoc libro aguntur que apud grecos intitulatur de celo. Traduntur enim in hoc libro quedam pertinentia ad totum uniuersum sicut patet in primo libro. Quedam pertinentia ad corpus celeste sicut in secundo. Quedam pertinentia ad alia simplicia corpora sicut in tertio et quarto. Et ideo rationabiliter hic liber ordinatur sicut prius post librum physicoz. Et propter hoc statim in principio huius libri agit de corpore: cuius necessesse est applicari omnia que tradita sunt de motu in libro physicoz. Quia igitur diuersa in hoc libro traduntur. Dubium fuit apud antiquos expositores Aristotelem de subiecto huius libri: Alexander namque opinatur est quod subiectum de quo principaliter in hoc libro agit: sit ipsum uniuersum. Unde cum celum tripliciter dicatur: quod ipsa vltima sphaera: quod totum corpus quod circulariter mouetur: quod autem ipsum uniuersum: asserit hunc librum intitulari de celo: quasi de uniuerso: vel de mundo. In cuius assertionem assunt quod philosophus in hoc libro determinat quedam ad totum uniuersum pertinentia: puta quod sit finitum et sit unum tantum et alia huiusmodi. Et contrario autem alijs videtur quod subiectum de quo principaliter in hoc libro intenditur: est corpus celeste quod circulariter mouetur. Et propter hoc intitulatur de celo. de alijs autem corporibus determinatur in hoc libro vel ex parte in quantum pertinet a celo et eius insinuationem recipiunt sicut publicus dicitur: vel per accensum in quantum aliorum corporum notitia assumitur ad manifestandum ea que dicuntur de celo (ut dicitur sirianus). Sed hoc non videtur probabile quod post philosophus in 2o libro de terminauit de celo: in 3. et 4. subiectum considerationem de alijs simplicibus corporibus quasi principaliter de eis intendens. Non enim conuenit philosophus principale parte alicuius scientie assignare his que per accensum assumuntur. Et ideo alijs visum est (sicut simpliciter dicit) quod intentio philosophi in hoc libro est determinare de simplicibus corporibus in quantum inueniuntur in consideratione simplicis corporis. Et quod inter simplicia corpora principaliter est celum: a quo alia dependunt. Ideo de nomine totus liber de celo. Et sicut dicitur: non obstat quod in hoc libro determinatur quedam que pertinent ad totum uniuersum: quod huiusmodi conditiones inueniuntur uniuerso: in quantum inueniuntur celesti corpori. scilicet esse infinitum et sempiternum et alia huiusmodi. Si autem intentio principalis philosophi esset determinare de uniuerso: sine de mundo: opteret quod Aristoteles. considerationem suam extenderet ad omnes partes mundi: et vsque ad planetas: et aialia (sicut Plato in thymeo.) Sed cum de ratione possemus arguere contra simpliciter: quod si in hoc libro principaliter intenderet de corporibus simplicibus oportet quod omnia que pertinent ad corpora simplicia in hoc libro traderentur. Nunc autem in hoc libro traduntur solum ea que pertinent ad leuitatem et grauitatem ipsorum. Alia vero traduntur in libro de generatione. Et ideo rationabiliter dicendum videtur sicut sicut. Alexandri quod subiectum huius libri sit ipsum uniuersum: quod dicitur celum vel mundus. Et quod de simplicibus corporibus determinatur in hoc libro sicut quod sunt partes uniuersi constitutiue. Constituit autem uniuersum corpus: cuius finis est partes sicut quod ordinem situs. Et ideo solum de illis partibus uniuersi determinatur in hoc libro que primo et per se habent situm in uniuerso. scilicet de corporibus simplicibus. vnde de quatuor elementis non determinatur in hoc libro sicut quod sunt calida et frigida vel aliqd huiusmodi: sed solum sicut quod grauitate et leuitate. ex quibus determinatur eis situs in uniuerso: alijs autem determinatur situs sicut quod sicut quod simplicia corpora: et ideo de his non in hoc libro agendum est. Et hoc consonat ei quod consuevit apud latinos dici: quod in hoc libro agitur

Lex. j

Rationis opus est ordinare.

Lex. 92 Lec. 19.

Semicirculus quid.

Lex. 28 Lec. 7.

Libri

Quod de sbcto. Alexandri sententia.

Jamblicus dicitur: vel per accensum in quantum aliorum corporum notitia assumitur ad manifestandum ea que dicuntur de celo (ut dicitur sirianus). Sed hoc non videtur probabile quod post philosophus in 2o libro de terminauit de celo: in 3. et 4. subiectum considerationem de alijs simplicibus corporibus quasi principaliter de eis intendens.

Simpli

Improbari alexander. Platons opinio.

Alexandri opinio.

Primus

de corpore mobili sicut situm siue sicut locum: qui quidem motus communis est omnibus partibus vniuersi.

Aristotelis stagirite p. principis de celo et mundo libri primi textus cum duabus interpretationibus antiquis et Joannis argyropoli. ubique argyropolus secundo loco ponitur.

L.c.1.

Enā scia fere plurima videtur circa corpora et magnitudines et horum existens passiones et motus: ad huc autem et circa principia quecumque talis sube sunt. Natura enim constantium hec quidem sunt corpora et magnitudines. hec autem habent corpus et magnitudinem. hec autem principia habentium sunt.

Argir.

Scientia naturalis fere plurima circa corpora magnitudines atque horum affectus motusque: et in super circa principia que sunt substantie talis versari videtur. Eorum enim que natura sunt altera sunt corpora magnitudinesque: alia corpora ac magnitudinem habent. alia principia habentium sunt.

Lectio prima.

Quia igitur In hoc libro primo incipit applicari Ar. ad corpora que ceterum determinate sunt de motu in libro physicorum. Ideo primo phemialiter ostendit quod ad scientiam naturalem pertinet determinare de corporibus et magnitudinibus. Secundo incipit persequi suum propositum ibi Continuum quod est. Circa primum ponit tale rationem. Res naturales sunt corpora et magnitudines et que ad hoc pertinent. sed scientia naturalis est de rebus naturalibus. ergo scientia naturalis consistit circa corpora et magnitudines. Primo ergo ponit conclusionem dicens: quod scientia que est de natura fere plurima. i. in maiori parte videtur esse existens circa corpora et magnitudines. i. lineas et superficies: de quibus tamen aliter considerat naturalis que geometria. Naturalis quod considerat de corporibus in quantum sunt mobilia: de superficie autem et lineis in quantum sunt termini corporum mobilium. geometria autem considerat de eis. putantur sunt quedam quanta mensurabilia. Et quod ad scientiam pertinet non solum considerare subiecta: sed etiam passiones: (ut dicitur in posterioribus.) ideo subiungit quod naturalis scientia existit circa predictorum passiones et motus: ut per passiones intelligantur alterationes et alij motus sequentes sicut quos alterat aliquid substantia rei. Subdit autem et motus: quasi procedens a spali ad ceterum: vel per motum intelligit spaliter motus locales: qui sunt perfectiores in genere motuum: vel per passiones intelligit proprietates: per motus operationes rerum naturalium que non sunt sine motu. Sed quod in quolibet scientia oportet considerare principia: subiungit quod naturalis scientia est circa quedam que principia predictae substantie. scilicet corpore mobilis. Per quod datur intelligi quod ad naturalem pertinet precipue considerare de corpore in quantum est in genere substantie: sic enim est subiectum motus. ad geometria autem in quantum est in genere quantitatibus sic eius mensurat. Et quod minor est manifesta. scilicet scientia naturalis sit de rebus naturalibus: subiungit maiorem dicens: quod ideo scientia naturalis existit circa predicta: quod eorum que sunt sicut natura: quedam sunt corpora et magnitudines: sicut lapides et alia inanimata: quedam habent corpus et magnitudinem: sicut plante et animalia: quorum principalior pars est anima. Unum magis sunt id quod sunt sicut animam

que sicut corpus. quedam vero sunt principia habitus corpus et magnitudines: sicut anima et vniuersaliter forma et materia. Et ex hoc apparet quare dicitur quod scientia de natura fere plurima existit circa corpora et magnitudines. quod dam enim pars eius est circa habitus corpus et magnitudines. Est etiam circa principia horum. Sit etiam circa quedam: que non sunt in natura que aliqui attribuerunt corporibus et magnitudinibus: scilicet circa vacuum et infinitum.

L.c.2.

Continuum quidem igitur est: quod diuisibile in semper diuisibilia.

Continuum igitur est: quod indiuisibilia semper viuibile est. Lectio secunda.

Postquam Philosophus ostendit phemialiter quod determinatum est de corporibus et magnitudinibus in scientia naturali: hic incipit persequi principale propositum. Et quod (ut supra dictum est) in hoc libro principali ter intendit Aristoteles determinare de vniuerso corpore et principalibus partibus eius: que sunt corpora simplicia: inter que potissimum est corpus celeste. Ideo diuidit liber iste in tres partes. In prima determinat de vniuerso corpore. In secunda determinat de corpore celesti: et hoc in secundo libro ibi. Quod quidem igitur neque sicut est. In tertia parte determinat de alijs simplicibus. scilicet de graui et leui ibi. De primo quod igitur celo etc. Circa primum duo facit. Primo ostendit perfectionem vniuersi. Secundo determinat quedam conditiones seu proprietates ipsius ibi. Sed quoniam manifestum de his etc. Circa primum duo facit. Primo ostendit perfectionem vniuersi. Secundo ostendit ex quibus partibus eius parte integretur ibi. De totius quod igitur natura etc. Circa primum duo facit. Primo ostendit perfectionem vniuersi quod habet sicut commune rationem sui generis in quantum est corpus. Secundo probat perfectionem propriam ipsius ibi. Partialium quod igitur corporum etc. Circa primum tria facit. Primo manifestat diffinitionem corporis: qua vtriusque ad propositum ostendit. Secundo probat propositum ibi. Itaque quoniam et totum etc. Tertio quod ex premissis possit esse manifestum ibi. Quoniam quod igitur etc. Circa primum duo facit. Primo diffinitio continui quod est genus corporis. Secundo manifestat corporis diffinitionem ibi. Corpore autem etc. Circa primum considerandum est quod continuum inuenit a philosopho dupliciter diffinitum. Uno modo diffinitione formali putat dicitur in predicamentis. quod continuum est cuius partes copulantur ad vnum commune terminum. vnitatis enim continuum est quasi forma ipsius. Alio modo diffinitione materiali que sumit ex partibus que habent rationem materie (ut dicitur in 2o physicorum.) Et sic diffinitur hic quod continuum est quod est diuisibile in semper diuisibilia. Nulla enim pars continuum potest esse indiuisibilis: quia ex indiuisibilibus non componitur aliquod continuum: ut probatur in 6. physicorum. Satis uenienter hec diffinitio naturalis versatur circa materiam: consideratio autem logici circa rationem et speciem. Deinde cum dicit.

L.c.3.

Corpus autem quod omniquaque diuisibile magnitudinis autem quod quidem ad vnum lineam. Quod ad duo planum. Quod autem ad tria corpus. Et propter has non est alia magnitudo propter tria omnia esse et ter omniquaque.

Argir.

Corpus autem est quod est diuisibile omni ex parte: at magnitudinis: ea quod quod ad vnum est diuisibilis: linea est. Ea vero quod ad duo superficies: at ea quod ad tria est corpus. Atque propter has nulla alia proorsus est magnitudo: propterea quod

ipsa tria oia sunt et ter ipsum omni ex pte.

Diffinit corpus: et primo pponit diffinitione dicens qd corpus est ptnuu qd est diuisibile oiquaqz. i. qd ad oem pte: vel fm oem dimensioe. 2. ibi Magnitudinis autem. J. pbat oem diffinitione tali rone. Illud qd diuidit fm tres dimensioes: diuidit fm oes dimensioes: vel oiquaqz: corp^o diuidit fm tres dimensioes. qd corp^o est diuisibile fm oes. Primo g manifestat minore qsi p diuisione. Na magnitudini qda est q diuidit ad vna pte: et hec dicitur linea. Queda autem est q diuidit ad duas partes: et hec dicitur planu. i. superficies. Queda autem est que diuidit fm tres dimensioes. Et cu talis magnitudo no sit linea neqz superficies: sequit q sit corp^o. maiorē ppositiones ponit ibi. Et pter has rē. In primo ponit ea: et dicit q pter has magnitudines seu dimensioes no est alia magnitudo seu dimensio: pp hoc q tria hnt rōnem vt sunt oia: qz hnt ratione cuiusda totalitatis et qd est corpus: vt eē oiquaqz vel omnino. i. fm oem modū. Secūdo ibi.

Quoadmodū eni autē et pythagorici. Totum et oia tribus determinata sunt. Consumatio eni et mediū et principū numerū hnt eū qui omnis: hic autē eum qui trinitatis.

Argir. Nam vt pythagorici etiā inquit ipsum omne ac omnia tribus sunt definita. Finis enim medium atqz principū ipsius omnis numerum habent: hec autem trinitatis.

Probat qd dixerat. primo qd fm rōne pythagorico rō: q dixerūt q id qd dicitur totū et oē determinat ternario numero. principū enim mediū: et consumatio. i. finis hnt numerū q cōuenit toti et oī. In reb^o eni diuisibilib^o p rō: maps no sufficit ad integritate toti qd cōstituit p vltimū: et a principio puenit per mediū: hec autē. s. principū: mediū et finis hnt numerū ternariū. Et sic patet q numerus ternarius cōuenit oī et toti. Secūdo ibi.

Propter quod a natura accipientes tanqz leges illius: et ad sanctificationes deorū vnum numero hoc.

Argir. Quapropter hoc a natura numero sumpto perinde atqz qda illius lege: et in deorū sacrificijs celebrandis vti solemus.

Probat idē per ea que in cultu diuino obseruant. Vnum enim numerus hoc. s. ternario ad sacrificioes deorū quos. s. gentes colebat in sacrificijs et laudibus ipsoz: ac si accepimus a nā leges et regulas ipsoz. vt. s. sicut nā perficit oia ternario numero: ita illi qui instituerūt cultum diuini volentes deo attribuere oē qd perfectū est: attribuunt ei ternarium numerum. Tertio ibi.

Assignamus autem et appellationes fm modū hunc. Que eni duo ambo dicimus et duos ambos. Oēs autē nō dicimus: sed de tribus hanc predicationē dicimus primū. Hoc autē quoadmodū dictū est propter naturā ipsam sic inducentem sequimur.

Argir. Assignamus insup et appellationes hoc modo: duo eni abo dicimus: et duos abos: atqz vtrosqz nō oēs: at de tribus hanc appellationē dicimus pmo. Hec autē ita dicimus qz sequimur vti diximus ipsas sic pficiscētē naturā:

Probat idē per cōem vsū loquēdi: et dicit q et iā affignamus vocabula reb^o fm modū pdictū: quo. s. pfectio cōpetit ternario. Si eni aliq sunt duo: dicimus qd sit abo: et duos hoies dicimus ambos: nō autē de his dicimus oēs: sed pmo hoc vocabulo vtimur circa tres. Et istū modū loquēdi sequunt cōiter oēs pp hoc q nā ad nos inclinat. Ea eni q sunt ppria singulis in mō loquēdi: videntur puenire ex pprijs pceptionib^o vniuersalib^o: s. id qd obstat cōiter apud oēs vt ex nāli inclinatioe puenire.

Est autē attendēdū q nūquā alibi Arist. inuenit pythagorici rōnib^o vtēs ad ppositū ostēdēdi: neqz inuenit alibi p numeroz pprietates aliqd de reb^o cōiudicare. Et forte hoc hic facit pp affinitate numeroz ad magnitudines de qb^o hic agit. Videt eni qz qd hec pbatio nō est efficax. Nō eni magis videt scqz q dimensioes sunt tres: ppter b q ternari^o est numer^o totius: et ois alioqui sequeret p eādē rōne: q essent solū tria elementa: vel tres digiti manū.

Sed sciēdū est q sicut dicit. Simplicius in cōmēto Al. nō pcedit hic demonstratio: s. fm pbatibilitate. et hic modus sufficiens est post demonstrationes pmissas vel psuppositas ab alia scia. Manifestū est autē q determinare de dimensioib^o corpoz: inquantū huiusmodi p se ptnet ad mathematicā. nālis autē psupponit a mathematico ea q circa dimensioes cōsiderat. Et iō pbare demonstratioe cō solū tres dimensioes ptnet ad mathematicū: sicut Ptholomeus pbat p hoc q impossibile est cōiūgi simul lineas ppediculares plures qz tres sup idē pūctū. ois autē dimensio mēsurat fm aliquā lineā ppediculārē. Hui^o igit demonstratioe supponēs Arist. math: ematico vti testimonio et signis sicut cōuenit facere post demonstrationes a se inductas. Deinde cū dicit.

Itaqz quā dicitur totū et pfectū nō fm spēm differūt abinuicē. sed siquidē vtiqz in materia: et in quib^o dicunt: corpus vtiqz erit magnitudinū perfecta: solū eni determinatū ē tribus. Hoc autē est oē: ter quaqz aut existēs diuisibile: oiquaqz est diuisibile. Alioz autem hoc qdē ad duo: hoc autē ad vnū. Vt eni numerū adepta sunt: sic et diuisione et continuitate: hoc qdē enim ad vnū cōtinuū: hoc autem ad duo: hoc autē omniquaqz tale.

Quare cū oia: oē atqz pfectū inter se nō differant forma: nisi materia tm et hisce de quib^o dicunt: corp^o pfecto magnitudinū solū pfectū erit: solū eni istis tribus est definitū: hoc autē est oē: atqz cū sit tribus ex pib^o diuisibile: oī ex pte atqz oīno est diuisibile. Et terarū autē magnitudinū altera ad vnū et altera ad duo est diuisibilis. Nā vt numerus subeūt sic et diuisione ptnuatiōisue pncipes sunt: alia enim ad vnū et continua est: alia ad duo: alia oī ex pte: atqz omnino est talis.

Ex eo qd ostēdit pcedit ad pncipale ppositū ostēdēdum: et dicit qd hec tria oē: et totū et pfectū nō differunt ad inuicē fm spēm. i. fm formale rōne: qz oia iportant integritate quanda: s. si in aliquo differāt: differunt in mā et subiecto inquantū de diuersis dicunt. Nam hoc qd dicitur oē: vtimur in discretis sicut dicimus oem hoiem vtimur etiā eo in cōtinuis que sunt ppinqua diuisioni sicut dicimus oem aquā et oem aerē. Totū autē dicitur in

Ratiōis Aristotelis quāta sit vis

T. c. 3

Argir.

his et in continuis: dicim⁹ enim totum populum et totum lignum. Perfectum est dicim⁹ et in his et in formis. dicim⁹ enim perfectam albedinem et perfectam virtutem. Quia igitur omne et perfectum est idem: pars est quod corpus sit perfectum inter magnitudines: quod solus corpus est determinatum tribus dimensionibus: et hoc habet rationem omnium: ut supra ostensum est. Cum enim sit tribus modis divisibile: oiquaque. scilicet secundum omnem dimensionem. Sed inter alias magnitudines aliquid est divisibile secundum duas dimensiones scilicet superficies: aliud autem secundum unam. scilicet lineam. Ut enim numerum ad septem sunt. scilicet sicut magnitudines habent numerum dimensionum: ita habent divisionem et continuitatem: ita. scilicet quod aliqua magnitudo est continua secundum unum modum. scilicet lineam. alia est continua duobus modis. scilicet superficies: corpus autem est continuum secundum omnem modum. Unde pars quod corpus est magnitudo perfecta quam habet omnem modum continuitatis. Deinde cum dicit.

L.c.4. **Q**uecumque quidem igitur divisibilia magnitudinum et continua hec. Si autem et continua omnia divisibilia nodum manifestum ex his que nunc. Sed illud quidem palam quoniam non est in aliud genus transitio: quemadmodum ex longitudine in superficie: in corpus autem ex superficie. Non enim adhuc talis perfecta erit magnitudo. Necessesse enim fieri exitum secundum defectum. Non autem possibile perfectum deficere: omniquaque enim est.

Argir. **Q**ue igitur magnitudinum sunt divisibiles: hec continue quoque sunt. At si omnes quoque continue divisibiles sunt: nodum ex his que nunc diximus patet: verum illud emerit in aliud in quibus genus e corpore migrationem non esse: ut ex longitudine in superficiem: et ex superficie in corpus. Non enim talis profecto magnitudo perfecta erit: fiat enim egressio ratione defectus necessesse est. At perfectam defectum habere negat. Est enim omni ex parte.

Ostendit quid ex premissis manifestum sit vel non: et ponit tria: quorum primum secundum se manifestum est. scilicet quod quilibet magnitudo divisibilis sit continua. Si enim non esset continua non haberet rationem magnitudinis: sed potius numeri. **S**ecundum autem est continuum huiusmodi. scilicet quod omne continuum sit divisibile sicut in diffinitione fuit positum. Et hoc quidem manifestum est ex his que probata sunt in sexto physicorum (ut supra dictum est.) Non est autem manifestum ex his que predicta sunt. Quia quod continuum sit divisibile: hic supponit: non probat. **T**ertium est manifestum ex premissis. scilicet quod non sit transitus a corpore in aliud genus magnitudinis: sicut sit transitus ex longitudine in superficie: et ex superficie in corpus. Et utriusque modo loquendi quod utriusque geometre: imaginantes quod punctum motus facit lineam lineam vero motus facit superficiem: superficies autem corpus: a corpore autem non sit transitus ad aliam magnitudinem: quod talis exitus siue processus ad aliud genus magnitudinis est secundum defectum eius a quo transit: unde est motus naturalis est actus imperfecti: non est autem possibile quod corpus quod est perfecta magnitudo deficiat secundum hanc rationem: quod est continuum secundum omnem modum: et ideo non potest fieri transitus a corpore in aliud genus magnitudinis. Deinde cum dicit.

Partialium quidem igitur corporum secundum rationem unumquodque tale est: omnes enim habet dimensiones: sed terminatum est ad primum tactum: propter quod modo quodam: multa corporum unumquodque est.

Argir. **C**orum igitur corporum que partis subeunt formam

tale est unumquodque per rationem: omnes enim habent dimensiones. Quam ad id quod est propinquum tactu est definitum: idcirco corporum unumquodque multa quodammodo est.

Manifestat propria perfectionem universi per differentias ad corpora particularia: et primo ponit quatuor particularia corpora se habent ad perfectionem: et dicit quod unumquodque particularium corporum secundum rationem corporis est tale: id est perfectum in quantum habet omnes dimensiones: sed terminatum ad primum corpus in quantum attingit ipsum. Et ita unumquodque talium corporum quodammodo est multa. id est perfectus in quantum habet omnes dimensiones: et imperfectus in quantum habet ad extra se corpus ad quod terminatur. Uel est multa secundum partem ad diversa corpora. Uel est multa: quod sunt plura unius speciei pro imperfectione: quod non contingit de universo. Secundo ibi.

Totum autem cuius habet partes perfectum necesse est esse et quemadmodum nomen significat omniquaque et non hac quidem: hac autem non.

Ipsam autem omnem ac universam cuius habet partes perfectum esse necesse est. et omni ex parte atque omnino ut nomen ipsam significat: et non parum esse: parum non esse.

Ostendit quomodo universum se habet ad perfectionem: et dicit quod totum. id est universum: cuius partes sunt particularia corpora: necesse est quod sit perfectum omnibus modis: et sicut ipsum nomen universi significat: omniquaque. id est omnibus modis perfectum: et non secundum unum modum ita quod non secundum alium: quod habet omnes dimensiones: et comprehendit in se corpora.

De totius quidem igitur nomen siquidem infinitum est secundum magnitudinem: siue finitum secundum totam molem posterius intendendum.

His autem que secundum species ipsius partibus nunc dicamus principium facientes hoc.

De ipso igitur universi natura: siue sit magnitudine infinita siue tota mole finita posterius consideremus oportet.

Nunc de partibus ipsius per speciem dicendum esse videtur: hinc exordio sumpto. **L**ectio tertia.

Postquam philosophus ostendit universum esse perfectum et rationem sue corporalitatis: et rationem sue universalitatis: hic ostendit ex quibus partibus perfectio eius integratur: et primo dicit de quo est intentio. et ostendit propositum ibi. **O**mnium physica corpora etc. **I**tem circa primum considerandum est quod (sicut dicitur in 3° physicorum) antiqui dixerunt infinitum esse ex quo nihil est. Quia igitur probavit universum esse perfectum ex hoc quod nihil est extra ipsum: sed omnia complectitur: posset aliquis suspicari ipsum esse infinitum: et ideo huic opinioni occurrens: concludit subdicens quod posterius intendendum est quantum ad naturam totius universi si est infinitum sui magnitudinem siue finitum secundum totam suam molem: interim tamen antequam hoc tractet: dicens est de partibus eius que sunt secundum speciem: in quibus scilicet integritas speciei ipsius consistit: cuiusmodi sunt simplicia corpora. Nam animalia et planta et alia huiusmodi: sunt secundum ordinem partes eius que magis pertinent ad bene esse ipsius quam ad primam eius integritatem: et hanc considerationem inchoabimus a principio infra posito. Deinde cum dicit.

Omnia enim physica corpora et magnitudines secundum seipsa mobilia dicimus esse secundum locum.

Argir.

L.c.5.

Argir.

L.c.6.

Naturam enim principium motus esse dicimus in ipsis.

Argir. **O**ia namque corpora naturalia magnitudine sue mobiles per se loco dicimus esse. natura enim principium ipsis insitum esse motum asserimus.

Ostendit propositum. scilicet quod per se principaliter perfecta species uniuersali integritate: et primo ostendit quod propter quatuor elementa metae necesse est aliud corpus simplex esse secundo ostendit quod propter quatuor corpora simplicia non est aliud corpus simpliciter. **M**anifestum autem est ex dictis etc. **C**irca primum duo facit. primo ostendit esse quintum corpus propter quatuor elementa. 2o ostendit differentiam eius ad quatuor elementa ibi. **Q**uonia ante haec quod supponitur etc. **C**irca primum duo facit. primo permittit quedam que sunt necessaria ad propositum ostendendum. secundo argumetur ad propositum ibi. **S**iquidem igitur est simplex motus etc. **C**irca primum duo facit. primo permittit quedam que pertinent ad motum. secundo ponit que dam que pertinent ad corpora mobilia ibi. **Q**uonia autem tem corporum haec quidem etc. **C**irca primum duo facit. primo permittit communitatem motus localis ad corpora naturalia. secundo ponit distinctionem motuum localium ibi. **O**mnis autem etc. **D**icit ergo primo: quod omnia corpora physica. i. naturalia dicimus esse mobilia secundum locum scilicet seipsa. i. scilicet sui naturam: et similiter alias magnitudines naturales: puta superficies et lineas. put sunt termini naturalium corporum: ita tamen quod corpora per se mouentur: alie tamen magnitudines per accidens motus corporum. **E**t ad huius probationem inducit definitionem nature que est principium motus in eis: in quibus est (ut dicitur in secundo philosophorum.) ex hoc autem sic argumetur: corpora naturalia sunt que habent naturam: sed natura est principium motus in eis in quibus est: ergo corpora naturalia habent principium motus in seipsis: sed quecumque mouentur quocumque motu: mouentur localiter. non autem contrario (ut patet in 8o philosophorum.) eo quod motus localis est primum motuum. omnia ergo corpora naturalia mouentur naturaliter motu locali: non autem omnia aliquo aliorum motuum. **S**ed videtur hoc esse falsum: celum autem est corpus naturale: nec tamen eius motus videtur esse a natura: sed magis ab aliquo intellectu: sicut et his que determinantur in 8o philosophorum: et 2o metaphysice p3. **S**ed dicendum est quod duplex est principium motus. unum quidem actuum quod est ipse motor. **E**t tale principium motus animalium est anima. aliud est principium motus passiuum secundum quod corpus habet aptitudinem ut sic moueatur: et huiusmodi principium motus est in grauius et leuius: non enim componuntur ex mouente et moto (ut philosophus dicit in 8o philosophorum.) **Q**uod quidem inquit uisibilis horum scilicet grauium et leuium ipsum mouet seipsa: manifestum est. **S**ed motus habent principium non mouendi: neque faciendi sed patiendi. **S**ic igitur dicendum est quod principium actuum motus celestium corporum est intellectus eternalis substantia. principium uero passiuum est natura illius corporis secundum quod natura actus est talis motu moueri: et esset simile in nobis: si anima non moueret corpus nostrum nisi secundum naturalem inclinationem eius. scilicet deorsum. **D**einde cum dicit.

Omnis autem motus secundum locum quem uocamus lationem: aut rectus: aut circularis: aut ex his mixtus.

Argir. **O**mnis autem motus ad locum accomodatus: quem lationem consueuimus appellare: aut rectus est: aut circularis: aut ex his mixtus.

Ponit distinctionem localium motuum. **I**n primo distinguit communiter motus locales tam propositos quam simplices. secundo distinguit motus simplices ibi. **C**ircularis quod dem igitur etc. **C**irca primum duo facit. primo propositum quod intendit. scilicet quod omnis motus localis quod uocatur latio: aut est circularis: aut rectus: aut mixtus ex his: sicut motus obliquus eorum que hac illaque feruntur. **S**ecundo ibi.

Simplices enim hi duo soli. **C**ausa autem quia magnitudines iste simplices.

Simplices enim hi duo sunt soli propterea quod et magnitudines: hec solum simplices sunt recta et circularis.

Probat quod dixerat per hoc quod motus simplices non sunt nisi duo. scilicet rectus et circularis: et huius causam assignat ex hoc quod sole sunt due magnitudines simplices. scilicet recta et circularis: motus autem localis secundum loca specificat: sicut et quilibet alius motus secundum suos terminos. **S**ed videtur quod probatio Aristotelis non sit ueniens: quod ut dicitur in primo posteriorum transcendentem in aliud genus non potest demonstrare: inconuenienter igitur per demonstrationem magnitudinum que pertinent ad mathematicum: concludit aliquid circa motum quod pertinet ad naturale. **S**ed dicendum quod scia que se habet ex additione ad aliam ut in principijs eius in demonstrando: sicut geometria ut in principijs arithmetice: magnitudo enim addit positionem supra numerum uel punctus dicitur esse unitas posita: sicut autem corpus naturale addit materiam sensibilem super magnitudinem mathematicam: et ideo non est inconueniens si naturalis in suis demonstrationibus utatur principijs mathematicis: non enim est omnino aliud genus: sed quodammodo sub illo continetur. **E**t videtur esse falsum quod sole due magnitudines sunt simplices. scilicet recta et circularis: elix enim uel esse uia linea simplex: quia omnis pars eius est uisiformis: et tunc linea elica nec est recta nec est circularis. **S**ed dicendum quod elix si quis eorum ordinem consideret non est linea simplex sed mixta ex recta et circulari. **C**ausas enim elix ex duobus motibus imaginatis: quorum unum est linee circueutis colina. aliud est puncti motus per lineam. **S**i enim uterque motus sit et regulariter proficiat: constituetur elica linea per motum puncti in linea mota. **E**t videtur quod motus circularis non sit simplex. partes enim sere circulariter mote non uisiformiter mouentur: sed pars que est circa polos uel circa centrum mouetur tardius: quod patet minore circuli in eodem tempore: ita motus sere uel propositus ex tardo et ueloci. **S**ed dicendum quod primum non habet partes in actu: sed solum potentia: quod autem non est actu: non mouetur actu: uel partes sere cum sint corpus primum non mouentur actu. uel non sequitur quod in motu sere uel circulari sit diuersitas actualis: sed solum potentia: que non repugnat simplicitati de qua nunc loquimur. omnis enim magnitudo habet pluralitatem potentiale. **D**einde cum dicit.

Circularis quidem igitur est qui circa medium.

Circularis igitur est qui circa medium fit.

Distinguit motus simplices: et primo ponit unum. scilicet circularis: secundo ponit duos rectos: ibi. **R**ectus autem etc. **T**ertio concludit numerum ternarium simplicium motuum ibi. **I**taque necesse est etc. **D**icit ergo primo quod circularis motus qui est circa medium: rota enim quem mouet circa medium suum: non mouetur proprie circulariter: sed motus eius est compositus ex eleuatione et depressione. **S**ed uel secundum hoc quod non omnia corpora celestia circulariter moueantur. nam secundum philosophum motus planetarum est in eccentricis et epicyclis: qui quidem motus non sunt circa medium mundi quod est centrum terre: sed circa quodammodo alia centra. **D**icendum quod Aristoteles non fuit huius opinionis: sed existimauit quod omnes motus celestium corporum sunt circa centrum terre ut ponebant Astrologi sui temporis.

Argir.

Dubita tur. Ari. de mostra tio. Lec. 15.

Nunquid due tunc sunt magnitudines simplices.

An motus celi circularis sit simplex

Argir.

Utrum ois celi circularis sit circa medium mundi.

Primus

postmodū autē hypparcus et ptholomeus adinuenerūt motū et cetricorū et epicyclorū ad saluādū ea q̄ appent seu sib⁹ in corpi⁹ celestib⁹: vñ b̄ nō est demonstratū s̄ suppo sitio q̄dā: s̄ tū b̄ verū sit: nihilominus oia corpa celestia mouent circa cētrū mūdi s̄m motū diurnū q̄ est motus supreme spere reuoluentis totū celi. Deinde cum dicit.

Rect⁹ autē sursum et deorsū. Dico autē sursum q̄dē eū: q̄ a medio. Deorsū autē eū: q̄ ad mediū

Argir. **Rect⁹ autē quo sursum itur atq; deorsū. Atq; eo sursum iri dico quo e medio p̄git. Eo vero deorsum quo ad mediū proficiscit.**

Distinguit motū rectū in duos. s̄m eum qui est sursum et in eū qui est deorsū: et describit vtriq; per habitudinē ad mediū mūdi sicut descriperat motū circularē vt sit vniuersalis descriptio: et dicit q̄ motus sursum est qui est a medio mūdi. motus autē deorsum est qui est ad mediū mundi: vñ deprim⁹ est mot⁹ leuiū. secundus autē est motus grauiū. Deinde cum dicit.

I.c.6. Itaq; necesse oēm esse simplicem lationē. Hanc quidem a medio. Hanc autem ad mediū. Hanc autem circa mediū.

Argir. **Quare lationū simplicium aliā e medio: aliā ad mediū: aliā circa mediū esse necesse est.**

Cōcludit numerū simplicium motū: et primo inducit conclusionē intentā: et qd̄ necesse est simplicē lationē. i. motū locale quēdā eē a medio: et hic est motus sursum corpus leuiū. quēdā vō esse ad mediū: et hic est motus deorsū corpus grauiū: aliū vō esse circa mediū: et huiusmodi est mot⁹ circularis corporū celestium. Secōdo ibi.

Et videt cōsequi s̄m rōnem hoc his que a principio. Etenim corpus perfectum est in tribus et motus ipseus.

Argir. **Atq; hoc cū rōne ea que initio dicta est se cutum esse videtur. Nam et corpus tribus confectū est et ipseus etiam motus.**

Ostendit hanc cōclusionē supradictis cōgruere: et dicit q̄ hoc qd̄ dictū est de numero simplicium motū videt p̄ter se habere ad id qd̄ supra dictū est de perfectione corporis que sicut cōsistit in trib⁹ dimensionib⁹: ita et mot⁹ simplices corporis in tres distinguunt: hoc autē dī eē s̄m rōnē. i. s̄m pbabilitate quādā. nō enī pprietres motus coaptantur tribus dimensionib⁹. Deinde cum dicit.

I.c.7 Quoniam autē corporū hec quidē sunt simplicia: hec autē cōposita ex his. Dico autem simplicia quecūq; motus principium hnt s̄m naturā: puta ignē et terrā: et horū spēs et cōgnata his necesse et mot⁹ eē hos quidē simplices. hos autē mixtos aliq̄liter: simplicium qdē simplices. mixtos autē cōpositoꝝ. Ad v̄erū autē s̄m p̄dominās in eis simplex.

Argir. **Cū autē corporū alia simplicia sint alia ex his cōposita: atq; ea simplicia dico q̄ motus s̄m naturam principium hnt: vt ignē et terrā harūq; spēs et ea que sunt hisce ppinqua. Ad hōtiones etiā alias simplices: alias quodā modo mixtas esse necesse est: simplicium quidē simplices. Cōpositoꝝ autē mixtas moue**

riq; compositorū eiusce simplicis: quod in his ipsis dominatur ac superat.

Ponit quedā ex pte corporū mobiliū. Circa qd̄ sciēdū est vt dī in 3° physicorū. q̄ mot⁹ est act⁹ mobil: act⁹ autē p̄portional p̄fectibili: vñ opz mot⁹ p̄portioari corpi⁹ mobilib⁹. sunt autē corporū qdā simplicia: qdā cōposita. simplex autē corpi⁹ eē qd̄ hēt principium alicui⁹ nālis mot⁹ in seipso: sicut p̄ de igne q̄ est simplr leuis: et de terra q̄ est simplr grauis: et de speciebus horū sic flāma dicit eē qdā spēs ignis: et bitumē qdā spēs terre: addit autē et cōgnata his pp media elementa: quoz aer hz maiorē affinitatē cū igne atq; vō cū terra: et per p̄s necesse est affinitatē eē: qd̄ nō hz in se s̄m ppriā nām principium alicui⁹ mot⁹ simplicis. et ex hoc cōcludit q̄ necesse est motū quodā eē simplices: quodā autē aliqualr mixtos: sicut ille qui p̄ponit ex eleuatiōe et depresso: aut ex pulsu et tractu: sicut ita q̄ mot⁹ mixtus sit vnus: sicut p̄ de motu qui eē sup lineā elica: vñ simplicium corporū necesse est eē motus simplices: mixtorū autē mixtos: vt p̄ de motu plume: aut alicui⁹ vnus corporis in quo nō totaliter grauitas aut leuitas dñat: et si aliq̄ contingat q̄ corpus mixtum moueat motu simplicis: hoc est s̄m elementum qd̄ in eo est p̄dominās sicut ferrū mouet deorsum s̄m motum terre que in eius mixtione dominatur.

I.c.8. Siquidez igit est simplex mot⁹: et qui e in circuitu corporis mot⁹ simplex erit: atq; corporis simplici simplex mot⁹: et simplex motus simplicis corporis. Etenim si cōposit⁹ fuerit hz simplex p̄dominās erit. erit igit necesse sariū eē aliq̄d corpi⁹ simplex: qd̄ natū est ferri circulari motu s̄m sui ipsius naturā.

I.c.9. Solēna quidē enī p̄git eo q̄ alterius: s̄m autē naturā ipossibile. Si quidē vnus vnus cuiusq; mot⁹ q̄ s̄m naturam simplicium.

Argir. **Si igit simplex in rōne rerū est motus: cōuersio autē motus est simplex. Atq; corporis simplicis simplex est motus: et simplex motus corporis simplicis est. Nā si cōpositi sit per id illi simplex qd̄ superat cōpetit. Simplex quippiā esse corpus in rōne rerū profecto necesse est. qd̄ quidem sit apuz circulari motu suapte natura ferri. Etenim fieri pōt vt vi quippiā eo moueat motu: qui ad aliud corpus accommodat: at vt eo moueatur s̄m naturā fieri nequit. Si vnus cuiusq; corporis simplicis vnus sit motus ei cōpetens s̄m naturam. Lectio quarta.**

Postq̄ p̄s premisit quedam necessarie ad p̄positū: et hoc quinq; rōnib⁹: quarū prima talis e motus circularis est motus simplex. motus autē simplex e primo et per se corporis simplicis: quia et si cōtingat q̄ aliq; motus simplex sit alicui⁹ corporis cōpositi: hoc erit s̄m corpus simplex qd̄ in eo p̄dñat: sicut in lapide p̄dñatur terra s̄m eius nām mouet deorsum. et necesse est eē aliq̄d corpus simplex qd̄ moueat nāliter s̄m motum

circulare. **C** Posset autem aliquis hinc rationi obviare dicendo: quod si simplex motus sit simplicis corporis: non tamen oportet quod id simplex corpus quod mouetur circulariter sit aliud a corpore simplici quod mouetur motu simplici recto: et ideo habet excludit subdicens quod nihil prohibet quod diuersa corpora moueantur uno motu non naturali: ita scilicet quod unum corpus moueatur per violentiam motu alterius: sed quod unum corpus moueatur secundum naturam motu naturali alterius corporis: est impossibile. necesse enim est esse unum motum simplicem naturalem unius simplicis corporis: et diuersos diuersorum: nisi si motus circularis est simplex et alius a motibus rectis: necesse est quod sit naturalis corpori simplici et quod sit aliud a corpore simplicibus quod mouentur motu recto. **C** Sed versus hoc esse falsum quod unum motus simplex sit solius unius corporis simplicis: motus enim deorsum est naturalis aquae et terre: et motus sursum est naturalis ignis et aeri. **C** Sed dicendum quod motus localis attribuitur elemento non secundum calidum et frigidum humidum et siccum: secundum quod distinguuntur quatuor elementa (ut patet in 2° de generatione.) hoc enim sunt principia alterationum: motus autem localis attribuitur elementis secundum gravitatem et leuitatem: unum corpus grauius comparatur ad motum localem sicut unum corpus: et sicut duo corpora leuia: humidum et siccum et sic illi sunt quae differunt aqua et terra: vel ignis et aer accidentaliter habitudine habent ad motum localem. Et tamen in graui et leui dicitur quod est: nam ignis est leuis simpliciter et absolute: terra autem grauis: aer autem est leuis per comparationem ad duo elementa: et sicut aqua est grauis: unum non omnino est idem secundum species motus aquae et terre vel ignis et aeris: quod non sunt idem termini secundum quos specificantur eorum motus: aer enim natus est moueri ad locum quod subditur igni: aqua autem ad locum quod supereminet terra. **C** Item versus quod non sit necessarium si corporis simplicis est unum motus simplex quod per hoc aliquis motus simplex sit alicuius corporis simplicis: sicut et non est necessarium quod tot sunt corpora composita quot sunt motus compositi quod diuersificantur in infinitum. **C** Sed dicendum est quod sicut motus simplex localis non ruidet corpori simplici quantum ad calidum et frigidum humidum et siccum: ita et motus compositus ruidet corpori mixto secundum gradus mixtionis praedictarum qualitatium: sed secundum compositionem grauis et leuis secundum cuius diuersitatem diuersificantur obliquatio corporis mixti a simplici motu grauis vel leuis: utraque autem diuersitas non tendit in infinitum secundum speciem: sed solum secundum numerum. **C** Item versus secundum hoc quod sunt multa corpora simplicia: quod si essent motus sursum et deorsum videntur esse motus simplices: ita motus quod dextroorsus vel sinistroorsus et qui ante et retro. **C** Sed dicitur quod cum corpora simplicia sunt essentialiter et proprie partes unius: oportet quod motus simplicis quod sunt naturales corporis simplicibus attendantur secundum praedictos diuersos: quod cum sit speciem ut infra probabitur: oportet quod motus eius attendatur per comparationem ad medium quod est immobile: quod omnis motus fundatur supra aliquid immobile (ut dicitur in libro de caelo) motus autem alium et ideo oportet esse solus tres motus simplices. scilicet cum quod est a medio: et qui quod est ad medium: et qui quod est circa medium: secundum diuersas habitudines ad medium. dextrum autem et sinistrum aut ante et retro: considerantur in aëlibus: et non in toto uniuerso: nisi secundum quod ponuntur in celo (ut in secundo dicitur) et secundum hoc motus circularis celi est secundum dextrum et sinistrum ante et retro. **C** Quia versus quod motus rectus et circularis non sunt eiusdem rationis est. nam motus rectus corporis non dicitur habere complementum suae speciei (ut in 4° dicitur) et exiit ex proprio loco: motus autem circularis est corporis habens complementum suae speciei et in loco proprio exiit. unum non versus quod secundum eandem rationem motus simplices corporales sunt simplicium corporum: sed quod alii motus sunt corporum: putantur in fieri: circularis autem putantur in facto esse. **C** Sed dicendum quod quod motus proportionatur mobili tanquam actus eius:

ueniens est quod corpori quod est separatum a generatione et a corruptione: et non potest per violentiam compelli a proprio loco debeat motus circularis: quod est corporis in suo loco exiit: corpus autem generabilibus aliis et corruptibilibus debet locum esse proprio loco: qui est absque complemento speciei: non tamen ita quod corpus quod mouetur naturaliter motu recto non habeat proprium complementum suae speciei quod est forma. habet enim sequitur talis motus: sed quod non habet ultimum complementum: quod est in consecutione finis: qui est locus conueniens et conseruans. Deinde enim dicitur.

C Adhuc si qui praeter naturam contrarius ei qui secundum naturam et unum unum contrarium. **N**ecessesse qui circulo simplex: si non erit secundum naturam lati corporis praeter naturam ipsius esse. **S**i igitur ignis aut aliud aliquid talium est circulo latum. **C**ontraria que secundum naturam ipsius latio erit ei qui in circuitu: sed unum unum contrarium. **Q**ue autem sursum et deorsum inuicem contrarie. **C** Si autem alterum aliquid est corpus latum circulariter praeter naturam: erit aliquis ipsius alius motus secundum naturam: hoc autem impossibile. **S**iquidem enim qui sursum ignis erit aut aer. **S**i autem qui deorsum: aqua aut terra. **C** Si hisce praeterea motus qui praeter naturam est: ei qui secundum naturam est aduersus unum unum contrarium est: cum praeratio sit motus simplex: si non secundum naturam ei corpori quod fertur inest praeter naturam inest eidem necesse est. **S**i igitur ignis sit quod aduersus aut quippiam aliud tale naturalis ipsius motus praeratio contrarius erit. **A**t unum unum contrarius est: atque motus ipsius quibus: infera superaque loca petuntur: inter se contrarij sunt. **C** Sin vero quippiam aliud corpus adsit quod praeter naturam in orbe fertur: erit alius quippiam motus ipsius secundum naturam. **A**t id esse non potest nam si sit hisce motus quod sursum itur ignis vel aer erit. **S**in hisce quod deorsum accedatur terra erit vel aqua.

C Secundam rationem ponit. Et primo supponit duo principia: quorum unum est quod motus quod est praeter naturam. scilicet violentus praeratio motu naturali sicut terra mouetur deorsum secundum naturam: sursum autem contra naturam. **C** Secundam autem principium est quod unum unum est contrarius (ut probatur est in 1° meta.) **O**portet autem tertium supponere quod sequitur versus scilicet esse aliquid corpus circulariter motu: et si quidem ille motus sit illi corpori naturali: habemus propositum secundum praemissam rationem quod scilicet illud corpus naturaliter motu circulari sit aliud a quatuor corporibus simplicibus. **S**i vero motus huius non sit eius naturalis oportet quod sit eius contra naturam: ponatur ergo primo quod illud corpus circulariter motu sit ignis: ut quidam dicunt vel quodcumque aliud quatuor elementorum: oportebit ergo quod motus naturalis ignis quod est moueri sursum: sit contrarius motui circulari. **S**ed hoc non potest esse: quod unum unum est contrarius motui aut sursum contrarius motus deorsum: et sic non potest esse contrarius motus circularis: et eadem ratio est de alijs tribus elementis. **E**t sicut si dicitur quod illud corpus quod contra naturam mouetur circulariter. sit quodcumque aliud corpus praeter quatuor elementa: oportebit quod habeat aliquem alium motum naturalem. **S**ed hoc est

An unius corporis tantum sit unum motus simplex. **Lec. 4. Tex. co. 6.**

Alia quod

Dubio.

Lec. 1.

Lec. 3.

Lec. 2.

Lec. co. 10.

Lec. co. 11.

Argum.

Lec. 5. Tex. co. 14.

impossibile: qz si sit ei nalis motus qui est sursum: erit ignis aut aer. Si aut motus q est deorsum: erit aqua aut terra. positus est aut q sit ex quatuor elementa. Sic ergo necesse est corpus qd mouet circulariter: nalt hoc motu moueri. Ut aut fin ea q hic Az. dicit prius ed Platoni q posuit corpus qd circulariter fert esse igne sed fm veritate eade est cir.ca. hec vtriusqz phi opinio. Plato. n. corpus qd circulariter fert: igne vocat pp luces q spes ignis ponit: no q sit de na ignis elementaris. vñ r posuit qnqz esse in vniuerso: qbus adaptat nit qnqz figuras corpales: qz geometre tradit: qntu corpus ether e noians. **C**Sz vltimus qd hic dr igne moueri circulariter esse pter nam. vr prius ei qd dr in pmo methauroz vbi id e Az. ponit q ypercaunia. i. ignis r supior pars aeris ferunt circulariter motu fir mamenti sicut pz p motu stelle comate. **C**Sed dom est q illa circulatio ignis vel aeris no e ci nalis qz no causat ex pncipio intrinseco: neqz itez est p violentia siue p naz: sed est quodammodo supra nam: qz talis motu inest eis ex impssione supioris corpis: cuius motu ignis r aer sequunt f3 copleta circulatione: qz hec corpora sunt celo ppin qora: aqua vero fm circulationem incopleta. i. fm fluxu r refluxu maris. terra vo velut remotissima a celo: nihil a tali pmutatione pncipat nisi fm solli alteratione ptu ipsius. Qd aut inest inferioribus corpibus ex impssioe supior: no est eis violentia nec p nam: qz nalt apta sunt moueri a superior corpore. **C**Sed vr falsum esse qd hic dr vnum vni esse priu: vni. n. vitio priat r virtus: r vitu oppositi sicut illiberalitati. pdigalitas r liberalitas. **C**Diz. cendū est q eidē fm idē est vñ tm priu: nihil tū phi bet qn vni fm diuersa sint plura pri: sicut si sit idem subiectū dulce r albu pria vident ei nigri r amari. sic igit illiberalitati priat virtus liberalitatis: sicut ordi nati inordinato: pdigalitas aut sicut supabundatia defectu: no pot aut dici: q vterqz motus. i. q est sursum r q est deorsum priet motu circulari fm eoz rone recti. Recti. n. r circulari no sunt pri: priuent. n. ad figura: cui nihil est prium. Deinde cum dicit.

Dubō. ni quid igni conueniat motus circularis.

An vni vnus priu rictur.

Tex. co. 12.

CSed adhuc r pma necium esse tale latio ne. Perfectū. n. est prius natura imperfecto. Circulus aut pfectoz. Recta aut linea neqz vna. Neqz. n. que infinita: habebit. n. vtiqz finem r terminum. Neqz finitaz neqz vna. Omnia. n. erit aliquid extra. Augeri enim contingit quacūqz. Itaqz si qdem prior motus prioris natura corporis: qui aut circulari prior recto: qui aut in recta: simplicium corporoz est. Etenim ignis ad rectuz sursum fertur: r terrea corpora deorsuz ad mediu: necesse circulari motu alicuius simplicium esse corporoz. **A**mixtoz. n. lationem dicebamus esse fm predominans in mixtura simplicium. **E**x his quidem vtiqz manifestum: qz nata est esse qdam substantia corporis alia preter eas que hic consistentias diuinoz: r prior horum omnium.

Tex. co. 13.

Argir.

At vero talem lationem r primam esse necesse est: pfectum. n. imperfectum antecedit natura: atqz circulus qdem pfectum est. li.

neam vero recta nulla est sane pfecta: neqz enim infinita. terminum enim atqz fines haberet: neqz finitaz est vlla rō. Est. n. qppiaz ex oēs quippe cu fieri possit vt cuius incrementum addat: quare si prior qdez motus corporis sit prioris natura: conuersio vero prior sit recto atqz ipse rectus corporoz sit simplicius motus: ignis. n. loca recto motu superpetit r terrea corpora eodez ad infera mediūqz ferunt: r ipsam sane conuersionem cuiuspiā corporis simplicis esse necesse est. **A**mixtoz. n. lationem eiusce notu simplicis fieri diximus qd in mixtione dñat ac superat. **E**x his igitur pz aliam quādam in rōne rerum corporis substantiam esse: preter eas corporum constitutiones que hic sunt diuinozem his vniuersis atqz priorē.

Tertiam rōne ponit. Circa quā pmo ofidit q motus circularis sit pms inter motus locales. est. n. comparatio motus circularis ad motu rectuz q est sursum vel deorsum: sicut comparatio circuli ad rectā lineaz. pbat aut q circulus. i. linea circularis est pfecta: qz qcquid in ea accipit est pncipiu: r finis r mediū: vñ no recipit alicuius exterioris additionē. linea aut r recta nulla est pfecta: qd pz. r quātū ad lineā infinitā q impsecta est: qz sine caret: ex q deuoiaf aliqd pfectū in greco. r idē pz in linea finita: qz quālibet lineā finitā ptingit angere. i. accipe maiorē quātitatē: r sic est aliqd ex ea: r si linea circularis nalt est prior qz recta. ergo r motus circularis est prior nalt recto motu: sed prior motus ē nalt prioris corpis. motus aut rectus nalt alicuius simplicium corporoz: sicut ignis mouet sursum r terra deorsuz: r ad mediū: r si ptingat q motus rectus sit corporoz mixtoz: hoc erit fm nam simplicis corpis dñantis in mixtione. cu igit corpus simplex sit naturalr: pms mixto: pms est q motus circularis est pms r nalis alicuius corpis simplicis: qd est pms corpibus elementaribus q sunt hic apud nos: r ita ex his pz: q pter substantias corporales q hic sunt apud nos: nata est esse qdam suba corporalis q est dignior r prior oibus substantiis corporalibus q sunt apud nos. **U**t autē esse falsum q nulla linea recta sit pfecta: si. n. pfectū est qd h3 pncipiu mediū r finē: vt sup: a habitū est: vr q linea recta finita q h3 pncipiu r mediū r finē: sit pfecta. **C**Sed dicēdū est q ad hoc q aliqd sit pfectuz partialiter: opz q habeat pncipiu mediū r finem in seipso: sed ad pfectionem pfecti simplr: requirit q non sit aliqd ex ipm: r hic modus pfectionis copetit pmo r supmo corpori qd est diūm corporoz pntinum: r fm hunc moduz linea recta dicitur esse impsecta: circularis vero pfecta. **I**te vr q et fm hunc moduz q aliqua linea recta sit pfecta: qz diameter celi non pot additionez accipere. Sed dicendū est q hoc ei accidit in quantum est in tali materia: no aut hoc ex hoc q est linea recta. fm hoc enim non impedit ne ei possit additio fieri. Sed circularis ex propria rōne circuli h3 q non sit additio nis susceptus. **V**idetur q fm hoc concludi non possit q motus circularis sit pfectus. additionē. n. recipit: cum sit continuus r sempiternus: fm Aristo. **A**d hoc dicendū est q vna circulatio habet complementum sine speciei cum redierit ad pncipiu a quo

An linea recta sit pfecta.

Alia quo

incepit. unde non fit additio ad eandem circulationem. Sed quod sequitur ad aliam circulationem pertinet. Item si hoc solum perfectum dicitur: enim non potest fieri additio sequitur quod neque hoc neque aliquid aliud finitum in corporibus sit perfectum: cum eis possit additio fieri. Ad hoc dicitur est quod si dicitur esse perfecta secundum spem in quantum non potest eis fieri additio alicuius quod pertinet ad rationem speciei ipsorum: lineae autem recte fit additio eius quod pertinet ad spem suam: et pro tanto dicitur imperfecta in quantum est linea. Item videtur quod circulus sit imperfectus: perfectum enim est in magnitudine: quod habent tres dimensiones: hoc autem lineae circulari non competit. Sed dicitur est quod linea circularis non est simpliciter magnitudo perfecta: quod non habet quod pertinet ad rationem magnitudinis: est tamen quoddam perfectum in linea: quod linealiter aliquid ei addi non potest. Videtur et falsum esse quod perfectum sit prius imperfecto: ex quo simplex est prius composito: cum tamen compositum se habeat ad simplicia: ut perfectum ad imperfecta. Ad quod dicitur est quod perfectum ad imperfectum se habet sicut actus ad potentiam qui quidem simpliciter est prior potentia in diversis: in uno autem et eodem quod mouet de potentia ad actum: potentia est prior actu tempore. sed actus est prior secundum naturam: hoc est quod primo et principali natura intendit. non autem philosophus intendit quod perfectum sit prius imperfecto in uno et eodem in diversis. Nec est quod sit prius tempore sed natura: sicut expressit dicitur. Item videtur quod philosophus incommoventer argumentetur. procedit enim ex perfectione lineae circularis ad probandum perfectionem circularis motus. ex cuius perfectione procedit ad probandum perfectionem circularis corporis: et sic videtur eius probatio esse circularis: quod linea circularis non videtur esse alia quam quae in ipsius corporis quod circulariter mouetur. Sed dicitur est quod motus circularis probatur esse perfectus ex perfectione lineae circularis absolute. ex perfectione autem motus circularis in corpore probatur hoc corpus quod circulariter mouetur: esse perfectum: et sic non procedit ab eodem in idem: sed ex eodem ad prius. Deinde cum dicitur.

An circulus sit de numero perfectorum.

Quod est altero prius perfectius an imperfectum.

T.c.14

Et videtur si quis adhuc accipiat omnes esse simpliciter motum aut secundum naturam: aut propter naturam: et eum qui alij propter naturam: alteri secundum naturam: quod quaele qui sursum et qui deorsum passi sunt. Hic quidem enim ignis: hic autem terre propter naturam et secundum naturam. Quare necessarium et circulariter motum: quoniam his propter naturam aliterius cuiusdam esse secundum naturam.

Argit.

Propterea si motus omnis aut secundum naturam. ut propter naturam est. et qui motum est cuiusdam propter naturam: is alij naturalis est quod quidem intueri licet in hisce motibus quibus sursum itur atque deorsum: alter enim ignis alter terre secundum naturam et propter naturam est: conuersionem est cum horum respectu sic propter naturam: alij cuiusdam competere secundum naturam: necesse est.

Quarta ratio ponit. Quae quidem procedit ex duabus propositionibus suppositis: quarum prima est quod omnis motus simpliciter: aut est secundum naturam: aut propter naturam. Secunda est quod motus qui est propter naturam vni corpori: est alij corpori secundum naturam: sicut prius in motu qui est sursum: qui est secundum naturam ignis. et propter naturam terre. et in motu qui est deorsum: qui est naturalis terre: et propter naturam ignis. Manifestum est autem quod motus circularis inest alicui corpori quod ad sensum circulariter mouetur. Et si quidem talis motus sit eadem naturalis: habemus propositum. scilicet quod propter quatuor elementa sit quoddam aliud corpus quod circulariter

riter mouetur. Si autem motus circularis sit propter naturam corpori quod circulariter fertur: sequitur ex praemissa suppositione quod sit alterius corporis secundum naturam quod prius erit aliud in natura a quatuor elementis. Videtur autem Aristoteli sibi esse prius. Nam supra probauit quod motus circularis non est propter naturam corpori quod circulariter fertur: hic autem supponit prius. Dicunt igitur quidam quod philosophus supra accepit propter naturam pro eo quod est propter naturam. sic enim oportet quod motus contra naturam alicuius corporis sit prius motus et naturali eiusdem: ut supra procedebat. hic autem accipit propter naturam contra naturam quod propter naturam idem est quod non secundum naturam: sic enim in se comprehendit talem quod est propter naturam quod id quod est supra naturam: et hoc modo supponit hic quod aliquid corpus potest circulariter propter naturam moueri: sicut dictum est supra quod ignis in sua spacia circulariter mouetur propter naturam de latere a motu celi. Sed hoc videtur esse intentionem Aristotelis. eodem enim modo videtur utrobique accipere propter naturam: quod talem hic quod supra exemplificat de motu qui est sursum et deorsum: qui est vni corpori propter naturam: et alteri secundum naturam. Et ideo dicitur est et melius quod Aristoteles in prima ratione probauit quod aliquid corpus secundum naturam circulariter mouetur: et quod posset aliquis dicere quod corpus quod videtur circulariter moueri mouetur hoc motu propter naturam: dupliciter probatur arguitur. vno modo ostendendo quod iste motus non est propter naturam: ut prius in secunda ratione: et etiam in tertia. alio modo ostendendo quod etiam si moueatur propter naturam: adhuc sequitur esse aliud corpus quod secundum naturam mouetur circulariter. Sic ergo quod supra negauit secundum naturam veritatem proprie opinionis loquens: hic negauit quasi utens suppositione ad uersarios. Item non videtur sequi quod si aliquis motus sit propter naturam alicui corpori quod sit alteri corpori naturalis. potest enim ignis vel quodcumque aliud corpus multiformiter moueri: nec tamen propter hoc oportet quod huiusmodi motus omnes sint naturales aliquibus corporibus. Est autem aduertendum quod philosophus hic loquitur de simplici motu. ad quem natura corporis simpliciter inclinatur: sicut ad aliquid vni. motus autem diuersimode variati magis videtur ex arte dispositi que potest esse principium diuersorum. Est etiam considerandum quod talis motus qui est alicui corpori propter naturam sit alteri corpori secundum naturam. non tamen oportet quod omne corpus cui est aliquid motus secundum naturam habeat aliquem motum propter naturam: quod omne corpus quod susceptum est alienae impressionis: habet aliquid sibi proprium et conaturale. Non autem omne corpus potest extraneam impressionem accipere: ut sic possit naturalem motum habere. Deinde eum dicitur.

Videtur Aristoteli sibi dicitur.

T.c.15

Adhuc autem si quidem est circularis alicuius latius secundum naturam: palam quidem videtur quod erit aliquid quod corpus simpliciter et primorum: quod natum est: quemadmodum ignis sursum: et terra deorsum: et illud circuli ferri secundum naturam. Si autem propter naturam feruntur lata circuli secundum periferiam mirabile et oino irrationabile solum esse continuu hunc motum et sempiternu existentem propter naturam. Videtur enim in alijs citis sine corrupta que propter naturam. Itaque si quidem est ignis: quod circuli fertur quemadmodum aiunt quidam: nihil minus propter naturam motus est iste quod qui deorsum. Ignis enim motum videmus esse a medio secundum rectam. Insuper si conuersio cuiusdam competit secundum naturam propter esse quippiam corporum simpliciter atque

Argit.

primoz: qd qdē sic suapte natura versatur
vt ignis sursum: z terra deorsum ferē. Si vō
corpora q̄ versant̄ circa mediū p̄ter naturā
ferunt̄ mirabile sane metasq; penit̄ egredi
rōnis v̄: hunc solū motuū p̄tinuū esse p̄pe/
tuūue: qui qdē p̄ter naturā illis corporib;
inest: in ceteris eniz ea que p̄ter naturā sunt
cūissime corūpi perireq; vident̄. Quare si
ignis sit id qd versat̄ vt qdā inquit: nō mi
nus hec motio p̄ter naturā est ipsi: q̄ ea
qua ifera loca petunt̄: ignis enī eū eē motū
videmus quo recta pergīt: e medio sursum.

Quintā rōnē ponit hic: que est talis: conclusum est
ex p̄missa rōne q̄ si corpus qd ad sensum circulari/
ter mouetur: moueatur p̄ter naturam: oportet q̄ ta
lis motus sit alteri corpori s̄m naturā: qd quide si eō
cedatur. s. q̄ eireularis motus sit alicui corpori s̄z na
turam: motū est q̄ erit aliqd corpus simplex. z p̄imū
qd circulariter mouet̄ p̄pter simplicitatē z perfectio
nem circularis motus: vt ex p̄missis p̄z. sicut ignis
mouetur sursum z terra deorsum. Si aut̄ non conce/
datur p̄cessus precedentis rōnis: sed dicatur q̄ om/
nia que mouent̄ circulariter s̄m p̄feriam. i. s̄m eireū
ferētā: mouent̄ p̄ter nām: ita q̄ hic mot^o nulli cor/
pori sit s̄m nām: hoc aut̄ v̄ esse mirabile oīno imo ir/
rationabile. (Ostensum est enim in 8. physicoz) q̄ so
lum motū circularē p̄tingit eē p̄tinuū z sempiternū.
Irrationabile aut̄ v̄ q̄ id qd est sempiternū sit contra
nām: z motus non sempiternū sit s̄m nām. videmus
enim q̄ ea que sunt p̄ter nām citissime transleunt̄ z
corūpūnt̄: sicut calefactio aque: z proiectio lapidis i
altū. ea vō que sunt s̄m nām vident̄ diutius p̄manere
sic ergo oportet omnino motū eireularem esse alicui
corpori naturalē: si ergo istud corpus qd videm^o cir/
culariter ferri est de natura ignis: vt quidā dicūt: mo/
tus iste erit p̄ter nām: sicut z motus qui est deorsum.
videmus enim q̄ motus naturalis ignis est sursum
s̄m rectam lineam: z sic sicut motus qui est deorsum
est alteri corpori naturalis. s. terre: ita erit motus cir/
cularis alicui aliq; corpori naturalis.

Lec. 19.
L. c. 75

Propter qd ex oibus vtiq; his aliq; syl
logizans credit q̄ est aliqd p̄ter corpora q̄
hic z circa nos alterum segregatum tanto
honorabiliozem habens naturam: quanto
quidem plus elongatus est ab his que hic.

Quapropter ex his oib; quisp̄iā rōnib;
corpus: quippiam aliud esse crediderit: p̄/
ter ea corpora: que h̄ z circa nos sunt. sepa/
ratum: tanto prestabiliozē habens naturā:
quanto plus ab istis corporibus distat.

Ultimo epilogando concludit q̄ si aliquis ex oibus
p̄missis syllogizauerit per modū predictū credit. i.
firmiter assentiet q̄ sit aliqd corpus p̄ter corpora que
sunt hic circa nos. s. quatuor elementa: z ex his eōpor/
sita: separatū ab eis: z in nā tanto habens nobiliozem
nām: quāto est magis elougatū s̄m loci distantiaz ab
his que sunt hic. corpora enim p̄tinentia in vniuerso
se h̄nt ad corpora p̄tenta: sicut forma ad mām: z actus
ad potentiam (vt dictum est in quarto physicoz).

Lec. 8.
L. c. 49

Noniā aut̄ hec qdē supponunt̄: L. c. 17
hec aut̄ ex dictis ostensa sunt ma/
nifestum: qz neq; leuitatem neq;
grauitatem habet corpus totum.

Cum eoz q̄ dicta sunt talia supposita sint
alia demonstrata: p̄z nō oē corpus leuitatē
aut grauitatem habere. Lectio. v.

Postq; P̄hs ostendit q̄ est corpus quoddam
aliud a corporibus que sunt hic. s. a q̄
tuoz elementis z his que componunt̄ ex eis: hic oste/
dit d̄iam huius corporis z corporū que sunt hic. z p̄/
mo per cōparationē ad motū localem. sc̄do s̄m alios
motus ibi. [S̄m aut̄ rōnabile r̄c.] Circa p̄mū tria fa
cit. primo p̄ponit qd intendit sc̄do ostendit p̄positū
ibi. [Oportet aut̄ sup̄pōre r̄c.] tertio excludit quādā
obiectiōnē ibi. [Qm̄ aut̄ in idem ferunt̄ r̄c.] Dicit er
go primo q̄ qz eoz que dicta sunt quedam sunt sup/
posita. s. q̄ vniūz vni sit contrarium: z q̄ sunt sole due
simplices magnitudines. s. recta z circularis: z quedā
alia huiusmodi. quedam aut̄ sunt demonstrata ex qui
busdā p̄missis: puta q̄ sunt tres motus simplices: z
q̄ motus circularis sit naturalis alicui corpori: qd est
aliud in natura a corporibus q̄ sunt hic. Notū pot̄ eē
ex p̄dictis q̄ totū corpus illud qd circulariter mouet̄
non h̄z grauitatē neq; leuitatē: que sunt principia
quorūdam motuum localium. Deinde eum dicit.

Argir.

Oportet aut̄ supponere quid dicim^o gra
ue: z quid leue: nunc qdē sufficiēt̄ vt ad p̄/
sentem necessitatē. Diligentius aut̄ itez cū
considerabimus de substantiā ipsoz. Bra
ue quidem igitur sit qd ferri natū est ad me
dium. Leue autem quod a medio.

Atq; sup̄pōat̄ qd nā sit id qd leue: z qd id
qd graue nūcupam^o opz. quoad satis ē ad
vsum p̄ntē: exactius aut̄ rursus dicem^o: cū
substantiā ipsoz p̄siderādā aggrediemur:
grauē igitur id sit qd aptum est ad medium
ferri: leue id quod aptum est medio ferri.

Argir.

Ostendit p̄positū: z qz p̄ncipiū demonstrationis est
qd quid est (vt d̄i in libro posteriorū.) primo supponit
diffinitioēs gravis z leuis. sc̄do ex his argumētatur
ad p̄positū ibi. Necessē est aut̄ r̄c. [Circa p̄mū duo
facit. primo describit quid graue: z quid leue est. sc̄do
describit quid est grauissimū: z quid leuissimū ibi.
[Grauissimū vō r̄c.] Dicit ergo primo q̄ ad propo
situm ostendū opz supponere qd dicam^o graue z qd
leue: ideo aut̄ dicit supponere: qz non perfecte inuesti
gat hic eoz diffinitioēs: sed vtitur eis vt suppositio
nibus quātūz sufficit ad necessitatē presentis demon
strationis. diligentius aut̄ p̄siderabitur de eis in q̄rto
huius vbi exponet substantiā siue nā ipsoz. diffinit̄ er
go. graue qd natū est moueri ad mediū. leue vero qd
natū est moueri a medio. vti aut̄ tali modo diffiniē
di: vt obseruet se a cōtrarietate Platonis qui dicebat
q̄ in mundo s̄m se non est sursum p̄pter rotūditates
mūdi. corpus enim rotūdū est vndiq; vni forme. di/
cebat aut̄ q̄ sursum z deorsum est in mūdo solus quo
ad nos: qz non inuānis sursum qd est supra caput no
strum. deorsum autē id qd est sub pedibus nostris. si
aut̄ efferemus e contrario situati: nominarem^o sursum

Lec. 22
lib. 1.

Plato
negauit
sursum
s̄m nās
i vniuerso
so.

et deorsus e contrario. sic ergo Plato non accipit id quod est sursum et deorsum secundum rei naturam: sed quo ad nos. Aristoteles autem utitur his omnibus secundum eodem modo loquendi: prout dicit in 2° thopicoz. quod nominibus utendum est ut plures. unde sursum et deorsum appellat in mundo id quod coiter ab omnibus appellat sursum et deorsum: nec tamen est distinctum solum quo ad nos: sed etiam secundum naturam. sicut enim in nobis distinguuntur dextrum et sinistrum secundum diversam habitudinem ad motum animalis qui est secundum locum: ita sursum et deorsum determinantur in mundo secundum habitudinem ad motum simplicium corporum que sunt principales partes mundi: et propter hoc ipse dicit quod sursum est locus in quem feruntur leuia. deorsum autem locus in quem feruntur graua: et hoc rationabiliter. nam sicut in nobis nobilior pars est que est sursum: ita in mundo corpora leuia sunt nobiliora: quod formaliora. hic tamen ut siue calidiora procedat ad oppositum ostendendum: diffinit graue et leue per habitudinem ad medium. Deinde cum dicit.

Gravissimum autem quod omnibus substat deorsus latius. Leuissimum quod omnibus superferit sursum latius.

Gravissimum id quod sub his omnibus collocatur: que deorsus feruntur: leuissimum id quod supra omnia collocatur que sursum pergunt.

Diffinit gravissimum et leuissimum: et dicit quod gravissimum est quod substat omnibus que deorsum feruntur. leuissimum autem est quod supra eminet omnibus que sursum feruntur. Et est intelligendum inter ea que deorsum et sursum feruntur. Nam celum non est leuissimum: sed omnibus supereminet que feruntur sursum. Est autem attendendum quod hic utitur eo quod est sursum et deorsum tanquam sursum et deorsum et accipiat ad quaterminat motus quod est a medio vel ad medium. Deinde cum dicit.

Neceesse autem omne quod fertur deorsus aut sursum aut leuitate habere: aut gravitate: aut ambo.

Non ad idem autem. Adinvice enim sunt graua et leuia: puta aer ad aquam: et ad terram aqua.

Quod autem circumferat corpus impossibile habere gravitatem aut leuitatem. Neque enim habet naturam: neque propter naturam convenit ipsi moveri ad medium vel a medio. Secundum naturam quidem non est ipsi quod in rectum latius una enim erat uniuscuiusque simplicium. Quare erit idem alicui sic latius. Quod si propter naturam ferat quidem quod deorsus propter naturam: quod sursum erit secundum naturam. Si autem quod sursum propter naturam: quod deorsus habet naturam. Possunt enim prius cui altera propter naturam altera esse secundum naturam.

De autem quod fertur sursum aut deorsus: aut leuitatem aut gravitatem habere aut utrumque: at non ad idem necesse est. Ad alia namque graua sunt leuiaque ut aer ad aquam: et aqua ad terram. Corpus igitur id quod versatur: impossibile est gravitatem aut leuitatem habere. Fieri enim non potest: ut ipsi aut secundum naturam aut propter naturam ad medium aut e medio moveatur: latius enim recta non potest ipsi natura: nam uniuscuiusque corporis simplicis una esse latius dicebat: quare erit idem quod ignis aut ceterorum quippe corporum que recto motu cientur. quod si propter naturam ferat si ea la-

tio qua deorsus itur si propter naturam: ea sane qua sursum pergit ipsi competit secundum naturam. Si propter naturam sit ultra: secundum naturam illa competet sane. Prosumus enim si priorum motuum: alter est cuius propter naturam alterum eidem competere secundum naturam.

Ostendit propositum ex premissis dicens notum esse quod omne corpus quod fertur deorsus aut sursum: habeat absolute gravitatem tanquam gravissimum: sicut terra que substat omnibus aut quod habeat leuitatem absolute: sicut ignis qui superstat omnibus: aut habeat ambo: non quidem respectu eiusdem: sed respectu diversorum. Media enim elementa. scilicet aer et aqua sunt ad invicem graua et leuia: sicut aer est levis per respectum ad aquam quod superfertur ei: et eadem ratione aqua ad terram. aer vero ad ignem quidem grauis est: quod substat ei: et similiter aqua ad aerem. corpus autem quod circulariter movetur: impossibile est quod habeat gravitatem aut leuitatem: neque enim potest moveri ad medium vel a medio sed a natura: neque propter naturam: et quod non possit secundum naturam hoc modo moveri: manifestat per hoc quod motus rectus qui est ad medium: vel a medio naturalis quatuor elementis est. dictum est autem supra quod unus motus est naturalis unum simplicium corporum. ergo sequeretur quod corpus quod circulariter fertur sit eiusdem nature cum aliquo corporum quod movetur motu recto: cuius e contrario est supra ostensum. similiter non potest dici quod motus rectus propter hoc conveniat corpori quod circulariter fertur: quod si unus contrariorum motuum inest alicui corpori propter naturam: alius motus erit eius secundum naturam: ut ex supradictis patet. si ergo motus deorsus sit quinto corpori propter naturam motus sursum erit eius secundum naturam et e converso. utriusque autem eorum est falsum: ut patet per precedentem rationem. sequitur ergo quod corpus quantum quod circulariter fertur: non moveatur a medio vel ad medium: neque secundum naturam: neque propter naturam. De autem corpus habet gravitatem aut leuitatem movetur uno horum motuum secundum naturam: et altero propter naturam. ergo corpus quantum neque habet gravitatem neque leuitatem. Deinde cum dicit.

Quonia autem in idem feruntur totum et pars secundum naturam: puta tota terra et parvus bolus: accidit primum quidem neque leuitatem habere ipsius: neque unam neque gravitatem. Aut enim utriusque ad medium aut a medio posset ferri secundum sui ipsius naturam. Deinde quod impossibile moveri eo quod secundum locum motu aut sursum aut deorsum detractum. Neque enim secundum naturam contingit ipsi moveri motu alio: neque propter naturam: neque ipsi: neque particularum nulli. Eadem enim ratio de toto et partibus.

Cum autem ad idem totum et pars habet naturam feratur veluti tota terra parvaque gleba: primo quidem fit ut neque gravitatem neque leuitatem habeat vlla: nam aut ad medium aut e medio sane ferri sua parte natura posset: deinde fieri nequit: ut ipsi sursum moveatur motu ad locum accommodato aut sursum aut deorsum subiens detractionem: neque enim secundum naturam neque propter naturam alio motu moveri potest: ut ipsum aut pars vlla. Eadem enim est oratio de toto et parte.

Excludit quaedam objectionem. Dicebat enim quod quod partes elementorum sunt corruptibiles: ita quod ex priorum locum erit

Argir.

tex. c. 18

Argir.

tex. c. 19.

Argir.

rentes mouent nāliter motu recto. Ipsa autē elemēta
fm suā totalitatē sunt incorruptibilia: 7 nunq̄ extra
ppriū locū eē p̄nt: vñ in locis suis mouent circulari-
ter: 7 sic corpus qd circulariter mouet in suo loco f3
suā totalitatē nō opz q̄ carcat gravitate 7 leuitate: ad
hoc igit̄ excludendū p̄hs p̄ponit q̄ in eīdē locū ferū-
tur nāliter ps 7 totū: sicut tota terra 7 vn⁹ bolus ei⁹:
7 hoc patet ex q̄te: qz vñiqd̄qz mouet nāliter ad lo-
cū in quo q̄scit nāliter: i eodē autē loco q̄scit nāliter
tota terra 7 ps ei⁹. vñ manifestū est q̄ tota terra hēat
inclinatiōē nālē q̄ moueat ad mediū si eēt ex suū lo-
cū. sic ergo ex p̄missis duo sequitur: quoz p̄mū est:
qz totū corp⁹ q̄ntū nullā hēt gravitatē neqz leuitatē:
qz vt p̄z ex rōne p̄dicta mouet nāliter ad mediū vel
a medio. Scdo sequit̄ ex suppositiōe nūc i ducta q̄ si
aliq̄ ps a corpe celesti traheret: n̄ mouebit neqz sursum
neqz deorsuz: qz cū sit eadē rō de toto 7 p̄tib⁹: nō cōue-
nit neqz toti corpi q̄nto: neqz alicui p̄ti ei⁹ q̄ moueat
vel f3 nām vel p̄ter naturam alio motu q̄ circulari.

tex. cō.
20.

Similit̄ autē rōnabile existiare d̄ ipso: 7 qd̄
igenitū 7 icorruptibile 7 inaugmētabile 7 i
alterabile: pp fieri qd̄ eē ḡnabile ex p̄rio 7
subiecto quodā: 7 corrupi similiter supposi-
to quodā 7 a p̄rio 7 in p̄riuz: quēadmodū
in p̄mis dictū ē h̄monib⁹. Cōtrarioz at 7 la-
tiones cōtrarie. Si autē huic nihil p̄riū cōi-
git eē: eo q̄ circulatoriōi alicui nō est p̄trarius
motus: recte videt̄ natura futurū ingenitū
7 incorruptibile exēnisse a cōtrarijs. Inter
cōtraria enim generatio 7 corruptio.

Argir.

Simili mō rōni p̄sentaneū ē: 7 igenerabi-
le atqz icorruptibile ipz eē existiare: 7 neqz i
cremēta decemētaqz suscipe: neqz alteratio-
nib⁹ subyci posse p̄pterea q̄ oē q̄ generat̄
ex p̄rio 7 ex subiecto fit quodā 7 idēidē qd̄
corrupit̄: subiecta materia 7 a p̄rio 7 ad p̄ri-
um sane corrupit̄: vt p̄mis i sermonib⁹
dixim⁹. p̄riū vero rerū elationes: p̄rie sunt.
Si igit̄ nihil huic p̄trariū eē pōt p̄pterea q̄
7 cōuersioni nullus est p̄trarius motus: nā
recte id a cōtrarijs accepisse vñ qd̄ igenera-
bile 7 atqz icorruptibile est: generatio nāqz
corruptioqz i ipsis p̄rijs ē. Lectio sexta.

Postquā p̄hs oñdit differētiā q̄nti corpis ad
alia corpa q̄ sunt hic ex p̄te leuitatis
7 gravitatis fm q̄ corpa h̄nt inclinatiōē ad motum
localē: hic oñdit differētiā q̄nti corpis ad corpa que
sunt hic fm alios mot⁹ oñdēs q̄ illud corp⁹ nō suby-
cit alijs motib⁹ qd̄ hec corpa sbijciunt: 7 p̄mo oñdit
hoc p̄ rōnē. scdo p̄ figura ibi. Videt̄ autē 7 rō rē. Cir-
ca p̄mū duo facit. p̄mo p̄pōit qd̄ itēdit: 7 dicit q̄ sicut
dictū est de q̄nto corpe q̄ careat gravitate 7 leuitate:
similr rōnabile est estimare de ipso q̄ sit ingenitū 7 in-
corruptibile. 7 inaugmētabile: 7 inalterabile. i. nō sub-
iectū ḡnatiōi 7 corruptiōi: neqz augmētō: neqz altera-
tioni. Scdo ibi. P̄pter similit̄ qd̄ rē. P̄probat p̄-
positū: 7 p̄mo oñdit corpus celeste eē igenerabile 7 in-
corruptibile. scdo q̄ est inaugmētabile ibi. At vero
7 augmētabile rē. Tercio q̄ nō ē alterabile ibi. Si

aut est 7 inaugmētabile. Circa p̄mū ponit talē rōnē
oē generabile fit ex p̄trario 7 subiecto quodā siue mā.
Nā ex p̄rio fit aliqd̄ sicut ex nō p̄manente ex sbcto sic
ex permanēte (vt p̄z. j. phys.). 7 similiter eēt oē corrup-
tibile corrupit̄ exite aliquo subiecto. eētā oīs corru-
ptio a p̄rio actiō: oīs eēt corruptio terminat̄ in p̄riuz
(sicut dictū est i p̄mis sermonib⁹. i. j. phys.). S3 cor-
pōri quinto nō est aliqd̄ p̄riū. ergo nec est generabile:
nec est corruptibile: mediū p̄bat per hoc q̄ cōtrario.
rū cōtrarij sunt motus: sicut leue mouet sursum: 7 gra-
uē deorsum. S3 motus nāli q̄nti corpis q̄ est mot⁹ cir-
cularis: nullus mot⁹ est p̄riuz: vt infra p̄babif. ḡ huic
corpōri nihil ē p̄riū: 7 ita recte vñ nā fecisse excutiens
siue eximēs hoc corp⁹ a cōtrarietate tāqz futuri. i. de-
bens eē ingenitū 7 incorruptibile. C S3 circa ea que
hic Ar. dicit duplex cōsideratio occurrit. vna quidē
circa positioē eius qua ponit corpus celi eē ingene-
rabile 7 icorruptibile. alia autē est circa rationē ipsius.
C Sciendū est autē circa p̄mū q̄ qd̄a p̄fuerunt celi
corpus esse ḡnabile 7 corruptibile f3 suam nām sicut
Joānes gramaticus qui dicit̄ est p̄hs: 7 ad suā inten-
tionē instruendā p̄mo vtif auctoritate Platonis qui
posuit celū eē ḡntū 7 totū mūdū. Scdo idēcit tales
rōnē. oīs vt⁹ corpis finit̄ ē finita (vt. p̄ba f. 8. phys.).
f3 virtus finita nō pōt se extēdere ad duratiōē infini-
tam: vñ per virtutē finitā nō pōt aliqd̄ moueri tpe in-
finito vt ibidē. p̄ba. ergo corp⁹ celeste nō hēt virtutē:
vt sit infinitū tpe. C Tercio obijcit sic. In oī corpore
nāli est mā 7 p̄riatio (vt p̄z in. j. phys.). f3 vbiqz est
mā cū p̄riatione est potētia ad corruptioē. ergo cor-
pus celeste est corruptibile. Sigs autē dicat q̄ nō ē ea-
dē mā celestis corpōri 7 inferiori: obijcit in cōtrarij:
qz f3 hoc oportet q̄ mā eēt cōposita: ex eo. f. q̄ eē cōe
vriqz mās: 7 ex eo q̄ facit diuersitatē inter mās. C S3
hec necesse est nō hēt. Qd̄ enim Plato posuit celū ḡn-
tum: nō intellexit ex hoc q̄ est ḡnatiōi subiectū: qd̄
Ar. hic negare intendit: sed qd̄ necesse est ipz hēre eē
ab aliq̄ superiori cā: vt pote multitudinē 7 distēsiōē
in suis partib⁹ h̄is: per qd̄ signat̄ eē eius a p̄mo vno
cārī a quo opz multitudinē cārī. Qd̄ at obijcit vir-
tutē corpōris celestis eē finitā: soluit Auerrōis dicen-
do q̄ in corpore celesti est virtus siue potētia ad mo-
tū fm locū. Nō est autē virtus siue potētia ad eē neqz
finita neqz infinita. S3 in hoc manifeste dixit contra
Aristo. qui infra in hoc eodē libro ponit in sempitē-
nis virtutē ad hoc q̄ sunt semp. sunt autē deceptus per
hoc q̄ existimauit virtutē efficiēdi p̄riū eē solū ad po-
tentiā passiua: que est potentia materie: cū magis per-
tineat ad potētiā formic: qz vñiqd̄qz est per suā formā
vñ tātū 7 tā diu h3 vnaqueqz res de eē: q̄ta est virtus
forme eius: 7 sic nō solū in corpōrib⁹ celestib⁹: f3 eēt
in subijs separatis est virt⁹ eēndi semp. C Dicēdū est
ergo q̄ illud qd̄ requirit virtutē infinitā: opz eē infini-
tum. infinitū autē (fm p̄hm in. j. phys.) p̄riū eēt ad q̄sti-
tatē ita q̄ illud qd̄ q̄stitate caret. neqz finitū neqz infi-
nitū est. motus autē quātitate h3 q̄ mēsurat̄ tpe 7 ma-
gnitudine (vt p̄z in. 6. phys.) 7 nō virtus q̄ pōt in mo-
tum sempiternum. pōt effectū infinitū 7 pp hoc tales
virtutē oportet esse infinitā. C Ip̄s autē eē alicuius
rei fm se cōsideratū: nō est q̄stū. nō enim h3 ptes. f3 to-
tum est simul. accidit autē ei q̄ sit q̄stū. vno quidē mō
fm duratiōē. nō q̄stū est subiectū motui. 7 p̄ p̄tis tpe
sicut eē rēri variabiliū. vnde virtus cuiuslibet rei tē-
poralis. cui⁹ eē subiectū est variatiōi. nō pōt nisi i du-
ratiōē finitā. C Alio autē mō eē alicuius rei potēst p̄
accidens dici quātū ex p̄te subiecti quod h3 d̄termi-

tex. c. 51

Lec. 11.
tex. cō.

44

Dubita-
tio nun-
quid ce-
lū sit in-
corrup-
tibile.

Joānis
gramati-
ci sūta.

Lec. 22.
tex. cō.

79

Lec. 21.
tex. c. 56

Dubitatio
risoni
Joānis
grama-
tici.

S. ethico
rū 2mē
to. 79.

impu-
gnatur

Auerrō-
is.

Lec. 7. 2
lib. 2.

tex. cō.
15.

Lec. 7.
tex. c. 36

Lec. 8.

Esse re-
rū ē im-
partibi-
le f3 se.

nata quantitate. **C**dicendum est ergo quod celi non est subiecti variationi: nec tunc non est quantum quantitate durationis: et per consequens neque finitum neque infinitum. est autem quantum finitum quantitate corporis extensi: et hoc est finitum. **S**ic ergo dicitur quod virtus secundum corpus celestis est finita. nec tamen sequitur quod sit ad essendum tunc finitum: quia finitum et infinitum tunc accidit ipsi esse rei quod non est subiectum variationi tunc: non tamen potest huiusmodi virtus habere in infinita magnitudine: vel et in maiori quam sit magnitudo celestis corporis. **S**imiliter tertium quod obijcit soluit Averrois per interemptionem. negat enim corpus celeste habere materiam: sed dicit corpus celeste esse solum actu ens ad quod comparatur anima eius sicut forma ad materiam. Et siquidem intelligitur quod corpus celeste non habet materiam: sicut dicitur materia in ordine ad motum vel mutationem: verum dicitur sic enim est in octavo physice. et duodecimo metaphysice ponit corpus celeste habere materiam: non ad esse: sed ad ubi: quia non est subiecta transmutationi: que est sicut esse: sed est sicut ubi. Si vero intelligatur quod corpus celeste nullo modo habet materiam vel quod dicitur subiectum. manifeste dicit falsum. primum enim corpus illud est actu ens: alioquin non ageret in hoc inferiorem. et autem quod est actu ens: vel est actus: vel est habens actum. non potest autem dici corpus celeste sit actus: quia sic esset forma subsistentis: et esset aliquid intellectum in actu: non autem sensu apprehensum. **O**portet ergo in corpore celesti ponere aliquid subiectum sue actualitati: non tamen opus quod istud subiectum vel materia habeat privationem: quia privatio nihil aliud est quam absentia forme que est uata. inesse. hinc autem materie vel subiecto: non est uata inesse alia forma: sed forma sua replet totam potentialitatem materie: cum sit quedam totalis et vltima perfectio: quod patet ex hoc quod virtus activa eius est vltima particularis. sicut virtus inferiorum corporum. quorum forme tanquam particulares exites. non possunt replevere totam potentialitatem materie. vnde simul cum vna forma remanet in materia privatio forme alterius: que est apta nata inesse. sicut etiam videmus quod corpora inferiora sunt susceptibilia diuersarum figurarum: sed corpus celi non est figurabile aliquid alia figura. sic igitur in corpore celesti non est privatio alienius forme sed solum privatio alicuius ubi. vnde non est mutabile secundum formam per generationem et corruptionem sed solum secundum ubi. **E**x quo patet quod materia celestis corporis est alia et alterius rationis a materia inferiorum corporum. non quod per aliquid compositionem: sicut philippinus existimavit: sed per habitudinem ad diuersas formas: quarum vna est totalis et alia partialis. sic autem potentie diuersificantur secundum diuersitates actuum ad quos sunt. **M**anifestum est igitur ex his quod corpus celi secundum suam naturam non est subiectum generationi et corruptioni. vtpote primum in genere mobilium et primum quissimum in rebus immobilibus. et inde est quod minimum habet de motu mouetur enim solum motu locali: quia nihil variat intrinsecum rei. et inter motus locales habet motum circulare: qui etiam minimum variationis habet: quia in motu sperico totum non mutat secundum ubi subiecto: sed solum ratione (vt probatur in 6o physice.) sed partes mutantur ubi. diuersum etiam subiecto. non tamen dicimus secundum fidem catholicam quod celi spiritus fuerit: sed dicimus quod spiritus sit duraturus. nec hoc est demonstratio. **A**verrois hic posita. non enim dicimus quod incepit esse per generationem: sed per effluxum a primo principio: a quo proficit totum esse omnium rerum: sicut etiam philosophi posuerunt. a quibus tamen in hoc differunt: quia illi ponunt deum produxisse celum coeternum sibi. nos autem ponimus celum esse productum a deo cum totam sui substantiam ab aliquo determinato principio temporis. Contra quod tamen obstat simplicius Aristotele. cometator super hunc locum tripliter. **P**rimo quidem quod deus produxit celum secundum suum esse non per aliquid aliud additum. vnde cum esse suum sit eternum et inuariabile: spiritus celi ab ipso processit. **T**ertio si bonitas

dei est causa rerum: fuisse bonitas dei ociosa et vacans ante quod mundus esset: si ex aliquo determinato principio temporis incepit. **T**ertio de quod incepit esse aliqua determinata parte temporis cui prius non fuerit. hoc contra: quia ex ordine aliter superioris motus ex quo contingit quod hoc tunc incepit et non prius. sicut homo incepit esse tunc: et non prius secundum ordinem reuolutionis celestis corporis. **N**on est autem dare aliquam superiorum reuolutionem aut motum ultra corpus celeste non ergo potest dici quod corpus celi tunc incepit quod prius non fuerit. **S**ed hec necessitate non habet. quod enim prius dicitur quod deus agit per suum esse et non per aliquid super additum: verum est: sed esse suum non est distinctum a suo intelligere: sicut in vobis. **N**ec etiam a suo velle. **U**nde produxit res secundum intelligere et velle suum. **I**n his autem que produuntur ab aliquo agente in quantum est intelligens et volens. opus est id quod producit hoc modo: sicut est intellectum a producente. non autem eo modo quo est ipse producentis secundum suum esse. **U**nde sicut non opus quod id quod est productum a deo producat esse secundum suum esse sit in aliis conditionibus tale quale est esse diuinum: sed quale est determinatum per esse intelligere. ita non est necessarium quod id quod est productum a deo sit tam diuturnum quantum deus: sed quantum determinatum est per intellectum ipsum. **E**t hoc etiam potest dici circa quantitatem diuinam finem celi. **Q**uia enim celum tantum habet quantitatem et non maiorem. puenit ex determinatione intellectus diuini determinationis sibi tale quantitatem: et coaptantis ei naturam proportionatam tali quantitati: sicut etiam exemit ipsum a contrariis vt esset in generatum et incorruptibile: vt dicitur in littera. **Q**uia enim dicitur recte fecisse naturam importat actionem intellectus agentis per aliquem finem. **N**on enim alia natura superior exemit eum a contrariis nisi diuina. **S**icut ergo dicitur bonitatem diuinam fuisse vacantem et ociosam ante productionem mundi: non habet rationem. **O**ciosus enim dicitur quod non consequitur finem ad quem est bonitas autem diuina non est per creaturas. **U**nde creature essent ociose si non consequerentur diuinam bonitatem: diuina autem bonitas non esset ociosa: etiam si nullas videret creaturas produxisset. **S**imiliter etiam quod tertio obijcit locutus habet in agente et particulari quod presuppouit tempus: et in parte temporis aliquid facit: et ita opus quod id quod fit: proportionem tali agenti. et ad aliam partem temporis et ad totum tempus. vel etiam ad eam totum temporis. **S**ed nunc agimus de agente vltimo quod produxit ipsum totum tempus sicut cum his que sunt in tempore. **E**t ideo non habet hic locum quod cum queritur quare tunc et non prius. quasi presupponatur alia pars temporis precedens: vel aliqua causa vniuersalis: causans totum tempus. **S**ed habet hic locus quod quare agens vltimum. scilicet deus voluit tempus non esse semper: et ea que sunt in tempore: quod dependet ex determinatione intellectus ipsius: sicut in domo artifex quantum ad alium partem temporis domus accipit secundum proportionem ad aliam partem vel totam domum: sed quantum ad totum domum determinat secundum suum intellectum et voluntatem. **R**estat autem alia consideratio circa demonstrationem Aristotele. quam obijcit Iohannes grammaticus: quia si nihil generatur et corrumpitur nisi quod habet contrarium: cum sube non sit contrarium aliquid: quod maxime manifestum est in animalibus et plantis. sicut etiam nec figuris et relationibus est aliquid contrarium: nihil horum generabitur aut corrumpetur. **R**espondet autem ad hoc simplicius quod hoc est intelligendum de principio contra dicto. putat includit etiam contrarietatem privationis et spei. **S**i autem Aristoteles loquitur de contrario in primo physice: ad quod nos reuertitur. **E**t hoc modo prius inuenit in omnibus predictis: sicut in forma est prius formato: et figuratum figurato. privatio autem non habet locum in corpore celestibus: vt dictum est. **H**ec autem ratio: et si sit vera: non tamen habet locum in proposito. **A**verrois enim dicit contrarietates motuum localium non habere prius motum. cum tamen certum sit quod privationi non respondeat aliquis motus localis. **U**nde dicitur est quod sicut ipse post dicitur substantie nihil est contrarium compositioni

Comē. 79.

Lec. 19. L.c. 10

Qd corpus celeste habeat materiam contra Averrois. Materia celi caret privatione.

Rō diuersitatis materie celestis et inferiorum.

Lec. 11. L.c. 85

Simpli cōrōnes p̄tiamū

di inceptioes

Disiunctur rationes simplicij.

Ad primam.

Ad secundam.

Ad tertiam.

Dubitatur.

Aristoteles demonstratio.

Lec. 13. L.c. 41

vel fm mām vel fm formā subſtātiālē. eſt tñ aliquid ſu-
 bi ſriū fm ppriā diſpōnē ad talē formā. ſicut ignis dī
 eē ſri⁹ aq̄ ſrietate calidi ⁊ frigidī: talis ſrietas requir̄ in
 oib⁹ que gñant ⁊ corrūpiunt. hñiſmodi autē cōtrarieta-
 tē p̄ſequit̄ ſrietas motū fm grane ⁊ leue: p̄ quoꝝ ſub
 tractionē intelligit̄ corp⁹ celeſte eſſe exēptū ab oib⁹ alijs
 ſrijs que comitant̄ grane ⁊ leue. ¶ Itē vī fm b̄ q̄ ſi cō-
 trarietati corpū debet rīdere ſrietas motū q̄ ignis
 magis ſit ſri⁹ terre q̄ aq̄: cū qua p̄uenit in vna q̄litate. ſ.
 in ſiccitate. ¶ Sz dicēdū q̄ p̄hs i hoc libro agit de cor-
 porib⁹ ſimplicib⁹ fm ſitū. ſic cui cōſtituūt vniuerſuz vt
 ptes: ⁊ fm hoc maior eſt ſrietas ignis ad terrā q̄ ad a-
 quā: lz ad aquā ſit maior ſrietas ignis fm q̄litates acti-
 uas ⁊ paſſiuas: qd̄ p̄tinet ad cōſiderationē libri de gene-
 ratiōe. ¶ Videt̄ etiā nō ex neceſſitate ſequi q̄ corp⁹ cele-
 ſti nihil ſit ſriū: ex eo q̄ motū circulari quo mouet̄: ni-
 hil ſit cōtrariū: q̄ eē ignis in ppriā ſpera eius ⁊ ſup̄ma
 ps aeris circulari mouent̄ (vt in ſmo methuroꝝ dī)
 aeri tñ ⁊ igni eſt aliud ſriū. Sz dicēdū eſt q̄ aer ⁊ ignis
 nō mouent̄ circularit̄ q̄ ſi pprio motū: ſed deſerunt p̄
 motū celi. corpa autē celeſtia mouent̄ circularit̄ pprio
 motū: vnde nō eſt ſimilis rō. ¶ Itē vī q̄ ſrietas motū
 ſim nō aſſequet̄ ſrietati mobiliū. eadē cū ſubſtātia nu-
 mero que ſibi nō ſriat̄ eſt ſuſceptiua ſrioz: vt dī in pre-
 dicamentis: ⁊ ita mouet̄ motib⁹ ſrijs: qui ſunt ad ſria:
 puta dealbatione ⁊ deſignatione ⁊ ſimilibus motibus.
 ¶ P̄terea aer mouet̄ ſurſum in loco aque exiis: ⁊ de-
 orſum exiis in loco ignis. Idē ergo p̄trarijs motib⁹ mo-
 uetur: ⁊ ſic ſrietas motū nō cōſequit̄ cōtrarietate mo-
 biliū. ¶ Adhuc etiā videmus q̄ eadē aia mouet̄ motū
 virtutis ⁊ vitij qui ſunt ſrii mot⁹. ¶ Eſt autē circa hoc
 cōſiderādū q̄ p̄hs vtiſ hac ppōne q̄ ſi motus nō ſunt
 ſrii q̄ etiā mobilia nō ſunt p̄traria: nō autē pouit̄ ecōner-
 ſo q̄ ſi mobilia nō ſunt p̄traria q̄ motus nō ſunt cōtrarij:
 q̄ poſſet aliq̄ dicere q̄ oīum corpōꝝ cōtrarietate ha-
 bentū ſunt ſrii mot⁹. nō autē oēs cōtrarij motus ſunt cō-
 trarioz: cōtra qd̄ p̄dicte obiectiōnes p̄cedunt. Tñ fm
 rei vitatē cōtrarietas motū nālū cōſequit̄ p̄prietate
 actiuoz p̄ncipioꝝ ſine formalū: ad que cōſequit̄ mo-
 tus. nō autē cōtrarietate p̄ncipioꝝ paſſioꝝ ſine mā-
 lium: q̄ eadē mā ſuſceptiua eſt cōtrarioꝝ: ⁊ iō altera-
 tiones que ſunt ex p̄ncipijs extrinſecis. nihil phibet
 eſſe circa idē ſbctū quānis ſunt contrarie. Siqua vō alte-
 ratio eſt ex p̄ncipio intrinſeco p̄ueniens: ſicut ſanatio
 qñ ſit p̄nām: opz q̄ cōtrarietas talū alterationū cōſeq̄-
 tur cōtrarietate mobiliū: ⁊ eadē eſt rō de motib⁹ locali-
 bus de qb⁹ nūc intēdit̄: huiſmodi enī motus cōſequit̄
 tur p̄ncipia formalia intrinſeca. ¶ Ad id vō qd̄ obijci-
 tur de aere dicēdū q̄ p̄tradictio que includit̄ in oib⁹ op-
 poſitis hz i ſui rōne q̄ ſit fm idē: ⁊ reſpectu eiūſdē. Mo-
 tus autē aeris nālū non eſt ſurſum ⁊ deorſum reſpectu
 eiūſdē: ſed ſurſum quidē reſpectu aque ⁊ terre: deorſum
 vero reſpectu ignis. vñ hñiſmodi motus non ſunt cō-
 trarij: nō enī ſunt ad contraria loca ſed ad eūdē locū: qui
 ſ. ſup̄eminet̄ aque: ⁊ ſubſidet̄ igni. Qd̄ autē dī de mo-
 tu aie fm virtutē ⁊ vitij: nō eſt ad propoſitus: q̄ huiſ-
 modi motus non ſunt naturales: ſed voluntarij.

Dubita-
tio.

Dubita-
tio.

Lec. 6.

Qd̄ nū
qd̄ mo-
tū con-
trarietas
mobiliū
inferat
oppoſi-
tionem.

L.c. 21.

Argir.

¶ At vō ⁊ augmētabile oē auget̄ a cōnatu-
 rali adueniente ⁊ reſoluto in materiā. Huic
 autem non eſt ex quo factum eſt.

¶ At vero ⁊ id quod accreſcit a propinquo
 quodam accedēte ſubeunteq̄ reſolutioneꝝ
 in materiā augetur: hoc autem non hz id
 ex quo eſt ortum. Lectio ſeptima.

Postq̄ p̄hs oſtēdit q̄ corpus qntū nō eſt ſbctū
 gñatiōi ⁊ corrūptiōi: hic oſtēdit q̄ non eſt
 ſbctū augmēto ⁊ diminutiōi: ⁊ vtiſ tali rōne. De corp⁹
 augmētabile eſt quātū ad aliqd̄ ſbctū gñatiōi ⁊ corrū-
 ptiōi. ad cui⁹ manifeſtationē p̄ponit̄ q̄ oē corp⁹ augmē-
 tabile auget̄ per appoſitionē alicui⁹ cōnaturalis adue-
 niētis: qd̄ qdē cū prius eēt diſſimile: factū eſt ſile p̄ reſo-
 lutionē in ppriā mām q̄ depoſita forma p̄iori: formaꝝ
 corp⁹ augmētadi aſſūpit̄: ſic panis reſolutus i mām:
 accipit̄ formā carnis: ⁊ ita per ad additionē ad carnē exiitē
 facit̄ augmētū: vñ vbi cūq̄ eſt augmētū ibi opz q̄ ſit ge-
 neratio ⁊ corrūptio in aliqd̄ corp⁹ autē celeſti nō eſt dare
 aliquid ex quo ſit generatū: vt oſtēſum eſt: ergo nō pōt
 eſſe augmētabile vel diminūibile. Deinde cum dicit̄.

¶ Si autē eſt ⁊ in augmētabile ⁊ incorrupti-
 bile eiūſdē intellect⁹ eſt ſuſcipe ⁊ inalterabi-
 le eē. Eſt quidē enī alteratio mor⁹ fm qua-
 le. Qualis autē habit⁹ qdē ⁊ diſpoſitiōes nō
 ſine his que fm paſſiōes ſūt trāſmutationi-
 bus: puta ſanitas ⁊ lāguor. Secūdū paſſio-
 nē autē quecūq̄ trāſmutant̄ phyſicoꝝ cor-
 poꝝ hñtia oīa ⁊ augmētū ⁊ decremētū: puta
 animalū corpa ⁊ ptes ipſoꝝ ⁊ plātārū: ſitr
 ⁊ elemētōꝝ. ¶ Itaq̄ ſiquidē circulare cor-
 pus neq̄ augmētū hñe contingit: neq̄ de-
 cremētū rōnabile ⁊ inalterabile eē. Qd̄ qui
 dē igif ſempiternū: ⁊ neq̄ augmētū hñs ne-
 q̄ decremētū: ſed inſenſibile ⁊ inalterabi-
 le: ⁊ impaſſibile eſt p̄imum corpū: ſiquis
 ſuppoſitis credit̄ manifeſtum ex dictis eſt.
 ¶ Quod ſi neq̄ accreſcere neq̄ corrūpi pōt
 eiūſdē eſt p̄fecto ſentētie: ⁊ alteratiōib⁹ ipſū
 ſubijci nō poſſe putare: alteratio enī motio
 eſt in q̄litate. Qualitatis autē habit⁹ quidē ⁊
 diſpoſitio nō ſine mutationib⁹ in paſſiōib⁹
 ſuit: vt ſanitas atq̄ morb⁹. Que vero natu-
 raliū corpū in paſſiōib⁹ mutant̄: ea vniuer-
 ſaliter emēta ſuſcipe decremētāq̄ videm⁹: vt
 animalū corpa: partesq̄ ipſoꝝ: atq̄ planta-
 rū etiā ⁊ elemētōꝝ ſimili mō. ¶ Quare ſi
 corpus qd̄ verſatur neq̄ incrementa: neq̄
 decrementa ſuſcipere pōt: expers ipſum ⁊
 alterationū eſſe conſentaneuz eſt rōni: patet
 igitur ex hiſce que dicta ſunt id quod p̄mū
 eſt corpōꝝ perpetuū eſſe: ⁊ neq̄ accreſce-
 re neq̄ decreſcere neq̄ ſenſcere: neq̄ alte-
 rationibus: neq̄ paſſiōib⁹ ſubijci: ſi quis
 p̄iam hiſce que ſunt ſuppoſita credit̄.

L.c. 22.

Argir.

¶ Oſtendit q̄ nō ſit ſbctum alterationi: poſſet tñ videri
 alicui q̄ breuis via remouendi alterationē a corpore ce-
 leſti eſſet per remotionē cōtrarietatis. ſicut enim gñatio
 eſt ex contrarijs: ⁊ alteratio. Sed aduertēdum eſt q̄
 Aie: remouit cōtrarietate a quinto corpore remouēdo
 ab eo cōtrarietate motus. alteratio autē vī fieri nō ſo-
 lus fm cōtrarietate cui rīdet̄ contrarij motus locales
 qui ſunt grauis ⁊ leuis: ⁊ eoꝝ que aſſequuntur. ſed etiā

Necesse
tas huius
rōnis q̄
mō vñ
tur: Ari-

vi aliqd trāsmutatū: neq; fm totū celū: neq; fm aliqua ppria pte eius: qd qdē nō cēt si celū gñabile & corruptibile eēt. Quicūq; enī generant & corrupūtur paulatiz & successiue ad pfectū statūz pueniūt: & ex eo paulatine recedunt: qd quidē nō posset tanto tpe latere in celo: si nāliter gñationi & corruptiōi subiaceret. Nec tñ hoc est necessariū: s; pbabile: q; to enī aliqd est diuturnius: tāto maius tps requit ad hoc q; ei mutatio dephēdat: sicut trāsmutatio hoīs nō dephēdit in duob; vel tribus annis in qb; dephēdit trāsmutatio canis vel ali cui; alteri; aialis breuiore vitā hūit. Posset igit aliqs dicere q; & si celū sit nālī corruptibile ē tñ tā diuturnū q; totū tps cui; memoria pōt hēri: nō sufficit ad cōpē hēdendā eius trāsmutationē. Tertiu signū ponit ibi.

signi ari
sto. isuf/
ficiētia.

Tar autē & nomē ab antiquis datūz eē vsq; ad tēpus p̄sens hoc mō existimātib; quo quidez & nos dicim;. Nō enim semel: neq; bis sed infinities opz putare easdē aduenisse opiniones ad nos pp qd tanq; altero quodā exñte primo corpe p̄ter terrā & ignē & aerē: & aquā ethera appellauerūt sup̄remū locū a currere semp̄ sempiterno tpe ponētes denoiationē ipi. Anaxagoras autē vti; noīe hoc nō bene noiat enim ethera pro igne.

Argir.

Taidē autē & ipsuz nomē vsq; ad hoc tēp; ab ātigs hec opinatis q; & nos dicim; succēsiōe traditū eē. Nō enī semel neq; bis: s; infinities easdē opiniones ad nos accedere putare opz. Quapropter q; primū corpus diuersum quoddā est a terra igne aere atq; aqua etherē superū locū appellauerūt a semp̄ currēdo perpetuo tpe posita appellatione. Anaxagoras vero hoc nomine abutitur nō recte. pro igne enim etherē dicit.

Qd qdē sumit a noīe iposito ab antiq; qd durat vsq; ad p̄ns tps p qd datē itelligi q; ipsi eēt mō opūantē celū eē incorruptibile: sic nos opiamur: & ne aliqs s; obīceret q; aliq; circa suū tps celū gñabile & corruptibile posuerūt: subiūgit q; opinioēs v̄re nouate sūt fm dē uersa tpa nō semel aut bis: s; infinities supposita infinitate tps. destrunt enī studia vitatis p diuersas mutationes i hīs iscrioib; accūtes: s; q; mētes hoīuz nālī inclinaut ad vitatē cessantib; ipedimētis: renouant studia: & hōes tādē puenit ad opinioēs v̄as q; prius fuerūt. Opinioēs autē falsas nō necesse ē reuouari: & iō ātigs opinātes q; primū corp; .s. celi eēt alterius nāe p̄ter q̄tuor elemēta: uoianerūt sup̄mū locūz mūdi ethera: ponētes s. ei nomē ab eo qd sp̄ currit sempiterno tpe: thein enim in greco idē ē qd currere: s; Anaxagoras male itēpta tus est b nomē attribuēs ipsuz igni q̄si celeste corp; sit ignei. ethiz enī i greco idē ē qd ardē qd ē p̄p̄riū ignis: sed q; celeste corpus nō sit ignei patet ex supra dictis.

L.c. 23

Anifestū at ex dictis. q; & numez impossibile eē plurē dictoz corpus simpliciu. Simplicis qdē enī corpus necesse motū simplicē eē. Solos at hos eē dicim; simplices eū qui circū. & eum qui in rectū: & huiusmodi duas ptes.

Hunc quidē a medio: hunc autē ad mediū. **P**atet autē ex dictis & cur impossibile ē numero plura esse ea que simplicia corpa dicuntur. Simplicis enim corpus motū simplicē esse necesse est: solos autē motus hosce simplices dicimus eē circularē & rectū: & hui; duas partes: vnā qua a medio alteraz qua ad medium p̄gitur. **Lectio octaua.**

Argir.

Postq; p̄hs ostēdit necesse eē aliqd corpus p̄ter quatuor elemēta: hic ostēdit q; p̄ter ista corpa: a nō requit integritas vniuersi aliqd aliud corp; & primo ostēdit p̄positū. 2. p̄bat qd dā qd supposuerat ibi. Qd autē nō est circulari. **J**dit ergo primo q; ex p̄dictis qb; p̄batū est esse q̄ntū corp; p̄ter grauiā & leuiā: pōt eēt manifestari q; ipossibile est eē maiorē uimēti simpliciū corpus: q; sicut sup̄a dictū est: necesse ē q; cuiuslibet simplicis corpus sit aliqs mot; simplex. Sed uon est aliqs motus simplex p̄ter p̄dictos: quorum vnus est circularis: & aliqs est rectus qui in duas partes diuiditur. Nā motuum rectorū vnus quidē est a medio qd motus sursum: aliqs autē ē ad mediū qui dī mot; deorsus: horū autē motū ille qui ē mediū est corpus grauis. s. terre & aque. ille autē qui ē a medio: est corpus leuis. s. ignis & aeris. Ille autē q; circularis: ē p̄mi & sup̄emi corpus: vñ relinquitur q; p̄ter p̄dicta corpa simplicia nō est aliqd corp; simplex: & ita integritas vniuersi ex istis quib; cōsistit. Deinde cum dicit.

L.c. 24

Qd autē nō est circulari cōtraria alia latio: ex multis vñq; quis accipiet fidem.

Argir.

Nō eē autē aliā latioē p̄uersiōi cōtraria: ex cōplurib; quis plā sumere fidē potest.

Probat qd dā qd supposuerat. s. q; motui circulari nō sit aliqs mot; p̄ri; & b qdē supposuerat in demōstrationē q; p̄bat corpus celi nō eē s̄cti gñationi & corruptioni: s; iō b statim nō p̄bat: s; distulit p̄bōnē vsq; huc: q; b eēt ualeat ad ostēdēdū q; nō sit maior numerus simpliciu corpus. si enī motui circulari eēt aliqs mot; p̄rius: posset dici q; sicut ē duplex corp; qd mouet motu recto pp̄rietatē hui; mot;: ita eēt duplex corpus qd mouet motu circulari. b autē nō p̄tinget si cōstet q; corpi circulari nō sit aliqs mot; circularis p̄ri;. **C**irca hoc ergo primo p̄pouit qd intēdit: & dicit q; per multas rōnes pōt aliquis accipere fidem: q; motui circulari nō sit aliqs motus localis cōtrarius. **S**ecunda ibi.

L.c. 25

Primū quidē: q; circulari rectū opponi maxie ponim;. **L**ocauū enī & gibbosum nō solū adinuicē opponi videtur: s; & recto cōbinata & iuxta se posita. Itaq; siquidē cōtraria aliq; est latio eā in recto maxie necessariū p̄traria eē ad eū qui in circuitu motum.

L.c. 26

Que at in recto adinuicē opponunt p̄ter loca. **Q**d enī sursum ei qd deorsus: & loci est differentia & contrarietas.

Argir.

Primo qdē ex eo q; circūflexe linee rectā opponi maxie ponim;. **L**ocauū enī & curuū nō solū inter sese opposita eē vident: sed eēt recte cōiūcta simulq; sumpta. **Q**uare siqua ē cōtraria latio: eū motū maxie qui sit super

super linea recta conversioni contrariuz esse
necesse est. At hi q sup linea recta fut: in-
ter se oppositi sunt ob loca: supra enim z
infra differentia loci atqz contrarietas est.

Deinde figs existimat eade rone ee: qua
z in recto circulari: ea enim q ab. a. ad. b. la-
tionem contraria ei que a. b. ad. a. ea que in re-
cto dicit. He enim finite sunt. Circulares at
infinite utiqz erunt circa eade signa.

I. c. 27

Deinde si qspia eade etia rone z in recta
linea z in circūflexa: latone emiz ab. a. ad. b.
ei contraria ee dicit: qua a. b. ad. a. pgitur is-
tam lationem dicit que super linea recta fit
hec enim finita est: circūflexe autem circa ea-
dem puncta infinite esse possunt.

Argir.

Ostendit no esse contrarietate in partib⁹ mot⁹ circula-
ris. z primo excludit contrarietate a partib⁹ hui⁹ mot⁹. se-
cundo ostendit q contrarietas priu no sufficit ad contrarie-
tatem totius ibi. Si autē z iste contrarie zc. Circa pri-
mum tria facit. primo ostendit q non est contrarietas in
partib⁹ motus circularis: que accipiunt fm diversas
portiones circuli que designant inter duo puncta. scdo
ostendit q no est contrarietas in partib⁹ mot⁹ circularis
que accipiuntur fm eundē semicirculi ibi. Similiter
autem z que in semicirculo zc. Tertio ostendit q no
est contrarietas in partib⁹ motus circularis que accipi-
tur fm duos semicirculos ibi. Similit aut z utiqz zc. Dicit
ergo primo q possit aliquis existimare q eades
sit ratio contrarietatis in motu qui est per lineā circula-
rem: z in motu qui est per lineā rectā. Si enim designe-
tur vna linea recta inter duo pūcta que sunt a. z. b. in a.
in b. motus localis qui fiet super lineā rectā ab. a.
in. b. contrarius erit motu localis qui fiet econvverso a. b.
in. a. sed non est similis ratio si describat vna linea circū-
laris super duo puncta: que sunt a. z. b. quia inter duo
puncta non potest esse nisi vna linea recta: sed inter duo
puncta possunt describi infinite linee curve: que sunt di-
versae portiones circuloz: sequeret igitur si motu qui
est ab. a. in. b. per circūlarē lineā esset ptra hui⁹ motus q
est a. b. in. a. fm lineā circularē: q infiniti motus essent
contrarij vni. Est autē attendendū q loco hui⁹ quod
debet dicere q linea recta est vna inter duo puncta di-
xit q linee recte sunt finite: quia si accipiamus in diver-
sis locis duo puncta erūt inter ea linee recte finite: s; in-
ter quibet duo puncta poterūt describi linee curve infi-
nite. Obicit autē cōtra hāc rationē Joānes grāmatis
cus: quia no videtur q vni motu sint infiniti mot⁹ cō-
trarij: sed infiniti infinitis: quia fm vna quacqz portione
circuli qui describunt sup duo puncta: erunt duo mo-
tus sibi invicē contrarij. Et vī q sit idē incōveniēs
q sequitur ex contrarietate motus rectoz: manifestū est
enim q sicut inter duo pūcta pnt describi infinite linee
curve: ita a cetro mudi ad circūferētiā pnt describi in
B

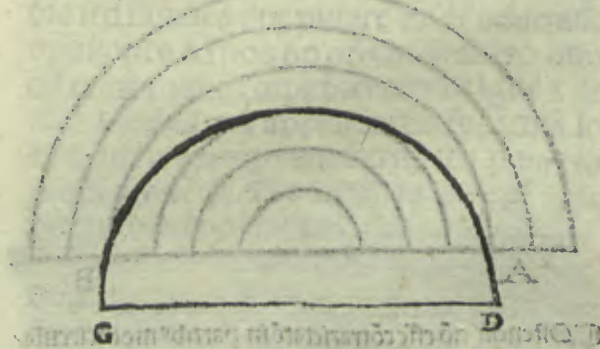
Joānis
grāmatis
ci caus.
hui⁹ cas-
tūdem.
Ari.

Ostendit ppositū circa qd cōsiderādū est q si in motu
circulari sit cōtrarietas. opz hoc esse altero trūi modoz
quoz vnus ē: vt motu circulari rect⁹ sit ptra. Ali⁹ mo-
dus ē: vt sit aliq ptra in ipsis partib⁹ motus circularis
Tertio vt vni motu circulari ali⁹ mot⁹ circularis ptra.
primo gōndit q motu circulari no ptra mot⁹ rect⁹. z
ostendit q no sit ptra in partib⁹ mot⁹ circularis ibi. De-
inde figs existimat zc. s; q no sit ptra in toto mo-
tu circulari vnus. s. mot⁹ circularis ad aliū ibi. At vō
neqz que aliā zc. Dicit gōprio q motu maxime circula-
ri vī oppositi rectū. Linea enī recta nullā hēt fractionē.
figura aut angularis hēt quādā fractionē: no per totū
sed in angulis. Sed figura circularis vī per totū hēre
fractionē: ac si totū esset angulus z fm hoc rectū z cir-
culare vident ee ptra qsi maxime distantia: z qz possit ali-
qs dicere q circulari no opponit rectū: s; cōbeuo oppo-
nit cōuerti sive gibbosū: ad hāc obiectiōne excluden-
dā subiūgit q cōuerti z gibbosū. i. cōuerti no solū vidē-
tur hēre oppositiōne ad invicē: s; et ad rectū. ad se invicē
aut vident hēre oppositiōne sicut combinata: z iuxta se
posita. i. fm relationē. Nā cōuerti dī respectu eoz q in-
tra sunt: gibbosum vō respectu eoz que extra sunt: z sic
oi mō rectū ptra circulari sive accipiat sub rōne con-
uerti sive sub rōne cōuerti: z q ptra motū vī ee fm
ptra eoz in qb⁹ est mot⁹: vī ee dūs q si aliqs mot⁹
in ptra motu circulari: maxie q sit ei ptra mot⁹ rect⁹: q
est sup lineā rectā: s; mot⁹ rectū ptra ad invicem pp
loca ptra: mot⁹ cui qui est sursum ptra ei q deorsus ē: qz
deorsus z sursum importat differentia z ptra loci: z sic
vni motu recto cōtrariabif aliis motus rect⁹ z circu-
laris: hoc aut est impossibile: qz vni vni est cōtrariuz.
ergo impossibile est q motu circulari sit aliqis motus
cōtrarij. Pot aut aliquis obicere ptra hoc qd dicit:
q circulari maxime contrariat rectū. dictū est enim in
predicamentis q figure nihil est cōtrariū. rectū aut z cir-
culare sunt differentie figurarū: pōt aut dici q pbs hē-
er pthothesiloquiū z no simpliciter. si enī esset aliqd cō-
trariū circulari: maxie cōtrarietate sibi rectū: rōne supra
dicta. Pōt et dici q in quolibet genere sicut cōtrarie-
tas differentiarū vt patet. no metaphy. h; no sit in oi ge-
nere cōtrarietas specierū. Et si enī rationale z irrationale
sunt cōtrarie differentie: no tñ homo z asinus sunt cōtra-
rie species. sic igitur pōt cōtrarietas inter rectū z cir-
culare: no sicut inter species: sed sicut inter differentias
eiusdē generis: hui⁹ fmōdū aut cōtrarietas possit attē-
di in motib⁹ fm differentia recti z circularis que no est
cōtrarietas corruptiua: qualē intēdit hic pbs excludē-
te a corpore celesti: sicut est cōtrarietas calidi z frigidi:
cōtrarietas aut fm differentias aliquoz generū nihil
prohibet in corpore celesti esse: puta fm q par z impar
vel aliquid huiusmodi. Obicit autē Joānes grāmatis
ticus cōtra id qd pbs videt pōnere cōuerti z gibbosū
oppoim fm relationē: quia relatiua vident simul esse
cōuerti autē z gibbosum no sunt simul ex necessitate:
potest enim esse aliquod corpus speciei exterius cō-
uerti: absqz hoc q sit interius cōuerti: sed in hoc
deceptus fuit: qz pbs loquit de cōuerti z cōuerti fm q
inueniuntur in linea circulari: non autem fm q inue-
niuntur in corpore speciei: in quo vnum potest esse su-
per altero: non autem in linea. Deinde cum dicit

An cir-
clari op-
ponat re-
cum.

I. c. 13.

finite linee recte. Sed dicendum est ad primum: quod si contrarietas sit motuum qui fiunt per lineas curvas secundum contrarietatem terminorum sicut accidit in motibus rectis: sequitur ex hac suppositione quod quilibet motus qui sit a. b. in a. per quacumque linearum curvarum sit contrarius motui qui est ab. a. in. b. et sic sequetur quod non solum unum motui sunt infiniti motus contrarii, sed quod quilibet infinitorum motuum ex una parte incipientium: contrarietur infiniti motui qui incipiunt ex parte contraria. Ad secundum dicendum: quod infinite linee recte que sunt a centro ad circumferentiam sunt equales: et ideo designant eandem distantiam inter contrarios terminos: et ideo in omnibus est eadem ratio contrarietatis que imponat maximam distantiam: sed omnes linee curve infinite que describuntur super eadem puncta sunt inequales: unde non est in eis eadem ratio contrarietatis: quia non est una et eadem distantia accepta secundum quantitatem linee curve. Deinde cum dicitur

tex. c. 28

Similiter autem et que in semicirculo uno: puta a. g. ad. d. et a. d. ad. g. Eadem enim est que in diametro est. Semper enim unum quodque distare hinc rectum ponimus.

Argit.

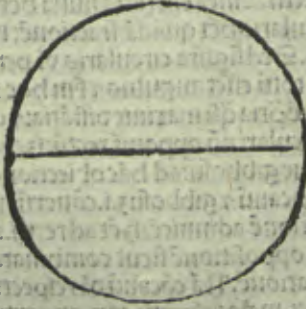
Similiter et in semicirculo uno velut a. c. ad. d. et a. d. ad. c. est enim illa que super diametro fit. Semper enim unum quodque per lineam rectam distare ponimus.

Respondetur quod non sit contrarietas in motu circulari secundum unum et eundem semicirculum: posset enim aliquis dicere quod motus qui est super una linea curva ab. a. in. b. non contrarietur quilibet motus qui est a. b. in. a. per quacumque lineam curvam: sed per unam et eandem: puta per unum semicirculum. Sit autem semicirculus. g. d. et sit ita quod motus qui est per semicirculum. a. g. ad. d. prius motui: qui est super eundem semicirculum. a. d. ad. g. sed contra hoc procedit. Argit. ex hoc quod eadem distantia reputatur que est a. g. in. d. per semicirculum illi distantie que accipitur per diametrum: non quod semicirculus sit equalis diametro: sed quod omnem distantiam mensuramus per lineam rectam. Cuius ratio est: quia omnis mensura debet esse certa et determinata et minima. Inter duo autem puncta mensura linee recte est certa et determinata: quia non potest esse nisi una: et est minima omnium linearum que sunt inter duo puncta: linee vero curve inter duo puncta describuntur infinite que omnes sunt maiores linea recta: inter eadem puncta descripta. Unde distantia que est inter duo puncta: mensuratur per lineam rectam et non per lineam curvam semicirculi: seu cuiuslibet alterius portiois circuli: aut maioris aut minoris portiois circuli. Et igitur de contrarietatis ratione sit quod habeat maximam distantiam (ut dicitur in. io. metaph.) cum distantia que est inter duo puncta non mensuret secundum lineam curvam: sed secundum rectam. prius est quod contrarietas terminorum non faciat contrarietatem in motibus qui sunt super semicirculum: sed solum in motibus qui sunt super diametrum. Obicit autem contra Beatus Johannes grammaticus: quia non solum geometre et astrologice

Lec. 6. tex. c. 13

capitur quantitate linee curve per lineam rectam: sed et e converso. probatur enim quantitate chorde per archum: et quantitate archus per chordam: sed in hoc deficit ab intellectu. Argit. Non enim hoc intendit. Argit. quia linea curva mensurat per chordam: sed quod distantia que est inter quelibet duo puncta mensuratur per lineam rectam ratione iam dicta. Obicit et quod maxima distantia est in celo que est inter duo puncta opposita: puta inter principium arietis: et principium librae: et tunc si contrarietas est in motu circulari. Sed dicendum est: quod illa distantia maxime attenditur secundum quantitatem diametri: et non secundum quantitatem semicirculi. alioquin plus distaret principium arietis a principio sagittarum quod respicit trium aspectuum que a principio librae quod respicit aspectu recte oppositiois. Deinde cum dicitur

Joanes Grammaticus.

Similiter autem et utique: si quis circulum faciens eam que in altero semicirculo latet contrariam ponat ei: que in altero: puta in toto circulo eam que ab. e. ad. z. et usque qui. i. semicirculi: ei que. a. z. ad. e. i. t. semicirculo.

tex. c. 29

Argit.

Similiter res sese habet et si quis per circulo facto latet eam que super altero fit semicirculo ei contrariam posuerit latet que super altero fit: veluti toto in circulo eam que ab. e. ad. f. iterum super. g. semicirculum ei que ab. f. ad. e. pergitur in semicirculo. h.

Respondetur non esse contrarietatem in motu circulari secundum duo semicirculos: et dicitur quod si quis describens circulum totum ponat motum qui est in uno semicirculo prius qui est in alio semicirculo. Sit enim circulus cuius diameter sit. e. z. dividens ipsius in duos semicirculos: i. uno quorum describat in alio. t. posset ergo aliquis dicere quod motus qui est ab. e. ad. z. per semicirculum. i. prius motus qui est. a. z. ad. e. per semicirculum. t. sed hoc probatur eadem ratione qua et primum. quia distantia que est inter. e. t. non mensuratur semicirculo: sed diametro. e. z. Adhuc alia ratio est: quia unum motus continuus est: qui incipiens ab. e. venit in. z. per semicirculum. et iterum per semicirculum. t. redit. a. z. in. e. uno autem motus prius non potest sibi in vicem continuari (ut patet in. 8. phys.) Deinde cum dicitur

Lec. 16. tex. c. 62

Si autem et iste contrarie: sed nunquam: et que in toto circulo invicem propter hoc contrarie.

Argit.

Quod si et he sunt contrarie: at non he sunt ob hoc inter se contrarie latet que super toto circulo fiunt.

Respondetur quod et si iste partes motuum circularium essent contrarie: non tamen propter hoc sequeretur quod contrarietas esset in motibus circularibus secundum totum: non enim sequitur ad contrarietatem partium contrarietas

rotius. Et sic patet qd id qd ia ostedit pbs de p̄rietate p̄tū mot⁹ circularis ex abūdātī p̄secut⁹ est: vt totaliter a motu circulari p̄trietatē excluderet. Deinde cū dicit.

paris vero quelibet mutat suū vbi: etiā subiecto (vt ostē sum est in 6° p̄physi.) Et similiter etiā pars mot⁹ circu- laris est de vno in aliud subiecto differens: totus autē motus circularis est quidē de eodē in idē fm subiectū sed est de vno in aliud differens sola rōne. Si enim ac- cipiatur circulatio vna que ab. a. redit in. a. ipsum. a. qd est terminus a quo et in quē est idem subiecto: sed dif- ferens rōne inquantū accipit vt principiz et finis: et idē qd mot⁹ circularis plurimū habet de vnitāte. est natu- ra eius longinqua a contrarietate: que est maxima di- stantia. Et ideo talis motus cōpetit primis corp⁹ que sunt propinquissima substantiis simplicibus que penitus contrarietate carēt. Secūda rōne ponit ibi.

C Si autē et eēt que circū ei: que circū cōtra- ria: frustra vtiq; eēt altera. Ad idem eniz fit profectio per vtraq; qz necesse ē quod cir- cūfertur vndeūq; incipiens in oīa silr ad- uentre cōtraria loca. Sūt autē loci cōtrarie- tates sursum et deorsum: ante et retro: et dex- truz et sinistrū. Latōnis autē contrarietates fm locoz cōtradictiones sunt. **C** Siquidē eniz equales eēt non vtiq; eēt motus ipsa rū. Si autē alter mot⁹ dominaret: alter vtiq; nō eēt. Itaq; si ambo eēt frustra vtiq; esset alterū corp⁹ nō motuz eodē motu. Frustra enim calciamentū hoc dicimus: cuius non est calciatio. de⁹ autē et nā nihil frustra faciūt.

C At vō neq; que ab. a. ad. b. circulatio con- traria ei que ab. a. ad. g. Ex eodē enī in idēz motus. Contraria autē determinata est la- tto ex contrario in contrarium esse.

C At vō neq; ea latio circularis qua. b. ad a. petif ei cōtraria ē qua ab. a. ad. c. profici- scitur. Ad idē eniz hec ex eodē est motio: cō- traria vero latio cōtrarijs est locis definita. a contrario enim ad contrarium iitur.

Dubita- tio Joā- nis grā- matici.

C Si autē et eēt que circū ei: que circū cōtra- ria: frustra vtiq; eēt altera. Ad idem eniz fit profectio per vtraq; qz necesse ē quod cir- cūfertur vndeūq; incipiens in oīa silr ad- uentre cōtraria loca. Sūt autē loci cōtrarie- tates sursum et deorsum: ante et retro: et dex- truz et sinistrū. Latōnis autē contrarietates fm locoz cōtradictiones sunt. **C** Siquidē eniz equales eēt non vtiq; eēt motus ipsa rū. Si autē alter mot⁹ dominaret: alter vtiq; nō eēt. Itaq; si ambo eēt frustra vtiq; esset alterū corp⁹ nō motuz eodē motu. Frustra enim calciamentū hoc dicimus: cuius non est calciatio. de⁹ autē et nā nihil frustra faciūt.

C Si autē et eēt que circū ei: que circū cōtra- ria: frustra vtiq; eēt altera. Ad idem eniz fit pro- fectio per vtraq; preterea id qd ver fatur a quocūq; signo inceperit ad oīa similiter ac- cedere contraria loca necesse est: sunt autē lo- ci contrarietates supra et infra: ante et retro: dextrū et sinistrū: latōnis vō cōtrarietates per locoz sunt p̄trietates. **C** Si igitē eq/ lia essent: motus ipsorū nō eēt. Si alterū su- peraret: alter profecto nō eēt. Quare si vtra q; eēt frustra sane corpus alterū eēt: suuz nō subiens motū. frustra enim calceum euz dicimus eē: cuius vsus non est. At de⁹ et na- tura nihil profusus faciunt frustra.

Lec. 8. **T**e. 48. **L**ec. 8. **T**ex. c. 13

C Et hec quidē rō simif p applicationē circularis mo- tus ad corpa nālia: q qdē rō talis est. Si vñ mot⁹ cir- cularis eēt cōtrari⁹ alq oporteret: q alter corz esset fru- stra: sed nihil est frustra in nā. q nō sūt duo mot⁹ circu- lares cōtrarij: cōditiōnalē autē pbat sic. si cēt duo mo- tus circularēs cōtrarij: oporteret q corpa q mouerent illis duob⁹ motib⁹: trāfirēt per eadē signa in circulo si gnata: et hoc ostēdit qz cōtrarietas mot⁹ localis exigit cō- trarietate locoz q attingit vtrūq; mobilitū. Si q essent mot⁹ circularēs cōtrarij oporteret q loca designarent cōtraria in circulo. In recta qdem linea designant sola duo loca cōtraria que. s. maxie distāt. alia vō loca signa- ta p lineā rectā q sūt infra duo loca extrema: cum nō maxie distēt: nō hūt cōtrarietate adinmicē: s; in circulo cuiuslibet pūcti ē accipemaximā distātā ad aliqd aliqd pūctū circuli: qz a quolibet puncto signato in circulo: cōtingit ducere aliquā dyamētrū q ē maxima linearis

rectarū cadentū in circulo. dictū est autē q̄ oīs distantia
 mēsurat s̄m lineā rectā: q̄ igit̄ ea q̄ mouent̄ contrarijs
 motib⁹: necesse est attingere contraria loca: necesse est si
 motus circularis sint contrarij q̄ vtrūq; corp⁹ circula-
 riter motū a quonīs p̄nc̄to circuli moueri incipiat: p̄ue-
 niat ad oīa loca circuli q̄ oīa sunt contraria. Necesse inco-
 ueniens si in circulo describant̄ loca contraria s̄m oēm
 partē: q̄ contrarietates loci accipiunt̄ nō solū s̄m sursum:
 ⁊ deorsum: sed etiā s̄m ante ⁊ retro: ⁊ dextrū ⁊ sinistrū.
 dictū est autē q̄ contrarietates motus localis accipiunt̄
 s̄m contrarietates locorū: ⁊ sic si mot⁹ circularis sint cō-
 trarij necesse est accipi contrarietates in circulo s̄m p̄di-
 cta. Ex his autē sequit̄ q̄ alterū motū vel corporū esset
 frustra. q̄ si equales eēt magnitudines motū. i. equa-
 lis v̄tutis: nentra ipsarū moueret̄: q̄ vna totaliter impedi-
 ret alterā: eū oportet vtrūq; trāsurē per eadē loca: si vō
 alter motus dominaret̄ p̄pter p̄minētā v̄tutis in alte-
 ro mobiliū vel mouētū: q̄is est q̄ alter mot⁹ eēt nō pos-
 set: q̄ totaliter impediret̄ p̄ motū fortiorē. Itaq; si am-
 bo corpa eēt que eēt nata moueri cōtrarijs motib⁹
 circularib⁹ frustra eēt alterū illoz corporū: qd nō pos-
 set moueri illo motū qui impediret̄ per fortiorē: vni-
 quodq; cui dicim⁹ esse frustra qd nō pōt h̄re s̄m vsum.
 sicut dicim⁹ calciamētū eēt frustra: quo nō pōt aliquis
 calciari: ⁊ similiter corpus erit frustra quod nō poterit
 moueri proprio motū: ⁊ etiā motus erit frustra quo ni-
 hil pōt moueri. Sic ergo patet q̄ si sint duo motus cir-
 culares cōtrarij: necesse est aliqd esse frustra in natura:
 sed q̄ hoc sit impossibile: p̄bat̄ sic. Omne qd est in na-
 tura: vel est a deo: sicut primores naturales: vel est a na-
 tura: sic a secūda causa: puta inferiores affectus: sed de
 nihil facit frustra: q̄ cū sit agens p̄ intellectionē: agit p̄-
 pter finē. similiter etiā natura nihil facit frustra: q̄ agit
 sicut mota a deo: velut a p̄mo mouete: sicut sagitta nō
 mouetur frustra inquit̄ emittitur a sagittāte ad ali-
 quod certū. Relinquitur ergo q̄ nihil in natura sit fru-
 stra. Est autē attendēdū q̄ **A**xi. hic ponit deū esse facto-
 rem celestiu corporū: ⁊ nō solū causam per modū suū:
 vt quidā dixerūt. **O**bjicit autē cōtrahanc rōnē Joā-
 nes grāmaticus q̄ pari rōne posset aliq; concludere q̄ i
 motib⁹ rectis nō sit cōtrarietas: q̄ p̄traria mobilia ip̄-
 diūt seimicē. **S**3 dicēdū q̄ aliarō ē in motib⁹ rectis
 ⁊ circularib⁹ p̄pter duo. P̄mo quidē: q̄ duo corpa mo-
 uentur p̄rijs motib⁹ rectis absq; eo q̄ seimicē impedi-
 ant: eo q̄ non attenditur p̄rietas in motib⁹ rectis nisi
 s̄m extrema linearum rectarum: puta s̄m centruz mun-
 di: ⁊ circūferentiā ei⁹: a cētro autē ad circūferentiā p̄tē
 infinitē lineę ducit̄: ita q̄ id qd mouetur per vnā eārum
 sursum: non impedit id quod mouet̄ deorsum per aliā:
 sed in motu circulari eadem ratio contrarietatis est in
 oīb⁹ p̄tib⁹ circuli: ⁊ ideo oportet q̄ per eadē loca cir-
 culi vtrūq; trāseat: ⁊ sic ex necessitate opz q̄ mor⁹ circu-
 larib⁹ p̄rijs seimicē impediānt. **S**ecūdo est diuersa ratio
 vtrōiq; q̄ corpus qd mouetur nāliter motu recto: si
 cut nāliter est aptū corrūpi: ita nāliter ē aptū impediri:
 vñ si ipediāf: nō ē hoc frustra: sic nec q̄ corrūpaf. Sed
 corpus circulariter motū est nāliter incorruptibile: vñ
 nō est natū impediri: vñ si in nā cēt aliqd ipeditū ipsi-
 us esset frustra. **I**tem potest obici de motu planeta:
 qd vñ esse in contrariū mor⁹ firmamētū: qd mouet̄ mo-
 tu diurno ab oriēte in occidentē. **S**ed dicēdū est q̄
 tales motus hūt quidē aliquā diuersitatem ab inuicē
 que designat aliquo mō diuersam nām mobiliū: nō tñ
 est aliqua p̄trarietas p̄tria: p̄mo quidē q̄ huiusmodi
 diuersitas nō est s̄m cōtrarios terminos: sed s̄m contra-

rias vias pertinet ad eundē terminū: puta q̄ firma-
 mentū a p̄nc̄to oriētis mouet̄ ad punctū occidentis per
 hemispherū superi⁹: ⁊ redit ad punctū oriētis p̄ hemis-
 perū inferi⁹: planeta autē mouet̄ a puncto occidentis ad
 oriēte per aliū hemispherū: moueri autē diuersis vijs ad
 eundē finē nō facit p̄rietatē actionū vel motū s̄ p̄rietatē
 ad diuersos ordinē motū vel mobiliū: q̄ qd nobilio-
 ri via p̄tingit ad terminū est nobili⁹: sicut melior est me-
 dicus qui efficaciori via sanitatē inducit. Et inde est q̄
 motus prim⁹ firmamētū est nobilio: secūdo motū q̄ est
 planetariū: sicut ⁊ superi⁹ orbis ē nobilio: vñ ⁊ orbis
 planetariū mouent̄ motū primū orbis absq; hoc q̄ ipe-
 dian̄ a suis p̄p̄ijs motibus. **S**ecūda rō est q̄ quāuis
 vterq; motus sit sup̄ idē centū. est tñ vterq; mor⁹ sup̄
 alios ⁊ alios polos: vnde nō sunt p̄rijs. **T**ertia rō est:
 q̄ nō sunt in eodē circulo: sed motus planetariū sunt i
 inferi orb⁹ circulis: oportet autē cōtrarietate attēdi cir-
 ca eandē distātiā: sicut p̄ in motib⁹ rectis quorū cōtra-
 rietas consistit in distātia centri ⁊ circūferentię.

Ed qm manifestū de his: ⁊ de reli-
 qs itē dēdū ē. Et primo vtrū ē cor-
 pus infinitū quē admodū plurimi
 antiquorū philosophorū putave-
 runt: aut hoc vnum est aliqd impossibiliū.
Verū vbi hec satis emerferunt: de religis
 cōsiderem⁹ opz atq; primo cōsiderādū est:
 vtrū sit corpus q̄ p̄iā infinitū vt cōplures
 antiquorū putarūt: an idipsuz vnū quid sit
 eorū que fieri nequeunt. **L**ectio nona.

Post q̄ p̄hs ostēdit p̄fectionē vniuersi: ⁊ ex q̄b⁹
 partib⁹ ei⁹ p̄fectio integrē: hic incipit in-
 quirere de infinitate ipsi⁹. q̄ vt dī in 3° p̄physi. qdā rōnē
 p̄fecti attribuerūt infinito. Pōt autē aliqd dici infinitū
 trip̄lī. Vno mō s̄m magnitudinē. Alio mō s̄m numerū.
Tertio mō s̄m duratiōnē. P̄mo igit̄ inquit vtrū vni-
 uersum sit infinitū s̄m magnitudinē. Secūdo vtrū sit
 infinitū s̄m multitudinē. vtrū. i. sit vnū mūdus tñ: vel
 infiniti seu plures ibi. Quia autē neq; plures rē. **T**er-
 tio vtrū sit infinitū duratiōnē: q̄ si semp̄ existēs ibi. **H**is
 autē determinatis rē. **L**inea p̄mū duo facit: p̄mo ostē-
 dit p̄hemialr de q̄ est intētio. scdo exquir̄ p̄positū ibi
L Qd qdē igit̄ necesse rē. **L**inea p̄mū tria facit. p̄mo ostē-
 dit de q̄ est intētio. scdo assignat rōnē sue intētionis ibi
L Sic enī aut nullo mō rē. **T**ertio determinat modū
 agēdi ibi. **N**ecesse aut itaq; rē. **D**icit ergo primo q̄
 q̄ manifestū est ex predictis q̄ motū circulari non est
 aliq; mor⁹ p̄rijs: ⁊ de alijs q̄ dicta sunt opz nūc intēdere
 ad ea que residua sunt: ⁊ primo inquirendū est vtrū sit
 aliquod corpus infinitū in actu s̄m magnitudinē sicut
 primi antiquorū philosophorū putauerunt: oēs. i. qui
 posuerunt vni principū naturale: puta ignē: vel aerē:
 aut aquā: aut aliquod mediū homis: vel potius hoc est
 impossibile q̄ sit aliquod corpus infinitū in actu (sicut
 probatū est in 3° p̄physicorū.) supponendo tñ q̄ non sit
 aliquod corpus p̄ter quattuor elemēta s̄m opinionē
 aliorū: sed q̄ iāz probatū q̄ est aliquod corpus p̄ter
 quattuor elemēta reperit hanc considerationē vt vni-
 uersalior sit inquisitio veritatis. Deinde cum dicit.

Sic enī aut nullo mō h̄re nō aliquid mo-
 dicū: sed totū differre facit: ⁊ oē ad eā que de
 veritate speculationē. **S**ere enim hoc oīum
 principū cōtradictionū enunciantibus ali-

Joānis
 grāmatici
 obiectio.

Alia ob-
 iectio.
 An mo-
 tib⁹ pla-
 nctarūz
 p̄trariet̄
 mot⁹ p̄-
 mi orb.

tex. c. 33

Argū.

tex. c. 65

I. c. 24
 vsq; si
 nem.

Argir.

quid de tota natura: et fuit: et erit utique.
Hoc enim an illo modo res sese habeat: non parum sed totum ad veritatis contemplationem utique refert. Etenim hoc fere contrarietatum omnium huiusmodi que de natura tota aliquid dixerunt principium et fuit et fieri sane potest.

Assignat rationem sue intentionis ex diversitate que accidit propter predictam positionem: et primo proponit hanc diversitatem consequentem: et dicit: quod non modicum differt in comparatione ad speculationem veritatis in naturali philosophia: utrum hoc aut illo modo se habeat. scilicet quod sit aliquod corpus infinitum secundum magnitudinem vel non: sed magis inducit differentiam circa totum. id est circa totum universum: et circa omnem considerationem naturalem. hoc enim quod dictum est: fere fuit in preterito: et erit in futuro principium omnium contradictionum inter eos qui aliquid enunciaverunt de tota natura rerum. Illi enim qui posuerunt unum infinitum principium posuerunt alia fieri quasi per separationem ab illo principio: et sic propter infinitatem illius principii dixerunt generationem rerum non deficere: sicut si aliquid diceret quod ex infinita massa possent fieri partes in infinitum. Illi vero qui posuerunt principia finita: dixerunt res fieri in infinitum per reciprocas congregationem et separationem elementorum. Deinde cum dicit.

Siquidem quod modicum transgressus fuerit a veritate fit longe plus decies milles. Puta si quis minimam aliquam dicat esse magnitudinem. sic enim minimum introducens maxima utique amovebit mathematicorum. Huius autem causa: quod principium virtute maius quam magnitudine. Quapropter quod in principio modicum: in fine fit multum magnum: infinitum autem principii huiusmodi virtute: et quanti maximam. Itaque nihil inconueniens: neque irrationabile mirabilem esse differentiam: ex eo quod sumitur quod est aliquod corpus infinitum: propter quod de ipso dicendum a principio resumentibus.

Argir.

Siquidem et parvus exitus a veritate sit huiusmodi quod exorbitavit: si longe progrediantur: decies milles maior: veluti si quispiam magnitudinem aliquam minimam dixerit esse. Hic enim minima magnitudine introducta: maximas rerum mathematicarum utique dimouebit. Atque huiusmodi causa est principium maius quam magnitudinem esse. Adcirco quod in principio paruum est: id in fine valde magnum emergit. Infinitum autem et principii vim et quantitatis maximam habet quare non est absurdum neque egreditur rationem admirabilem differentiam esse ex infiniti positione si quispiam sumpserit infinitum corpus in ratione rerum quippiam esse. Quobrem a principio repetentes de ipso dicamus oportet.

Assignat causas quare tanta diversitas ex hoc sequatur: quia si quis modicum transgreditur a veritate circa principium procedens in ulteriora: fit magis longe a veritate decies milles: et hoc id quod omnia subsequencia depen-

dent ex suis principio: et hoc maxime apparet in errore viarii quod qui parum elongat a recta via: post modum procedens fit multum longe. Et ponit exemplum de eo quod dictum est in his qui posuerunt aliquam minimam magnitudinem sicut Democritus posuit corpora indivisibilia. sic autem introducens aliquod minimum in quantitate: destruit maximas propositiones mathematicorum. prout quod linea data contingit secari in duo media: et huiusmodi causa est quod principium et si sit modicum magnitudinem seu quantitate: est tamen magnam virtute: sicut ex modico semine producit magna arbor. Et inde est quod illud quod est modicum in principio: in fine multiplicat: quod pertingit ad totum id ad quod se extendit virtus principii: siue hoc sit verum: siue falsum infinitum autem habet rationem principii: omnes enim quicquid sunt locuti de infinito posuerunt infinitum esse principium (ut dictum est in 3. phis.) et cum hoc habet maximam virtute quo ad quantitatem: quod excedit omnem quantitatem datam. si igitur principium quod est minimum quantitate facit magnam differentiam in sequentibus: multo magis infinitum: quod non solum excedit in virtute principii: sed etiam in quantitate: et ideo neque inconueniens: neque irrationabile est: si mirabilis differentia sequitur in scientia naturali: ex eo quod sumitur aliquid corpus esse infinitum: et ideo de hoc dicendum est resumendo considerationem nostram a primo quod supra accepimus de differentia simplicium corporum et compositorum. Deinde cum dicit.

Necessario itaque omne corpus: aut simplicium esse: tex. c. 34

aut compositorum: quare et infinitum: aut simplex aut compositum. Sed adhuc et quod finitis simplicibus necessario finitum esse compositum palam. Ex finitis enim et multitudine et magnitudine compositum: finitum est et multitudine et magnitudine. Tantum enim est ex partibus est compositum. tex. c. 35

Restat igitur videre: utrum contingat aliquod simplicium infinitum esse magnitudine: aut hoc impossibile. preargumetantes autem de principio corporum sic intendamus et de reliquis. Argir.

Omne itaque corpus aut simplex: aut compositum esse necessario est. Quare et infinitum ipsum: aut simplex: aut compositum erit. At quod patet si simplicia sunt finita compositum necessario finitum esse. Quod enim ex multitudine finitis ac magnitudine constat. Id et multitudine et magnitudine est finitum. Tantum enim erit quanta sunt ea ex quibus componitur atque constat. Restat igitur videre utrum simplicium quippiam corporum infinitum magnitudine esse possit. an hoc fieri nequeat. Atque prius hoc de primo corpore viso ac pertractato de reliquis deinceps consideremus.

Concedit quo ordine agendum sit: et dicit quod necessario est omne corpus aut de numero simplicium: aut de numero compositorum corpus esse. unde oportet quod corpus infinitum aut sit simplex: aut compositum. itez manifestum est quod si corpora simplicia essent finita multitudine et magnitudine: necessario est quod compositum sit finitum et multitudine et magnitudine. Tanta enim quantitate habet corpus compositum: quanta est quantitas corporum simplicium: ex quo compositum est: omnis est autem supra quod corpora simplicia sunt finita multitudine: quod non est aliquod corpus propter predicta. Restat igitur videre.

re vtrū aliqd corpus simpliciu sit infinitū magnitudi-
ne vel si hoc sit impossibile. Et hoc quidē ostendemus
primo argumētates de primo cozpoz q. circulariter
mouetur: r sic intendemus ad reliqua cozpoz que. s.
mouentur motu recto. Deinde cum dicit.

Quod quidem igitur necesse corpus qd
circūfertur finituz esse omne ex his palam.

Argir. **Corpus** igit quod versatur necessario oē
finitum esse ex hisce patere potest.

Ostēdit q nō sit cozp^o infinitū: r pmo p p^o rōnib^o de
singulis cozpib^o. scdo trib^o cōib^o rōnib^o d oib^o ibi. Qd
qdē igit nō ē infinitū cozp^o rē. **J** Circa p^o mū duo fac. p^o
mo oñdit ppositū cozpe qd circulariter mouet. scdo i
cozpoz q mouent motu recto ibi. **S**z adhuc neqz qd
ad mediū rē. **J** Circa p^o mū duo facit. p^omo pponit qd
intēdit r dicit q manifestū est ex his q dicentur q ue-
resse est q omne cozpus quod circulariter fertur esse fi-
nitum: hoc enim est primū cozpozū. Deinde cū dicit.

Si eni infinitū qd circūfert cozp^o infinite
erūt que a medio egrediētes. Infinitaz aut
distātia infinita. Infinitā enim distātia di-
co linearū: cuius nulla est extra sumere ma-
gnitudinē tāgentē lineas. **H**āc igit necesse ē
ifinitā eē. Finitarū eni semp erūt finita. Ad-
huc aut semp ē data maiorē accipere. Itaqz
quēadmodū numerū dicim^o infinitū: qz maxi-
m^o nō ē: eadē rō: r de distātia. **S**i igit ifinitū
nō est p^o rāsi^ore: ifinito aut ente necesse distā-
tia ifinitā eē: nō vtiqz cōtinget circūmoueri.

Argir. **Nā** si corpus qd versat est infinitū: ifinite
pfecto erūt r recte linee: que e medio p^o rā-
huntur. Infinitarū aut interuallū infinituz
etiā est. Atqz interuallū linearuz id dico: ex-
tra qd nulla magnitudo tāgēs lineas sumi
potest. **H**oc igit ifinitū esse necesse est. fini-
tarū eni interuallū semp finitū erit: fieri p^o r-
terea pōt: vt eo maius semp sumat qd datū
est. **Q**uare eadē rō est r de spacio quemad-
modū numerū ex eo dicim^o infinitū: qz ma-
ximus non est. **S**i igit fieri nequit vt in infi-
nito transit^o fiat: atqz celū si sit infinitū: iter-
uallū etiā ifinitū esse necesse est: fieri p^o r-
tio non potest vt ipsum celum versetur.

egrediunt a cētro ipsi^o sint ifinite: p^o rēdunt eni quādiu
durat cozpozū quātitas, distātia aut q est iter ifinitas li

Probat p^o ppositum
ser rōnibus. **Q**uartū p^o r-
matalis ē: si aliquod coz-
pus est ifinitū: non po-
test moueri circulariter
sed cozpus p^o r mū moue-
tur circulariter. q nō est
ifinitū. **P**rimo ergo p^o-
bat conditionalz sic: qz
si cozpus quod circulari-
ter fertur est ifinitū: ue-
resse est q linee recte que

neas: est ifinita: posset autē aliqz dicere q etiaz si sunt
linee infinite a cētro egrediētes: tñ inter eas est aliq^o di-
stantia finita: qz ois distātia mensurat^o fm lineā rectā.
posset aut aliqua linea finita p^o rāsi^ore infra duas p^o r-
ctas lineas. puta in p^o r mū p^o r p^o r mū p^o r mū p^o r mū
sed manifestū est q extra illā lineā poterit alia linea re-
cta maior p^o rāsi^ore inter illas lineas de quib^o p^o r mū loq^o
bamur. **E**t iō dicit q nō loquit^o de distātia quā mensur-
rāt ales linee: sed illā distātia dicit eē ifinitā que men-
surat^o per lineā extra quā nō est sumere aliquā aliā lineā
maiorē: que tāgat vtrāqz p^o r mū linearū. **E**t talē di-
stantiā p^o rbat esse ifinitā dupliciter. primo quidez qz
omnis talis distātia finita est inter lineas egrediētes a
cētro finitas. oportet eni q idē sint termini linearū
egrediētiū a cētro r linee finite mensuratis extremā
distātia inter eas. **S**ecūdo p^o rbat idē per hoc q qua-
libet distātia data inter duas lineas mensuratas egre-
diētes a cētro: est accipere aliā maiorē sicut quolibet
numero dato est accipere maiorē. vnde sicut est ifini-
tum in numeris: ita est ifinitū in tali distātia. **E**t hoc
sic arguitur: ifinitū nō est p^o rāsi^ore: vt p^o rbatū est
in. 6° p^o r mū. sed si corpus sit ifinitū necesse est q distā-
tia sit ifinita inter lineas egrediētes a cētro vt p^o rba-
tuz est. ad hoc autē q fiat motus circularis op^o r qz vna
linea egrediēs a cētro p^o rtingat ad s^o r mū alterū. sic igit nū-
qz cōtingeret aliqd circulariter moueri. **S**ecūdo ibi.

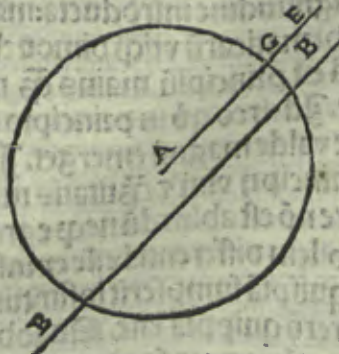
lec. 11.
ter. c. 6°

Celū aut videm^o circūuolū: r rōne deter-
minauim^o qz est alicuius circularis motus.

At v^o rari celū videmus: rōneqz iā definiti
mus p^o r uer sionē cozpozū motionē cuiuspiā eē.

Argir.

Probat destructionē p^o r mū dupl^o. p^o qdē qz ad sensū
videm^o q celū circūlū mouet. 2° qz sup p^o r mū p^o r mū
est q mot^o circularis ē alicuius cozpozū: vñ reliquit^o q
impossibile sit esse cozp^o ifinitū qd circulariter mouet.

Huc a finito tpe si auferas finitū
ips: necesse reliquū eē finitū: r ha-
bere p^o r mū. **S**i aut tēpus ince-
sus habet p^o r mū: est p^o r mū

ter. c. 6°

7 motus. Quare 7 magnitudinis que mota est: similiter aut hoc 7 i alijs. Sit itaq; linea infinita: in qua a. g. e. ad alterā ptē que. e. in qua aut. bb. ad utrāq; ptem infinita. Si itaq; scribat circulum que. a. g. e. a. g. cētro icidens: quāq; fertur circū p eaz que. bb. a. g. e. in tpe finito. Dē enī tps in quāto circulo latum est celum finitū est: 7 ablatum igit quo incidēs ferebat. Erit igitur aliquod pncipiū: quo primum que. a. g. e. eaz que. bb. icidit: sed ipossibile. Nō pūgit igit circū volui finitū. Quare neq; mūdus: si erat ifinit^o.

Argir. **P**reterea si a finito tpe finitū tēpus abstraheris: 7 reliquū finitū esse: pncipiūq; habere necesse est. Si tempus autē ambulationis pncipiū habet 7 motionis etiā pncipiū est. Quare pncipiū 7 magnitudinis eius erit super qua ambulatio fuit: eadez est 7 in ceteris ratio: sit itaq; a. b. c. linea altera ex parte infinita qua ipsum est. c. 7 rursus alia infinita utraq; ex parte. d. e. Si igitur ab. a. centro circuli: linea. a. b. c. describat lineaz secans. d. e. in orbem aliquādo lata finito in tēpore erit. Totū enim tēpus quo versatur est celū finitū est: 7 id ergo tps finitus est qd est ablatū: in quo secans linea ferebat. Erit igitur pncipiū quoddā quo p̄mū. a. b. c. linea. d. e. lineam secuit. At eē nō pōt. Nō ergo fieri pōt: vt infinitus verset. Quare neq; mundus si ifinitus esset. **Lectio. x.**

utraq; pte: 7 sit linea. bb. si ergo sicut dictū est linea que est. a. g. e. sua incessione describat circuli. a. g. c. cuius semidiameter sit. a. g. continget q; linea. a. g. e. circūdo circuli predicti secabit totā lineaz. bb. in tpe finito manifestū est aut q; semidiameter circuli nō pōt volui in circuitu: nisi incidat: vel secet successiue totam lineam in mobile imaginatā in circulo extra centris. Et q; tēpus sit finitū: in quo linea que educit a centro secet lineā infinitā: que describit extra centru. manifestat per hoc q; totū tēpus in quo celū mouet: est finitū: sicut patet ad sensum: vnde cōsequens est q; pars illius tps qd aufertur a toto tpe: sit finita in quo. f. linea. a. g. e. incidit lineam. bb. vel potius sequit illud tēpus esse finitū in quo ista linea incidēs: fert vīq; ad lineaz que inciditur 7 hoc opz aufertur a toto tpe finito: vt residui temporis accipiat quoddā pncipiū fm pncipiū supra positū. sequit ergo q; sit aliqd pncipiū tps in quo linea. a. g. c. incepit incidere lineā. bb. hoc autē est ipossibile: q; cū vīā ptē incidat ante aliam: si sit dare pncipiū tps: in quo incipit incidere: eēt dare pncipiū aliud quod in linea infinita: qd est contrā rōnem ifinitū. Sic ergo oportet q; corpus ifinitū nō cōtingit reuolui circulariter. Unde si mūdus sit ifinitus: sequitur q; nō moueat circulariter. Videmus aut firmamentū moueri circulariter. nō ergo est ifinitū. Tertiā rōnem ponit ibi.

Ad huc aut 7 ex his manifestū q; ifinitus ipossibile moueri. Sit enī que. a. lata iuxta eaz que. b. finita iuxta finitā. Necesse igit si mul 7 eam que. a. ab ea que. b. absolui: 7 eā que. b. ab ea que. a. Quantū enī altera acciperit alteri^o: 7 altera illi^o m. siquidē igit ambe moueant in cōtrariū: velocius vīq; disingentur. si aut iuxta manentē feratur tardius: eadē celeritate mota ea que iuxta fert. **finita** **a** **b** **infinita**

tex. c. 37

Premissa prima ratione que pcedebat ad ostendū corpus nō esse ifinitū qd circulariter fertur ex hoc q; distātia que est inter duas lineas a centro egrediētēs erit infinita 7 impertrāsibilis. hic ponit secundā rōnem ex hoc q; linee descripte imaginatē in corpore ifinito: siue in eius loco nō possunt se inuicē interfecare. Et pmittit in hac ratiōe quoddā pncipiū. sc. q; si a tpe finito subtrahatur tēpus finitus: quod relinquit necesse est esse finitū: q; pars finiti nō pōt esse ifinita. alioquin totū eēt minus sua parte: 7 si illud residuū tēporis est finitū: nō est q; habeat pncipiū. hoc enī tēpus dicimus esse finitū: qd hēt pncipiū 7 finē. (demonstratū est aut in. 6. phis.) q; tēpus 7 motus 7 mobile cōsequunt se inuicē in hoc qd est esse finitū. Unde si tēpus mēsurās incessus: siue motū est finitū: 7 hīs pncipiū: necesse est q; motus sit finitus: 7 q; habeat pncipiū: 7 q; etiā magnitudo mota sit finita: 7 hīs pncipiū: 7 sicut hoc dicim^o in motu celi: similiter oportet se habere in alijs motibus 7 mobilib^o. **I**stis igit pmissis tanq; pncipijs pcedit ad demonstrādū ppositū. Supponatur ergo q; a centro corpis ifiniti qd est. a. trahat quedā lineā. f. a. g. e. que sit infinita ad aliā partē. f. ex pte. e. 7 intelligat ista linea circū volui 7 motū totius corpis: 7 q; fm p̄ctū. g. describat quedā circulus suo motu. imaginef etiā in spatio imaginato in quo reuoluit corpus ifinitū quedā lineā stans immobilis que nō transeat per centrum sed sit ifinita ex

tex. c. 18

Sed illud quidē manifestū q; ipossibile in finitas p̄trāsire in tpe finito. In ifinito igitur. (ostēsū enī est) hoc prius in his que de motu. differt autē nihil: aut finitam ferri iuxta ifinitā: aut ifinitas iuxta illam. Com enim illa permutef iuxta illam similiter mota. Verūtāmē si iuxta moueantur ambe velocius absoluentur: q;uis aliqn nihil phibet motā iuxta quiescentez veloci^o p̄trāsire: q; supra motā: siquis fecerit contra motas qdē ambas latas lente. Eaz autē que iuxta quietā multo illi^o veloci^o latā. Nullum igit ad rōnem impedimētū q; iuxta quietam: quidē motā contigit eā que. a. iuxta motam eā que. b. tardius p̄trāsire. Si igit ifinitū tempus quo finita absoluit mota: 7 in quo per ifinita ifinitā mouebatur: necesse ifinitū eē: ipossibile igit ifinitū per ifinitum moueri totū. Si enī 7 per m̄mū moueaf necesse ifinitū fieri ips. Sed tñ celū circūit 7 hēt totū in circuitū in tpe finito: quare cō

tex. c. 38

tinet totam circuli que intus: puta eam que a. b. finitam: impossibile igitur infinitum esse quod in circuitu.

Argir. **C** Preterea ex his etiam patet fieri non posse: ut infinitum motu sit agitatus. Sit enim linea a. que prope. b. lineam feratur finita: infinita inquam prope finitam. Simul igitur. a. lineam. a. b. et b. ab. a. absolutam fore necesse est. Quantum enim alterius altera occupabit: tantum illius et altera occupabit. Si igitur ambe in contrarium moveantur. Celerius absolvetur: sine altera prope manente altera moveatur tardius: si modo eadem quod prope illam moveatur celeritate feratur. **C** Verum illud est manifestum fieri non posse: ut finito in tempore quicquam transeat infinitum: transibit ergo in tempore infinito. Hoc enim est demonstratum prius in hisce: que de motu sunt tractata. Nihil autem inter est finita prope infinitam ferat: an infinita prope finitam. Nam cum hec prope illam moveatur et illa per hanc transire videtur: Similiter et si moveatur: et si non moveatur. Verum si moveantur ambe citius absolventur: quoniam nihil prohibet eam interdum que prope quiescentem moveatur: citius quam eam que fertur contra transire. Si quisquam eas quidem que contra moveantur utraque ferri tarde posuerit: eam vero que prope quiescente moveatur multo celerius illis ferri. Nullum igitur rationem prius impedimentum afferatur: si prope quiescentem altera moveatur. Cum fieri possit ut. a. si prope. b. lineam moveatur motionem et ipsam etiam subeunte tardius transeat ut diximus. Si igitur id infinitum est tempus quo finita subiens motum absolvit et id sane quo infinita finitam transiit infinitum esse pariter ratione necesse est. Ut infinitum ergo sit motum minime fieri potest: nam tempus fiat infinitum necesse est. Etiam si per minimum fuerit motum. At celum tempore finito versatur: totumque fertur in orbem. Quare totam eam transiit circumferentiam que est intus ceu. a. b. finitam. Impossibile est ergo id infinitum esse: quod subit conversionem.

C Et sumit hęc ratio ex infinitate totius corporis quod ponitur circulariter moveri. dicit ergo quod ex his etiam que sequuntur manifestum quod impossibile est corpus infinitum moveri circulariter. Premittit autem quod si sunt due linee finite quarum una sit. a. et alia. b. ita quod. a. feratur iuxta. b. quiescentem. b. ex necessitate sequitur quod simul linea mota que est a. separetur a linea stante: que est. b. et contra linea stans que est. b. separetur a linea mota que est. a. et huius ratio est quia quanta parte una earum accipit de alia: tanta e converso alia accipit de ipsa. Sed tamen si ambe moveantur una contra aliam: velocitas separabuntur linee ab invicem duntaxat equalis velocitas quarum motarum sunt invicem: et vni motu

te iuxta aliam stante: et hoc ideo premittitur: quod id est tempus quo una linea pertransit aliam: et quo alia pertransit ipsam. Et postquam hoc manifestavit per lineas finitas applicat hoc ad lineas infinitas: de quibus intendit: et dicit manifestum esse quod impossibile est lineam infinitam pertransiri tempore finito a linea finita: unde reliquit quod linea finita pertransit infinitam tempore infinito: quod quidem ostensum est prius in his que de motu. l. in. 6. phis. sicut autem apparet ex his que dicta sunt de lineis finitis: nihil differt quod linea finita moveatur per infinitam: et quod infinita moveatur super finitam: cum enim linea infinita moveatur per lineam finitam: similis ratio est si linea finita moveatur: vel non moveatur. Manifestum est autem quod si motus linea finita: sicut et infinita utraque earum velocius pertransibit aliam: unde manifestum est quod et si non moveatur linea finita similis erit quod transiit a linea infinita: ac si transiret illam. **C** Sed quod dixerat quod similis se habeat: siue moveatur altera: siue non: ostendit in quo. Circa hoc posset esse differentia: quod si utraque linearum moveatur una contra aliam: velocius separabuntur ab invicem. Sed hoc intelligendum est si sit eadem velocitas: sicut supra dictum est: aliquid tamen nihil prohibet: quin etiam linea que moveatur iuxta quiescentem: velocius pertransiatur eam quam si moveatur iuxta lineam in contrarium motum: puta quando due linee que contra se moveantur: haberent motum letum: illa vero que moveatur iuxta quiescentem haberet motum velocem. Sic igitur patet quod nullum impedimentum est: quantum ad rationem istam quod linea infinita moveatur iuxta lineam finitam quietam: quod contingit quod linea mota que est. a. tardius transiit lineam. b. motam quam si non moveatur: dummodo ponatur quod linea. b. quiescentem linea. a. velocius moveatur. Sic igitur ostensum quod nihil differt lineam infinitam moveri iuxta finitam quiescentem ab eo quod linea finita moveatur super infinitam. ex hoc arguitur quod tempus quo linea finita pertransit infinitam est infinitum: prius est quod tempus quo linea infinita moveatur per lineam finitam: sit infinitum. Sic igitur patet quod impossibile est totum corpus in finitum moveri per totum spatium infinitum: in quo imaginamur motum eius tempore. s. finito: quod si infinitum moveretur et per minimum spatium finitum: sequeretur quod tempus esset in finitum: perbatum est enim quod infinitum moveatur per finitum tempore infinito: sicut etiam finitum per infinitum. videmus autem quod celum circumfert totum spatium suum tempore finito. Cum manifestum est quod pertransit tempore finito aliquam lineam finitam: puta que continet interius totum circulum descriptum circa centrum eius. s. lineam. a. b. quod non contingeret si esset infinitum. Impossibile est igitur corpus quod circulariter fertur esse infinitum.

Lec. 9. ter. c. 69

ter. c. 39

Huc quemadmodum lineam cuius finis est: impossibile est infinitam: sicut si quidem ad longitudinem et superficiem: similiter cuius finis non contingit: cum autem determinat nusquam: puta tetragonum infinitum: aut circulum aut spatium: quemadmodum neque pedale infinitum: si igitur neque sphaera: neque tetragonum: neque circulus est infinitus. Non existente autem circulo: neque utique que circumferentia latet. Similiter autem neque infinito existente: non utique erit infinita: si neque circulus infinitus est: non utique movebitur circulariter infinitum corpus.

C Preterea ut esse non potest linea infinita ex ea parte qua finis est nisi ad longitudinem sine careret: sic et superficies infinita esse non potest ea ex parte qua finis est. Cum vero fuerit

Argir.

terminata nulla ex parte est infinita. Quadratum enim aut circulum aut spheram infinitam esse non dixeris: quemadmodum neque lineam bipedalem. Si igitur neque sphaera neque circulus neque quadratum est infinitum: atque si circulus non est perversio non erit. et si infinitus non est: infinita non erit: si ipse circulus infinitus non est: verum facti profecto corpus infinitum non potest. **Sec. xi.**

Præmissis. tribus rationibus ad probandum quod corpus quod circulariter movetur non possit esse infinitum. hic ponit quartam que talis est. Impossibile est lineam esse infinitam: cuius est aliquis finis nisi forte ad alteram partem habeat finem: et ad alteram partem sit infinita: et simile etiam est de superficie: quod si habeat finem ad unam partem quod non contingit esse eam infinitam ad illam partem: sed quando ad omnem partem determinatur: nullo modo potest esse infinita: sicut patet quod non contingit esse tetragonum. i. quadratum infinitum: neque circulum qui est superficialis figura: neque spheram que est figura corporis. hec enim sunt nomina figurarum: figura autem est que termino: vel terminis comprehenditur: et sic patet quod nulla superficies figurata est infinita. ergo neque sphaera est infinita. Si ergo neque sphaera est infinita: neque quadratum neque circulus: manifestum est quod non potest esse motus circularis infinitus: sicut enim si non est circulus: non potest esse motus circularis: ita si non sit infinitus circulus: non potest esse infinitus motus circularis: sed si corpus infinitum moveatur circulariter: necesse est motum circulem esse infinitum: non est ergo possibile quod corpus infinitum circulariter moveatur. Quintam rationem ponit ibi.

linea infinita ex utraque parte: et hec due linee sunt stantes quasi imaginate in spatio: in quo corpus infinitum movetur circulariter. Sit etiam alia linea egrediens a centro que sit linea. d. g. infinita ex parte. d. nam ex parte. g. opz ea esse finita: hec autem linea moveatur per motum corporis: utpote in eo descripta. Quia igitur linea. e. est infinita: nunquam absolvetur. i. separabit ab ea. quod non potest esse praesens: cum sit infinita: sed semper se habebit quemadmodum. g. e. i. sp. continget: vel secabit lineam. e. sicut secabat eam in principio a quo incepit moveri: puta quasi linea. g. d. supponebat lineam. b. a. et secabit lineam. e. perpendiculariter in puncto. e. recedens enim ab hoc situ incidet lineam. e. in puncto. z. sic semper in alio et alio puncto secabit illam. nunquam tamen totaliter poterit ab ea separari. impossibile est autem quod motus circularis compleatur nisi linea. g. d. dimittat lineam. e. quod oportebit antequam compleatur motus circularis quod linea. g. d. praesentat partem circuli que est in opposito lineae. sic patet ergo quod linea infinita nullo modo potest circuire circulum. ita. s. quod totus motus circularis compleatur. et ita sequitur quod corpus infinitum non possit circulariter moveri. Sextam rationem ponit ibi.

Adhuc siquidem infinitum celum movetur autem circulus: in tempore finito: infinitum erit praesens. erit enim hoc quidem manens celum infinitum. Hoc autem in hoc motu equale. Itaque siquidem circuli infinitum ens infinitus equale ipsi in tempore finito. sed hoc erat impossibile.

Insuper si celum est infinitum atque versatur: infinitum profecto finito tempore praesens. Sit enim celum quod dicitur manet infinitum: id autem quod in hoc movetur equale. Quare si versatum fuerit. Cum sit infinitum: equale sibi infinitum tempore finito transibit. At hoc esse impossibile dicebat.

Est haec siquidem ratio format duplici. perducendo ad impossibile hoc modo sit celum infinitum: sicut tu ponis manifestum est ad sensum quod movetur circuli quocumque tempore finito. videmus enim eius revolutionem fieri in 24. horis. ex hoc ergo sequitur quod infinitum sit praesens tempore finito: et hoc ideo quod necesse est imaginari aliquod spatium aequale celo: in quo celum movetur. hoc autem spatium imaginamur ut quiescens: sic igitur oportebit: quod sit quoddam celum manens infinitum. i. ipsum spatium in quo celum movetur: et quod sit corpus celi quod movetur in hoc spatio aequale dicto spatio: quod oportet corpus aequi spatii in quo est. Si igitur celum infinitum ex his circulariter est motu tempore finito. patet est quod praesens fuerit spatium infiniti tempore finito: quod improbatum est in 6. phys. Impossibile est igitur quod corpus infinitum circulariter moveatur. Secunda ibi.

Est autem et convertibiliter dicere. Quod si finitum tempus in quo revolutum est: et magnitudinem que praesens est: necesse est esse finitum. aequale autem ipsi praesens: finitum igitur et ipz. Quod quod dicitur circulo motum non est interminatum: neque infinitum: sed habet finem manifestum.

At qui dicere contra etiam licet. Cum finitum sit id tempus in quo est versatum: magnitudinem quoque finitum esse necesse est eam qua conversione transiit. At equale sibi conversione transiit: et ipz ergo celum finitum est. Corpus igitur id quod versatur exitu non vacare: nec infinitum esse: sed finem habere ex hisce iam que diximus patuit.

Adhuc autem si. g. centrum sit: que autem. a. b. infinita et que ad rectum infinita: et que. g. d. mota nunquam absolvetur ab. e. sed semper se habebit: quemadmodum. g. e. incidit ei que. c. Non igitur circuli circulum que infinita.

Præterea si. c. sit centrum. a. b. non sit infinita et. e. sit erecta ad rectos angulos infinita et in super infinita sit. c. d. subiens motum: nunquam ipsa. c. d. ab. e. linea absolvetur: sed semper perinde atque. a. b. linea sese habebit. Secat enim in ipso puncto. Non ergo infinita versatur.

Supponat quod corpus infiniti circulariter moti centrum sit. g. ducat autem per hoc centrum linea ad utraque partem infinita: que sit linea. a. b. ducat autem alia linea per centrum eadem ad rectos angulos super lineam. b. a. in puncto. e. sit et

ter. co.

41

ter. co. 62

ter. co. 42

ter. co. 43

Argir.

Format rōne cōuerso vt sit pbatio ostensūta: r dicit q̄ possumus cōuerso dicere q̄ tps est finitū ex quo ce lū renolutū est tpe finitū: sicut ad sensum pz: p̄ns est q̄ magnitudo q̄ est pertrāsita: sit finitū: manifestū est aut q̄ spatiū pertrāsitū est egle ipsi corpi p̄transenti. Se/ quif ergo corpus qd circulariter mouet eē finitū. sic er go epilogaō cōcludit māifestū eē q̄ corp⁹ qd circula/ riter mouet: nō est interminatū. i. carēs termino: qz si/ gurati: r p̄ consequēs nō est infinitū: sed hz finem.

tex. cō. 44.

Argir.

Ad adhuc: neqz qd ad mediū ne/ qz qd a medio ferē infinitū erit.

At vō neqz id qd e medio: ne/ qz id qd ad mediū fertur: infinitio nem subibit. Lectio. xij.

Postquā p̄hs ostendit q̄ corpus circulariter motū nō est infinitū: hic ostendit idē de corpore qd mouet motū recto: vel a medio vel ad mediū. Et primo p̄ponit qd intendit dicēs q̄ sicut corpus qd circulariter fert: nō pōt esse infinitū: ita cor pus qd fertur motū recto vel a medio vel ad mediū nō pōt esse infinitū: Secūda ibi.

Contrarie enim lationes: q̄ sursum r que deorsum. Cōtrarie aut ad tria loca: p̄ratio rum aut si alterū determinatū est r alterum determinatū erit. Ad mediū aut determinatū est: si enī vnde cūqz ferat deorsuz qd substat nō cōtingit p̄trāsire lōgius medio loco. De terminato igit mediū loco: r enī q̄ sur sū lo cum necesse determinatū eē. Si aut loca de terminata sunt r finita: r corpa erūt finita.

Argir.

Lationes enī eas qd sursum latur atqz deor/ suz trias eē p̄stat. Cōtrarijs at tria loca pe tunt. Atqz triozuz si alter definitū eē: r al/ ter definitū erit. Ad mediū vō e definitū. nā si vndeuis: deorsū ferat id q̄ sub vob⁹ eēt locat fieri nō pōt vt vltra mediū ipz p̄gre diat. Cū igit mediū sit definitū: r superū lo cū definitū eē necesse est. Qd si loca sunt de finita atqz finita: r corpa sane erunt finita.

Ostendit p̄positū. r primo ex parte locozū que sunt huiusmodi corporib⁹ p̄pria scdo ex parte grauitatis. r leuitatis per que huiusmodi corpora in p̄pria loca mo uentur ibi. Et adhuc si grauitas rē. Circa primum duo facit. primo ostendit p̄positū quātuz ad extrema corpa: quozū vnuz est simpliciter graue. s. r rta: r aliud simplr leue. s. ignis. scdo quātū ad corpa medio mō se habēna que sunt aer r aqua ibi. Adhuc si sursum rē. P̄o ponit ergo primo q̄ huiusmodi motus qui sunt sursum r deorsuz: vel a medio r ad mediū: sunt motus cōtrarij. p̄trarij aut motus locales sunt: qui sunt ad lo ca cōtraria: vt supra dictū est: r est ostensūm in 5. p̄hy. relinquatur ergo q̄ loca p̄pria in que feruntur huius/ modi corpora sunt cōtraria. Et hoc ergo statiz cō cludere possēt huiusmodi loca esse determinata: cōtra ria enim sunt que maxime distant. maxima v̄ro distā tia locozū: nō potest esse nisi sint loca determinata: quia maxima distantia est: qua nō est alia maior. infini tis autem semper est maiorem ac maiorem distantiā accipere: vnde si loca essent infinita: cessaret locozū cōn

Lec. 8. tex. c. 49.

trarietas. sed Aristo. p̄termiffa hac probatione tanq̄ manifesta procedit per alium modum. verum est enī q̄ si vnū cōtrariozum est determinatū: q̄ reliquū erit determinatū: eo q̄ cōtraria sunt vnūz gēneris medium autē mundi quod est mediū terminū mō tus deorsum est determinatū. Ex quacūqz enīz par te celi aliquid feratur deorsum quod. s. substat superio ri parti: que est versus celum: nō cōtinget longius p̄ trānsire recedendo a celo: qz q̄ p̄ueniat ad mediū. Itā enim fieret propinquus celo: r sic moueretur sursum. sic igitur patet q̄ mediū locus est determinatū: pa tet etiam ex p̄dictis q̄ determinatū mediū quod est locus deorsum: necesse est r determinatū esse locus qui est sursum cum sint cōtraria. si autem ambo loca sunt determinata r finita: necesse est q̄ corpa q̄ sunt nata esse in his locis: sint finita. Unde patet huiusmo di corpa extrema que mouentur motū recto esse fi nita. Deinde cum dicit.

tex. cō. 45

Adhuc si sursum r deorsū determinata sūt r intermediuz necesse determinatū eē. Si enī nō est determinatū: infini⁹ vtiqz erit mo tus. hoc at qd impossibile: ostensuz est prius. Determinatū est igit mediū. Quare r qd hoc corpus: aut exis: aut fieri possibile.

Argir.

P̄terea si superus ac inferus loc⁹ e de finitus: r id qd est inter hec definitū esse ne cesse est: nā si definitū nō est: motus infini tus erit p̄fecto. Hoc aut impossibile eē an tea demonstrauimus: ergo mediūz ipsuz est definitū. Quare r id corpus definitū est sane: quod in hoc est aut fore potest.

Ondit idē quātū ad media corpa. r p̄mo p̄ponit quā dā cōditionalē. s. q̄ si sursum r deorsuz sunt determina ta: necesse est q̄ loc⁹ intermediū sit determinat⁹: r hoc p̄bat duplici rōne quari p̄ma est. Si primis existētib⁹ determinatis: mediū nō sit determinatū: sequit q̄ mo tus q̄ est ab vno extremo in aliud sit infini⁹: vtpote me dio existēte infinito: q̄ aut hoc sit impossibile ostēnsuz est prius in his q̄ dicta sunt de motū circulari: vñ ostēnsuz est q̄ motus q̄ est p̄ infinitū: nō pōt cōpleri. sic ergo p̄ q̄ loc⁹ medi⁹ e determinat⁹: r ita cū locatū cōmēsurēt lo co: p̄hs est q̄ corp⁹ sit finitū: qd actu existit i hoc loco: vel qd pōt ibi existere. Secūdam rōnem ponit ibi.

Sed r adhuc qd sursum r deorsum fert: potest in hoc factuz esse. natūm est enīz hoc qd ex a medio moueri: hoc autē ad mediūz. Ex his itaqz manifestū q̄ nō conti git corpus esse infinitū.

At id corp⁹ qd sursum r deorsuz fert: in h fore pōt. Aliud enīz e medio: aliud ad mediūm ferri suapte nā pōt. Ex his igit p̄ corpus infinitūz in rōne reruz eē nō posse. Que talis ē. Corp⁹ qd fert sursum pōt puenire ad hoc q̄ sit factū existēs i loco tali. Qd qdē p̄ hoc q̄ tale corp⁹ nati est moueri a medio: vel ad mediū. i. hz hālē inclinationē ad hūc vel illū locū. Natis aut inclinationē nō pōt esse frustra: qz deus r natura nihil faciunt fru strā: vt habitum est. Sic igitur omne qd mouetur nat uraliter sursum vel deorsum: pōt motus eius determi

tex. cō. 46

nari ad hoc quod sit sursum: vel deorsus. Sed hoc non potest esse: si locus medius esset infinitus. est ergo locus medius finitus. et corpus in eo existens finitum. Et primis his epilogando concludit manifestum esse: quod non contingit aliquod corpus esse infinitum. Deinde cum dicit.

Et adhuc si gravitas non est infinita: neque utique horum et corporum nullum erit infinitum. Necesse enim infiniti corporis infinita esse et gravitatem: eadem autem ratio erit et in levi. si enim est infinita gravitas et levitas si infinitum sit quod super fertur.

Et insuper si pondus non sit infinitum: neque quicquam horum corporum infinitum esse profecto potest. Infiniti namque corporis pondus infinitum esse necesse est. Eadem fuerit ratio et de corpore levi. Nam si est gravitas infinita: est et levitas infinita: si id est infinitus quod super omnia eminet.

Ostendit non esse corpus grave: vel leve infinitum: ratione sumpta ex gravitate: vel levitate: que talis est. si est corpus grave vel leve infinitum: necesse est quod sit gravitas vel levitas infinita: sed hoc est impossibile. ergo et ipsum ex quo sequitur. Circa hoc duo facit. Primo probat conditionalem. Secundo probat destructionem: consequentis ibi. Sed adhuc quomodo infinitam etc. Circa primum duo facit. Primo proponit quod intendit dicitur: si non est gravitas infinita: nullum erit corporum horum. Gravium infinitum: et hoc ratio quod necesse est infiniti corporis infinita esse gravitatem. Et eadem ratio est de corpore levi: quod si infinita est gravitas corporis: gravis: necesse est quod et levitas corporis sit infinita. si supponatur corpus leve quod sursum fertur esse infinitum. Secunda ibi.

Patet autem ex his. sit enim finita: et sumatur infinitum quidem corpus: in quo. a. b. gravitas autem ipsius in quo. g. auferatur igitur ab infinito finita magnitudo in qua. b. d. et gravitas eius sit in quo est. e. itaque. e. eo quod. g. minus erit. minoris enim gravitas minor. mensuretur autem minus quotienscumque: et ut gravitas minor ad maiorem. b. d. ad. b. z. fiat: contingit enim auferri ab infinito quatenuscumque. Si igitur proportionaliter magnitudines gravitatum. Minor autem gravitas minoris est magnitudinis et maior maioris utique erit equalis igitur erit finiti et infiniti gravitas.

Quod quidem ex hisce patere potest. Sit enim finitum. Atque sumatur infinitum: quidem corpus. a. b. pondus autem ipsius. c. ab infinito igitur magnitudo finita auferatur. b. d. atque pondus ipsius sit. e. ipsum igitur. e. pondus minus erit ipso pondere. c. Minoris enim magnitudinis pondus minus nimis est. Minor itaque pondus maius mensuret. numero aliquo repetitum. Atque ut minus sese habet ad maius: ita. b. d. sese habet ad. b. f. magnitudi-

ne. Fieri enim potest: ut quanta vis ab infinita auferatur. Si igitur magnitudines similitudine rationum subeunt cum ponderibus: et minus pondus minoris est magnitudinis maius etiam magnitudinis erit maioris: equalis ergo finiti pondus erit ac infiniti.

Probat quod supposuerat: et primo proponit probationem. Secundo excludit obiectiones quasdam ibi. Nihil autem differt gra. etc. Proponit ergo primo rationem dicens: ad impossibile que talis est. Si non est verum quod supra dictum est: supponatur quod corporis infiniti sit gravitas finita: et sit corpus infinitum. a. b. gravitas autem eius finita sit. g. a. corpore igitur infinito predicto auferatur aliqua pars eius finita: que est magnitudo. b. d. que necesse est esse multo minore toto corpore infinito. Minoris autem corporis minor est gravitas. sit ergo gravitas corporis. b. d. quod est pars finita ablata a corpore infinito: cuius gravitas est minor que sit gravitas g. que est gravitas totius corporis infiniti: et sit ista minor gravitas. e. hec autem minor gravitas. f. e. mensuret maiorem gravitatem finitam que est. g. quotienscumque. i. f. m. quatenuscumque numerum: puta f. m. tria. ut. f. dicitur quod. e. est tertia pars totius. g. accipiat autem a corpore infinito aliqua pars que superaddatur corpori finito. b. d. f. z. proportionem qua. g. excedit. e. et hoc corpus excedens sit. b. z. ita. f. sicut gravitas minor que est. e. se habet ad maiorem que est. g. ita corpus. b. d. se habet ad. b. z. et hoc fieri possit. probatur quod a corpore infinito potest auferri quantumcumque oportuerit eo quod (sicut dicitur in 3. phys.).

infinitum est cuius quantitate accipietibus: semper est aliquid extra accipere. his igitur presuppositis arguitur dicens: recedendo ad tria inconvenientia. primo quidem sic. Eadem est proportio magnitudinum gravium: que est ipsius gravitatum. Videmus enim quod minor gravitas est minoris magnitudinis: et maior maioris: sed que est proportio. e. ad g. minoris. f. gravitatis ad maiorem: eadem est proportio. b. d. ad. b. z. minoris. f. corporis ad maius: ut suppositum est. Tum igitur. e. sit gravitas corporis. b. d. sequitur quod g. sit gravitas corporis. b. z. Supponebatur autem quod esset gravitas totius corporis infiniti. ergo equalis numero eadem erit gravitas corporis finiti et infiniti: quod est inconvenientis: quod sequeret quod totum residuum corporis infiniti: nihil habeat gravitatis. ergo et primum est impossibile. f. g. corporis infiniti sit gravitas finita. Secunda ibi.

Adhuc autem si maioris corporis maior gravitas eius. g. e. i. b. maior erit gravitas qua. z. b. Quare finiti gravitas erit maior quam infiniti.

Si maioris preterea corporis maius est pondus ipsius. b. d. pondus maius erit pondere corporis ipsius. b. f. Quare finiti pondus maius erit pondere infiniti.

Ducit ad aliud inconvenientis: quod enim a corpore infinito potest accipi quantumcumque quis voluerit: ut dictus est: accipiat adhuc aliqua pars corporis infiniti. que superaddatur corpori. b. z. et sit unum corpus. b. infinitum maius corpore finito: quod est. b. z. maioris autem corporis: maior est gravitas: ut supra dictum est. ergo gravitas corporis b. f. est maior quam gravitas corporis. b. z. s. primo supponebatur quod. g. erat gravitas totius corporis infiniti. ergo gravitas corporis finiti erit maior quam gravitas corporis infiniti: quod est impossibile. ergo et primum. f. g. gravitas corporis infiniti sit finita. Tercio, ibi.

tex. c. 60

ter. co. 47.

Argir.

Argir.

Et inaequalium magnitudinum eadem gravitas erit. Inaequale enim finito infinitum.

Argir.

Inaequalium et magnitudinum idem fuerit pondus: finitum enim ac infinitum inaequalia esse constat.

Ducit ad tertium inconueniens. scilicet quod inaequalium magnitudinum sit eadem gravitas: illud manifeste sequitur ex praemissis: quod infinitum est inaequale finito: cum sit maius eo. Unde cum haec sint impossibilia: impossibile est corporis infiniti esse gravitatem finitam. Deinde cum dicitur.

tex. co. 48.

Nihil autem differt gravitates commensuratas esse aut incommensuratas. etenim non commensuratis existentibus: eadem erit ratio: puta si in tertio mensuras excedit. g. gravitatis. Magnitudinibus enim. b. d. tribus totis sumptis: maior erit gravitas quam quae in quo. g. Quare idem erit impossibile.

Argir.

Nihil autem interest commensurabilia ipsa pondera: an incommensurabilia sint. Etenim eadem erit ratio si incommensurabilia sint. veluti si. e. pondus mensuras. c. pondus ter repetitum eruperet. Nam si tres totae magnitudines. b. d. sumantur: pondus ipsarum maius erit pondere. c. Quare idem eveniet impossibile.

Excludit duas obiectiones contra praemissam rationem. Prima prima. Secundo secunda ibi. Nec utique magnitudinem etc. Prima autem obiectio est: quod supposuerat in praecedenti ratione quod gravitas minor quam est. e. mensuret se aliquo numero gravitatis maioris: quam est. g. quod quod aliquis posset negare. non enim omnem maius mensurat a minori: quod linea trium palmarum non mensurat lineam octo palmarum. haec autem obiectio excludit philosophus dupliciter. primo quidem quod nihil differt ad oppositum. utrumque duae praedictae gravitates. scilicet quod maior et minor sint commensurate: sic. scilicet quod minor maiore mensuret: vel quod sint incommensurate: sic. scilicet quod minor maiorem non mensuret. eadem enim ratio sequitur utrobique. Necesse est enim quod minus aliquoties sumptum: aut mensuret maius: aut excedat ipsum: sicut binarius ter sumptus mensurat ternarium. ter enim duo sunt sex: quinarium autem non mensurat: sed excedit: sic igitur si gravitas. e. non mensuret gravitatem. g. sit ita quod ter sumpta mensuret quadam maiorem gravitatem: quae excedit gravitatem. g. et ex hoc sumitur inconueniens sicut prius: quod si assumpserimus ex corpore infinito tres magnitudines secundum quantitatem. b. d. magnitudinis ex his tribus compositae: erit tripla gravitas gravitatis. e. quam ponit esse gravitas corporis. b. d. gravitas autem tripla ad. e. est maior secundum praedicta: quam gravitas. g. quam est gravitas corporis infiniti: quae sequitur idem impossibile: quod prius. scilicet quod maior sit gravitas corporis finiti quam infiniti. Secundo ibi.

tex. co. 49.

Ad huc autem etiam contingit commensuratas summere. Nihil enim differt incipere a gravitate: aut a magnitudine: puta si sumatur commensurata gravitas ei quod est. g. ei quod est. e. et ab infinito auferatur habens gravitatem in quo: puta. b. d. Deinde ut gravitas ad gravitatem. b. d. ad aliam fiat magnitudinem: puta ad. b. z. Contingit enim infinita existente magnitudine quantumcumque ablatum esse. His enim sumptis: commensurate erunt magnitudines et gravitates iuicem.

Argir.

Preterea heri potest: ut commensurabilia

ipsa sumantur. Nihil enim interest a pondere an a magnitudine initium fiat. Veluti si. e. pondus commensurabile sumatur ipsi ponderi. c. atque ab initio ea magnitudo auferatur quae habet ipsum. e. pondus ceu. b. d. Deinde allata fuerit alia magnitudo. Ceu. b. f. ad quae ita. b. d. magnitudo se habet: ut pondus se habet ad pondus. Fieri enim potest ut si magnitudo. a. b. sit infinita: quantumcumque ab ea magnitudo auferatur. His enim sumptis tam magnitudines quam pondera inter se se sane commensurabilia erunt.

Excludit eandem obiectionem modo: et dicit quod possumus sumere in demonstratione praedicta: quod duae gravitates sunt commensurate: ita. scilicet quod. e. commensuret. g. supra enim primo sumpta est magnitudinis pars. f. b. d. cuius gravitatem diximus esse. e. Et ideo dici potuerat quod. e. non mensurat. g. nihil autem differt ad oppositum utrum incipiamus a gravitate accipiendo partem eius quantumcumque volumus: aut a magnitudine sic sumpta: puta si incipiendo a gravitate sumatur quedam pars eius. scilicet quae mensuret totum. f. g. et consequenter ab infinito corpore accipiamus aliquam partem. f. b. d. cuius gravitas sit. e. et deinde procedamus: ut supra. si sumpta se habet gravitas. e. ad gravitatem. g. ita se habeat magnitudo. b. d. ad aliam magnitudinem maiorem: quae est. b. z. et hoc ideo quia ex quo magnitudo totius corporis est infinita: contingit auferri ex ea quantumcumque placuerit. hoc igitur modo sumptis partibus gravitatis et magnitudinis: sequitur quod magnitudines et gravitates erunt iuicem commensurate. ita. scilicet quod maior gravitas mensurabit maiorem et similiter minor magnitudo maiorem. Deinde cum dicitur.

tex. co.

Nec utique magnitudinem omnimeram esse aut anomimeram nihil differt ad demonstrationem. Semper enim erit sumere equaliter gravia corpora ei quod est. b. d. ab infinito quantumcumque aut auferentes aut apponentes. Quapropter manifestum ex dictis quod non erit infiniti corporis finita gravitas. Infinita igitur si igitur hoc impossibile et infinitum aliud quod esse corpus impossibile.

so.

At vero nihil ad demonstrationem etiam refert: similis ipsa magnitudo ponderis ac dissimilis sit. Semper enim equalis corpora ponderis magnitudinis ipsi. b. d. ponderi quot quot vis ab infinito sumere aut auferendo: aut addendo licet. Quare patet ex his quae diximus corporis infiniti pondus finitum non esse. Erit igitur infinitum. Quod si hoc esse non potest: nec infinitum quicquam in ratione rerum corpus etiam esse potest.

Argir.

Excludit secundam obiectionem: supposuerat enim esse magnitudines proportionales gravitatibus: quod quidem necesse est in corpore similium partium. cum enim sit undique per totum similibus gravitatis: necesse est quod in maiori parte sit maior gravitas: sed in corpore

diffimilium partiuꝝ hoc nō est necesse: qꝫ pōt eē qꝫ gra-
uitas in minoris partis excedat grauitateꝝ maioris. sicut
minor pars terre est grauior maiori parte aque. Hanc
ergo obiectionem excludit dicens qꝫ nihil differt ad de-
monstrationē pꝛemissam vtrius magnitudo infinita: de
qua loquimur quātin ad grauitatē sit omniomera vel
homogenia. i. similitudinū partiuꝝ: vel eterogenia. i. diffi-
milium partiuꝝ: qꝫ a corpore infinito possumus sume-
re quātinūqꝫ voluerimus: vel apponendo vel sub-
trahendo. Ita qꝫ accipiamus aliquas partes habere eō-
lem grauitatē parti pꝛimo sumptæ. i. b. d. siue ille partes
posterius assumptæ sint maiores ut magnitud. ne: siue
minores. Si ergo pꝛimo accipereimus. qꝫ. b. d. sit tricū-
bituꝝ: habēs grauitatē. e. z accipiam⁹ alias multas par-
tes: puta decē cubitoꝝ habentes equalē grauitatē: idē
erit ac si sumeret alia pars equalis: habens equalē gra-
uitatem. sic igitur sequit̃ idē inueniens. Pꝛemissa
igitur demonstratiōne: z exclusis obiectionibus: cōcludit
ex dictis qꝫ infiniti corporis nō pōt esse finita grauitas.
Relinquit ergo qꝫ sit infinita. Si ergo impossibile est esse
grauitatē infinitā: vt statim pꝛobabit: cōsequēs est qꝫ im-
possibile sit esse aliqꝫ corp⁹ infinitū. Deinde cū dicit.

Tex. c. 51. **Sed adhuc quomā in infinitam esse gra-
uitatem impossibile ex his manifestum.**

Argir. **At qui pondus infinitū quid in rōne rerū
esse non posse: ex hisce patere potest.**

**Ostēdit qꝫ supposuerat. s. qꝫ nō possit eē grauitas in
finita: z i hoc destruit cōsequēs pꝛimū cōditionalis. Cir-
ca hoc aut duo facit. Pꝛimo pꝛonit qꝫ intēdit. z dicit
qꝫ adhuc oportet manifestare ex his qꝫ subsequuntur qꝫ
impossibile sit grauitatem infinitam esse. Scōo ibi.**

Argir. **Si enim tanta grauitas tantā in hoc tem-
pore mouet maior tantū z adhuc i minori.**

**Si enim tantū pondus per tantū spatū
hoc i tempore motu cietur in z insuper in
minore sane mouebitur.**

**Probat pꝛopositū: z pꝛimo pꝛemittit quasdā supposi-
tiones. scōo ex his arguit ad pꝛopositū ibi. Necessē est
ex his rē. Tertio excludit quādam obiectiones ibi
Necqꝫ si esset rē. Pꝛonit aut pꝛimo tres suppositiōes
quarū pꝛima est: qꝫ si grauitas tāta. i. alienius deter-
minatē mensure: mouet tñ. i. per determinatā magni-
tudine spatū: in hoc tpe. i. determinatō: necesse est qꝫ tā-
ta z adhuc. i. qꝫ grauitas maior que hz tantā quantam
minor z adhuc amplius. moueat pꝛatā magnitudinē
spatū i minori tpe: qꝫ quanto virtus motiua est fortior
tāto motus eius est velocior: z ita pertrāsit equalē spa-
tium in minori tpe (vt pꝛobatum est in septimo physfi.)
Secundam suppositionem ponit ibi.**

Argir. **Et analogiā quā grauitates hnt ipa ecō-
uerso habebunt: pua si media grauitas in
hoc duplum in medietate eius.**

**Atqꝫ tempora rationem eā quā habēt pō-
dera cōtra sane habebunt. Veluti si dimidi-
um pondus hoc in tpe mouetur: duplum
in dimidio huiusce mouetur.**

Tex. 3. Tex. c. 19. **Et hec sequit̃ ex pꝛima. si enī maior grauitas mouet
in minori tpe: cōsequēs est qꝫ eadē analogia. id est pro-
portio grauitati z temporū ecōuerso. ita. s. qꝫ si media
grauitas mouet i tāto tpe. duplū grauitatis mouet in
medietate eius. s. tꝛis. Tertā suppositiōne ponit ibi.**

**Adhuc finita grauitas omnē finitaz mo-
uet in quodam tempore finito.** Tex. c. 5.

**Preterea pondus finitum omne finitū
spaciū finito quodam in tempore transit.** Argir.

**Et dicit quod finita grauitas mouet per finitam ma-
gnitudinem spatū in quodam tempore finito. Deinde
de eum dicit.**

**Necesse igitur ex his siqua est infinita gra-
uitas moueri quidem sꝫ tantū quātuꝝ fini-
ta: z adhuc nō moueri quidē: eo qꝫ propor-
tionabiliter oportet sꝫ excellētias moue-
ri. Contrarie autē maior in minori: propor-
tio aut nulla est infiniti ad finitum. Adino-
ris aut ipis ad maius finitū sed semper i mi-
nori. Adinimum autem non est.**

Argir. **Quia cum ita sint: si quippiā pōdus sit in-
finitum moueatur ipsum: z non moueatur
necesse est. Ad moueatur enim necesse est: quo-
tantum quātuꝝ est finitum z insuper: non
moueatur rursus necesse est: quo excessuꝝ
quidem rōne ipsum moueri oportet. Con-
tra qꝫ maius in minore moueri. Rō vero in-
finita nulla est ad finitū: temporis aut mino-
ris est ad maius tempus finitum sed in mi-
nore semper. Adinimum autem non est.**

**Arguit ex pꝛemissis. si enī sit grauitas infinita: sequē-
tur duo contradictoria. s. qꝫ aliquis moueatur secun-
dum eam: z qꝫ non moueatur. Quod moueatur qui-
dem sequitur ex pꝛima suppositione: quia si tanta gra-
uitas mouet in tanto tempore: maior mouebit veloci-
us. s. i minori tempore: quā ergo infinita grauitas est
maior qꝫ finita: si finita mouet sꝫ determinatum tem-
pus per determinatum spatium: vt tertia suppositio
dicebat: consequens est qꝫ infinita moueat tantum: z
adhuc amplius. i. vel per maius spatū in equali tem-
pore: vel per equalē spatium in minori tempore: quod
est velocius moueri. Sed qꝫ aliquid non moueatur se-
cundum infinitam grauitates sequitur ex secunda sup-
positione. oportet enī proportionabiliter aliquid mo-
ueri sꝫ excellētias. s. qꝫ maior grauitas moueat in mi-
nori tempore. nulla autem proportio potest esse infini-
te grauitatis ad finitam. Minoris autē temporis ad
maius: dñmodo sit finitū: est aliqua proportio. sic igitur
non erit aliquod tempus dare in quo infinita gra-
uitas moueat: sed semper erit accipere aliquid moueri
in minori tempore qꝫ sit tempus in quo moueat gra-
uitas infinita: cum non moueat ita qꝫ possit dici: qꝫ nō
possit aliquid moueri in minori tpe. Idco aut non est
minimum tps accipere: qꝫ cū omne tempus sit diuisi-
bile: sicut z quodlibet cōtinuū quolibet tpe ē accipere
aliquid minus partem. s. temporis diuisi. Sic igitur nō
pōt esse grauitas infinita. Deinde cum dicit.**

**Necqꝫ si esset: que vilitas vtiqꝫ esset. Alia
enim cōtra finita sumeretur in eadē propor-
tione in qua infinita ad alteraz maiore. Ita
qꝫ in equali tpe equalē vtiqꝫ moueret infi-
nita finite: sed impossibile.** Tex. c. 53

Necqꝫ si esset vilitas vlla esset. Sumptum Argir.

eni fuisset qppia finitū malus in eadē rōne: in qua respectu temporis infinitum ad minus esset. Quare equali in tempore per spatium equale finitum ac infinitum vtiq; moueretur. At fieri non potest.

Excludit quādam obiectionē: posset enim aliq; dicere aliquod esse minimū tps. s. indiuisibile i quo mouet grauitas infinita: sicut 7 qdā posuerūt aliquas magnitudines esse minimas 7 indiuisibiles. Sz hanc obuiationē excludit. 7 primo dicit q; in conueniēs sequitur si ponatur minimum tps 7 q; in hoc infinita grauitas moueret. scdo ostendit idem inconueniens sequi in quolibet tempore etiā nō minimo in quo infinita grauitas moueat ibi. Sz adhuc necesse 7c. Dicit ergo primo q; etiā si esset tps minimus: nulla vtilitas ex hoc esset ponenti grauitatē infinitam. ad vitā dnm inconueniens: quāuis enim ponamus minimū tps: nō tamen excludimus quin sit aliqua proportio huius minimi temporis ad tps maius: eo q; hoc tempus minimum erit pars maioris temporis: sicut vntas est pars numeri vnde est aliqua pportio eius ad omnē numerū. Illud autem indiuisibile non habet pportionem ad diuisibile quod non est pars eius sicut punctus non est pars lineę. 7 ideo non est aliqua pportio puncti ad lineā: accipiat ergo alia grauitas finita e contrario tanto maior grauitate finita que mouebat in maiori tempore q; grauitas infinita: in qua pportio tps minimum grauitatis infinite sebz ad tps maius alterius grauitatis finite. puta sit grauitas infinita. e. tps minimus in quo mouet. b. grauitas aut finita. g. que mouet in maiori tempore q; b. scilicet in tempore. d. accipiat ergo alia grauitas tanto maior q; g. in qua pportio. d. excedit. b. 7 sic hec grauitas. f. sic ergo cum minoratio temporis sit 7 additiōnem grauitatis. sequit q; grauitas. f. que est finita moueat in eodem tempore cum grauitate infinita: quod est impossibile. Est autē attendendū q; sicut nō est pportio puncti ad lineam ita etiā nō est pportio instantis ad tempus: q; instans nō est pars temporis. sic solū ista ratio tolleret si q; poneret q; grauitas infinita moueret i instāti qd est impossibile (vt pbati est in 6o physi.) scilz q; aliq; motus sit i instāti. Deinde cū dicit.

Lec. 8. tex. c. 51
tex. cō. 54.

Sed adhuc necesse siquidē in qualicunq; tpe finito mouet infinita: 7 aliam in ipso finitam grauitatē mouere quādā finitā. Impossibile igitur infinitas eē grauitatē. Similiter autē 7 leuitatē: 7 corpora ergo infinitas grauitatem habere 7 leuitatez impossibile.

Argir.

At necesse est si infinitum quanto vis finito tamen tempore moueatur. Aliud etiam pondus finitum in hoc eodem per spatium finitum quoddam moueri. Impossibile est ergo pondus infinitum esse: 7 similiter leuitatem. Et corpora ergo infinitum pondus habentia leuitatemue in ratione reruz esse non possunt.

Ostendit q; illud in conueniēs sequitur in quocunq; tpe ponam grauitatē infinita mouere: et in tpe nō minimo: 7 hoc est qd dicit: q; si in qualicunq; tpe finito: etiā nō minimo grauitas infinita moueret adhuc ne-

cesse ē q; in ipso tpe aliq; grauitas finita moueat p finitū spatium: q; erit accipere excessum grauitatis 7 diminutionē tps vt predictū est. sic igit patet q; impossibile est eē grauitatē infinitā: 7 eadē rō est de leuitate. s. q; impossibile est esse leuitatem infinitam.

Ad qdē igit nō est infinitū corpus: palaz per ea que sūm pte speculātibz hoc modo.

Patet igit corpus infinitū nō eē: 7 si hoc modo contemplatio de ipso fiat per rōnes particulares. Lectio. xiiij.

Argir.

Postquā ostēdit de singulis corporibz nālibz q; nullū eorū sit infinitū. hic ostēdit enī q; ē p mediū eōe pfectiore sciētiā causat. Circa hoc ergo duo fac. Prio dicit de quo ē intētiō. Scdo ostēdit ppositū ibi. Necesse itaq; corpus oē 7c. Circa pmiū tria facit. Prio ostēdit epilogando: qd prius ē dicitū dicit: q; p dicto mō. cōsidrantibz: manifestū ē q; nō est corpus infinitū p ea q; sūnt 7z partē. i. s. p prias rōnes singularū partūz vniuersi. s. corpis qd mouet circulariter: 7 q; mouet sursum aut deorsūz. Scdo ibi.

Et vniuersaliter intēdētibz: nō solū 7z rōnes eas: que in dictis a nobis circa principia. Determinatum est enim 7 ibi vniuersaliter prius de infinito quomodo est: 7 quomodo non est: sed nunc 7 alio modo.

Argir.

Et si vniuersaliter cōsideret nō solū p rationes eas que in sermonibz de principijs a nobis sunt dicte. Determinatū ē enī 7 illo in loco de infinito vniuersaliter prius quomodo est 7 quomodo non est: sed et nūc alio mō.

Ostēdit qd immediate restat dicendū: 7 dicit q; idē pot esse manifestū si aliq; intēdat vniuersaliter. i. p mediū cōmune: 7 hoc nō est solū 7z illas rōnes cōmunes que posite sūnt i libro physi. vbi determinatū ē de principijs cōmūtibz corpus nāli. In 3o enī physi. determinat vniuersalr de infinito quomodo sit: 7 quomodo nō sit. ostē sum est ibi q; infinitū est in potētiā: s. nō in actu. Nūc autē determinandū est alio mō de infinito ostendendo s. vniuersaliter q; nullum corpus sensibile pot esse in finitum in actu. Tertio ibi.

Lec. 9. incipit i textu. 24.

Post hec autē intēdendū virū si non in finitū qdē corpus qd oē. Sed in adhuc tū quidē vt possint eē plures celi. Forte enim vtiq; q; hoc dubitabit: quoniā que admodū qui circa nos mundus cōstitutus est: nihil prohibet 7 alios esse plures quidē vno non tū infinitos. Primum autem dicamus vniuersaliter de infinito.

tex. c. 56

Post hec autē cōsiderandum est: si infinitum quidem vniuersum corpus non sit: tātum tamen sit: vt plures sint celi. Forsitan enim hoc quispiāz dubitauerit nihil obstat: vt hic qui nos circūdat motus est cōstitutus: sic 7 plures alios esse celos plures quidem vno non tū infinitos. Primum autē vniuersaliter de infinito dicamus.

Argir.

Ostendit quid sit determinandum immediate post ista et dicit. quod postquam ostendimus hoc quod dictum est intentione nostra erit inquirere: supposito quod totum corpus uniuersum non sit infinitum. utrum tamen totum corpus sit tante quantitati: quod possunt ex eo esse plures celi. i. plures mundi. Forte enim possit de hoc aliquis dubitare: an sit possibile: quod sicut iste mundus est constitutus circa nos: ita sint alij mundi plures uno non tamen infiniti. Sed antequam peractem: dicemus naturaliter de infinito: ostendendo. scilicet. comibus rationibus quod nullum corpus sit infinitum. Deinde cum dicit.

Necessario itaque quod corpus omnium: aut infinitum esse aut finitum: et si infinitum: aut anomomomerum totum: aut omiomomerum: et utique si anomomomerum: aut ex finitis speciebus: aut ex infinitis.

De itaque corpus aut finitum: aut infinitum necesse est: et si infinitum est aut similitum: aut dissimilitum partium esse. Et si dissimilium partium est aut ex finitis speciebus: aut ex infinitis consistere.

Ostendit propositum: et primo per rationes naturales demonstratas secundo per rationes logicas ibi. Rationabilibus autem etc. Dico autem rationes demonstratas et naturales que sumuntur ex proprijs principijs scientie naturalis: cuius consideratio consistit circa motum: et actionem et passionem: que in motu consistunt (ut dicitur in 3° phys.). **P**rimo ergo ostendit nullum corpus esse infinitum ex parte motus localis: qui est primus et communissimus motus. secundo naturaliter ex parte actionis et passionis ibi. Quod autem omnino impossibile etc. Circa primum duo facit. Primo premitit quasdam diuisiones. Secundo persequitur singulam ebra ibi. Quod quidem igitur etc. Premitit ergo primo tres diuisiones: quarum prima est quod necesse est omnem corpus aut esse finitum aut infinitum: et si quidem sit finitum: habemus propositum. si autem sit infinitum: restat secunda diuisio. scilicet. quod aut sit totum anomomomerum siue eterogeneum. i. dissimilium partium. sicut corpus animalis quod componitur ex caribus ossibus et ueruis: aut est omiomomerum siue homogeneum. i. similitum partium: sicut aqua: cuius quilibet pars est aqua. Si uero sit totum dissimilium partium: restat tertia diuisio. utrum. scilicet. species partium talis corporis sint finite numero: aut infinite. Si ergo probabitur quod non sunt infinite: neque iterum sunt finite: et quod iterum nullum corpus similitum partium sit infinitum: probatum erit quod nullum corpus uniuersaliter est infinitum. Deinde cum dicit.

Quod quidem igitur non possibile est ex infinitis manifestum: si quis nobis sinat manere primas hypotheses. Finitis enim primis motibus entibus necesse est species simplicium corporum esse finitas: simplex quidem enim qui simplicis corporis motus. Simplicis autem finiti motus sunt. Necesse autem semper motus habere omne corpus physicum.

Patet igitur ex infinitis consistere non posse: si quispiam nobis primas suppositiones manere sinat. Nam si primi motus finiti sint species quoque simplicium corporum finitas esse necesse est. Etenim simplicis quidem corporis motio simplex est. Simplicis autem motiones finite sunt: atque omne naturale corpus motionem habere necesse est.

Probat singula predictorum: et circa hoc tria facit. Primo ostendit quod non est possibile corporis dissimilium partium esse infinitas species partium eius. Secundo ostendit quod non est possibile esse corpus infinitum dissimilium partium: ita quod species partium sint finite ibi. Sed tamen siquidem etc. Tertio ostendit quod corpus infinitum non potest esse similitum partium ibi. Sed adhuc neque totum etc. Primo ergo ostendit quod non est possibile aliquod corpus infinitum esse si quis permittat manere in sua veritate primas hypotheses. i. suppositiones prius factas. scilicet. quod sunt soletres species motuum simplicium. Si enim primi motus. scilicet. simplices sunt finiti: necesse est quod species corporum simplicium sint finite: et hoc ideo: quia motus ipsius corporis simplicis est simplex: ut supra habitum est. dictum est autem supra quod simplices motus sunt finiti: sunt enim tres. scilicet. motus qui est ad medium: et motus qui est a medio: et motus qui est circa medium. Ideo autem oportet quod si motus simplices sunt finiti quod corpora simplicia sunt finita: quia necesse est quod omne corpus naturale habeat proprium motum. si autem essent infinite species corporum: motibus existentibus finitis oporteret et alii quas species corporum: que non haberent motus: quod est impossibile. sic igitur ex hoc quod motus simplices sunt finiti. sufficienter probatur quod species corporum simplicium sunt finite. omnia enim corpora mixta componuntur ex simplicibus.

Un si est aliquid totum dissimilium partium quod componeret ex infinitis speciebus corporum mixtorum: tunc oporteret quod species primorum componerentur sint finite: quauis etiam hoc non uideatur possibile quod finitorum elementorum: diversificetur compositiones in infinitum. Nec tamen aliquod corpus mixtum potest dici omnium similitum partium: quia si partes eius quantitate sint similes specie: sicut quelibet polapidus est lapis. partes tamen essentielles eiusdem sunt diuersae secundum speciem componitur eum substantia corporis mixti est corporibus simplicibus. Deinde cum dicit.

Sed tamen siquidem ex finitis erit infinitum necesse est partium unamquamque esse finitam. Dico autem: puta aquam et ignem: sed impossibile. Ostensus est enim quod neque grauitas: neque leuitas est infinita.

At uero si infinitum ex finitis erit: et quaque partium infinitam esse necesse est. Dico autem aquam vel ignem. At hoc esse non potest. Demonstratum est enim neque pondus: neque leuitatem in ratione rerum infinitam esse.

Ostendit quod non est possibile esse corpus infinitum dissimilium partium: ita quod species partium sint finite: et ad hoc inducit quattuor rationes: quarum prima est quod si corpus dissimilium partium infinitum existeret ex partibus finitis specie componeret: oporteret quod quelibet partium eius esset infinita secundum magnitudinem. puta si aliquod corpus mixtum esset infinitum: elementis existentibus finitis: oporteret aerem esse infinitum ut aquam et ignem. Sed hoc est impossibile: quia cum quodlibet eorum sit graue vel leue: sequeretur secundum premissa: quod grauitas eius vel lenitas esset infinita. ostensum est autem quod nulla grauitas vel lenitas potest esse infinita. ergo non est possibile quod corpus infinitum dissimilium partium componatur ex finitis speciebus partium. Potest autem aliquid obijcere quod non sequitur hac ratione facta quod unaqueque partium sit infinita. esset enim possibile totum esse infinitum: una parte existente infinita secundum magnitudinem: et alijs existentibus finitis. Sed hoc reprobatum est in 3° phys. si enim una pars esset infinita conseruet alias partes finitas propter a

Argir.

Lec. 4. ca. 16.

Lec. 57.

Argir.

Lec. 7. ca. 6. 44.

cessus virtutis. pot tñ dici qd et hoc posito sequit idem incommeniens. s. qd sit gratitas vel leuitas iufinita. 7 iõ de hoc Aristo. uõ curauit. Scõaz rõnẽ pouit ibi.

tex. c. 58.

Adhuc necessariũ: iufinita magnitudie: eẽ etiã loca ipfaruz. Quare 7 motus iufinitos eẽ oiuz. Hoc autẽ impossibile: si ponamus veras eẽ p̃imas ypothefes: 7 neqz qd de orsum ferẽ in iufinitũ contingere ferri: neqz qd sursum ferẽ fm eandẽ rõnẽ. Impossibile enim fieri qd nõ contingit factũ eẽ: similiter in tali 7 tanto 7 vbi. Dico autẽ si impossibile est factuz eẽ albũ aut cubitale: aut in egypto 7 fieri aliquid horum impossibile. Impossibile igitur 7 ferri illuc vbi nullum quod fer tur possibile peruenire.

Argir.

Preterea loca quoqz ipfarũ magnitudie iufinita eẽ necesse est. Quare 7 motus oiuz iufinitos eẽ: hoc autẽ eẽ neqz: si p̃imas suppositioes posuerim veras eẽ: 7 neqz id qd de orsum: neqz id qd sursum ferẽ in iufinitũ moueri possit. Impossibile eẽ enim fieri id: qd ortũ subire nõ pot: sã in qlitate: q̃ i qlitate: q̃ et i vbi. Dico autẽ hoc pacto. Si ipossibile est albũ qppia fore: aut pedale: aut in egypto: 7 fieri quicqz horũ impossibile est. Impossibile est igitur 7 illuc etiã qd ferri: quonulluz corpus puenire pot subies lationẽ.

Lec. 9. tex. c. 60

Si enim partes totius iufiniti sunt iufinite fz magnitudinem. oportet etiã qd loca earum essent iufinita fm magnitudinem: qd loca opz eẽ equalia locatis: sed motus mẽsurat fz magnitudinẽ loci in quẽ p̃transit (vt p̃bat in 6 physi.) ergo sequit qd motus oium partium harũ sunt iufiniti. sed hoc est impossibile si sunt vã ea q̃ supra suppositimus. s. qd nõ conuenit aliqd moueri deorsum in iufinitũ: neqz etiã sursum. qd deorsum est determinatiũ sit mediũ: 7 cadẽ rõnẽ sursum est determinatiũ. Si enim vnũ contrariorũ est determinatiũ: 7 aliud. Et hoc etiã hic ostẽdit per id qd est comune oibus motibus. videmus enim in transmutatiõẽ que est fm substantiã qd impossibile est id fieri qd nõ pot esse factum: sicut nõ pot fieri asinus ronalis: qd impossibile eẽ asini esse talẽ: 7 simile est in tali. s. in motu qui est fm locum. Si enim impossibile est qd aliqd nigrũ sit factũ albus: sicut corpus impossibile est qd fiat albus. Et si aliquid impossibile est qd sit formica: impossibile est qd ad hoc moueatur: 7 si impossibile est qd aliquid sit in egypto: puta danubius: impossibile est qd ad id moueat. Et huius rõ est: qd natura nihil facit frustra: esset autẽ frustra si moueret ad id ad qd est impossibile peruenire. sic igitur impossibile est qd aliquid moueatur localiter ad illud ad quod nõ pot peruenire. Nõ est autẽ pertrãfire locuz iufinitũ. Si igitur loca eẽnt iufinita: nullus esset motus: quod eũ sit impossibile: non pot esse qd partes eorpoz iufiniti dissimilium partiu: sunt iufinite in magnitudine. Tertiam rationem pouit ibi.

tex. c. 59

Adhuc si 7 discreta sunt: nihil minus continget vtiqz ex oibus igne iufinitum esse.

Argir.

Preterea 7 si seiũcta sunt: nõ min⁹ tamen

hisce q est ex oibus ignis iufinitus esse pot.

Posset enim aliquis dicere qd nõ est vnũ continuũ iufinitũ: sunt quidẽ partes discrete. i. dissimilite 7 nõ continue iufinite: sicut democritus posuit iufinitas partes indissimilias: 7 sicut anaxagoras posuit iufinitas partes consimiles: sed ipse dicit qd ex hac positione nihil min⁹ sequit inõueniens: qd si sunt iufinite partes ignis: non continue nihil phibet illas oẽs cõiungiri: sic fieri ex oibus vnũ igne iufinitũ. Quartã rationẽ pouit ibi.

tex. c. 60

Sed corpus est vndiqz distẽsiões habes. Itaqz quomodo possibile est plura quidez dissimilia: vnũquodqz aut eorũ iufinitũ esse: vndiqz eni vnũquodqz op iufinitũ esse.

Argir.

At corp⁹ est id: quod oi ex parte dimẽsiõne hz. Quare qui fieri pot vt plura qdẽ sint dissimilia vnũquodqz aut ipsozũ sit iufinitũ? Omni eni ex pte quodqz iufinitũ esse opz.

Cum enim aliqd dẽ eẽ iufinitũ. opz qd iufinitũ accipiat fm p̃p̃ia eius rõnẽ. puta si dicam⁹ lineã esse iufinitam intelligem⁹ qd sit iufinita fm longitudinẽ. superficies fm longitudinẽ 7 latitudinẽ. Corpus autẽ fm longitudinẽ latitudinẽ 7 profunditatẽ. Corpus enim distendi tur ad oẽm partẽ: qd hz oẽs dimẽsiões: vt supra dictũ est. Et sic si corpus dicat iufinitũ: opz qd sit iufinitũ ad omne p̃tẽ: 7 ita ex nulla parte erit aliquid extra ipsum. Nõ ergo est possibile qd in corp⁹ iufinito sint plura dissimilia: quozũ vnũquodqz sit iufinitũ: qd nõ est possibile esse plura iufinita fm p̃dicta. Deinde cum dicit.

tex. c. 61

Sed adhuc neqz totũ onio merũ cõtingit iufinitũ eẽ. Primũ quidẽ eni nõ est ali⁹ preter istos mot⁹. Habebit igitur vnũ horz: si aut hoc: accidet aut grauitatẽ iufinitã aut leuitatẽ eẽ iufinitã. Sed adhuc nõ possibile corp⁹ qd circũferẽ. Impossibile eni iufinitum circũferri. Nihil enim distert hoc dicere qd celũ dicere iufinitũ eẽ. Hoc aut ostẽsum est qd nõ est possibile. Sed adhuc neqz oino iufinitũ cõtingit moueri: aut eni fm nãz mouebitur: aut violentia: 7 siqde violentia: est ipi 7 qd fm naturã. Quare 7 locus ali⁹ equalis in quẽ fertur: hoc autem impossibile.

tex. c. 62

At vero neqz similiũ p̃tiu iufinitũ esse pot. Primo eni nõ est ali⁹ p̃ter hos mot⁹: horũ igitur vnũ hẽbit. Qd si hoc p̃cedet: tueniet sane grauitatẽ aut leuitatẽ iufinitã in rõnẽ rerum eẽ. At qui impossibile est id qd versat iufinitũ eẽ. Fieri eni nõ pot: vt iufinitũ ipm verset. Nihil eni interest hoc: an celũ iufinituz esse dicat: hoc autẽ demonstrãtũ est impossibile esse. At vero fieri oino nõ pot: vt iufinitũ subeat motũ. Aut enim hz naturã: aut vi motu crebit. Atqz si vi moueat e ipsi⁹ p̃fecto 7 hz naturã mot⁹. Quare 7 loc⁹ p̃p̃ri⁹ alius erit: ad quẽ ipsum suapte natura fertur. At hoc impossibile esse constat.

Argir.

Ostẽdit qd corpus iufinitũ nõ pot eẽ similiũ partium 7 hoc

et hoc diuinitus rationibus: quare prima est quod cuiuslibet corporis naturalis oportet esse aliquem motum localem: non est autem alius motus propter istos quod supra dicti sunt: quorum scilicet unus est circa medium, alius a medio, et tertius ad medium: sequitur ergo quod habeat unum istorum motuum: sed hoc est impossibile: quod si moueatur sursum vel deorsum: erit graue vel leue: et ita accidet grauitate et leuitate esse infinita: quod est impossibile secundum premissa supra: et non est pole quod moueatur circulariter: quod est impossibile infinitum circumferri: nihil enim differt hoc dicere quod si dicatur celi infinitum: quod est impossibile: ut supra ostensum est. non ergo pertingit totum corpus infinitum esse omnino recte. Ique sequitur ex communi ratione motus localis, si enim sit corpus similitudinis partium infinitum: sequitur quod nullo modo possit moueri: quod si moueretur: aut mouebitur secundum naturam: aut secundum violentiam. Si autem sit ei aliquis motus violentus, sequitur quod sit ei aliquis motus naturalis: quod motus violentus pertinetur motui naturali ut supra habitum est. Si autem aliquis sit ei motus naturalis: sequitur quod sit et aliquis locus equalis sibi: in quem naturaliter refertur: quod motus naturalis est eius quod fertur in propriis locis. hoc autem est impossibile: quod sequeretur quod sunt duo corpora in infinitum moueatur. Si ergo omnino corpus naturale moueretur: sequitur quod nullum corpus naturale sit infinitum. Est tamen attendendum quod hec ratio non procedit nisi de motu recto. Nam id quod mouetur circulariter non mutat totum locum subiecto: sed solum ratione (ut probatur in 6° physici.) sed quod corpus infinitum non possit moueri circulariter supra multipliciter est ostensum.

T.c. 85.
Lec. 11.

T.c. 63.

Mod autem omnino impossibile infinitum a finito pati aliquid: aut facere infinitum: ex his manifestum. Sit enim finitum in quo. a. finitum autem in quo. b.

Tempus autem in quo mouet aliquid aut motus est. g. Si itaque ab. a. calefactum est: aut latum est: aut aliud aliquid passum est: aut et quodcumque motum est in tempore in quo. g. Sit. d. eo quod est. b. minus et minus in equali tempore minus moueatur. Sit autem quod in quo. e. ab eo quod. d. alteratum. Ad itaque e. d. ad. b. e. erit ad finitum aliquid puta. f. Sit itaque equalis quod in equali tempore equaliter alteratur: minus autem in equali minus. Plus autem maius. Tamen autem quantum analogum erit quodcumque maius ad minus. Non igitur infinitum ab aliquo finito mouebitur in tempore. Plus enim aliud in equali a minori mouebitur: ad quod quidem analogum finitum erit. Infinitum enim ad finitum in nulla proportione est.

T.c. 64

Argir.

Omnino autem fieri non posse: ut infinitum a finito patiat: aut in quod parte finitum agat ex hisce partibus potest. Sit enim infinitum quod dicitur. a. finitum autem. b. et tempus in quo finitum mouet ac infinitum est motum. c. Si igitur ipsum. a. calefactum est aut pulsum. a. b. aut aliquid quod parte passum in tempore. c. sit. d. ipso. b. minus: atque minus equali in tempore moueatur minus. Sit autem. e. ab ipso. d. alteratum. Ad igitur d. est ad. b. id ipsum. e. ad finitum aliquid erit puta. f. Atque alterare ponatur equalis quidem

equali in tempore equali. Plus enim autem in equali minus: et maius et maius: atque tantum sane. quantum ratio flagitabit quod habet maius ad minus. a. nullo ergo finito villo in tempore mouebitur infinitum. Plus enim. n. aliud equali in tempore a minore mouebitur: ad quod id quod rationes subit finitum nimirum erit. Infinitum enim ad finitum nullam rationem subire potest.

Lectio decimaquarta.

Postquam philosophus ostendit quod non est infinitum corpus ratione accepta ex parte motus localis. hic ostendit idem communi ratione. que scilicet accipitur a motu in communi ex actione vel passione que concomitantur omnem motum. Et circa hoc tria facit. Primo proponit quod intendit. Secundo probat propositum ibi. Sit enim infinitum recte. Tertio excludit quaedam obiectiones ibi. Sit tamen et quod recte. Dicit ergo primo quod ex his que sequuntur manifestum est quod corpus infinitum non solum non potest moueri locali sed quod vix non potest aut pati aut agere aliquid in corpore finitum. Deinde cum dicit. Sed enim infinitum recte. Probat nullum corpus sensibile esse infinitum tali ratione. Nullum corpus infinitum habet virtutem actiuam aut passiuam aut utramque sed omne corpus sensibile habet virtutem actiuam aut passiuam aut utramque. ergo nullum corpus sensibile est infinitum. Circa hoc ergo duo facit. primo probat maiorem. secundo ponit minorem: et conclusionem ibi. Si igitur omnino corpus recte. Circa primum duo facit. primo proponit quod intendit: et dicit manifestum esse ex his que dicentur quod non solum impossibile est infinitum moueri localiter: sed vniuersali ter est impossibile infinitum pati aliquid: vel et agere in aliquid corpore finitum. Secundo ibi. Sit enim infinitum recte. Probat propositum et primo ostendit quod infinitum non patitur a finito secundo ostendit quod finitum non patitur ab infinito ibi. Neque utrumque infinitum recte. Dicit ergo primo quod si corpus infinitum patitur a finito: sit corpus infinitum in quo est. a. corpus aut finitum in quo est. b. et quod omnis motus est in tempore: sit tempus. g. in quo mouet. a. aut. a. motum est. Si ergo ponamus quod. a. quod est corpus infinitum. a. b. quod est corpus finitum sit alteratum. puta calefactum: aut latum. i. motum secundum locum: aut aliquid passum: puta in frigidatum aut humectatum: aut quocumque modo motum in tempore. g. accipiamus vnam partem. b. mouentis: que sit. d. et nihil refert ad propositum si. d. esset quoddam aliud corpus minus quam. b. manifestum est quod minus corpus mouet minus mobile in equali tempore. hoc tamen supposito quod in minori corpore sit minor virtus: quod oportet esse: si sit corpus primum similitudinis partium. minor autem virtus in equali tempore mouet minus mobile. sit ergo corpus. e. quod alteratur aut qualicumque mouet. a. d. in tempore. g. ita quod intelligamus corpus. e. esse partem totius infiniti quod est. a. sed quod ratio. d. quod. b. est finitum: et quod cuiuslibet duorum finitorum corporum: est aliqua proportio ad invicem: secundum illam proportionem quam habet. d. ad. b. accipiat proportio corporis. e. ad quodcumque corpus maius finitum: puta quod sit. f. hac igitur positione facta ponit quaedam suppositiones: quarum prima est quod alterans equali in magnitudine et virtute: in equali tempore alterat equali corpus. Secunda est quod minus corpus alterans in equali tempore alterabit minus. ita. f. quod tamen erit corpus motum minus altero corpore moto: quantum erit analogus quodcumque maius. g. ad minus. i. quanta est proportio excessus maioris corporis mouentis ad minus. Expressis igitur concludit quod infinitum a nullo finito potest moueri secundum quodcumque tempus: quod aliquid minus quam infinitum mouebitur

Primus

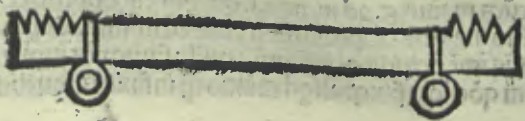
in equali tpe ab illo minori q̄ sit corpus mouens infi-
nitū. f. e. qd̄ est minus q̄. a. mouebit a. d. qd̄ est minus
q̄. b. fm̄ p̄missa. Id̄ aut̄ qd̄ est analogū ad. e. i. in eadē
pporzione se h̄s ad. e. sicut. b. ad. d. est qd̄dā finitum.
nō em̄z p̄t dici q̄ ip̄m̄ infinitū qd̄ est. a. se h̄at ad. e. sicut. b.
ad. d. supposito aut̄ q̄ aliqd̄ finitū se h̄at ad. e. sicut. b.
ad. d. erit cōmutatim dicere: q̄ sicut. d. se h̄z ad. e. ita. b.
se h̄z ad illud finitū. Sed. d. mouet. e. in tpe. g. ergo. b.
mouet finitum in tempore. g. sed in hoc tempore posi-
tum est. b. mouere. a. ergo finitum in tempore eodem:
mouebit finitum ⁊ infinitum. Deinde cum dicit.

T. c. 65. **S**ed adhuc neq̄ infinitū in nullo tpe mo-
uebit finitū. Sit. n. in quo. a. infinitū. b. ve-
ro finitū: ips̄ in quo. g. Igit̄. d. in. g. minus
in eo qd̄ est. b. mouebit sit autē illud. c. Qd̄
itaq̄ est. b. ad. c. totū. e. sit h̄s eandē ppor-
tionē ad. d. mouebit igit̄. e. b. c. in. g. Infini-
tum igit̄ ⁊ finitū in equali tpe alterabūt: sed
impole. In minori enim qd̄ minus suppo-
nebatur: sed semp̄ sumptū ips̄ idem faciet.
Quare nō erit ips̄: neq̄ vnū in q̄ mouebit.

Argir. **A**t vero neq̄ infinitū vllō in tpe finitū mo-
uebit. Sit enī infinitū qd̄z. a. finitū vero. b.
ips̄ aut̄. c. Igit̄. d. i. c. tpe minus. b. ip̄so mo-
uebit. Sit illud. f. atq̄z quā rōnē. b. totū h̄z
ad. f. eam h̄at. e. ad. d. ergo. e. mouebit ip̄m̄
b. f. in tpe. c. finitū ergo ⁊ infinitū equali tpe
alterabunt. At fieri non p̄t. Supponebat̄
enīz maius minore in tpe alterare: atq̄z ips̄
sumptum idem faciet semper. Quare nul-
luni erit tempus: in quo mouebit.

Probat q̄ infinitū corpus nō mouet corpus finitū
in aliq̄ tpe: ⁊ p̄mo oīdit q̄ nō mouet in tpe infinito. 2°
q̄ nō mouet in tpe infinito ibi. **S**ed adhuc infinito
⁊c. **D**icit igit̄ p̄mo q̄ neq̄ ē corpus infinitū moue-
bit corpus finitū in nullo tpe. f. deteriato. Si. n. det̄
rum sit corpus infinitū in q̄ est. a. corpus v̄o finitū qd̄
ab eo mouet sit. b. 3. tps̄ aut̄ in q̄ mouet sit. g. d. aut̄ sit
qd̄z ps̄ finita corpus infinitū qd̄ est. a. At qz minus in
equali tpe minus mouet: p̄s est q̄ corpus finitū. d. in
g. tpe moueat minus corpus eo qd̄ est. b. 3. ⁊ sit id̄ mi-
nus. 3. q̄ est ps̄ eius: qz igit̄ totū. b. 3. h̄z aliqua ppor-
tionē ad. 3. accipiat q̄ sicut totū. b. 3. se h̄z ad. 3. ita. e. se
h̄z ad. d. quoz vterq̄z est ps̄ finiti. ergo cōmutatim q̄ ē
ppor̄tio. d. ad. 3. eadē est ppor̄tio. e. ad. b. 3. sed. d. mo-
uet. 3. in. g. tpe ergo si i hoc tpe. b. 3. mouebat̄ ab. a. cor-
pore infinito: seq̄ q̄ infinitū ⁊ finitū moueant in eo-
dē tpe vnū ⁊ idē mobile. sic igit̄ impole est q̄ finitum
moueat ab infinito in tpe. g. Et idē seq̄ qd̄cūq̄ aliud
tps̄ finiti sumat. nullū ergo tps̄ finiti est dare in quo
infinitum moueat finitum. Deinde cum dicit.

S. tempus.

A. infinitum alterans.

D. pars corporis infiniti.

B. mobile finitum passum.

3. pars ipsius. b.

Sed adhuc i infinito tpe nō ē mouisse: neq̄
motū eē: finē. n. n̄ h̄z. **A**ctio aut̄ ⁊ passio h̄nt. **Argir.**

At vero fieri non p̄t: vt tpe infinito mo-
ueat aut etiam moueatur: finem enim non
habet: actio autem atq̄z passio habent.

Ondit q̄ neq̄z hoc p̄t esse in tpe infinito. nō em̄z cō-
tingit q̄ in tpe infinito aliqd̄ mouerit vel motū sit: qz
tps̄ infinitū nō h̄z finē: oīs aut̄ actio vel passio h̄z finē.
nihil enim agit vel patitur nisi vt pueniat ad aliquē fi-
nem. Relinquitur ergo q̄ infinitum non moueat fini-
tum in tempore infinito. Deinde cum dicit.

T. c. 66.

Ne q̄z infinitū vnū ab infinito p̄igit nihil
pati: sit enī. a. infinitū ⁊. b. Tps̄ at̄ i q̄ passūz
ē. b. ab. a. i. q̄. g. d. Qd̄ at̄ i q̄. e. infiniti ps̄: qz to-
tū. b. passūz ē nō in eqli tpe hoc ip̄z mouet.
Supponebat̄ enī i minori tpe moueri min^o.
Sit enī mouē ab. a. i. d. Qd̄ itaq̄z. d. ad. g. d.
ē ad aliqd̄ ei^o qd̄ ē. b. finitū hoc igit̄ necē ab
a. mouē eē i. g. d. tpe: ab eodē enī supponat̄
i pluri ⁊ minori tpe maius ⁊ minus pati q̄cū-
qz ppor̄tioabilr̄ tēpori diuisua sūt. **I**n
nullo igit̄ tpe finito pole infinitū ab infinito
motū esse in infinito igit̄. Sed infinitūz ips̄
nō h̄z finem. Qd̄ aut̄ motum est habet.

T. c. 67.

Atq̄ neq̄z fieri p̄t: vt infinitū ab infinito al-
qd̄ patiat̄. Sit enī tā. a. q̄. b. infinitū. c. d. aut̄
ips̄ i q̄ passūz ē. b. ab. a. ps̄ igit̄ infinite q̄ ē. e.
qm̄ totū. b. fuit passū nō eqli tpe passa ē idē.
Supponat̄ enīz minus tpe minore moueri:
sit. e. motū ab. a. i. tpe. d. f. Quid igit̄ ē ip̄z. f.
d. ad. c. d. id ē ip̄z. e. ad q̄p̄iā finitū ip̄m̄. b.
hoc igit̄ ab. a. i. c. d. tpe motū eē necesse est.
Suppōat̄ enī ab eodē i maiore tpe atq̄z mi-
nore maius minusue pati: q̄ qd̄ diuisa sūt
p̄ tps̄ rōnē. **N**ullo ḡ tpe finito infinitū ab
infinito moueri p̄t i infinito ḡ. **S**z infinitūz qd̄
ips̄ finē nō h̄z: id aut̄ qd̄ est motum habet.

Argir.

Probat q̄ infinitū nō moueat infinitū: ⁊ dicit q̄ infi-
nitū nō p̄tingit aliqd̄ pati ab infinito fm̄ quācūq̄ sp̄z
motus. Alioqn̄ sit corpus infinitū agens in quo est. a.
⁊ corpus infinitū patiens in quo est. b. tps̄ aut̄ in quo
b. passum est ab. a. sit. d. g. sit aut̄. e. ps̄ infiniti mobilis:
qd̄ est. b. qz ergo totū. b. passum est ab. a. in toto tpe qd̄
est. d. g. manifestū est q̄. e. qd̄ est ps̄ eius: nō mouet in
toto hoc tpe. opz enim supponere q̄ ab eodē mouen-
te minus mobile moueat in minori tpe: quanto enim
mobile magis vincit a mouente: tanto velocius mo-
uet̄ ab ip̄so. sit ergo q̄. e. qd̄ est minus q̄. b. moueatur
ab. a. in tpe. d. qd̄ est ps̄ totius tps̄. g. d. d. aut̄ ad. g. d.
est aliqua ppor̄tio cū vtrūq̄ sit finitū. Accipimus aut̄
q̄ eandē ppor̄tionē h̄at. e. ad aliquā pte ipsius mo-
bilis infiniti maiore: q̄. f. d. h̄z ad. d. g. sit ergo istud fi-
nitū magis q̄. e. necesse est q̄ moueat ab. a. in. g. d. tpe

oportet enim supponere qd ab eodem mouente moueatur maius et minus mobile in maiori et minori tpe: ita qd sit diuisio mobiliu sicut proportio tporum: qd igitur proportio illius finiti ad e. est sicut proportio totius tpris. g. d. ad d. opz comutatim dicere qd proportio totius tpris. g. d. ad illud mobile finitu maius: sit sicut proportio tpris d. ad mobile. e. sed. e. mouet ab. a. in tpe. d. g. illud finitum maius mouebit ab. a. in tpe. g. d. et sic in eodem tpe mouebit finitu et infinitu: qd est impole et idem in eodem mens sequit quocumque tps finitu accipiat: sic igitur impole est qd infinitu moueatur ab infinito in tpe finito. Relinquitur igitur si moueatur qd moueatur in infinito tpe: sed hoc est impole: ut supra ostensum est: qd infinitu non habet finem. et aut quod mouetur: habet finem qd si totus motus celi non habet finem: una tamen circulatio habet finem. Sic igitur manifestu est qd infinitu non habet virtutem actiuam neque passiuam. Deinde cum dicitur.

L.c. 68. Si igitur omne corpus sensibile habet virtutem actiuam aut passiuam: aut ambo: impossibile est corpus infinitum sensibile esse.

Argir. Si igitur omne sensibile corpus actiuam aut passiuam: aut utraqque potentiam habet: impossibile est corpus infinitum sensibile esse.

Assumpta minori infert conclusionem dicens: qd oec corpus sensibile habet virtutem actiuam aut passiuam: aut utraqque vtriusque aut corpus sensibile ad diuisionem corporis mathematici: ita qd corpus sensibile dicatur oec corpus naturale: qd in quantum habet motum: natu est moueri et moueri. sic ergo concludit qd impossibile est aliquod corpus sensibile esse infinitum. Deinde cum dicitur.

L.c. 69. Sed tamen et quocumque quod corpora in loco oia sensibilia. Non est igitur corpus infinitu ex celum neque vnum: neque simpliciter: neque sicut quod nihil. Igitur oino corpus ex celum nullu. Si quidem enim intellectuale erit in loco: si vero sensibile erit in tpe: ex enim et intra locus significant. Itaque erit et sensibile. Sensibile autem nullum non ens in loco.

Argir. At vero que corpora etiam sunt in loco oia sensibilia sunt. Non ergo corpus vllum ex celum infinitu erit: at neque est finitu. Nullum ergo corpus oino est ex celum. Nam si intelligibile sit erit sane in loco. Et enim et intus locus signat. Quare sensibile corpus erit: sensibile autem nullum est non in loco.

Excludit quada obiectio: qd posset aliquis dicere qd sit aliqd corpus ex celum intelligibile qd sit infinitu et dicit qd oia corpora que sunt in loco sunt sensibilia: non enim sunt corpora mathematica: qd talibus non debet locus nisi sicut metaphora (ut dicitur in primo de generatione.) locus enim non querit nisi per motu (ut dicitur in quarto physici.) non aut moueri nisi corpora sensibilia et naturalia. nam mathematica sunt ex motu: sic igitur manifestu est qd quecumque corpora sunt in loco: sunt sensibilia: et hoc excludit qd corpus infinitu non sit ex celum neque simpliciter. corpus enim corpus infinitu neque sicut quod corpus finitu. cum enim corpus sit oec sit finitu vel infinitu: sequit qd nullu oino corpus sit ex celum: qd si dicatur qd sit intellectuale: sequit qd sit in loco ex quod ponit ex celum. Et enim et intra signant locu. sic igitur relinquitur qd si aliqd corpus sit ex celum finitu vel infinitu: qd sit sensibile: eo qd nullu sensibile corpus est qd

L.c. 18. L.c. 93. L.c. 5.

no sit in loco: qd et celum quodammodo est in loco (ut patet in quarto physici.) manifestu est autem per hoc vlt: qd nullu corpus intelligibile: neque finitu neque infinitu est ex celum: qd ex signat locu. Nihil autem est in loco nisi corpus sensibile. manifestu est et: qd nullu corpus infinitu sensibile est ex celum. ostensum est enim supra qd nullu corpus sensibile est infinitu: qd aut corpus sensibile finitu sit ex celum: non vtr hic probari sed supponi: nisi forte per hoc qd oec corpus sensibile est in loco. oia autem loca continent in se celum: que determinantur tribus modis localibus supra positus. scilicet qd sunt circa mediu: a medio et ad mediu.

Lec. 7 L.c. 4

Nonabilius autem est conari. et sic. Neque enim in circuitu pole est moueri infinitu omnimodum ens. Ad diuisionem quidem infiniti non est. Sed autem in circuitu circa mediu mouet. Sed et neque in rectum pole est ferri infinitu. Oportebit enim aliter esse tamen locu infinitu: in que ferretur sicut natura: et alium tamen: in que propter naturam.

L.c. 70

Uicet et rationes afferre ad artificem differendi magis accommodatas. Neque enim versari potest infinitu si sit sicut solum pitu: quippe cum non sit mediu infiniti: id est non quod versat circa mediu moueatur: neque recta moueri: oportebit enim alium tamen infinitu esse locum: ad que suapte natura mouebit: talem tamen ad que propter natura ferretur.

Argir.

Lectio. xv.

Postquam philosophus ostendit nullum esse corpus infinitum rationibus philosophicis. i. que sumuntur ex principijs scie naturalis: hic ostendit idem rationibus logicis. i. que sumuntur ex aliquibus communiioribus principijs: vel aliquibus probabilibus et non necessarijs: et hoc est quod dicitur: est. i. contingit conari ad propositum ostendendum rationabilius. i. per viam logicam sic. scilicet sicut rationes sequentes. vnde alia ratio planior est que sic habet. Magis autem logice argumentari sic. Primo autem ostendit propositum de corpore infinito continuo. Secundo de non continuo ibi. Sit autem iston continuum re. Circa primu duo facit. primo ostendit qd corpus infinitu similitum partium eius non potest moueri circulariter: qd quidem probat per hoc qd infinitu non est aliqd mediu sicut nec extremum: motus autem circularis est circa mediu: ut supra habitum est. ergo re. Secundo ostendit tribus rationibus qd non est pole qd tale corpus infinitu motu recto moueatur: quare prima talia est. Omne corpus quod mouetur motu recto: potest moueri naturaliter et per violentiam. Quicquid autem mouetur per violentiam habet aliquem locum in quem mouetur violenter: et omne quod mouetur naturaliter: habet aliquem locum in quem mouetur naturaliter. locus autem ois est equalis loco: sic ergo sequetur qd sunt duo loca tanta: quantum est corpus infinitum: in quorum vnum mouetur violenter et in alium naturaliter. hoc autem est impole. scilicet qd sunt duo loca infinita: sicut et qd sunt duo infinita corpora: ut supra habitum est. Relinquitur ergo qd nullum corpus naturale sit infinitum. Videtur autem vtriusque ratio logica esse: quod procedit ex eo quod contingit corpori infinito in quantum est infinitum: siue sit mathematicum: siue sit naturale. scilicet habere mediu: et non habere aliquid equaliter extra se. supra autem posuit aliqua similia: sed non tanquam principalia: sed tanquam assumpta ad manifestationem.

nem aliorum. Secundam rationem ponit ibi.

L.c.71

Adhuc siue nā hz motum eius qđ in re-
ctum: siue violentia mouetur. Atroq; mo-
do oportebit infinitam esse mouentem po-
tentiam. Que enim infiniti infinita z infiniti
infinita virtus. Quare erit z mouens infini-
tum. Rō aut in his que de motu qđ nulluz
hz infinitam virtutem finitorum: neq; infi-
nitorum tam finitam. Si igitur fm naturā
z preter nām contingit moueri: erunt duo
infinita: qđ qđem mouens sic z qđ mouet.

Argir.

Preterea siue nā motum hēat recte per-
gendi siue vi moueat: utroq; pfecto modo
mouentes vires infinitas esse opz. Vires
eniz infinite sunt infiniti: z infiniti vires sūt
infinite. Quare z id qđ mouet infinituz esse
necesse est. Est aut in hisce que de motu sūt
dicta rō quedam: qua demonstrať nihil fi-
nitorz potentiam infinitam: neq; quicq; in-
finitoz finitam hēre. Si igitur erit id qđ fm
naturam mouetur z preter naturam moue-
ri potest: erūt infinita duo: id inq; quod sic
mouet: z id quod mouetur.

Lec. 1.
L.c.2.
Lec. 2.

Rō talis est siue dicat qđ corpus infinituz moueatur
motu recto nālī: siue p violentiam siue utroq; modo
opz dicere qđ sit potentia mouens corpus infinitum.
oñsum est enim in 7° z 8° phy. qđ omne qđ mouetur:
ab alio mouet: nō solū in his que mouent p violentiaz
de qbus magis est manifestū: sed et in his que mouen-
tur nālī: sicut corpora grauia z leuia mouent a gene-
rante: vel remouente phibens: cum aut fortius nō mo-
ueatur a debiliori: impole est qđ infinituz cuius virtus
est infinita: moueatur a potentia finita mouentis: vnde
relinquitur qđ opz potentiam mouentis esse infinitam.
Manifestū est aut: qđ si potentia sit infinita: erit rei infi-
nite z eouerso si corpus infinitū est: opz qđ virtus sit
infinita: si ergo est corpus infinituz qđ mouet: necesse
est qđ corpus mouens sit z infinituz. pbatum est enim
in his que de motu. i. in 8° phy. qđ nullū finitorz hz vir-
tutem infinitam: nec aliqđ infinitoz hz virtutē finitā.
sic igitur pz qđ si sit corpus infinitum qđ mouet motu
recto: opz qđ moueat a corpore infinito. si ergo ponā-
mus qđ corpus infinitum cōtingit moueri: z fm nām
z pter nām. silr ptinget fm vtrūq; moduz: qđ sint duo
infinita. illud qđ mouet sic. i. nālī vel violenter: z aliđ
qđ mouet. hoc aut est impole qđ sint duo corpora infi-
nita: vt sup: a oñsum est. ergo non est pole esse corpus
infinitum qđ moueat motu recto. hec et rō logica est:
qđ pcedit ex cōi pprietate infiniti corporis: qđ. i. nō ha-
beat et le aliud corpus equale. Pōt aut ex hac ratione
cludi non solum qđ sint duo infinita sed plura. Nam
si corpus infinitum mouetur nālīter: corpus naturalī-
ter ipsum mouens erit infinitum: z qđ contingit ipsuz
moueri violenter: corpus quod mouet ipsuz violenter
erit infinitum: z sic erunt tria infinita. Rursus qđ mo-
tus qui est violentus vnū: est naturalis alteri: vt sup: a
dictum est: sequitur qđ etiam sit aliud corpus infinituz
quod naturalīter hoc modo moueatur a virtute infini-
ta. Tertiam rationem ponit ibi.

Lec. 11.
L.c.79

Adhuc mouens qđ infinitum quid est. L.c.71
Si qđem enim ipm seipm aiatuz erit. Hoc
autē quo pole infinitum esse aial. Si autem
aliud aliquid mouens: duo erunt infinita z
mouens z quod mouetur: differentia fm
formam z virtutem.

Preterea qđ est id qđ infinitum mouet? Argir.
Nam si ipm seipm mouet: aiatum erit pfe-
cto. Hoc autē quo nam pacto infinituz aial
esse pōt. Sin aliud quippiaz est: duo erunt
infinita pfecto: id inq; qđ mouet: z id qđ
mouetur: forma potentiaq; diuersa.

Et hec qđem rō inducīf ad excludendū obuiationes
quādam ad pdictaz rōnem. posset enim aliqs dicere qđ
corpus infinitum mouet nālīter non qđem ab alio sed
a seipso: sicut aialia dicunt seipsa mouere: z sic non se-
quitur esse duo corpora infinita: qđ pmissa rō conclu-
debat: z ideo pponit qđ necesse est dicere si sit corpus
infinitum: qđ mouens ipsum sit aliquid aliud: qđ si mo-
ueret seipm esset aiatum. hoc enim est pprium anima-
lium qđ seipsa moueant. si ergo corpus infinituz sit mo-
uens seipm: sequitur qđ sit aial infinitum: sed hoc non vi-
detur esse pole: qđ omne aial hz determinatam figurā
z determinatam pportiones partium ad totum quod
nou competit infinito: sic igitur non pōt dici qđ infini-
tum moueat seipm. Si autē dicatur qđ aliqđ aliud mo-
ueat ipsum: sequitur qđ sint duo infinita. i. mouens z
quod mouetur: z ex hoc sequitur qđ differunt fm spe-
ciem: z virtutem: quia mouens comparatur ad mobilē:
sicut actus ad potentiam. hoc autem est impossibi-
le sicut prius dictum est. Deinde cum dicit.

Si aut non primum totuz: sed quēadmo L.c.78
duz dicit democritus z leucippus determi-
natum vacuo: vnum necessarium esse oīuz
motum. Determinata sunt quidem igitur
figuris. Nām autē esse dicunt ipsoz vnā:
quēadmodum si aurum vnū qđq; sit segre-
gatum. Horū autē quēadmodum vicinus
necessarium esse eundem motuz. Abi eniz
vnus bolus: z tota terra fertur: z totus qui-
dem ignis z scintilla in eundem locū. Qua-
re neq; leue simpliciter nullum erit corpo-
rum si omnia habent grauitatem. Si autē z
leuitatem graue nullum erit.

Si vniuersum aut non sit continuum: sed Argir.
vt democritus dicit ac leucippus corpora
vacuo sint distincta: vnum oīum esse motū
necesse est. Sunt eniz figuris distincta. Na-
turam autē ipsoz vnā inquirant esse: pinde
atq; si qđq; separatū aurū esset: hoz aut vti
dicimus eundez esse motū necesse est. Quo
nāq; vna gleba fert: eo z vniuersa terra mo-
netur: z totus ignis atq; scintilla eundē ad
locū ferunt. Quare si cuncta pondus hnt:
nullum corpus leue simplr erit. Si cuncta
sint leuia: nullum erit particeps grauitatis.

Ostendit non esse infinitum non continuum sed di-
 stinctus p̄ interpositionē vacui: sicut posuerunt demo-
 critus 7 leucippus. Et hoc ostendit tribus rōnibus: cir-
 ca quaz p̄mā dicit q̄ si infinitū nō sit vñū totū p̄tinuū
 sed sicut dicit democritus 7 leucippus q̄ distinguat
 vacuo intermedio: ponebant enim q̄ corpora indivi-
 sibilia nō p̄nt inuicē p̄iungi: nisi vacuo mediante: s̄m
 aut̄ hoz positionē sequitur q̄ nec̄im sit oīum esse vñū
 motū. dicebant enim q̄ ista corpora indivisibilia infi-
 nita sunt determinata. i. distincta adinuicē: solummodo
 p̄ figuraz iniquatū. s. vñū eoz est pyramidale: aliud spe-
 ricū: aliud cubicū: 7 sic de alijs: 7 tñ dicitur nām oīum
 eoz esse vñū: sicut siqs dicat q̄ vñū q̄q̄ eoz p̄ se sep̄a
 ratū sit de nā auri: si aut̄ eoz est vna nā: nec̄ est q̄ sit
 vñū 7 idem motus eoz nō obstante q̄ sunt minime
 p̄ca corporū: q̄ idē est motus totius 7 p̄tis sicut to-
 tius terre: 7 vñū boli. i. vñū p̄ticule: 7 totius ignis
 7 vñū scintille. Si ergo oīa sūt eiusdē nāe: 7 hñt eū-
 dem motū: aut oīa mouent̄ deorsum: quasi hñtia gra-
 uitate: 7 sic nullū corpus erit simplr̄ leue: cū oīa corpo-
 ra dicant̄ esse ex his cōposita: aut oīa mouent̄ sursum
 quasi hñtia leuitatē: 7 sic nullū corpus erit graue: q̄
 est impossibile. Secundam rationem ponit ibi.

T. ex.
6. 74.

Ad huc si grauitatē h̄z aut leuitatem: erit
 aut extremū aliqd̄ totius: aut mediū. Hoc
 aut̄ impolē infinito ente. Totalr̄q̄ vbi non
 est mediū: neq̄ extremū: neq̄ hoc qdē sur-
 sum: hoc aut̄ deorsum. Nullusq̄ locus erit
 corporibus lationis. Hoc aut̄ez non ex̄te:
 motus non erit. Necesse enim moueri aut
 s̄m nām aut p̄ter nām. Hec aut̄ determi-
 nata sunt locis proprijs 7 alienis.

Argir.

Preterea si pondus hñt vel leuitatē: aut
 vltimū qd̄ vniuersi aut mediū erit. Hoc aut̄
 esse nequit: quippe cū sit infinitū. Sino aut̄
 ēt mediū nō est: aut vltimū: neq̄ hoc qdēz
 est supra: hoc aut̄ infra. Et nullus lationis
 locus corporibus erit. At hic si non sit: mo-
 tus non erit. Moueant̄ enīz aut s̄m nām:
 aut p̄ter naturam necesse est. Hec autem
 definita sunt proprijs alienisq̄ locis.

Et hec talis est: oē corpus graue mouet̄ ad mediz
 oē aut̄ corpus leue mouet̄ ad extremum. si ergo aliqd̄
 vel qd̄libet p̄dictoz̄ diuisibilium corporū hñt grauita-
 tem aut leuitatē: sequeret̄ q̄ totius spatij p̄tent̄ ex in-
 diuisibilibus corporibus: 7 vacuis intermedijs sit ali-
 qd̄ extremū aut mediū: sed hoc est impolē cū totū istd̄
 spatij sit infinitū. Relinquitur ergo hanc positionē esse
 impolem. Et q̄ hec rō valet ad destruendū infinitum
 qualrcūq̄ infinitū ponat̄: sine sicut p̄tinuus sine sicut
 nō p̄tinuus. 7 hanc eandē vlt̄ius ponit cū subdit.
 Totalr̄q̄ 7c. 1 7 dicit q̄ vlr̄ possumus dicere q̄ vbi
 nō est mediū 7 extremū: ibi nō est sursum qd̄ est exte-
 mū neq̄ deorsum qd̄ est mediū: q̄bus suppositis nul-
 lus locus erit quo corpora ferant̄ motu recto. ferunt̄
 enim sursum vel deorsum. sublato aut̄ loco nullus erit
 motus: 7 oē qd̄ mouet̄ necesse est moueri: aut s̄m nām
 aut p̄ter nām. qd̄ qdem determinat̄ p̄ loca pp̄ria 7 alie-
 na. Nam motus nāles dicunt̄ q̄bus corpora mouent̄
 ad loca pp̄ria. motus aut̄ violenti dicunt̄: q̄bus mo-
 uentur ad loca aliena. hoc aut̄ez est impossibile q̄ mo-

tus auferatur a corporibus. ergo impossibile est pone-
 re infinitum. Tertiam rationem ponit ibi.

Ad huc si vbi p̄ter nām aliqd̄ manet aut
 fertur: necesse cuiusdam esse alterius hunc
 locū s̄m nāz. Hoc aut̄ credibile ex inductio-
 ne. Necesse igit̄ neq̄ oīa grauitatē h̄re aut
 leuitatem: sed hoc quidem: hoc aut̄ non.

T. c. 75

Preterea si vbi p̄ter nām manet q̄ppiaz
 aut quo fert̄: illū alij locū cuiquam cōpetere
 natura necesse est: qd̄ qdem ex inductione
 patere pōt. Non oīa sane pondus aut leui-
 tatem h̄re: quedam non habere necesse est.

Argir.

Dicit q̄ locus ad quez mouet̄ aliqd̄ p̄ter nām vel in
 quo quiescit p̄ter nāz. necesse est q̄ sit cuiusdā alterius
 s̄m nām ad quez. s. nāl̄ mouet̄. 7 in quo nāl̄ quiescat:
 7 hoc credibile sit ex inductione. Nam terra mouetur
 sursum p̄ter nām. ignis vero s̄m nām: 7 cōuerso
 ignis deorsum p̄ter nām: terra vero s̄m nām. videmus
 aut̄ qdam moueri deorsum: 7 qdam sursum. si autem
 ista que mouent̄ sursum: mouent̄ p̄ter nām: oportebit
 dicere aliqua alia esse que mouent̄ sursum s̄m nām: s̄m
 si ponat̄ q̄ ea que mouent̄ deorsum: mouent̄ p̄ter nām
 necesse est ponere alia que mouent̄ deorsum s̄m nām.
 Unde non oīa hñt grauitatem: neq̄ oīa hñt leuitatem
 s̄m positionem p̄dictam: sed hec quidem hñt graui-
 tatem que naturaliter mouentur deorsum: hec autem
 non que naturaliter mouentur sursum.

Quod quidem igitur non est corpus om-
 nino infinitum: ex his manifestum.

Uniuersi igitur corpus infinitum non esse
 ex his que diximus patet.

Argir.

Altimo aut̄ epilogan do cōcludit manifestum esse ex
 p̄dictis: q̄ oīno non est corpus infinitum. s. infinitum
 p̄tinuum: neq̄ infinitū distinctū p̄ interpositionē va-
 cui. dicuntur aut̄ he vltime rōnes logice: q̄ p̄cedunt
 ex q̄busdam pbabilibus nondum plene probatis.

T. c. 76

Aia autē neq̄ plures possibile est
 esse celos dicimus. Hoc enim oi-
 cebamus intendendū: siqs nō pu-
 tat vlr̄ oīsum esse de corporibus
 q̄ impolē est esse ex̄ mundus. s. de quocūq̄
 ipsoz̄: s̄z solū i infinite positis dictā eē rōnē.

Nunc aut̄ dicamus cur 7 plures esse celi
 nō p̄nt. Hoc enīz p̄siderandū diximus esse
 si q̄spiam demonstratū esse de corporibus
 vlr̄ nō putet̄: ex̄ mundū hunc nihil ipsoz̄
 esse posse: sed sermionem dictum esse dūta-
 rat existimet de hisce corporibus que inde/
 finite ponuntur.

Argir.

Lectio. xvj.

Postq̄ p̄hs ostendit q̄ vniuersum nō est infinitū
 magnitudinē: hic ostendit q̄ nō sunt plu-
 res mundi numero neq̄z q̄ sunt infiniti. 7 p̄mo dicit
 de quo est intentio. sc̄do exegitur p̄positum ibi. [Oīa
 enim 7 manent̄ 7c.] Dicit ergo p̄mo q̄ q̄ oīsum est
 q̄ corpus totius vniuersi nō est infinitū: restat dicen-
 dum q̄ nō est polē esse plures celos. i. plures mūdos.
 Jam enim supra diximus q̄ de hoc erat intendendū.
Est aut̄ p̄siderandū q̄ supra p̄hs fecit mentionem:

L. ij

Primus

q̄ ex celum non est aliqd̄ corpus neq̄ finituz neq̄ in-
finituz: ex quo sequitur q̄ nō est alius mundus p̄ter istū.
esset enim aliqd̄ corpus ex celū: et id si sufficienter esset
supra. p̄batū q̄ ex celū nō sit aliqd̄ corpus neq̄ finitū
neq̄ infinitū: nihil restaret p̄bandū: sed si q̄ nō putat
q̄ in superioribus sit osium vlt̄ de corporibus: q̄. s̄. im-
possibile sit q̄d̄cūq̄ eorū esse ex mundū: sed soluz q̄ rō
supra sit inducta de corporibus que ponunt esse in-
finita. s̄m hoc adhuc restat videndū an sit posse esse plu-
res celos: siue plures mundos. Deinde cum dicit.

**Omnia enīz et manent et mouent s̄m nāz
et violentia. Et s̄m nām q̄dem in quo ma-
nent non violentia: et feruntur: et in quez fe-
runtur et manent. In quo aut̄ violentia et fe-
runtur violentia et in quem violentia ferun-
tur: violentia et manent. Adhuc si violentia
ista latio contraria s̄m naturam.**

Argir.

**Oia itaq̄ corpora et vi et nā et manent et et
mouent atq̄ quo in loco non vi manent ad
eū s̄m nām ferunt: et ad que nō vi ferent: in
eo manent nā. Quo vero in loco vi manet:
ad eū et vi sane ferunt: et ad que vi ferunt in
eo vi quoq̄ manent. Preterea si hec latio
vi sit. Contraria cōpetit s̄m naturam.**

**Probat p̄positū: et p̄mo ostendit: q̄ tm̄ est vnus mun-
dus: sc̄do inquit an posse sit esse plures mundos ibi.
Q̄d̄ aut̄ nō solum vnus. Circa p̄mū duo facit. p̄mo
ostendit esse tantūmodo vnū mundū rōne sumpta ex in-
ferioribus corporibus ex quibus oēs ponebant mundūz
existere. sc̄do ostendit idē p̄ueniens esse ex vtriusq̄ corpori-
bus tā inferioribus q̄: celestibus ibi. Adhuc aut̄ et p̄
eas r̄c. Circa p̄mū duo facit. p̄mo inducit rōnes ad
p̄positū ostendendū. sc̄do p̄bat q̄d̄dam q̄d̄ supposuerat
ibi. Q̄d̄ aut̄ est aliqd̄ r̄c. Circa p̄mū ponit tres rō-
nes. sc̄da incipit ibi. Adhuc necesse r̄c. Tertia ibi.
Sed adhuc r̄c. Circa p̄mū duo facit. p̄mo p̄mittit
tres suppositōes: quaz p̄ma est: q̄ oia corpora q̄scūt
et mouent tā s̄m nām q̄: et s̄m violentiā q̄d̄ q̄d̄ h̄z ve-
ritatē in corporibus inferioribus: q̄ cū sint ḡstabilia et
corruptibilia: sicut p̄ vīm fortioris agentis p̄nt p̄mu-
tari a sua spē: ita et p̄nt remoueri a suo loco p̄ motum
violentūz. In corporibus aut̄ celestibus nihil p̄t esse
violentū et ex nām cū sint corruptibilia. Sc̄da sup-
positio est q̄: in quocūq̄ loco aliqua corpora manent
s̄m nām et nō p̄ violentiā: in illuz locū p̄ nām ferunt: et
in quocūq̄ locū eōuerso aliqua p̄ nām ferunt in illo
loco nāl̄ q̄scūt. et idē d̄m est circa violentiā: q̄ in
quo loco aliqua q̄scūt p̄ violentiā: in illū locū ferunt
p̄ violentiā: et eōuerso si ad aliquē locū ferunt p̄ vio-
lentiā in illo loco p̄ violentiā q̄scūt: et huius supposi-
tionis rō est: q̄ cūz quies in loco sit finis motus loca-
tis: opz motū p̄portioni quieti sicut finis p̄portio-
nāz his q̄ sunt ad suē. Tertia suppositio est q̄ si ali-
qua loci mutatio sit p̄ violentiā alicui corpori tria est
ei s̄m nām: sicut p̄z ex his q̄ supra dicta sūt. Sc̄do ibi.**

Lex. cō. 77.

**Ad medium itaq̄ q̄ hic si ferretur terra
inde: hinc ferretur illuc s̄m naturam.**

Argir.

**Atq̄ si ad hoc mediuz illinc vi terra fere-
tur hinc illuc s̄m naturam ferretur.**

**Ex predictis suppositionibus arguit ad p̄positū.
primo q̄d̄z ex parte motus. si enim sunt duo mundi:**

opz esse in vtroq̄z aliquā terram. terra ergo que est in
alio mundo: aut feret ad mediū huius mundi p̄ nām
aut p̄ violentiam: si p̄ violentiam oportebit dicere s̄m
terram suppositionem q̄ tria loci mutatio que est ab
isto mundo in medio illius mundi sit ei s̄m naturam
et hoc patet esse falsuz: q̄ a medio istius mundi nūq̄z
terra mouetur s̄m naturam. ergo et primū est falsuz. s̄.
q̄ sunt plures mundi. Secundo ibi.

**Et si manet hic non violentia: et feret s̄m
naturam huc. Ana enim que s̄m naturam
loci mutatio.**

**Et si hic terra non vi manet: et huc natu-
ra sane ferretur. Anum enim eum motum
qui s̄m naturam competit: esse constat.**

Argir.

**Arguit ad idem ex parte quietis. sicut enim manife-
stum est: q̄ natura terre non patitur: q̄ moueatur s̄m
naturam a medio huius mundi: ita etiam terre natu-
ra hoc h̄z q̄ in medio huius mundi quiescat naturali-
ter. si ergo inde huc delata terra manet hic nō per vio-
lentiā: sed per naturam. sequitur per secundam sup-
positionem q̄ ab illo medio feretur huc s̄m naturāz.
et hoc ideo: q̄ vnus est motus vel vna loci mutatio ter-
re s̄m naturam. Unde non potest esse q̄ vterq̄z motus
sit terre naturalis. s̄. ab illo medio ad istud: et ab isto ad
illud. Deinde cum dicit.**

L. c. 78

**Adhuc necesse omnes mundos ex eisdez
esse corporibus similiter quidem existentes
s̄m naturam. Sed adhuc necesse et corporū
vnūquodq̄ eandem habere virtutes: v̄ ipu-
ta dico ignem et terram et intermedia eorū.
Si enim equiuoca hec et non s̄m eandem
ideam dicuntur que ibi his que apud nos:
et totus equiuoce vtiq̄z dicitur mūdus. pa-
lam igitur q̄ hoc quidem a medio ferri na-
tura est. hoc autem ad medium ipsorum: si-
quidem omnis eiusdem speciei ignis igni et
aliorum vnūquodq̄z que admodum et que
in hoc partes ignis.**

L. c. 78

Argir.

**Preterea mundos vniuersos ex eisdem
corporibus constare: cum sint eiusdem na-
ture: necesse est: corporum etiam vnūquodq̄z
potentiam eandem habere necesse est: vt ter-
ram ignem et ea que inter hec collocantur.
Nam si hec solo conueniunt nomine: et nō
forma eadem ea que illic et hic sunt dicuntur
vniuersum quoq̄z nomine p̄fecto tm̄ mun-
dus dicitur. Patet igitur ipsorum aliud e
medio: aliud ad medium aptuz esse suapte
natura ferri: si ignis omnis eiusdem est for-
me: et vnūquodq̄z etiam ceterorum que ad
modū et hec partes ignis q̄ hoc in mūdo sunt.**

**Ponit sedam rōnē q̄ excludit quedā defectū quem
posset aliqs imponere p̄me rōni. posset enim aliqs ad
p̄mā rōnēz r̄ndere q̄ terra q̄ est in illo mundo. p̄mo q̄ AR. hoc
excludit. sc̄do ex hoc arguit ad p̄positū ibi. Nate sūt
igit̄ ferri r̄c. Tercio excludit quedā obiectionē ibi.**

L dignificare autem etc. **O**stendit autem primo terra que est in alio mundo esse eiusdem nature cum terra que est in hoc mundo. primo quod ratione accepta ex parte mundi. secundo ratione accepta ex parte motus ibi. **Q**uod autem necesse sit etc. **D**icit ergo primo quod si plures mundi qui possunt: sunt filii nature necesse est quod sint ex eisdem corporibus et adhuc ulterius necesse est quod unumquodque illorum corporum habeat eandem virtutem cum corpore quod est in hoc mundo: et sic oportet ignem et terram esse eiusdem virtutis in quolibet illorum mundorum: et eadem ratio est de intermedijs corporibus que sunt aer: et aqua: quod si corpora que sunt ibi in alio mundo dicantur equo ce cum corporibus que sunt apud nos et in hoc mundo: et non sint eandem ideam. id est non sint eandem speciem. **N**on erit quod etiam ipsum totum consistans ex huiusmodi partibus equo cedat mundus. **E**x partibus enim diversis in specie necesse est et totum diversum in specie componi. hoc autem non videtur intendere quod ponunt plures mundos: sed univoce utuntur nomine mundi. **U**nde sequitur finem eorum intentionem quod corpora que sunt in diversis mundis habeant eandem virtutem: et ita manifestum est: quod et in alijs mundis sicut et in isto aliud ipsorum corporum: ex quibus constituit mundus natum sit ferri a medio: quod competat igni: aliud autem ad medium quod competat terre. si hoc verum est quod omnis ignis omni igni est eiusdem speciei: in quocumque mundo sit ignis sicut et diversis: partes ignis in hoc mundo existentes: sunt unius speciei: et eadem est ratio de alijs corporibus. **D**einde cum dicit.

T.c.79 **Q**uod autem necesse sit sic hec se habere ex his que circa motus suppositionibus manifestum. motus enim finiti. **E**t unumquodque elementorum dicitur finem unum quendam motuum. **Q**uare siquidem et motus idem: et elementa necesse est esse ubique eadem.

Argir. **H**ec autem ita se habere necesse est ex suppositionibus hinc patet: quas de motibus prius attulimus. **N**am et motiones finite sunt: et unumquodque elementorum per unumquodque motuum dicitur. **Q**uare si motiones eadem sunt: et elementa sint eadem ubique necesse est.

Ostendit idem ratione accepta ex parte motus: et dicit manifestum esse quod necesse sit sic se habere: sicut deum est de unitate formate corporum que sunt in diversis mundis ex suppositionibus que accipiuntur circa motus. vocat autem suppositiones ea quibus utitur ad propositum ostendendum per hoc: quod hec supponunt sicut principia. **I**tem quedam eorum supra fuerint probata. **E**st autem una suppositio quod motus sint finiti. id est determinati finem speciem. non enim sunt infinite speciem motuum simplicium: sed tres tantum: ut supra probatum est. **S**ecunda suppositio est quod quodlibet elementorum dicitur finem quod habet ad aliquem unum motum: sicut terra dicitur gravis per habitudinem ad motum deorsum. ignis dicitur levis per aptitudinem ad motum sursum. quod igitur sunt determinate speciem motus: necesse est quod sint determinata loca. unde motus finem speciem in quolibet mundo: et quod unumquodque elementorum dicitur finem aliquem motuum necesse est ulterius quod elementa sint eadem finem speciem: ubique. id est in quolibet mundo. **D**einde cum dicit.

Nate sunt igitur ferri: et ad hoc quidem medium: que in alio mundo terre partes: et ad hoc quidem extremum: qui ibi ignis: sed

impole. si enim hoc acciderit: necesse est ferri sursum quidem terram in proprio mundo: ignem autem ad medium. **S**ilicet autem et eam que hic terram a medio ferri finem naturam latam ad id quod ibi medium per mundos sic poni ad invicem. **A**ut enim non ponendum eandem esse naturam simplicium corporum in pluribus celis. aut dicentes sic medium unum necesse est facere et unum extremum. **H**oc autem existente in consequenti. impossibile est esse mundos plures uno.

Partes igitur terre que in alio mundo sunt: ad hoc medium apte sunt ferri. **E**t ignis est qui est ibi: ad hoc ultimum ferri suapte natura potest. **A**t impole est. **S**i enim hoc eveniat: sursum quidem terram suo in mundo: ignem autem ad medium ferri necesse est. **S**imili modo et terram que est hic: e medio finem naturam ferri medium illius mundi petentem necesse est: propterea quod mundi inter sese talem habent positionem. **A**ut enim ponendum non est eandem corporum naturam simplicium in celis pluribus esse: aut si eandem esse ponamus: ipsum medium unum et ultimum in idem unum faciamus necesse est. **Q**uod si hoc absurdum eveniat: uno plures esse mundos impole est.

Ex premissis arguit ad propositum. si enim corpora que sunt in quolibet mundo sunt eiusdem speciei. videmus autem quod omnes partes terre que sunt in hoc mundo feruntur ad hoc medium huius mundi: et omnis ignis ad extremum huius nature erit: quod et omnes partes terre que sunt in quocumque alio mundo: feruntur ad medium huius mundi: et omnes partes ignis que sunt in quocumque alio mundo feruntur ad extremum huius mundi: sed hoc est impole. si enim hoc accideret: necesse est quod terra que est in alio mundo ferretur sursum in proprio suo mundo: et quod ignis in illo mundo ferretur ad medium et similiter: terra que est in hoc mundo ferretur finem naturam a medio huius mundi in medium illius mundi: et hoc necesse est sequi per dispositionem mundorum que talem situm habet ut medium unius mundi sit distans a medio alterius: et sic non potest terra ad medium alterius mundi moveri nisi recedat a medio sui mundi mota versus extremum: quod est moveri sursum. **S**ilicet quod extrema diversorum mundorum habent diversum situm: necesse est quod si ignis debeat ferri ad extremum alterius mundi: quod recedat ab extremo proprio mundi quod est moveri deorsum in proprio mundo. **H**ec autem sunt inconvenientia: quod aut ponendum est: quod non sit eadem natura simplicium corporum in pluribus mundis: quod supra improbatum est: aut si dicamus esse eandem naturam: et velimus vitare predicta inconvenientia: que sequuntur ex diversitate mediorum et extremorum: necesse est ponere unum solum medium ad quod feruntur omnia graviora ubique sunt: et unum extremum ad quod feruntur omnia leviora ubique sunt: quod posito impossibile est esse plures mundos: quia ad unitatem medij et extremi: sequitur unitas circuli seu spe. **D**einde cum dicit.

Dignificare autem aliam esse naturam simplicium **T.c.81.**

corpore: si distent minus vel plus a proprijs locis: irrationabile. Quid enim differt tanta quidem dicere longitudine distare: aut tanta. differt enim secundum rationem quanto plus magis: species autem eadem.

Argir. **C**ensere autem aliam simplicium esse naturam: si minus aut plus a proprijs locis distent. metas egreditur rationis. Quid enim refert tanta longitudine: an tanta distent? Differunt enim tanto ratione magis: quanto plus distant: formam autem eandem habent.

Excludit quandam obiectionem qua posset aliquis dicere quod corpora que sunt in alio mundo non moventur ad medium: et extremum huius mundi: pro distantia: sed ipse hoc excludens dicit quod irrationabile est dignum reputare quod si alia natura simplicium corporum pro hoc quod distant plus vel minus a proprijs locis: ita scilicet quod ad propria loca moventur de proprio quo non est remoto. non enim differre quantum ad naturam corporis: quod per tantam longitudinem distet a suo loco: vel per maiorem: quod dicitur in medijs mathematica non diversificat naturam. est enim secundum rationem: quod quanto plus corpus appropinquat ad suum locum: tanto magis velociter moventur. ita tamen quod species sit eadem et motus et mobilis. dicitur enim velocitatis est secundum quantitatem: non secundum speciem: sicut et dicitur in longitudinis.

L.c.82.

Sed adhuc necesse est aliquem motum ipsorum. Quod quidem enim moventur manifestum. utrum igitur vi omnibus dicemus moveri motibus et proprijs: sed quod non natum est omnino moveri ipse hoc moveri violentia. si igitur est aliquis motus ipsorum secundum naturam: necesse est eorum que sunt in his speciebus: et singularium: ad unum numero locum existere motum. Puta ad hoc aliquod medium: et ad hoc aliquod extremum.

Argir.

At vero motum ipsorum aliquem esse necesse est: per enim ipsa moveri. omnibus ne igitur motibus vi moveri proprijs dicemus? At quod omnino moveri aptum non est: id ut vi moventur fieri nequit. Si igitur est quodammodo motus ipsorum secundum naturam: et eorum sane que sunt eiusdem forme et singularium ad unum numero locum: ad hoc in quo medium et ad hoc ultimum motum esse necesse est. L.c. xvij.

Premissis duabus rationibus ad ostendendum unitatem mundi. hic Aristoteles ponit tertiam rationem ad idem: que quidem addit quoddam aliud quod videbatur deficere ad primam rationem. posset enim aliquis dicere quod corporibus non inest moveri naturaliter ad aliqua loca determinata: vel si ad aliqua loca determinata moventur ea que sunt unius speciei: et diversis secundum numerum moventur ad loca diversa secundum numerum: que conveniunt in specie: non autem ad eundem locum secundum numerum: sicut prima ratio supponebat. Ad hec igitur certificanda philosophus inducit tertiam rationem circa qua tria facit. primo ponit rationem. secundo excludit quandam obiectionem ibi. [Si autem ad speciem eadem etc.] Tertio inserit principalem conclusionem ibi. [Itaque necium etc.] Dicit ergo primo necium esse quod sit aliquis motus predictorum corporum: manifestum est autem quod moventur. Quod quidem apparet et per sensum et per rationem: quod homines sunt corpora naturalia: quibus competit moveri. Potest ergo dubitatio primam hanc. utrum sit omnino quod corpora naturalia moventur per violentiam

omnibus motibus quibus moventur: etiam si sunt propria: puta quod ignis inclinat sursum et deorsum per violentiam: sed hoc est impossibile: quod non est omnino natum moveri. id quod nullus motus habet ex sua natura: impossibile est quod moventur per violentiam. hoc enim dicimus violentiam pati quod per superioris agentis naturam remouet a propria inclinatio. si igitur corporibus non inest aliqua naturalis inclinatio ad quosdam motus violentiam in eis locum non habet. sicut si aial non esset natum videre non attribueret ei cecitas. oportet igitur dicere quod istorum corporum que sunt partes mundi: sunt aliqui motus secundum naturam eorum. ergo quorum est una natura est unus motus. unius autem motus dicitur esse ad unum terminum (ut patet in physicis.) necesse est ergo quod motus singularium que sunt unius speciei sit ad unum locum numero: videlicet si sunt gravia ad medium huius mundi: et si sunt levia ad hoc extremum huius mundi: et ad hoc sequitur esse unum mundum. Deinde cum dicit.

Quis physico rum L.c.6.

L.c.83.

Si autem ad speciem eadem. plura autem numero: que et singularia plura quidem numero. specie autem unum quodque indifferens. non huic quidem. huic autem non. tale erit proprium: sed sicut omnibus. sicut enim omnia secundum speciem indifferencia ab invicem. Numero autem alter quodcumque a quocumque. **D**ico autem hoc: quoniam partes que hic ad invicem et que in altero mundo: sicut se habent. Sumptum igitur hinc nihil differt per comparationem ad aliquid earum. que in alio aliquo mundo partium: et respectu earum que in hoc mundo: sed similiter. Differunt enim nihil specie ab invicem.

L.c.84

Argir.

Si vero ad eadem speciem: plura autem numero motus ipsorum sit: propterea quod et singula plura que deest sunt: specie vero non differunt: non huic quidem partes tale: huic autem non tale: sed sicut omnibus idem accommodabit. Eadem enim omnes inter sese specie stat esse: numero vero quibus a quibus differre. **H**oc autem idem dico quod partes que hic sunt: et partes que in altero mundo sunt inter sese sicut habent: et ea que hinc est sumpta nullam differentiam ad earum partium ullam habet: que in alio: et in eodem sunt mundo: sed eodem se habet ad omnes quippe cum inter sese non differant forma.

Excludit quandam obiectionem: posset enim aliquis dicere quod omnia corpora que habent eundem motum naturalem moventur ad loca que sunt eadem specie: sed plura numero: quod ipsa singularia. id est singule partes unius corporis naturalis: puta terre vel aque sunt plura numero: sed non differunt specie. Non vero autem plura regere unitas nature mobilium que sunt unius speciei: que quod eorum motus sit unius secundum speciem ad quod vero sufficere quod loca ad que terminantur: sunt similia in specie. Sed ipse ad hoc excludendum dicit quod tale. scilicet accipis. scilicet moveri ad eadem loca secundum speciem non vero convenire huic partium: huic autem non. scilicet quodam partes similes specie moventur ad eundem locum numero. quodam vero ad eundem locum secundum speciem: sed sicut oportet quod conveniat omnibus. quod scilicet vel omnes partes similes specie moventur ad unum locum secundum numerum: vel omnes homines partes moventur ad locum similes specie: numero tamen differunt: quod omnes homines sicut se habent quantum ad hoc quod non differunt specie ab invicem: sed unum quodque differt ab altero secundum numerum. hoc autem ideo dicitur: quod partes alicuius corporis: puta terre que sunt in

hoc mundo. sicut se habet ad invicem: et cum partibus terre que sunt in alio mundo: ex quo terra hic et ibi est eiusdem speciei si ergo hinc. i. ex isto mundo: sumat aliqua pars: puta terre nihil differit si comparat ad aliquam partem que sunt in alio mundo: sed similis est comparatio ad utramque: quia non differit species ad invicem partes terre: que sunt in hoc mundo: et que sunt in alio mundo: et eadem ratio est de alijs corporibus. videmus autem quod omnes partes terre que sunt in hoc mundo moventur ad unum numero locum: et sic est in alijs corporibus: ergo omnes partes terre in quocumque mundo sunt naturaliter. moventur ad hoc medium huius mundi. Tria igitur naturalis inclinatio omnium corporum gravium ad unum numero medium: et omnium levium corporum ad unum numero extremum manifestat unitatem mundi. non enim potest dici quod in pluribus mundis ordinentur corpora secundum diversa media et extrema: sicut et in pluribus hominibus sunt media et extrema diversa numero: sed in eadem specie: quia natura membrorum hominis vel cuiuscumque animalis non determinatur secundum ordinem ad aliquem locum: sed magis secundum ordinem ad aliquem actum. talis autem situs partium animalis congruit decem operatio membrorum. Sed natura gravium et levium determinat ad certa loca. ita. scilicet quod omnia que habent eandem naturam ad unum numero locum. unam numero habent naturam inclinationem. Deinde cum dicit.

T.c.85

Triaque necessaria: aut amovere has suppositiones: aut medium unum esse: et extremum. Hoc autem ante necesse est et celum unum solum esse et non plures eiusdem his argumentis. et eiusdem necessitatibus.

Argir.

Quare autem hasce suppositiones moveat: aut medium unum et ultimum unum esse necesse est. Quod si sit: et hec his eiusdem perfectio signis eiusdemque necessitatibus unum solum et non plures esse necesse est.

Infertur principalis conclusio: cum enim conclusio sit forma debitam inferat ex premissis: necesse est vel conclusiones concedere: vel premissas negare. concludit ergo quod aut est necesse amovere. i. negare has suppositiones. i. principia ex quibus concludit. propositum: aut necesse est concedere conclusionem. scilicet quod unum medium ad quod feruntur gravia aliqua ferunt omnia gravia: et unum extremum ad quod feruntur levia ferunt omnia levia: quo existente necesse est ex consequenti quod sit unum celum. i. unum mundum et non plures: et hoc per argumenta. i. signa predicta: et per necessitates. i. necessarias rationes predictas. Deinde cum dicit.

T.c.86

Quod autem est aliquid quo nata est terra ferri et aqua: palam est ex alijs.

Argir.

Esset autem quippiam quo ferri terra est apta ac ignis: ex ceteris etiam patet.

Ostendit quoddam quod supposuerat. scilicet quod corpora naturalia habent loca determinata ad que naturaliter feruntur. et hoc ostendit propositum. secundo destruit opinionem contrariam ibi. Sed adhuc neque ab alio etc. Circa primum duo facit. primo ostendit propositum per rationem naturalem. secundo per signum ibi. Argumentum autem etc. Circa primum tria facit. primo proponit quod intendit et dicit: manifestum esse ex alijs rationibus: quod ex premissis: vel et ex alijs motibus quod est aliquis locus: potest determinatus quo naturaliter terra fertur: et sicut dicendum est de aqua: et de quolibet alio: et de corporum. Secundo ibi.

Omo enim quod movetur ex quodam in quodam transmutatur: et hoc ex quo: et in quod specie differunt. Omnis enim finita transmutatio est: puta quod sanat ex infirmitate in sanitate: et quod augetur ex paupertate in magnitudine: et quod fertur. igitur

etenim hoc fit unum quo. Opus igitur specie differre ex quo. et in quod natum est ferri. que admodum quod sanat. non ubi contingit: neque ubi vult movetur. Et ignis igitur et terra non ad infinitum feruntur: sed in opposita. oppositum autem habet locum sursum: et quod deorsum. Quare ista erunt termini latitudinis.

Omo enim id quod movetur ex quopiam in quopiam mutat. Atque hec: ex quo in quod et in quod specie differunt. Omnis autem mutatio finita est sane. Sed enim quod sanat: ex morbo ita ad sanitate: et id quod accrescit e quantitate parva ad magnam accedit: et id ergo quod fertur legem eandem subit: et hoc enim ex loco in locum eundo fit. Sed ergo ex quo: et id ad quod aptum est ferri: specie differre opus que admodum id quod sanat non quovis sine ullo discrimine pergit: neque quo vult hisce qui movetur. Et ignis ergo: et terra non in infinitum: sed in opposita sane feruntur. supra autem et infra sunt ea que in loco subeunt oppositio nem. Quibus efficitur: ut hec lationis sint fines.

Argir.

Ponitur ratio dicens omo hoc vult esse verum quod omne quod movetur transmutatur ex quodam determinato in quodam determinato. dicit enim in primo physico. quod albi sit non ex quolibet non albo: sed ex nigro. hec autem duo. scilicet ex quo motus procedit: et in quod terminatur differunt specie. sunt enim tria (ut patet in 5o physico.) Dicitur autem est differentia secundum formam (ut dicitur in 1o metaphysico.) hoc autem quod predictum est. probatur per hoc quod omnis transmutatio est finita (ut probatur in 6o physico.) et per ea que supra dicta sunt scilicet quod nihil movetur ad id ad quod non potest pervenire. nihil autem potest pervenire ad infinitum. unde opus omnium mutationem esse finita. si autem non esset aliquid determinatum in quod tendit motus differens specie ab eo a quo motus incipit. oporteret motum esse infinitum. nulla enim ratio esset: que magis motus terminaretur hic quam alibi. sed eadem ratione quia incipit illuc moveri incipiet moveri et hic. Manifestum etiam per exemplum quod dicitur est. Illud enim quod sanat: movetur ex infirmitate in sanitate: et illud quod augetur movetur ex paupertate in magnitudine. opus igitur et illud quod fertur. i. quod movetur secundum locum movetur a quodam determinato in quodam determinato: et hec sunt loca. unde incipit motus et locus quo tendit. Sic igitur opus quod specie differat locum in quo aliquid movetur localiter: et in quem naturaliter fertur. sic id quod sanat: non intendit ubique contingit quasi a casu: neque ex sola voluntate movetur: sed ad aliquid determinatum ad quod naturaliter inclinatur. sic igitur et ignis et terra et alia corpora naturalia non feruntur ad infinitum. i. ad aliquid indeterminate: sicut posuit Democritus: sed feruntur in loca opposita locis in quibus prius erant. Dicitur autem sursum secundum locum cuius est deorsum. scilicet quod sursum et deorsum sunt termini naturalium motuum corporum simpliciter. Tertio ibi.

Lecc. 10. T.c. 43

Lecc. 8. T.c. 50 Lecc. 11. T.c. 13. Lecc. 13. T.c. 91

Quonia autem et qui in circuitu habet aliquam opposita ea que secundum diametrum. totum autem non est contrarium: neque unum: quare et his modo aliquo motus in opposita et finita. Necesse igitur esse aliquid finem et non in infinitum ferri. Atque et perversio opposita quodammodo habet ea que per diametrum distant. Totum vero non est

T.c. 87

Argir.

contrariū qd̄. Quare z ex hisce motio quodammodo in opposita sit atq; finita. Sit igit q̄spiaz erit? z nō sine fine ferant̄ necesse est.

Excludit quādam obuiationē qua posset aliquis obuiare ex motu circulari: qui non v̄ esse ex opposito in oppositum: sed magis ex eodē in idē. ideo dicit q̄ etiā motus circularis aliquat̄ h̄z oppositum in termino. dicit autem aliquat̄ ppter dno. Primo quidem qz nō inuenit̄ oppositio in motu circulari s̄m aliqua puncta in circulo designata. put sunt puncta ipsius circuli: sed solū put sunt extrema diametri s̄z quā mēsurat̄ magna distantia in circulo: vt supra dcm̄ est vnde subdit. Saque s̄m diametri. It̄ extrema opposita sunt. Sc̄do qz sicut totū corpus s̄perici nō inmutat locum subiecto: sed solū rōne. ptes aut̄ eius variāt locū etiam subiecto: ita si accipiat̄ totus motus circularis nō inuenitur aliqua oppositio in terminis nisi h̄z rōne: put. s̄. idem a quo z in qd̄ motus circularis accipit̄ vt p̄m̄: z vt finit̄: sed accipiēdo ptes motus circularis accipit̄ ibi oppositio s̄m lineam rectam: vt supra dictum est: z ideo subdit qz totū circulationi nō est aliquid p̄trariū. Sic ergo p̄z qz etiam in his que circulariter feruntur: mutatio est aliquo modo in opposita. s̄. finita. z sic vni uersaliter concludit qd̄ intendit. s̄. qz necesse est esse aliquid finem motus localis. nō aut̄ in infinitū ferri corpus nāle. i. ad aliqd̄ ideterminatū: sicut posuit Democritus motum atomorum. Deinde cum dicit.

T.c.88

Argumentū aut̄ est ei? qd̄ nō infinitū ferri: z terra qd̄ quāto vtiq; p̄pingoz sit mediove locus ferri. Agnes aut̄ quāto vtiq; ei qd̄ est sursus. si at̄ infinitū eēt̄ infinita itaq; velocitas. Si aut̄ velocitas z gravitas z leuitas vt enī ampli? descēdēte velocitate altez gravitate vtiq; erat velox. sic si infinita erat h̄mōi additio: z velocitatis additio infinita vtiq; esset.

Argit.

Nō ferri aut̄ hec in infinitū signū etiā hoc esse v̄. Terra nāq; z ignis quo p̄pinquiora sunt locis suis: illa qd̄ medio: ignis v̄o sup̄ero loco eo celerius porro ferunt̄. Qd̄ si infinitus esset sup̄us locus infinita nimiz z celeritas esset. Et si celeritas infinita eēt̄: z gravitas eēt̄ z leuitas infinita esset. Nā vt id qd̄ inferius p̄geret celeritate differēs gravitate celere eēt̄: sic si infinita eēt̄ hui? accretio z incrementū sane celeritatis infinitū eēt̄ esset.

Probat idem p̄ signū quā qd̄ p̄bationē vocat argumentū: eo qz talis p̄batio est quasi picturalis: z dicit qz argumentū eius qz corpus nāle nō ferat̄ in infinitū sed ad aliqd̄ certū est qz terra quāto magis appropinquat ad mediū velocius ferit̄ qd̄ potuit deprehendi ex maiori eius impulsu: put. s̄. a grani cadēte forti? ipellitur aliqd̄ iuxta terminū sui motus: z eadē rō est d̄ igne qz motus eius in tanto est velocior quanto magis appropinquat ad totū sursum. Si ergo in infinitū ferret̄ terra vel ignis in infinitū: posset velocitas eius augeri z eēt̄ gravitas: vel leuitas corporis naturalis: sic enim velocitas corporis gravis est maior quāto graue corpus amplius descēdit: qd̄ quidem corpus graue est velox per suā gravitatē. sic eēt̄ ita poterit esse additio infinita ad velocitatē: si sit additio infinita ad gravitatem vel

leuitatem. ostensum est aut̄ supra qz nō pōt esse gravitas vel leuitas infinita: z qz nō pōt aliqd̄ moueri ad id ad qd̄ nō pōt p̄tingere. Sic igit̄ additio gravitatis nō pōt esse infinita. z per d̄ns nec additio velocitatis. v̄i nec motus corporū nāliū pōt eē in infinitū. Sc̄dū est aut̄ qz cām h̄m? accidētis qz terra velocius mouet̄ quāto magis descēdit p̄archus assignant̄ ex pte mouentis p̄ violentiā: qz quāto elongat̄ motū: tāto min? remanet de virtute mouētis: z sic mor? fit tardior: v̄i motus violentus in principio qd̄ intendit̄. in fine aut̄ remittit̄ int̄m qz finali graue nō pōt plus sursum ferri: sed incipit̄ moueri deorsus p̄ paruitatē eius qd̄ remanet de virtute motus violenti: qz quāto magis minoratur motus prius fit velocior. Sed ista rō est p̄ticularis solū in his que mouent̄ nāliter post motū violentū: nō aut̄ h̄z locū in his que mouent̄ nāliter: eo qz generantur extra p̄pria loca. Alij assignauerunt huius cām ex quātitate mediū p̄ qd̄ fit motus: puta aeris qz minus resistit quāto plus p̄cedit̄ in motū nāli. Et ideo minus pōt impedire motū nālem: sed z hec rō nō mittit̄ priū accidit: vt infra dicit̄. Et ideo dcm̄ est cum Aris. qz cām huius accidētis est qz quāto corpus graue magis descēdit: tanto magis p̄fortat̄ gravitas eius p̄ p̄pinquitatē ad p̄riū locū. z ideo augmentatur qz si crederet̄ in infinitū velocitas qz crederet̄ eēt̄ in infinitum gravitas. Et eadem est ratio de leuitate.

Uñ nāz sit int̄? sio velocitatis in motu nāli.

p̄archi in infinitū cientia.

T.c.89

Ad adhuc neq; ab alio fert̄ ipsoz hoc qd̄ sursus. h̄ at̄ dorsū. Neq; vi que admōz qd̄ aut̄ extrusioe.

Argit.

At v̄o neq; ab alio: neq; vi vt qd̄ inquirunt extrusum sursum alterū ipso rum deorsum alterum fertur. Lectio. xvij.

Postq̄ ostendit philosophus qz corpora naturalia mouentur naturaliter ad determinata loca: hic excludit opinionem contrariam. z p̄mo proponit qd̄ intendit̄. secundo probat̄ propositus ibi [Tardius enim r̄c.] Quia vero per hoc qz salitas excluditur: veritas comprobatur. inducit h̄ philosophus conclusionem erroris quāsi quādam veritatis demonstrationem dicens qz adhuc etiam quod dictus est manifestatur per hoc qz corpora naturalia non feruntur sursum z deorsum: neq; sicut ab alio exteriori motu. Per quod quidem intelligendum est qz remouet̄ exteriorem motoz qui huiusmodi corpora moueat: post qz sunt formam specificam sortita: mouentur enim leuia quidem sursum: grania aut̄ deorsum a generante inquātum dat eis formam quā sequit̄ talis motus a re mouente. phibens per accidens: z non per se. Quidā vero posuerunt qz postqz sp̄m sunt adpta h̄mōi corpora: indigent ab aliquo extrinseco moueri per se: qd̄ h̄ p̄bs remouet. Neq; etiam dicit̄ d̄ns qz h̄mōi corpora moueantur per violentiam: sicut quidam dixerunt qz mouentur per quādam extrusionē in quātum. s̄. vni corpus trudit̄ ab alio fortiori: mouebant enī qz omnium corporū erat nāli vni motus: sed dū quedā eoz ab alijs impelluntur sit: qz quedā eoz mouentur sursus quedam autem deorsum. Deinde cum dicit.

Grania eius h̄nt fortiores mouentur ab v̄o triseo.

Tardius enī vtiq; moueret̄ maior ignis sursum: z maior terra deorsum. nunc aut̄ z contrarium semp̄ maior ignis velocius fertur z maior terra in eum qui ipsoz locum.

Argit.

Tardius enī maior ignis sursus: z maior

terra deorsum utique moueret. Nunc autem contrarius sit. Ignis enim maior: et terra est maior celerius semper proprius locum petit.

C Probat propositum tribus rationibus: quarum prima principaliter inducit ad ostendendum quod homini corpora in suis naturalibus motibus non mouentur ab exterioribus motibus. manifestum est enim quod tanto tardior est motus: quanto mouens minus vincit super mobile. eadem autem virtus mouentis minus vincit maius mobile quam minus. si ergo homini corpora mouerentur ab aliquo exteriori mouente. tardius moueret maior ignis sursum: et maior terra deorsum. Nunc autem contrarium accidit quod maior ignis et maior terra velocius feruntur in propria loca: per quod datur intelligi: quod homini corpora habent in se ipsa principium sui motus quorum virtutes motiue tanto sunt maiores: quanto corpora fuerint maiora: et ideo velocius feruntur. sic ergo patet quod huiusmodi corpora suis motibus naturalibus mouentur: non per virtutem exteriorum: sed per virtutem intrinsecam quam acceperunt a generante. Secundam rationem ponit ibi.

C Neque velocius utique in fine ferretur: si vi extrusioneque moueretur. Omnia enim a vi inferente longius facta tardius feruntur.

C Neque porro celerius prope finem pergerent: si vi extrusioneque mouerentur. Omnia namque quae ita mouentur. Cum longius ab eo quod vim attulit distant tardius sane feruntur.

C Quae quidem principaliter ad hoc inducit quod motus horum corporum non est per violentiam: videmus enim quod omnia quae per violentiam mouentur: tanto tardius feruntur: quanto magis elongantur a motore qui vim attulit: sicut patet in his quae precipitantur quod eorum motus in fine est remissior: tandem totaliter deficit. Si ergo corpora graua et leuia mouerentur per violentiam: quasi mutuo se trudentia: fereretur quod eorum motus ad propria loca non esset velocior in fine: sed magis tardior: cuius contrarium ad seorsum apparet. Tertiam rationem ponit ibi.

C Et unde videtur illuc feruntur non vi. **C** Itaque ex his speculantibus est accipere fidem de dictis sufficienter.

C Atque vnde vi pulsa sunt illuc non vi sed suapte nutu feruntur. **C** Quare fides ex hisce sumi de hisce quibus de loquimur satis potest.

C Quae potest respicere ad utrumque: quod videmus quod nullum corpus illic fertur per violentiam: unde per violentiam remouetur. ex hoc enim aliquod corpus a loco aliquo per violentiam remouetur: quod natum est ibi esse. unde illud naturaliter et non per violentiam fertur. si ergo ponatur quod motus aliqui corporum grauium et leuium quibus ab aliquibus locis remouentur sint violenti. non potest dici quod motus contrarius quibus ad illa loca feruntur sint violenti: et ita non est verum: quod omnes motus horum corporum sint ab alio: et per violentiam. Concludit autem ex dictis epilogando: quod per speculationem horum contingit accipere fidem de his quae dicta sunt. Deinde cum dicit.

C Adhuc autem et per eas quae ex prima philosophia rationes ostenduntur utique: et ex eo quod in circuitu motu: quod necessarium sempiternum. similiter et hic esse et in alijs mundis.

C Praeterea rationes et quae ex prima philosophia ad

duci possunt. Ex ipsa conuersione qua quidem hic sicut et in ceteris mundis perpetuam esse necesse est: hoc idem demonstrari perfecto potest.

C Ostendit unitatem mundi per corpora superiora quae circulariter feruntur. et primo specialiter per corpora superiora: sed etiam per superiora et inferiora ibi. Palam autem utique etc. Dicit ergo primo quod adhuc ostendi potest quod sit solum vnus mundus per rationes sumptas ex primo. i. per ea quae determinata sunt in metaphysica. et per hoc quod ostensum est in 8° physicae. quod motus circularis est sempiternus. Quod quidem habet naturalem necessitatem: et in hoc et in alijs mundis. Concludit enim plures sempiternitatem motus celi in 8° physicoz per ordinem mobilium et mouentium: quod quidem necesse est similiter se habere in quolibet mundo: si mundus vniuerso dicatur. si autem motus celi sit sempiternus: oportet quod moueat a virtute infinita: quae non sit virtus in magnitudine (ut probatur in 8° physicae.) talis

Lec. 19.

L.c. 73

Lec. 19.

Lec. 21.

L.c. 78

autem virtus est immaterialis: et per consequens vna numero: cum sit tantum forma et species. multiplicatio autem indiuiduorum eiusdem speciei est per materiam: et sic oportet quod virtus quae mouet celum sit vna numero: unde oportet quod et celum sit vnum numero. et per consequens totus mundus. Potest autem aliquis dicere hanc rationem non ex necessitate concludere. primum enim mouens mouet celum: sicut desideratum (ut dicitur in 12° metaphysice.) nihil autem prohibet idem a pluribus desiderari: ita vnde quod ex unitate primi mouentis: non possit ex necessitate concludi unitas celi. Sed dicendum est quod multa possunt vniuersis desiderare: non quidem quasi de pari eo quod vniuersum non immediate adiungitur absoluta multitudino: sed secundum quaedam ordinem possunt multa desiderare vniuersum: quaedam propinquius et quaedam remotius: quorum ordo ad vniuersum ultimum facit unitatem mundi. Deinde cum dicit.

Dubita

tur.

Lec. 6.

L.c. 36

C Mala autem utique sic fiet intenduntur: quoniam necesse vniuersum esse celum. **C** Tribus enim entibus corporalibus elementis tria erunt et loca elementorum. vnus quidem qui subsistentis quae circa medium.

L.c. 91

Alius autem qui circularis: qui quidem est extremus. Tertius autem qui medius horum qui medius corporis. Necesse enim in his esse quod superferri si enim non in hoc extra erit. Sed impossibile extra hoc. quidem enim sine gravitate. Hoc autem habens gravitatem. Atque agis deorsum autem quod gravitate habentis corporis locus non est: siquidem quod apud medium grauis. Sed et neque propter naturam. Alij enim erat secundum naturam. alij autem non erat. Necesse igitur in intermedio esse: huius autem ipsius quae sunt differentie posterius dicemus.

C Si fuerit insuper manifestum celum necessario vniuersum esse: et si hoc considerabimus modo. **C** Itaque cum tria sint elementa corpora: tria nimirum et loca elementorum erunt. Atque vnus quidem locus corporis eius erit: quod sub omnibus collocat: quod quidem circa medium est. Alius autem eius quod obiectum ferri qui quidem vltimus est. Et tertius eius quod est medium corpus: qui quidem inter haec loca medius est. In hoc enim id est corpus necesse est: quod eminent leuitate. Nam si in hoc non est:

Argir.

extra collocabit sane. At fieri non potest. Aliud enim pondere caret: aliud pondus habet: locus autem eius corporis quod pondus habet inferior est: si huius qui est in medio grauis est corporis locus. At neque preter naturam in hoc est loco: competet enim alij secundum naturam.

Argit.

At nullum est aliud corpus in ratione rerum ut patuit. In ipso ergo medio qui est inter dicta loca hoc esse necesse est. Huius autem ipsique nam sint dicitur posterius explicabimus.

Probat propositum ratione sumpta contra ex corporibus superioribus et inferioribus: et dicitur quod est sic intendendo sicut dicitur: necesse est esse unum celum. id est unum mundum ad quod probandum assumitur: quod sicut tria sunt corporalia elementa. scilicet celum et terra et medium: ita sunt et tria loca eis correspondentia: unde unum quod locus est qui est circa medium quod est corporis subsistentis. id est corporis grauissimi quod subsistat omnibus. scilicet terre. alius autem locus qui est extremus in altitudine: qui est corporis quod circulariter mouetur. tertius autem locus qui est intermedius horum qui est medium corporis.

L.c.4.

Circa que quodammodo natura primo considerandum est quod est celum inter elementa computat: cum tamen elementum sit: ex quo componitur res (ut dicitur in 5° metaphysice) celum autem et si non ueniat in compositione corporis mixti: uenit tamen in compositione totius uniuersae: quasi quedam pars eius: uel elementa largi uoluit quocumque simplicia corpora: que quodammodo uocat corporalia elementa ad duas materies primae que est elementum: non tamen corporale sed absque omni forma: putat in se consistat. Secundo autem considerandum est de hoc quod dicitur tria esse loca: cum autem locus sit terminus corporis continentis (ut dicitur in 4° physice) satis potest esse manifestum quod sit locus medium elementi: quod superficies supremi corporis continentis ipsum. de primo autem corpore quomodo sit in loco ostensum est in 4°. Sed quomodo medium quod non habet rationem continentis: sed contenti sit locus corporis grauis. uideatur dubitationem habere. Sed dicendum est quod (sicut dictum est in 4° physice) superficies corporis continentis non habet rationem loci secundum quod est superficies talis corporis: sed secundum ordinem situs: quem habet ad primum continentem: putat. scilicet magis et minus ei appropinquat. corpus autem graue in sua natura est maxime elongatum a corpore celesti propter eius materialitatem: et ideo debetur ei locus remotissimus a primo continente qui est propinquissimus medio: et ita superficies continentis corpus graue dicitur locus eius secundum proportionem ad medium. Unde signanter dicitur quod locus qui est circa medium est corporis subsistentis. Ex his autem que probata sunt: procedit ad propositum ostendendum ex corpore leui: sicut supra processerat ex corpore graui. necesse est enim corpus quod superferat esse in hoc loco medio: quia cum omne corpus sit in aliquo loco si corpus leue non esset in hoc loco medio: esset extra ipsum quod est possibile esse: quia extra hunc locum medium ex una parte est corpus celeste: quod est sine grauitate et leuitate ex alia parte est corpus terrestre quod habet grauitatem. non potest autem dici quod sit aliquis locus magis deorsum quam locus qui est corporis habentis grauitatem: quia locus qui est apud medium est proprius eius. Ex hoc autem patet quod impossibile est esse alius mundum: quia oporteret ibi esse aliquod corpus leue: et si in mundo ille esset supra hunc mundum: corpus leue esset supra locum celi. si autem esset infra hunc mundum: corpus leue esset infra locum corporis grauis quod est impossibile. Sed

L.c.41

L.c.43
Dubo.

L.c.41

huic rationi posset aliquis obuiare dicendo quod corpus leue est extra hunc locum medium: non secundum naturam: sed preter naturam: sed ad hoc excludendum subditur quod neque etiam preter naturam possibile est corpus leue esse extra hunc medium locum: quia omnis locus qui est alienius corporis preter naturam est alienius corporis secundum naturam. non enim deus uel natura fecit aliquem locum frustra: in quo. si non sit natura esse aliquid corpus: non autem inuenitur in re natura aliquid aliud corpus preter ista tria: quibus tria loca deputantur: ut ex dictis patet. unde neque secundum naturam neque preter naturam potest esse corpus leue extra hunc medium locum: et sic impossibile est esse multos mundos. Quod uero locus fuerat de medio elemento: quasi de uno quodam corpore subiungit quod posterius. in 3° et 4° dicitur quod sunt dicitur istius medium. diuidit enim in ignem: aerem et aquam que etiam est leuis per respectum ad terram.

De corporeis quidem igitur elementis: que quodammodo sunt: et quot: et quis unus: quisque locus. adhuc autem uniuersaliter: quot secundum multitudinem loca palam nobis ex dictis.

Argit.

De corporeis igitur elementis quena et quot sunt: et quis cuiusque locus: et quot insuper sunt in multitudine ipsa loca ex his que diximus patuit.

Ultimo epilogando concludit quod ex dictis manifestum est de corporeis elementis: que et quot sunt: et quis sit locus cuiuslibet eorum: et sicut sunt loca corporalia.

L.c.92

Ad autem non solus unus est sed et impossibile fieri plures. Adhuc autem quod sempiternus incorruptibilis existens et ingenitus dicimus primum dubitantes de ipso.

Argit.

Dicamus autem deinceps oportet mundum non solum unum esse: sed et plures esse non posse: et insuper perpetuum esse. Cum neque corruptione neque generatione subire possit: primo dubitatione de ipso allata.

Leuco. xix.

Postquam philosophus ostendit quod est unus solus mundus. hic ostendit quod impossibile est esse plures: et hoc necessarium fuit ostendere: quia nihil prohibet aliquid esse falsum: quod tamen contingit esse uerum. Circa hoc autem tria facit. primo ponit obiectionem ex qua uidetur ostendi quod possibile sit esse plures mundos, secundo soluit eam ibi. Considerandum autem iterum est. Tertio probat quod in solutione supponerat ibi. Hoc ipsum igitur restat ostendere est. Circa primum duo facit. primo dicit de quo est intentio: et quo ordine sit agendum. secundo inquit est. Dicit ergo quod post predicta restat ostendendum quod non solum sit unus mundus: sed quod etiam impossibile sit esse plures: et ulterius quod mundus sit sempiternus. ita. scilicet quod sit incorruptibilis tanquam nunquam desinens esse et ingenitus tanquam nunquam esse incipiens secundum suam opinionem: et hoc adiungit: quia uidetur prima consideratio aliquantulum deperdere ex secunda. si enim esset mundus generabilis et corruptibilis per compositionem et dissolutionem secundum amicitiam et litem: ut Empedocles posuit: possibile esset esse multos mundos. ita scilicet quod uno corrupto: alius postea generaretur: sicut ipse Empedocles posuit. Et quia tunc uere cognoscitur ueritas quantum ad dubitationes sunt solute que uidentur esse contra.

veritate. ideo prius opponere dubitationes circa hoc
ipm: ex quibus. s. v. q. sunt vel possint esse plures mundi.
huius enim solo est confirmatio veritatis. Deinde cum dicit.

Talidabitur enim vniq; sic in edentibus ipos
sibile vnu et solum esse ipm. In omnibus enim
his que natura: cum his que ab arte constan-
tibus generatis alter est ipsa sibi seipsa forma
et mixta cum materia: puta spera. Alter
spes et aurea et erea spera iterum circuli alte-
ra forma. et ereus et ligneus circulus. Quod quod
enim erat esse dicentes spera: aut circuli: non dice-
mus in ratione aurea: aut ereus: tamen non existi-
mus his de substantia. **S**i vero erea: aut aurea di-
camus. Et si non possumus intelligere: neque
sumere aliud aliquid proter singulare. Quia
doque enim nihil prohibet hoc accidere: pu-
ta si solum assumatur circulus: nihil enim mi-
nus aliud erit circulo esse: et huic quidem cir-
culo: et hec quidem species: hec autem spe-
cies in materia et singularium.

Talia si hoc pacto considerauerim impossibile
esse videbitur vnus ipm ac solus esse. Vniuer-
sis enim rebus que aut a natura aut ab arte sunt scilicet
aliud est ipsa per seipsam forma: et que est cum
materia mixta. Leu spera forma aliud est: et
aurea atque erea spera. Et circuli rursus alia est
ipsa forma: et eneus circulus ligneusque. Spe-
re namque quidditatem aut circuli assignantes
non aurum non es in ratione dicimus: quippe
cum hec substantie huius non sint. Si vero ene-
am aut aurea spera dicimus: et si proter sin-
gulare quicquid aliud intelligere aut sumere
non possumus: interdum enim ut hoc accidat ni-
hil obstat. Veluti si solus vnus circulus fue-
rit sumptus: non minus enim aliud esse circu-
li et huius circuli erit: et illud quidem forma: hoc
autem in materia forma erit ac singulare.

Ponit rationes ex quibus aliquis posset dubitare estimas pole
esse que sunt plures mundi: vni primum mittit que sic in edentibus. s. sibi
ratione que sequitur: videbitur esse ipse ipm. s. mundum esse vnum: et
solum subintelligendum est ex necessitate. non enim se-
quens ratio probat que necesse sit esse plures mundos: quod
equipollet ei quod est impossibile esse vnum solum mu-
dum: sed probat que possibile est esse plures mundos: quod
equipollet ei quod est non necesse esse vnum solum mundum. Ad
hoc autem ostendendum inducit rationem que continet duos syllogis-
mos: quorum primum primo ponit. scilicet secundum sibi. Quorum
autem est forma quedam ratio. s. primum syllogismus talis est. In
omnibus sensibilibus que sunt ab arte: vel a natura. alia est consi-
deratio forme sibi seipsa considerate. alia est consideratio forme
me: puta est in materia: sed celum est quoddam sensibile habens
formam in materia. ergo alia est consideratio absoluta forme
ipsius puta considerat in vniuerso. et alia est consideratio forme ip-
sius in materia puta considerat in particulari. primo ergo ponit
maioris. 2. minoris sibi. Quia igitur est celum ratio. Tertio i-
fert conclusionem sibi. Si autem singularium ratio. Dicit ergo pro-
que in omnibus existentibus et generatis. s. factis: vel a natura vel

ab arte alter est sibi nostra consideratione ipsa forma
sibi seipsam considerata: et alter est ipsa forma mixta cum
materia: sibi quod accipit: puta est coniuncta cum materia. et hoc primo
manifestat per exemplum in mathematicis in quibus est
magis manifestum eo quod in ratione eorum non ponit materia sensi-
bilis. alter est cui sibi consideratione nra ipsa spes spera
et alterum forma spera in materia sensibili: puta signifi-
cat: cui dicitur aurea vel erea spera: et sibi aliud est ipsa forma
circuli: et aliud est quod dicitur ereus aut ligneus circulus: et
hoc manifestat: quod cum dicimus quod quod erat esse. i. diffini-
tina ratione spera: aut circuli non ponimus in eis ratione aurea
et ereus: tamen hoc quod dicimus aureus: aut ereus non sunt
de eorum substantia: quia. s. significat diffinitio. **S**ed vbi ma-
gis esse dubium in rebus naturalibus: quarum forme non
possunt esse nec intelligi sine materia sensibili: sicut simum non potest
esse nec intelligi sine uaso: sed tamen forme naturales quauis non
possunt intelligi sine materia sensibili in corpore: putant tamen intelligi
sine materia sensibili signata: que individuationis et singula-
ritatis est principium: sicut pes non potest intelligi sine carni-
bus et ossibus: potest tamen intelligi sine his carnibus et ho-
ssibus. Et id subdit que si non possumus intelligere neque
sumere in nra consideratione aliquid aliud proter singulare. i.
proter materiam que includit in ratione singularis. s. puta est
signata: quod quicquid nihil prohibet hoc accidere: ut. s. non pos-
sit forma intelligi sine materia sensibili: sicut si intelligamus
circulum sine materia sensibili: nihilominus tamen in naturalibus in
quibus hoc accidit: que non intelligit forma sine materia: alia
est ratio rei in corpore accepte: et in singulari: sicut hois et huius
hois: puta si dicamus que aliud est esse circulo: et huic cir-
culo. i. alia est ratio diffinitiva vtriusque: hec quidem scilicet
ratio rei in corpore: est spes. i. ipsa ratio spei. hec autem ratio rei in
particulari significat rationem spei in materia determinata: et
est de numero singularium. Deinde cum dicit.

Quia igitur est celum sensibile singularium vniq;
erit: sensibile enim omne in materia existit.

Celum igitur celum sensibile sit singulare erit **Argir.**
perfecto. Sensibile enim omne in materia est.

Ponit minorem syllogismum inducit: et dicit que cum celum
i. mundus sit quoddam sensibile necesse est que sit de nu-
mero singularium: et hoc ideo: quod omne sensibile habet esse ma-
teria: id autem quod est forma non in materia: non est sensibi-
le: sed intelligibile tamen. qualitates enim sensibiles sunt
dispositiones materie. Deinde cum dicit.

Si autem singularium: altera vniq; erit huic que
dem celo esse: et celo simpliciter. Alterum igitur hoc
celum: et celum simpliciter: et hoc quidem ut spes et
forma: hoc autem ut materie mixtum.

Singulare autem est: aliud esse huiusce celi: et **Argir.**
celi simpliciter erit. Est ergo aliud hoc celum
et simpliciter celum. Atque hoc est ut species atque
forma: illud ut cum materia mixtum.

Ponit conclusionem: et dicit que si celum. i. mundus est de
numero singularium: ut ostensum est: alter erit esse huic ce-
lo simpliciter dicto et celo simpliciter. i. vltimo sumpto. i. alia erit ratio
vtriusque: et sic sequitur que alterum sit sibi considerationem.
hoc celum simpliciter dicitur: et celum vltimo sumptum. ita. s. que hoc ce-
lum vltimo sumptum: sit forma coniuncta materie: quod non
est sic intelligendum: que in ratione rei naturalis vltimo sum-
pte: nullo modo cadat materia: sed que non cadit in eius
ratione materia signata. Deinde cum dicit.

Quorum autem est forma quedam: et spes: aut sunt
aut contingit plura facta esse singularia.

Primus

Argir. **Quorum autem forma quedam: et spes est eorum aut sunt: aut esse plura singulariter possunt.**

Ponit scdm syllogismu q talis est: quozicunq est forma in materia: aut sunt aut contingit esse plura in diuina vnus spci: sed hoc celu significat forma in materia: vt bene est. ergo aut sunt: aut pnt esse plures celi. Circa h aut pmo ponit maiorē. scdo manifestat eaz ibi. **S**ive eni sunt spes et. Tertio infert conclusionē ibi. Itaqz aut sunt et. **M**inorē supponit ex pmissio syllogismo. dic ergo pmo q oia illa quoz est forma quedā spes. a. q. nō sunt ipsa forma et species: aut sunt plura singularia vnus species: aut contingit fieri plura. illa vō que ipsa met sunt forme et species subsistere: sunt sbe. separe: et non pnt esse plura vnus spci. Deinde cum dicit.

Sive eni sint spes: que admodu dicuntur qdā necesse hoc accidere: siue etiā separati nullū taliū nihil minus. In oibus eni sic videmus quozicunq substantia in materia est plura et infinita entia que eiusdem speciei.

Argir. **Quia si sunt ut quodam inquant forme: hoc accidere sane necesse ē. Sin nihil sit taliū separati nō min⁹ idē euenire necesse ē. In oib⁹ eniz hisce quoz sba in materia est: plura esse et infinita ea que sunt eiusdem speciei videmus.**

Manifestat pdictā ppositiōē taz fm opinione platonica q fm opinionem ppositā: et dicit siue sunt spes. a. ideo kparate sicut platonici dicūt: necesse est hoc accidere. s. q. sunt plura in diuina vni spci: q. spes separe ponitur sicut exemplar: et sensibilis: possibile est autē ad vni exemplar fieri multa exemplata: sine et nullū taliū. **N**ulla spes separe existat: nihilominus plura in diuina pnt esse vni spci. videmus eni in oibus sic accidere: quoz sba. a. essentia: que significat diffinitio est in materia signata: q sunt plura in o. in diuina vnus spci: et hui⁹ rō est: qz cū materia signata vō sit de ratioe spci: rō spci pot differēt saluarū in hac mā signata: et illa: et ita plura pnt cōidm q vni spci. Deinde cum dicit.

Itaqz aut sunt plures celi: aut contingit esse plures. **E**x his qdē igit suspicabit vtiqz aliqz et esse: et qd contingit plures celos esse.

Argir. **Quare aut plures sunt celi: aut plures esse pfecto vni. Ex his igit quispiā existimauerit et esse plures celos: et eni esse posse.**

Infert conclusionē interā. s. q. aut sunt plures celi: aut contingit esse factos plures celos. **C**ultimo autem epilogat qz ex pmissis possit aliquis suspicari q vel sunt vel possunt esse plures mundi. **S**ed vñ hic esse cōtrarietas inter Aristote. et Plato. nā Plato in symoco ex vnitatē exemplaris pbant vnitatē mundi: hic aut Arist. ex vnitatē spci separe concludit possibile esse q sunt plures mundi. **S**ed pōr dupl ruderū. vno modo ex parte ipsius exemplaris: qd qdē si sic sit vniū q vnitatē sit esse: et natura eius: necesse est exemplari etiaz imitari exemplar in sua vnitatē. Et tale est primū exemplar separe. **U**nde et mūdū qui est primū exemplatū necesse est esse vniū: et fm hoc pcedit pbatio Platonis: si vō vnitatē non sit esse natura exemplaris: sed sit pter essentia eius: sic exemplatū poterat assimilari exemplari in eo quod pertinet ad eius spem: pnta irōne hominis vel equi: non autem quātum ad ipsam vnitatē

et hoc modo pcedit hic ratio Aristote. **A**lio modo pot solui ex pte exemplari: qd tanto est pfectius: quanto magis assimilatur exemplari: alia ergo exemplata assimilatur exemplari vni fm vnitatē spci: nō fm vnitatē numeralē materialē: sed celi qd est pfectu exemplatū assimilatur suo exemplari fm vnitatē numeralē. Deinde cū dicit.

Considerādū autem itez qd hor dō bene et qd bene nō. **A**lterā quidē igit esse rōne eā q sine materia: et eā que in materia forme bene qdē dō: et sit hoc vey: sed nihilominus: neqz vna necessitas pp hoc plures esse mundos neqz contingit factos esse plures: siquidem iste ex tota est materia: que admodum est.

Considerādū autem rursus est: qdnā hor dō recte et qd non recte. **A**liā igit esse forme rōne eā que sine materia est. **A**liā eā que in materia est recte pfecto dō: atqz verum esse ponat. **N**ulla tū ob idipm mūdōs aut plures eē: aut plures eē posse necessitas est: si b vniuersa ex materia cōstat: et vt constare vñ.

Soluit obiectionē predictā. et primo ponit solutionē scdo manifestat eam ibi. **S**ic aut forte et. **D**icit ergo primo q opz iterum ad solnendum dubitationem p predictam considerare quid dicat bene et quid non bene. **E**ni oia pmissa sunt vā: necesse est conclusionē esse verā. dicit igit q bñ dicitū est: q altera sit rō forme: ea. s. que est sine mā: et ea que est cū mā. hoc cedatur tanqz vey: et sic concedatur conclusio primi syllogismi que est minor secundū: sed non sequitur ex necessitate. ppter hoc q sunt multi mūdū: vel q possunt esse plures: si verus sit q iste mūdū sit ex tota sua materia sicuti est verus: et infra pbabitur. maior enim ppositio syllogismi. s. q. illa que hnt formam in materia possunt esse multa in mero vnus spci: non hz veritatem nisi in illis que nō constant ex tota sua materia. Deinde cum dicit.

Sic autem forte magis qd dō: erit manifestū. **S**i eni est simitas caruitas in naso: aut carne: et est materia simitati caro: si ex oib⁹ car nib⁹ vna fiat caro. et existat in hac simū nihil vtiqz aliud erit simū: neqz continget factus esse. **S**ilr aut et si homini sunt materia carnes et ossa. si ex oi carne et oibus ossibus hō fiat i possibilib⁹ existentib⁹ dissoluta esse: nō vtiqz ptinget esse aliū hoiez. silr autem et in alijs. **D**ino eni quozicunq est substantia in subiecta quadā materia. hor nihil cōtingit factum esse non existente quadam materia.

Hoc autem modo fo: sitan id qd dō magis patebit. **S**i eni simitas pcauitas est in naso aut in carne carozq materies est simitatis si oibus ex car nib⁹ vna fieret caro: atqz in hac simitas eē orta: nullū aliud simū aut esset aut fore oino posset. **S**imili quoqz modo si materies in hoie caro est: atqz ossa: si vniuersa ex carne atqz ossibus fieret hō: atqz illa ois solui non possent: alius hō pfecto esse nō

L.c.93

Argir.

L.c.94

Argir.

posset. Eadem fuerit et in ceteris ratio. Om-
nino enim quorum substantia in subiecta ma-
teria quadam est: eorum nihil oriri potest: si
non aliqua materia sit.

Manifestat quod dixerat per exemplum. et primo po-
nit exempla. scilicet adaptat ad propositum ibi. Celum autem
est quidem singularium etc. Primo ergo ponit exem-
pla illius quod dictum est. similitudo enim est curritas in na-
so aut in carne: et ita caro est materia similitudo. si ergo
ex omnibus carnibus fieret una caro. si unus natus: et in
hac esset similitudo: nihil aliud aliud esset similitudo: neque pos-
set esse. Et eadem ratio est de homine cum carnes et ossa sunt
materia hominis: si ex omnibus carnibus et ossibus fieret unus
homo. ita. scilicet quod nullo modo possent dissolui: non posset
esse aliquis alius homo quam unus. si vero possent dissol-
ui possibile esset illo homine corrupto alium hominem esse
sicut dissoluta archa: ex eisdem lignis fit alia archa: et
ita etiam est in aliis. et huius ratione assignat: quod nihil eo-
rum quorum forma est in materia: potest fieri si non affuerit
propria materia. sicut domus non posset fieri si non sunt
lapides et ligna: et ita si non sunt alie carnes et ossa pro-
ter ea ex quibus componitur unus homo: non poterit fie-
ri alius homo proter illum. Deinde cum dicit.

Celum autem quidem singularium: et eorum que ex
materia: sed si non ex parte ipsius constat: sed ex
omni esse quidem ipsi celo: et huic celo alterum est.
Non tamen neque utique erit aliud: neque utique
continget factos esse plures propter omnem
materiam comprehensam esse.

Celum autem est quidem singulare: et ex
materia constat. Sed si non ex ipsius mate-
riei parte sed ex universa materia constat: esse
quidem ipsius celi atque huiusce celi aliud est:
non tamen aut aliud erit: aut plures fieri pos-
sunt: propterea quod universam hoc mate-
riam est complexum.

Adaptat ad propositum: et dicit verum esse celum esse de
numero singularium: et eorum que ex materia constituitur.
non tamen ex parte sue materie: sed ex tota sua materia. et ideo quod quis
sit alia ratio celi et huiusmodi celi: non tamen potest esse aliud celum: pro-
hoc quod tota materia celi apprehensa est sub hoc celo.

Sciendum est autem quod quidam aliis modis probant possi-
bile esse plures celos. **Q**uo modo sic. mundus factus
est a deo: sed potentia dei cum sit infinita non determina-
tur ad istum solum mundum: ergo non est rationabile quod non pos-
sit facere etiam alios mundos: aut faceret eos simi-
les huic mundo: aut dissimiles: si omnino similes essent fru-
stra: quod non competit sapientie ipsius. si autem dissimiles:
nullus eorum comprehenderet in se omnem naturam cor-
poris sensibilis: et ita nullus eorum esset perfectus: sed ex
omnibus constitueret unus mundus perfectus. **A**lio
modo potest argui sic: quanto aliquid est nobilius: tanto
eius species est magis virtuosa: mundus autem est nobi-
lius: qualibet re naturali hic existente. igitur cum species rei
naturalis hic existens: puta equi: aut bouis possit pro-
ficere plura individua: multo magis species totius mundi
potest plura individua perficere. **S**ed ad hoc dicendum
est: quod maioris virtutis est facere unum perfectum quam fa-
cere multa imperfecta. singula autem individua rerum na-
turalium que sunt hic sunt imperfecta: quod nullum eorum com-

prehendit in se totum quod pertinet ad suam speciem: sed mun-
dus hoc modo perfectus est. unde ex hoc ipso eius species
ostendit magis virtuosa. **T**ertio obicitur sic. meli-
us est multiplicari optima quam ea que sunt minus bona
sed mundus est optimus. ergo melius est esse plures
mundos quam plura animalia: aut plures plantas. **E**t
ad hoc dicitur quod hoc ipsum pertinet ad bonitatem mundi
quod sit unus: quod unum habet rationem boni. videmus enim quod per
divisionem aliqua decidunt a propria bonitate.

Hoc ipsum igitur restat ostendere. quod ex omni naturali et sensibili constat corpore.

Incipiamus autem primum. quid di-
cimus esse celum et quotiens: ut ma-
gis nobis manifestum fiat quod
queritur.

Restat ergo hoc demonstrare. **E**x universa
solumque ipsum naturali corpore sensibilique
constare. **Lectio. xx.**

Posita solutione inducta. hic philosophus probat quod sup-
posuerat. scilicet quod mundus consistat ex tota sua
materia. et primo dicit de quo est intentio: et quo ordine
sit procedendum dicens quod hoc ipsum restat ostendere ad
complementum premissae solutionis quod mundus consistat ex omni
corpore naturali et sensibili: quod est materia eius: sed ante
quam hoc ostendamus oportet primo dicere quid significet per
hoc nomen celi: et quot modis dicatur: ut id quod querit
magis possit manifestari. **S**ecundo ibi.

Quo quidem igitur modo celum dicimus substantiam
extreme totius circulationis: aut corpus natu-
rale: quod est in extrema circumferentia totius.
Consuevimus enim extremum et quod sursum maxime
vocare celum: in quo et diuinum esse locatum esse
dicimus. **A**lio autem sursum modo primum
corpus extreme circumferentie totius: in quo
luna et sol: et quedam astrologorum. et tamen hec in celo
esse dicimus. **A**d huc autem aliter dicimus celum
primum corpus ab extrema circumferentia. totum
enim et omne consuevimus dicere celum.

Dicamus autem primum quidnam celum esse dici-
mus: atque quot modis: quo magis id nobis
manifestum quod queritur fiat. **Q**uo igitur
modo celum dicimus substantiam ultime uni-
uersi conuersionis: aut id naturale corpus quod
est in ultima universi conuersione. **A**ltimum
enim superius corpus celum maxime consue-
uimus appellare: in quo et universum diui-
num. dicimus esse. **A**lio modo celum id corpus
vicinum: quod est proximum ultime universi
conuersioni: in quo luna et sol: et nonnullae stel-
lae sunt collocate. **H**ec enim in celo dicimus
esse. **I**nsuper alio modo dicitur celum id corpus
quod a conuersione ultime pertinet: totum enim
ac universum celum dicere consuevimus.

Ex requirit propositum. et primo ostendit quot modis dicatur
celum. scilicet ostendit principale propositum ibi. **T**riplex autem
etc. **C**irca primum ponit tres significaciones celi. **Q**uo

L. c. 25

Argir.

Rones
quod pos-
sit suade-
ri possi-
bilitas
plurium
mundo-
rum.

ter. c. 69

Argir.

Argir.

eni mo di celū substātia quedā: que est extrema circu-
latiōis toti. i. q̄ in toto vniuerso est extrema: et circu-
lariter mouet. Et q̄ exposuerat significatiōē nois p
substātia: cuius rō trascēdit p̄sideratiōē nālem cui
ptineat ad p̄sideratiōē metaphysice adhibet aliā ex-
positiōē. in eadē tñ significatiōē dicēs q̄ celū est cor-
pus nāle: qd̄ est in extrema circūferentia toti. Et hec
expositio est magis ppria scie nāli. pbat aut̄ hāc signi-
ficatiōē ex p̄suetudine loquēdi: q̄ noibus est vtēdi
vt plures: sicut dicit in scdo thopicor. Cōsueuerunt
enī hoies vocare celū id qd̄ est extremū toti mundi. et
qd̄ est maxime sursum: nō qd̄ fm q̄ sursum accipitur i
scia nāli: put. s. est termin⁹ mor⁹ leuū. sic enī nihil ma-
gis est sursum q̄s loc⁹ in quē fert ignis: sed sumitur hic
sursum fm cōem modū loquēdi: put id qd̄ est remoti-
us a medio vocatur sursum. Cōsueuit etiam vocari
sursum: id qd̄ est loc⁹ oīum diminoz: vt dicunt corpa
celestia que nō oīa sunt in suprema spera. Et scien-
dū q̄ diuina dicunt substātie imateriales et incorpo-
ree: dcm̄ est enī supra q̄ oēs hoies locū qui est sursum
attribuunt deo. Et scdo modo dī celū nō solū supre-
ma spera: sed totū corp⁹ qd̄ p̄tinuaf cū extrema circū-
ferentia totius vniuersi. i. oēs spera celestū corpoz
in qbus sunt luna et sol: et quedā stellaz. s. aliū qnqz pla-
nete. nam stelle fixe sunt in suprema spera fm opinio-
nē Arif: q nō posuit aliā sperā esse stellaz fixaz. Hanc
ē significatiōē pbat p cōem vsū loquēdi. dicim⁹
enī solē et lunā et alios planetas eē in celo. vñr aut̄ hec
corpa p̄tinuari cū suprema spera: pp p̄uenientiā in nā-
qz. s. sunt incorruptibilia: et circulariter mobilia: nō at-
ita q̄ ex oib⁹ sit vñr corpus p̄tinuū: q̄ sic eoz nō pos-
sent esse files et diuersi motus. p̄tinuū est enī cū mor⁹
est vnus (vt dī in 5 metaphy.) Tertio modo dī celū
totū corpus qd̄ p̄tinet ab extrema circūferentia. i. a su-
prema spera. et hoc pbat ēt ex vsū loquēdi: q̄ p̄ueni-
mus totū mūdū. et oē. i. vniuersum vocare celū. Est at̄
p̄siderandū q̄ celum his tribus modis dī nō equivo-
ce: sed analogice. s. per respectū ad vñr p̄mū. P̄mo
enim. et principālī dī celū suprema spera. Scdo autez
alie spera celestes ex p̄tignitate quā hūt ad supream
spera. Tertio modo vniuersitas corpoz fm qd̄ con-
tinetur ab vltima spera. Deinde cum dicit.

Lec. 6.
L.c. 8.

L.c. 97

Argir.

Triplr aut̄ dicto celo: totū ad extrema cir-
cūferentia p̄tentuz ex omni necesse constare
naturali et sensibili corpore: ppter neqz esse
nullū ex celū corp⁹. neqz p̄tingere factū esse.

Cum igit̄ celū trib⁹ modis dicat̄ totuz id
qd̄ ab extrema p̄uersiōe p̄tinet ex vniuerso
naturali sensibilib⁹ corpe cōstare necesse est.
p̄pterea qd̄ extra celū neqz est quicqz cor-
pus: neqz esse omnino potest.

Ostendit ppositū. et p̄mo ostendit q̄ nō est aliqd̄ corp⁹
sensibile extra celū tertio mō dcm̄. i. extra hunc mūdū
scdo ostendit q̄ nō est extra ipm̄ aliquid corz que sequit̄
tur ad corpa uālia ibi. Similiter autem manifestum
ē. Circa p̄mū tria facit. p̄mo pponit qd̄ intēdit.
scdo pbat ppositū ibi. Si enī ē. Et tertio cōclūdit
p̄ncipale intētib⁹. Manifestū igit̄ ex dictis ē. Dīc̄
ergo p̄mo: q̄ cū triplr dicat̄ celū nunc intendimus de
celo tertio modo dicto fm q̄ celū dī totū qd̄ p̄tinetur
ab extrema circūferentia: et hoc celū necesse est q̄ con-
stet ex oī corpe sensibili et nāli qd̄ est eius mā: et sic con-
stat ex tota sua materia pp hoc q̄ extra hoc celū nullū

corpus est: nec contingit esse. Deinde cum dicit.
Si enī est extra extremā p̄feriam corpus
physicū: necesse ipm̄ aut simpliciu⁹ esse cor-
porum: aut compositorum: aut fm naturā:
aut p̄ter se naturam habere.

Mā si extra vltimā cōueriōē corpus sit
nāle: ipm̄ aut simpliciu⁹ quippiā corporum
aut cōpositoꝝ esse: et aut fm naturam: aut p̄-
ter naturam sese habere necesse est.

Probat ppositū et p̄mo ostendit q̄ nullū corpus est ex-
tra celū. scdo q̄ nullū pōt eē ibi. Sed ēt neqz scū esse
ē. Circa p̄mū duo facit. p̄mo p̄mittit quādā diuisiōē
p̄ quā manifestat ppositū. s. o excludit singula mēbra
diuisiōis ibi. Simpliciu⁹ qd̄ igit̄ ē. Ostendit ergo p̄-
q̄ si est aliqd̄ corpus physicū. i. naturale extra p̄ferias
i. circūferentiā. necesse est q̄ id corpus: aut sit de nūe-
ro simpliciu⁹ corpoz: aut de nūero p̄positoꝝ. Itē necē
est: vel q̄ sit ibi h̄z nāz vel p̄ter naturā. Deinde cū dicit.

Simpliciu⁹ qd̄ igit̄ nulluz vtiqz erit. Qd̄
enī circūferē: oīus est: qm̄ non contingit p-
mutare suū locū: sed et neqz quod a
medio possibile: neqz quod in medio sub-
stans: fm naturam quidem enim non vtiqz
erit. Alia enim ipsoꝝum p̄pria loca.

Simplicium igitur corporū quicqz oīno
non erit. Demonstratū est enim id qd̄ orbe
fert. mutare suū locū non posse. At neqz id
esse pōt qd̄ e medio fert: neqz etiā id qd̄ sub
oibus collocat̄. Et enī natura quidē ibi nō
erūt. Alia nāqz sunt ipsoꝝum p̄pria loca.

Excludit singula mēbra diuisiōis. et p̄mo ostendit
q̄ extra extremā sperā nō est aliqd̄ corpus simplex fm
naturā. Quia corpoz simpliciu⁹ quoddā est circulari-
ter motū: quoddā est qd̄ mouet a medio: quoddāz qd̄
mouet ad mediū et in medio subsistit oibus alijs vt su-
pra habitū est. Nullū aut̄ hoz pōt esse extra extremas
circūferentias. (Ostensum est enim supra in 6° phys.)
q̄ corpus qd̄ circulariter fert: nō p̄mutat p̄p̄ius locū
fm totū nisi solū rōne. sic igit̄ nō est possibile q̄ corp⁹
qd̄ circulariter fert. trāsserat ad aliqd̄ locū extra eum
in quo est. hoc aut̄ sequeret si eēt aliqd̄ corp⁹ circulari-
ter motū extra huius circūferentiam: sicut in suo loco
naturali: et per quā rōne eēt naturalis illi corpi: circula-
riter moto: p̄ candē rōne esset naturalis huic corpi
qd̄ in hoc mūdo circulariter fert. De aut̄ corpus natu-
raliter fert ad suū locū naturalē. sequeret ergo q̄ illud
corpus circulariter motū trāsseret ad locū suū: qd̄
est impossibile. Similiter ēt non est possibile esse extra
extremā circūferentiā: corpus leue qd̄ mouet a medio
neqz ēt corpus graue qd̄ substat alijs corpozib⁹ in me-
dio. Si enim dicat̄ q̄ sit extra extremā circūferentiam
naturaliter hoc esse nō pōt: qz habent alia loca natura-
lia. s. infra extremā circūferentiam totius: ostensum est
aut̄ supra q̄ oīum grauiū est vnus numero locus: et si
militet oīus leuū. Uñ nō est possibile q̄ ista corpa sint
naturaliter extra extremā circūferentiā totius. et est sci-
endū q̄ ista rō et in quātūm ad corpus circulariter mo-
tum et in quātūm ad corpus quod mouetur moto re-
tro: h̄z necessitatē: ex eo qd̄ supra probatum est: q̄ tā-
tum vnū est extrēmū et vnū mediū. Secūdo ibi.

Argir.

Argir.

L.c. 85

Et p̄ter

Preter nām aut siquidē sunt. alij cuidaz erit fm nāz qui extra loc°. Eū eniz qui huic pter nām: necessariū alij eē sz nām: sed non erat aliud corp° pter hoc. Nō igit est nulluz possibile simpliciu extra celū esse corpus.

Si hō pter naturā sunt: alij cuiusdam cor por exterioris ille loc° competet fm naturā. Qui nāqz huic preter naturā tribuit: is alij cōpetat fm naturā necesse est. At nulluz ali ud preter hec in rōne rez simplex est corp°. Impossibile est ergo corporum extra celuz quicqz simplicium esse.

Ostendit q nullū corpus est extra celū pter nām: qz il le locus alicui corpori eēt nālis: locus. n. q est vni corpi pter nām: necesse est q sit alicuius corporis fm nāz: qz si alicui loco deesset pprimū corpus: locus ille effet frustra: sed non pōt esse q ille loc° sit nālis alicui corpo ri: nō. n. ē nālis: neqz corpori circulariter moto: neqz cor pori leui aut graui: ostēsum est aut supra q nullū aliud corpus est pter ista. Sic igit p q nullū corp° simplex est extra celū: neqz fm nām neqz pter nām. Tertio ibi.

Si autē nō simpliciu neqz mixtoruz neces se enim esse simplicia: mixto existente.

Quod si corp° simplex nequeat vllū eē: ne qz quicqz mixtorū etiā esse potest. Sint enī z simplicia: si sit mixtum necesse est.

Probat q nō sit ibi aliquod corpus mixtum: qz si nō est ibi aliquod simpliciu corpor: sequit q nō sit ibi et aliquod corpus mixtum: vbiqz. n. est corpus mixtu necesse est ibi esse corpora simplicia que sint in mixto: z mixtum sortitur locū naturalem fm corpus simplex: quod in eo dominatur. Deinde cum dicit.

Sed z neqz factum est possibile. Aut eniz fm naturā erit: aut preter naturam: aut sim plex: aut mixtum. Quare itez idē veniet ser mo. Nihil enim differt cōsiderare si est: aut si factum esse possibile.

At hō neqz fore ēt pōt. Aut eniz pter na turā: aut fm nāz: z aut simplex aut mixtum identidē erit. Quare eadē rō sane reddidit. nihil enī refert si sit: an fore possit cōsiderare.

Ostendit qz ēt extra celū nō cōtingit esse aliqd corp°: vñ dicit q nō est possibile fieri aliqd corpus ex celū: qz aut esset ibi fm nām: aut pter nām: z itez. aut esset sim plex: aut mixtu: z qz quid horz def: erit eadē rō: que est supra: qz non differt fm rōnes pmissas: an sit aliqd cor pus extra celū: vel possit ibi fieri: qz rōes pmissas vtrū qz cōcludunt: qz in sempiternis nō differt esse z posse (vt dr in tertio physicoz.) Deinde cum dicit.

Manifestuz igit ex dictis: qz neqz est ex tra neqz attingit factā esse corpis molē nulli us ex oi enim est ppria materia totus mun dus. Materia eniz erat ipsi corpus natura le sensibile. Itaqz non sunt plures celi: neqz fuerunt: neqz cōtingit fieri plures: sed vñ z solum z perfectum est istud celum.

Patet igit ex dictis nec esse nec fore pos se vllius extra celū corporis molem. Ani uersus enim mūdus ex sua tota materia cō stat. Materia nāqz ipsius naturale est atqz sensibile corpus. Quare neqz nunc plures sunt celi: neqz fuerit: neqz etiā fore possunt: sz vnicum est hoc celum atqz perfectum.

Concludit cōclusionē principaliter intentā. Et dicit manifestū esse ex dictis: qz extra celū neqz est aliqua mo les cuiuscūqz corporis: neqz cōtingit ibi tale aliqd fieri: qz totus mūdus est ex tota materia sua ppria. male autē mundi est corpus naturale sensibile. Nec est intelli gendum qz velit probare nullū corpus sensibile esse ex tra celū ppter hō qd est ex tota sua mā: sed potius eōuer so. vti aut illo mō loquēdi ppter hoc q ista duo inui cē conuertunt. pcludit igit q neqz sunt in pnti plēs ce li: neqz fuerunt in pterito: neqz vnqz poterūt fieri in fu turo: sed istud celū est vñ: z solū z pfectū: vtpote pntis ex omnibus suis partibus: siue ex tota sua materia.

Inul autem manifestuz: qz neqz locus neqz vacuuz neqz tempus est extra celum.

Patet isup neqz locū extra ce

Postqz pbs ostendit q extra celū nō est aliquod corpus sensibile nec potest esse. hic ostendit q extra celū nō est aliqd eorum que consequuntur ad corpora sensibilia. Et primo ostendit pposituz se cundo ostendit qualia sint que extra celum nata sūt ēt ibi. Propter quod quidē neqz in loco rē. Circa pri mū tria facit. primo proponit quod intendit. secūdo p bat ppositum ibi. In omni enim loco rē. Tertio in fert cōclusionē intēra ibi. Manifestū igit rē. Dicit ergo primo q simul cum hoc quod probatuz est extra celū nō esse corpus sensibile: manifestum est q extra ce lum neqz est locus neqz vacuum: neqz tempus (de his enim tribus determinatur in 4° phys.) sicut d quibus dam consequentibus corpa nālia. Deinde cum dicit.

In omni enim loco possibile existere cor pus. Vacuū autē esse dicunt: in quo nō existit corpus: possibile autē factum esse.

In omni nāqz loco corpus esse pfecto potest. Vacuū autē id esse dicūt: in quo cor pus non est sed esse potest.

Probat pposituz. primo quidē quantū ad locū. In oi enim loco possibile est existere corpus: alioquin locua esset frustra: sed extra celū nō est possibile existere aliqd corpus vt probatū est. ergo extra celū non est vacuum: illi eniz qui ponūt vacuū: diffiniūt vacuū esse locum in quo nō existit corpus: sz impossibile est sic esse. ergo ex tra celum nō est vacuū. Est aut sciendū q stoicipo snerit vacuū infinitū: in cuius quadaz pte est mūdus: z ita redinquit fm eos q extra extrema circūferentiam sit vacuū. Quod quidē tali imaginatione probare vo lebāt si eniz esset aliqs in extrema circūferentia celi. aut posset extēdere manū suā: aut nō: si non posset: ergo im pediret ab aliquo extrinseco existente: z rediret eadem questio de illo extrinseco. si in extremo eius aliquis cri stens posset vltra manū porrigere: z ita vel pcedere tur in infinituz vel veniet ad extremū corpus vltra qd homo ibi existens non posset manū porrigere quo da

Argir.

ter. c. 99

Argir.

per totū

Argir.

Stoico
ruz sūia
o vacuo

Argir.

Argir.

ter. c. 98

Argir.

ter. c. 92

Dilutio alexa. ad rationes stoicorum de vacuo

to: sequitur quod extra id possit esse corpus: et cum non sit extra erit vacuum. Ad hoc autem respondet Alexander dicens positionem esse impossibilem: cum enim corpus celi sit impassibile non est receptivum alicuius extranei. unde si ex hac impassibili positione sequitur aliquid inconueniens non est curandum. Sed ratio non videtur esse sufficientis: quia impossibilitas huius positionis non est ex parte huius quod est extra celum: sed ex parte ipsius celi: nunc autem agitur de eo quod est extra celum. unde eadem ratio est si totum vniuersus esset terra in cuius extremo posset esse homo. Et ideo oportet aliter dicere sicut ipse etiam dicit: quod manum suam extra extendere non posset homo in extrema circumscriptione constitutus: non propter extrinsecum impediens: sed quia de natura omnium corporum natura limum est quod continentur infra extremam circumscriptionem celi. alioquin celi non esset vniuersus. unde si esset aliquid corpus quod non deberet a corpore celi sic contineri: id nihil prohiberet esse extra celum sicut substantie spirituales ut infra dicitur. Quod autem non sit vacuū extra celum probat alexander. quia aut illud vacuū erit finitum aut infinitum. si finitum: oportet quod alicubi terminetur et redibit eadem quod vtrius extra id possit aliquis manus extendere: si autem sit infinitum: aut ergo ista potentia vacui erit frustrata: aut oportebit ponere corpus infinitum quod possit recipi in infinito vacuo. Et tunc si sit vacuū extra mundum. similiter se habet mundus ad aliam partem vacui: sicut ad istam in qua est mundus. ergo ista non est propria locus eius. nulla ergo est causa quare in hac parte vacui inaneat. si autem mundus non feratur magis ad unam partem quam ad aliam: quia in vacuo non est differentia: fertur ergo ad omnem partem: et ita mundus destruetur. Tertio ibi.

Probat id alex. quod vacuū non sit.

lex. c. 100

Argit.

Lec. 17 lex. c. 101

Argit.

Est autem tempus numerus motus. Quod autem sine physico corpore non est. Extra celum autem ostensum est: quia neque est: neque contingit fieri corpus. Manifestum igitur quod neque locus neque vacuū neque tempus est exterius. Tempus vero motus numerus esse constat: et motus sine naturali corpore nullus est. At de monstratum est extra celum nec esse corpus nec etiam esse posse. Patet ergo neque locum extra celum esse: neque vacuum neque tempus. Probat quod extra celum non sit tempus. tempus enim est numerus motus (ut patet in 4^a phys.). motus autem non potest esse sine corpore naturali: corpus autem nec est nec potest esse extra celum (ut probatum est.) ergo extra celum non potest esse nec tempus nec motus. Deinde cum dicit. Propter quod quidem neque in loco esse que ibi sunt apta nata esse. Neque tempus ipsa facit senescere. Neque etiam vllius vna transmutatio eorum que super eas: que maxime extra ordinatam lationem. Quo circa neque apta sunt ea que illic sunt esse in loco: neque tempus senescere ipsa facit neque vllius eorum est vlla mutatio que super extrema sunt disposita latione. Ostendit qualia sunt ea que sunt extra mundum: et circa hoc duo facit. primo concludit ex premisis eorum qualitatem. secundo ostendit ex his idem quod communiter dicitur ibi. Et enim quemadmodum etc. Circa primum duo facit. primo remouet ab eis additionem eorum que sunt hic.

secundo ostendit propria conditione eorum ibi. Sed in alterabilia etc. Dicit ergo primo quod ex eo quod extra celum non est locus: sequitur quod ea que ibi sunt nata esse: non sunt in loco: et hoc quidem Alexander dicit posse intelligi de ipso celo quod quidem non est in loco secundum totum sed secundum partes (ut probat in 4^a phys.). Item quod tempus non est extra celum: sequitur quod non sit in tempore. et ita tempus non facit ea senescere. quod etiam dicit Alexander. posse celo puenire quod quidem non est in tempore: sed quod esse in tempore est quiddam parte temporis mensurari (ut dicit in 4^a phys.). et non solum talia non senescunt in tempore: sed neque est aliquid transmutatio eorum que sunt supra illam lationem que est maxime extra ordinata. id est supra motum localem corporum leuiter. motum enim rectum puenit vocare lationem. Sed hoc non videtur esse verum: quia corporum celestium non sit aliquid transmutatio cum moueantur localiter nisi forte exponam de transmutatione que est in substantia: sed hec videtur extorta et positio: cum philosophus vniuersaliter omnem mutationem excludat. similiter etiam non potest dici proprie quod celum sit ibi. id est extra celum: et ideo puenitius est quod hoc intelligatur de deo: et de substantiis separatis: que maxime neque in tempore neque in loco contingunt: cum sint separate ab omni magnitudine et motu. huiusmodi autem substantie dicuntur esse ibi. id est extra celum non sicut in loco: sed sicut non contenta nec inclusa sub continentia corporali rebus. Sed tota corporalem naturam excedentia: et his conuenit quod dicitur: quod corporum nulla sit transmutatio: quia superexcedunt supremam lationem. scilicet vltime sperie que ordinatur sicut extrinseca et contentiua omnis mutationis. Deinde cum dicit.

Lec. 7. lex. c. 43

Lec. 20. lex. c. 13

Sed in alterabilia et impassibilia optima habentia vitam: et per se sufficientissimam proficiant toto eterno.

Sed nullis alterationibus nullis passionibus proorsus subiecta: optimam in vniuersa sempiternitate vitam et sufficientissimam habent.

Argit.

Ostendit qualia sunt huiusmodi entia. Et primo ostendit eorum conditionem. secundo exponit quoddam nomen quod usus fuerat ibi. Et enim hoc nomen etc. Tertio ostendit influentiam eorum in alia ibi. Unde et alia etc. Dicit ergo primo quod illa entia que sunt extra celum sunt alterabilia et penitus impassibilia habentia optimam vitam in quantum se. eorum vita non est materie permixta: sicut vita corporali rebus: habet etiam vitam per se sufficientissimam in quantum non indigent aliquo: vel ad conseruationem sue vite: vel ad executionem operum vite: habent etiam vitam non temporalem sed in toto eterno. Eorum autem que dicitur quedam possunt attribui corporibus celestibus: puta quod sunt impassibilia et inalterabilia: sed alia duo non possunt eis conuenire. Etiam si sint animata non enim habent optimam vitam: cum eorum vita sit ex vniione anime ad corpus celeste: nec etiam habet vitam per se sufficientissimam cum per motum suum bonum consequitur ut dicit in secundo. Deinde cum dicit.

Lec. 1.

Et enim hoc nomen diuine enunciatum est ab antiquis. Finis enim continens id quod vniuersumque vite tempus: cuius nihil est extra secundum naturam eternum vniuersumque vocatum est. Secundum eandem autem rationem et totius celi finis et omne tempus et infinitatem continens perfectio: eternum est a semper esse sumens denominationem immortalis et diuinus.

Diuine namque nomen hoc pronunciatum est ab

antiquis. Finis enim qui vite uniuscuiusque continet tempus: cuius nihil est contra secundum naturam sempiternitas uniuscuiusque est nuncupatus: per eandem etiam rationem finis universi celi ac finis huiusce qui tempus totum infinitumque continet: sempiternitas est: a semper essendo appellatio supra immortalis sane atque divina.

Exponit nomen eterni: quo usus fuerat: et dicit quod antiqui pronunciantur hoc nomen divine. hoc est convenienter rebus divinis: hoc enim nomen dupliciter accipitur. Uno quod modo secundum quod quod est eternum vel seculum rei unius. id enim apud grecos significat. dicit ergo quod eternum vel seculum uniuscuiusque rei vocatur finis. id est mensura quedam terminans: que continet tempus vite cuiuslibet rei: ita quod nihil detur vite que est alicuius rei secundum naturam est extra illi finem vel mensuram: sicut si dicamus quod spatium centum annorum est seculum: vel eternum hominis. Alio modo dicitur eternum simpliciter: quod comprehendit et continet omnes durationes: et hoc est quod dicitur quod secundum eandem rationem: eternum dicitur finis totius celi. id est spatium continens totam durationem celi: quod est spatium totius temporis. Et sic hoc dicitur eternum perfectio quedam que continet omne tempus et omnes infinitatem durationis non quidem sic quod ipsum celi distendatur secundum successionem preteriti et futuri sicut spatium temporis quantumcumque sit: quod talis successio sequitur motum: ista autem sunt penitus immobilia: que dicitur habere vitam in eterno sed eternum totum simul existens comprehendit omne tempus et omnem infinitatem: et derivatur in greco ab hoc quod est semper esse: et talis finis qui eternum dicitur est immortalis: quia vita illa non determinatur morte et divinus quod excedit omnem materiam quantitatem et motum. Deinde cum dicit.

Unde et alijs concipitur est his quidem clarus. His autem obscurus: esse et vivere.

Unde et ceteris alijs exactius. alijs offuscatus ipsum esse vivereque dependet.

Ostendit influentiam eorum in alia: est autem manifestum quod ab eo quod est perfectissimum sit derivatio ad alia que sunt minus perfecta. sicut calidum derivatur ab igne ad alia que sunt minus calida (ut dicitur in secundo metaphysico.) unde cum ista entia habeant vitam optimam: et per se sufficientissimam: et esse perfectum. consequens est quod inde communicet alijs esse et vivere: et non tamen equaliter omnibus: sed his quidem clarius. id est evidentius: et perfectius. scilicet his que sunt sempiterna: eadem numero existantia: et his que habent vitam rationalem. his autem obscurius. id est debilius: et imperfectius sicut his que sunt sempiterna non secundum idem numero sed secundum idem specie: et que habent vitam sensibilem vel nutritivam. Deinde cum dicit.

Et enis quemadmodum in enchiridijs philosophis circa divina multoties declaratum est rationibus: quod divinum intransmutabile necessarium esse omnem primum et summum: quod sic habens testificatur dictis.

Et enim ut in externis circa divina sententijs per sepe rationibus divinum omne necessarium mutatione vacare videtur: primum ipsum ac summum ita se habens testis est dictis.

Manifestat quod dixerat de conditione predictorum entium: que sunt extra celum: et primo proponit quod intendit.

secundo inducit rationes. Neque enim aliud est. Circa duo generaliter considerandum est quod apud philosophos erat duo genera dogmatum: quedam enim erant que a principio secundum ordinem doctrinam multitudinem apponebant. que quidem vocabantur enchiridia. quedam autem erant magis subtilia que proponebant auditoribus iam propositis: que vocabantur sutagmata. id est. coordinata vel adaptamenta. id est. auditiva. Dogmata autem philosophorum dicitur philosophata. dicitur ergo quod in huiusmodi enchiridijs dogmata philosophata circa res divinas multoties philosophis rationibus manifestabantur: quod necesse est omnem divinum esse intransmutabile: quasi non subiecti motui: et primum quasi non subiectus tempus: et summum quasi non contentum loco: divinum autem dicebatur omnem substantiam separatam: et hoc attestatur his que dicta sunt de huiusmodi entibus. Deinde cum dicit.

Neque enim aliud melius est quod movebit. Illud enim utique erit divinum.

Neque enim aliud prestantius est: quod quidem moveret: illud enim porro divinius esset.

Proponit rationes ad ostendendum quod dixerat. scilicet quod primum et summum sit intransmutabile. et per ostendit propositum. secundo infert quedam rationem ex dictis. Et incessabili itaque. Circa primum ponit duas rationes: quarum prima talis est. semper movens et agens est melius moto et passivo: sed non est aliquid melius primo et summo divino: quod possit ipsum movere: quod id adhuc esset divinus. primum ergo divinum non movetur: quod omnem quod movetur: necesse est ab alio moveri (ut probatur in 7. et 8. physico.) Secundam rationem ponit ibi.

Neque habet pravum nihil: neque indigens eorum que ipsius bonorum nullum est.

Neque pravitatis cuiusque est particeps: neque bonorum suorum cuiusque indiget.

Que talis est. omnem quod movetur aut ad se movetur ut fugiat aliquid malum: aut ad hoc quod requirit aliquid bonum: scilicet primum non habet aliquid malum quod possit evadere: neque indiget aliquid bono quod possit acquirere: quod est perfectissimum. ergo primum non movetur: potest autem et sic formari ratio: omnem quod movetur: aut movetur ad melius: aut ad deterius: sed neutrum potest deo moveri: scilicet ea que hic dicitur. ergo deus in nullo modo movetur: et est attendendum quod hec secunda ratio potest induci ad hoc quod non movetur. Deinde cum dicit.

Et incessabili itaque motu movet rationabiliter. Omnia enim quiescunt: que moventur: quando venerint in proprium locum: eius autem quod circum corporis idem locum unde incipit: et in quem consumat.

Et incessabili igitur motu non absque ratione movetur. Universa enim cessant desinuntque moveri. Cuius venerint suum in locum. Cuius autem corporis quod versatur: idem est locus in quo incipit et in quo finit.

Infert conclusionem ex dictis. Et dicit rationabiliter id est probabiliter sequitur quod istud primum mobile moveatur motu incessabili. quecumque enim mota desunt: tunc quiescunt quando perveniunt ad proprium locum sicut patet in gravibus et levis: sed hoc non potest dici in primo mobili: quod circulariter movetur: quia idem est unde incipit motus eius: et in quod terminat. ergo primum mobile movetur a primo motore motu incessabili. Et est attendendum quod hec ratio non ex necessitate concludit. potest enim dici quod motus celi non cessat. non propter naturam

Duplex acceptio eternitatis.

Argir.

Lec. 2 tex. c. 4

Argir.

Lec. 1. tex. c. 2
Lec. 2 De univ. lo idiget
Argir.

Argir.

Primum

loci sed propter voluntate mouentis: et ideo non inducit eam tanquam necessariam sed tanquam probabile.

tex. c. 101

Is autem determinatis dicamus post hoc: utrum ingenuus aut genitus: et utrum incorruptibilis aut corruptibilis pertranscunt prius aliorum suspensiones.

Argir.

Hisce determinatis consideremus deinceps oportet: utrum mundus ingenerabilis sit an generabilis: et incorruptibilis an corruptibilis: prius ceterorum opinionibus recitatis.

Lectio. xij.

Postquam philosophus ostendit quod corpus totius mundi non est infinitum: et quod non est multiplex numero. hic inquit utrum sit infinitum duratio eius eternitate. et primo ponit opiniones aliorum. secundo determinat propositum secundum propriam opinionem ibi. **P**rimum autem diuidendum etc. Circa primum tria facit. primo dicit de quo est intentio. secundo ponit opiniones ibi. Genitum quidem igitur etc. Tertio improbat eas ibi. factum esse quidem etc. Circa primum duo facit. primo dicit de quo est intentio: et quo ordine sit agendum. et dicit quod post determinationem premissorum dicendum est postea utrum mundus sit ingenuus. id est utrum per generationem incepit esse a quodam principio temporis aut non: et utrum sit incorruptibilis aut corruptibilis. id est utrum per corruptionem post aliquod tempus esse destinatum vel non: prius tamen quam hec pertractemus sed nostras opiniones debemus pertransire et breuiter dicere suspensiones aliorum. id est opiniones aliorum philosophorum: quas suspensiones hic vocat: quod ex leuius rationibus ad hec dicenda mouebantur. difficile enim est ad hoc inducere efficaces rationes. unde et ipse Aristoteles dicit in primo thopicozum: quod quedam problemata sunt de quibus rationes non habemus: ut utrum mundus sit eternus vel non. Secundo ibi.

Contrariozum enim demonstrationes dubitationes de contrariis sunt.

Argir.

Demonstrationes enim contrariozum dubitationes de contrariis sunt.

Assignat rationes tres quare hic et alibi aliorum opiniones pertractet: quarum prima est: quia demonstrationes. id est probationes contrariozum. id est contrariozum opinionum: sunt dubitationes de contrariozum scilicet opinionibus id est sunt obiectiones ad contrarias opiniones: expedit autem ei qui vult cognoscere aliquam veritatem solvere dubitationes: quod solutio dubitatiozum est inuenticio veritatis (ut dicitur in 3° metaphy.) et ita ad sciendum veritatem: multum valent rationes contrariozum opinionum. Secunda ratio ponit ibi.

Lec. i
tex. c. p

Simul autem et magis vltique erunt credibilia dicenda pre audientibus dubitatiozum sermonum certificationes.

Argir.

Insuper et dicenda magis credent: si sententiarum earum que in controuersiam veniunt iura prius fuerint audita.

Et dicit quod simul cum predicta ratio est alia ratio: quod ea que dicenda sunt magis creditur credibilia apud illos qui audiunt certificationes sermonum ex quibus dubitatio emergit: quod quidam homo dubitat antequam eius dubitatio soluarur: est enim eius similis ligato qui non potest

ire. Tertiam rationem ponit ibi. **G**ratias enim condonare videri minus itaque nobis existet. Etenim opus disquisitores se non inimicos esse iudicatos vix sufficenter.

Argir.

Absentes enim condemnari minus vltique videbimur: etenim eos qui satis iudicauerunt veritatem: non aduersarios sed arbitros esse oportet.

Et dicit quod quando nos posuerimus opiniones aliorum et induxerimus eorum rationes et soluerimus eas: et posuerimus rationes in contrarium: inicit nobis quod non videamur condemnare dicta aliorum gratis. id est sine debita ratione sicut qui reprobanda dicta aliorum solo odio: quod non conuenit philosophis qui presentent se inquisitores esse veritatis: oportet enim eos qui voluit sufficenter iudicare de veritate quod non exhibeat seipsum sicut inimicos: eorum de quorum dictis est iudicandum: sed sicut arbitros et disquisitores pro vtraque parte. Deinde cum dicit.

tex. c. 102

Genitum quidem igitur omnes esse dicit. **O**mnes itaque factum quidem asserunt esse.

Argir.

Ponit opiniones aliorum. Et primo ponit in quo omnes conueniunt: et dicit quod omnes qui fuerunt ante eum dixerunt quod mundus sit genitus id est a quodam principio temporis esse incipiens per generationem. Secundo ibi.

Sed genitum hi quidem sempiternum: hi autem corruptibilem: quemadmodum quod cunctis constitutorum. Hic autem vicissim quoad doque quidem sic: quandoque autem aliter habere corruptionem: et hoc semper proficere sic: quemadmodum Empedocles Agrigentinus et Eraclitus Ephesius.

Argir.

Sed factum quidam perpetuum: quod caducum perinde ut quodnis aliud eorum que natura constat inquit esse. Quidam vicissim interdum hoc: interdum alio modo sese habere subuenientes corruptionem: idque semper hoc ferri modo dicunt: ut Agrigentinus Empedocles: ut Ephesius Eraclitus dicit.

Argir.

Ponit in quo differant et tangit tres opiniones: quidam enim dicebant quod quicquid incepit esse ab aliquo principio temporis: tamen in sempiternum durabit sicut primo dixerit quidam poete ut Ophelus et Isidorus quod dicti sunt theologice: res diuinas poetice et fabulariter ediderunt: quos in hac positioe secutus est Plato: qui posuit mundum generatum: sed in dissolubilem. **S**ecunda opinio fuit quorundam aliorum: qui posuerunt mundum corruptibilem esse: eo modo quo quodlibet aliud generatum: quod constituitur ex multis. ita scilicet quod mundus post corruptionem nunquam reparabit: sicut sortes post corruptionem nunquam reparatur per naturam: et hec fuit positio Democriti: qui posuit mundum generari casu per concurrensium atomorum semper mobilium: et ita per eorum segregacionem quandoque esse dissoluentem. **T**ertia opinio est dicentium quod mundus quandoque vicissim generatur: et quandoque corrumpitur: et ista vicissitudo semper durabit et durabit: et hoc dicit Empedocles agrigentinus. **P**osuit enim quod amicitia congregante elementa: et lite dissolvente ea: mundus generabatur et corrumpebatur: hoc etiam posuit Eraclitus Ephesius: qui posuit quod qua

Tria de muddi placita

Plato in

Demo/ criti in

Empedocles

Adq; totus mundus exiretetur per igne et post certos decursus tepoz iterus totus mundus generaretur per igne quem ponebat esse principiu omniu rez. **C** Di- cunt autē quidam q; isti poete et phi: et precipue Plato non sic intellexerunt fm q; sonat fm superficie verbo: sed suam sapiēciam volebat quibusdā fabulis et enig- maticis locutionibus occultare. et q; **A**lex. consuetudo fuit in pluribus non obijcere cōtra intellectū eoz qui erat sanus: sed contra vba eoz ne aliquis in tali modo loquendi errorem incurreret: sicut dicit **S**implici⁹ in cō- mēto. **A**lexā. tñ voluit q; Plato et alij antiqui philo- sophi hoc intellexerunt qd verba eoz exterius sonāt. et sic **A**lex. non solū cōtra verba: sed cōtra intellectū eoz conatus est argumentari: quicquid autē horum sit: nō est nobis multum curandum: q; studiū phi nō est ad hoc q; sciatur quid homines senserint: s; qualiter se ha- beat veritas rerum. Deinde cum dicit.

Factum esse quidem igitur: sempiternūq; tamen esse dicere est impossibilium. Sola enim hec ponendū rationabiliter quecūq; in multis aut omnibus videmus existētia. De hoc autē accidit contrariū. Via enim que generantur: et corrūpi videntur.

Igitur factū qdē esse: perpetuū tamē esse asserere ex his est pfecto que nequeūt esse. Ea nāq; sola ponenda sunt: que in multis: aut in omnibus esse videmus. De hoc autē contrariū accidit: vniuersa enim que fiunt: et corruptionem subire videntur.

Improbat positiones predictas: et primo primam. se- cundo tertiam ibi. Vicissim autē et. Tertio scđam' ibi. Totaliter autē factum et. Scđa enim opinio minus habet rationis. Circa primū duo facit. primo improbat positionē. secūdo excludit quādā excusationē ibi. Au- xilium autem et. Circa primū duo facit. primo ponit duas rōnes. circa quaz primaz dicit q; impossibile est mundum esse factum vel genitum ex quodaz pncipio tepozis: et q; postmodum in sempiternum daret: cum enim aliqua volumus sumere rationabiliter. i. probabi- liter absq; demonstratione: talia oportet ponere: que vi- demus esse vera in omnibus aut in multis. hoc cuius est de ratione probabilis: sed in proposito accidit contrari- um: quia omnia que generantur: videmus corrūpi. non ergo est ponendū q; mundus sit generatus et q; sit incorruptibilis. Scđam rationem ponit ibi.

Ad huc autē si non habeat principiu eius qd est sic se hēre: sed impossibile aliter se hē- re prius per oia secula: impossibile trāsmu- tari. Erit enī aliq; cā: que si extitit prius pos- sibile utiq; erit aliter hēre: impossibile aliter hēre. Si autē prius ex aliter hntibus cōsistit mūdus. Si qdē semp sic hntibus et impossibi- libus aliter hēre nō utiq; fieret. Si autē fa- ctus est: necesse. s. et illa possibilia esse aliter se hēre: et non semp sic se hēre. Itaq; stan- tia dissoluentur et dissoluta constiterunt pri- us: et hoc infinites: aut sic se non habebat: aut possibile erat. Si autē hec non utiq; erit

incorruptibilis: neq; si aliter hēbat aliquā- do: neq; si possibile aliter habere.

Preterea qd non hēt principiu hoc ha- **Argir.** bēdi modo: sed aliter habere prius vniuer- sa eternitate non pōt: id et mutari pfecto ne- quit. Erit enim aliqua cā: que quidem si pri- us esset: aliter id sese habere possēt: qd aliter sese habere non pōt. Quod si mūdus ex ali- ter prius habētib; constat: si semper sic se habentibus et nō potentibus aliter se habe- re: factus ipse pfecto non est. Si vero est factus: et illa aliter sese hēre posse: et nō semp ita sese habere necesse est. Quare et con- stituta dissoluent dissoluta ante constiterūt. Atq; hoc infinites aut sic se habuit: aut po- terat sic hēre. Qd si ita est: non: vacabit sane incorruptibile: neq; si olim aliter sese hēbat: neq; si aliter sese habere possit.

Et inducit pmo quoddā principiu: et dicit q; si aliqd est qd nō hēt in se potētiā que sit principiu eius qd est sic et aliter se hēre: sed impossibile sit q; aliter se habeat prius per oia secula: impossibile est q; talis res trāsmu- tet: et hoc probat iducēdo ad impossibile: q; si talis res trāsmutat: erit quādo trāsmutat: aliqua causa faciens eā trāsmutari. s. sua potētia ad trāsmutationē. que si pri- us fuisset: possibile erat illā re aliter se habere: qd tñ po- nebāt impossibile se aliter habere: et postea habet eā: hoc ipsum est trāsmutari illā re: et sic etiam anteq; hēret po- tētiā trāsmutādi erat potēs trāsmutari ad hoc. s. q; acci- peret potētiā trāsmutādi. Ex his autē sic arguit ad pro- positū. si mūdus constitutus est ex quibusdā reb; que pūsq; mūdus fieret aliter se habebāt: si ita sit q; illa ex q; bus constitutus est mūdus semper sic se haberent: sicut prius se habebāt: et impossibile sit aliter ea se hēre nō fie- ret mūdus ex eis. si ergo factus est mūdus ex eis: neces- se est q; illa ex quibus factus est mūdus sunt possibilia aliter se hēre: et q; non semper eodē modo se habeāt. vñ de sequit q; etiam cōstātia. i. postq; fuerint adunata ad cōstitutionē mundi: itez possunt dissolui: et qñ erant dissoluta: prius fuerunt cōposita: et q; infinites vicissis hec sic se habebant: aut possibile erat sic se hēre: et si hoc est ver: sequitur q; mūdus non sit incorruptibilis: neq; vñq; erit incorruptibilis: si ea ex quibus constat mun- dus aliter se habebāt: neq; etiā si possibile erat q; aliter se haberent quia ex vtroq; sequitur q; etiam non possi- bile sit ea aliter se habere.

Axiliū autē qd quidā conatur fer- **ter. cō.** re sibi pps dicentiu incorruptibi **104.1** lē quidē esse: factū autē: nō est ver. Similr enim dicūt his qui descri- ptiones scribūt: et seipsos dixisse de genera- tione nō tanq; generato aliquando sed do- ctrine gratia tanq; magis instruētes velut descriptionem genitū aspicientes.

Subsidiū autē qd quidam eoz qui dicūt **Argir.** mūdū incorruptibile quidē esse attamen fa- ctū esse: sibi pps enitunt ferre: ver non esse

Quid cē-
sendū sit
de antiq;
rum pla-
ctio

Argir.

ter. cō.
103.

videt. Inquit enīz z se perinde vt geome-
tre qui designationes describunt: de gene-
ratione mūdi dixisse nō quia aliquādo mū-
dus est ortus: sed gratia doctrine: quia di-
scentes magis cognoscunt: si vt designatio-
nem viderint factum.

Lectio. xxij.

Premissis rationibus contra opiniones Pla-
tonis. hic philosoph⁹ excludit quā-
dam excusationem predictae opinionis: quā Xenocra-
tes z alij Platonici asseriebant. Et circa hoc duo facit.
primo proponit excusationes. secūdo excludit eam ibi
L hoc autem quēadmodū est dicimus zc. Dicit ergo
primo: qd nō est verū illud auxiliūz id est illa excusatio
quā quidam Platonicoz dicētiū mundū esse incoz-
ruptibilem: sed tamen factū: vel genitū conantur ser-
re: sed ipsi vt non irrationabiliter posuisse videantur: di-
cunt se dixisse de generatione mundi: ad similitudines
eorum qui describunt figuras geometricas: qui primo
describunt quasdam partes figure: puta trianguli: pos-
tea alias non quasi prius fuerint huiusmodi partes an-
teq; alia figura ex huiusmodi partibus constitueretur:
sed vt magis explicite demonstrarent ea que ad figuraz
requiruntur: z similiter dicunt Platonem dixisse mū-
dum factum esse ex elementis: non tanq; aliquo tēpo-
re determinato mundus sit generatus: sed causa doctri-
ne vt facilis instruerentur aliq de natura mundi: dñs
primo demonstrantur partes mundi: z quid habeat hū-
iusmodi partes: ex ipsis postea demonstrant eis cōpo-
sitionem quā habent a causa mundi que deus est: ita
aspiciunt id est considerant mundum esse genitum ad
modum descriptionis: quia vtuntur geometre in descri-
ptione figurarum. Deinde cum dicit.

Hoc autē est quēadmodū dicimus nō idē.
In factione qdē enī descriptionū positis oī-
bus eē simul idē accidit. In demonstratiō-
bus autē horū nō idē: sed impossibile. Que
enī accipiunt prius z posterius subcontra-
ria sunt. **Ex inordinatis quidē enīz ordi-
nata facta esse dicunt. Simul autē idē inor-
dinatū eē: z ordinatū impossibile: sed neces-
se generationē eē separantē z tēpus: in de-
scriptionibus autē nihil tpe segregatum est.**
**Qd qdem igitur impossibile ipsum sempi-
ternū esse z factum esse manifestum.**

**Hoc autē non idem est vti dicimus: naz in
designationū qdez effectione omnibus po-
sitis esse simul accidit idē. In horū autēz de-
mōstrationibus nō idē: sed impossibile sane
accidit. Ea namq; que p̄us posteriusue su-
munt subcōtraria sunt. Ex inordinatis
enim olim inquitur ordinata fuisse. At au-
tem idem ordinatū sit simul atq; inordinatū
fieri nequit: sed generationem esse que sepa-
rat tempusue necesse est. In designationi-
bus vero nihil est tempore separatūz. Esse
igitur impossibile perpetuū ipsum simul ac
factum esse ex his que diximus patet.**

**Improbatur qd dē est. z dicit qd nō eodē modo se hēt
qd ipsi dāt circa generationē mūdi: z qd geometre dāt
circa descriptiones figuraz: sicut manifestabit per ea
que nūc dicemus: qz in descriptionibus geometricali-
bus idem accidit si omnes partes figure simul accipia-
tur vt p̄stituat figurā z si nō accipiant simul. Quia qū
nō accipiunt simul nihil aliud dicit de eis: nisi qd sunt li-
nee vel anguli: z hoc etiā saluatur in eis quādo accipiū-
tur oīa simul in figura constituta ex eis. Sed in demō-
strationibus eoz qui ponūt generationē mūdi nō idē
accipit cū sunt simul z cū nō sunt simul: sed impossibile est
le est qd idē ex vtrāq; parte accipiat: sicut impossibile est
opposita esse simul. illa autē que accipiuntur prius. s. an-
te p̄stitutionē mūdi: z posterius. s. mūdo iam cōstituto:
sūt subcōtraria. i. hēt quādam adiunctā z latētē p̄icta-
tem. dāt enim qd ex elementis inordinatis: facta sunt or-
dinata: deo. s. reducēte in ordinationē elementoz. ad or-
dinē vt Plato in thimeo dicit. geometre autē nō dāt qd
ex lineis diuisis cōponat triangulus sed simpliciter qd
ex lineis. Et esset simile: si isti solū dicerēt qd mūdius sit
ex elementis: sed dāt qd mūdius ordinatus sit ex elemen-
tis. Non est autē possibile qd aliquid sit simul ordinatū
z inordinatū: sed necesse est dare aliquā generationē p̄
quā vni eoz ab altero separet: vt. s. ante ḡnationem sit
inordinatū: post generationē vō ordinatū: z per conse-
quēs necesse est dare aliqd tempus distinguēs vtrūq;
sed in descriptionibus figurarum nō requiritur aliqua
distinctio tēporis. non enim oportet qd linea z triangu-
lus tēpore distinguatur sicut ordinatus z inordinatū.
**Uoluit autē quidā ad hūc excusare Platonēz quasi
non posuerit qd aliqua inordinatio prius tēpore fuerit
in elementis mundi z posterius aliquo tēpore inceper-
int ordinari: sed quia inordinatio semper quantūz ad
aliquid adiuncta est elementis mūdi: z quāntū ad aliqd
ordinatur: sicut etiam ipse Ar. ponit qd materie sem-
per adiungitur p̄matio: quāuis z semper sit s̄m aliqd
formata: Potest etiam intelligi Platonēz dedisse intelli-
gere qd elementa ex se inordinatiōnem haberent si non
essent ordinata a deo: non qd prius tempore fuerint in-
ordinata: sed quicquid Plato intellexerit: Ar. sicut di-
ctum est obiebat contra id qd verba Platonis expri-
munt. Concludit ergo ex premissis qd impossibile sit
mundum factum esse per generationem: z tamē eum
in sempiternum durare. Deinde cum dicit.****

**Vicissim autē constare z dissolui nihil ali-
ud facere est qz astruere ipsum sempiternū
qdē sed trāsmutantē formā: quēadmodū
figs ex puero virum factū: z ex viro puerū:
quādoq; enīz corrumpi quādoq; esse pu-
tet. Palam enim qd z adinuicem continēti-
bus elementis non contingens ordo sit z
constitutio sed eadē. Aliterq; z s̄m eos qui
dixerunt hunc sermonēz: qui dispositionis
vtriusq; causant contrariuz. Itaq; si totum
corpus continuum ens: quādoq; quidem
sic: quādoq; autēz illo modo disponitur z
aptatur: totius autē consistentia mundus z
celum: non vtrūq; mūdi generabitur z cor-
rumpetur: sed dispositiones ipsius.**

**Constituere vero mundum vicissim atq;
dissoluerē nil aliud esse videt: qz ipsuz sem-**

Defendi-
tur pla-
to.

Argir.
107.

piternum quidem: formam autē mutantē extruere: perinde atq; si quis interdum corrumpi: interdū esse putaret quēpiā: qui vir ex puero et ex viro fieret puer. Est enim perspicuum: si elementa inter sese conueniunt: non quēuis sed eundē ordinē eādēq; fieri cōstitutionē: presertim s̄m eos qui hanc sententiā dicūt: qui quidē viriūsq; dispositionis contrarium ipsūz causāz inquirunt esse. Quare si totū quidē corpus continuū permanēs interdū hoc interdū illo disponitur modo ac perornat. Cōstitutio vero totius mūdus est atq; celūz non utiq; mūdus: sed dispositiones ipsius fiunt ac corrūpantur.

Prosequitur opiniōem Empedoclis quā tertio posuerat: et dicit q; illi qui dicūt mundum vicissim componi et dissolui nihil aliud faciunt q̄ q; afferunt mundū esse sempiternum s̄m substantiam: sed se transmutare s̄m formam siue s̄m eius dispositionē: sicut si alig; videns aliquem ex puero factum virum si ponatur q; videat vicissim eundē ex viro factū puerū. putet eūz quādoq; fieri: quādoq; corrūpi. Et q; s̄m hanc opiniōem Empedoclis ponatur ipsa substantia mundi sempiterna manifestat per hoc q; post separationem elementorum per litē quando iterum conuenient elementa: nō fiat qualiscūq; ordo mundi: et qualiscūq; eius cōstitutio. sed eadē quē nunc est: et hoc manifestum est etiā aliter per rationē: q; ab eadē causā scilicet amicitia congregabuntur tunc elementa: ex qua et prius congregata sunt: et sic eadem cōstitutio mundi sequitur: sed etiā hoc manifestum est s̄m eos qui hanc positionē ponunt qui afferunt contrarietatem litis amicitie ponunt causam contrarie dispositionis in elementa: ut scilicet quādoq; sunt coniuncta quādoq; separata. **U**nde concludit q; si totum corpus mundi continuum existens. i. cōiunctum: quādoq; disponatur et aptetur vno modo: quādoq; alio modo cum ipsa consistentia siue substantia oīum corporūz vocetur mundus siue celū: sequitur q; mūdus nō generet et corrūpatur: sed solūz dispositiones ipsius. Deinde cum dicit.

Totaliter autē factus corrumpi et non reflecti existente quidē vno impossibile est: prius enim fieret: semper existebat que ante ipsum consistentia: qua non facta: non possibile esse dicimus transmutari: infinitis autē entibus mundis: contingit magis.

Hoc autē ortū inq; mūdus oīno corrūptū iri et non redire: si sit quidē vn̄ impossibile est. Nam antea q̄ ortus esset cōstitutio precepsens ipsum semper nimis erat: quā quidē haud factū mutari non posse dicimus. Sin vero sint infiniti: magis fieri potest.

Prosequitur autē opiniōem Democriti quā supra secūdam posuerat. et primo dicit qualiter se habeat ista opinio. secūdo ostendit quid circa postmodū erit manifestū. Sed t̄m r̄c. dicit ergo primo q; si alig; ponat q; mūdus sit factus: et totaliter corrūpat absq; regressu. ita. s̄q; nunq; itez fiat. hoc quidē est impos-

sibile si ponat vnus tm̄ mūdus. et hoc ideo: q; si sit vn̄ mūdus qui quādoq; est factus cui nō sit factus ex nihilo priusq; fieret: existebat substantia: que erat ante eūz. aut ergo ponemus q; illa substantia que preerat mūdus: poterat subijci generationi: aut non: et si quidem nō poterat subijci: non poterat ex ea fieri mūdus: et hoc est qd̄ dicit: q; non facta vel nō genita. i. qua non subiecta generationi: impossibile esse dicimus transmutari. i. nō possibile esse q; transmutet ad hoc ut ex ea fiat mūdus. Si vero in sua natura habebat q; posset transmutari ad hoc q; fieret ex ea mūdus: et etiā post corruptionē mūdi poterit transmutari: ut ex ea itez fiat mūdus. Sed si aliquis ponat infinitos mūdus: ita. s̄q; ex quibusdam atomis vno alio modo compositis fiat hic mūdus. et ex eisdem vel alijs modo compositis fiat alius mūdus. et hoc in infinitum poterit sustineri quod dictum est. s̄q; mūdus semel corruptus nunq; itez generet: q; ex quo possibile est esse alios mūdus: ex illis atomis poterit alius mūdus cōstrui: sed si non posset esse mūdus nisi vnus: sequeretur incōueniēs: q; materia in quā mūdus solueretur: esset adhuc in potētia ut ex ea fieret mūdus: unde si non posset esse alius mūdus oporteret q; idem ipse iterum fieret. Deinde cum dicit.

Sed tamen hoc vtrū impossibile aut possibile: erit manifestum ex posterioribus.

Sunt enim quidā quibus contingere videtur et ingenitum aliquid ens corrumpi: et ingenitum incorruptibile perdurare sicut in Thimeo. Ibi enim ait celum factum esse quidem non solū: sed et fore de cetero sempiterno tempore. Ad quos naturaliter quidem de celo solū dictū est: vniuersaliter autem de omni speculātib; erit et de hoc manifestum.

At de hoc etiā si fieri possit nec ne: perspicuum ex hisce que posterius dicentur euadet.

Sunt enim quibus fieri posse videtur: ut et in generabile quippiam corrūpatur: et ortum vacet corruptione: ut in Thimeo asseritur. Illic enim thimeus celū esse quidē ortus: non tamen esse caducū: sed reliquo semper fore tēpore dicit: ad quos naturaliter quidem de celo solū est dictū. Si vero de omnibus vniuersaliter cōsiderauerimus: de hoc quoq; fuerit manifestum.

Ostendit quid restet dicendū: et dicit q; ex posterioribus erit manifestū: vtrū hoc sit possibile: et si quidem licet referat ad immediate dictū de opiniōe ponentiū infinitos mūdus: non est intelligendum q; posteriora hic nominet ea: que immediate sequuntur in quibus nulla de hoc sit mentio: sed intelliguntur posteriora: ea que dicuntur de opiniōe Democriti in quarto. huius et in primo de generatione: si vero licet hoc referatur ad totūz precepsens: vbi actum est de opiniōe ponentiū mūdum esse genitum. per posteriora intelliguntur immediate sequentia. et ad hoc cōcordat q; immediate subditur sunt enim quidā quibus videtur esse contingens: q; aliquid quod nunq; fuit generatū: corrūpat: et q; aliquid de nouo genitū: incorruptibile perduret: sicut in Thimeo dicit Plato: non solū q; celum sit factum de nouo sed etiā q; duret de cetero: sempiterno tempore: et sic po-

nit vtriusq; dictoz. s. q. materia ordinata que nunq; incepit esse inordinata: quadoq; esse definit: et q. mundus incipiat et nunq; definit: et contra istos sic ponentes mudi generari supra circa principii huius libri: naturalibus rationibus processum est solum quantum ad celum: quod probant esse ingentium et incorruptibile: tanq; non habens contrarium: sed nunc hoc manifestabit vniuersali consideratione de omnibus entibus.

ter. co. 110

Mimum autem diuidendum: quomodo ingenerabilia et generabilia dicimus: et corruptibilia et incorruptibilia.

Argir. Primum autem distinguamus orationes: quomodo generabilia et ingenerabilia: et corruptibilia: et incorruptibilia dicimus. **Lectio. xiiii.**

Postquam philosophus prosecutus est opiniones aliorum circa oppositam questionem de mundo an sit genitus et corruptibilis: hic prosequitur predictam questionem secundum suam opinionem: et primo permittit quedam que sunt necessaria ad investigationem propositi. secundo prosequitur oppositam questionem ibi. Determinatis autem his rebus. Circa primum duo facit. primo distinguit multipliciter horum nominum quibus vtitur in questione. scilicet geniti et ingenti: corruptibilis et incorruptibilis. secundo distinguit multipliciter quorundam nominum que in predictorum diffinitione cadunt. scilicet possibilis et impossibilis ibi. Si itaque hec sic habentur. Circa primum duo facit. primo dicit de quo est intentio. secundo propositus prosequitur ibi. Dicit autem ingentium rebus. Circa primum duo facit. primo dicit de quo est intentio: et dicit quod circa investigationem predictae questionis. primo oportet distinguere quibus modis aliquod dicitur generabilia et ingenerabilia: et iterum corruptibilia et incorruptibilia. Deinde cum dicit.

Multipliciter enim dictis: et si nulla differentia ad sermonem: necesse intellectum confuse habere: si quis diuiso multipliciter tanquam diuiso vtatur. Immanifestum enim secundum quod natura ipsi accidit: quod dictum est.

Argir. Nam cum multipliciter dicantur: et si nihil ad rationem refert: mentem indefinite sese habere necesse est: si quis dicitur vt indiuisibili eo vtatur: quod multis diuiditur modis. Non est enim manifestum per quam ipsorum naturam id accidit: quod est dictum.

Assignat rationem suae intentionis et dicit: quod quia aliquod multipliciter dicuntur: contingit quibusque illa multiplicitas nullam differentiam inducat quantum ad rationem que proponitur: quoniam in illa ratione sumitur nomen solum in vna significatione: tunc autem multiplicitas differentiam facit in ratione: quoniam nomen sumitur in diuersis significationibus: scilicet tunc nulla dicitur fiat quantum ad rationem: tunc intellectus audiens se confuse habet: si aliquid vtatur nomine quod multipliciter potest distinguere tanquam distinguere non potest: quoniam quia aliquid vtriusque indistincte multipliciter non est manifestum secundum quam unam significationem accidit. Deinde cum dicit.

ter. co. 111

Dicit autem ingentium vno quidem modo si sit aliquid nunc prius non ens sine generatione et transmutatione: quemadmodum quodam tangi et moueri dicunt. Non enim generari quidam dicunt tactum neque motum. Vno autem siquidem contingens fieri aut non fieri: non est

tripliciter dicitur ingentium

aut. Similiter enim et hoc ingentium: quod contingit fieri. Vno autem siquidem omnino impossibile fieri: vt et quadoque sit: quandoque autem non. Impossibile autem dicitur dupliciter. Aut enim simpliciter non verum erit dicere: quod fiet vtriusque. Aut non facile: neque cito: aut bene.

Argir.

Dicitur itaque ingenerabile vno modo: si sit quippiam nunc quod antea non erat sine generatione mutationeue: vt ipsum tangi quidam inquit atque moueri. Dicitur enim non posse tangens generari: neque subiens motum. Alio modo si fieri vel ortum esse quippiam possit: et non sit: nam et hoc ingenerabile dicitur: quod ortum subire potest. Alio modo si quippiam omnino factum esse impossibile sit: vt interdum sit: interdum non sit. Impossibile autem dupliciter dicitur: aut enim quia non verum est dicere ortum esse posse: aut quia non facile: nec cito: nec bene oriri potest.

Distinguit predicta uoia. et primo ingentium et genitum. secundo corruptibile et incorruptibile ibi. Et corruptibile autem rebus. Circa primum duo facit. primo distinguit hoc nomen ingentium. secundo hoc nomen genitum ibi. Eodem autem modo rebus. Iponit autem quod hoc nomen ingentium dicitur tribus modis. quorum primus est prout dicitur aliquid ingentium quod quidem nunc est. sed prius non erat. ita tamen quod hoc contingat sine generatione et transmutatione eius quod esse incipit. sicut aliquid quod nunc expletum de eo quod est tangi et moueri. dicitur enim quod tactum et motum non contingit generari: et hoc probatum est in 5. physica. quia cum generatio sit quedam species motus siue transmutationis. si motus generaret: sequeretur quod mutationis esset mutatio. Sic ergo tactus et motus non esse incipientium dicitur ingentia: quia non generantur nec nata sunt generari. **Secundo modo dicitur aliquid esse ingentium: quod quidem contingit fieri vel non fieri: et tamen non dicitur factum: sicut hocies qui nascitur cras contingit in futurum fieri vel non fieri: et tamen dicitur ingentium: quia non dicitur factum. similiter enim et hoc potest dici ingentium quasi non genitum: quod contingit generari.**

lec. 3. ter. c. 11

Tertio modo dicitur aliquid ingentium quod omnino impossibile est fieri: hoc modo vt quibusque sit et quibusque non sit: sine per generationem siue quocumque alio modo: et secundum hoc in genita dicuntur que non possunt esse: vel que non possunt non esse. hic modus distinguitur in duos: nam impossibile dicitur dupliciter esse vel fieri. vno modo absolute: quia dicitur. scilicet simpliciter non est vtriusque dici quod hoc aliquando fiat. secundum modo potest dici aliquid impossibile fieri: quia non de facili potest fieri. et hoc quia non cito potest fieri: vel quia non est bene factibile: sicut si dicamus aliquid malum ferrum non esse bene fabricabile. **Ad euentum autem horum modorum considerandum est quod generatio importat aliquid commune quod est incipere esse: et etiam importat determinationem modum esse. scilicet per transmutationem. Negatio igitur que importatur hoc nomine ingentium. vno modo potest negare vtriusque. scilicet inceptionem et modum incipiendi: vel potest solum negare modum incipiendi: et vtriusque contingit dupliciter. vno modo secundum actum. alio modo secundum potentiam. Si igitur predicta negatio non neget inceptionem sed solum modum incipiendi. sic est primus modus secundum quem dicitur aliquid ingentium: quod potest incipere esse: sed non per generationem. si vero neget non potentiam sed solum actum: vt**

Ubi sit buri no minus multi plicitas.

puta: quia potest incipere esse: et potest generari non tamen adhuc incipit esse: vel est generatum. sic est secundus modus. Si vero non solum neget modus incipiendi. sicut in primo modo. nec solum actus generationis sicut in secundo: sed modum inceptiois et inceptiois et quantum ad actum: et quantum ad potentias: sic est tertius modus qui est perfectissimus: secundum quem proprie et simpliciter dicitur aliquid ingenuitatis: quibus et hic modus distinguatur secundum quod possibile dicitur aliquid: vel simpliciter: vel secundum quid. Deinde cum dicitur:

ter. co. 112.

Eodem autem modo et genitum: vno quidem si non ens prius: posterius siue genitum siue non generatum: siue sine generari quando quidem non ens: iterum autem ens. **U**no autem si possibile siue per verum determinatum possibile: siue per facile. **U**no autem si sit generatio ipsius ex non ente in ens siue iam existente: per fieri autem existente: siue etiam nondum existente sed contingente.

Argir.

Eodem modo et generabile vno dicitur modo: si sit quippiam posterius quod prius non erat: siue per generationem siue sine generatione. **A**lio modo si possibile sit siue veritate siue facilitate possibile ipsum sit definitum. **A**lio modo si generatio sit ipsi ex eo quod non est ad id quod est: siue iam sit: per generationem autem sit: siue et nondum sit esse autem possit.

Distinguitur significatio huius nominis genitum: et dicitur quod eodem modo genitum dicitur tribus modis: quorum primus est: si aliquid prius non fuit: et postea incipit esse: siue per generationem sicut homo siue sine generatione. sicut tactus dummodo id quod dicitur genitum quandoque non sit: et iterum postea sit. **S**ecundo modo dicitur aliquid genitum si possibile sit id incipere esse. siue possibile determinetur per verum ut scilicet dicatur possibile: quod potest esse: siue determinetur per facile. ut scilicet dicatur possibile fieri: quod de facili potest. **T**ertio modo dicitur aliquid genitum: cuius potest esse generatio: ut per hoc procedat de non esse in esse: et hoc indifferenter siue iam esse inceperit: et hoc per fieri id est per modum generationis: siue nondum esse inceperit: sed contingat illud esse incipere per modum generationis. **A**pparet etiam secundum premissa ratio horum modorum: quia cum dicitur aliquid genitum secundum primum modum: asseritur actualis inceptio: non autem modus determinatus incipiendi que significat generatio. **S**ecundum autem modum secundum asseritur possibilitas inceptiois. absque determinato modo incipiendi: et hic modus potest distinguere in duos secundum distinctiones potentie: secundum autem modum tertium asserit non solum inceptio: sed determinatus modus incipiendi: et hic modus potest distinguere in duos: quod vel asserit determinatus modus incipiendi secundum actum: ut quod sit aliquid iam generatum: aut secundum potentiam: ut quod aptum nati sit generari. **E**t si quis recte consideret modos quos posuit circa genitum: differunt a modis: quos posuit circa genitum dupliciter. **U**no modo secundum distinctionem quidem: quod in distinctione modorum incipiendi sub alio modo comprehendebatur negatio determinati modo incipiendi secundum potentiam: et in alio secundum actum. **N**am in primo modo dicebatur ingenuitatem quod non poterat incipere per generationem: sed non dicitur generatum: sed quia

Sufficiencia h' multipl' citatis,

tum ad negationem inceptiois in communi sub eodem modo comprehendebatur negationem potentie et actus. dicebatur enim tertio modo ingenuitatem quod nec inceperit esse: nec potest incipere. **S**ed circa modos genitum e converso. ex parte inceptiois in communi distinguitur modos secundum potentiam et actum. **N**am primus modus est quod actu incipit esse quocumque modo: secundus est quod potest incipere quocumque modo sed nondum inceperit. **S**ed ex parte determinati modi incipiendi sub vno modo comprehendit potentiam et actum. **D**icitur enim tertio modo genitum quod vel est genitum: vel potest generatum esse: vel poterit generari. **E**t sic patet quod isti tres modi non directe opponuntur tribus primis: quia quod ibi distinguebatur: hic remanet indistinctum: et e converso. secundum ordinem autem differunt isti modi. nam in modis ingenuitatem premittebatur id quod pertinet ad determinatum modum inceptiois eius: quod pertinet ad inceptiois in communi. **S**ed circa modos genitum premittebatur id quod est ex parte inceptiois in communi: et hoc subtili ratione. **A**risto. fecit. **V**oluit enim primo ponere modos imperfectos: et ultimo modos perfectos. differenter autem se habent negatio et affirmatio: circa proprium et commune. **N**am negatio que negat proprium est imperfecta. **N**egatio autem que negat commune est perfecta: quia negato communi: negatur proprium. et ideo ultimum modum ingenuitatem quasi perfectus posuit: quod negatur inceptio in communi. **E**t quia negatio particularis modi incipiendi est imperfecta. ideo ex hac parte posuit partiales modos distinctos secundum potentiam et actum. sed affirmatio proprium est perfecta: quia posito proprio ponitur commune. affirmatio autem commune est imperfecta. et ideo ultimum modum genitum posuit tanquam perfectus: quod inceperit esse per generationem. **E**t comprehendit sub hoc modo tanquam sub perfecto et potentiam et actum. **M**odos autem pertinentes ad inceptiois in communi: premittebatur tanquam imperfectos: non enim perfecte dicitur aliquid genitum ex hoc solo: quod inceperit esse. **E**t ideo expresse distinguitur hos modos tanquam partiales secundum potentiam et actum. **D**einde cum dicitur:

ter. co. 113.

Et corruptibile autem et incorruptibile similiter: siue enim prius aliquid ens: posterius autem non est: aut non esse contingit: corruptibile esse dicimus siue corruptum aliquando et transmutatum: siue non. **E**st autem quando et quod per corrumpi contingens non esse corruptibile esse dicimus. **E**t adhuc aliter quod facile corrumpitur quod dicitur utique aliquis eustarchon.

Argir.

Corruptibile etiam et incorruptibile similiter dicitur: nam si quippiam prius erat postea vero non est: aut est quidem: non esse autem potest: siue per corruptionem mutationem siue sine corruptione corruptibile illud dicimus esse. **I**nterdum et id quod per corruptionem non esse potest: corruptibile esse dicimus. **E**t insuper alio modo id quod facile corrumpitur: quod quidem quod siam facile corruptibile dixerit.

Distinguitur modos corruptibilis et incorruptibilis: et primo corruptibilis. secundo incorruptibilis ibi **L**De

Incorruptibili &c. Dicit ergo primo qd corruptibile: si
 militer & incorruptibile dicitur multipliciter: & ponit
 tres modos corruptibilis. **U**bi considerandum est: qd si
 cut generatio importat inceptioem cu dterminato mo
 do: ita corruptio importat defitionem cum determina
 to modo. i. transmutationis. Primus ergo modus cor
 ruptionis ponit defitionem in comuni absqz distinctio
 ne potentie & actus. Et est eadem ratio ordinis: que est
 supra de genito: sicut enim no dicitur aliquid perfecte ge
 nitus ex hoc qd incipit esse. ita non dicitur aliquid per
 fecte corruptum: ex hoc qd desinit esse: nec perfecte cor
 ruptibile: ex hoc qd pot desinere esse: est ergo primus mo
 dus: fm que dicimus aliquid esse corruptibile: qd eius
 prius sit aliquid. posterius autē vel no est: vel contingit
 non esse: siue hoc contingat per corruptionē: & transmu
 tationē sicut homo est corruptibilis: siue non per cor
 ruptionem & transmutationē desinat esse sicut tactus &
 motus. **S**ecundo modo dicimus aliquid esse corru
 ptibile: & contingit illud no ee. id est quando pot desinere
 esse per speciale modū corruptionis. **T**ertio modo
 dicitur aliquid corruptibile qd de facili corrumpitur: qd
 potest dici eustarchon. i. bene corruptibile. **E**st autē
 considerandum qd hz modi corruptibilis cum modis
 geniti conueniant quantum ad ordinē: quia sicut ibi pre
 mittitur generalis inceptio: ita hic premittitur genera
 lis desinitio: est tamen differentia quantum ad distinctionē:
 nā ibi distinguebantur modi fm actum & potentiam: hic
 autem distinguuntur modi fm potentia absolutam & per
 fectam: que est vltimus modus tamqz perfectissimus. p
 fectissime enim est corruptibile quod de facili pot corrupi
 pi: & huius ratio est: qd geniti dicitur fm actū. corruptibi
 le aut dicitur fm potentia. vnde de geniti potest intelligi hz
 actum & potentia. Sed corruptibile non potest intelligi
 nisi fm potentia. ideo autē posuit geniti fm actum: &
 corruptibile fm potentia: quia cu generatio sit de non
 esse in ee: corruptio de ee in non ee: id quod est genera
 bile nondū est ens. sed solum id quod ita est geniti. eodē
 verso id quod est corruptibile est ens: non autem id qd
 iam est corruptū: intendit autē philosophus facere que
 stionem de entibus. non autem de non entibus. & ideo
 vtitur nomine geniti & corruptibilis. Deinde cu dicit.

tex. co.
114.

Et de incorruptibili eadem ratio: aut enim
 qd sine corruptione quicquid est ens: quicquid
 autē non ens: puta tactus: qz sine corrupi
 prius existēs postremo no sunt. **A**ut
 ens quidē impossibile: aut no fore: aut non
 futurū aliquando: nunc autem ens. Tu eni
 es & tactus nunc: sed tamen corruptibiles:
 quia erit aliquando tēpus: quando non ve
 rum te dicere: quia es: neqz hoc tangi. **A**d a
 xime autem proprie incorruptibile ens qui
 dem: impossibile autem corrumpi sic: vt &
 nunc ens. postremo non sit: aut contingat
 non esse. Et si nondū corruptum contingēs
 autem postremo no esse. **D**icitur autem in
 corruptibile & qd no facile corrumpitur.

Argir.

De incorruptibili eadē est etiā ratio. Aut
 enim id quod sine corruptione interdū est:
 interdum non est: incorruptibile dicimus:
 quo pacto tactus incorruptibiles esse dicitur

tur propterea quod prius erant: & postea
 non sunt sine corruptione: aut id quod qui
 dem est: non esse autem potest: aut no est fu
 turum in qz: nunc autē est. Tu eni es nūc
 & tactus: est etiam nunc: corruptibiles tamē
 estis: quia erit aliquando tempus: quando
 nec te esse nec hec tangere vere dicetur. **I**d
 vō maxime pprie & incorruptibile dicitur:
 qd quidē est: no pot aut sic corruptum esse:
 vt nunc quidē sit. postea vō non sit: aut no
 esse possit: aut & id qd nodū corruptū ē: non
 esse aut posterius pot. **D**icitur et incorruptibi
 le & id quod non facile corrumpitur.

Distinguit modos corruptibilis. Et dicit qd de incor
 ruptibili etiam est eadē distinctionis ratio. ponit enim
 tres modos: quorum primus est fm negationem deter
 minati modi defitionis fm. s. qd incorruptibile dicitur:
 qd quidē pot desinere: sic qd quicquid sit ens: & postmodū
 no ens sed hoc sine corruptione: sicut tactus & motus:
 qui cu prius sunt: posterius no sunt: sed hoc est sine cor
 ruptione eoz: qz eoz no est corruptio sicut nec genera
 tio. **U**nde hic modus rēdet primo modo ingenti. **S**e
 cundo modo dicitur aliquid incorruptibile fm negationes
 inceptiois in cor: & sic dicit: qd illud qd nunc est ens: &
 est impossibile qd postea non sit: vel quandoqz no sit fu
 turū dicitur incorruptibile: & hic modus incorruptibilita
 tis no cōpetit alicui rei que possit desinere esse per cor
 ruptionem. tu enim qui potes desinere ee p corruptio
 nem: es nunc in presenti: & similiter tactus qui pot desi
 nere ee: sed no per corruptionē: est nunc: sed tū vtrūqz
 horum dicitur aliquo modo corruptibile. s. fm modum
 primū corruptibilis: qz. ferit aliqū quādo non erit verū
 dicere qd tu sis: nec erit verū dicere qd hoc tangat. **I**deo
 id maxime dicitur pprie incorruptibile qd quidē est ens:
 sed impossibile est illud corrupi: hoc modo: vt cuz mo
 do sit ens: posterius no sit ens: aut contingat no esse: &
 quāuis nodū sit corruptū contingat postremo id non
 esse. id enim quod no hoc modo se habet dicitur pprie incor
 ruptibile. **T**ertio modo dicitur aliquid incorruptibile quod
 no de facili corrumpitur: quod etiā respondet tertio modo
 corruptibilis: & secundus secundo: & primus primo.

tex. co.
115.

Si itaqz hec sic se hnt. considerandū
 quo dicimus possibile & impos.
Si igitur hec ita sint: conside
 randum est quomodo possibile &
 impossibile dicimus. **L**ectio. xxv.

Argir.

Postqz phs ostēdit quot modis dicitur geniti & in
 geniti: corruptibile & incorruptibile. hic
 exponit significationē huiusmodi quod dicitur possibile & impos
 sibile. Et primo dicit de quo est intētio. **S**ecdo exequit
 ppositū ibi. Si itaqz aliqū pot &c. **C**irca primū duo
 facit. primo dicit de quo est intētio: & dicit qd cum ita se
 habeat ea que dicta sunt circa significationē geniti & in
 geniti: corruptibilis & incorruptibilis: oportet conside
 rare quō dicitur aliqū potē & impossibile. **S**ecundo ibi.

Propterea enim dicitur incorruptibile: eo
 qd no possit corrupi: neqz aliquādo quidem
 esse: aliquando autē non. **D**icitur autē & in
 genitū: qd impossibile: & quod non potens

fieri sic: ut et prius quidem non sit: posterius autem sit: puta dyameterum sinetrum.

Argir. **C**irca et quod propriissime incorruptibile dicitur ex eo dicitur sane: quod corrupti non potest neque quandoque esse: quoniam non est. Et generabile id propriissime dicitur quod sic generari non potest ut prius quidem non sit: posterius vero sit: qualis est dyameter commensurabilis lateri.

CAssignat ratione sue intentionis: quod scilicet possibile et impossibile includuntur in ratione predictorum: quod ut supra dictum est: propriissime dicitur aliquid esse incorruptibile quod non solum non potest corrupti: sed nec etiam quocumque modo aliquid esse: et postea non esse: et similiter ingenitum: proprie dicitur quod est impossibile. scilicet et non esse: et quod non potest fieri quocumque tali modo quod prius non sit: et postea sit: sicut dyameterum quadrati esse sinetrum. id est commensuratum lateri quadrati: est ingenitum: quod nullo modo potest accidere esse. Deinde cum dicitur.

Et itaque aliquid potest moveri per stadia centum aut levare pondus: semper ad plurimum dicimus puta talenta levare centum: aut stadia ire centum: quamvis et partes potest que itus: siquidem et superabundantia: ut nominet ad fines et excellentie virtute.

Necessesse quidem igitur potens secundum excellentiam tanta: et que infra posse: puta si talenta centum tollere et duo: et si stadia centum et duo posse ire: virtus autem excellentie est semper.

Argir. **C**Si igitur quippiam per decem milia passuum moveri potest: aut pondus levare: id quod maximum potest dicere semper solemus: veluti centum levare libras: aut per decem milia passuum ambulare: quibus et partes que citra sunt potest: si et excessum potest: quo patet ad finem atque excessum diffiniri potentiam operere. Ad igitur quod potest totum per excessum: et ea que sunt citra necessesse est. Cui si centum libras levare potest: et duas posse: et si per decem milia passuum ambulare potest: et per duo ambulare posse. **P**otentia vero ipsius excessionis est.

Constat quoque aliquid dicatur possibile et impossibile. uno modo dicitur aliquid possibile et impossibile absolute: quod scilicet secundum se est tale: quod possit esse verum vel non possit esse verum: proprie habitudine terminorum ad invicem. Alio modo dicitur possibile et impossibile alicui: quod scilicet potest esse vel non esse verum: vel secundum potentiam actiua vel passiva: et sic accipit hic possibile et impossibile secundum quod aliquid agens aut patiens potest aut non potest. hec enim significatio maxime congruit rebus naturalibus. primo ergo ostendit quomodo si dicatur aliquid esse possibile vel impossibile. secundo excludit objectionem ibi. **N**ihil autem nos turbet. **D**eterminandum enim est finem excellentie terminum dictum quidem proprie possibile. **F**orsitan enim instabit quis utique quasi non necessesse quod dictum est videtur enim stadium non utique que in se videbit magnitudines sed contrarium magis potest videre punctum: aut audire parvum sonum: et maiorum habebit sensum.

potentia huiusmodi est quod potest levare pondera ducetorum talentorum: aut quod potest ire per spatium centum stadiorum: quamvis possit omnes partes infra istam quantitatem contentas. siquidem potest in id quod superabundat: nec tamen denominat ab illis partibus: puta quod determinet eius potentiam quod potest ferre. 50. talenta. aut ire. 50. stadia: sed per id quod est maximum. ita scilicet quod potentia vniuersi cuiusque denominet per respectum ad finem. id est per ultimum et per maximum ad quod potest: et per virtutem sue excellentie: sicut etiam et magnitudo cuiuslibet rei determinat per id quod est maximum. sicut quantitate tricubiti notificationes non dicimus quod sit bicubiti. similiter ratione hominis assignamus per rationale et non per sensibile: quod semper per illud quod est ultimum et maximum et completum et dans spem rei. sic igitur patet quod ille qui potest in ea que excellunt necesse est quod possit etiam que sunt infra. puta si aliquis potest portare centum talenta: poterit etiam portare duo: et si potest ire per centum stadia: potest ire per duo: sed tamen virtus rei non attribuitur nisi excellentie. id est secundum id attendit virtus rei quod est excellentissimum omnium rerum in quod potest: et hoc est quod dicitur in alia translatione: virtus est ultimum potentie: quasi scilicet virtus rei determinet secundum ultimum in quod potest: et hoc est virtus in virtutibus anime. dicitur enim virtus humana per quam homo potest in id quod est excellentissimum in operibus humanis. scilicet in opere quod est secundum rationem. Deinde cum dicitur.

Et utique si quidem impossibile tantum secundum excellentiam dicentibus et plura impossibile: puta non potens mille ire stadia: et manifestum: quia et mille et unum.

Et si quippiam non potest eo per exuperationem dicto: et plura non potest. **Q**ui namque centum passus transire non potest: is et centum et unum non potest.

Ostendit quoque dicat aliquid alicui esse impossibile: et dicitur quod si aliquid tantum est impossibile alicui: si aliquis accipiat ea que excellent: manifestum est quod impossibile erit ei portare vel facere plura: sicut ille qui non potest ire per mille stadia: manifestum est quod non potest ire per mille et unum. **U**t patet quod sicut determinat posse id quod est posse alicui per maximum in quod potest: in quo attendit virtus eius. ita id quod est impossibile alicui: determinat per minimum eorum in que non potest: in quo consistit eius debilitas: puta si maximum in quod potest aliquis est ire. 20. stadia: minimum eorum in que non potest: est. 20. et vniuersum. et ad hoc oportet determinare eius debilitatem: non autem ex eo quod non potest ire per centum vel mille. Deinde cum dicitur.

Nihil autem nos turbet. **D**eterminandum enim est finem excellentie terminum dictum quidem proprie possibile. **F**orsitan enim instabit quis utique quasi non necessesse quod dictum est videtur enim stadium non utique que in se videbit magnitudines sed contrarium magis potest videre punctum: aut audire parvum sonum: et maiorum habebit sensum.

Nihil autem nos turbet: id enim quod proprie potest per finem excessionis sit definitum. **F**orsitan enim quispiam dicet id quod dictum est non necessario ita esse. **Q**ui namque magnitudine decem passuum videt: is non et magnitudines eas que sunt citra videbit: sed contra potius qui punctum videre potest aut parvum audire sonum: is et maiorum sensum habebit.

ter. c. i. i. 6

Argir.

Argir.

ter. c. 117

Argir.

Primum

Excludit quādam obiectiōne. Et primo mouet eam. scilicet cūdo soluit ibi. Sed nihil differt etc. Dicit ergo primo quod nihil debet nos turbare: quia id quod proprie dicitur possibile sit determinandum secundum terminum excellentie. posset enim aliquis instare: quod non sit necessarium in omnibus id quod dicitur est. videlicet cū habere instantiā in visu et alijs sensibus. ille enim qui videt aliquā magnā quantitatem: puta vnius stadij: non potest per hoc videre magnitudines minoris quantitatis: que infra quantitatem illā continentur: sed magis accidit contrarium: quod iste qui potest videre punctum. id est aliquid minimum sensu perceptibile: aut et qui potest audire pulsi sonum: potest et maiora sentire. Deinde cum dicit.

Sed nihil differt ad rationem. Determinef. n. aut in virtute: aut in re excellentia. Quod enim dicit manifestum: visus quidem enim qui minoris excedit: velocitas autem que maioris.

Argir. **V**erū nihil ad rationem refert. Ipsa enim exuperatio: aut in potentia: aut in re ipsa sit definita. Ad enim quod dicit patet. Nam visus quidem huius qui est minoris excedit. Celeritas autem ea que est maioris.

Soluit predictam obiectiōne. Et dicit quod hoc quod dicitur est nihil differt ad rationem qua determinabat quod possibile determinat secundum excellentiam: quod huiusmodi excellentia sed quas attendit virtus rei potest determinari: vel secundum virtutem: vel secundum rem. secundum rem quod dicitur est de centum stadijs vel centum talentis: et secundum hanc excellentiam oportet determinari virtutem actiuam: quod quod potest agere in re maiorē: potest etiam in rem minorē. Sed virtute aut attendit excellentiam: quando aliquod quod non excellit in quantitate: requirit excellentiam virtutis: et hoc maxime videt accidere circa potentias passiuas: quanto enim aliquid est passibilis tanto a minori potest moueri: et quod potentie sensitive sunt potentie passive: ideo in sensibilibus accidit ut qui potest sentire minus: potest sentire maius. Illud autem quod dicitur est hoc modo manifestat: quod visus qui est sensitivus minoris corporis: excedit in virtute: et sic attendit hanc excellentiam in virtute: non in re: sed velocitas est excellentior: que est maioris magnitudinis. Illud enim est velocius: quod in eodem tempore per maius spatium mouetur: et talis excellentia non solum est in virtute: sed etiam in re.

ter. cō.
118.

Determinatis autem his. Dicedū quod deinceps. Si itaque sunt quedam possible: et esse et non esse: necesse aliquid tempus determinatum esse plurimum: et eius quod est esse: et eius quod non. Dico autem possibile rem esse et possibile non esse secundum quā cuius predicationes: puta hominem aut albus aut tricubitus: aut aliud quodcumque talius. Si enim non erit quantum aliquid: sed semper plus proposito: et non est cuius minus: in infinito erit tempore idem possibile esse: et non esse alio infinito: sed hoc impossibile.

Argir. **H**is autem determinatis: dicenda sunt ea que deinceps sequuntur. Si igitur aliqua sint que esse et non esse possunt: quoddam tempus maximum et essendi et non essendi definitum esse necesse est. Atque dico rem esse posse

et non esse posse in vno quoque predicamento: ut hominem: aut album: aut tricubitus: aut aliquid aliud tale: nam si non erit definitus quiddam sed semper proposito maius et quod non est minus idem erit profecto possibile esse tempore infinito: et non esse alio tempore infinito. At hoc esse nequit. Lectio xxvj.

Postquam philosophus exposuit significationem nominum quod in questione proponuntur: hinc incipit argumentari ad questionem propositam: videlicet si aliquid possit esse genitum et incorruptibile: vel ingentum et corruptibile. Et primo ostendit hoc esse impossibile per rationes communes. Secundo per rationem propriam scientie naturalis ibi. Et naturaliter etc. Circaprimū duo facit. Primo ostendit quod sequitur ex premissis circa propositum. Secundo incipit argumentari ad propositum ostendendum ibi. Principium autem sit hinc etc. Dicit ergo primo quod terminatis premissis circa significationem nominum: nunc oportet dicere illud quod consequenter se habet in hac consideratione. dictum est enim superius quod possibile dicitur secundum aliquod determinatum: puta potens currere dicitur aliquis secundum centum stadia: sunt autem in rebus quedam que possunt esse et non esse: necesse est ergo ex premissis quod sit determinatum aliquod plurimum tempore: et respectu ipsius est ita. scilicet quod non possit amplius tempore non esse. Et ne hoc intelligat solus de esse substantiali: subiungit quod cum dicimus possibile non esse. potest intelligi secundum quascumque predicationes. id est secundum quodcumque predicamentum: puta hominem esse vel non esse: quod pertinet ad genus substantie: aut album esse: aut non esse: quod pertinet ad genus quantitatitatis: aut de quocumque alio consimili. Et quod oportet intelligi secundum aliquod determinatum tempus: cum dicitur aliquid posse esse vel non posse esse: perbat ducendo ad impossibile: quia sicut ipse dicit si non est aliquid tempus determinate quantitatis in quo possit esse vel non esse: sed semper accipiatur maximum tempore proposito: puta si potest esse in quinque annis: et adhuc plus: et iterum plus: et non sit deuenire ad aliquid tempus respectu cuius omne tempus in quo potest esse sit minus: cum id possit esse et non esse: ut dicitur est: sequitur quod id possit esse in tempore infinito: et non esse in tempore infinito: quia eadem ratio est circa hoc quod est non esse et circa hoc quod est esse: non tamen ita quod id tempus respectu cuius aliquid potest non esse: quod concluditur esse infinitum: sit idem cum illo tempore infinito respectu cuius aliquid dicitur posse esse: quod si posset esse et non esse in eodem tempore. quod est impossibile: ut infra dicitur: sed quod aliquod tempus infinitum sit eius quod est non esse et aliquid eius quod est esse: quod est impossibile. non enim possunt esse duo tempora infinita: quia sic essent duo tempora simul. hoc autem impossibile sequitur ex hoc quod dicitur quod possibile esse: vel possibile non esse: non intelligitur respectu determinati temporis. hoc ergo oportet primo esse manifestum quod possibile est esse: respectu determinati temporis: similiter possibile non esse: quod etiam consonat his que sunt premissa de significatione possible. Deinde cum dicit.

Pincipium autem sit hinc. Impossibile et falsum non idem signat. Est autem impossibile et possibile: et falsum et verum. hoc quidem ex superpositione. Dico autem ut puta trigonum impossibile duos rectos habere: si hoc. Et dyametrum commensurabilis: si hoc. Sunt autem simpliciter et possible et impossible et falsa et vera.

ter. cō.
119.

Argir. **C** Principium autem hinc sumatur. Impossibile enim et falsum non idem significant. Est autem impossibile et possibile et falsum ac verum ex suppositione. Veluti triangulum impossibile est suos tres angulos duobus rectis equales habere si hec sint: et diameter commensurabilis est. Sunt autem simpliciter et possibilis et impossibilis: et vera et falsa.

C Incipit argumentari ad propositum. Et circa hoc duo facit. primo arguit ad propositum per conclusiones. secundo per propositam rationem scilicet naturalis ibi. Et naturaliter autem dicitur. Circa primum duo facit. primo ostendit veritatem. scilicet quod incorruptibile et ingenuum se consequuntur: et similiter corruptibile et ingenuum. secundo improbat positionem contrariam ibi. Dicere itaque uerum est. Circa primum duo facit. primo ostendit propositum ostendendo quomodo se habeat sempiternum ad ingenuum et incorruptibile ad ingenuum: et corruptibile. secundo quomodo ista se habeant ad invicem ibi. Palam autem et ex determinatione dicitur. Circa primum tria facit. primo ostendit quod omne sempiternum est incorruptibile et ingenuum. secundo ostendit quod nullum sempiternum est ingenuum vel corruptibile: nec e converso ibi. Quia autem negatio dicitur. Tertio quod omne ingenuum et incorruptibile est sempiternum ibi. Igitur si et ingenuum. Circa primum duo facit. primo premitit quedam necessaria. secundo arguit ad propositum ibi. Si itaque aliquid dicitur. Dicit ergo primo quod oportet huic sumere propositum ad principium ostendendum quod impossibile et falsum non significant idem. Circa quod quartum ponit: quorum primum est quod tam possibile quam impossibile: tam verum quam falsum dicitur dupliciter. Uno modo ex suppositione quod scilicet necesse est esse verum vel falsum: possibile vel impossibile suppositis quibusdam: sicut triangulus secundum rationem veritatem necesse est habere tres angulos equales duobus rectis: sed tamen hoc est impossibile suppositis quibusdam: puta si supponamus quod triangulus sit quadratus ad quod sequitur triangulum habere quatuor rectos. similiter et diameter quadrati sequitur esse commensurabile lateri si quedam supposita sunt vera: puta si ponamus quod quadratum diameter sit quadruplum quadrati lateris. Sic enim sequitur quod proportio diameter ad latus sit sicut proportio numeralis que est ratio commensurabilis. Alio modo dicitur aliqua simpliciter. scilicet absolute et secundum se possibilis et impossibilis: falsa et vera. Secundum ponit ibi.

C Non autem idem est falsum aliquid esse simpliciter et impossibile simpliciter. Te enim non statim dicere stare falsum quidem: non impossibile autem. Similiter autem cytharicantem: non cantantem autem: cantare dicere falsum: sed non impossibile. Simul autem stare et sedere: et diameter commensurabile esse non solum falsum: sed et impossibile.

Argir. **C** Non est igitur idem falsum aliquid esse simpliciter: et simpliciter impossibile. Te namque dicere stare: falsum est quidem sed non impossibile. Similiter et eum qui cytharam quidem pulsatur: non autem cantat. Cantare dicere falsum est: sed non impossibile est. Simul autem stare atque sedere et diameter commensurabile esse non solum est falsum: sed etiam impossibile. **C** Et dicitur quod non est idem aliquid esse falsum simpliciter. i. absolute

te: et esse impossibile absolute. si enim dicatur stare quod non stas: sed sedes: falsum erit quod dicitur: non autem ipse: sed similiter falsum erit: et non impossibile: seu quis dicat cantare eum qui cytharicantem: sed non cantat: sed quod aliquis simul stet et se deat: vel quod diameter sit commensurabilis lateri: non solum est falsum: sed et impossibile. Tertium ponit ibi.

C Non itaque idem est supponi falsum et impossibile. Accidit autem impossibile ex impossibili.

C Non igitur idem est supponere falsum: ac impossibile. Impossibile autem ex impossibili accidit.

C Concludit ex premissis cum idem non sit falsum et impossibile: sequitur quod non sit idem supponere falsum et impossibile: nam ex falso sequitur falsum: sed ex impossibili sequitur impossibile. Quartum ponit ibi.

C Hoc quidem igitur sedere et stare simul habet virtutem: quia quoniam habet illam et altera habet: sed non ut simul sedeat et stet: sed alio tempore.

C Sedendi itaque quippiam statimque simul potentiam habet: quia quando habet illam et alteram habet. At non ut simul stet atque sedeat: sed in alio tempore.

C Et quia dictum est quod simul stare et sedere est impossibile: concludit quod si aliquid simul habeat virtutem ad opposita: puta ad sedere et stare: talis ratio: quia quoniam una potentia reduci potest in actum: quoniam altera. nihil tamen hanc habet potentiam: ut simul habeat opposita: puta ut simul sedeat et stet: sed oportet hoc in alio et alio tempore esse. Deinde cum dicitur.

C Si itaque aliquid infinito tempore plurius habet virtutem non est in alio tempore: sed hoc simul. Quia propter si quidem infinito tempore ens corruptibile est. Virtutem habet utique eius quod est non esse. Si itaque in infinito tempore est sic existens quod potest non esse: simul igitur erit et non erit secundum actum. Falsum quidem igitur accidit utique: quia falsum positum est. Sed si non impossibile erat: non utique impossibile esset quod accidit. Quod igitur semper ens incorruptibile simpliciter est.

C Si vero quippiam plurius potentiam habeat tempore infinito: non est hoc in alio atque alio tempore: sed simul. Quare si quippiam quod est tempore infinito est corruptibile illud ut non sit potentia habet. Si igitur est tempore infinito id quod potest non esse. Similiter ergo erit atque non erit actu. Falsum igitur accidit: quia falsum suppositum est: sed si impossibile non esset: non id utique accideret quod et impossibile esset. Quod ergo quod semper est: incorruptibile simpliciter est.

C Dicit propositum. scilicet quod omne sempiternum sit incorruptibile et ingenuum. et primo ostendit quod omne sempiternum sit incorruptibile. secundo quod omne sempiternum sit ingenuum ibi. Similiter autem et ingenuum. Dicit ergo concludens primo ex premissis in quibus dicitur est possibile determinari ad aliquid tempus si aliquid habet virtutem ad plura tempore infinito: non potest dici quod possit aliquid eorum respectu unius temporis: et aliud respectu alterius temporis: sed quod potest potest respectu huius temporis: quia non est aliquod tempus extra tempus infinitum. Si ergo ponamus quod aliquid existens in infinito tempore sit corruptibile: sequitur

111111
111111
111111
111111

Argir.

ter. co. 120.

Argir.

tur ex hoc qd est corruptibile qd hbat virtutē ad hoc qd
 quicqz nō sit: qd qdē opz intelligi respectu eiusdem tps
 infiniti in quo e: vel respectu alicuius ptis ei: qz ergo
 est in infinito tpe: tñ ponit potēs non cē: co qd est cor
 ruptibile: sic existēs: qd pot uō cē: qz poterat non eē re
 spectu infiniti tps: vel alicui ptis eius: sequit qd simul
 fm actu sit: tñ sit: qz in infinito tpe ponebat esse: t po
 stea ponebatur nō esse respectu eiusdē tps: manifestuz
 quidē igit qd hoc falsuz accidit ex falso posito. s. ex hoc
 qd tu ponebas istud exis in infinito tpe nō eē quicqz: sed
 si hoc falsuz eēt falsuz tñ: tñ nō sequeret impossibile:
 sequit autē impossibile. s. idē simul eē t nō esse. ergo im
 possibile fuit illud nō eē: non ergo poterat non eē: t ita
 non erat corruptibile. Sic ergo patet qd oē qd erat sem
 per ens: non pot esse corruptibile: t ita simplr est incor
 ruptibile. **S**ed videtur qd iste pcessus. Atz. necessi
 tate nō hbat: qz quāuis nulli potētia sit ad hoc qd duo
 opposita sint in eodem tpe: in actu tñ nihil prohibet qd
 potentia alicuius sit ad dno opposita respectu eiusdem
 tps sub disiunctiōe equaliter t eodē modo: sicut potē
 tia mea est ad hoc qd cras in ortu solis: vel sedeam vel
 stem: non tñ qd vtrūqz sit simul: sed equaliter possuz sta
 re non sedēdo: vel sedere nō stando: sic igit posset aliqs
 obuiare rōni Atz. ponam enim aliqd semp ens. ita tñ
 qd istud eē suum sempiternū sit contingēs: t nō necessa
 riū. poterit ergo non eē respectu cuius sciqz ptis tps in
 finiti: vt in quo ponit semp cē: non tñ ppter hoc sequi
 tur qd aliqd sit simul ens t non ens. si eni ponam qd ali
 quis sit in domo semp pcr totam diē: tñ non est impossi
 bile eum in domo nō eē in quacūqz pte die: qz non ex
 necessitate est in domo per totaz diē: sed contingenter.
Sed dicēdū est qd non est eadē ratio vtrūqz: nam
 id quod semp est. s. per infinitū tēpus habet potētiā: vt
 sit in infinito tēpore. potētia autē existēdi nō est ad vtrū
 qz respectu tēporis: in quo quis pot eē. oia enim appe
 tunt eē: t vni quodqz tātū est: quantū pot eē: t hoc pre
 cipue patet in his que sunt a natura: quia natura est de
 terminata ad vni t sic quicquid semp est: non contin
 genter semper est: sed ex necessitate. Deinde cum dicit.

Dubita tur. Ari sto. de // mōstra tio.

tax. cō. 121.

Argir.

Similr autē t ingenitū. Si eni genitū est tē
 pore erit possibile quodā nō eē: corruptibi
 le quidē eni est: pri⁹ quidē ens: nūc autē nō
 ens aut cōtingēs quicqz posterius nō esse: ge
 nitū autē ens qd cōtingit prius nō eē: sed nō
 est in quo tpe possibile: qd semp ens: vt non
 sit neqz infinito tpe neqz finito. Eteni finito
 tpe pot eē si quidē t infinito. Nō igit cōtin
 git idēz t vni sempqz posse eē t nō eē: sed t
 neqz negationē: puta dico nō semp eē. Im
 possibile igit t semp qdē aliquid eē: corru
 ptibile aut esse. Similr autē neqz genitū.
 Duobus eni terminis si impossibile posteri⁹
 sine prio existere: t illud impossibile existere:
 t qd posteri⁹. Itaqz si semp ens nō cōtingit
 quicqz nō esse: impossibile t genitū esse.

test. At nō est tēpus aut infinitū: aut finitū
 in quo id qd semp est nō eē pot: eteni finito
 tpe eē pot: quippe cū eē t tpe infinito possit.
 Nō ergo cōtingit idēz ac vni t semp esse: t
 semp nō eē posse: at neqz nō semp eē: qd pa
 tet eē negationē. Impossibile ē ergo t sem
 per quippiā eē: t corruptibile eē. Pari mo
 do nec generabile. nā si duo sint termini po
 steriorqz sine priore: inesse nō possit: si ille cō
 petere nō pot: t posterior etiaz cōpetere ne
 quid. Quare si id qd est semp nō eē aliqua
 do nō pot: impossibile est t generabile esse.
Cōdit idēz ex parte geniti vel ingeniti: t dicit qd simi
 liter illud qd est semp. s. in infinito tpe: necesse est esse in
 genitū: qz si esset genitū esset possibile qd quodā tēpore
 nō eēt: sicut de corruptibili dictū est. sicut enim corru
 ptibile: qd tñ prius fuerit nūc nō est: vel contingit nō eē
 quicqz in futuri. ita genitū est qd nūc est: sed prius nō fu
 it: nō est autē dare aliqd tēpus in quo id qd semp est: pos
 sibile sit nō eē: neqz in tpe finito: neqz in tpe infinito: qz
 qd pot esse tēpore infinito: sicut id qd semper est: potest
 esse quolibet tpe finito: qd ineludat a tēpore infinito: t
 ita sequit sui predictaz deductionē qd aliqs simul sit t
 nō sit: qd est impossibile. nō igit cōtingit qd vni t idē
 semp possit eē t semp non esse: qz hoc esset speē: t sp nō
 eēt tēpore infinito. Similiter etiā nō est possibilis nega
 tio ei⁹ qd est semp eē: puta vt si dicamus: qd id qd sem
 per est: possit nō semp eē: hoc enim eēt posse non eē ad
 minus tēpore finito. sic igit patet qd impossibile est ali
 quid semp eē: t qd sit corruptibile: vel etiā qd sit genitū.
 qz si sint duo termini: ita se habēt qd posterius nō pos
 sit eē sine prio sicut hō non pot eē sine aiali: si id. s. pri
 mi est impossibile eē. sequit qd posterius etiā sit impos
 sibile eē: sicut si impossibile ē lapidē eē aial. impossibile ē
 lapidē eē hominē. hoc autē qd est aliqñ nō eē sequit ad
 corruptibile t genitū: sicut quodāz cōmuniū (vt ex
 dictis p3.) si ergo id qd semp ē non ptingit quicqz nō eē:
 sequitur et qd impossibile sit id qd semp ē eē genitū: t
 similiter impossibile ē id eē corruptibile: t sic patet qd oē
 quod est sempiternū: est ingenitū t incorruptibile.

Quonia autē negatio eius quidem
 quod est semp possibile esse: nō se
 ver possibile esse: semper aut possi
 bile nō esse contrariū: cuius nega
 tio non semper possibile non esse.

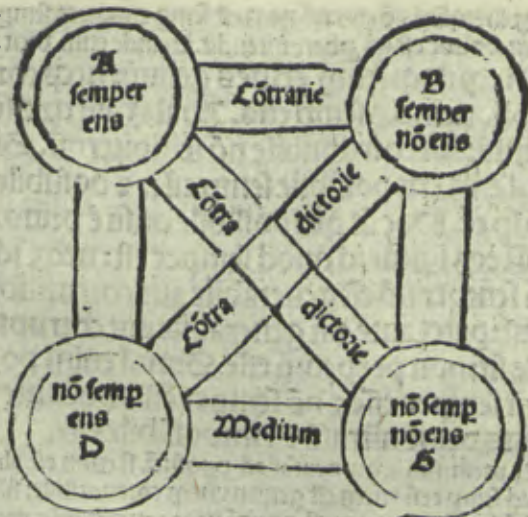
Cū autē negatio quidē eius qd semp eē po
 test sit id qd nō semp eē pot: cōtrariū aut id
 qd semp nō eē pot: t negatio est id qd non
 semper non esse potest. **Lectio. xxvij.**

Postqz phs ostēdit qd omne sempiternū ē in
 genitū t incorruptibile. hic comparat
 sempiternū ad corruptibile t genitū: ostēdēs qd si
 mul eē nō possunt. t primo pmittit quedā ex quib⁹ p
 cedit rō. 2° ex illis argumētaz ad ppositū ibil. Neqz ita
 sp exis tē. Circa pmiū tria pponit. pmo quidē decla
 rat oppositionē eius. qd est semp esse: t semp nō eē. Et
 quamuis adiūgat hoc qd est possibile: nō tñ tradit op
 positionē que attendit fm possibile t non possibile: sed
 fm semper eē: t nō semp eē. dicit qz primo qd huins affir
 mative que est: possibile semper eē. negatio cōtradictō

tax. cō. 122.

Argir.

rie ei opposita est possibile nō semper esse. non quidē ex parte ipsius possibilis cuius hec est affirmatiua possibile est nō semper esse: sed quantum ad ipsuz qd est nō semper esse: sed hoc qd est possibile semper nō esse: opponitur p̄trarie s̄m eundem modū ei qd est possibile semper esse. Negatiua autē huius est: possibile nō semper non esse. Et huius ratio est: qz hoc aduerbiū semper significat vniuersalitātē tēporis sicut hoc signū: ois designat vniuersalitātē suppositoꝝ. Unde sicut huic enūciatio ni. ois hō est: cōtradictoria est: nō ois hō est: equipollēs ei que est. aliqs hō nō p̄traria vero huic: ois hō est dicitur ois hō nō est: equipollens huic: nullus hō est. huius autē cōtradictoria est: nō ois hō nō est. equipollens huic. aliqs hō est: ita huic qd dico. semp esse cōtradictorie opponit: nō semp esse: qd equipollēt ei qd est aliqs nō esse: sed ei qd est semper esse: cōtrarie opponit: semp nō esse: qd equipollēt huic qd est nunq̄ esse. huic vero cōtradictorie opponitur nō semper nō esse qd equipollēt ei qd est aliquando esse. Secundo cum dicit.

C Necesse negatiōes ambarū eidēz existere z esse mediū semp entis: z semper nō entis quod possibile esse z non esse.

C Negationes aborū cōpetere eidē necesse est: z eē mediū eius quod semp est: z ei^o qd semper non est: id qd esse z nō esse potest.

C Cōcludit ex predicto mō oppositiōis: qz opz eidēz subiecto inesse negatiōes ambarū. s. eius qd est semp esse: z ei^o qd est semp nō eē: que. s. negatiōes sūt nō semp esse: z nō semp nō eē: que quidē negatiōes eodē mō insunt ei: dē: vt illud sit mediū inter semp ens z nō semp ens: qd quidē pōt qnqz eē: z qnqz nō esse: sicut si dicamus inter oem hominē esse: z nullū hominē esse mediū est aliquē hominē esse: z aliquē hominē non esse. Tertio ibi.

C Atriūsqz enī negatio qnqz existet: si non semp sit. Quare z non semper non ens erit quādoqz: z nō erit: z nō semp possibile eē si mul: s. qnqz ens: qre z nō eē. Idēz igit erit possibile esse z nō: z hoc est amborū mediū.

C Atriūsqz nāqz negatio quādoqz p̄petet: si nō semper sit. Quare si id qd nō semp nō est: erit quādoqz atqz non erit: z id qd non semp eē pōt: sed quādoqz est vt z nō sit: erit sane atqz nō erit. Idē ergo possibile erit esse atqz non esse: z hoc est mediū vtrozqz.

C Probat hāc cōclusionēz sequi ex p̄missis. z primo ratiōe pp̄ia: que. s. sumitur ex rōne terminoꝝ in qōne positoꝝ: n̄ dicens vtriūsqz enī negatio. s. tam eius que est semp esse: qz eius que est semp nō eē: qnqz existet. i. ponit aliqd qnqz esse si nō semp sit. i. si per negatiōē nō ponit quid semp. verbi gratia: ista negatio nō semp ens nō ponit sempiternum: neqz circa eē: neqz circa non eē. z iō ponit qnqz eē: z qnqz non esse. Et simile est de hac negatione non semp nō eē. cōcludit ergo qz id qd non semp est nō ens. erit qnqz. z qnqz nō erit: qz sic negatur semper nō eē: qz nō ponit semp z eē s̄milit̄ ista negatio. que est non semper possibile esse. qz remouet sempiternitātē circa esse. ita qz non ponit sempiternitātē circa non eē. Et ponit eius qnqz. qz nō ponit eē semp nihil prohibēs illud non eē. sic ergo idē erit possibile eē quādoqz. z non eē qnqz. z hoc est mediū inter duo cōtraria que sunt semper esse z semper non esse. Sc̄do ibi.

C Ratio at vniuersalis hec. Sint enī. a. z. b. ^{ter. cō. 123.} nulli eidēz possibilis existere. Opz autem. a. aut. g. z. b. aut. d. necesse itaqz cui neqz. a. existit: neqz. b. omni existere. g. d. Sit itaqz. e. inter medium eorum que. a. b. Cōtrarioꝝ enim qz neutruz mediū. Huic itaqz necesse ambo existere z. g. z. d. omni enī. g. aut a. quare z ei quod est. e. Quā igitur. a. iposibile. g. existet. Eadem autē ratio z in. d.

C Rō aut vniuersalis hec est. Nā. a. z. b. nulli eidem inesse possint. a. vero aut. c. z. b. aut d. cuilibet insint. Cui igit neqz. a. neqz. b. inest ei. c. b. cuilibet insint necesse est. Si aut id qd inter. a. z. b. mediū est. e. id enim qd neutrum cōtrarioꝝ est: eorūde mediū esse constat. Ambo igitur. c. in quaz z. d. huic insint necesse est: nā aut. a. aut. c. cuilibet inest. Quare z ipsi. e. Cum igitur. a. iposibile sit eē: unum erit ipsum. c. Eadē est z in ipso. d. ratio.

C Probat idēz rōne cōmuni: que. s. in quibuslibet terminis locū habet. Sint enim duo termini. a. z. b. ita se habentes qz nulli eidēz possint inesse: quia sunt cōtrarioꝝ: sic semp ens: z semp non ens. Accipiatur autē alius terminus. s. g. qui ita se hēat ad. a. qz oī subiecto insit vel. a. vel g. hēat enīz se sicut affirmatio z negatio: vt semp ens: z nō sp̄ ens: si at ali^o imūus. s. d. g. eodē mō se hēat ad. b. sic semp non ens: z nō sp̄ non ens. Necesse est qz oī ei qd neqz est. a. neqz. b. i. qd neqz est semp ens: neqz semp non ens insint. z. g. z. d. que sunt negatiōes amborū. qz a quo remouet semp eē: z semp non eē: necesse est qz attribuat ei nō semp eē. i. qnqz non eē. z non semp non eē i. qnqz eē. z sic illud subiectū a quo remouetur vtraqz affirmatio cui attribuit vtraqz negatio est medium inter a. z. b. qz id qd negat vtrūqz extremū: est medium inter duo cōtraria: sicut qz neqz est albus: neqz nigrū: est medium inter albu z nigrū. huic ergo medio necesse est qz ambe negatiōes insint. s. g. z. d. qz sic dictū ē: opz qz cuiūqz insit. g. aut. a. vñ opz qz alterū eorū insit ei quod est. e. qz igitur ei qd ē. e. ipole est qz insit. a. sequit qz insit ei. g. Et eadē rōne pbat qz insit ei. d. Sic igit z. g. z. d. predictatur de. e. z. a. a quo remouetur z. a. z. b. qz. s. aliquid ē

Primus

quicquid ens: quicquid non ens: quod neque est semper ens: neque semper non ens: et hoc est quod probare intendit. Deinde cum dicit.

124 **Tex. co.** **C** Neque itaque semper existens genitum: neque corruptibile: neque semper ens. Malaz autem quod et si genitum: aut corruptibile non semper eternum. Si enim erit possibile semper esse: et possibile non semper esse. Hoc autem quod impossibile omnino est prius.

Argir. **C** Neque igitur id quod semper est: neque id quod semper non est generabile aut corruptibile est: patet autem et si generabile aut corruptibile sit: non perpetuum esse. Simul enim poterit semper esse et non semper esse: hoc autem prius demonstratum est impossibile esse.

C Ex premissis argumentatur ad oppositum. si enim est aliquid semper existens neque est genitum: neque corruptibile: si et si est semper non existens: neque est genitum neque corruptibile: manifestum est autem quod et converso si aliquid est genitum: aut corruptibile: non est semper eternum: neque quantum ad esse: neque quantum ad non esse. Si enim dicitur oppositum. scilicet quod aliquid sit semper eternum: et genitum: et corruptibile: sequitur quod aliquid sit simul potest semper esse: et non semper esse: quod semper eternum: potest semper esse generabile et corruptibile non semper esse. Quod autem hoc sit impossibile: ostensum est prius quod dictum est: quod semper esse: et non semper esse opponitur contradictione: unde relinquitur quod impossibile est quod aliquid sit simul semper eternum et corruptibile. Deinde cum dicit.

125 **Tex. co.** **C** Igitur si et ingenitum est: ens autem hoc: necesse semper eternum esse. Similiter autem et si incorruptibile: ens autem. Dico autem ingenitum et incorruptibile que proprie dicuntur. Ingenitum quidem quod est nunc et prius non verum erat dicere non esse. Incorruptibile autem quod nunc ens: posterius non verum erit dicere non esse.

Argir. **C** Si igitur et ingenerabile quippe est atque est ens id semper eternum esse necesse est: et pari modo si incorruptibile est. Dico autem ingenerabile et incorruptibile ea que proprie dicuntur. Ingenerabile quidem id quod nunc est et prius non erat verum dicere haud esse. Incorruptibile vero quod nunc est: et posterius verum non erit dicere haud esse.

C Ostendit quod omne ingenitum et incorruptibile est semper eternum. et primo concludit hoc ex premissis dicens quod necesse est quod ingenitum omnino sit semper eternum: et similiter incorruptibile omnino sit semper eternum dum modo sit ens ita tamen quod accipiamus ingenitum et incorruptibile: scilicet quod proprie dicuntur: put. si ingenitum dicitur quod ita est nunc: quod non erat prius verum dicere de ipso quod non erat: et si quod incorruptibile dicitur quod ita nunc est quod posterius non erit verum dicere de ipso quod non sit: sicut patet ex his que supra dicta sunt in distinctione horum nominum. Secundo ibi.

C Aut si quidem hec adinvicem consequuntur et quod quidem ingenitum incorruptibile: et quod incorruptibile ingenitum: necesse et semper eternum utriusque consequi: et siue aliquid ingenitum semper eternum: siue incorruptibile semper eternum.

Argir. **C** An si hec mutuo se sequuntur: atque gene-

rabile est incorruptibile et incorruptibile ingenerabile ipsum etiam perpetuum utriusque sequatur necesse est. Et si est quippe ingenerabile et si est quippe incorruptibile: sit continuo semper eternum necesse est.

C Probat idem ex his que infra ostendentur dicens: quod cum ingenitum et incorruptibile: consequuntur se invicem. hoc modo quod omne ingenitum sit incorruptibile et converso: necesse est quod semper eternum consequatur ad utrumque: ut. si omne ingenitum: et omne incorruptibile sit semper eternum. Si omnibus autem premissis talis potest intelligi ratio: nullum semper eternum est genitum: neque corruptibile. omnino ingenitum et incorruptibile est semper eternum. si nullum ingenitum est corruptibile: et nullum incorruptibile est genitum: nec corruptibile.

Alam autem et ex determinatione ipsorum. Est enim necesse: si corruptibile genitum: aut enim ingenitum aut genitum. Si enim ingenitum: incorruptibile supponitur. 126

C Hoc ita esse et ex definitione ipsorum patet: etenim si corruptibile est: generabile esse necesse est. Aut enim ingenerabile: aut generabile est. At si ingenerabile est: incorruptibile esse supponitur. **Recho. xxviii.** Argir.

Postquam philosophus ostendit propositum ex parte semper eterni. nunc autem ostendit propositum ex parte geniti et ingeniti. corruptibilis et incorruptibilis. et primo probat propositum ex suppositione. secundo ex necessitate scilicet. Quod autem necesse consequi etc. Circa primum duo facit. primo ex suppositione huiusmodi ingenitum et incorruptibile convertantur: probo quod genitum et corruptibile convertuntur. secundo ostendit unde sit supponenda conversio ingeniti et incorruptibilis ibi. Si autem non consequuntur etc. Dicit ergo primo quod id quod intendimus potest fieri manifestum ex determinatione ipsorum. i. ex distinctione et habitudine horum trium adinvicem. et primo ostendit quod genitum sequatur ad corruptibile. ita. scilicet quod si aliquid sit corruptibile. ex necessitate sit genitum: oportet enim id quod est corruptibile: aut esse genitum: aut ingenitum. quod de quolibet existenti alteri horum oportet predicari. si ergo aliquid sit corruptibile quod non sit genitum: sequitur quod sit ingenitum. supponimus autem quod ingenitum et incorruptibile convertantur. et ita si aliquid est ingenitum: erit incorruptibile. si ergo aliquid corruptibile non sit genitum: sequitur quod aliquid corruptibile sit incorruptibile. Secundo ibi.

C Et si genitum autem: corruptibile necesse: aut enim corruptibile: aut incorruptibile: si si incorruptibile ingenitum supponitur.

C Et si generabile est corruptibile esse necesse est. At enim corruptibile aut incorruptibile est: at si incorruptibile est: ingenerabile esse sane supponebatur. Argir.

C Probat eodem modo quod necesse sit quod si aliquid est genitum sit corruptibile: oportet enim id quod est genitum: aut esse corruptibile aut incorruptibile: sed si supponit si aliquid est corruptibile: quod ingenitum sit propter eorum convertibilitatem: sequitur quod si sit aliquid genitum: et sit ingenitum: quod est impossibile. Et sic probatum est quod corruptibile est genitum: et converso. supposito tamen quod ingenitum et incorruptibile convertantur. Deinde cum dicit.

C Si autem

C Si autem non consequuntur ad invicem incorruptibile et ingentium: necesse: neque ingentium neque incorruptibile sempiternum esse.

Argir. **C** Sin vero mutuo se non sequuntur incorruptibile atque ingenerabile: non necesse est aut ipsum ingenerabile aut incorruptibile perpetuum esse.

C Oñdit vñ b oporteat supponi: et dicit si non consequuntur se invicem incorruptibile et ingentium. non ex necessitate b quod esse sempiternum erit. hinc ad hoc quod est ingentium et incorruptibile quod tñ supra ostensum est. Deinde cum dicit.

T.c.127 **C** Quod autem necesse sequi ex his: manifestum. Genitum. n. et corruptibile consequuntur ad invicem.

Argir. **C** Sequitur autem hec sese mutuo necio ex his emergere potest generabile enim et corruptibile mutuo se sequuntur.

C Probat propositum ex necessitate. et ostendit quod genitum et corruptibile convertantur. et ex b ulterius ostendit: quod est in genitum et corruptibile convertantur ibi. Sit itaque in quo est. e. z. Circa primum tria facit. p. pponit quod intendit. et dicit quod ex his quod dicentur: manifestum erit. quod necesse est pcedere se invicem consequi. quod p b manifestabit quod genitum et corruptibile se invicem consequuntur. Secundo ibi.

C Palam autem et hoc ex prioribus: sp. n. entis: et sp. n. entis: est intermedium cui neutrum consequitur.

T.c.128 **C** Hoc autem est genitum et corruptibile posse. n. et esse et non esse determinato tempore utriusque. Dico autem utriusque. et esse quanto quodam tempore et non esse.

Argir. **C** Si igitur est quod genitum: aut corruptibile: necesse hoc intermedium esse.

C Manifestum est autem et hoc ex antea dictis. Est. n. id medium inter id quod sp. est: et id quod sp. non est: quod neutrum sequitur: hoc autem est generabile ipsum ac corruptibile. Utrumque enim definito tempore quodam et esse et non esse potest. Si igitur quippiam aut generabile aut corruptibile sit: id medium esse necesse est.

C Inducit rationem ad b ostendendum: et dicit quod sic convertibilitas incorruptibilis et ingentium. manifestat ex prioribus dictis. ita est b quod genitum et corruptibile sunt convertibilia manifestatur ex prioribus quod inter sp. ens: et sp. non ens: est medium: sic supra dicitur est: id. s. quod neutrum consequitur. i. quod neque est sempiternum neque est sp. non ens: tale autem est genitum et corruptibile quod utriusque eorum est posse esse et non esse finem aliquid tempore determinato. ita. s. quod aliquid tempore finito: utriusque eorum sit. et iterum non sit quodam alio tempore. si quod est aliquid quod sit genitum aut quod sit corruptibile: necesse est quod b sit medium inter sempiternum et sp. non ens: et sic utriusque eorum eidem attribuitur: et se invicem consequi videntur. Tertio ibi.

C Sit. n. a. sp. ens. b. aut ens non sp. g. aut genitum. d. aut corruptibile. Necesse itaque. g. intermedium esse. a. z. b. his quod dicitur. n. non est ipse ad neutrum terminum. i. quod a. non erat: aut. b. erat genitum aut necesse: aut actu: aut potentia esse: hinc aut quod a. b. neutro modo: hinc igitur quodam et determinato tempore et erit. et iterum non erit. g. sicut autem et in. d. Genitum igitur et corruptibile utriusque. Consequuntur igitur invicem genitum et corruptibile.

tur igitur invicem genitum et corruptibile.

Argir.

C Sit. n. id quod dicitur quod sp. est. a. id autem quod sp. non est. b. c. non sit generabile et d. sit corruptibile. c. igitur iterum. a. z. b. medium esse necesse est. Allox. n. ad neutrum ultimum tempus est: in quo. a. ipsum non erat aut. b. ipsum erat. Generabile autem et actu aut potentia necesse est esse ipsis vero. a. b. neutro modo. Tpe igitur quodam ac definito. c. ipsum et erit: et rursus non erit. Sicut est omnino et de ipso corruptibili. d. Generabile ergo corruptibile utrumque est. Generabile ergo corruptibile utrumque se sequuntur.

C Manifestat primum rationem in terminis dicentis. sit. a. sempiternum. z. b. sit sp. non ens. g. sit sit genitum. d. sit sit corruptibile: necesse est. g. quod est genitum: esse medium iterum. a. z. b. i. iterum sp. ens. et sp. non ens. quod his. s. a. z. b. non est aliquid tempus ad neutrum terminum. i. nec ante nec post: in quo vel. a. quod est sp. ens non sit: aut. b. quod est sp. non ens sit: et hoc vel finem actu vel finem potentia: cui tñ his quod sunt. a. z. b. neutro modo existat tempus ad oppositum. i. nec finem actum nec finem potentia. Relinquitur quod genitum quod est. g. in quodam determinato tempore et quodam determinato tempore non est. et sicut ratio est de. d. sequitur igitur quod utriusque eorum sit genitum et corruptibile ita. s. quod genitum sit utriusque. z. corruptibile sit utriusque. Sic quod p b quod genitum et corruptibile se invicem consequuntur. **C** Si vero quod hec ratio non sit efficax: non. n. est necesse quod quod est medium inter duo priora sit unum et idem. nam inter album et nigrum medium quod dicitur est quod neque est album: neque nigrum. et tñ b dicitur de diversis quod se invicem non sequuntur: quod et rubrum et palidum et quod mediolorum colorum: neque est album: neque nigrum. et tñ isti colorum non se invicem consequuntur. et ita posset aliquis dicere quod medium inter sempiternum et sp. non ens: quod neque est sempiternum: neque sp. non ens: sed alio modo b venit corruptibile. et alio modo generabile: nam genitum hinc non esse ante quod sit corruptibile aut hinc non esse post quod sit. **C** Sed hec obiectio excluditur per b quod dicit quod utriusque eorum est: et non est: quodam determinato tempore: et ita quod utriusque habeat esse post non esse: et ante non esse. et hoc magis manifestabitur in sequentiibus. Deinde cum dicit.

Dub. ro

C Sit itaque in quo est. e. ingentium. quod autem. z. genitum: quod autem in quo. i. incorruptibile. quod autem in quo. t. corruptibile. Que itaque. z. t. onsum est quod consequuntur invicem. Quoniam itaque sic posita: ut hec. quod quod dicitur. z. quod t. priora. Que autem. e. z. z. nulli autem eidem: omni autem alteri. et sicut autem: et quod i. t. necesse. et quod i. e. consequuntur invicem. **C** Sit. n. ei quod i. e. n. prioribus. z. igitur consequuntur. Si enim. e. aut. z. sunt cui. z. z. t. Et igitur quod. i. t. consequuntur: sed supponebatur impossibile esse. Eadem autem ratio: et quod. i. ei quod e. Sed et sic habeatur ingentium in quo. e. ad genitum in quo est. z. et incorruptibile in quo. i. ad corruptibile in quo. t.

T.c.129

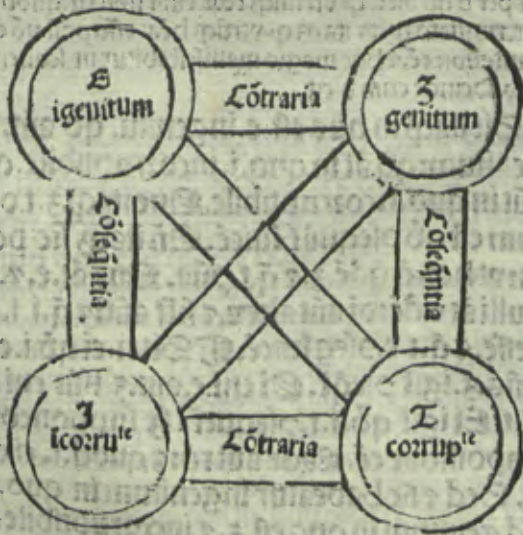
C Sit itaque generabile. e. generabile. f. incorruptibile. g. et corruptibile. h. Est igitur omnino stratum. f. atque h. sese mutuo sequuntur. Quoniam autem sic aliquid ut hec iacet velut. f. quod dicitur. z. h. sese mutuo sequuntur. e. non et. f. nulli eidem perpetuum: sed alter

Argir.

Primus.

rum oī ppetit: z fili mō ipsa. g. atq. h. tunc
z. e. g. mutuo se sequantē necesse est. e. nāq. ipz
g. nō sequat: ergo. f. ipm sequet. qppe cum
cuilibet ipm. e. aut. f. ppetat. At. h. et id seq
tur: qd seq ipm. f. ergo. h. sequet. g. ipm.
At impossibile eē supponebat. Eadem rō/
ne z. g. seq ipm. e. demōstrabit. At sic se hz
Ingenerabile. e. ad generabile. f. z incorru-
ptibile. g. ad corruptibile. h.

Ostendit ex hoc et q ingentium z incorruptibile con-
uertant dicēs. sit. e. ingentū. z. genitū. i. incorruptibi-
le. t. corruptibile. qz igit oī sum est q genitum z corru-
ptibile se iuicē psequūt: planū ē q. z. t. se iuicē psequūt.
tur: qn igit oppositum fuerit q. z. t. se psequūt. i. ge-
nitū z corruptibile. z q. e. z. z. i. genitum z ingentium
nulli eidē insunt sed cuilibet oī inesse alterum eorum.
Et eadem ratio est de. t. z. i. f. de corruptibili z incorru-
ptibili. f. q. nulli eidem insunt: sed oī alterum. Qn igit
hec ita ponuntur: necesse est q. i. z. e. i. ingentium z in-
corruptibile se iuicēz consequantur. Et hoc pbat du-
cendo ad impole. si. u. ad. i. qd est incorruptibile ex necē-
tate nō psequat. e. quod est igenitū: sequitur q. z. qd ē
genitum: simul possit stare eum. i. quod est incorrupti-
bile. qz iam dcm est q de quolibet predicatur: aut. e. i. i.
genitum: aut. z. i. genitum: au super dictum est: qz eui in-
est. z. i. genitum: ei inest z. t. i. corruptibile: sic igit sequit
q. t. id est corruptibile: inest ei q est. i. id est incorrupti-
bili qd est p suppositum. positum. u. erat. q. t. z. i. nūqz
eidem inessent: nihil. n. est corruptibile z incorruptibi-
le. Et eadē rō est q. i. id est incorruptibile cōsequat ad id
qd est. e. f. ingentū qz eodem modo se hz ingentūz qd
est. e. ad genitum quod est. z. sicut corruptibile qd est. t.
ad corruptibile quod est. t. sic igit pz ex predictis: qz oē
corruptibile est genitum: z eonuerso. z oē incorrupti-
bile ingentium: z eonuerso.

L. c. 130

Scire itaqz nihil phibere scū eē
qd icorruptibile: z qd igeiū cor-
rūpi posse se exīte. Idūc qdē ge-
neratiōe: huic at corruptiōe pime-
re ē datoꝝ aliqd: aut. n. infinito: aut qsto q
dā determinato tpe pnt oīa: aut facere: aut

pati: aut eē aut nō eē. z infinito: pp hoc qz de
terminatū ē aliqīr infinito: cui nō ē plus. Qd
at quo infinito: neqz infinito: neqz dterminatū.
Dicere at nihil phibere generatū qppia i
corruptibile eē: z ignabile qppia corruptū
eē: se illo generato hoc corruptio: tollere est
aliqd eoz q data sunt. Aut. n. infinito aut q
dam definito tpe oīa aut agere aut pati: aut
esse aut nō esse pnt. z infinito ppterea qd ips
infinitum aliquo mō est definituz: quo nō ē
maius. Ad hō qd aliq ex pte est infinitum
neqz infinitum est neqz etiam definitum.

Argit.

Lectio. xxix.

Postqz pbs oīdit q gnabile z corruptibile se in
uicem consequuntur. z sūt ingenitūz z
incorruptibile. hic reprobat opinionem piaz p b qz
opinionē piaz necesse est aliq pncipioꝝ suppositoꝝ de-
strui. z p oīdit quō p hāc positionē destruit id qd sup-
positū ē. f. q nō ptingit simul idē eē z non eē ibi. Ad
huc qdem magia zē. Dicit ergo p qz cum ostensum
sit demōstratiue ex p suppositis quibusdaz pncipis q
oē genitum ē corruptibile. z oē ingenitum est incorru-
ptibile z eonuerso pbs est q qui dicit nihil prohibere
q aliqd qd est se m seu genitū sit incorruptibile z aliqd
qd est ingenitū possit corruipi ita. f. qz vni eoz. f. genito
ad sit semel tm gnatio: alteri ad sit tm semel corrupcio fi-
ne vicissitudīe gnatiois z corruptiois: p hoc nec ē de-
struere aliqd pncipioꝝ suppositoꝝ sic. n. dco syllogisti-
ce sequit ex pmissis: nisi interimat aliqd pmissioꝝ.

Cōtra Platone.

Hic aut vī dicere p Platone qui posuit mūdum ge-
nitum s corruptibile. z ex psequēti posuit q id iordia-
tum ex quo mūdus ē genitus: fuerit ingenitū: sed cor-
ruptibile: qz quis qdam dicat hic Platone nō sic itelle-
xisse sicut sonat vba eius. p que hic Ap. disputat. Sed
qz tum pntet ad expositionem huius libri: non refert
vtrum sic vel aliter Plato senserit: dummodo videatur
qualiter hec positio improbet pōes Ap. C Resumit
autē vnum pncipiū datoꝝ ex cuius suppositiōe argū
mētabitur ad ppositum. oīdēdum. z dicit q oīa hūia-
aliqz virtutē: pnt facere vel pati: vel eē vel nō eē ea: quo-
rum hnt virtutē: vel in tpe infinito. vel in quodā tpe de-
terminate qstatis: q nō sit simplr infinitum. Et qz su-
pra nō fecerat mētiōē q virtus diceret nisi respu de-
terminati tpe subdit qd pp hoc hūia virtutē pnt aliq fa-
cerē: vī eē tpe infinito. qz et ipm tpe infinitum ē determina-
tum aliquat. f. fm rōūc. vt nō possit in eo diuersitas in-
ueniri. qz. f. infinitum ē: cuius nō est plus. i. quo nō pōt
maius accipi: nec obstat qd Ap. in 3. physi. improbat
hāc diffōnē infini dicēs ea eē diffinitioē pfecti z totū.
cum tm infinitum sit imperfectum. z sic p modum partis
se hnt: qz pbs ibi loquit de infinito fm id qd de eo est in
actu cui sp pōt additio fieri. hic aut loqnr de infinito fm
totū qd ē de eo i pō: cui nō pōt additio fieri. Et talis ē ē
dispo. tpe: de quō nūc loquit. qz tpe nō ē totū sil: s est
sinecessimū. illud aut tpe qd ē infinitū quo. i. fm aliqd. f.
fm pncipiū vel finē: neqz cōfinitū simplr. qz pōt eo aliqd
eē plus neqz simplr determinatū qz nō hz aliqz certā qz
titatē. Et iō fm pdictam suppositionem nō pōt eē: qd
aliqd heat virtutem faciendī: vel patiēdi: siue eēndi vel
nō eēndi aliquo tpe qd sit finitū ea vna pte z infinitū ex
alia qz aliqz aut possit qd aliqd est ingenitū z corruptibi-
le: vel genitū z corruptibile: pōt qd aliquid habeat po-

L. c. 62

tetiā eēndi: vel nō eēndi i tpe fz qd ifinito: z fm qd fini to. g̃ destruit p̃dictū p̃m̃cipiū suppositū. Deide eū dic.

T.c. 131 **C** Adhuc qd magis i h signo sp ens p̃ri cor ruptū ē: aut n̄ es ifinito sc̃m̄ ē: si. n. nihil ma gis ifinita at̄ signa: palā qz ifinito tpe erat ali qd g̃nabile z corrupte. **¶** Dōt̄ ig̃r n̄ eē ifinito tpe. Sil̄ ig̃r hēbit virtutē ei. qd n̄ eē z eē h g dē p̃ri si corrupte: h̄ aut̄ posteri si g̃nabile.

Argir. Itaqz si existē pōam q̄ p̃nt̄ oposita sil̄ exist̄.

C s. cur magis h i signo corruptū est id qd ātea sp erat aut g̃nātū ē id qd p̃ri n̄ erat tpe ifinito. **¶** Nā si n̄ magz i h q̄ i alio z ipa signa s̄ ifinita: erat q̄ p̃ri vt p̃z g̃nabile z corrup̄le tpe ifinito: g̃ n̄ eē tpe ifinito p̃t. Sil̄. n. vt nō sit z sit p̃oz s̄ae hēbit: ip̄z qdē p̄ si corrupte est ip̄z at̄ posteri si g̃nabile ē. Quā si posue rimus eē q̄ p̃nt̄ oposita simul erunt.

C Dōdit q̄ p̃dicta positio destruit aliō p̃m̄ suppositū. s. q̄ ipole ē idē eē z n̄ eē. Et circa h̄ duo fac̄. p̄ dōdit p̄po^m ex pte p̄o^m ei qd p̄o^m g̃nari vel corrup̄i. z ex pte c̄ae ip̄si^o ibi [Est at̄ z sic vidē zc.] Circa p̄^m duo fac̄: qz p̄ dōdit p̄ponētib^o aliqd̄ gēntū corrup̄i: vel aliqd̄ gēntū icorru p̄le: seq̄ q̄ aliqd̄ possit sil̄ eē z nō eē. z dōdit q̄ idē icō: ueniēs seq̄ ponētib^o aliqd̄ eē corrup̄i qd n̄ corrup̄it̄ ibi [Māifestū at̄ z alr̄ zc.] Circa p̄^m p̄o^m tres rōes. Circa q̄z p̄mā dic̄: si pōam q̄ aliqd̄ gēntū p̄ sp̄ fuit: z postea corrup̄at̄ i aliq̄ signo t̄pis. i. aliq̄ istātū: nulla rō p̄t assigna ri: q̄re magis possit corrup̄i in isto istātū: q̄z i aliq̄ i finitoz p̄cedētū: z sil̄ si aliqd̄ sit gēntū qd p̄ri nō erat tpe ifinito. postea sc̃m̄ ē in aliq̄ istātū: nulla rō p̄t assigna ri: q̄re magis possit eē vel fieri i b̄ istātū q̄z i aliq̄ p̄cedē tū ifinitoz. Possit at̄ rō assignari si t̄ps p̄cedēs potēret finitū. qz possit dici q̄ hēret virtutē ad eē vel nō eē i tāto tpe: z nō i pluri: fz ex q̄ ponit̄ fuisse vel nō fuisse tpe ifini to: p̄dcā rō cessat. Et iō necē ē ponere q̄ gēntū potuit n̄ eē i q̄z istātū p̄cedētis t̄pis: z sil̄ q̄ gēntū potuerit eē i q̄z istātū p̄cedētis t̄pis. Si. n. nihil magis: nulla ma ior rō ē q̄re possit icape eē vt nō eē i isto istātū: q̄z i aliq̄ p̄ cedētū cū ifinita signa. i. ifinita istātū p̄cesserint. mani festū ē q̄ i illo ifinito tpe erit aliqd̄ g̃nabile. ita q̄ in q̄z istātū illi t̄pis ifiniti potuit g̃nari. Et sil̄ ē dōz q̄ i q̄z istātū illi t̄pis erat corruptibile vel icorruptibile id qd ponit̄ gēntū z postea corrup̄tū. Sic ig̃r p̄z q̄ id qd po nit̄ pertitisse tpe ifinito potuit eē nō eē toto illo tpe ifini to. seq̄ ig̃r q̄ aliqd̄ hēbit virtutē sil̄. i. res̄pēū eius dē t̄pis ei qd eē: z ei qd ē nō eē. ita t̄m̄ q̄ ex pte ei qd ē gēntū z corrup̄ibile. accipiat eē posteri q̄z nō eē. Nihil at̄ p̄hibz corrup̄tib̄ accipiat eē posteri q̄z nō eē. Nihil at̄ p̄hibz ponere id qd ē pole. Si g̃ pōam q̄ illd̄ qd ē gēntū. p̄ il lo tpe i q̄ erat. poterat eē q̄ tūc n̄ fuerit: seq̄ oposita sil̄ eē. s. q̄ idē sil̄ sit z nō sit. Sic ig̃r p̄dcā positio remouet h̄ qd suppositū ē. s. q̄ ipole ē idē sil̄ eē z nō eē. **C** Sz vt q̄ ista rō n̄ cogat. nihil. n. p̄hibz aliqd̄ eē simplr̄ pole: q̄ tū ē ipole aliq̄ posito: sic si pōam q̄ forte nō sedere p̄ aliq̄ tpe. pole ē simplr̄ illū p̄ illo tpe sedere. t̄m̄ nō ē tūc ipole Ita et̄ p̄dicat̄: q̄ illd̄ qd fuit tpe ifinito p̄ tpe illo poterat nō eē. nō tū h̄ qd ē ip̄z nō eē ē ipole posito: vt. s. sil̄ possit poni cū eo: qd ē ip̄z eē. **C** Sz dōm̄ ē q̄ illd̄ qd ē icō pole ei qd ē p̄t̄ gēter: nihil p̄hibz simplr̄ pole eē: fz illd̄ qd ē icō pole: ei qd simplr̄ necē ē eē: ē simplr̄ ipole. Id aut̄ qd n̄at̄ ē p̄ t̄ps ifinitū necē ē eē: q̄ necē ē q̄ vniqd̄qz t̄m̄ sit q̄tū n̄a rez h̄z. nō. n. aliqd̄ deficit eē: nisi qn̄ iā nō p̄t eē:

dubia d
mōstra
tio Ari.

eo q̄ oia appetūt eē. Si g̃ aliqd̄ pōat̄ pole esse ex h̄ ipso necē ē q̄ ponat̄ ipole ei qd necē ē eē. Et iō si ponam^o id qd sp̄ fuit fuisse pole nō eē p̄ illo tpe: seq̄ q̄ possit sil̄ eē z non esse. **C** Secundam rationem ponit̄ ibi.

T.c. 132 **C** Adhuc aut̄ z hoc silr̄ in oi signo existet q̄ re ifinito tpe ei qd nō eē z eē hēbit virtutē sed ostensum est: qz impossibile hoc.

C Atqz h̄ isup i oi signo silr̄ erit. Quare vt n̄ sit z sit tpe ifinito: potentiā sane hēbit. At d̄ monstratum est hoc impossibile esse.

C Et dicit q̄ id qd sp̄ fuit: vel sp̄ nō fuit fz p̄missa ponit̄ habuisse p̄m̄ opositū ei qd ei erat: nō fm̄ aliqd̄ signū vel istās: fz simplr̄ i oi signo. i. in oi instanti. z sic seq̄ q̄ aliqd̄ hēat p̄m̄: vt sit z nō sit tpe ifinito qd ē ipole: vt supra ostensum est. **C** Tertiam rōnem ponit̄ ibi.

C Adhuc si p̄^o h̄ existit actu oi existet tpe z ens ignabile. Aut et̄ nō ens ifinito fieri aut̄ pole: sil̄ at̄ n̄ eē: z ei qd ē eē virtutē hēbat. Et hoc quoqz eē z posterius ifinito vt̄qz tpe.

C s̄ si actum p̄o aūcedit: vniuerso tpe erit: z quo ignabile erat atqz nō ens: fieri potēs tpe ifinito. Sil̄ ig̃r nō erat z vt sit potētiā hē bat z vt tūc sit z postea tempore ifinito.

C Querō talis ēi eo qd icipit eē postqz nō fuerat: vel nō eē postqz fuerat p̄us ē vt̄ vel p̄o qz act̄. z si aliqd̄ ens ē gēntū qd sp̄ fuit: seq̄ q̄ sp̄ h̄uit virtutē vel p̄m̄ ad n̄ eē. nulla. n. ē rō q̄re aduenit ei ista p̄o^m n̄ eēndi post t̄ps ifi nitū. Silr̄ et̄ si sit aliqd̄ gēntū qd p̄ri nō fuerit tpe ifini to: seq̄ q̄ toto illo tpe fuerit pole fieri. ita q̄ sil̄ dū non erat hēbat p̄oz eēndi z nō eēndi h̄. z q̄ cēt̄ posteri^o fz ist nitū t̄ps ex q̄ ponit̄ q̄ h̄z eē icorruptibile. Si ig̃r i ifini tū aiqz eē hēat. hēbat p̄oz: vt eēti i futurū ifinito tpe: nul la rō erat: q̄re potuerit eē i tali istātū: z n̄ p̄us ex q̄ n̄ ē ipō ad h̄ eē i tpe determiato. Relinq̄ g̃ q̄ potuerit eē eē ali q̄ tpe aiqz fuerit: z ita poterit eē i illo tpe i qd nō erat. Et sic seq̄ fm̄ p̄missa q̄ potuerit sil̄ eē z n̄ eē. Et cadē rō ē de eo qd p̄o^m sp̄ fuisse: q̄z corrup̄i. Deide eum dicit.

T.c. 133 **C** Manifestū at̄ z alr̄ qd ipole corruptibile ens: n̄ corruptū eē q̄nqz: sp̄. n. sil̄ z corrup̄le z icorrupte endelechia: q̄re sil̄ erit pole z sp̄ eē z nō sp̄: corrup̄if̄ ig̃r q̄nqz corrup̄le: z si g̃nabile: sc̃m̄ ē: pole. n. sc̃m̄ eē: z n̄ sp̄ qdē eē.

C Patet at̄ z alio mō ipole eē q̄p̄iā corru ptibile nō aliq̄n corrup̄i. Sēp. n. sil̄ z corru ptibile z icorruptibile erit actu. Quare sil̄ erit pole sp̄ eē: z n̄ sp̄ eē. Corruptibile g̃ ali qn̄ corrup̄if̄: z si g̃nabile ē: ortū est. Pole enim est ortū esse: z non semper esse.

C Cōcludit fm̄ eādē rōnē q̄ ipole ē q̄ aliqd̄ sit corru ptibile qd q̄nqz nō corrup̄at̄. **C** Possit at̄ aliqs obinar̄ p̄dictis rōnib^o: dōd q̄ oē gēntū ē corrup̄ibile fz suā n̄az fz p̄t̄ p̄t̄ gē: q̄ id qd ē corrup̄le: nūqz corrup̄at̄ p̄ aliqz eam p̄seruātē ip̄z i eē: sic Plato posuit q̄ mudus ē gēnt̄ z corrup̄ibil̄ fz seip̄m̄: fz sp̄ māebit q̄ volūtātē dei: q̄z uis qdā dicat̄ q̄ Plato nō sic itellexerit mudū eē corru ptibile: sic ea q̄ i se h̄nt neciā cāz corrup̄tōis: fz p̄ volū ritē defiḡre dep̄dētū sui eē ab alio: q̄. s. neciā eēndi: nō est ei a seip̄o: fz a deo. Sz q̄cūqz fuerit itellexit̄ platonis nō refert ad p̄positū. qz Az. obicit̄ p̄ eba ip̄si^o: vū dic̄ māi

T.c. 132

Argir.

T.c. 133

Argir.

Platois
sua de
mundi
corrupti
bilitate.

Secundus

festi ed: q' ipole e id qd e corrupte: q' nō corrupti. qz si q' nō corrupta. p' nō corrupti: ita erit icorruptibile. et tū ponit sempiterno tpe corruptibile ex his. sp. igr. i. finito tpe erit sil' actu corruptibile et icorruptibile: s' q' corruptibile nō sp. e: qd at e icorrupte: sp. e. g' crit aliqd sil' pole sp. e. et nō sp. e qd e ipole: vt pz ex his q' supra dca' sūt. qz qd p' sp. e. ex necessitate sp. e. vñ nō p' nō sp. e. sic igr pz q' oē corrupte q' nō corrupte. Et sil' si aliqd e gñabile et ex sui nā nece e q' scm sūt. Qd qdē nō e ficitelligēdū q' oia q' pnt gñari q' nō generet. mltā. n. p' nō fieri q' nō q' s' hō nō p' e q' aliqd iā ex his i' nā nā sit gñabile. et tū nō sit gñati: s' ab eterno p' titerit. Illud. n. qd e gñabile nō hz pōz nālē ad sp. eēndū: s' vt possit eē postq' ali q' nō e scm. et iō nō dīc' si gñabile e: fiet: s' scm e. Deū. cū dīc'

t.c. 134.

Est at et sic videre qd ipole aut qd scm est q' nō corrupte aliqd eē: aut igr'abile ens: et sp. p' corrupti. Neqz. n. a casu: neqz icorrupte: neqz igr'abile eē. Qd qdē. n. casuale e aut a fortuna pter sp: aut frequenter: aut e aut fit. Qd at infinito tpe: aut simplr: aut a qdā pte e: aut sp: aut frequenter existit ens. Nece igr' nā talia: q' nō qd eē: q' nō at n. Taliū at eadē pō dictionis et materia qd cā ei: qd eē et nō. Itaqz nece e sil' exister' actu opposita.

t.c. 35.

t.c. 36.

Argir.

Possimus at et h' pteplari mō ipole eē: aut si ortū aliq' q' p'ia est icorrupte eē: aut si igr'abile e et antea sp. erat corruptionē subit. Nihil. n. cāu anticorrupte: aut igr'abile eē p' t. Qd. n. casu est atqz fortuna: est pter id qd sp. aut plerūqz est aut fit. Qd nō infinito tpe aut simplr aut ab aliquo tpe e. Ad aut sp. aut plerūqz e ens. Talia igr' iterdū eē: interdū nō eē nā nece e. Taliū at eadē potētia e p' tradictionis: et vt sint et nō sint cā materies e. Quare opposita sil' esse actu nece est.

Dicit idē ex pte cāe ei' qd ponit' genitū vt icorrupte et p' pponit' rōnē. et excludit quādā obonē ibil. Sed ad huc neqz vez. rē. Dīc' g' p' q' et sic. sic dīc'et. p'igit vidē q' ipole e: aut q' id qd q' nō scm e: sit icorrupte. aut qd est igr'abile et sp. p' exis corrupta. Id. n. qd e icorrupte vt igr'abile: nō p' eē a casu. qz id qd e a casu vt a fortuna neqz sic sp. neqz sic frequenter: aut e: aut fit: id at qd e i' infinito tpe si ue sit simplr' infini: siue infini ex vna pte. s. an vel post vel e sic sp. sic id qd e i' infinito tpe simplr: vt sic frequenter sic id qd est i' infinito tpe ex vna pte. nece est g' q' talia q' vel gñant' vt corruptū: p' infini tps a nā hēant' q' q' nō sūt: et q' nō sūt: s' eoz q' nāl' q' nō sūt: q' nō sūt ea dē pō e ad dictionis. s. ad eē et si eē. qz q' aliq' q' nō sūt: q' nō sūt hnt' ex mā l' p' tū subieit' puatiōi vel foze. sic igr' idē seq' qd p' r. s. q' opposita possint sil' inesse eidē. In eo. n. qd e gñati: remāet mā potēs nō eē: et ita cū sit i' corruptibile sil' erit potēs eē. et potēs nō esse. et eadē rō est ex pte geniti. Deinde cum dicit.

t.c. 137.

t.c. 138

Sz adhuc neqz vez dicere nūc qz e ann' pōz: neqz ann' p'ior: qz nūc est. Impole g' nō ens aliq' nō posteri' sempiternū. Hēbit. n. posteri': et ei' qd e nō eē d' tute. Verūm nō ei' qd tūc nō eē: existit. n. actu ens: sed i' anno p'ioze et i' p' terito tpe. Si itaqz cui' hz d' tute

eris actu erit igr' vez dicet' nūc: qz e annus p'ior: s' ipole. Neqz vna. n. d' r' ei' q' e scm eē s' ei' qd esse: aut futur' esse. **S**il' at et si p' r' ens sempiternū posteri' nō erit habebit d' tute: cui' act' nō est. Itaqz si ponamus pole: vez est dicere nūc. qz est ann' p'ior et vniuersaliter in p' terito tempore.

t.c. 139

Argir.

At nō neqz vez est dicere nūc trāfacto in āno eē: neqz trāfacto i' āno nūc eē. Impole e g' si aliq' nō e: posteri' p'petuū eē: hēbit enī posteri' et potētia nō eēndi. Vez nō vt tūc nō sit q' nō est. Est. n. ens actu: s' in anno p' terito tpeqz trāfacto. Si igr' id actu: cuius potētia hz. Vez igr' erit: si trāfacto in anno nō eē dicat. At ipole e. Nulla nāqz pō e respectu ipsi' fuisse: sed esse vel fore: Sil' et si p' r' sempiternū erat: et posteri' nō est: hēbit enī potētia ei' qd actu nō est. Quare si posuerim' id qd p' t: vere dicet' nūc hoc esse trāfacto in anno in temporeqz oīno exacto.

Excludit quādā obiectiōne possit. n. aliqz dicere q' id icorrupte q' e genitū: hz pōm ad nō eē: nō qd e i' futu rē: s' respcū p' teriti. et sil' id qd est igr'abile: s' corrupte: hz pōm ad eē respcū p' teriti s' h' ipse excludit dicēs. q' nō est vez dicere nūc: q' mō sit annus pōz vel aliqd eoz q' i' p' terito tpe fuerit: neqz eē p' t' dīc' q' id qd est nūc: fuerit in āno p' terito. sic. n. aliq' sūt f'm tps distincta: vt ordo tps p' uerti nō possit: vt. s. ea q' s' p' terita: vertat' i' p' n'ia et ea q' s' p' n'ia attribuat' tps p' cedēti. Et q' p' ipole e id q' aliq' nō sūt p' posteri' hēat eē i' sempiternū sic iā d' clusū e ex p' missa rōe: qz rōe māe ex q' gēitū e: postq' e: hz d' tute ad nō esse: s' nō p' t' dīc' q' hēat pōm ad nō eē tūc qz iā existit actu ens: et sic opposita eēnt sil' vt i' p' missis rōm' d' clude bat: s' seq' q' hēat pōm ad nō esse respcū pōz: s' āni vt p' teriti tps. Qd at h' sit ipole sic pz. qz id ad qd hz aliq' potētia vel d' tute: p' t' poni esse i' actu. si g' pole est aliqd respcū p' teriti tps: vel eē vel nō esse poterit poni q' ānūf pōz nō sit. i. q' id qd sūt i' āno pōz nō fuerit: s' h' e ipole vt p' missum est. et iō qz nulla pō respcit id qd scm est i' p' terito: s' id qd est i' p' n'ia: vel qd futur' est. Et qz dcm e circa genitū qd ponit' icorruptibile: eadē e rō est: si aliq' qd ponat' p' us existens i' sempiterno tpe: et postea pōat' nō existēs p' corruptionē rōne māe: hēat. n. potētia ad id qd nō p' t' ponit' actu. s. ad eē i' pōz tpe: qd si ponat' esse pole: vez erit dicē: q' nūc e ann' pōz: et q' nūc est q' qd sūt i' tpe p' terito: ex q' pō nō est nisi respcū p' sentis: vt dī ctū est. Vt igr' hui' rōnis i' hoc d' sūt q' cū potētia nō sit nisi respcū p' teriti: seq' q' p' teritum conuertat' et si at p' t' ens vel futurum. Deinde cum dicit.

t.c. 140.

Et nāl' at et si vlr' itē dētib' ipole: aut sempiternū ens p' r' : corrupti posteri': aut p' r' nō ens: posteri' sempiternū eē. Corruptibilia. n. et gñabilia sūt: et alterabilia oia. alterant' at p' r' r' g' s: et ex qbus p' stant natura entia et ab eisdem ipsis corumpuntur.

Argir.

Naturaliter et vlr' si p' sideremus: ipole s'ae videbit' aut corrupti posteri' qd p'petuus p' r' erat: aut posteri' sempiternū esse qd p'

no erat. Corruptibilia. n. et gñabilia et altera bilia sicut vniuersa: alterantur aut corrumpuntur: et ex quibus consistunt ea que sunt natura: ab his ipsis et corrumpuntur.

Concedit propositum principale per rationem propriam scientie naturali. et dicitur quod est per rationem naturalem: et non per rationem vlem. i. logicam vel metaphysicam: sicut in prece dētib⁹ p̄t̄ considerari quod ipse est id quod seipsum ut: postea corrumpi: vel id quod prius non fuit: postea esse sempiternum. quia omnia corrupta et gñabilia sunt alterabilia. gñatio autem et corruptio et terminatio alterationis: alteratio autem fit a principio in terminum. Et sic patet quod ex illis dicitur: et quod aliq̄ sunt in principio usque ad finem ab illis et postea corrumpuntur. et eadem reducuntur per corruptionem. Sicut si aliquid ex calido semper sit frigidum. Et sic patet quod illud quod est gñatum potest iterum corrumpi: et id quod est corruptum: fuit quibusque generum. Et est autem considerandum quod predicte rationes sunt in prece dētib⁹ in positione ponente mundum esse semper gñationem et corruptionem: vel per se: vel per voluntatem dei. nos autem per fidem catholicam ponimus quod incipit esse: non quod est gñationem quod a natura est effluens a principio: cuius pro non erat alligata ad deum: dum ei esse infinito tempore. sed per quod voluit postquam prius non fuerat: ut manifestet excellentiam virtutis eius super totum ens: quia totum ens: tunc dependet ab ipso. et eius virtus non est alligata vel determinata ad productionem talis entis. ea vero que ab eo sic produca sunt: ut in sempiternum sunt: habent principium et virtutem ad sepe eundem. et nullo modo ad deum quod aliq̄ sunt. quia non erat talem principium non habebat: quia autem iam sunt non habent potentiam respectu non esse quod prius fuit: sed respectu esse quod nunc est: vel erit quia pro non respicit preteritum: sed presentis vel futurum: ut philosophus dicit. sic incipit patet rationes premissas in nullo impugnat sententiam catholice fidei. Et in hoc terminatur sententia primi libri.

Finis primi de celo et mundo.

Aristotelis Stagyrice peripateticorum principis textus secundi libri de Celo et Mundo.

T.c.1.

Quod quidem incipit: neque est omne semper celum: neque contingit corrumpi: que admodum quodam dicitur ipsum: sed est vnum et sempiternum principium quod est et assumptionem non habens. Quod autem et vnum in seipso infinitum tempus: ex deo scilicet accipit fidem: et per optionem eam que ab

alio dicitur et gñantibus ipsum. Si enim sic quod habere contingit: secundum que autem modum illi semper esse dicitur non contingit: magna virtus habet. et habet inclinationem ad fidem de immortalitate ipsi et sempiternitate.

Arg. ir. Celum incipit vniuersum neque ortum esse neque corruptum posse: ut quodam iungunt. Sed vnum esse ac sempiternum principium quod est et exitum eternitatis vniuersi se non habens: infinitum autem habens et continens in seipso ipsum et ex his que deca sunt: et per optionem eorum que alio dicitur ipsumque gñant fidem sumere scilicet. Nam si sic quod dicitur se habere potest: eo autem modo que illi dicitur non potest de immortalitate eternitateque ipsius habet.

Lectio. i.

Diui Thome Aquinatis in secundum librum de Celo et Mundo Aristotelis preclarissima expositio.

Quod in philosophia philosophus determinavit de toto mundo in quod dicitur esse quodam corpore que mouet circulariter. quodam que mouetur motu recto. habet incipit determinare de corpore que mouetur circulariter. Et per determinat de ipsis corporibus circulariter motu. 2. determinat de centro super quod circulariter mouetur ibi. Reliquum autem de terra dicitur. Circa primum duo facit. per determinat de celo quod est corpus circulariter motu. 2. de stellis que sunt in celo ibi. Deuocatis autem astris etc. Circa primum duo facit. per determinat de his que pertinent ad subas celi. 2. de his que pertinent ad motum eius ibi. Quod autem est dupliciter etc. Circa primum tria facit. per determinat de duratione celi. 2. de diuersitate partium eius ibi. Quod autem quodam sunt etc. Tertio determinat de figura ipsius ibi. Figura autem sphericam etc. Circa primum duo facit. per determinat de prece dētib⁹ manifestata. scilicet de illa ratione arguit ad propositum ibi. Propter quod bene habet etc. Dicitur per quod ex premissis possumus accipere credulitateque totum celum: neque sit semper: neque contingat ipsum corrumpi: sicut quodam dicitur. dicitur autem totum celum esse incipit: et corrumpit: eo quod maria per corpora mundi est suba corporis celestis quod est generum et corrumpit per modum que in libro probatum est. Vel bene dicit ad oriam quendam partium mundi que sunt gñabiles et corruptes secundum presens scilicet non sunt totum sic presens elementis. vel quod habet corpora que sunt gñabilia et corrupta: sicut aialia et platee et lapides non proprie sunt partes mundi: alioquin mundus nunquam perfectus esset: cum non habeat omnia habere: sed habet sunt quodam effectus partium mundi. et id scilicet habet res subiaceat generationi et corruptioni: non solum habet partes sed totum. nihilominus tamen totum mundum caret generatione et corruptione.

Et est notandum quod celum omne non est semper neque corruptum: sed neque contingit corrumpi per illos que dicitur mundum ex natura sua esse corruptibile. et tamen nunquam corrumpitur per voluntatem dei. et id significat dicitur: que admodum quodam dicitur: sed probatum est super partem que est vnum tamen et sempiternum: quod dicitur ne crederet sempiternum esse non vnum numero sed specie. ita scilicet quod non habet principium: neque finem totum eternum. tamen totum sue durationis infinite. Et ne aliquis putaret mundum corpus esse sic dicitur eternum: sic de cuius esse et vivere est totum sui. scilicet absque successione partium et posterioris subiungit habens infinitum tempus. quia scilicet duratio extendit secundum successione temporis. non tamen totum mundum habet modo durationem et pale sic aliquid singulare et gñabile et corruptibile cuius duratio comprehendit a tempore non tamen continet tempus: sed ipsa continet a toto mundo: quia tempus non extendit ultra durationem mundi: quia tempus ceterum ex motu primi corporis mundi. (ut in 4. phy. hitum est.) Cuius tempus continet a mundo: sic effectus a causa: habet autem tempus que mensuret motum celi: non quodam dicitur continet ab eo sic effectus a causa. non enim continens mensurat per partem. sed e converso: scilicet habet tempus in quibus tamen est imago quodam dei: nata ab eternitate diuina. sicut et Boetius dicit. quod tempus ab eterno ire subest. hec incipit quodam dicitur: non solum credibilia redduntur rationes super postas: sed et per optiones alio dicitur que attribuit mundo generationem et corruptionem nisi. nam ita sit: quod contingit mundum sic se habere: sicut nos dicitur in absque quodam alio quod inconueniens sequitur. non autem contingit se habere secundum modum que illi dicitur mundum semper esse. habet autem habet magnam inclinationem. i. magnam virtutem in se ad deum quod alio dicitur credat immortalitate celi. et sempiternitate ipsi: ut immortalitas referat ad perpetuitate vite: sempiternitas autem ad perpetuitate eundem: ponebat enim celum non solum esse: sed et vivere tamen: aialium. Et bene autem quod habet dicitur appetit quod durat predicte rationes ad probandum sempiternitate mundi: non tamen ostendentes ex necessitate quod mundus non inceperit: sed tamen ostendentes quod non inceperit illo modo que ab aliis inceperit ponebat. Deinde cum dicit.

Propter quod bene habet persuasibile seipsum exhibere atque et maxime partem nostrorum veros credere esse sermones: ut sit immortale aliquid: et dicitur

T.c.98.

T.co.2.

Primum

uinū hñtiū qdē motum hñtiū at talē: vt nul-
lus sit finis ipsius: s; magis iste alioꝝ finis.

Argir.

¶ Quare bñ sese hz quēq; sibi psuadere vete-
res z maioꝝ maxie noītroꝝ finias veras eē:
q̄ qdē asserunt eē q̄ppā eoz imortale atq; z
diuinum q̄ motum qdē subeunt: talē tñ vt
null' ipsi' sit finis: s; ponit' ipe ceteroz sit finis

¶ Premissa p̄clouē q̄ erat de sempiternitate ton' mundi
p̄cludit p̄positū. s. sempiternitate cozpis celestis. Et cir-
ca b̄ tria facit. p̄ isert p̄clouēi gñali. z manifestat eā in
spāli ibi. Celū at. Tertio ex veritate manifestata exclu-
dit p̄rias op̄iones ibi. Propter qd̄ qdē rē. Circa p̄-
duo facit. p̄ isert p̄clouē itē ita. scdo pōit rōnē ipsius
ibi. Etenim finis rē. Dicit q̄ p̄ q̄ ex p̄missis idē
mur ad credendū sempiternitate mūdi. p̄is ē q̄ hō se
exhibeat de facili ipsuabilē a dēis atiq; noī tñ q̄stus
ad quoscūq; antiq̄s errātes s; p̄cipue q̄stū ad p̄res no-
stros: q. s. nos i cultu diuio istruerūt: vt. s. credam' eoz
sermones eē veros q̄stū ad b̄ q̄ credam' aliqd eē inoz-
tale z diuinū: nō solū de nūero subaz imobilū q̄ sunt
a mā separe: s; ē q̄stū ad cozpa q̄ hñt talē motū: tñ vt ip-
si' mot' cozpis diuini z imortali nō sit aliq; finis: quo. s.
iste motus terminet: s; magis iste mot' sit finis alioꝝ
motū. Jō at hoc attribuit atiq; sermōib' patz: qz oēs
illi q̄ apd gentiles cultū diuinū istruerūt. hoc itē debāt
q̄ cult' diuin' exhiberet celo rāq; diuio z imortali cozpi
z qd̄ sp̄ mouet: vñ z ab ethyū qd̄ ē sp̄ currete: in grecō
theos. i. deū nominauerunt. Deinde cum dicit.

¶ Etenim finis p̄nētium est: z ipsa circulatio
p̄fecta ens: p̄nēt ip̄fectas: z hñtes terminū
z getem. Ipsa qdem nullum: neq; p̄nci-
piū hñs. neq; finem: sed incessabil' ens i
finito ipe. Alioz at hoz qdem cā p̄ncipij:
hoz autem suscipiens quietem.

Argir.

¶ Et finem. n. ex his esse p̄stat q̄ p̄nēt: z h
cum sit p̄fect' ip̄fectos p̄nēt: z eos q̄ finem
hñt atq; cessationem: ipse nāq; neq; p̄n-
cipium neq; exitum vllum hz: sed incessabil'
est ipe infinito. Ceteroz at aut est p̄ncipij
cā: aut suscipit exitum cessationē.

¶ Ponit' rōnē p̄dcē p̄clouē q̄stū ad hoc qd̄ dixerat q̄
motus celi sit finis alioꝝ motū oē. n. p̄nēs hz rōnē
finis i q̄stū p̄nētū terminat ad suū p̄nēs: manifestū est
aut q̄ ip̄fectū natū ē p̄nēri a p̄fecto: sic at i p̄ oīsum ē
mot' circularis ē p̄fect'. mot' at recti sūt ip̄fecti: qz nō re-
deūt ad suū p̄nēs: sicut motus circularis. s; hñt terminū
maxie distāte z p̄nēs p̄nēs: vñ sic in p̄nēs icipiūt moueri. ita
cū sunt i termino icipiūt q̄scer: vñ o; q̄ mot' circularis
p̄nēt alios mot': sic p̄nēs p̄nēt ip̄fctū. Et pp̄ b̄ mot'
circularis est finis alioꝝ motū. ita. s. q̄ ipse mot' circu-
laris nullū hēat p̄nēs: neq; finē q̄ icipiat moueri: neq; de-
suat: s; q̄ incessabil' moueat ipe infinito. oē at qd̄ icipit
aut desinit moueri: hoc patit' p̄ aliquē in ortū p̄cedētē q̄
est cā morus ipsius. s. n. i eadem dispōue se hret mouēs
z mobile: nō magis icipet i mot' postea q̄ p̄nēs i his q̄ a nā
mouent. Cū si aliq; mot' icipit de nouo: o; p̄sister' ali-
quem motū q̄ caniet nouitatem hui' mot'. Si at mūd'
est sempitern' o; q̄ sp̄ finet mot'. Cū opoztebat p̄cre
aliquem motū sempiternū qui p̄nēat alios mot' non
sempiternos tāq; finis ipsoꝝ. ita tñ q̄ hoz quidē mo-

bilij sit cā q̄ icipiat moueri: illoꝝ at q̄ desinit moueri
suscipiat getē: nō at dicit cau set getē: s; suscipiat: qz d̄ itē
tiōe cāe vñs ē q̄ ip̄imat suā similitudinē effectib': q̄ tñ nō
p̄nt adeq̄re cā in vñem: s; recipiūt similitudinē ei' p̄m suoz
modū: sic p̄ q̄ h̄ inferiora nō recipiūt vñiformit' a deo se
p̄ternitate diuine: vt. s. manēat sp̄ eadē nūero: remanēt
tñ idē sp̄ p̄ gñationē diuio: vñ de ipse qdē dat cē
reb': s; eaz corruptionē recipit q̄si ea vtes ad gñatiōes
alioꝝ. Et sicut inferiores mot' recipiūt similitudinē sempiter-
nitatis mot' celestis nō vñiformit': s; s; alitudoēs getis
z mot'. Cū id qd̄ est i eis de motu: cā ex motu celesti:
q̄ at est i eis de defectu mot'. i. d̄ gete cā ex defectu ip-
soꝝ i q̄z nā nō est vt sp̄ moueant: s; mot' celi d̄ suscipe
getē hoz cozpoz sic ordiat' ad finē. Et sic et Plato in
Thimeo deū mūdi p̄ditorem inducit dicentem celesti-
bus d̄s alimentum dantes augere: z decremētū p̄s-
sa iterum suscipere. Deinde cum dicit.

¶ Celum at z eum q̄ sursum locū: atiq; qdēz
d̄s attribuerunt velut exis solū imortale.

¶ At q̄ supeꝝ locum celumq; veteres qdē Argir.
d̄ tribuerunt: p̄pea qd̄ solū ē imortale.

¶ Manifestat in spāli qd̄ dixerat. p̄ q̄stū ad sempiternita-
tē celi. z q̄stū ad qlitate mot' ei' ibi. Adhuc at sine
labore rē. Jō at celū sit sempiternū manifestat dupl'r.
p̄ qdē s; dca atiq; z d̄ic q̄ atiq; ip̄s d̄s attribuebāt
celū z locū q̄ est sursum tāq; celū sit imortale: vt p̄ter pos-
sit eē loc' imortaliū: sicut et supra dcm est i p̄. vocat aut
locū sursum ip̄m celū pp̄ cōem op̄ionē sic loquuntur: z
qz locus quo ferunt lania q̄ p̄prie d̄ locus sursum pro
p̄inquissimus est celesti cozpoz. Secundo ibi.

tex. c. 1.

¶ Nunc at testificat rō q̄ icorruptibile z in-
generabile. Adhuc autem impassibile ois
mortalis difficultatis est.

Argir.

¶ Presens at rō testis ē icorrupte ac igni-
bile eē vacareq; p̄terea oī difficultate mōtali

¶ Manifestat idem p̄ rōnes sup̄ positā: q̄ oīdebat q̄ ce-
lū sit ignabile z icorrupte. ex hoc. s. q̄ caret p̄riozib' des-
etiā est oīsum q̄ celū est ip̄assibile passioē q̄ inducit diffi-
cultates cozruptōis: vt ibides oīsum est. sūt tñ cozpa cele-
stia passibilia passioē p̄fectōis sic q̄ luna illuminat z reci-
pit vñites a sole: z h̄ etiā sup̄ dca sūt. Deinde cum dicit.

¶ Adhuc at sine labore pp̄ neq; vna idiger
violēta necitate q̄ detineat p̄hibēs ferri ap-
tum natū ip̄z alt. Qē. n. tale magis laborio-
sum: q̄to qdem vtiq; sempitern' sit: z dis-
positionis optime expers.

Argir.

¶ Et insup̄ eē sine labore: p̄pea qd̄ nullius i-
diget vim inferentis necitatis. q̄ qdem phi-
bens detineret ipsum aptum alio mō ferri.
Omne nāq; tale laboriosum ē: quo magis
pp̄petuum est z optie dispositionis expers.

¶ Manifestat qlitates mot' celi: z q̄ mouet sine labor' z
b̄ p̄bat: qz nō est p̄cre: q̄ p̄ aliq; necitatez violentā d̄ri-
neat: q̄ p̄hibeat ip̄z alt moueri q̄ s; suā nāz. oē. n. qd̄ cū
labore mouet: mouet p̄ motum. nālez sui cozpis pp̄ qd̄
mot' aial' sursum est laboriosus. q̄ at p̄ nāz suā mouent: s;
deat eoz mot' p̄uari: o; q̄ h̄ sit p̄ aliq; violentū mo-
uens: qd̄ iponat eis necitatez coactiōis. nā necitas nālis
nō est nisi ad ea q̄ sūt p̄m nām. oē at qd̄ est tale: qd̄. s. mo-
uet aliq; motū p̄ suā nām. tāto magis laboriosum est: q̄

to magis mot^o ei⁹ p^otinu^o 7 sepitem^o: 7 q^oto magis ex-
pers optie dispōis est: vt. f. sit f^oz f^oz uāz. b. āt nō p^o attri-
bui corpi celesti: qd ē uobilissimū corpoz: vñ relinq^o
q^o motus celi nou sit laboriosus. Deinde cum dicit.

T.c.4. **P**ropter qd qdē neqz s^z antiquā fabulā
suspiciādū hēre: q dicit athlāte quodā ipsi
op^o eē ad salutē: vñr. n. 7 hūc p^ostimeses ser-
monē eādē hēre suspitionē his: q posteri^o vt
.n. g^onitatē hñtib^o 7 terrēis oib^o his q sursū
cōpib^o sub^ostituerūt ibi fabulose necessitatem
aiatā. Neqz vtiqz hoc mō suspicandum.

Argir. **E**dcirco neqz putādū ē ipz ita sese hēre: vt
vetez fabula dicit: q qdē salutē ipsi^o: athlāte
quodā iquint idigē. Et hi nāqz q hāc sniam
attulerūt: idē qd posteri vñr existasse: nā q
si pōd^o hērent supra corpa terrea: terreaqz
essent: necitatē aie participem ipsi fabulose
supposuere. Neqz igitur hoc modo.

Excludit opiones s^zrias 7 p^o excludit errores. 2° delu-
dit vītātē iūtētā ibi. Si itaqz quēadmodū rē. **C**irca
p^omū excludit tres opiones q^oru p^oria ē fabularis: 7 dicit
q^o q^o mor^o celi nō ē laboriosus: nec p^o nām: nō ē leniter
suspiciādū q^o se hēat sempiternitas celi 7 mor^o ei⁹ fm an-
tiquā fabulā homeri 7 alioz poetaz: q dicebāt: q ce-
lū ad b^o q^o p^oseruet i suo situ idiget qdā g^ogāte: quē voca-
bāt athlāte itātē sup^o d^oas colūnas: 7 sustētātē hūeris
celū. illi. n. q^o istū smonē fabulārē p^oposuerūt. vñr eādē
opionē habuisse de corpb^o celestib^o: quā habuerūt qdā
posteriorēs. svt cēt grauiā 7 terrea: vt sic idig^o retsur-
sum p^o suā nām detineri p aliquā vītūtē aiatā: vel alicui^o
rei vītūtis: puta dei: vel cuiuscūqz sube sepate: 7 siqdez
b^o dicāt celo cē necitū: pp b^o q^o celi hēat grauitatē: fabu-
la est oīno reprobdāda: si āt intelligant q^o celi hēat nām
talis situs 7 motus: 7 tū datū est ei ab alio causante 7
p^oseruātē: sic fabula aliq^o diuinū continet. Secō ibi.

T.c.5. **N**eqz pp circūgirationē celeriozis existē-
tie lationis p^o p^oia ielinatione adhuc saluari
tāto tpe: quēadmodū empedocles inquit.
Argir. **N**eqz ob p^ouersionē: p^opea qd latidē hz
motu suapte celeriozē vt Empedo. dicit.

Excludit opionem Empedoclis: q ponebat q^o celi in
tali situ p^oseruaf ne cadat: pp velocitatem sui mot^o q^o ex-
cedit inclinationē. pp^oriē nāe ad cadēdū sic accidit in aq^o
q^o uō effundit: si vas aq^o veloci^o giret q^o sit mor^o aq^o deoz
sum: 7 b^o ē d^o p^oposuisse Democritus 7 Anaxagoras: sed
qdē forte eēt pole accidere in aliq^o b^oreni tpe: s^z q^o p^o talē
velocitatē p^oseruet mot^o celi in tāto tpe. s^z p^opetuo 7 i^ofini-
to: hoc ē valde ip^orobabile: cū. n. id qd ē violētū: sit qdā
exorbitatio ab eo qd est fm nām: uō vñ q^o possit eē mai^o
t^ops ei⁹ qd ē violētū q^o ei⁹ qd ē s^z nāz: q^o id qd ē fm nāz ē
quasi semp aut sicut frequēter. Arguunt ēr isti: sicut 7
p^orim^o: q^o vñr putasse corpa celestia eē grauiā: s^z pp velo-
citatē motus: deoz sum non cadere. Secundo ibi.

T.c.6. **S**ed adhuc neqz ab anima rationale co-
gente manere sempiternum.

Argir. **A**t hō nec ab aia cogente sempiternū ma-
nere consentaneum est rationi.
Excludit trīs opionē: q^o ē Platōis q^o posuit i thimeo
q^o i medio mūdū: aia ei⁹ ad extremū celū oīquāqz p^oplexa

icepit incessabilē 7 p^ondētē vitā ad oē tps: 7 p^o ex pte ipsi^o
corpis vñ dicit q^o nō ē rōuabile dicere q^o celi 7 mor^o ei⁹
iu sempiternū maneat pp coactionē aie rōualis: q^o nullū
coactū p^o eē sempiternū. cū. n. violētū sit p^o nām: seque-
ret id qd est fm nām nunq^o esse. Secundo ibi.

Neqz. n. aie pole eē talē vitā sine tristitia 7
beatā. Nece. n. 7 motu cū violētia exite: si
qdē mouet ferri apto nato primo corpe alr.
Et mouere p^otiue sine vacatiōe eē 7 oī carēs
remissioe p^oudenti: si qdē neqz vt aie morta-
liū aialii ē reges circa sōnū scā corpis remis-
sio: s^z nec: ū sūtētātis iriōis cuiusdā pte re-
tinere ipsam sempiternam 7 incontentibilez.

Neqz. n. talis ipsi^o aie vita sine dolore btā-
qz eē p^o. Et motū. n. qm est cuz vi: si mouet
corp^o p^omū alr aptū ferri. Cōtinueqz mouet
negociosū atqz ab oī voluptate mēiz semotū
esse necē est: si neqz vt aie mortalium aialii
reges inest ea q^o circa somnum sit corporis
relaxatio: sed irionis fatum cuiusdā ipsaz
perpetuum i supabileqz detinere est.

Argir.

Ondit idē ex pre aie dicēs: q^o nō posset eē vita aie mō-
uētis sic corpus sine tristitia 7 beata. Cū. n. mor^o sit cor-
pis p^o violētū 7 aia moueat circūl^o corp^o qd ē aptū natū
alr moueri: 7 cū hoc moueat ipm p^otinue: necē ē q^o talis
aia niqz vacet: 7 q^o sit remota ab oī robore p^oudenti: 7
p^o p^o robur p^ondēs itelligi opatio speculatiui intell^o ad
quā requit p^ondētia 7 robur: q^o si dicat si nullo mō va-
cat aia celi a labore: quē patit. mouēdo celi p^o suā nām
sp^opediet a vehemēti p^oteplatione quā iped^o p^otinuitas
laboris: 7 tristitia p^ois. Cū p^o p^ondēs robur: itelligit co-
natū aie: appositū ad mouēdū fm p^ondētia: uō. n. vñ eē
p^ondētis adhibere robur suū ad p^otinue laborādū: sine
itermissioe: nā si aliqd laboriosum assumat ad modicū
t^ops: tolerabile crit: celi āt mouet motū p^otinuo 7 sempit-
erno. Cū si aia celi moueret celi p^o suā uāz 7 cū labor se-
q^oret q^o eēt p^ois p^oditōis: q^o aie mortalium aialii: q^o regescūt
a motu corpis saltē i somno: sed necitū est q^o p^oteritūz
a. alicuius superioris corporis ordinatio detineat ipsi^o
aiam celi sempiternam: 7 incontentibilez. i. nō deficientē a mo-
uēdo ad similitudinē cuiusdā viti: qui dicebat iriō
de quo fabulariter dicunt: q^o cum esset p^opositus a ioue
nuptis inuomis: p^ocupiuit eam: q^o loco sui uebulam ei
supposuit: ex qua genuit centaury: vnde iuppiter alliga-
uit troco in quo p^otinue moueret. Qd qdē vñ **Az.**
dicere p^o deū Platōis: qui dixit q^o ex medio mūdi ad
extremum celum: aia oīquāqz p^oplexa in cepit incessabi-
lem 7 p^ondentem vitam q^o ad oē tps fm hoc. n. vñ aia ce-
li alligata corpb^o sine celo sicut irion troco. Et vñ q^o
vita talis aie non sit p^ondens: sed inspiens: vtpote qui
cepit p^opetuum laborem: non autem reprehendit hic
Az. Platouem qui posuit celum animatum: q^o 7 infe-
rius hoc ipse ponit: s^z de hoc qd vñ ponere: q^o moueat
celum in sempiternum p^o suam nām: sed forte Plato nō
intellexit motum hunc esse p^o nām celi: sed voluit expri-
mere q^o natura fm quam conuenit ei talis motus est ei
ab alio. Deinde cum dicit.

Si itaqz quēadmodū di. im^o p^origit deō hē
re mō de p^oia latidē n solū ips^o d^o sepiterni-
tate sic existare meli^o: s^z 7 diuinatiōi ei q^o de

dijs solū utiq; hēbim⁹ sic p̄fesse enūciat cō
cordes h̄mōdes: s; taliū qdē h̄monū sat; sit nē
ne sese h̄re p̄t nō solū p̄cinnū⁹ est ita d̄ eter
nitate ipsi⁹ existiare: s; ēt h̄ mō dūtaxat p̄sen
tane⁹ ei vaticinatiōi q̄s d̄ dijs habem⁹ snias
possum⁹ certo p̄ferre: sed de his hactenus.

Argir.

Concludit ex premissis: q; si contingit ita se h̄re de p̄
motu locali: qui est motus celi. sicut diximus: vt. s. sit si
ne labore: non solum hoc existimare est melius q̄tum
ad sempiternitatē ipsius celi: sed et hoc est magis con
ueniens existimatione quā hēmus de d̄ijs: quā qdē vo
cat diuinatione: quasi ex diuina reuelatiōe h̄ita. solū. n.
per istum modum dicemus vbiq; cōcordes sermones:
non. n. v; esse cōsonum: q; celum moueatur a deo: et q;
motus eius sit cum labore: sed de talibus sermonibus
satis sit nunc ad p̄fens dictum.

L.c.7.

Aonia at qdā sunt q dnt eē aliqd
dextrū z sinistrū celi: quē admodū
vocati pitagorici: illoz. n. istesmo
est p̄siderādū vtz h̄ se h̄z mō. v; il
li dnt aut magis alr: siqdē oz adaptare toti
corporei h̄ principia p̄festim si dextz existit z
sinistrum adhuc prius priora existimandū
existere principia in ipso.

Argir.

Cuz at sint q dextz ipsi⁹ celi qppia z leuū
igunt eē: v; hi q pitagorici nūcupant. Est
.n. h̄ illoz snia: p̄siderādū est vtz res sic sese
h̄eat vt illi dnt an alio poti⁹ mō: si h̄ p̄ncipia
corporei ipsi⁹ vniuersi sunt ad iungēda: p̄tinuo
nāq; si dextz inest ei leuumq;: p̄ora p̄ncipi
pia prius in ipso existimandū est esse. L. ij.

Postq; p̄hs determinat d̄ perpetuitate celibic
determinat de diuersitate partium eius:
et primo determinat de diuersitate partium celi que ac
cipiuntur secundum diuersitatem situs in eodem celo
secundo de diuersitate partium que accipiuntur secun
dum ordinem corporum celestium adiunctim ibi.

Quoniam autem non est contrarius motus rē. Cir
ca primum duo facit. primo determinat de diuersitate
sitalium partium celi secundum opinionem aliorum
secundo secundum opinionem propriam ibi. Nobis
autem quoniam determinatum est rē. Circa primum
duo facit. primo proponit qd̄ intendit. secundo mani
festat p̄positum ibi. Determinatum est quidem igit
tur rē. Dicit ergo primo q; quia quidam dicunt quā
dam partem celi esse dextram: et quandam sinistram. s.
pythagorici qui posuerunt dextrum et sinistrum in oi
bus rebus: considerandum videtur vtrum hoc modo
se habeat sicut illi dicunt: vel magis aliter sint celo at
tribueda q̄ ipsi dicant. si tamen oportet aptare hec p̄n
cipia scilicet dextrum et sinistrum corpori totius mun
di per hoc q; insunt corpori celesti quod continet to
tum mundum. hoc autem ideo considerandum v;: q;
statim a principio occurrit homini: q; si dextrum et si
nistrum sint in celo: q; multo magis et per p̄t estiman
da sint eē in celo priora principia. s. sursum et deorsum:
ante et retro. Deinde cum dicit.

Determinatū ē quidē igr̄ de his in his q

circa aialium mot⁹: p̄p̄ p̄pa nā illoz eē: māife
ste. n. in aialib⁹ existētia vnr: his quidē oēs
tales ptes. Dico at̄ puta dextrū et sinistrū.

Argir.

De miatū igr̄ d̄ his ē i his q d̄ aialū mo
tib⁹ se tractata: p̄pea q; h̄ p̄pa sūt illoz nāe
atq; accōmodata: manifeste nāq; aialib⁹ in
esse vnr quibusdā oēs istiusmodi ptes: dex
trum inquā atq; sinistrum: quibusdam nō
nulle: plantis vō supa atq; infera solum.

Manifestat p̄positum: et primo ostendit conditio
nem istorum principiorum secundum q; in alijs reb⁹
inueniuntur. secundo ostendit quod non inueniantur
in omnibus corporibus ibi. Propter quod non in om
ni corpore. Circa primum duo facit. primo ostendit:
quod non omnia predicta principia insunt omnibus.
Secundo ostendit quo ordine se habeant adiunctim
ibi. Est autem sursum quidem rē. Circa primum duo
facit. primo ostendit q; huiusmodi principia non om
nia omnibus insunt: sed quibusdam quedam et nō oia.
secundo ostendit hoc oīno esse inconueniens: vt celo
attribuantur quedam et non oia ibi. Si autem oportet
celo adaptare rē. Dicit ergo primo q; de huiusmodi
principijs que dicuntur differentie positionum deter
minatū est in libro de processu aialium: p̄p̄ hoc q; sūt
p̄p̄ia nature istorum. s. animatorum. In aialibus enī
manifeste videntur huiusmodi existere s̄m determinis
tas partes. ita quidem q; aliquibus animalibus. s. per
fectis que non solum solum sentiunt: sed et mouentur motū
locali: insunt oēs tales ptes. s. dextrū et sinistrum ante et
retro: sursum et deorsum: quibusdam vō aialibus. s. vel
perfectis vel imperfectis et immobilib⁹: insunt qdāz eoz
.s. sursum et deorsum: ante et retro. plantis aut̄ nō insunt
nisi sursum et deorsum. Deinde cum dicit.

Si at̄ oz celo adaptare aliquid talium et p̄
mum: quē admodum dixim⁹ i aialib⁹ exis
rōnabile existē i ipso. Trib⁹. n. entib⁹ vnuz
qd̄q; velut p̄ncipium qd̄dā ē. Dico at̄ tria
sursum et deorsum: et anteri⁹: et oppositum
et dextz et sinistrū: has. n. distēsiōes rōnabile
existere corpib⁹ perfectis omnes.

L.c. 8.

Ad si celo talium qppia ē adiungēdum et
id ipsi p̄p̄ter qd̄ primum vti dixim⁹ in aiali
bus inest p̄sentaneum ē rōni. Anūm qd̄q;
.n. trium: dico at̄ trium supez inferumq; ip
sum an atq; oppositum: et dextrum leuum
q; vt principium qd̄dā eē v̄r. Has. n. oēs
dimēsiōes p̄fcis corpib⁹ inesse p̄sonū ē rōi.

Argir.

Oportet q; si in celo aliquid de his ponat: q; necesse ē
oia huiusmodi in eo ponere: et dicit q; si aliquid talium
opz attribnere celo. s. vel dextrū vel sinistrū: rōnabile ē
q; ibi primum existat id qd̄ inuenit in aialibus p̄fese
ctis: vel rōnabile est q; in eo existat id qd̄ est primum in
aialib⁹: q; posito posteriori: ponitur p̄r: cū at̄ sint tres
oppositiōes vel dimēsiōes: vniūquoq; hoz trium. s.
sursum ante et dextrū: est velut quoddā principium s̄c
oppositiōis vel dimēsiōis: exponit aut̄ p̄ster que dixe
rit eē illa tria: quoz vniū est oppositio vel dimēsiō que
est inter sursum et deorsum: in q; qdē sursum est p̄ncipiū.

Aliud autē est inter anteriora 7 eius oppositū: qđ dicitur retro ubi qđ est autē est pncipiū. Tertia autē inter dextruz 7 sinistrum: in qua dextrū est pncipiū: 7 qđ pfectus est qđ pstat ex oibus ptribus seu pncipijs: ratioabile est qđ oēs hi⁹ oppositiōes vel dimēsiōes inueniant in corporib⁹ pfectis. vñ cū celi sit maxie pfectū: rōnabile ē qđ si sit ea par hāz ptiū qđ hēat oēs: 7 nō qđ dā tm̄. Deū cū dicit.

Est autē sursum qđē lōgitudis pncipiuz.

Dextrū autē latitudis: anri⁹ at p funditatis.

Argir. **A**tq̄ superū qđē lōgitudis: dextrū autē latitudinis: ipm̄ hō an altitudis pncipiuz ē.

Cōdit ordinē dēoz pncipiōz duplr. p̄ qđē ex pte ipsaz dimēsiōnā: nā sursum est p̄m̄ lōgitudis. nā i hōie qđ est aial maxie p̄cūm: dē lōgitudō qđi maria dimēsiō e⁹ capite: qđ ē sursum ei⁹ vsqz ad pedes qđ dōz sū ei⁹ dōz autē ē p̄m̄ latitudis. attēdit. n. latitudō hōis sū distātiā qđ est iter dextrū 7 sinistrū. Anri⁹ autē est p̄m̄ p funditatis. attēdit. n. p funditas siue grossities hōis p̄ distātiā qđ est iter an⁹ 7 retro. In alijs autē aialibus p̄portioabilr se hz. lōgitudō autē p̄ior est latitudinē: 7 latitudō p̄funditate. sicut linea superficie: 7 superficies corpe. qđ sursum est p̄us eo qđ est an⁹ 7 an⁹ est p̄us eo qđ est dextrū. Scōo ibi.

Ad huc autē at̄ s̄m̄ mor⁹. pncipia enī hec dico: vñ incipiunt primū motū hntibus. Est autē 7 sursum qđē augmētatio a dextris autē qđ s̄m̄ locū ab anteriorib⁹ autē qđ s̄m̄ sensum. Anterius enim dico: in quo sensus.

Argir. **I**n sup̄ alio, mō motuuz rōe. h. n. pncipia dico: vñ motus his incipiunt qđ hec hnt. Est autē ab ipso quidē sup̄o accretio: a dextris autē ea motio que loco accommodatur: ab hisce hō que ante sunt ea motio que fit sensu. Atq̄ id ante dico in quo sunt sensus.

Probat idē ex pte motuū: 7 b̄ iō: qz ea qđ dēā s̄: s̄i qđaz pncipia qđ⁹ pncipiūt mot⁹ i aialib⁹ hntib⁹ h⁹ ptes siue p̄m̄. mot⁹. n. augmētū incipit qđē a sursum: 7 b̄ māifeste apper in hōib⁹. nā caput qđ est sursum hōis: est et sursum s̄m̄ positionē mūdi: a capite at̄ incipit mot⁹ augmētū: qz in officio ozis qđ est in capite trahit alimentum qđ est augmētū mā: plantaz autē sursum ē radix: qđ p̄portioat capiti in aialib⁹ i s̄p̄tōe alimētū. s̄i id qđ ē sursum plāte p̄ oppositū se hz. s̄m̄ sursum ad s̄m̄ mūdi. In alijs at̄ aialibus medio mō se hz: mot⁹ at̄ qđ hz locū: incipit a dextris nātr. n. aialia p̄us mouēt dextrā p̄tē qđ sinistrā. sicut in ambulādo p̄us mouēt dextrū pedē. S̄i in motu altera tōis ipoz sensuū ē p̄m̄ id qđ ē anri⁹. anrioz. n. ps aialis dē in qđ sensus existit. Quia igr mot⁹ augmētū ē p̄oz motu sensitio: qđ ē p̄oz motu locali i aialib⁹: p̄s ē qđ sursum sit p̄us qđ anri⁹: 7 anri⁹ p̄us qđ dextrū. Deū cū dicit.

T.c.9. **P**ropter qđ 7 nō i oi corpe sursum 7 deorsum 7 dextz 7 sinistrz: 7 anrius 7 posterius qđ redū: s̄z qđ cūqz hnt mot⁹ pncipiū in ipsis aiata entia. Inaiatoz. n. in nullo videm⁹ vñ pncipiū mot⁹: s̄z qđē. n. oio nō mouentur. Hec autē mouent qđē: s̄z ab oi pte s̄m̄: puta ignis sursum solum: 7 terra ad medium.

Quapp 7 nō oi in corpe qrenduz est superum atq̄ inferz: 7 dextz leuūqz: atq̄ an⁹ 7 re-

tro: sed in hisce qđ cum aiata sint motus in se ipsis pncipium hnt. In nullo. n. eoz qđ vacant aia. id cernimus: vnde est pncipium motus. Quedā. n. oio nō mouent: quedaz mouent qđē: sed oi ex parte simili mō: velu si ignis sursum solum: 7 terra ad medium.

Cōdit qđ hi⁹ p̄m̄ nō s̄t in oib⁹ corpib⁹. 7 p̄cludit ex p̄missis: qđ p̄prie 7 p̄ se loq̄ndo nō s̄t hi⁹ p̄m̄ in corpib⁹ inaiatis. 7 cōdit p̄ quē modū ibi ē d̄str̄ ibi. S̄z in his qđē rē. Idicit qđ p̄: qđ p̄dicta s̄t p̄m̄ quoz dā motuū p̄s est qđ sursum 7 dōz s̄m̄: dextrū 7 sinistrū: anri⁹ 7 posterius nō s̄nt qđēda in oib⁹ corpib⁹: s̄z solū in corpib⁹ aiatis qđ cūqz hnt in seipsis p̄m̄ mot⁹: s̄z in nullo corporū inaiatoz videmus aliqđ p̄m̄ vñ incipiat mot⁹: qđ qđē pot̄ intelligi duplr. Uno qz in corpibus aiatis est p̄m̄ actiuū mot⁹: qđ est aia. in corpib⁹ autē inaiatis nō ē p̄m̄ motus actiuū: qđ. s̄. moueat: s̄z moueat ab exteriori mouente: qđ ē ḡnans vel remouēs. phibēa: inter⁹ autē hnt p̄m̄ motus passiuū: qđ. s̄. nata s̄t moueri: puta granitate vel leuitatē (vt p̄s in. 8. phys.). Alio pot̄ intelligi. qz in corpib⁹ aiatis inuenit̄ deteriatā ps corpis a ḡic̄ipit motus sic dēā est: qđ qđē in corpib⁹ inaiatis nō inuenit̄: qz sicut subdit: inaiatoz corpoz: qđā oio nō mouent: sic illa qđ sunt in p̄p̄s locis: vel pot̄ b̄ dicit p̄ corpa artificialia qđ nō hnt ex seipsis aliqđ motū: quedā autē mouent: sicut corpa nālia et̄na et̄ p̄p̄iū suū locū: s̄z t̄m̄ vñ qđqz eoz mouet ad suū locū: s̄m̄ ab oi pte: sicut ignis solū mouet sursum: 7 terra solū mouet ad mediū mundū: nulla alia d̄na situs p̄siderata: vel ex parte corpis qđ mouet vt. s̄. vna ps eius p̄us incipiat moueri qđ: alia: vt ēt̄ quārtū ad locū. vt. s̄. ex vno situ locali moueat corpus nāle ad suū locum 7 nō ex alio. Deinde cum dicit.

T.c.32.

Sed in his qđē dicim⁹ sursum 7 deorsuz: 7 dextrū 7 sinistrz ad nos referētes. Aut enī s̄m̄ n̄ras dextraz. que admodū diuinatores aut s̄m̄ similitudinē n̄ri: que admoduz qđ statur. aut que s̄rio hntia positionē. Dextruz quidem enim qđ ad n̄raz sinistrā sinistrū autem p̄trarium. 7 posterius qđ ad nostrū anterius. In ipsis autē his nullaz videm⁹ differentiam: si enim econtrario vertant̄ cōtraria dicemus dextra 7 sinistra: 7 sursum 7 deorsum: 7 posterius 7 anterius.

T.c.10

Sed in his superz 7 inferz dextrum leuūqz dicim⁹ ad nos ipsos referētes. Nā ant respectu n̄ri dextri leuūqz vt augures dicunt: aut similitudinē nostrū: vt ea que sunt statue aut ea que p̄trario modo sese hnt: positioneue. Etenim dextrum quidē id dicimus: qđ opponit̄ nostro sinistro: leuum at̄ contrarium 7 retro ac ante simili modo. In his autē ipsis nullam differentiam cernimus. Si p̄tranaqz vertant̄: contraria dextra leuūqz supra ac infera 7 ante retroqz sane dicemus.

Argir.

Cōdit quō p̄dē p̄oes qđqz dicant̄ i corpib⁹ inaiatis: 7 dicit qđ in hi⁹ corpib⁹ dicim⁹ sursum 7 dōz s̄m̄ 7 dextrū 7 sinistrz: 7 s̄m̄ an⁹ 7 retro solū p̄ cōpōnē ad nos. 7 b̄ tripl̄ vno s̄m̄ qđ dicim⁹ dextrū id qđ est nobis opp⁹ s̄z n̄ras

Secundus

destra: sic diuatores. puta augures nolant pte dextrā: q̄ est nob ad dextrā: sinistra vō q̄ ē nob ad sinistra. Alio mō p similitudinē ad ptes n̄ras sic i statua dicim⁹ dextrū: qd̄ ē sile dxtro hoīs: r sinistra qd̄ ē sile sinistro. Tertio p p̄ia positionē ddo sinistrū qd̄ ē oppo^m n̄ro dextro: r dextrū qd̄ ē oppo^m n̄ro sinistro. sic p̄z in imagine q̄ resulat in speculo: r eadē rō ē in alijs p̄onib⁹: s̄z i ipsiō rebus inaiatis s̄z se p̄sideratis nulla incit̄ diuersitas talit̄ p̄tū. Et b̄ p̄z: q̄ si p̄uertant ad nos ecōtrario. se hēbūt q̄: p̄. Illud. n. qd̄ erat dextrū: dicit̄ sinistra r ecōuerso r sile ē in alijs p̄onib⁹. In reb⁹ at̄ aiatis qualicūq̄z vertant̄ semper eodē modo se h̄bit hm̄ōi partes. De in de cum dicit.

L.c.11. **Propter** qd̄ r pythagoricos vtiq̄ quis amirabitur: qz duo sola hec principia dicebant dextrū r sinistrum: quatuor autem dereliquerunt. Nichil minus principia entia.

Argir. **Quapp** r pythagoricos q̄sp̄ia mirabilis sola hec duo principia dixisse: dextrū inq̄: atq̄ sinistrū. Ceteras aut̄ q̄tuor d̄ias omisisse. non minus rationem principij subeuntes.

Quidit pythagoricos male attribuisse celo h̄ d̄ias. r h̄trib⁹ moīs: q̄ ex supiorib⁹ accipi p̄t. r iō illos p̄ modū d̄ias h̄ d̄ncit. p̄m⁹ at̄ modus ē qz cū sint sex p̄ones: mirabile v̄z q̄re solū h̄az d̄ias attribuebāt celo. s̄ dextrū r sinistrū: r alias q̄tuor reliq̄rūt: cū tñ rōuabile sit qz oia celo p̄ueniāt: vt supra d̄cm̄ est. Scdm̄ modū ponit̄ ibi. Nichil min⁹ r̄. qz. s̄. si aliq̄ debuerūt p̄mitteri: vt uō attribuerent̄ celo: oportuit p̄mitteri illa q̄ s̄ min⁹ p̄cipalia. q̄ at̄ illa q̄tuor q̄ p̄termisit uō sint min⁹ p̄ncipia q̄ illa duo q̄ posuit ostendit q̄tuor rōib⁹. qz p̄mā p̄it̄ ibi.

Nichil. n. minozē d̄iaz h̄nt q̄ sursuz: ad q̄ deorsum: r q̄ anterius: ad q̄ posterius: quā dextra r sinistra in oibus aialibus: hec qd̄ ē eni virtutē differūt solum: s̄ autē r figuris.

Argir. **Nō eniz** minozē ad infera supra: r ad ea q̄ sunt retro ea q̄ sunt aū: qz ad leua dextrayniuersis in aialibus differentiam h̄bet. hec enim vi solum illa figura etiam differunt.

Nō. n. videm⁹ i q̄buscūq̄z aialib⁹ qz minozē d̄iaz h̄eat ps q̄ ē sursū ad ea q̄ ē d̄orsū: r q̄ ē aū: ad ea q̄ ē posteriō qz dextrū r sinistrū: imo maiorē. nā ps d̄x r sinistra d̄nt solū virtute r conueniūt in figura. man⁹. n. dextra ē fortior qz sinistra: s̄ sit eisdē figurē: r s̄l̄r h̄nc⁹ d̄xter ē fortior qz sinister ad motum: qz ius sinister sit fortior ad portādū eni. r s̄l̄r pes d̄xter ē fortior ad motū: s̄z pes sinister ad fixationē. manifestū ē aut̄ qz ps aū: r posterior aialis: r supior r inferior differūt nō solū in virtute s̄ ē in figura. Illa aut̄ q̄ magis differunt vs̄r p̄ncipaliozem distantiam habere. Secundam rōnē ponit̄ ibi.

L.c.12. **Et sursum r deorsum** omnibus animatis similiter r animalibus r plantis. Dextruz autem r sinistrum non existit in plantis.

Argir. **Et superum qd̄ ac inferum** oibus aialibus inest: tam aialibus qz etiam plantis. Dextrum autem leuūq̄ plantis non inest.

Que rō talis est: sursum r d̄orsuz inueniunt̄ in oibus corpibus aialit̄ aialibus qz plantis: sed dextrū r sinistrum nō existit in plantis: s̄z solū in aialibus p̄fectis: r sic sursum r d̄orsuz sunt priora fm̄ qd̄ prius d̄ a quo non conuertit̄ p̄na essendi. Tertiā rōnē ponit̄ ibi.

Adhuc at̄ vt lōgitudō latitudie p̄oz: si sursuz lōgitudis p̄ncipiū: dextrū at̄ latitudinis p̄ozis at̄ p̄ncipiū: p̄ri⁹ vtiq̄z erit sursū d̄xtro fm̄ gnationem: qm̄ multotiens d̄ prius.

Preterea vt lōgitudō latitudinē aūcedit sic prius erit gnatione superum dextro. Cū multipliciter prius dicat̄. Si longitudinis quidem superum latitudinis hō dextz p̄ncipium est atqz prioris principiz aūcedit.

Que rō tal. lōgitudō ē p̄oz latitudie. r b̄ i via gnatiois qz fm̄ geometras linea mota facit sup̄ficiē. sursuz at̄ est p̄m⁹ lōgitudis. d̄xtm̄ aut̄ p̄m⁹ latitudis: vt supra ostendit̄ est: cū igit̄ p̄m⁹ p̄ozis sit p̄us. p̄ns ē qz sursū sit p̄us qz d̄xtm̄. s̄z. s̄. q̄ aliqd̄ ē p̄ gnatioē: pp̄ qd̄ m̄l̄ris moīs d̄z aliv̄ qd̄ p̄ (vt p̄zi p̄dicantia.) r. s̄. meta. 4^m rōnē ponit̄ ibi.

Adhuc at̄ si sursū qd̄ ē vñ mot⁹. Dextrū at̄ a q̄. Anri⁹ at̄ ad qd̄ saltē sic vtiq̄z h̄bit q̄ d̄ virtutē p̄ncipij: q̄ sursū ad al̄s sp̄s. Jōqz qz r̄liq̄ūt p̄ncipalioza p̄ncipia iustū ē ipos increpar̄. Et qz h̄ i oib⁹ s̄l̄r putabāt existere.

Insup si supū qd̄ ē id vñ ē motio: d̄xtm̄ at̄ a q̄ r aū: ad qd̄: h̄ qz mō vi quādā p̄ncipij supuz ad ceteras sp̄s h̄z increpandū: s̄ igit̄ pythagorici r qz maxie p̄p̄ia p̄ncipia omiserūt: r qz in vniuersis s̄ s̄l̄r: in eē putabāt.

Et dicit qz sursuz est vñ est motus: qd̄ p̄t̄ intelligi de motu augm̄ti. dextrū aut̄ est a quo ē motus local̄. Anteri⁹ aut̄ ē ad qd̄ p̄cedit aial q̄si oppositū suo sensui: r sic patet qz sursuz h̄z quādā p̄ncipalitatē respectu aliarum sp̄erū positiois sicut mot⁹ augm̄ti ē magis eēntialis r magis intrinsec⁹ aiali: qz mot⁹ local̄. P̄t̄ at̄ meli⁹ totū qd̄ hic d̄ ad motū localē referrit̄ dicat̄ qz sursū in aiali qd̄ mouet̄ s̄z locū ē p̄ncipiū: vñ mot⁹: qz. s̄. i capite qd̄ ē sursuz viget. s̄suz q̄ ē mouēs i aialib⁹ vt d̄ in 3° de aia. dextrū est at̄ a quo incipit̄ mot⁹ local̄: qz ps dextra p̄ mouet̄: vt d̄cm̄ ē: sed anteri⁹ ē versus qd̄ mouet̄ aial: p̄ncipiū at̄ mouēs ē p̄ncipalissimū i motu aialis: s̄z b̄ p̄z qz sursū h̄z p̄ncipalitatē iter alias sp̄s positiois: sic igit̄ ex his q̄tuor rōnib⁹ p̄cludit̄ p̄ h̄z s̄z modū ip̄robādū d̄cm̄ pythagoricoz: p̄cludēs qz iustū ē eos vitupare qz dereliq̄bāt p̄ncipalioza p̄ncipia nō attribuētēs ea celo. Tertiu⁹ modū ponit̄ ibi. Et qz h̄ r̄. d̄icēs qz ē sunt increpādū: qz ponebāt similit̄ dextrū r sinistrū existere in oib⁹: cū tñ nō sunt nisi in aialib⁹ p̄fectis: vt supra d̄cm̄ est. Sciēdū tñ qz de it̄erōe pythagoricoz erat oia reducē ad bonū: r malū sic ad duo p̄ncipia. Et qz credebāt oēs nūmez s̄b d̄nario de p̄h̄d̄: posterūt̄ decē ex pte boni: r decē opposita ex pte mali: vt p̄z in p̄hemio meta. p̄ vñ qd̄z at̄ aliorū q̄ ponebāt in ista enūmeratioē intelligebāt oia: q̄ sunt sui generis. Cū p̄ dextrū r sinistrū intelligebāt oēs alias positioēs itelligētes qz sic dextrū: ita sursuz r anteri⁹ referunt̄ ad bonū: sinistrū aut̄ r posteri⁹ r d̄orsuz ad malū. Jō aut̄ poti⁹ p̄debāt dextrū r sinistrū qz alias p̄ones qz manifesti⁹ dextrū p̄uenit̄ referri ad bonū: r sinistrū ad malū. s̄suz enim eū bonū fortunā vocare dextrā: malā at̄ sinistra: r iō attribuebāt dextrū r sinistrū: qd̄ attribuebāt bonū r malū: vñ iō uoiabāt tñ dextrū r sinistrū: in his alia cōph̄d̄etes: qz videbāt qz i q̄buscūq̄z inuenit̄ dextrū r sinistrū: inueniunt̄ r alia: s̄z nō p̄uertit̄. Forte aut̄ sp̄aliē celo attribuerūt dextrū r sinistrū poti⁹ qz alia qz in celo ē mot⁹ local̄: ad quē p̄tinet dextrū r sinistrum sano.

Argir.

L.c.16.

Argir.

Optia pro pythagorico ex cu sano.

no at augmētū: ad qd p̄tinet sursum et deorsum: neq; et alte ratio sensus: ad quā p̄tinet aut retro: ut q; sursum et deorsum: aut retro: diversificant s; figurā: n̄ aut dextrū et sinistrū p̄tes. n. celi sunt circulares: et nō diversificant s; figurā.

Obis aut qm̄ determinatū est p̄tinet us: q; in h̄ntib; p̄ncipiū motus tales virtutes existūt. Est aut celū aiatū et h̄z motus p̄ncipiū: manifestū qm̄ h̄z sursum et deorsum: et dextrū et sinistrū.

T.c.17.

Argir.

Cū aut a nobis sit antea definitū tales potentias his inesse que p̄ncipiū motus h̄nt.

Et celū sit aiatū: atq; p̄ncipiū h̄at motus: patet ipsi superum inferumq; et dextrū atq; leuū inesse.

lectio. iii.

Postq; determinat p̄tes de p̄tibus s;ualib; ce li s; opinione alioz. s; d̄terminat d̄ his s; opinione suā. et circa b̄tria facit. p̄ndit q; h̄ d̄tias op̄s eē i celo. 2. oñdit s; quā d̄mēsiōne celi accipiatur sursum et deorsum in ipso ibi. L. Dico aut lōgūdo rē. 3. oñdit q; p̄s in celo sit sursum et q; deorsum ibi. L. Poloz aut qdē sup nos rē. L. Circa p̄ d̄no facit. p̄ndit p̄positum. 2. excludit quādā obones ibi. L. Nō op̄s. n. dubitare rē. L. Circa p̄ p̄ndit talē rōnē: determinatū est p̄us q; in h̄ntibus p̄nt motus. s; in corpib; aialib; q; h̄nt in se p̄nt motus: exnt tales virtutes. i. positio n̄ d̄tē s; de terminatas virtutes p̄nt: r. nō solū s; m̄ habitudinē ad nos: sicut est in corpib; inaiatis: q; nō h̄nt in se p̄ncipiū actiuū motus: s; solū passiuū (ut d̄t. m. s. phisic.) q; oia mobilia necesse est reducere in unū p̄nt: qd̄ ē mouēs seip̄s et h̄z in se p̄nt motus actiuū: et non solū p̄nt passiuū. sic qdā posuerūt: ut Siphicius refert: q; posuerūt Aris. dicere celi aiatū: nō q; h̄ret aiaz rōnale: s; ita q; h̄ret quādā vitā cōplautatā corpori. ita q; in eo uibit est aliū aiaz: q; nā talis corporis. Quod manifeste oñdit esse falsus: ex hoc q; Ari. in. i. 2. meta. dicit q; p̄nt mouēs q; est oīno imobile: mouet celū: sicut desideratū et intellm̄. et sic seq̄tur q; s; opinione eius celū est s; in suā animā appetēs et intelligēs. et s; in hoc motus celi est: et a nā et ab aia ei: sed a nā qdē sicut a p̄nt sc̄dario et passiuo: in q̄ntuz. s; tale corpus est aptū n̄tū sic moueri. ab aia d̄o sicut a p̄ncipiū p̄ncipali: et actiuo motus. Nec multū refert q̄ntum ad hūc modū mouēdi: vtrū moueat a s;ba sp̄iali cōiuncta: q; dicat aia eius: vel tū a s;ba sp̄iali sc̄pata: nisi q; ponere ipm̄ moueri a s;ba sp̄iali p̄nt ceta pertinet ad inaiorem dignitatē ipsius celi. Qd̄ attendens Plato et Ari. posuerūt celū aiatū: q; uis possit aliq; ecōtrario dicere q; sicut nobiliss est corpus qd̄ h̄z s;bas sp̄iales p̄iuncta: ita nobilior est s;ba sp̄ialis: q; est oīno a corpore separata vñ et Plato posuit boni aie rōnalis esse: qd̄ q̄ntuz a corpore separāt: et s; in hoc cū mouēs sit nobiliss motus: et magis ab eo dependeat motus. magis vñ d̄m s;bas mouētē celū esse a corpore separāt q; corpus celi eē aiatū: ut motus celi sit nobilior: alioqn̄ videret s; m̄ d̄m̄ Platonis q; aia celi esset peioris p̄ditionis q; aia h̄uana. **S**ed ad hoc p̄t r̄deri q; aie humanē q̄ntum ad aliqd̄ nobiliss est esse extra corpus q; in corpore. s; q̄ntum ad hoc: q; mouet corpus cū labore et nām eius: s; q̄ntū ad nāle esse ipsius aie: melius est ei esse in corpore q; p̄ hoc sequit̄ p̄fectū eē sp̄ei. vñ si sit aliqua s;ba sp̄ialis cuius virtus sit determinata ad motū celi: que mouet sine labore: ut sup̄a d̄m̄ est: nobiliss est ei eē in tali corpore q; esse separāt: q; p̄fectior ē actio: quā quis agit per instr̄m p̄iunctū q; per instr̄m separātū: sed s;ba sepa-

T.c.32.

De celi aiatōe.

T.c.36.

An sit melius ponē celi aiatū q; inaiatum.

rata cuius virtus nō determinat ad h̄nc effec̄tū est oīo nobilior. Et hoc aut q; celū est aiatū p̄cludit s; m̄ p̄dca q; habeat sursum et deorsum dextrū et sinistrū. **S**ed vñ hoc nō esse p̄ueniens. dixit. n. sup̄a q; sursum et deorsum cōpetit corpori aiatō s; m̄ augmentū: aut retro s; m̄ sensum: dextrū et sinistrū s; m̄ motū locale. Nullus aut ponēs celū aiatū: ponit in eo motū augmētū: neq; etiaz in motū sensus. ergo neq; deberet poni in celo sursum aut deorsum: aut ante aut retro. **S**ed d̄m̄ est in aialib; p̄fectis h̄ntibus motū locale attendunt p̄dicte d̄tē nō solū s; m̄ augmentū et s; m̄ sensum: sed et s; m̄ motū locale. **C**ū sup̄a ipse dixit in qdā rōne. q; sursum est. vñ ē motus dextrū aut a quo: anteri⁹ aut ad qd̄. **S**z in illis q; nō h̄nt motū locale: q; oīo carēt dextro et sinistro iuanū tur sursum et deorsum: aut retro: s; alios motus. et sic oīa oia ista attribui celo s; solū motū locale sic p̄cisi. d̄m̄ cū. d.

Dubita tio lkal.

Non oportet eni dubitare p̄pter spericaz eē figurā totius: quō erit huius: hoc qdem dextruz: hoc aut sinistrū: similibus enibus partibus oibus: et motus omni tempore.

Argir.

Nō eniz dubitare op̄s ob vniuersi rotūdā figurā: quoniā pacto aliud ipsius dextrū aliud leuū erit: si p̄tes sint similes vniuersē per petuoq; motu cientur.

Excludit duas obiectiōes. et p̄ponit eas. s; soluit eas ibi. **S**z intelligere rē. **C**elū. n. est sperice figure: et ita oēs p̄tes eius sunt siles. p̄dicte aut d̄tē positionū requirunt dissimilitudinē partū vel in virtute solū sic dextrū et sinistrū: vel et in figura sicut sursum et deorsum: ante et retro: ut d̄m̄ est. nō ei go vñ q; h̄mōi positionū d̄tē pos sint celo attribui. **S**cd̄a obiectio est: q; in oibus quib; h̄mōi positionū sp̄es attribunt̄ vna pars mouet ante alterā: s; hoc nō p̄t esse in celo: sed partes eius oī tēpore mouent̄ ut ipse dicit in. s. phisic. **U**nde vñ q; h̄mōi positiones non sunt ponende in celo. **S**ecundo ibi.

T.c.76

Sz intelligere op̄s vñq; sicut figs in qbus h̄z dextrū ad sinistrū differētiā et figuris: deinde circūponat sperā. **H**abebit quidē eniz virtutem differētiem: videbitur aut non propter similitudinē figure.

Sed intelligere perinde oportet: atq; si q; p̄t in h̄nce que dextrū ad leuū figuris quōq; differētiā habēt circūposuerit sperā: habebunt enim potentiā differētiē: at ob figure similitudinē h̄ere nō videbuntur.

Argir.

Soluit p̄dictas obiectiōes. et p̄p̄mā dicens q; nō op̄s p̄ hoc dubitare: sed hoc mō op̄s hoc intelligere in celo sicut si aliqua habeat d̄tias dextrū et sinistrū: et s; figuraz p̄tū: et postea circūponat aliq; ei sperā: nō qdē exterius sic vestimentū. sed sic corp⁹ p̄iunctū n̄tū p̄tegens exteri⁹ sic. n. qd̄ h̄mōi est h̄ret virtutē: differētē dextrū et sinistrū sed vñ nō h̄re p̄pter similitudinē figure q; exteri⁹. **E**t s; ab aia celi sunt diuerse virtutes in diuersis partibus et quānis similibus s; m̄ figuram p̄pter quas p̄dicte positiones celo attribuntur. **S**ecundam soluit ibi.

Eodem autem modo et de principio eius qd̄ est moueri. **E**teniz si nequaquā icēpit habere tñ habere necessariuz p̄ncipiuz vñ incēpit si incipiat qd̄ mouet moueri: et vñq; si

Secundus

steterit: mouebis utiq; iterum.

Argir. **E**odē mō de principio quoq; motus itel-
ligamus opz. Etenim z si nunq; moueri ce-
lum incepit: principū tamen hēat ipsuz ne-
cesse est. Unde incepisset: si inciperet moue-
ri: z rursus ciebitur motu: si stabit.

Dicit q; eodē mō nō est dubitādū pp b q; aialia in qb^o
sunt dce dīe positionū hūt pu^m ei^o qd ē moueri: z si n.
celū nūq; incepit moueri: tū qz mot^o ei^o ē ordinat^o nece
est in motu ei^o accipere aliqd pncipiū unde mot^o eius in-
ceperit si incepit moueri: z unde etiam iteruz moueri in-
ceperet si contingeret ipsum stare. Deinde cum dicit.

I.c.14 **D**ico autē longitudinē quidē ipsius: que
fm polos distantia: z polozuz hunc quidē
sursum: hunc autem deorsum.

Argir. **D**ico autē lōgitudinē ipsius qdem eā eē
que est inter polos distātia: z polozum alte-
rum superam: alteruz inferā partem.

Ostendit fm quā dimensionē celi attendat sursum z
deorsum. z pponit qd intēdit: z dicit: q; lōgitudō ce-
li est distantia q est inter polos ipsius poli artici. s. ad an-
tarticū ita q; vnus poloz sit sursus. z ali^o deorsus. z ibi.

Differentiaz enim in his solum videmus
hemisporum per nō moueri polos:

Simul autem z consueuimus dicere late-
ra in mundo non quod sursum z deorsum:
sed quod iuxta polos tanq; hoc longitudi-
ne existente. Quod enim ad latus est quod
iuxta sursum z deorsum.

Argir. **D**ifferētia enī i solis his hemisporz cer-
nimus: ex quo qz poli nō mouent: z insup
in mūdo nō ipm supum atq; infex: sed ea q
sunt pter polos. latera dicere cōsueuimus:
quo pz hāc ipsius celi lōgitudinē esse. Id est
enim latus qd est pter superuz inferumq;

Probat ppositū dupli. p qdē p rōnē: manifestū est. n.
q; in quoz corpore lōgitudō attendit fm maximā di-
mensionē ipsius. maxima autē dimētio corpis sperici ē
fm dyametrū ei^o: dyameter autē in celo determinat solū
q est iter duos polos: q sunt duo pūcta spere imobilia z
sp eodē mō se hntia. quecūq; autē alia pūcta ptrahant:
indeterminate se hnt: z pp hoc per lineā q est iter duos
polos: maxie attendit lōgitudō celi: q; in his solis pū-
ctis celi videmus determinatā dīam hemisporoz: pz
q; hmōi poli nō mouent. **C.** z ibi. **L.** Sil autē zc. **I.** p d
bat idē p eoz modū loquēdi: p sūuimus. n. dicere q; la-

tera in mūdo nō sunt ipsi poli: quos dicimus sursum z
deorsum: s; id qd est iuxta polos: ex vtraq; s. pte eoz. s.
oriens sit vni latus mūdi. z occidēs sit aliud tanq; di-
stantia poloz sit ipsa lōgitudō celi. hoc. n. dicimus la-
terale qd est iuxta sursus z deorsus ex vtraq; pte ei^o: sic
pz in hoie. **E**st autē attēdēdū q; fm astrologos pside-
rantes nō dimensionē celi: s; magis dimētiōes nras ha-
bitabiles: attendit lōgitudō fm dīaz occidētis z orie-
tis. latitudo autē fm distātia meridiei z septētrionis: q; q;
titas nra hitabilis est maior plus q; in duplo ab orien-
te in occidentem: q; a polo versus equinoctialem: quia
nec hoc totum habitatur. Deinde cum dicit.

Polorum autem qui quidem super nos
apparens: que deorsum pars est. Qui autē
nobis immanifestus: que sursum.

Polorz autem his quidez qui apud nos
vz: pars infera est. his autem qui nobis ma-
nifestus nō est. partis rōnem supere subit.

Ondit q; poloz sit sursum: z quis deorsum. z p ondit
b q; tū ad motū celi stellati. z q; tū ad motū planetarū
ibi. **L.** S; stelle qdē zc. **I.** Circa p^m tria facit. p pponit q;
intēdit. z pbat qd dixerat ibi. **L.** Dextrū chi zc. **I.** z isert
zūc ex dictis ibi. **L.** Et ibi qdē habitātes zc. **I.** Dicit ergo
p q; inter polos ille q sp apparet super nos: est pars celi
q est deorsum. s. polus articus: ille autē q sp nobis est im-
manifestus q d; antarticus: ppter hoc q; est ei opposi-
tus: est pars celi que est sursum. Deinde cum dicit.

Dextz enī vnū qdē dicimus: vñ pnci-
piuz ei^o q fm locū mot^o. Celi at pncipiū cir-
culatiōis: vñ ori^o astroz. Quare h vnq; erit

dextz. vbi aut occasus: sinistz. Si igit icipit
a dextris: z ad sinistra circūferē nece q; sur-
sum esse immanifestum polū: si. n. erit q; mani-
festus: ad sinistra erit mot^o. qd nō dicimus.

Dextrum. n. vnus cuiusq; id eē dicimus.
vñ pncipiuz ad locuz accōmodate motōis
emerget. Cōuersiōis vō celi pncipiū. i. vñ

oriunt stelle. Quare hoc erit dextz. Id vō
vbi sunt occasus leuuz. Si igit a dextris in-
cipit z circūferē ad dextra: poluz eum q nō
vz supez eē nece ē. Si. n. erit is qui vz: mot^o

ad ptes erit sinistras qd quidē nō dicimus.

Manifestum igitur quia immanifestus po-
lus est quod sursum.

Patet igitur eum poluz qui non videt a
nobis celi partem superam esse.

Alr affi
quant a
strologi
celi lōgi
tudiu ē
q; Ari.
vid cam
z hoc
multa
30. pic

Argir.

I.c.15

Argir.

I.c.16

Argir.

C Probat qd dixerat: manifestu est. n. q. in vno qz aial
 dextru dicim: vñ e pñ^m mor^o localis ei^o: et pp b ps dē
 aialis est calidior: vt sit magis apta ad motu. pñ^m at cir
 cularis mor^o celi: ē ex illa pte: vñ astra oriunt. q. vocatur
 oriēs. vñ oriēs dī dextru celi. et pñs occasus erit sinistr
 ei^o: si g mor^o celi incipit a dextris: et circūferē ad dextruz:
 tāqz ab eodē i idē nece ē: q. polus imāifest^o. s. antarctic^o
 sit fursuz celi. si. n. polus articus q sp ē nob manifestus
 eet fursuz: seqref q mor^o celi eet a sinistra: et ad sinistra
 q nos nō dicimus. Et b sic appet: imāgiemur. n. hoies
 e caput sit in polo artico: et pedes i polo antarctico: ma
 nus ei^o dextra erit i occidēte: et manus sinistra in oriēte
 si tū facies ei^o sit vñ hemispiū sup^o qd ē nob appēs:
 cū g mor^o celi sit ab oriēte i occidēte: seqref q sit a sinistro
 in dextru. s. si pōam^o ecōuerso: q. caput hois sit i polo
 autartico: et pedes i polo artico: eadē dispōe faciei manē
 te: man^o dextra erit in oriēte: et sinistra i occidēte: sic mo
 tus incipit a dextra: s. qd pñēit. et ita māifestu ē q fursu
 celi ē polus imāifestus. **C** Sz pñ b obijcī q Aris. p
 mittit dēcriare qd sit anri^o et posteri^o celi. **C** Sz dōm
 est q b pmittit tāqz māifestu ē ex his q dēriant:
 mor^o. n. aialis a dextris incipēs. pcedit in an^o: et nō retro
 sum: vñ cū celi moueat ab oriēte vñ sup^o hemispiū
 qd appet p elenationē stellaz oriētū. pñs ē. q. anrius
 celi sit supius hemispiū. posteri^o aut celi sit hemispiū in
 feri^o. **C** 2° obijcī: q. cū in aialib^o sit sp eadē ps dē et ea
 dē ps sinistra i celo obijuari nō vñ: nā eadē ps celi q p
 est in oriēte. posteri^o aut ē in occidēte. Et sic si dextru ē
 oriēs et sinistra occidēs eadē ps celi qñqz erit dextra qñ
 q sinistra. **C** Sz b soluit p b. q. pñs dicit in. s. phys. q
 pñ^m mouēs celi nō mouet fm accūs sic pñ^m mouens
 aialia inferiora: h^o at vñtes s. qz attribunt p dē po
 sitionē aialibus dē dēt ex pñ^o motuo. et iō in aialib^o q
 se b virtus dextra mouet p accūs moto corpe aialis. s. i
 celo virtus illa itell^o qñ i mobili stās ē pñb celestis
 corpis motis. et iō sp dextru celi ē in oriēte. q. aiqz ptem
 singularē celi pñgat sibi ē. et eadē rō ē de alijs vñtib^o.
C 3° obijcī q oriēs et occūs nō vñ ē dēriata ps celi:
 s. fm oriōntē vñ iufcūsqz regiōis. sic igif si dextru et
 sinistra attribuit ortuz: et occūs: dextru et sinistra nō
 erūt dēriata in celo fm se: sic in corpib^o aiatis: s. rōne
 ad nos sicuti in corpib^o iuaiatis. **C** Sz dōm est: q. pp i
 mobilitatē poloz fursu et dorū dicit dēriata in celo.
 dextru at et sinistra laterali se hāt ad fursu et dorū: acci
 pit g b Ari. ortu et occasu n p cōpōnē ad aspēcū urm: s. p
 cōpationē ad polos immobiles mūdi. Deinde cū dicit.

Et ibi qd hitates in eo qd fursuz se hemi
 sperio: et apud dextrā. Nos aut in eo qd de
 oruz: et apud sinistra: econtrario quā vt py
 thagorici dicūt. Illi enim nos fursum qdez
 faciunt et in dextra pte. Nos autem qui ibi
 deorsum et in sinistro: accidit aut contrariū.

Et eos qd q illic habitāt in hemispio su
 po esse atqz in dextris: nos autē in infero ac
 sinistris: ptra atqz pythagorici dñt. Illi eni
 nos supra faciunt dextraqz in parte: illos in
 fra atqz in levis. Contrarium aut accidit.

C Cōcludit fm p dē dñam hitatiōis terre dicēs. q. ex q
 polus imāifestus ē fursuz: illi q habitāt s. b illo polo sē
 in hemispio supio: et apud dextru celi. nos aut q i hac
 pte terre habitam^o sumus in inferiori hemispio: et in sinu
 stra: et b est eōio ei qd pythagorici dixerūt q posuerūt
 nos habitare fursuz: et in dextra pte. illos aut deorsuz: et

in sinistra pte. cū tñ pñi accidat fm p dē. **C** hemispe
 riū aut b vñ accipe s. q. diuidit celi p circuli equoetia
 lē q distātē ab vtroqz polo: et ex b pñ Ari. b dicere q et
 ex alia pte equoetialia aliq hoies habitāt vel hitare pñt
 in pte opposita nob. Si q aut hitāt vel hitarēt in duab^o
 qrtis terre q distinguunt a nobis p circuli q intelli se
 care equoetialē ad rectos angulos trāseuntē per polos
 equoetiales: illi distinguerent a nob vñ isqz. q. s. habita
 mus: et fursuz et deorsuz: tāqz hitātes in posteriori parte
 celi ab hitātib^o in anrioz: in qñtū motus celi posteri^o ad
 eos pñēit: vtpote stellis eis oriētibus cū nob occidit. et
 redeūtib^o ad pñ^m motus qd ē dextru in occasu stella
 rū. **C** Sz cū dextru et sinistra eglr distent: et laterali ab
 eo qd est fursuz et deorsuz vñ inconueniēter dicere q nos
 q sumus sub polo artico: habitemus in inferiori pte et si
 sinistra. alij aut in supio et dē. Et ab b pñ dicit: q. Ari.
 locutus ē fm greciā in q hitabat: q. qd ē ad sinistra in
 quantum est versus occidentem: est autem deorsum in
 qñtū ē b polo artico. Sz q. Ari. b loq vñ cōter. p hitā
 tibus oib^o in terra nra habitabili: meli^o rñdēt q ipse loq
 tur in ore pythagoricoz q ad idē referēbāt dextruz sur
 sum et aut: et opposita ē ad idē. Pythagoras aut s. hoc
 estimant nos ē in parte supio et dextra: vel s. aspectū
 q. polus articus supereminet nobis vñ magis aspiciēdo
 ad motus planetaz immediate patebit. Deinde cū dicit.

C Sz scde qdē circulatiōis puta ei^o q plāeta
 rū. Nos qdē i his q fursu et i dextris sum^o.
 illi at i his q dorū et i sinistris: econtrario. n. i
 his pncipiū mor^o ē pp pñas eē latōes vt acci
 dat nos qd eē apud pncipiū: illos at apud finē.

C Aerū scde puerfiois veluti vagaz stellaz
 nos qdē i supis dextrisqz sum^o: illi ho i infe
 ris s. atqz sinistris. Est. n. hisce pncipiū mo
 tiōis p: ppea qd latōes pñe s. Quare sit vt
 nos in pncipio sim^o: illi i fine sint collocati.

C Quidit quō iste positioēs distinguant s. mor^o planeta
 rū: et dicit q. qñtū ad sedm motu circularē q est planeta
 rū: nos ecōuerso sumus fursuz: et in dextra illi aut deor
 sum: et in sinistra: q. pñ^m h^o mor^o ecōtrario se hz. Inci
 pinut. n. monere ab occidēte: et b iō: q. isti duo mor^o sūt
 pñ. i. dimerfina pñetas. pñe nō ē in motib^o circulari
 bus: vt in pñsuz est: et fm b accidit nos eē i pñ^o et illos
 in fine mor^o planetaz. et iō illi vñ eē potiozes qñtū ad
 pmanētā q ē in p motu: nos at qñtū ad diuersitatē gñā
 tiōis et corruptiois et q dē dēt ex 2° motu (vt ifra dicet.)

C De his quidē igif q s. distensioēs pñb^o:
 et fm locum determinatis tanta dicta sint.

C De partibus igitur per dimensiones lo
 coue definitis tot a nobis sint dicta.

C Ultimo aut epilogat dicēt: q. tāta dicta sint de pñb^o
 celi que terminant fm dimensiones celi: et fm locū: nō
 autem fm materiales partes celi vt dictum est.

Aoniā aut non est pñarius mor^o qui circū: ei qui circum: considerā
 dum pp quid plures sunt latōes.

C Lū at cōuerfio puerfioi n sit pñ
 ria: pñderādū cur plēs s. latōes. Lect. iij.

Postqz pñs dēriant de diuersitate pñū situa
 tū celi: s. dēriant de diuersitate pñū qñ
 tū ad ordinē speraz osidēs vñ cam qñe in celo nō ē vñā
 spera tñ circuli mota: s. s. pñe sperē q circuli mouēt

Dubita
tio frat.

Dubō i
textu.

L. c. s.

Dubō.

Dubō.

Argir.

Argir.

Argir.

L. c. 17

Argir.

Secundus.

et circa b tria facit. p ponit dubonē. scdo oñdit difficultatē solonis ibi. ...

I. c. 13.

Et qdē a lōge tēptatib⁹ facere qōnē: lōge aut nō sic tāto: multo āt magis eo q accētūū ipsīs de oino paucis hēamus sensuz. Atū dicamus: causa aut de ipsīs hinc suemnda.

Argir.

Quāqz emin⁹ faciē iqtitōēz conam. Emi nusqz nō ab eo loco: s3 mltro magis h ipō qd accētūū ipsīs cel⁹ paucorū sensuz hēm⁹. Dicamus tñ: atqz de ipsīs cām hīc sumam⁹ o3.

Quōdit difficultatē solūde qōis. h. n. dicit. Est pside⁹ hoib⁹ q tēptat facē qōnē a lōge. i. d. corpib⁹ celestib⁹ lon ge a nob exātib⁹. cū tñ de his q st elōgata a nob nō possu mus hīc certū iudiciū. corpa āt celestia nō ita st lōge a no bis tāto. i. s3 qstitatē localē distātie: s3 mltro magis eo q pauca accētūū eoz cadāt sup sensum nō nō: cū tñ cōnāle sit nob q ex accētūū. i. sensibilib⁹ dueniam⁹ ad cognō scēdā nām alic⁹ rei: hāc āt elōgationē dicit multo maio rēē qz localē: qz si psiderem⁹ localē distātia: aliq. ppor tio ē distātie q distat a nob cor⁹ celeste ad distātia q di stat a nob aliqz iferioz cor⁹: puta lapis aut lignū: z vtraqz distātia est vni⁹ gñis: s3 accha celestūū cor⁹: st alteri⁹ rōis: z oio ipozpoztoata accētūū iferioz cor⁹: z tñ qñis sit difficile. dicam⁹ pp qd ē tal⁹ diuinitas mor⁹ i celo: z h⁹ diuinit⁹ cā ē accē⁹ ex his q nō dicent. diū cū dic.

Anūqz qz ē qz ē op⁹: grā opis. Dei autē opō imortalitas. Hec āt ē vita sempiterna. Itaqz nece dō motū existerē sēpitnū. Quā āt celū. tale corpus. n. quoddā dinū: pp qd h3 circolare corpus: qd nā circūmoueat sp.

Argir.

Eoz qd qz quozū ē op⁹: opis iph⁹ eē grā pstat. Dei hō opō imortalitas ē. Hoc āt ē p petnavita: qre dō ppetuū in eē motū nece ē. Cur āt celū sit tale. ē. n. cor⁹ qd dā dinū: iō cor⁹ rotūdū hēt: qd suapte nā sp puerit.

Assignat cām pdcōz. z p assignat eā p viā cōpōnis p cedēdo a p ad vltimū qd qrit. scdo p viā resolōnis. pce dēdo ab vltio qd qrit vsqz ad p⁹ ibi. Nūc āt tñ mani festū ē. Circa p⁹ ponit talē rōnē. si celū est quoddā cor⁹ diuini. nece ē motū ei⁹ eē sempiternū z circularē si mor⁹ ei⁹ ē sempitern⁹ z circularis nece ē terrā esse. z si terra est nece est ignem esse. si ignis est z terra est nece ē talē corpa intermedia esse. si āt st h⁹ corpa: nece ē gñā tōēz eē: si āt gñatio ē: nece est diffiles mot⁹ eē i celo: q si celū ē cor⁹ ppetuū z diuini: nece ē ples mor⁹ eē i celo: z p pns pla corpa mobilia singula igit p ordinē māise/ stat. z p p⁹. Circa qd psideādū ē. q Platōici pone/ bant vni⁹ deū sūmū q est ipsa cētia bōitatis z vnitatis

Ordo platoni

sb q pōebāt ordinē supioz itellitūū sepatoz q apud nos cōi sb⁹ pauerūt itellitūū vocari: z sb h ordinē ponebāt ordinē cōm ex aiāz sub q ordinē ponebāt ordinē cor⁹: dicebāt q qz qd iter itellitūū sepatoz supioz: pmi dñr itellitūū diuini pp silū tudinē z ppingtate ad deū. Alij vō nō st diuini: pp di/ stantia ad deū. sic ē aiāz supme st itellitūū ifime āt nō i/ tellectiue: s3 irrōnales: corpa ē supma z nobilioza dice bant eē aiāta. ali a vō in aiāta. Rursus dicebāt q supme aiē pp h q dōpēdēt ex itellitūūz dimis: st aiē diuine. z itēru corpa supma pp h q st pūcta aiāz diuine: st corpa diuī na. Hoc igit mō Aris. h loqz dicēs q vni⁹ qd h3 p/ priā opōnē: est pp suā opōnē. qz. n. res appetit suā pscō nē sic suū finē: opō āt ē vltia rei pscō vel saltē ipz opatū in his qb⁹ ē aliqō op⁹ pter opōnē (vt dī in p ethicoz.) capite p I. c. 5

scdo tāqz opō sit finis opātis. Et b ē vez tā in corpib⁹ qz in spialib⁹. puta i hitib⁹ aiē: z tā in nālib⁹ qz in artifi/ cialib⁹. dicit. n. qrtū op⁹ est: pp ea q st p nāz: sic st mōstra quoz nō est aliqō op⁹ in qz: tñ h⁹: s3 patiūnt dfectū opa tiue vtiū: vt p3 in his q nascunt claudī vel ceci. nō. n. claudicatio ē finis intētus a nā pp quē faciat nasci clau dū: s3 b accidit pter intētōnē nāe ex dfectu nālū pnci/ pioz. Subdit aut q opō dei est imortalitas. noiat h āt deū: nō solū p mā cām oiu3 reruz: s3 more platonicorū z alioz gentiliū oia q dñr diuina fm more pdcō. S3 vī q imortalitas nō sit opō: s3 pot⁹ dñā vī ipassibilitas sic imortalē ē dñā vel passio. Cōm ē q op imortalitas signat vitā inefficiēte: viuere aut nō solū noiat ipm esse viuētis: s3 ē opōnē vite: sic itelligit ē quoddā viuere z sentire z alia h⁹: (vt p3 i 2 de aia. z. 9. eth. z ad b ex p mē dū subūigit: h aut. i. imortalitas: est vita sempitua: pp qz ē nō dicit q dei opō sit incorruptibilitas q iportat so/ lū sempiternitatē iph⁹ eē. s3 dicit imortalitas vt icludat sempiternitatē opōis. vñ pcludit q si aliq. mobiliū di caē de⁹ s3 modū pdcō: q mor⁹ ei⁹ sit sempitern⁹: sicut z si q sb a mobilis de⁹ dī: cōpō ē sempitua absqz motū aliqz: qz frustra eēt talis res sempiterna non hūs opōnē sempiternā: pp quā vna qz res ē. O. nia qz celū ē tale: q fm antiqz de⁹ dicebāt: nō qz sit ipse sūm⁹ de⁹: s3 qz cor/ pusei⁹ est quoddā diuini: pp h qd ē ingēnū z icorru/ ptibile: vt supra dñsuz est: inde est: q h3 cor⁹ circularē an b q possit sp z circūlī moueri (oñsuz est. n. ā. 8. phy/ sico.) q solū mor⁹ circularis p t eē ppetu⁹. nā sup lineaz rectā infinitā: nullus ē mor⁹: vt ē tñ p pbatū est. sup li neā aut rectā finitā nō pōt eē mor⁹ ifinit⁹: nisi p reflexio nē: q qdē nō pōt eē sine iterpollatiōe getis (vt pbat i. 8. phyfi.) Et ē attēdēdū q Aris. h pbat sempiternita/ tē mor⁹ celi ex sempiternitate cor⁹ ei⁹: q via nō fuit vltus in. 8. phyfi. qz nōdū pbauerat sempiternitatē mūdi: sed qz ad motū celi se h3 ipm cor⁹ celeste: vt mā z sbm. p⁹ aut mouēs. i. de⁹ sic agēs qd fac ipm eē i actu ex pte celi pbari pōt q sit potēs sp moueri. ex pte āt volūtatis di/ uine dōpēdēt q moueat in actu vel sp vltū sp. dñi cū dic.

capite p I. c. 5

I. c. 7

I. c. 16

I. c. 7

I. c. 16

I. c. 66

I. c. 19

I. c. 20

I. c. 18

Propter qd igit nō tot⁹ celi cor⁹ tale: qz nece māere aliqd cor⁹ latū circū qd in me/ dio. h⁹ aut nullā posse est māere pte: neqz vlr neqz in medio. Etenī si fm nāz mor⁹ erat iph⁹ ad mediū. nā āt circūmouēt: non vtiqz eēt sempitern⁹ mor⁹. Nihil. n. pter naturāz sempiternū: posteri⁹ aut eo qd fm nām. Et excessus qdā est in gñatione qd pter naturā eius: qd fm naturā: nece igitur terrā esse. hoc. n. qescit i medio. Nūc qdē igit suppōat

Argir. hoc: posterius aut demonstrabitur de ipso. **C**ur igit totū corpus celi tale nō est. Quia corporis ei qd versat aliqd: id in quā qd ē in medio manere necesse est. Quibus aut manere nulla ps aut oīno aut in medio pōt. Nā: lis enim ipsius motus ad ipm mediū esset. At ipm suapte natura versat. Motus enim sempiternus nō esset: quippe cuz nihil pter naturā sit sempiternū. Id. n. qd est pter naturā: posterius est eo qd est fm naturā. Sit igit terra necesse est: hoc enim in medio sane quiescit. Atqz nunc quidem hoc supponatur: posterius autem de ipso dicetur.

Condit scōz aditionalē. s. q. si celi motus sempiternus z circulari motu: q. necesse sit ee terraz. dicit q. si ita est q. celi est corp⁹ diuini: sempiternus z circulari motu: pp qd q. nō est tale corp⁹ toti⁹ celi. i. toti⁹ mundi. vt. s. q. lz ps mū di eet de nā celestis corpis. Et ad b. rīdet: q. necesse est ee aliqd manēs z getū in medio corpis qd circulari fertur. manifestū est. n. q. oīs mor⁹ circularis ē circa aliqd me diū qescēs. z b. opz ee aliqd corp⁹. nā b. q. dico mediū si est aliqd subsistēs s. accūs alicui rei corp⁹ ee vt sit mediū corpis: nō ē at pole q. tale aliqd sit aliq ps h. i. aliq ps celestis corpis: vt supra dixerat corp⁹ diuini lz oportet at q. sit ps toti⁹ mundi. **C** Et b. pbat duplr. p. q. nulla ps celestis corpis vlr pōt qescere vbicūqz: cū corpi celestis pueniat sempitern⁹ mor⁹: vt oīsuz est. mediū aut cir ca qd est mor⁹ circularis oīs ee getū. **C** 2. q. spālī nō pōt ee q. qescat in medio: q. si fm nāz in medio qesceret: nā liter moueret ad mediū: vniūqz dē. Itā nā mouet ad lo cū in q. qescit: vt in p. hitū est: nulla aut ps corp⁹ celestis nātr mouet ad mediū: q. nālis ei⁹ mor⁹ est: q. moueat circulari: z sicut in p. hitū est vniū corpis simplicis si pūt esse duo mor⁹ nāles. Cū reliqz q. qes pū illi⁹ celestis corpis in medio eet ei⁹ nām: z er b. sequit q. mor⁹ celi nō possit ee sempitern⁹: q. nō pōt ee nisi sit aliqd getuz in medio: z si qes ei⁹ q. est in medio esset violēta: scāret q. nō possit ee sempiterna: z p. oīs nec mor⁹ eius sempiternus: nihil. n. qd est pter nām: est sempiternū: q. id q. est pter nām: est posteri⁹ eo qd est fm nām. qd qdē pz ex b. q. in gñatōe quins lz rei: id qd est pter nām ē excessus qdā. i. corruptio z defect⁹ eius qd est fm nām: sic videmus q. mōstra sunt qdā corruptiōes z defect⁹ rei nālis. corruptio aut z defect⁹ est nātr posteri⁹: sicut pūatio qz bit⁹. Nō aut est pole id. qd est nātr pū mōz ee z id qd ē nātr posteri⁹: ee sp. Cū ps q. nō est pole id qd est violentum ee sempiternū. Id aut qd in medio qescit: sempiternē qescit sic z celi sempiternē mouet. Relinqz q. opoz teat ee aliqd qd nātr qescat in medio. si mor⁹ celi sit circulari z sempitern⁹: b. aut qd nātr qescit in medio: est terra: vt infra oīdef. q. si celi mouet circulari z sempiternē: necesse est terrā esse. Qd sūt ppositū. Deinde cum dicit.

Argir. **C** Sed adhuc si terrā: necesse z ignem esse. **C** At si terrā ee necesse est: ignē ee esse necesse est. **C** Ostendit tertiā aditionalē. s. q. si est terra. q. sit ignis. z pmo. pponit qd intendit dicens q. adhuc si necesse ē terram esse: necesse est z ignem esse. Secunda ibi.

C Contrarioz. n. si alterz nā: necesse z alterum esse nā. Si vō sit cōtrariuz z esse quādā ipsius nām. Eadem enim materia cōtrarioz.

C Contrarioz. n. si alterz est nā: z alterz esse nā **Argir.** necesse est: si sit zriuz: atqz aliquā ipi⁹ esse naturam. Est enim eadem cōtrarioz materies.

C Probat b. duab⁹ rōnib⁹: q. n. p. talis ē: si vniū zrioz ē in nā: necesse est ee q. alterū sit in nā. z b. qdēz. pbat sic: q. si sit aliqd zrioz: necesse est q. sit aliq nā ei sba: vt pz ex p. **Le. 22. T. c. 52.** phys. est aut eadē mā zrioz: vt ibidē oīdit. z sic opz q. mā vniū zrioz hēat pōm ad aliud zriū: z sic posset ee in nā. vā cū nihil sit frustra in nā: necesse est q. si vniū zriozū est: q. z reliquū sit. Ignis at z terra sē zria: q. maxie distant fm zrietatē situz: de q. in clogmur: in q. situz vniuz est grauissimum z aliud leuissimum: quantum autem ad alias q. lites ignis maxie cōtrariat. aq. sicut calidissimū frigidissimū: s. nō loqz de istis corpib⁹ nisi s. z corū sitū. sic. n. sunt pres totius vniuersi. Relinqz ergo q. si terra est: necesse est z ignē esse. Scōz rōnē pōt ibi.

C Et priuatiōe pus affirmatio. Dico autēz puta caliduz frigidū. Quies autēz z grauitas dñr per priuationēz leuitatis z motus.

Argir. **C** Et affirmatio priuatiōe est prior veluti calidum frigidū. Quies vō ac graue per leuitatis motusue priuationem dicuntur.

C Circa quā p. siderandū est q. semp zria sēbūt s. z petus z melius (vt dī in p. phys.). ita. s. vniū est pūatio z defectus respectū alterius: sicut frigidū respectū calidū: z mīgrū respectū albi. Manifestū est autēz q. affirmatio. i. oē qd positū ē: vt aliqd cōpletū est pus eo qd dī p. priuationē z defectū: sicut calidū est pus frigidū: qes autē z grauitas q. attribuitur terre dñr p. priuationē leuitatis z motus q. attribuitur igni. ergo ignis nātr est pōz terra. posito aut posteri⁹ z pōit pus. ergo necesse est q. si est terra q. sit ignis. Et est p. siderandū: q. Plato in thimēd pbat ee terrā z ignē p. hoc: q. necesse est corpa ee vībilia pp ignē z passibilia pp terrā. Deinde cum dicit.

T. c. 19. **C** Sed adhuc si qdem est ignis z terra: necesse z intermedia ipsorum esse corpora. Cōtrarietatem enim hz vniūquodqz ad vniūquodqz elementorum. Supponatur autē z hoc nūc: posterius autem tentādum ostendere.

Argir. **C** Atqui si terra est atqz ignis: ea quoqz corpora esse q. sunt iter ipsa necesse est. Elementorum. n. vniūquodqz cōtrarietate ad qd qz nimirum hz. Atqz hoc etiam nūc supponatur posterius autem est demonstrandum.

C Douit quartā aditionalē. s. q. si est ignis z terra q. sint media elemēta: q. vniūquodqz elemētoz hz aliquā zrietatē ad vniūquodqz alioz triū: sicut terra ziat igni fm zrietatē grauis z leuis: z calidi z frigidi. acri autē s. zrietatē calidi z frigidi: humidi z sicci: z hoc qdē dicit **T. c. 19.** inferius manifestandū: p. cipue scōz de gñatōe vniū reliquitur: si sunt duo elemēta q. necesse est esse alia duo. Et hoc qd pbatū est q. si necesse est esse vniū zrioz necesse est esse alterū. Plato pbat ex extrēis elemētis q. necesse est ee media p. ppositōes mīcrales: q. iter duos cubicos mīcros necesse est ee duos alios mīcros fm p. tinnū p. portionalitatē: sic cubicus binarij est octonarius: cubicus autem ternarij sunt. 27. inter quos cadunt media in p. portione. 18. z 12. que omnia se habent fm sexquialteram proportionem. Deinde cum dicit.

C His autem exītib⁹ māifestum qm necesse

Secundus.

generationē esse eo q̄ nullū ipsorum possi-
bile est esse sempiternū: patiunt. n. 7 agūt cō-
traria abinvice: 7 corruptiva inuicem sunt.

Argir. **E**dec cū sint: p̄z necessario generationē esse
p̄pterea q̄ nihil ipsoꝝ perpetuū eē potest.
Agunt. n. inter sese contraria ipsa: mutuoqz
a sese patiuntur ac corrumpuntur.

Probat q̄ntā p̄ditionalē. s. q̄ si sint hmōi corpora ne-
cesse est esse ḡnationē 7 corruptionē. Qd̄ qd̄ p̄bat du-
plici rōne: quaz p̄ma est: q̄ p̄ria agūt 7 patiunt abinui-
cē 7 seimicē corrupūt: vt p̄babit p̄bat in libro de ḡna-
tione: s̄ p̄dicta corpora sunt p̄ria adinvice vt dcm̄ est. s̄
seimicem corrupunt: 7 ita necesse est esse generationē
7 corruptionem. Secundam rationem ponit ibi.

L. 20 **A**d huc aut nō rationabile eē aliqd̄ mobile
sempiternum: cuius nō p̄tingit esse sm̄ na-
turam motū sempiternum. Horū aut est mo-
tus. Quod quidem igitur necessarium esse
generationem ex his manifestum.

Argir. **N**ō est p̄terea p̄sentaneū rōni mobile q̄
p̄iam perpetuū esse. Cuius motus sm̄ nām
perpetuū esse nō pōt. At horum est motus.
Ex his igit p̄z necessario generationem eē.

Quero talis est: nō est rōnabile q̄ sit aliqd̄ corp⁹ sem-
piternū: cuius motus nō pōt esse sempiternus: q̄ mo-
tus est opō corporis mobilis: 7 ois res est p̄ sua opōnē
vt dcm̄ est: s̄ p̄dca corpora. s. elemēta hūt motus rectos:
qui nō possunt esse sempiterni (vt in). s. physicoꝝum: p̄-
batur. Ergo ipsa non possunt esse sempiterna: s̄ necesse
est q̄ sint ḡnabilia 7 corruptibilia: 7 ita necesse est q̄
generatio 7 corruptio fiat. Deinde cum dicit.

L. 14

Si at ḡnationē necessariū 7 aliā eē lationē
aut vnā aut plēs: sm̄. n. eā q̄ totū s̄līr necessa-
riūz h̄re 7 elemēta corpoꝝ adinvice. Dicit
autem 7 de hoc in sequentibus planius.

Argir. **Q**d̄ si ḡnationē eē necesse est: 7 aliā lationē:
aut vnā aut plures eē necesse est. naz vt sese h̄z
totius motio celi: sic elemēta corpoꝝ inter
sese respectu ḡnationis: h̄re necesse ē. Et hoc
ē in sequentibus dilucidius declarabitur.

Probat sextā p̄ditionalē. s. q̄ si sit ḡnatio: q̄ necesse ē
aliū esse motū circularē p̄ter p̄m: aut vnū esse plures: q̄
cū p̄mus motus circularis qui est sup̄reme sp̄re reuol-
uentis totū celi ab oriente in occidentes sit vniformis:
nō caret diuersas dispōnē in corporibus inferioribus: 7
ita elemēta: 7 aliā corpora s̄līr se h̄rent adinvice. Vñ nō
esset ḡnatio 7 corruptio: 7 hoc manifestabit magis i se-
quentibus. s. in. 2. de ḡnationē. vñ necesse est esse aliū
motū: q̄ est p̄ obliquū circuli q̄ p̄prie causet ḡnationē
7 corruptionē p̄ elongationē: 7 appropinqtate planeta-
ri ad nos: sicut p̄mus motus causat p̄manentiā 7 sem-
pitermitatē in reb⁹. **Q**uerit aut Alex. si cessante mo-
tu celi: elemēta p̄ria remaneret vtrū seimicem corripe-
rent: 7 dicit q̄ sic p̄p̄rietatē ipsoꝝ: nō tñ esset ḡnatio 7
corruptio ordinata sm̄ quādā reciprocationē: vt. s̄ h̄ic
ex calidis ḡnēt frigida: nūc eōnverso. s̄ p̄tineret sicut
Eratitno posuit q̄ quāqz oia fieret ignis. Nā ordiatio
reciproce p̄uersitōis inuicē est: et p̄ v̄tutē celi. **S**z meli⁹

**Dubita-
tio Ale.
nūquid
celo q̄
sectalia
moueri
possent.**

est dicere: q̄ cessante motu celi ois motus corpoꝝ infe-
riorū cessaret: vt simplicius dicit: q̄ virtutes inferiorū
corpoꝝ sunt sicut māles: 7 instrales respectu celestium
virtutū: ita q̄ nō mouēt nisi mote. Deinde cum dicit.

Nūc aut tñ manifestū est p̄p̄ quā cām plu-
ra sunt circularia corpa: q̄ necesse ḡnationē
esse. Ḡnationē aut siquidē 7 ignē: hunc aut
7 aliā siquidē 7 terrā: hāc aut q̄ manere ne-
cesse aliqd̄ semp̄ siquidē moueri aliqd̄ semp̄.

L. c. 21.

Nūc tñ p̄z quā ob cām plura sunt corpa
que versant ḡnationē enim eē necesse est: 7
ḡnationem: si 7 ignem eē necesse est: 7 hanc p̄-
pterea qd̄ p̄sistat aliqd̄ maneatqz semper ne-
cesse est: 7 si moueri quippiam semper opz.

Argir.

Recolligit eandē rōnē ordine resolutorio. 7 dicit q̄ h̄
nūc manifestū est p̄p̄ quā cām ois esse plura corpa cir-
culariter mota: q̄. s̄. necesse est esse ḡnationem. genera-
tione aut necesse est esse: si est ignis: 7 aliā corpa: ignē
7 aliā hmōi corpa necesse est esse si sit terra: quā qd̄z
necesse est esse: q̄ necesse est esse aliquid sempiternē ge-
scens in medio: si aliquid est circulariter motum.

L. c. 22

Figurā aut spericā necesse ē h̄re ce-
lū. **H**ec. n. p̄p̄issima 7 s̄ba 7 nā
p̄ima. **D**icam⁹ aut v̄l̄r de figuris
que est p̄ma 7 in planis 7 solidis.

Argir.

Figurā at celū rotūdā h̄re necesse est. **H**ec. n.
est accōmodatissima s̄be ip̄s⁹: 7 nā ē p̄ma.
Dicamus aut v̄l̄r que nā 7 in planis 7 in so-
lidis figura sit p̄ima. **L**ectio. v.

Postq̄ p̄b̄ determinauit de p̄p̄uitate celi 7 di-
ueritate p̄tius eius. hic determinat de fi-
guris ip̄s⁹. 7 p̄mo ostendit celū esse figurē spericē. sc̄do
ostendit q̄ h̄ figura p̄fecte in ip̄o existit ibi. **S**umet autē
v̄tqz q̄z rē. **C**irca p̄m̄ duo facit. p̄ p̄ponit qd̄ intēdit
7 dicit q̄ necesse est celū h̄re spericā figurā: tū q̄ ista fi-
gura est maxime p̄p̄ia. i. quēntes corpa celestia: tūz ē
q̄ est p̄ma figurā: 7 nā: q̄ p̄fectū est p̄us imp̄fecto:
7 s̄bo. i. p̄m̄ rōne: sicut vnū est p̄us multis. sc̄do ibi. **D**i-
cam⁹ aut v̄l̄r rē. **P**robat p̄p̄ditū. 7 p̄ ostendit celū esse
figurē spericē: ex hoc: q̄ hec figura est p̄ figurā. sc̄do
ex hoc: q̄ est cōuenientissima celo ibi. **A**d huc aut qm̄
v̄l̄ rē. **C**irca p̄m̄ duo facit. p̄ ostendit q̄ sup̄emus celū est
spericē figurē. sc̄do ostendit q̄ et aliā celestia corpa inferio-
ra sunt spericē figurē ibi. **E**t p̄tinuit igitur illi rē. **C**irca
p̄m̄ ponit rē rōnē. **P**rima figura debet corpi p̄: s̄ inter
figurā corpales spericā figura est p̄ma. **S**z celū qd̄ ē cor-
pus p̄m̄ est spericē figurē. h̄ aut rōnis p̄ p̄bat minorē:
sc̄do posita maiori infert h̄ne ibi. **Q**uā aut p̄ qd̄ rē. **C**irca
p̄m̄ facit duo. p̄ p̄bat figurā spericā esse p̄mā cor-
paliū figurā p̄ rōes. 2. p̄ opinōes alioꝝ ibi. **A**d huc
aut diuidētes rē. **C**irca p̄m̄ duo facit. p̄ p̄ponit qd̄ in-
tendit: 7 dicit q̄ v̄l̄r est dōm de figuris q̄ sit p̄ma carnis:
tam in figuris planis. i. sup̄ficialib⁹: q̄ in solidis. i. i cor-
palib⁹ figuris. d̄ aut sup̄ficialis figura plana. **S**z ibi.

Ois itaqz figura plana aut retilinea ē: aut
circularis: 7 retilinea qd̄ a plurib⁹ p̄inet:
circularis aut ab vna. **I**n aut p̄us nā: i vno
quocqz ḡne vnū multū: 7 simplex cōpositū.
p̄ma v̄tqz erit planā figurarum circulus.
Quoniam

Argir. **C**ois itaq; figura plana aut a rectis lineis aut a circūferentia continetur: z illa quidē a plurib⁹: hec ab vna linea solum. Cū vnūz igitur in vnoquoq; genere prius sit multis natura. Compositūq; simplex: figurarum planarum profecto circulus erit prima.

Probat ppositū: z p q̄tū ad figuras sup̄ficiales sc̄do quāti ad corpalesibilib. S̄līr at̄ spa zc. Circa p̄m ponit rōes duas: q̄rū p̄ e. ois figura plana. i. sup̄ficialis aut ē re ctilinea: sic triāgulus z q̄dratū. aut ē circularis: sic ipse circulus: ois aut̄ rectilinea figura p̄tinet a plib⁹ lineis z nō ab vna sola. vna. n. sola linea recta si porrigit nisi ad vnā ptē: de rōne at̄ figure ē q̄ sit terminata ex oī pte: sed circularis figura p̄tinet ab vna sola linea: q̄ vndiq; porrigit. i. vnoq; at̄ q̄nē vni ē pus multitudine: s̄ sim plex est pus cōpositus. Cū relinquit q̄ iter sup̄ficiales si guras circularis est prima. Secūda rōne ponit ibi.

Argir. **C**adhuc aut̄ siquidē pfectū est: cui⁹ nihil est extra accipe eorū que ip̄si⁹ possibile: quē ad modū determinatū est pri⁹: z recte quidem appositio est semp: circulari aut̄ nequaq; manifestū qz pfecta vtiq; erit cōtinēs circu lū. Itaq; si perfectum pri⁹ i perfectō equidē pp hoc prioz erit vtiq; figurarū circulus.

Argir. **P**reterea si pfectū id ē ex qd̄ nihil eoz q̄ sūt ip̄si⁹ accipi pōt: quē ad modū pri⁹ ē defini tū: z linee qdē recte sp̄ additio fieri pōt: licet vō circulari nūq; patet pfectā eā lineā eē q̄ ip̄m circulū cōtinet. Quare si pfectū pri⁹ est sp̄fecto ob hec z circulus prima erit figura.

Perfectū dī eē id ē qd̄ nihil ē accipe eoz q̄ possūt ip̄i puenire: sic hō dī eē pfect⁹: cui nō deest aliqd̄ eoz q̄ ad hoīes p̄tinet. z h̄ determinatū ē pus tā in tertio physico rū q; i p̄ncipio h⁹ libri. Videm⁹ at̄ q̄ recte linee sēp pōt fieri appositio q̄tū ē ex nā ip̄si⁹ linee: lz forte ex aliq̄ cā nō possēt ei aliqd̄ aliqd̄ apponi: sic dyamētro toti⁹ mundi. z h̄ manifestū ē: si linea recta sit finita. vñ ois linea recta finita ē i pfecta: de infinita at̄ māifestū ē q̄ sit i pfecta: caret enī sine: quē nata ē hēre. linee vō circulari nō p̄t se ri additio: qz simis c⁹ p̄tigit p̄n⁹. Cū māifestū ē q̄ linea p̄tinet circulū ē pfecta: pfectū at̄ est pus i pfecto. sim plr qdē nā z tpe. i. vno at̄ z eodē pfectū pus enī: s̄ imp̄ sectū ē pus tpe sic aliq; hō pus tpe puer q; vir pfect⁹: tamē vir pfect⁹ est pus nā: qz hoc est qd̄ nā intēdit. sim plr aut̄ ē tpe pfectū est pus. Nā p̄ner ab aliquo viro ge nerat. Sic igit̄ patet q̄ ppter hāc rōne etiam circy lus est prima sup̄ficialiū figurarū. Deinde cum dicit.

Similr aut̄ z spera solidoz. Illa enim sola p̄tinet vna sup̄ficie: rectilinee aut̄ plurib⁹: si cut enī se hz circū i planis: sic spa i solidis.

Argir. **E**odē z spa mō solidaz figuraz p̄ma erit figura. Sola nāq; ab vna sup̄ficie p̄tinet: re ctarū vō linearū: figure a plib⁹ p̄tinent. At enī i planis circulus sese hēt sic i solidis spa.

Ostēdit que sit prima figurarū corporaliū: z dicit q̄ similr spera est p̄ma inter figuras solidas. i. corporeas: qz sola spherica figura cōtinet in vna sola sup̄ficie que vndiq; ambit corpus sphericū: figure aut̄ rectilinee cor

porales continētur plurib⁹ sup̄ficie⁹: sicut coz⁹ cubi coz⁹ sex sup̄ficiebus: z pyramis: z angularis quatuoz sicut enim se habet circulus in sup̄ficiebus: ita se ha bet spera in solidis idest in cozporib⁹. Deinde cū dicit.

Cadhuc autē diuidentes ad plana z ex pla nis cozpa generantes testificari vident̄ hīs. Solā enī solidorū non diuidūt sperā tanq; nō habētē plures superficies q̄ vnā. Diui sio enī ad plana nō vt vtiq; incidēs quis in ptes diuidet quasi totū hoc diuidat modo: sed vt ad alteram specię. Qd̄ quidem igitur prima est spera solidarū figurarū palam.

Qui preterea solida diuidūt in plana: atq; ex planis cozpa generat. Hīs testes fuisse vi dent. Solā enī figurarū solidarū sperā nō diuidunt: vt nō plures superficies q̄ vnāz habētē. Diuisio enī in plana nō perinde ef ficif vt quispiā diuidēs in partes diuidat to tū: sed vt in specie diuersa. patet igit̄ speraz figurarum esse solidarū primam.

Ostēdit p̄positū per opiniones aliorū. z ponit duas opiniones: quartū prima est eoz qui resolunt cozpa in superficies z ex sup̄ficie⁹ generant cozpa qz solā spherica figurā iter figuras solidas nō resolunt i plures sup̄ ficies: eo q̄ cōtinet vna sola sup̄ficie. alias vō figuras re solunt in plures sup̄ficies. sicut pyramidē in quoz sup̄ ficies triāgulares. Talis aut̄ diuisio cozporū in sup̄fici es nō est per illū modū quo cozpus aliqd̄ diuidit i suas partes corporeas. sic enim z spera diuidit in suas ptes. Sed hec est diuisio: quasi in ea que differunt specie: ab eo qd̄ diuidit. Sic igitur cōcludit planū esse q̄ spera sit prima solidarū figurarū. Secūda opinione ponit ibi.

Est aut̄ z fm̄ numerū ordinē assignantib⁹ sic positis rōnabilissimū circulū quidez fm̄ vnū: trigonū autē fm̄ dualitatē: qm̄ duo re cti. Si aut̄ fm̄ trigonū vnū: circulus nō erit figura. Quonia aut̄ priā qdē figura p̄mi cozpls: primū aut̄ corpus qd̄ in extrema cir cūferētia spicū vtiq; erit qd̄ fert̄ circulatōe.

Est insuper maxime consonum rōni: si oz do per numerum etiā assignatur. Hoc ipsā modo disponere: vnitatē quidem circulo: dualitatem autem triāgulo tribuendo: cum duobus equales suos angulos habeat re ctis. Si vō vnitaz triāgulo tribuatur. Cir culus non erit sane figura. Cum autem prima figura primi sit cozpis. Primū vero corpus id sit qd̄ est vltima in conuerfioe: ro tundū id erit sane quod fertur cōuerfioe.

Et dicit q̄ quidam assignauerūt ordinē figurarū fm̄ species numeroz adaptādo figuras numeris. z h̄ hoc dicit rōnabilissimū esse q̄ circulus adaptet vnitati pro pter hoc q̄ est p̄ma z simplicissima figurarū: triāgulus aut̄ adaptat dualitati ppter h̄ q̄ anguli triāguli adēq; tur duob⁹ rectis. Si aut̄ acciperet vnitaz fm̄ triāguli: seq̄ret q̄ circulus q̄ est naturalr̄ por triāgulo: eēt ex ge

T.c.24

Argir.

T.c.25

T.c.26

Argir.

Argir.

Lec. 10.
L.c. 64
Lec. 2. 1.
libri.

obi Secundus

nus figure si triangulus est prima figurandi: pbata mino-
ri syllogizat ad ppositum: et dicit qd qz pma figura debet
pmo corp: cui pmi corp^o sit id qd est in extria circūse-
rētia totius mūdi: cōsequēs est qd tale corpus qd circu-
lariter fert etiā ipsuz in seipso sit sperici. Deinde cū dicit.

Et continuū igit illi: sperico enim p̄tinuū
spericū est. Similiter autē et que ad mediu-
horum. Que enim a sperico contenta et ta-
cta tota sperica necesse est esse. Que enī deoz
sum planetarū tāgunt ea que supra speraz.
Quare sperica vtiqz erit omnis latio. Om-
nia enim tangunt: et continua sunt speris.

Argir. **E**t id ergo qd illi heret qd enī heret rotū-
do id rotūdū ē. Similr et ea que in medio
collocantur: ea nāqz que a rotūdo corpore
continent actangūt: rotūda esse cōcta neces-
se est. Et que sunt sub vagarum spera supe-
ram sperā tāgūt. Quare ipsam vniuersū ro-
tūdū erit. Sīa nāqz tāgūt herētqz speris.

Ondit et qd inferiora celestia corpora sunt spica: et dicit qd ex
q pmi corp^o ē sperici: seq̄ns ē qd et corp^o dīs p̄tinuū
illi. i. immediate cōiunctū ad ipsuz sit sperici. Illud enī cor-
pus quod est cōiunctū. i. immediate cōiunctū sperico: opz
q etiā sit sperici: et h ē veri si corp^o pmi sit sperici nō
solutū fm sui cōiunctū: s; et fm sui p̄cauū. Cū. n. eadē nā
sit pmi corpis in cōcauo et cōuexo: opz q vtrobiqz hēat
eadē figurā. Et eadē rō est de corpib^o aliis q sunt in me-
dio hoz cōtēta ab istis: opz ea spica ē. Illa enī corpora q
cōtinent et cōtingunt a corpore sperico fm sui cōiue-
rim: et per cōsequēs fm cōcauū: sunt vniuers nature. Cū
igitur spera planetarū inferiorū cōtingāt sperā superiorē:
sequit qd tota latio. i. totū corp^o qd circūf hēat spericā
figurā: quia omnia illa corpora celestia sperarū se inuicē
cōtangūt et sunt cōiuncta. i. immediate sibi inuicē cōiuncta.
Nec est aliquod corpus intermediū qd suppleat vacui-
tatem sperarū: vt quidā ponunt. sequeret enim illa cor-
pora esse ociosa cum non haberent motum circularē.

L. 27.

Huc autē qm videt et supponit
circulariter circūferri totū. Osten-
sum est autē quia extreme circula-
tionis: neqz vacuū est exterius: ne-
qz locus. necesse et propter hoc spericuz esse
ipsum. Si enim erit rectilineū: accidet et lo-
cum extra esse et corpus et vacuum. Circulo
enim versum rectilineū: nequa qz eidem im-
morabitur regiōi: sed vbi prius erat corp^o:
nunc nō erit. Et vbi nunc non erit iterū erit
propter permutationē anguloz. Similiter
autē et vtiqz si qua alia figura fiat non equa-
les habens ex medio lineas puta lenticula-
ris: aut ovalis. In omnibus enim accidet
et locus extra: et vacuum esse lationis ppter
non eandem regionem detinere totum.

Argir.

Preterea cū videat ac supponat vniuer-
suz ipm versari: demonstratūqz sit extra con-
uersionē extrimā neqz locū neqz vacuum ē:

rotūdū ipsuz ē: ob hec et ipa necesse ē. Itaz
si rectarū linearū erit figure: eueniet et locus
et corp^o et vacuū extra: nā cū rectarū linea-
rū figura dīfat: nūqz eūdē occupabit locus:
sed vbi pri^o erat corp^o nūc nō erit: et vbi nūc
nō est rursus ob āguloz trāsitionē erit. Ea-
dē eueniet: et si qspā aliquā figurā aliaz ipsi
tribuerit. nō habentē eas lineas que ex me-
dio progrediunt equalis veluti lentis figu-
re similit aut oui. In oibus enī eueniet et lo-
cū esse et vacuū extrema celū. Preterea qd to-
tum nō eūdē occupat locū. **Lectio. vi.**

Postq̄ p̄hs ostēdit qd celū est sperice figure ex eo
q̄ hec figura est p̄ma figurandi. hic ostēdit
idē ex eo qd hec figura est cōuenientissima celo. et pmo ex
eo qd est p̄pria celo quātū ad hoc qd est vlr cōtinēs oīs
corpa. et quātū ad hoc qd mot^o ei^o est vltis mēsurā oīs
motū ibi. Adhuc autē si qdē rē. Circa p̄mū p̄mittit
duas suppositiones in supiorib^o manifestatis. Quartū
prima est qd celū mouet circulariter. hoc enī ē ad sensū
vī et supponit ex pbationib^o primi libri. **S**cōda autē
suppositio est: ex qd ostēsum est in p̄mo libro in caplo de
vūitate mūdi. s. qd ex extrimā circūlationē supreme spe-
rē nō est vacuū: nec loc^o. Et ex his suppositiōib^o ex necessi-
tate cōcludit qd corp^o celi sit sperici. Opz enī qd aut hēat
figurā rectilineā totali: aut opz qd hēat quātū ad aliqz p̄-
tē circularē figurā: qd tñ nō perueniat ad p̄fectionē spe-
rē. **S**i vō corp^o celi sit de rectilineis: puta cubictū vel pyra-
midale: seq̄ret qd ex celū sit aliqz loc^o: et aliqz corpus: et
aliqz vacuū: quā qdē p̄tia ex h pbat: qd corpus rectili-
neū si circulariter v̄tat nō p̄manebit in eodē loco s; oēs
ptes suas: immo seq̄ret qd vbi p̄mo erat aliqz ps ei^o: nūc
nulla ps est: et iterū vbi nūc nō est aliqz pars ei^o: iterū
erit aliqz ps ei^o: et hoc pp permutationē anguloz: cuiusli-
bet enī corpis rectilinee figure: oēs eē aliqz angulos cor-
porales p̄minētes ceteris p̄tib^o: qz linea ducta a medio
talīs corpis est maior: linea ducta ad aliqz p̄ctū defu-
gnatūi sup̄ficie plana ei^o: et si qm fm v̄sionē corpis linea
ducta ad aliū p̄ctū: qd est inter angulos accipiet plus
de loco: et ita erit corp^o vbi prius nō erat et subsequēs li-
nea q p̄tinget ad locū anguli nō poterit occupare totū
locū q occupabat ab angulo: et iō vbi nūc nō est corpus
prius erat. Sic q̄ ex illū locū in quo nūc est celū p̄t eē
aliqz corp^o. i. aliqz ps eiusdē celi: et p̄ p̄hs est ibi loc^o q est
corpis receptaculi: et p̄ter est ibi vacuū qd nihil aliud
est qz loc^o nō plen^o corpe cui^o ē capax: s; qz ē sūt qdā si-
gure nō h̄ntes angulos: q tñ nō sunt sperice. iō idē ostē-
dit p̄tia de h^o figuris: et dicit qd simile in cōueniēs seq̄-
tur si attribuat celo aliqz alia figura a cui^o medio nō oēs
linee p̄tracte sint eāles: qd est p̄p̄riū sperē. Et has figu-
ras dicit eē duas: lenticulārē. s. et ovalē. In figura enī oua-
li linea que designat lōgitudinē est maior: ea q designat
p̄funditatē. Est enī figura ovalis: q̄si ex duab^o pyrami-
dalib^o rotūdis cōiunctis in basi. figura aut lenticularis
est q̄si facta ad modū rote cui^o latitudo ē maior: qz gros-
sities. In oib^o enī h̄mōi figuris accidet fm aliqz modū
qd extra vltimū motū sup̄me sperē est loc^o et vacuū: pp
hoc qd totū fm oēs ptes suas nō semp̄ retinet enū dē lo-
cū. Et hoc qdē accidet si poli sup̄ quos reuoluit corp^o
oualis figure accipiat ex parte minoris dyametri: et cir-
cūuoluat: et sic occupabit vni caput oui motū aliqz

L. 4.
L. 27.

locū in quo prius nulla pars oui erat. Si vero longitu-
do oui acciperet in motu ipsius axis immobilis: fieret re-
uolutio semp̄ fm̄ ptes circulares ita q̄ vna po succede-
ret alteri: 7 similit̄ est etiā imaginādū in figura leuicula-
ri: 7 ita etiā est de figura colūnari: 7 de quacūq; alia h̄i.
Un̄ p̄ q̄ sola spherica figura est: que a q̄cūq; pte monea-
tur nō occupat de nouo aliquē locū fm̄ aliquā sui par-
tes: sed semper vna pars eius succedit alteri: vnde talis
figura est conuenientissima celo. Deinde cum dicit.

tex. c. 28

C Adhuc aut̄ si quidē motuū mensura q̄ ce-
li latio: q̄ est sola cōtinua 7 regularis 7 sem-
piterna: in vno quoq; aut̄ mensura qd̄ mini-
mū. **A** In autē mot̄: qui velocissim̄: velo-
cissimus vtiq; erit oīz motuuz celi motus.

tex. c. 29

Sz adhuc earū que a seip̄o ad seip̄z mini-
ma ē que circuli linea: fm̄ minimā aut̄ velo-
cissim̄ mot̄. Quare si celū circūfer̄: 7 velo-
cissime mouet̄: sphericū ip̄m̄ necesse est esse.

Argir.

Preterea si celi latio quidē mēsurā ē mo-
tuū. Propterea qd̄ sola cōtinuū est 7 vnifor-
mis sempiternusq; mot̄. In vno quoq; au-
tem genere mēsurā id est qd̄ ē minimū. **A** In-
nus hō mot̄ his ē celerrim̄: patet celi mo-
tum oīz motuū celerrimū esse. **A**t eorūz
que ab eodē ad idē pergunt: minima ipsius
circuli linea est: per minimā autē est mot̄ ce-
lerrimus: quare si celū puertit̄ celerrimeq;
mouetur: rotundū ipsum esse necesse est.

Lec. 20.
tex. cō.

Probat idē ex alia rōne q̄ sumit̄ ex mēsurā motuū (vt
habituū est in. 4.º. p̄physi.) 7 h̄ rōne assignat̄: qd̄ solus mo-
tus celi est cōtinuus 7 regularis: 7 sempitern̄. **A**l̄r enīz
per ipsum motū celi nō posset certificari quātitas alioz
motuū qd̄ est mēsurare ipsos. Si enī nō eēt mot̄ celi cō-
tinuus: s̄ interpolat̄ nō eēt eq̄litas tēporis inter motū
mensurat̄: 7 mēsuratū. Si aut̄ nō eēt regularis: sed q̄s-
q; velocior: q̄s q; tardior: nō haberet i se certitudinē de-
terminatā per quā posset certificari quātitas alioz mo-
tuū. si aut̄ nō eēt sempiternus: nō mēsurarent̄ fm̄ ip̄m
motus qui fuerūt ante 7 qui fuerūt post: fm̄ opinionēz
ponentiū motū fm̄ suū genus eēt eternū. his aut̄ suppo-
sitis argumētā ad p̄positū sic. **M**anifestū est qd̄ id qd̄
est minimū in vno quoq; genere est mēsurā illi q̄ generis
(vt habet̄ in decimo metaphy.) sic in melodia tonus: 7
in ponderib; vncia: 7 in numeris vnitas. **M**anifestū ē
aut̄ qd̄ minim̄ mot̄ est: qd̄ ē velocissimus. qui. s̄ h̄t̄ mi-
nimū de tēpore: qd̄ est mēsurā mot̄. oīum ergo motuū
velocissimus est motus celi. **E**t accipit̄ hic motus velo-
cissimus qui citiº peragit̄ cursum suū ex parte breuita-
tis tēporis licet nō supponat̄ equalitas ex parte magni-
tudinis super quā trāsit̄ motus: sicut supponitur in. 6.º.
physicorū. vbi dicit̄ qd̄ velocius est qd̄ pertrāsit̄ in mi-
nori tēpore equale spatium: vel etiam maius. **U**nde hic
subdit̄ qd̄ velocissimus motus attendit̄ fm̄ minimā ma-
gnitudinē. **I**ter oēs aut̄ lineas que ab eodē i idē rede-
unt minima est circularis: q; in figuris rectilineis sunt
anguli ad q̄s lineę p̄tracte a medio sūt maiores: 7 sic ā-
guli illarū figurarū excedit̄ lineā circulares. **E**t iō oīz qd̄
celū qd̄ mouet̄ circulariter q̄si ab eodē in idē: 7 veloci-
simo motu: qd̄ motus eius sit super lineā circulares. **E**t
ita oportet qd̄ ipsum sit sphericum. Deinde cum dicit̄.

Lec. 2.
tex. c. 3

Lec. 3.
tex. c. 11

Sumet aut̄ vtiq; quis ex his que circa me-
diuz collocatis corporibus hanc fidem. **S**i
enim aqua quidē est circa terram: aer autez
circa aquā: ignis autē circa aerez 7 superio-
ra corpora fm̄ eandē rationē. **C**ōtinua qui-
dem enī nō sunt: tangunt autē hec: sup̄fi-
cies autē aque spherica est. **Q**uō aut̄ spherico cō-
tinuum: aut motū circa sphericū: 7 ipsuz tale
necessariū est esse. **Q**uare 7 propter hoc ma-
nifestum sit quoniam sphericum est celum.

tex. c. 30

Sumere etiā quispiā 7 ex hisce corporib; **A**rgir.
que circa mediū collocantur hanc fidē pōt.
Si enim aqua quidē est circa terrā: aer autē
circa aquā 7 ignis circa aerē collocatur. **E**t
supera corpora per rationē eandē ita se ha-
bent. **E**tenī continua quidē non sunt: tāgūt
aut̄ hec: aque hō superficies rotunda est sa-
ne. atq; quod rotundū tāngit̄: circaq; rotun-
dum est situm: 7 ipsum tale esse necesse est.
Patet hac etiam ratione celuz rotundū esse.

Ostēdit qd̄ celū sit spherice figure rōne sumpta ex corpo-
rib; inferiorib; 7 p̄mo ponit̄ rōnē. sc̄do p̄bat qd̄ suppo-
suerat̄ ibi. **S**z qd̄ aque sup̄ficies rē. **I**dicit̄ ergo qd̄ ali-
quis pōt sumere fidē ad ostēdēdū celū eē sphericū ex co-
porib; inferiorib; que sunt collocata circa mediū mudi.
Aqua enī est circa terrā s̄ nō ex oi parte cooperiat̄ ter-
ram: qd̄ est p̄pter necessitatē generatiōis 7 cōseruatiōis
vite: maxime animalū 7 plātarū. aer aut̄ circūdat̄ aquā
ignis aut̄ circūdat̄ aerē. **E**t s̄ candē rōnē superiora cor-
pora circūdat̄ inferiora vsq; ad supremū celū. **H**uiusmo-
di enī corpora nō sunt cōtinua: vt sit totū vini co: p̄: qz
sic nō esset quodlibet ip̄soz sphericū: sed totū pars enim
co:poris cōtinui nō est actu figurata: sed hec corpora tā-
gunt̄ se inuicē absq; aliqua interpolatione alterius: vel
etiā vacui: vt **D**emocritus posuit̄: 7 hoc supra uolūta-
uit̄ cōtinuū. sup̄ficies aut̄ vnus horū inferiorū corpo-
rū est spherica: illud aut̄ qd̄ cōtinuat̄. i. siue interpolla-
tione cōiungit̄ corpi cōtinuū: aut̄ eēt qd̄ mouetur circa
corpus sphericū cōtinuū: necesse est eē sphericū. **U**nde ab in-
feriori p̄obari pōt̄ ascēdēdo vsq; ad supremū celū: qd̄
celum sit sphericū. **S**ed videt̄ qd̄ hec p̄obatio non
habeat necessitates. si enim def̄ qd̄ aqua sit spherice figure
ex hoc manifestabitur qd̄ aer sit spherice figure quantuz
ad eius cōcantiū: nō aut̄ op̄s vt videt̄ qd̄ quātū ad conue-
xum. **A**d hoc igit̄ r̄idet̄ **A**lexāder. qd̄ ex hac demon-
stratione p̄bat̄ corpa mudi eē spherica quantū ad conca-
uum: sicut ex p̄iori quādo p̄cedebat̄ a supremo celo. p̄-
cedēdo p̄obabat̄ qd̄ hec corpa essent spherica quantuz
ad suū cōuexū. 7 fm̄ hoc neutra demonstrationum est
sufficiens sine alia: sed ex duabus vna demonstratio cōfi-
citur: quod videt̄ eē cōtra intētiōnē **A**z. qui vtrāq; de-
monstrationē dimissibiliter inducit̄: quasi vtrāq; sit per
se sufficiens. **E**t ideo dicendū est (sicut simplicius di-
cit̄) qd̄ per hanc demonstrationē sufficienter p̄bat̄ corpa
mudi eē spherica nō solū quantū ad cōcantiū: sed et̄ q̄stuz
ad cōuexū. **Q**uoniam superficies cōcaua aeris sit spherica
p̄ter hoc qd̄ superficies conuexa aque est spherica. qd̄ aut̄
superficies aeris conuexa sit spherica: p̄ eodē mō sicut
de aqua: qz. s̄ oēs ptes eius equalit̄ cōcurrunt ad suū lo-
cuz: 7 sic p̄ qd̄ etiā sup̄ficies cōcaua ignis sit spherica. **Q**z
f. ij.

Dubita-
tio.

Alexan-
dri re-
spōsio.

Secūdus

aut superficies ignis puerā su spica: patere pōt tū ex eo q̄
primū cū sphaera line: vñ r sil renouit cū ea: vt manife
ste apparet ex motu stelle comate: q̄ mouet ab oriente in
occidentē sū motū celi. Tūz etiā ex hoc q̄ partes ignis
mouentur vñ diq̄z eq̄līter ad sū vbi. Deinde cū dicit.

ter. c. 31 **Sed** r q̄ aque superficies talis: manifestum
suppositioe sumētib⁹: q̄ nata est semp flue
re aq̄ in magis cōcauū: p̄cauius autē q̄d cē
tro p̄p̄inuius. Ducantur igif ex centro: q̄
a. b. r q̄. a. g. r adiungat in qua. b. g. Ducta
igif ad basez. a. d. minor est earū que ex cen
tro: profundior igif loc⁹. Quare circunflu
et aqua donec vtiq̄z equef: equalis autē his
que ex centro: que. a. e. Itaq̄z necesse apud
eas q̄ ex cētro eē aquā: tūc eniz q̄scet. Tā
gens autē eas q̄ ex cētro circulari. Spherica
igitur aque superficies in qua. b. e. g.

Argir. **At** vō superficie aque talē eē putabit si sup
positionem sumpserim⁹: aquā suapte natu
ra. semp ad magis cōcauū locum cōfluere
r euz locus magis cōcauū esse qui est pro
p̄inuior centro. Ducātur igif ex. a. centro
recte linee. a. b. r. a. c. r ex. b. in. c. linea pro
ducat. b. c. ad quam ab. a. perpendicularis
ducat. a. d. r protrahatur in. e. patet itaq̄z li
neam. a. d. minoz esse lineis. a. b. r. a. c. er
go hic locus magis cōcauus est quare af
luet aqua. quousq̄z fuerit in equalitatem re
ducta. At. a. e. equalis est hisce que a centro
sunt ducte. Quare aquaz ipsam in hisce esse
que sunt ex cētro ducte necesse est. Tūc eni
quiescit. At ea que tangit eas que sunt ex cē
tro ducte. circūferentia est. Rotunda est er
go superficies aque que quidem est. b. e. c.

Probat q̄d supposuerat. s. q̄ superficies aque cōuera sit
spherica: nā de terra inferi⁹ oñdit. Ad hoc aut oñdendū
p̄mittit duas suppositioes: quarū p̄ma est q̄ q̄ aq̄ na
turalr ē granis: sp̄ nālī fluit ad id q̄d ē magis cōcauum
vel magis infimū. Alia suppositio ē q̄ illud ē magis cō
cauū r magis infimū q̄d ē p̄p̄inuior cētro mūdi. his i
gif suppositis sit cētrū mūdi. a. r signent in superficie aq̄
duo puncta. b. r. g. p̄ lineā. b. g. r signent in linea: q̄ q̄des
linea est recta: si suprema superficies aq̄ sit plana. Signent
igif in linea. b. g. q̄ est basis triāguli puncti. d. r ducat a
cētro linea q̄ est. a. d. hāc lineā necesse est eē minozē vtra
q̄ duarū linearū a cētro p̄cedētū. si eni eēt equalis: tūc
omnes tres linee eēt ab eodē p̄cto procedentes. r ita
linea. b. d. g. trāsiens per sumitates earū esset circularis
vt ex tertio Euclidis p̄z: q̄d est cōtra positū: quo posui
mus lineā. b. g. esse lineā rectā. supposito ergo q̄ linea. a.
d. sit minor: sequet q̄ punctū. d. minus distabit a cētro.
r ita locus ille erit profundior: vel magis infimus. Vñ
sequitur sū suppositionē p̄missam: q̄ aqua que est in
p̄cto. g. r in puncto. b. c. rā fluet ad punctū. d. donec
adequet locus medi⁹ alijs duobus extremis: r sic linea
tota adequata duob⁹ extremis ex cōcurū aque: linea. a.
e. opz igif q̄ aqua sit apud oēs lineas egrediētes a cen

tro eq̄les. Tūc eni solū aq̄ q̄scit q̄n oēs linee sūt eq̄les
sed linea que tāgit tres lineas egrediētes a cētro eq̄les:
est circularis: vt p̄bat in 3° Euclidis. Sequit q̄ q̄ sup
ficies aque i q̄ describit lineā. b. e. g. sit superficies spherica.
r hoc est q̄d demonstrare intēdit. Deinde cum dicit.

Ad q̄dē igif sphericus est mūdus: palā ex **ter. c. 32**
his: r q̄ sū diligentia tornatis: sicut nihil
neq̄ thyrōmion hēat: similiter neq̄ ali
ud nihil nobis in oculis apparentiū: ex qui
bus eni cōstitutionē accepit: nihil sic possi
bile regularitatē suscipere r diligentia: vt circū
laris corpis nā. Manifestum igitur q̄ pro
portiones hēt: quē admodū aqua ad terras
r plus semper distantia elementozum.

Patet igif ex hisce: q̄ dicta sunt mundus **Argir.**
esse rotundū atq̄ adeo exacte vt nihil eozū
que manu conficiunt: nec aliud quicq̄z eo
rum que apud nos oculis cernuntur sit tāz
exacte rotundū. Nihil eniz eozū ex quibus
constat adeo vñiformitatez exactāue rotun
ditatem suscipere potest: vt ipsius corpōis
abeuntis natura. Manifestum est enim rō
nem eā subire: quā aqua subit ad terrā: r ea
que plus semper remota sunt atq̄ distant.

Concludit ex p̄missis manifestū eē q̄ mūdus sit spic⁹:
tū p̄p̄ corp⁹ p̄ q̄d p̄tinet totū mūdū: tū ē p̄p̄ alia corp⁹
ab eo p̄tēta: sūt at apud nos q̄dā corp⁹ spica: q̄ tū nō p̄fe
cte hēt spicā figurā: sicut p̄p̄ corp⁹ t̄re d̄r eē spicū: cū tū hē
at magnas elenatiōes mōtiū r p̄cauitates vallū i corp⁹
b⁹ ē artificialib⁹ q̄ sūt apud nos spica: inueniunt aliq̄ tu
morositates: vel dep̄sitiōes q̄ nō obstāt b⁹ artificialia
ta d̄nr eē spice figure. q̄ hī additiōes vel subtractiōes
sū sursuz q̄ nō apparēt. Sic igif credat b⁹ ē accidere i
corp⁹ celestī: addit q̄ est ē sū diligentia tornat⁹ sic. i. ca
rēs oī tūmorositate r p̄cauitate: sicut corp⁹ q̄ diligēter
tornant i tū q̄ nihil neq̄ thyrōmion. i. miam elabora
tuz se hēt silr ad corp⁹ celestē: q̄ tū ad b⁹ q̄d dictū ē: neq̄
ē q̄d cūq̄z corp⁹ aliū nāle q̄d n̄ris oculis appet. q̄ illa
ex q̄ b⁹ hī corp⁹ p̄stituant nō p̄t illā regularitatē. i. vñ
formitatē suscipere p̄ actionē artificialis nāe iseri⁹: r illaz
diligentiā: q̄ tū ad p̄fectionē spice figure: quā h̄z corp⁹
celestē: q̄d ē nālīter spice figure. Et b⁹ p̄bat p̄ p̄portione
p̄tū mūdi adiūicē. Manifestū est eni q̄ sū eādē p̄
portione: quā aq̄ excedit terrā: semp elementa p̄tinentia di
stāt a corp⁹ cōtētis: r ē adhuc plus. aq̄ at que cōtinet
terrā: nō hēt hī tūmorositates. r p̄cauitates in superficie
q̄s hēt terra: sed magis est regularis q̄ superficies terre: sū

militer oportet: q. superficies aeris sit magis regularis q. superficies aque: unde sequitur q. superficies supermi corporis celestis sit maxime regularis: ita q. in eo omnino nihil sit: nec minimum superadditum: vel subtractum.

lex. c. 33.

Axioma autem est dupliciter in circulo moveri: puta ab. a. hunc quidem ad b. hunc autem ad. g. Quod quidem igitur non sunt contrarii isti: prius dicitur est.

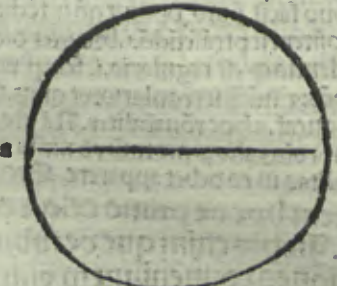
Argir.

Celū autem in circulo duo motus fieri possunt ut ab. a. unus ad. b. aliter ad. c. non esse quidem hos contrarios prius dicitur. **lectio. vij.**

Postquam philosophus determinavit de partibus celi et de figura ipsius: hic determinat de motu eius et primo determinat de modo motus. 2. determinat de unitate formate motus celestis ibi. De motu autem ipsius etc. Circa primum tria facit. primum proponit quoniam. 2. ostendit difficultatem quoniam ibi. Forze quidem igitur. 3. proponit solutionem ibi. Nunc autem quod videtur etc. Circa primum tria facit. primum proponit quodam ex quibus ostendit dubitationem: quorum unum est quod dupliciter contingit per aliquem circulum aliquid moveri: signetur enim punctus. a. in aliquo circulo. et ab eo ducatur diameter: et in superiori semicirculo signetur punctus. b. in inferiori autem signetur punctus. g. dupliciter ergo potest aliquid moveri per hunc circulum. Uno modo quod moveatur ab. a. versus. b. Alio modo quod moveatur ab. a. versus. g. Aliud autem quod proponit est: quod isti duo motus non sunt contrarii: ostenditur est cuius in. b. quod duo motus circulares non sunt contrarii si enim isti motus essent contrarii: oporteret quod coopererent naturis priorum mobilitatis: ita quod unum eorum attribueretur unum mobili: et alio prior. quod sic supra dictum est. si unum contrariorum est in natura necesse est alterum esse. Secundo ibi.

lect. 6.

lect. 4.

Sed etsi nihil ut contingit neque a casu evenit in sempiternis esse: celum autem sempiternum et circulatio: propter quam quidem causam ad alteram fertur: sed non ad alteram.

Argir.

Sed si nihil in eternis esse fortuito aut a casu potest. Celum vero perpetuum est atque ipsa conversio: quam ob causam ad alteram et non ad alteram fertur.

lect. 6. p. milib.

Mouet dubitationem. Manifestum est enim ex premissis quod in sempiternis nihil accidit contingenter: aut casualiter: quia ea que sunt a casu non sunt sepe neque et ut frequenter: dictum est autem supra quod celum sempiternum est. et est circularis motus eius. Unum rationabiliter queritur propter quam causam celum movetur versus unam partem et non versus aliam. puta ab oriente: versus superius hemispherium et non versus inferius. **Tertio ibi.**

Argir.

Necessesse enim et hoc aut principium esse: aut esse ipsius principium.

Nam et hoc principium esse: aut ipsius principium esse necesse est. De nonnullis igitur atque de

oibus enim quibusdam dicere nihilque pretermittere. Ostendit qualiter sit huiusmodi causa assignanda: ut procedat quibusdam cuius dupliciter assignantur causam celestium accidentium. primo enim ostendit quod oportet esse diversos motus in celo ad hoc quod sit principium generationis et corruptionis. secundo ostendit quod oportet figuram celi esse rotundam ex aliquo principio priori supposito: quod scilicet corpori primo debet figura prima et sic primitas corporis est principium prime figure. Et ideo hic dicit quod si debeat assignari non quare celum sic moveatur: et non aliter necesse est huiusmodi rationem assignari: aut scilicet hoc quod talis modus motionis sit principium alicuius effectus: aut potest quod iste modus motionis dependeat ex aliquo priori principio. Potest autem et aliter intelligi. dixerat enim quod sempiterna non possunt esse a casu: nec tamen omnia sempiterna habent causam: sed aliquid sempiternum est: quod causam non habet: sed ipsum est prima causa aliorum. Quia igitur ex sempiternitate celi et motus eius concluserat quod est quod quibusdam quibusdam causam motus celi est versus unam partem et non versus aliam: ne videatur questio irrationalis seu inutilis: subiungit quod necesse est hoc ipsum quod est celum sic moveri: aut esse primum principium omnium: quod est impossibile: cum omnis motus habeat causam in ordine: aut oportet dicere quod eius sit quoddam aliud principium et sic rationabiliter questum est de causa quare moveatur ad hanc partem: et non ad aliam. Deinde cum dicit.

lect. c. 34

Sorte quidem igitur de quibusdam enim enunciare aliquid tetare: et de omnibus pretermittere nihil. Forsitan utique esse signum aut multe stultitie: aut multe proptitudinis. Non tamen iustum quidem est omnes similiter increpare: sed videre oportet causam dicendi que est. Adhuc antequam qualiter habes in credendo prius humano modo aut firmitus. Certiores quidem igitur necessitates quam quis attingit: tunc gratiam habere oportet invenientibus.

Argir.

Aut in signis stultitie forsitan: aut valde parati animi videbitur esse. Non tamen omnes similiter sunt increpandi. Sed dicendi causam que namque sit videre oportet. Et quo preterea modo se habet in credendo utrum humane. An ita ut asserat atque persistat. Quibus igitur quispiam exactiores necessitates fuerit nactus: tunc hiis que qui inveniunt gratias agere oportet.

Ostendit difficultatem huiusmodi quoniam: et dicit: quod hoc quod aliquis de quibusdam difficultatibus et occultis velit attente enunciare aut gnare causam eorum: quod de omnibus velit inquirere: et nihil pretermittere: forte videbitur esse signum: vel multe stultitie: et quod potest quod nesciat discernere inter facilia et difficilia: aut est signum multe proptitudinis. id est magne presumptiois ex qua contingit quod homo non cognoscit mensuram facilitatis circa inquisitionem veritatis. Et quantum quidam sunt super hoc increpandum: non tamen iustum est quod omnes similiter reprehendantur sed ad duo oportet attendere. Prius quidem ad causam que movet homines ad loquendum de talibus: utrum scilicet hoc faciat ex amore virtutis: an ad ostentationem sapientie. Secundo oportet considerare quomodo se habeat aliquis in credendo ea que asserit: utrum scilicet habeat de eis debilem certitudinem: scilicet eorum hominum modum: aut etiam si firmitus et certius ea cognoscit. scilicet supra eorum modum hominum. quoniam igitur aliquis potest attingere ad hoc quod cognoscit necessarias causas: certius quibusdam communem hominum modum: tunc oportet reddere gratias hiis qui tales necessitates inveniunt: magis quibus eos increpare. Deinde cum dicit.

Secundus

Tunc autem quod videtur dicendum est. Si enim natura semper facit contingentium quod optimum. Est autem quemadmodum earum quae in rectis lationum: quae ad superiorem locum honorabilior: diuiniore enim locum qui sursum. eo quod deorsum eodem modo et qui ad anteriorem ea quae ad posterius se habet: siquidem et ad dextrum et sinistrum: et quemadmodum dictum est prius: et testificatur etiam dicta dubitatio: quoniam habet prius et posterius. Haec enim causa soluit dubitationem. Si enim habet ut contingit optime: haec utique erit causa dicti. Optimum enim moueri simplicem motum et incessabile: et hunc ad honorabilius.

Argir. **T**unc autem id quod videtur dicendum est. natura semper id facit: quod est optimum eorum quae fieri possunt: ut autem lationum rectarum ea prestabilior est qua locus superius petit. est enim diuiniore locus superius inferius: sic et ea qua itur versus anteriora prestabilior est ea qua itur retrosum: siquidem ita sese habeat et dextrum atque sinistrum ut prius est dictum. Atque dubitatio dicta declarat prius posteriusue celum habere. Haec enim causa dubitationem soluit. Nam si sese habet ut potest optime. haec erit praesto causa eius quod diximus. Est enim optimum sane simplici ac incessabili motu cieri: atque hoc ad id quod prestabilior est.

Soluit praemissas rationes: et dicit quod si grae sunt agere de his qui certiores necessitates inueniunt: nunc autem in hac ratione sufficit dicere quod nobis videtur: et si non sit adeo certius dicit ergo inter ea quae contingit fieri: nam semper facit id quod est optimum: mota et directa a primo principio quod est ipsa essentia bonitatis. Videtur autem quod tanto aliquis motus localis est dignior: quanto versus digniorem partem praecedit. Motus enim accipit spiritum a termino: sic in motibus localibus rectis motus localis: quod est ad superiorem locum est honorabilior et nobilior: corpus: quod motus localis quod est ad inferiorem locum: eo quod locus quod est sursum: est dignior: loco quod est deorsum. Et siquidem manifestum est in homine: nam caput quod est sursum: est nobilior: pedibus: quod sunt deorsum. Et similiter pars anterior dignior est posteriori. sicut et dextrum est dignius quam sinistrum (sic supra dictum est) sicut patet in animalibus. Dicta ergo dubitatio: quoniam nunc mouimus et testificatur quod in celo sit prius et posterius. id est ante et retro de quibus supra nullam mentionem facit. haec enim causa. scilicet distinctio anterioris et posterioris in celo soluit praedictam dubitationem. Si enim motus celi se habet optime quantum ostendit: sicut dictum est. haec erit causa dicte dubitationis: quod optimum est quod celi moueat motu simplici. id est semper versus eandem partem: et incessabili. id est sine interpolatione quietis: quoniam necesse est interuenire: si quoniam quod moueretur versus unam partem: quandoque versus alias: et ulterius optimum est quod moueat versus honorabilioris partem: est autem anterior pars nobilior. Et ideo celi mouetur ab oriente versus sinistram anteriorem. id est versus superiorem hemispherium: non autem versus inferius quod est celi posterius.

Sed videtur quod inconuenienter haec ratione assignet. Supra enim assignauit distinctionem harum partium in celo ex principio motus: quod scilicet motus celi videtur scilicet

re ab una parte non ab alia. hic autem assignat rationem: quare celi sic moueat: et non aliter ex distinctione partium celi: et ita videtur processus eius esse circularis. Ad quod dictum est: quod distinctio partium celi est causa: quod motus celi incipiat ab hac parte et non ab alia: et non e conuerso: sed motum incipit ab hac parte et non ab alia est signum distinctionis partium celi. Causa autem distinctionis harum partium est virtus aie mouentis celum vel cuiuscumque intellectualis subiecti attributa diuersis partibus celi. Nihil autem prohibet cum querit an aliquid sit praesto re illud per signum: cum tamen querit de causa alicuius praesto quod oportebit signum ad causam reducere: sicut si praesto cor moueri per motum uene pulsantis: si tamen querat quod sit causa motus uene pulsantis: dicitur quod hoc est praesto motus cordis. Et similiter Aristoteles probauit esse tale distinctionem partium in celo per inchoationem motus a determinata parte: sicut per signum: et tamen inchoationem motus reducit in differentiam partium celi: sicut in causam. Distinguit autem praesto anterior et posterior in celo non naturaliter. scilicet secundum determinatam partem corporis celestis: quod una et eadem pars celestis corporis quae nunc est in hemispherio superioris: postea erit in hemispherio inferiori: sed secundum situm: sicut etiam supra dictum est de differentia dextri et sinistri.

Motus autem ipsius quod regularis est et non irregularis. Deinceps utique dictis erit pertransire.

Post haec motum ipsius unum formae et non difforme esse demonstramus oportet.

Postquam praesto assignauit causam quare celi mouetur versus unam partem et non versus aliam: hic determinat de uniformitate motus celi: et primo proponit quod intendit. scilicet probat praesto ibi. Si non irregulariter mouebit etc. Circa primum duo facit. primo proponit quod intendit: et dicit quod post praedicta praesto est praesto istud. id est breuiter dicendum de motu celi: ostendendo quod est regularis. id est semper uniformes velocitates habet: et nunquam irregularis: ut quicquid scilicet velocius quicquid tardius moueat. et hoc rationabiliter. Nam iste motus est regula et mensura omnium aliorum motuum: unde nulla irregularitas vel inequalitas in eo debet apparere. Secundo ibi.

Dico autem hoc de primo celo et de prima latione. In his enim quae de subius plures iam lationes conueniunt in unum.

Atque hoc dico de primo celo de lationeque prima. In his enim quae sunt sub illo plures lationes in unum iam conuenire.

Exponit quod dixerat. et dicit quod hic intendit dicere de primo celo. id est de summa sphaera: et prima latione. id est de motu diurno quod totum celi reuoluit per motum primi mobilis ab oriente versus in occidentem. Id autem de hoc motu spacialiter loquitur: quod in hoc motu neque est aliquid irregularitatis secundum reuolutionem: neque secundum appareniam: sed in his quae subius. id est in motu planetarum: nam plures motus conueniunt ad mouendum unum corpus: vel secundum diuersas sphaeras uolutes et reuolutes: sicut dicebat astronomi qui fuerunt tempore Aristotelis. (ut patet in 12° metaphisicae) vel secundum motus eccentricorum: et epiciclorum: sed modernos astrologos: et ex hac diuersitate motuum datur irregularitas quae apparet circa planetas: quod quicquid uidentur directi motus: quicquid retrogradi: quicquid stationary: quicquid secundum reuolutionem nullus motus in celo sit irregularis. Rationes autem quae hic inducit habent ueritatem non solum in motu primi celi qui est simplex: et ex hoc nulla apparet in eo irregularitas: sed et in motibus planetarum in quibus apparet irregularitas: praesto concursum multorum motuum. Deinde cum dicit.

Lec. 3.

Dubitatur.

tex. c. 35.

Argir.

Argir.

Lec. 7.

tex. c. 9.

Si enim irregulariter mouebitur: manifestum quod intensio erit: et virtus et remissio. Omnis enim irregularis latitudo: et remissionem habet et intensioem et virtute: virtus autem est: aut unde fertur: aut quo: aut circa medium: puta forte his quidem qui secundum naturam quo feruntur: his autem qui preter naturam: unde proiectis autem: circa medium: circulationis autem non est: neque unde: neque quo: neque medium: neque enim principium: neque finis: neque medium ipsius est simpliciter. Tempore enim sempiterna et longitudine simul ducta et infrangibilis. Quare si non virtus ipsius latitudinis neque irregularitas erit. Irregularis enim fit propter remissionem et intensioem.

Argir.

Nam si difformiter mouebitur: patet intentionem latitudinis statum remissionemque fore. His enim difformis latitudo remissionem intensioem ac statum habet: status autem est aut unde mobile fertur: aut ibi quo fertur: aut in medio. Veluti forsita hisce quidem que natura feruntur in eo ad quod mouetur. In his autem que preter naturam feruntur in eo unde mouentur. Hisce vero que precipiuntur in medio: at conuersionis neque unde neque quo neque medium est. Neque enim ipsius principium neque finis neque medium est absolute: nam et tunc est sempiterna et longitudine coacta: nec frangitur. Quare si latitudinis celi status non est: neque difformitas erit. Difformitates enim ob remissionem intensioem fieri solent.

Probat propositum rationibus quatuor: quartum prima sumitur ex ipsa forma motus circularis et procedit sic. Si primum celi irregulariter moueretur: manifeste oporteret quod eo sit intensio. i. augmentum velocitatis: et virtus. i. summi velocitatis: et remissio. i. diminutio velocitatis. His enim motibus irregularibus ista tria: non ita quod in quolibet motu irregulari: vel inequali sunt ista tria: sed quod in quolibet motu sunt duo horum. i. virtus et intensio: sic in motu naturali corpus grauius et lenius est intensio et virtus: quod talis motus semper augetur velocitate usque ad finem in quo est velocissimus. motus autem corpus horum quod est contra naturam: habet virtute et remissionem: quod in principio est velocissimum: et semper diminiuit velocitatem: quousque tandem totus motus consumatur. Et sic ly ois accipitur quasi collectine. ut intelligatur quod in omnibus motibus irregularibus ista tria inueniuntur: non autem in unoquoque eorum. Deinde ostendit in quo parte motus irregularis inueniatur maxima velocitas: et dicit quod virtus motus. i. maxima eius velocitas: aut vbi fertur. i. versus terminum a quo: aut ad quem fertur. i. versus terminum ad quem aut circa medium. Sicut in his que naturali mouentur motu recto: inuenitur maxima velocitas versus terminum ad quem feruntur: quod motus naturalis in tendit in fine: ut in philosophia bitu est. In his autem que mouentur contra naturam inuenitur maxima velocitas versus finem. i. versus terminum a quo: quod motus violentus intendit in principio: et remittit in fine: ut in philosophia libro bitu est. Sed in projectis maxima velocitas motus inuenitur circa medium. Dubitatur autem que pars vocatur projecta. Nam quecumque precipiuntur aut mouentur secundum motum naturalem: sicut cum lapis deorsum iacitur: et sic vbi quod motus intendit

dubitatur quod Aristoteles velit non me pie cto: ii.

dat in fine vel mouetur violenter: sicut cum lapis iacitur sursum: et sic motus eius debet esse intensissimus in principio: non autem in medio. Dicit autem Simplicius quod projecta hic philosophia vocat corpora naturalia que mouentur ab aere naturali sursum directe neque circumscriptio. quod directe deorsum: sed quasi latere ad modum sagitte et aliorum projectorum: propter quod et Alexander. hic ea projecta vocat: manifestum est autem quod in motibus naturalibus: maxima velocitas non inuenitur a principio: nam quodammodo paulatim membra sua naturalia expediunt ad motum: neque est circa finem: quia membra eorum sunt lassata: sed circa medium: quia sunt in ipso impetu motus. Sed hec expositio vbi est extorta. Unde Alexander dicit quod medium hic est accipiendo secundum locum: et non secundum tempus. Motus enim sagitte et aliorum sic projectorum: non est neque in sursum: neque in deorsum: sed in intermedio vtriusque maxima velocitas horum motuum inuenitur. Possunt nihilominus dicere: quod est in his sed tempore accipiendo medium: talia projecta circa medium velocius mouentur. Causa enim motus talium projectorum ex impulsu medium de ferentis: quod facilius recipit impressionem mouentis quam ipsius corpus graue quod precipit (ut patet in 8o physica). Et ideo quia motus de aere fuerit commotus velocior est motus in medio quam in principio: quia adhuc pars de aere commouebatur: vel etiam quod in fine quia incipit debilitari: pressio precipietis. Et huius signum est: quod homines projecta non tantum impulsus faciunt in eo quod est omnino propinquius: et vel in eo quod est multum remotum sicut in eo quod mediocriter distat. Sic igitur manifestum est quod maxima velocitas cuiuslibet motus irregularis: vel est in principio: vel in medio: vel in fine: sed hec tria non est accipere in motu circulari celestis corporis: neque quantum ad tempus cuius sit sempiternus secundum eius opinionem: neque etiam quantum ad longitudinem. i. quantum ad figuram loci quod est linea circularis: quod quidem est simul ducta: quasi circulariter in seipsam rediens: et est infrangibilis: non diuisa in actum: ut possit in actu designari principium et finem: et ita in circulatione celi non inuenitur secundum aliquam eius partem virtus. i. maxima eius velocitas: et per omnes neque irregularis que sit propter intensioem et remissionem. Secundam rationem ponit ibi.

Simpli

Alexandri dilutic.

Lec. 22. tex. c. 85

Adhuc quoniam ostendit quod mouetur: ab aliquo mouetur: necesse est irregularitatem fieri motus: aut propter mouens: aut propter motum: aut propter ambo: siue enim mouens non eadem virtute moueat: siue motum alteret: et non permaneat idem: siue ambo transmutentur: nihil prohibet irregulariter moueri quod mouetur. Nihil autem horum circa celum fieri possibile. Quod quidem mouetur: omnibus est: quod primum et simplex et ingenitum et incorruptibile et totaliter intransmutabile. Mouens autem multo magis irrationabile esse tale. Primum enim primum: et simplex simplicis et incorruptibile et ingenitum incorruptibilis et ingeniti motuum. Quonia igitur quod mouetur non intransmutatur corpus existens: neque vti que mouens transmutabit incorruptibile existens.

tex. c. 36

Quare et latitudinem impossibile irregulariter esse. Preterea si ostendit quod mouetur ab alio mouetur: difformitas motionis aut ob id quod mouet: aut ob id quod mouetur: aut ob vtrumque fiat necesse est. nam et si id quod mouet non eisdem viribus moueat: et si id quod mouetur alteretur nec idem permaneat: et si vtrumque mutetur: nihil pro-

tex. c. 37 Argir.

Lec. 6. aut mixta ex diversis: in proprio loco existit et nihil est
divinis (vt patet ex his que in primo libro dicta sunt.) et
ita in eis non potest esse aliqua potentia. Et in eis non potest
esse aliqua remissio. i. diminutio velocitatis: et potius neque
intensio. i. velocitatis augmentum: quia ista duo sic se invicem
consequuntur: sicut enim quod intendit motus: procedit a remisso
ad intensum: ita cum remittit: procedit ab intenso ad rem-
missum. Quartam rationem ponit ibi.

c. 38. Adhuc autem et irrationabile infinito tempore potest
esse movens: et rursus alio infinito impotens. Ni-
hil enim videtur ex his infinito tempore propter naturam. Im-
potens autem propter naturam. Neque equali tempore propter naturam et se-
paratam naturam totaliter potest et impotens. Necessesse autem si re-
mittitur motus: infinito remitti tempore.

Argir. Preterea ceteros etiam egredietur rationis id
quod movet: viribus carere: tempore infinito: et rur-
sus alio tempore infinito vires habere. Nichil enim
tempore infinito propter naturam esse videtur: et imbecilli-
tas res est vt patet propter naturam nec equali in tem-
pore propter naturam et secundum naturam est: nec omnino
potest ac imbecille. Si vero motus remittatur
infinito in tempore remittatur necesse est.

Quero summe ex parte movetis: et procedit ex quodam divi-
sione. Si enim in motu celi sit intensio et remissio: hoc autem non
potest esse nisi tribus modis. Uno modo vt semper intendatur:
vel semper remittatur. Alio vt quicquid intendatur: et quicquid remit-
tatur. Et hoc dupliciter. Uno modo vt tota intensio et tota remissio
sit simul: quod quidem supposito quod celum moueat tempore infinito
secundum opinionem: sequitur quod infinito tempore prius intendatur mo-
tus eius: et postea remittatur et reuertatur. Alio modo vt vicissim quicquid
quod remittatur quicquid intendatur. Sed quolibet istorum est impossibile. Et
impossibile est quod in motu sit remissio et intensio. prout ostendit impos-
sibile esse quod infinito tempore intendatur prius et postea infinito
tempore remittatur vel reuertatur. et ostendit impossibile esse quod semper in-
tendatur: vel semper remittatur ibi. Sed adhuc neque etc. Ter-
tio ostendit impossibile esse quod vicissim intendatur et remittatur ibi
Relinquit autem etc. Idem dicitur quod per irrationabile est quod mo-
tus celi infinito tempore sit potest: et velociter moueat: et rur-
sus alio infinito tempore sit impotens et tarde moueat. Nam remis-
sio motus ceterum ex impotentia: intensio autem ex potentia. Et hoc
est irrationabile ostendit duobus medijs. prout quod dicitur quod nihil propter
naturam videtur existere tempore infinito. Et enim que sunt separata sunt
semper: vel in maiori parte impotens autem propter naturam vt hinc est: et
ergo impossibile est quod aliquid infinito tempore sit impotens. Secundo quod non
est equali tempore eius quod est secundum naturam: et eius quod est propter naturam: quia
id quod est propter naturam est in paucioribus: id autem quod est secundum naturam
est vt in pluribus vel semper: si propter naturam est secundum naturam autem
est propter naturam. Et impossibile est quod aliquid tempore totaliter. si tempore infinito sit
potest et impotens: et potius impossibile est quod infinito tempore intendatur
motus: et ite infinito tempore remittatur. Sed si remittitur mo-
tus celi secundum modum qui dicitur est: necesse est quod infinito
tempore remittatur. Quidam tamen non intelligentes intentionem Aristotelis.
accipiunt hoc quasi simpliciter et absolute dicitur: eo quod
non est ratio: quare magis vno tempore remittatur quod alio: sed hoc
est propter intentionem philosophi. Deinde cum dicit.

Sed adhuc neque intendi semper aut ite re-
mitti potest. Infinitum enim videtur erit: et indeter-
minatus motus. Omne autem dicimus ex ali-
quo in aliquid esse et determinatum.

Argir. At vero neque fieri potest: vt semper intendatur:

aut rursus remittatur. Erit enim infinitus in-
determinatusque ipse motus. De autem ex quo
piam esse dicimus definitumque.

Ostendit quod impossibile sit motum celi: vel semper intē-
di vel semper remitti: et hoc duabus rationibus: quarum
prima est: quia intensio et remissio cuiuslibet motus irre-
gularis deficit circa terminum ipsius motus: sicut motus
naturalis intenditur vsque ad aliquod terminum: et simili-
ter motus violentus remittitur vsque ad aliquem termi-
num. Si ergo intensio vel remissio motus celi nunquam ter-
minetur: sed in infinitum procedat: sequitur quod motus
celi sit infinitus: et indeterminatus: quod potest esse falsum. pro-
batum est enim in 6. phisicorum quod quod omnis motus est ex
aliquo in aliquid: necesse est quod sit determinatus. Vbi etiam vna
circulatio celestis est determinata: sed motus celi videtur infinitus: sed
diversas circulationes sibi succedentes. 2. rationem ponit ibi.

Lec. 13.

Adhuc autem si quis accipiat esse aliquid tempus mi-
nimum: cuius non contingit in minori moveri
celum. Sicut enim neque cytharizare neque ire in
quocumque tempore possibile non utique erit: sed est vni-
uscuiusque actus determinatum minimum tem-
pus ad non excedere: sic neque moveri celum
in quocumque tempore possibile. Si igitur hoc verum:
non utique erit semper intensio latitudinis: si autem non
intensio: neque remissio: similiter enim ambo et al-
tepe: siquidem eadem intenditur velocitati aut ma-
iori: et infinito tempore.

ter. c. 39

Preterea hoc idem emerget: si quispiam sum-
pserit tempus quoddam minimum esse in minore
quo celum moveri non potest. Vt enim neque am-
bulare quispiam: neque pulsare cytharam quouis
in tempore potest: sed vniuscuiusque actionis definitum
est minimum tempus in non exuperando: sic neque ce-
lum moveri quouis in tempore potest. Si igitur hoc ve-
rum est: non erit sane latitudinis semper intensio. Quod
si non erit intensio: neque remissio erit. Similiter
enim ambo erunt ac altepe: si eadem celeritate aut
maiori intenditur: atque tempore infinito.

Argir.

Et dicit quod hoc etiam esse impossibile est manifestum si-
quis concedat esse aliquod tempus minimum ita quod in
minori non contingat moveri celum. quilibet enim mo-
tus vel actio: habet determinatum tempus quod non
transcendit: quavis enim tempus sit diuisibile in infini-
tum: non tamen est possibile cytharizare: vel ambulare in
quocumque tempore: sed quilibet actus habet determina-
tum minimum tempus quod non excedit velocitate: vt. s.
in minori tempore perficiatur. vnde nec celum possibile est
moveri in quocumque tempore: sed habet aliquod minimum tem-
pus determinatum. Ex quo patet quod non semper intendit
velocitas motus eius: quia sic velocitas eius excederet
quodlibet minimum tempus. Si vero non semper potest in-
tendi motus celi pari ratione neque semper potest remitti: quia
eadem ratio est de vno et de altero: sicut enim est mini-
mum tempus alicuius actionis: ita et maximum in quo
peragitur. Possent autem aliqui predictae rationi obuiare dicen-
do quod semper intenditur velocitas motus celi: et tamen nunquam
transcendit quoddam minimum tempus datum: siquidem fiat apposi-
tio velocitatis: non equalis aut maior: sed semper minor et mi-

Dubif.

Ari. 10.

Secundus

Lec. 9.
Tex. c. 65

noz (sicut dicitur in 3° physicor.) q^d si linea diuidatur in eandē p^oportiones: puta vt subtrahatur a tota linea tertia pars: itez a residuo tertia pars: a residuo itez tertia pars: hoc poterit in infinitū pcedere: et si eoz^u que subtrahuntur: posterius addat^u poz^u: fiet in infinitū additio: neqtā puenietur vnq^{ue} ad quātitates totius lineę: q^u semper erit aliqd residuū de lineā: que diuidebatur. si tamen subtraheretur pars equalis quātitatis: vel maioris: et adderetur ad id quod prius acceptū est: oportet ret transcendere omnē quātitatē determinatam. Et si militer dicit hic intelligēdū esse: quod trāscēdet omne minimum tempus datus qd est transcendere omnem magnitudinem velocitatis: si semper per infinitū tempus addatur equalis velocitas vel etiam maior. Si vero prius adderet magna velocitas: et postea minor: et sic inde sicut dictum est in diuisione et additione lineę: nō transcederetur omnis velocitas nec omne minimum tempus: cui non esset pura intensio: sed intensio remissioni adiuncta: quia mouēs non possēt equaliter addere ad velocitatem. Deinde cum dicit.

L. c. 40

Relinquitur itaq^{ue} dicere vicissim esse motum ad velocius et tardius. Hoc autē penitus irrōnabile et fictioni simile. Adhuc autē et nō laterē in his rationabilibus: sensibilibus enim iuxta se inuicem posita:

Restat igitur dicere motui celeritatem vicissim ac tarditatē inesse. Hoc autē rōne penitus vacat: et figmēto est simile: insup et ratio: ni magis consentaneū est: nos idipsuz si ita fit non latere. Ea nāq^{ue} que iuxta se ponunt^{ur}: facilius sane sensu percipiuntur.

Ostendit impossibile esse q^{uod} vicissim intendatur et remittatur motus celi. Et hoc dupliciter. Primo quidē quia hoc videtur penitus irrōnabile esse: et simile fictioni. Nulla enim ratio assignari potest huius vicissitudinis. Secundo quia talis diuersitas in motu celi nō lateret. Opposita enim iuxta se posita magis sentiuntur: et tamen in his tale percipimus: vnde relinquitur q^{uod} in motu celi nulla sit irregularitas.

Quod qdē igit^{ur} et vnu et soluz est celū: et istud ingenitū et sempiternū: adhuc autē motū regulariter: in quantum nobis dictum sit.

Argir.

Anicū igit^{ur} celum esse et hoc ingenerabile ac sempiternum: et vniiformi semper motu cieri per ea: satis que iam diximus patuit.

Ultimo autem: q^{uod} hic finit suam p^osidationē de toto celo: epilogat intātū dictū esse q^{uod} si tū vniū celi et q^{uod} sit ingenitū et sempiternū: et q^{uod} regulariter moueatur.

L. c. 41

Argir.

Euocatis autē astris cōsequens vtiq^{ue} erit dicere: ex quibus p^ostāt: et in quibus figuris: et qui motus eozum.

De his autē que stelle vocant^{ur} deinceps dicēdū esse videt^{ur}. ex quibus constant: quasq^{ue} figuras habēt: et que sunt motiones ipsarum. **lectio. x.**

Postq^{uam} p^ophs determinauit de celo: hic determinat de stellis: et primo determinat veritatem. secundo mouet quasdam dubitationes et soluit ibi. **D**ubius autē dubitationibus etc. Circa primū quā-

tuor facit. primo determinat de natura stellaz. secundo de motu earum ibi. **Q**uoniam autē videntur etc. Tertio de ordine earum ibi. **D**e ordine autē ipsaz etc. **I**quar to de figura earum ibi. **F**igura autē vniūsciusq^{ue} etc. **C**irca primū tria facit. primo dicit de quo est intentio. scdo manifestat vitatē ibi. **R**ationabilissimuz autē etc. **T**ertio excludit obiectionē ibi. **C**alor autē ab ipsis etc. **D**icit ergo q^{uod} postq^{uam} determinatum est de toto celo: cōsequens est vt dicamus de his que vocant^{ur} astra: ex quibus constant. i. ex qua natura sint: et quā figuraz habent: et quales sint motus eozum. Deinde cum dicit.

Rationabilissimū autē et dicitis cōsequens nobis vnūq^{ue}q^{ue} astroz facere ex eodem corpore: in quo existit latio nē hīs: quā dicebamus aliqd esse: qd circūferri natū est. **S**icut enī ignea dicētes esse pp hoc dnt: q^{uod} qd sursum corpus ignez esse dnt: vt rōnabile ex his vnūq^{ue}q^{ue} cōstare ex his: in quibus vnūq^{ue}q^{ue} est. similiter et nos dicimus.

Argir.

Cōsonū est itaq^{ue} maxime rōni: et ea que dicta sunt comitat^{ur} vnāquāq^{ue} stellaruz ex hoc asserere esse corpore: in quo latio nēz habet. **C**ū q^{uod} p^opiā esse dicamus: qd aptū est suapte natura ferri cōuersione. **E**t enim qui dicūt igneas esse ideo dnt: q^{uod} sup^{er} corpus ignez ingūt esse. **Q**uipe cū consonū sit rationi ex his vnāquāq^{ue} cōstare in quibus est queq^{ue}: sic et nos hac in sententia nostra dicimus.

Ostidit ex q^{uod} natura sint corpa stellaz: et primo p^oponit qd intēdit dicēs: q^{uod} ponere vnāquāq^{ue} stellam esse de nā corpis sperici in quo mouet^{ur}: est in se p^osidatū valde rōnabile: eo q^{uod} loca p^osequuntur nās corp^oz: vñ rōnabile est: q^{uod} stelle p^oineat ad nās spere in qua situatur: p^osequit etia hoc ex necessitate ad ea que supra diximus. **D**ictus est enī q^{uod} celi hēt naturā aliā p^oter naturā quatuor elementoz: pp hoc q^{uod} hēt aliū motū nālē a motib^{us} elementoz. i. motū circularē: vñ cū stelle moueāt^{ur} circulariter sicut spere celestes: p^ois est q^{uod} habeant eadē nām cū speris celestibus: et differunt a nā quatuor elementozum.

Dubita
tio.

Sed circa v^o duplex dubitatio. p^oma q^{uod} dem dubitatio est q^{uod} corpa stellaz vident^{ur} hēre dūaz ad corpa sp^oriū celestū: ex eo q^{uod} sunt lucida: et vident^{ur} sp^ossiōza: et ita videt^{ur} in corpib^{us} celestib^{us} esse aliq^{uod} p^orietates. **C**ontrarietas autē cū sit cā corruptionis v^o q^{uod} corpa celestia sunt corruptibilia s^z hūā nāz: qd est p^oea que in p^olib^o determinata sunt. **E**t ad hoc dicēdū est: q^{uod} nō ois diuersitas p^oprie loquēdo hēt rōnem p^orietatis: sed ad hoc q^{uod} aliq^{uod} diuersa sunt p^oria: duo requirunt^{ur}: quoz vnus est q^{uod} sint nara aliquat^{ur} esse in eodē subiecto vel primo vel salte^{re} remoto. calor enī p^oria frigo^{re}: qd tū nō est natū esse in igne: s^z est natū esse in mā ignis: que est primū subiectū scdo requirit^{ur} q^{uod} diuersa que sunt p^oria: nō possint esse simul: s^z mutuo se expellant. **U**nū albu^u et nigrū s^z sunt in mā sicut p^oria mutuo se expellēt: s^z sunt in intellectu: nō hēt p^orietatē sed sunt simul: quimmo vnum eoz cognoscit^{ur} per aliud: forme autē vel qualitates diuerse que vident^{ur} esse in corpib^{us} celestib^{us} nullo mō sunt nate esse in eodē: nec sicut in primo nec sicut in p^omo subiecto. **N**ō enim corpus stelle est natū reduci ad dispositionē ceteraz partū spere celestis: s^z nec eodē modo: similiter autē oportet dicere formas seu qlit^{ates} p^orias que

sunt in inferioribus esse aliquant in corpib⁹ celestib⁹ nō qdē vniūoce sed sicut in cāis vlibus per quādas simili tudinē ad modū quo forme que sunt p̄ticulari in mā sen sibilis: sunt vlt̄ in intellectu. Et iō sicut nō in intellectu: ita nec in corporibus celestib⁹ sunt sub rōne p̄rietatis. vñ 7 Plato dixit q̄ in corpibus celestibus sunt excellē tie seu sublimitates elemētoꝝ quasi primordialia eozū actiua p̄incipia. Coparant enīz corpa celestia ad elemen taria sicut actiua ad passiua. Et iō ecōtrario accidit i cor poribus celestibus 7 elemētariis. nā corpa elementa ria quāto magis p̄gregant p̄ inspillationē: tāto sunt ma gis mālia 7 passiua 7 minus hūita deince: sicut patet in terra que etiā dñat in corpibus mixtis: sed in corpibus celestibus quāto est maior p̄gregatio p̄ modū inspilla tionis: tāto magis multiplicat luminositas: 7 virt⁹ acti ua: sicut patet in ipsis corpibus stellaz. Sic igit̄ pa tet q̄ talis diuersitas que in corpib⁹ celestib⁹ apparet: non videt̄ hēre rōnez p̄rietatis. Vñ nō sequit̄ q̄ sunt sus ceptiua coruptiōis: sequeret̄ aut̄ hoc: si ibi eēt vā p̄rie tas (sicut in primo A. p̄. ostendit.) Secūda dubita tio est: q̄ cum in corpe celesti appareat diuersitas inter stellas 7 rel: q̄s partes speraz: videt̄ q̄ nō sunt simplicia corpa. Sed dicēdū est q̄ irātū dicit̄ corpa simpli cia: in q̄stū nō sunt cōposita ex p̄ijs naturis. Est tamē in eis aliqua diuersitas s̄m nām sp̄er: lz conueniant in nā generis sicut conueniūt in cōi rōne motus q̄ circulari ter mouēt̄. Secūda ibi. Sicut enīz ignea 7c. Ostē dit hoc etiam esse consonū aliquant̄ dictis alioꝝ. Di cimus enim q̄ sicut illi qui dicit̄ stellas esse igneas: p̄ p̄ter hoc dicunt: quia celeste corpus existimant ignez esse quasi irrationabile sit q̄ vniūquodq̄ astrum cōstet ex natura illarum sperarum in quibus est. Ita etiam 7 hos dicimus q̄ stelle sunt de natura alia a natura qua tuoz elemētoꝝ: propter hoc: q̄ supra probauimus celostales esse. Deinde cum dicit̄.

Lec. 1. Dubita tio.

Lec. 42

Calor autē ab ipsis 7 lumē generat attri to aere ab illoꝝ latione. Natus est enim mo tus ignire 7 ligna 7 lapides 7 ferrū. Rōna bilius igitur p̄pinquius igni: p̄pinquius aut̄ aer: velut 7 in lauis sagittis. De qdē ipse enim igniūt̄ sic: vt liqueſcat plumbec. Et qm̄ igniuntur iste: necesse 7 eum qui in cir cuitu ipsarum aerem hoc ipsum pati.

Argir.

Caliditas autē ab ipsis lumēq̄ ideo fit: qa aer ab illaz motione fricat. Adotus enīz 7 ligna 7 lapides 7 ferrū ignire solet. Adagis igitur p̄sentaneū est rōni id qdē est p̄pinqui us igni: propinquius vō est aer: quale fit 7 in hisce sagittis que ferunt. Nec nāq̄ adeo igniunt̄ vt ipsuz plūbū qdē est in ipsis lique ſcat. Atq̄ cū in ipsis hoc fiat: circūdās etiāz ipsas aer hoc idē patiat̄ necesse est.

Excludit obiectionē qua quidē opinabantur stellas esse de natura ignis argumētātes. Esse calidi 7 lumi nosum videtur esse p̄p̄riū ignis: sed stelle calefaciūt 7 illumināt. ergo videtur q̄ sunt de natura ignis. Et cir ca hoc tria facit. p̄mo soluit hanc obiectionē per quod dā exēplū. scēdo ostendit differētiā exēpli ad propo situm ibi. De quidem ipse 7c. Tertio respōdet tacite qdē ni ibi. In hac maxime 7c. Dicit ergo q̄ calor 7 lumē generat̄ a stellis per quādas contritionez siue confrica

tionē aeris et motu eozū: non p̄pter hoc q̄ sunt ignea. Videmus enim q̄ motus natus est ignire 7 ligna 7 la pides 7 ferrum. vñ de multo magis rōnabile est: q̄ per motū possit igniri corpus qdē est p̄pinquius igni q̄ p̄ dicta corpa: qa eozū que sunt sibi p̄pinquiora. faci lior est trāsmutatio inuicem: aer autē p̄pinquius se hēt ad ignē q̄ corpa p̄dicta. vñ de aer magis pōt igniri ex motū q̄ p̄dicta corpa. Et ponit exēplū de sagittis que cū sunt plūbee: q̄tū ad aliquā s̄ni p̄te: ex vehemētis motus sic calefiūt vt q̄siq̄ liqueſcat plūbū. Et q̄ iste sa gille igniunt̄ ex motū: necesse est q̄ multo magis aer q̄ est in circuitu sagittaz ignitaz. Nec hoc est intelli gendū q̄ calefactio sagittarū sit causa calefactionis ae ris: sicut Simplicius intellexit: sed magis est intelligē dū q̄ calefactio aeris per motū: sit causa calefactionis sagittarū vt exposuit Alexander. A. p̄. enīz vult pro bare per locum a minori q̄ si sagitte calefiunt: necesse est q̄ aer circūstans calefiat qui est propinquior: nature ignis: vt supra dixit: non autem per locū a causa vt in tellerit simplicius. Deinde cum dicit̄.

Culpan da Sim plicij se ten tia.

De qdē ipse incalescunt p̄pter in aere fer ri: q̄ p̄ plagā motus sit ignis. Eozū aut̄ que sunt vniūquodq̄ in sphaera ferf: vt ipsa qdē nō igniant: aerē autē sub circularis corpis spa exntē: necesse est lata illa incalescere.

De igitur ideo calefiunt: q̄ in aere ferun tur: qui quidēz obiectus motione sit ignis. Superoz autēz corpoz vniūquodq̄ fertur in sphaera: vt ipsa quidēz non igniant: sed aer cum subeuntis corpore sphaera sit: ob illius motum necessario calefit.

Argir.

Ondit dñam exēpli inducti ad p̄positū: 7 dicit q̄ ipse sagitte calefiūt: sed hoc non accidit in stellis: q̄ vnaque q̄ stellaz non fert̄ per aerē: sed in p̄p̄ria sphaera separata ab aere. Et ideo ipse stelle nō igniūt̄ nec calefiunt. Lum q̄ sunt lōge ab aere qui ignit̄ per motū. Tū etiā q̄ nō sunt susceptiue pegrine impressionis: sed aer qui existit sub sphaera corpis circularis necesse est q̄ caleſcat p̄ mo tū sphaere celestis. q̄. s. ex ipso motu sphaere celestis mouet̄ non solū ignis: sed etiā aer vsq̄. s. ad istum aerē q̄ infra mōtes cōtinet̄ vt apparet ex motu comataz stellaz (vt dicit in primo metheuroꝝ.) Deinde cum dicit̄.

Lec. 2.

Ex hac maxime cui sol extat iſixus: p̄pter q̄ appropimate ipso 7 oriente 7 super nos existente generat̄ calor. Quod quidem igitur neq̄ ignea sunt. neq̄ in igne ferūt̄: tā tum nobis dictum sit de ipsis.

Et maxime hac in qua sol est iſixus. Quo circa cum propius accidit ac oritur: 7 sup nos est: fit 7 calor. Nec igitur a nobis sint di cta de ipsis quibus patet neq̄ igneas ipsas esse neq̄ in igne ferri.

Argir.

Rūdet tacite obiectioni. si enīz per motū sphaere celestis aer inferior ignit̄: cū sphaera celestis continue moueat: vi detur esse p̄sequēs q̄ semp̄ debeat esse eq̄lis calor in ae re. s. estate 7 hyeme: nocte 7 die: cuius p̄rium videmus. Sed ad hoc ipse rūdet q̄ maxime calor ignit̄ per motū illius sphaere cui sol est iſixus: 7 iō generat̄ calor: p̄ p̄ pinqtatē solis ad nos. Et hoc dupl̄r. vno modo s̄m q̄ per suū ortū ascēdit ad n̄m hemispheriū superius. Alio

Secundus

modo in quibus accedit ad summitate capitum nostrorum: si-
cut enim est maior calor in die quam in nocte: ita etiam est ma-
ior calor in meridie quam in mane. ultimo autem concludit epi-
logando tunc dictum esse de stellis quod neque ipse sunt ignee
natura: neque etiam ferunt in corpore igneo: sed supra speras
ignis in sphericis celestibus. **C** Est autem hic primo dubi-
um: cum Alexander proponat quod ex motu stellarum generetur ca-
lor et lumen: videtur hoc insufficienter manifestare cum non
manifestet de lumine: sed solum de calore. Et ad hoc re-
spondet Alexander quod id quod pertinet ad lumen referatur
ad determinandum ad libitum de aere: cuius secundum dicit lu-
men non est proprium ignis: sed est aliquid commune sibi et supremo
corpore. Sed cum Alexander hic dicat quod virtutes eorum genera-
tur ex contritione aeris: melius est ut dicamus: quod virtutes
Alexander hic manifestat: per hoc quod ostendit ex motu superio-
rum ignium inferiora corpora: in igne autem invenit calor et lu-
men. **C** Sed adhuc dubium est ex qua natura contingat
quod motus habeat virtutem ignem sine calefaciendi. Ad quod
respondet Averrois in suo commento: quod proprius est calidi esse
mobile: et ideo cum aliquid actu movetur fit etiam actu calidum.
C Sed hoc non videtur verum: primo quod movetur non
est proprium calidi sed cuiuslibet corporis naturalis. Na-
ea que movetur motu recto: in suis locis quiescunt: move-
tur autem existentia extra sua loca. corpora autem celestia
movenentur circulariter in suis locis: que neque sunt calida
neque frigida. Secundo quod posterior non est causa prioris: si
ergo movetur sit proprium calidi: magis erit calor a causa
motus quam e converso. **C** Et ideo dicendum est quod (sicut per
bas in 8° phisicorum) motus localis est primus motuum in quibus
libet autem generari: id quod est primum est causa eorum que sunt post
in eodem genere: unde motus localis est causa alterationis
que est prima inter alios motus: et precipue est causa prime
alterationis: que est calefactio. Alteratio autem secundum om-
nes alias qualitates capitur ex alteratione primarum quatuor qua-
litate: inter quas due acriter. scilicet calidum et frigidum: sunt partes
passivis scilicet humido et secco. Calidum autem est primus
frigidus: sicut forma privatione ut patet ex supra dictis:
unde motus localis est virtute motus celestis: qui est purus
localium motuum est causa caloris. **C** Dubitatur autem ulterius
cum sol immediate non tangat aerem neque ignem quod ex motu
solis capitur calor in aere et igne. Non enim media corpora ce-
lestia scilicet sphaera veneris mercurii et lune ex motu so-
lis calefiunt. **C** Ad quod respondet Alexander: quod nihil prohibet
ab aliquo agente aliquid alterari per medium: ita ta-
men quod illud medium non alteretur: sicut piscis qui dicitur stupor:
stupescit manus piscatoris mediante herba: quod tamen non stu-
pescit: recipit tamen aliquam impressionem piscis secundum suum mo-
dum: alio tamen modo quam manus. Ita etiam sol imprimit ali-
quid in corpora celestia media non tamen calefactionem: sed im-
pressio solis pervenit ad corpora inferiora: per modum cale-
factionis secundum eorum conditionem. **C** Sed contra hanc rationem
videtur esse quod Alexander dicit quod calor causatur in aere trito
vel compresso per motum stellarum: hoc autem non est possibile
quod attritio vel compressio a motu solis perveniat ad aerem nisi
si media corpora celestia perant quod est impossibile. **C** Et
ideo Averrois in commento dicit quod totum corpus celeste mo-
vetur motu diurno quasi unum aial totum: motus autem plane-
tarum proprius sunt quasi motus partium aialis. Causatur autem calor
in aere precipue ex motu totius celi: qui est motus diurnus:
unde et Alexander dicit quod approximatur sole et oriente: et
super nos existit: generatur calor: quod quidem fit per motum diurnum.
Manifestum est autem quod corpus alteratur non alterat solum
secundum extremam superficiem qua tangit corpus alteratum: sed et
sua tota profunditate vel grossitate. Et huius signum est quod
corpus tenue: non est ita efficitur ad alterandum sicut corpus
habet profunditatem vel grossitatem supposita identitate natu-

re. Et ita totum celum calefacit non solum sed in infima spera sed
secundum totam grossitatem celi quasi una alteratione. Et ideo altera-
tio sequitur in istis inferioribus: non solum secundum orbem lune qui
mediate pertingit inferiora corpora: sed etiam secundum virtutem stel-
larum: in quibus est magis adunata: et quasi comassata virtus
activa celestis corporis: et precipue secundum virtutem solis: que ex-
cedit corpora alia virtute et magnitudine. Quia igitur totum
celum agit quasi unum corpus secundum motum diurnum: non est intel-
ligendum quod deorsum una sphaera imprimat in aliam sed quod totum
celum una impressione alteret inferiora aerem virtute solis
et aliarum stellarum que nobis appropinquat. **C** Sed etiam
hec ratio non videtur esse sufficiens: ut Simplicius dicit. primo
quod si secundum contritionem vel impressiones aeris ex motu
celestis corporis potest sol causare calor aeris: primo quod
sequitur quod loca que sunt inferiora minus caleficerent: ita
quam magis remota a motu calefaciente: nunc autem vide-
mus primum. Nam in planitie est maior calor quam in monti-
bus. **C** Secundo quod cum sphaera terre se habeat per modum
puncti ad sphaeram solis sol supra terram existens videtur ex om-
ni parte quasi equaliter esse nobis propinquus: et ita non de-
beret esse tanta differentia calefactionis ex sole quanta appa-
ret inter mane et meridiem: et inter hyemem et estatem.
C Tertio quod nulla ratio esset quare minor esset calor in lo-
cis umbratis quam in locis in quibus radius solis pervenit.
Et eisdem rationibus probatur quod sol non calefacit quasi ignee
nature exis. Et ideo Simplicius dicit: quod a solis corpore
egreduntur radii: quos dicit esse corporales: et per cele-
stia corpora que sunt infra solem que sunt in aethere sine phisicis
conditionibus penetrare potest: per aerem autem penetrat per aeris po-
ros: sed a corporibus solidis. terra et aqua reflectunt ad
equeles angulos: quod ut probant perspicuum: omnia refle-
xio fit ad equales angulos. Quando ergo radius sola-
ris percutit terram dyametraliter radius reflectitur in seipsum
et sic fit maxima inspissatio: que causatur maximum calorem:
et hoc quod sol est directe super summitatem capitum ipsorum: quod
tamen autem sol est magis distans: tamen generatur minor calor:
et inde est quod in hyeme et apud orientem solis vel occasum fit
minor calor in aere: quod radius solares percutiunt terram sed
radios magis obtusos. unde radius influxus magis distans
a radiis post obiectis: et per hoc Alexander signanter non sim-
pliciter dicit quod sole magis appropinquante generatur
maior calor: sed addidit oriente: et super nos existente:
ut intelligatur approximatio per respectum ad summitatem ca-
pitum nostrorum. non autem secundum quantitatem linearum a sole ad
nos ductarum: quod sere ex omni parte sunt equeles. Et si qui-
dem intelligatur Simplicius in his verbis radios esse cor-
pora constringentia aerem: et inspissantia: et per hunc mo-
dum calefacientia: expresse falsus dicit: probatur enim Alexander
in 2° de anima quod radius neque est corpus neque defusus
corpus alicuius. si vero dicatur esse corporales: quod ad modum
corporum se habent: in quibus tamen directe perveniunt et reflectuntur a
corpore spisso: quod radius penetrare non potest: sic verum dicit.
Tales enim reflexiones per contritionem corporum: non
solum competunt corporibus sed etiam qualitatibus: nam et calor re-
flectitur cum invenit obstaculum: et similiter huiusmodi.
C Si quis autem diligenter consideret omnia que dicta sunt
aliquam va suum. dicit enim Alexander quod a stellis generatur et ca-
lor et lumen trito aere ab illorum latitudine: quod non videtur sic in-
telligendum quod calor et lumen generentur per aeris con-
tritionem ex motu celestium corporum. Non enim agitur hic
de lumine ignis generati ex motu: ut prius dicebatur:
sed de lumine quod causatur ab his stellis in quantum
sunt entia lucida in actu. Duplex est ergo causa caloris
ex corporibus celestibus in his inferioribus generati.
una quidem causa est motus: alia causa est lumen. Quare
ante motus est calefactionis supra dictum est. Non est

Dubita-
tio.

Alia quod
videtur h3
motus quod
calefacit
at.

Impu-
gnatur
averro/
io.

Lec. 14
ter. c. 37

Dubita-
tio.

Alexan-
drinisio

Aver-
solutio.

Lec. 14
ter. c. 39

aut intelligendū q̄ mutua cōtritio vel confricatio cor-
poris celestis 7 aeris sit cā calor is sed solus motus aeris
ex superiori motu celestis corporis causatus: mouet autem
aer superior 7 similiter ignis fm motū diurnū celi toti-
us fm v̄tutē solis 7 oīum stellarum vt Auerrois dicit:
¶ Scōda autē cā calefactionis corporū inferiorū ab astris
7 p̄cipue a sole est lumē: q̄s quidē habet virtutē calefa-
ciendi in q̄tū est qualitas actiū fmī alterantis. s. celi: 7
directe causat qualitatē primā inferiorū corporū que est
calor. Et q̄ hec qualitas. s. lumē magis abundat in so-
le ide est q̄ est maxime potēs ad calefaciēdū. Reliqua
autē celestium corporū: in quātum participāt de lumine:
que est vniuersalis v̄tuo actiua celestium corporū h̄nt vir-
tutē calefaciēdi in tantū: q̄ etiā lumē in lumē est calefacti-
uū s̄z id q̄ philosophus dicit in libro de partibus ani-
malium: q̄ noctes plenilunij sunt calidiores: vnde quidā
piscēs mouent ad superficiem aque. Quā autem quedā
astra dicantur ifrigidare: vel humectare: Auerrois in cō-
mēto dicit hoc non esse per se: sed in q̄tū agunt calo-
rē p̄portionatū vnde reprehēdit Auicēnā: qui dicit q̄
stelle faciunt infrigidationē 7 calefactionē. ¶ Sed in
hoc non recte dicit Auerrois. Illud enim videt esse per
accidēs: q̄s nō per se p̄ducit ab agente. Corpora enim ce-
lestia sunt actiua respectu eorū que sunt hic. Si igit nō
per se agerent frigiditatem 7 humiditatem 7 alia huius-
modi: sequerent: q̄ ista essent p̄ accēs in vniuerso. ¶ Tūc
cū oēs forme subales inferiorū corporū sunt ex v̄tute ce-
lestium corporū: oīs est q̄ ex eorū v̄tute sunt et q̄litates p̄se-
quētes spēs seu formas elemētōz: que sunt calidū fri-
gidū humidū 7 siccū: 7 alia huiusmodi. Dicendū est er-
go q̄ oīa corpora celestia fm cōm v̄tutē luminis h̄nt
calefacere: sed fm alias proprias v̄tutes singulis corpo-
ribus attributas habēt: non solum calefacere 7 infrigida-
re: sed etiā oēs alios effectus corporales efficere in istis
inferioribus. Et fm influentiā luminis 7 harum virtu-
tum: verūm est q̄ Alexander dicit media corpora cele-
stia recipere impressiōem solis alio modo q̄ corpora
inferiora. ¶ Est igitur cōsiderandū q̄ fm q̄ calor cau-
satur in inferioribus corporibus ex motu astroz 7 to-
tius celi: corpora propinquiora celo. s. ignis: 7 superior
aeris pars que circūferuntur fm motum celi sunt cali-
diora: fm autem q̄ ex lumine stellarū causatur calor:
sunt calidiora ea que sunt infima: q̄ in superioribus re-
flexiones radioz magis disperguntur. Et inde est etiā
q̄ circa terram plures species rerū generantur ex virtute
radioz solis: 7 stellarū que per reflexionem circa ter-
ram multiplicantur. ¶ Mouet autē questio nē Alexan-
der si corpora celestia suo motu cōterūt aerē: videt se-
qui q̄ sunt tangibilia: 7 videt sequi q̄ sunt calida 7 frigi-
da: hec enim sunt primetangibiles qualitates (vt dicitur
in scō de generatione.) ¶ Sed ad hoc de facili p̄-
rūso per id q̄ p̄s dicit in primo de generatione q̄ il-
la que sunt nata agere 7 pati adinmicem: 7 alium quali-
tates sunt calidū 7 frigidū: corpora autē celestia agūt
7 non patiuntur. Unde tangunt 7 non tangūtur: vnde
in corporibus celestibus non sunt qualitates tangibi-
les per modum quo sunt in inferioribus corporibus:
sed per modū eminentiores sicut in causa actiua: nō est
enim ibi calidū vel frigidū humidū vel siccū: sed vir-
tus que est horū causatiua: similiter non est ibi grane
7 leue: sed loco horū est ibi aptitudo ad motum circula-
rem. Rarum autem 7 densius inuenit in corporibus ce-
lestibus s̄z q̄ astra sunt spissiora: 7 magis commassata
q̄ spere eorū non tamen fm differētiā contrarietatis:
sed solum fm additionem 7 diminutionem virtutis: 7
fm maiorem 7 minorem congregationem partium.

Auerro
is impu-
gnat aui-
cē.
Cōfutat
Auerro.

Nota B
dilutio-
nes pul-
chri pro-
blematj

Alexan-
dri dubi-
tatio.

Lec. 2.
ter. c. 6
Lec. 19.
ter. c. 6
43.

¶ Quoniam autē videntur 7 astra trās-
lata 7 totū celū necessarium: aut ge-
scētibz vtriusq̄ fieri translatio-
nem: aut motis: aut hoc quidē ge-
scēte hoc autem moto:

ter. cō.
43
Argir.

¶ Cū autē 7 stelle trāsferri videāt 7 totū celū
aut vtriusq̄ gescētibz aut vtriusq̄ subeūtibz:
motū: aut altero gescēte altero sub eūte mo-
tū hinc fieri mutationē necē est. ¶ Cō. xj.

¶ Postq̄ p̄s ostendit qualis sit nā stellarum: hic de
terminat de motu earū 7 primo, ostendit q̄
liter stelle moueāt. scō ostendit vtrū ex eorū motū sonus
causetur ibi. Manifestum autē ex his rē. ¶ Circa p̄mū
ostēdit stellas nō per se moueri: sed deferri eas motu or-
biū tribus rōnibus: quaz prima sumit per cōparatio-
nem stellaz ad orbēs: in qua quidē ratione vniū p̄sup-
ponit ex eo q̄ apparet fm sensum: videmus enim totū
celū 7 stellas moueri. Necessē est autē hoc contingere tri-
bus modis. vno quidez modo: ita q̄ vtrūq̄ quiescat. s.
7 stella 7 orbis. Alio quidez modo: ita q̄ vtrūq̄ moueāt.
7 vero modo ita q̄ vnum quiescat 7 alterum moueāt.
hac autē diuisione posita: p̄sequit tria mēbra supra di-
cta. Et primo sequitur p̄mū cum dicit.

Argir.

¶ Atraq̄ qdē igit quiescere ipossibile quie-
scēte 7 terra. Neq̄ enīz vūq̄ fierēt que vidē-
tur. Terram autem supponatur quiescere.

ter. cō.
44

¶ Relinquitur autem aut vtrāq̄ moueri:
aut hoc quidē moueri: hoc autēz quiescere.

Argir.

¶ Ambo igit gescere terra gescēte ipossibi-
le est. Nō enīz fierēt que vidēt: at supponat
terraz quiescere. Restat igit ambo moueri:
aut alterum quiescere altez motu cieri.

¶ Circa qdē dicit q̄ impole est dicere q̄ vtrūq̄ gescat. s.
stella 7 orbis: si supponat q̄ etiā terra gescat. Nō enim
posset saluari apparēs motus stellarū: si 7 stelle q̄ vidēt
moueri gescerēt: 7 orbēs q̄ vident moueri. Quā etiā mo-
tus appareat: causat ex motu visibilis vel ex motu vidē-
tis. 7 id qdā ponēt stellas: 7 totū celū quiescere: posue-
rūt terrā in q̄ nos habitamus moueri ab occidēte circa
polos equoxtiales q̄libet die semel. 7 ita p̄ motū n̄z v̄
nobis q̄ stelle in p̄mū moueāt. qd qdē d̄z posuisse. ¶ Ra-
clit p̄ticus: 7 Aristarcus. supponit autē Apx. ad p̄s
q̄ terra gescat qd postmodū p̄babit. Un̄ relinq̄ remo-
to p̄ mēbro: q̄ ponēbat celū 7 stellas gescē: altez duoz
mēbroz v̄ficari. s. vel q̄ vtrūq̄ moueāt. s. stella 7 orbis:
vel q̄ vniū eorū moueāt: 7 altez gescat. Deinde cū dicit.

¶ Siquidē igit ambo mouebunt: irrōnabi-
le easdē velocitates astroz esse 7 circuloz:
vniū quodq̄ enīz eque velox erit circulo fm
quē ferēt: videt enīz simul circulis cōstantia
itez in idē: accidit igit simul astrūq̄ pertrā-
fuisse circulū: 7 circulū allatū esse eaq̄ ipsi-
latiōe pertrāseuntē eā que ipsius p̄feriam.

Argir.

¶ Si igitur ambo mouebunt: rōne p̄fecto
vacat easdē stellarū aut circuloz esse celerita-
tes. Anaq̄q̄ enīz eā celeris erit: atq̄ circu-
lus in quo ferēt. Simul enīz cū circulis i idē

Secundus

redire videt: accidit igitur simul stellam circulum transiisse: et circulum latorem suam egisse: suamque circumferentiam transiisse.

Construitur aliter: modo enim. s. q. t. a stella q. orbis mouetur: et dicitur q. si ambo mouentur. videtur sequi quoddam quod est irrationabile. s. q. sit eadem velocitas stelle et circuli deferentis ipsarum: si enim utriusque mouetur: oportet dicere q. velocitas vniuersi cuius stelle sit equalis velocitati circuli in quo fertur. Appareret enim stelle simul cum circulo redeuntes iterum in idem a quo inceperat moueri: et hoc quidem manifeste apparet si loquatur de stellis fixis: que sunt in sphaera octaua. nam omnes huius stelle simul cum tota sphaera videntur vno motu moueri: ita q. stella que est in circulo equotiali: qui est circulus maximus diuidens sphaeram per medium in eodem tempore circuit totum circulum suum magnitudinem: in quo tempore alia stella que est in minori circulo: versus alterum polum: circuit circulum suum peritum. Et sic cum illud sit velocius quod in eodem tempore mouetur per maiorem spatium (vt patet in 6. phys.) sequitur q. stella quod est in maiori circulo: tanto sit velocius motus. Et sicut quod est in maiori circulo: tanto motus eius erit velocior. Et potest etiam intelligi vt Alexander dicit adaptando ad circulos planetarum. Nam sicut quod mouentur motu diurno: simul reuoluntur cum sphaera: nisi in quibus per motum proprios planete in suis circulis per aliquod spatium retrocedunt. Et quod circulus superioris planete est maior: sequitur q. superior planeta sit velocior: quantum ad motum diurnum: qui eodem tempore per maiorem circulum reuoluntur. Sic igitur tam in stellis fixis quam in planetis: aliquando accidit q. sit stella transiit totum circulum: et q. circulus est motus per motum praesentem do. per praesentem i. circumferentiam: quod quod intelligitur in quantum ad aliquid punctum signatum in circulo redit ad praesentem statum. Sic igitur omnino q. accidat ex dicta positione eadem esse velocitates astroz: et circuloz ostendit hoc esse irrationabile vt supponerat. Deinde cum dicit.

Non est autem rationabile: eadem rationem habere velocitates astroz et magnitudines circuloz. Circulos quod est enim nihil inconueniens: sed necessarium analogice habere velocitates magnitudinibus. Astroz autem vniuersum quod quod in his non valde rationabile: si enim ex necessitate maiori circulo latius velocius erit: palam quod et si transponantur astra in eos qui inuicem circulos. Hoc quod est velocius: hoc autem tardius. Sic autem non vniuersum habebunt proprium motum: sed ferentur vniuersum a circulis sine a casu contingit.

Namque sic rationabile vt in omnibus simul: vt circulus quidem sit maior: et latius velocior eius quod in ipso astra: vniuersum quod est enim aut duo huiusmodi habere nihil inconueniens: oia autem similia fictione assimilantur. Simul autem et non est in his que natura quod vt contingit neque vbi quod in omnibus existens quod a fortuna.

Non est autem sententia rationi celeritates stellarum et magnitudines circuloz eandem rationem habere. Circulos enim non est absurdum: sed necessarium celeritates habere rationem subeuntes eadem: quam et magnitudines subeunt. Stellarum autem earum quod que sunt in istis nullo modo con-

sententia est rationi: nam si necessario ea celerior erit que per maiorem circulum fertur: patet si circulos stelle suos mutabunt: alia celerior: alia tardior erit: hoc autem modo motionem propriam non habere: sed ab ipsis orbibus ferri videtur: sin casu accidit. Namque hoc pacto consonum est rationi: vt in omnibus simul et circulus sit maior: et latius stelle que est in ipso celerior. Nam enim vel duas hoc modo sese habere non est absurdum. Vniuersum vero simili modo sese habere figmento est simile. Et in superioribus in his que sunt natura non est id quod sit casu: neque id quod vbi que et in omnibus est proficiscitur a fortuna.

Et primo quod proponit q. non est rationabile q. sit eadem velocitas astroz et magnitudinis circuloz: vt. si tanto aliquid astra sit velocius quanto mouetur in maiori circulo. scilicet autem ostendit non esse inconueniens habere dicere circa ipsos circulos: imo magis vniuersum necessarium q. eorum velocitates: analogice. i. proportionabiliter se habeant ad eorum magnitudines: quod ita videtur in omnibus eorum per vniuersum: quod quod aliquid fuerit maius: tanto velocius mouetur motu proprio. Et sic si non est rationabile: q. velocitas stellarum proportionem magnitudini circuloz. Est autem rationabile q. velocitas circuloz proportionem magnitudini proprie: quod est irrationabile esse equales velocitates astroz et circuloz. Quod autem non sit rationabile q. motus cuiuslibet stelle proportionem in velocitate magnitudini sui circuli. sic ostendit. Quia autem contingere: ex necessitate naturali aut a casu. si autem contingat ex naturali necessitate q. stella sit velocior: que mouetur in maiori circulo: sequitur q. sit transponantur stelle in alios circulos: vt. si stella que prius erat in maiori circulo. postea ponatur in minori: sequitur q. stella que prius erat tardior: sit velocior: et e contrario. Et ita videbitur q. stelle non habebunt proprium motum: sed mouebuntur a circulis: et ex quo stella non conseruat velocitatem aliquam propriam in suo motu: sed velocitas eius consequitur solam magnitudinem circuli. Si autem dicatur q. hoc contingit a casu q. stella que est in maiori circulo velocius moueatur: hoc improbat dupliciter. primo quidem quod si hoc esset a casu non esset rationabile in omnibus circulis et stellis hoc inueniri. simul esse maiorem circuli magnitudinem et maiorem velocitatem motus stelle. Quod enim hoc contingeret in vno vel in duobus: non videretur esse inconueniens: sed q. hoc contingat in omnibus: et a casu: videtur esse quoddam fictitium. Ea enim que sunt a casu non eodem modo se habent in omnibus aut in pluribus: sed in paucioribus. Secundo ostendit q. hoc non possit esse a casu per hoc q. casus non contingit in his que sunt a natura: sed ea que casualiter sunt: sunt preter naturam ordinem. Unde ea que a casu vel fortuna fiunt non similiter se habent in omnibus: sicut ea que sunt a natura. Contingit in motibus celestium corporum nihil sit preter naturam vt supra habitum est: non potest esse: q. hoc quod dicitur est a casu accidat. Et ita patet non esse verum q. simul circulus et stella moueatur et equali velocitate. Potest etiam ad hoc improbandum alia ratio induci: quia vt Alexander dicit: sequeretur q. alter motum esset superfluum: quod non contingit in his que sunt a natura. Deinde cum dicit.

Sed adhuc iterum siquidem circuli manent astra autem mouentur: eadem et similiter erunt

Lec. 3.
T.C. 13

T.C. 45

Argir.

T.C. 46

irrationabilia. Accidet enim velocius moueri que extra: z velocitates esse secundum magnitudines circuloꝝ.

Argir. **C**At ūo si orbes quiescāt: stelle autē moueātur eadē absurda z similitur erunt. Eueniet enim celerius eas moueri que sunt extra z celeritates per orbium magnitudines esse.

Congruit de tertio mēbro: z p̄ dicit q̄ nō est pole q̄ stella moueat: z circuli q̄scat. z dicit: q̄ si dicat circulos moueri eodē situ: z stellas moueri: sequēt eadē irrationabilia q̄ z p̄us. Accidet enim q̄ stella veloci⁹ moueat q̄ est ex: z sic h̄ referam⁹ ad stellas fixas: dicit stella esse ex q̄ ē ex polos p̄pingoꝝ equoꝝ. si autē referam⁹ ad planetas: dicit eē ex stella: q̄ est in circulo p̄tinēti: p̄tētuz enim est infra cōtinēs. vtrōq̄q̄ enim mō circulus q̄ est ex ē maior: z ita sequitur q̄ velocitates stellaz sunt proportionabiles magnitudinū circuloꝝ. Secūdo cū dicit.

Cuomā quidē igitur neq̄ vtraq̄ moueri rationabile: neq̄ astrū solū: relinquitur circulos quidem moueri: astra autē quiescere z fixa circulis ferri. Solū enim vtiq̄ sic nullū irrationabile accidit: celeriorē enim eē maioris circuli velocitatē rationabile eorū que circa idē cētrū collocatoꝝ: sicut enim ī alijs mai⁹ corp⁹ veloci⁹ ferē propria latitōe: sic z ī circularib⁹: maior enim ablatoꝝ ab his que ex cētro maioris circuli decisio. **C**ztaq̄ rōnabiliter in equali tpe maior circūferē circulus: z nō diuelli celuz p̄ hoc accidit. Et q̄ ostēsum est continuum ens totum.

r.c.47

Argir. **C**ū igitur neq̄ vtraq̄ neq̄ stellā solū moueri cōsentaneū sit rōni: restat orbes quidē moueri: stellas ūo quiescere z fixas in ip̄is orbibus ferri: hoc enim modo dūtaxat nihil accidit: quod rationis fines egrediatur. Et velocitatem enim orbis maioris celeriorēz esse cōsentaneū est rōni circa idē centruz in orbibus stellis infixis. At enim ī ceteris maius corpus celerius latitōe propria fertur: sic z orbibus ip̄is. Pars enim orbis maioris maior est h̄sce partibus que auferuntur ab eo plano quod per centrum extenditur. Quare congrue equali tempore maior orbis circumferetur z celum accidit non diuelli z propter hoc ipsum z quia demonstratum est totum ipsam continuum esse.

Confirmat vltimū mēbrū diuisionis dicens: q̄ q̄ neq̄ rōnabile est q̄ vtrūq̄. s. tā stella q̄ circulus moueat neq̄ etiā rōnabile est q̄ solū stella moueat relinquit q̄ circuli. i. i. spe moueat: s. altera s. se qdē q̄scat: q̄ nō p̄ se mota: sed mouet ad motū spaz: q̄bus sunt infixe. nō sicut alteri⁹ nāe exites: sic clau⁹ ferre⁹ ifigū rote lignee: s. sic eiusdē nāe exites: ac si stella sit nobilior p̄ spe in q̄ cōgregat lumē z virtus actina: z h̄ qdē rōnabile est dicitur: q̄ b̄ posito nihil irrationabile sequit. p̄mo enim nō est irrationabile q̄ sit maior velocitas maioris circuli: si inter cir-

culos tñ collocatos circa idē cētrū s. p̄p̄ie accipiat: oꝝ h̄ referri ad diuersos circulos planetaz: q̄ s. intentionē **A**z. oēs sunt circa idē cētrū qdē est terra. Nō enim astrologi sui tps̄ ponebāt ecētricos neq̄ epiciclos. Nō autē poterit h̄ referri ad diuersos motus: q̄ describūt stelle fixe in suo motu. Nō enim oīs eorū circuloꝝ est idē cētrus. Sed si ad stellas fixas referre velimus oportet q̄ hic noie centri: polus significet: eo q̄ sicut se habet cētrū ad circuli in superficie plana: ita se h̄t aliquatū polus ad circuli in superficie spherica. Cū autē in eadē spa designatur diuersi circuli circa eorū centros: tāto aliq̄ circulus est minor: z tardioris motus: quāto est polo propinquior: sicut z iter circulos adiutē positos: tāto aliq̄ circulus est minor: z tardior: quāto est p̄pingoꝝ cētro. Cū cētrū z polus sunt indiuisibilia z paucissimū mobilia: imo autē hoc dixit esse rōnabile: q̄ z in alijs corpibus q̄ mouent motū recto: quāto aliq̄ corp⁹ ē maius: tāto velocius mouet deorsum. **C**ōtrario autē se h̄t in motu violētō: in quo corp⁹: quāto est mai⁹: tanto tardius mouet: vñ z in corp⁹: que mouēt motū circulari: cū mot⁹ eorū sit regularis rōnabile est: q̄ quāto circulus fuerit maior: tāto velocius moueat. Et q̄ mot⁹ maioris circuli sit veloci⁹: p̄ ex h̄ q̄ si a cētro ducatur due linee recte per oēs circulos vsq̄ ad sup̄emū: portio illa que abscindit ab his duab⁹ lineis: erit maior in circulo maioris: z minor in minori. Et eadē rō, est si ducantur due linee circulares a polo p̄ oēs circulos vsq̄ ad maximū eorū. Cū ergo vna dictaz duaz lineaz circulariū tota simul perueniat ad locū in quo erat alia: manifestū est q̄ in maiori circulo pertransibit maiorē portionē in eodē tpe: z hoc est velocius moueri. s. 6. p̄p̄si. **Lec. 3. T.c. 13.** p̄trālire maius spatium in equali tpe. Sic ergo rōnabile erit q̄ maior circulus p̄trāseat mai⁹ spatium in eqli tpe: z ita mot⁹ erit veloci⁹. **C**Secūdo autē nō accidit hoc icōueniēs: q̄ celū diuelli. i. scindat qdē oportebit dicere si stelle mouentur z orbes quiescāt: z p̄cipue q̄ oēs sunt est q̄ totū celū est p̄tinuū: ita q̄ inferiora spatia agit superiorē s. totū. Si igit orbes q̄scēt z stelle mouerent: si qdē stelle essēt p̄fundate in corp⁹: s. p̄p̄az: sequeret q̄ suo motu diuellerēt siue diriperēt ipsā spaz subaz. Si autē mouerent in superficie spe superioris: oporteret q̄ vel inferiora spaz scinderēt a motū stelle: vel q̄ esset aliq̄ spatium mediū inter duas spaz fin quātitatē stelle: z hoc spatium oporteret vel esse vacuū vel esse pleniū aliquo corp⁹: passibili qdē diriperet ad modū aeris vel aque per motū corp⁹: s. trāseūti. Vtrūq̄ autē horū est impossibile. Sed hec oīa incōuenientia euitant si ponamus stellas nō moueri per se: sed solū per motū orbū. Hec autē expositio q̄ dicitur est cōuenit tā quātū ad stellas fixas q̄ etiā quātū ad planetas. **C**Pōt autē aliter exponi s̄m q̄ referēt solum ad stellas fixas: q̄ enim p̄bau erat q̄ motus maioris circuli est veloci⁹: per quātitatē portionū intersectarū a duabus lineis procedētibus a centro vel a polo: p̄bat hoc itez alia rōne: q̄ n̄ si maior circulus in spha stella rū fixaz velocius moueret: sequeret q̄ spha stellaz tota nō esset continua sed diuelleret per partes cum stella que est in minori circulo: si haberet motum eque velocem: oporteret q̄ in minori tempore suum circuli perageret: hoc enim est de ratione eque velocis q̄ in minori tempore minus spatium pertransit.

Huc autē qm̄ spherica s̄ astra que admodū z alij dicūt z nobis cōcessuz dicere ex illo corp⁹ generatib⁹. **S**pherici autē duo sūt per se: voluta-

T.c.42

Secundus

tio & circūgiratio: si motus quidē igit. mouent astra per seipsa: altero vtiq; mouebuntur hor; s; neutro vident. Circūgirata quidē enī vtiq; manerēt in eodē: & nō trāsferrētur qd̄ & videt: & oēs dicūt. Adhuc autē oīa quidē rōnabile eodem motu moneri: solus autē videt astroꝝ sol hoc opari oriens & occidēs: & iste nō ppter ipsū: sed pp elōgationē nostri visus. visus enī distās longe nutat ppter infirmitatē: que cā forte & eius quod est scintillare videri stellas fixas: planetas autē non scintillare. Planete quidē enī pꝛope sunt. Quare potēs existēs ad ipsos pertingit visus: ad manētes autē tremat pp longitudinē porrectus lōge valde. Tremor at ipsi astra facit videri eē motū. Nihil enī distat moueri visus: aut qd̄ videt. Sed adhuc q; neq; voluāt astra manifestū: quod enī voluit: verū necesse est. Lune autē semp̄ parēs est: qd̄ vocat̄ facies. Itaq; quoniam mota qdē per seipsa pꝛiis moueri motib; rōnabile. His autē nō videntur mota: palaz quia non vtiq; mouebuntur per seipsa.

Preterea cū stelle sint rotūde quēadmodū & ceteri dicūt: & nos etiā & nris cōsonū sententijs dicim; ex illo corpe ipsas generātes rotūdiq; ipsi due sint per se motiōes voluntio: & cōuersio. Si stelle per se mouent harū altera motione mouētur: at neutra moueri vident. Si versarent enī eodē in loco sane manerēt locūve nō mutarent. Vidētur autē locū mutare ac oēs dicunt. Preterea oēs quidē cōsentaneū est rōni eodē motu cieri. Sol autē stellarū solus hoc facere videt cum orit atq; occidit: & hic non per se: sed ob nostri sensus remotionē. Visus enī lōge sese extendēs versat ob ibecillitatē: qui quidē fortasse cā est: & vt stelle qdē fixe micare: vagantes autē nō micare vident. Vage nāq; stelle sunt pꝛe quare visus sui cōpos ad ipsas accedit. Ad fixas autē lōge valde sese extendēs ob lōgitudinē tremat. Tremor autē ipsi facit vt hec motio stelle ipsius eē videatur. nihil enī interest visus an id qd̄ cernit moueat. **A**t vō nec volui stellas pꝛpicuū eē videtur. Ad enī qd̄ voluit verset necesse est. at id lune qd̄ facies nūcupat sepe videt. Quare cū cōsonū sit ratiōi stellas hisce motibus qd̄ ad ipsas sūt acōmodati moueri si p se moueant: his at moueri nō videat: patet ipsas p se non moueri. Lectio. xij.

Premissa pma rōne ad ostēdēdū qd̄ astra mouentur p motū circūloꝝ que sumebat ex cōparatione stellarū ad circūlos seu orbēs. hic ponit rōne scōdas q̄ sumit ex figura stellarū q̄ talis est. Stelle sūt spice figure: vñ si mouerent: oportet eas moueri motū q̄ est pꝛi corꝛpꝛico: q̄ est duplex. s. voluntatio & circūgiratio. Nentro autē istoz duoz motū stelle mouētur: ergo nō mouētur fm seipsas: sed hoc qd̄ apparet motū eaz est q; mouentur fm motū circūlarē. Pꝛimo ergo pponit stellas esse spice figure: qd̄ qdē manifestat dupl. Cno: q; oēs aliq̄ ita dist stellas eē spericas: & ita b̄ est tanq; pbabile accipiēdū. Alio: s; rōne: q̄ sumitur ex pꝛeterminatis. dcm̄ est enī q; stelle sūt facte ex nā celestiu corꝛpꝛoz. vñ oz pꝛiteri q; hēant eādē figuram quā hz celi. Qñs est aut supꝛa celi cē spice figure: vñ opz stellas spice figure esse: deinde ostēdit dīas motūz circulariū q̄ sūt pꝛi spici corꝛpꝛis: & dicit q; duo sūt mot; spici corꝛpꝛis q̄ neniūt ei pꝛ se. s. fm rōne pꝛi figure. s. reuolutio & circūgiratio. Differūt at bi duo motūz fm dīuersitatē axis & poloꝝ sup quos intelligitur corꝛpꝛi moueri. & hoc pꝛ cōparationē ad nos. Si enī intelligat corꝛpꝛis stelle moueri sup duos polos: quorū vnus sit in superficie que est vsus nos: & alius in superficie oppo: ita q; intelligamus axem esse lineam transeūtē pꝛ pꝛfunditatē stelle: sic stella mouet motū circūgirationis cōseruans eandē superficiē versus nos ad modū quo mouetur mola molēdini. Si vō intelligat corꝛpꝛis stelle moueri sup duos polos: quoz vterq; accipit in quicūq; pte qua iungit corꝛpꝛi spicū in suo motū nō semp̄ s̄uabit eādē superficiē vsus nos: & erit motus voluntatiōis. Quia igit istī duo motūz sūt pꝛi corꝛpꝛis spici: opz si stelle mouent p seipsas q; altero hor; motūz moueant: deinde ostēdit q; nentro hor; motūz cansetur mot; q; in eis vñ. & p ostēdit q; mot; q̄ in stellis vñ: non sit mot; circūgiratiōis: & b̄ idē pbat dupl. Pꝛimo qdē: q; si corꝛpꝛi stellarū moueret motū circūgiratiōis: oportet q; quibet pte stelle mutarent loca sua tū tota stella maneret in eodē loco fm sbctū: dīuersificato solū flz rōne: (sicut pꝛ ex his que pbatur in. 6. physi.) Talis est dispositio mot; spici: eo q; est circa cētrū & polos qui non mouent: s; hoc nō possumus dicere in stellis q; pꝛi hui; appet sensu. vident enī quicūq; stellas in oriente quicūq; in occidēte: sumit etiā b̄ ab oib; dī q; spe & stelle nō semper manēt in eodē loco: s; de vno loco trāsferrunt in alium. nō ergo mot; q; appet in eis est mot; circūgiratiōis. Alio mō ostēdit idē q; si mot; circūgiratiōis neniuret stellis rōnabile eēt q; eō tali motū mouerent: eo q; oēs sūt vñ nāe. s. de nā celestis corꝛpꝛis vt. s. ostēdit est: sed talis mot; nō appet in oibus stellis: sed solū in sole: nec etiā in quicūq; pte celi sit: s; solū qñ orit: & qñ occidit: & b̄ ipm nō accidit pp ipz solē q; circūgīret: s; pp elōgationē visus nri a sole. visus enī nri q; lōge distat a sole nutat. i. tremat pp infirmitatē suā in q; nri superuicū a superexcellētī claritate solis. Et ista et forte est cā q; stelle fixe vident scintillare pp maximā distātiā eaz a nobis: eo q; sūt in spa octana. planete autē nō vidēt scintillare: pp b̄ q; sūt pꝛingores nobis. Et id visus nri potēs est in suo vigore pꝛingere ad ipsos: sed respiciēs ad stellas manētes. i. fixas visus nri tremat qñ porrect; valde in longinquitū pp elōgationēz illaz stellarū a nobis. Tremor autē qui accidit in visu nostros facit videri q; astra moueat vel fm scintillationē: sicut stella fixa: vel etiā s; circūgiratiōē sicut sol eo q; nihil differt quātū ad hoc q; aliqd̄ videat moueri: vtrū moueat visus: vel res que vñ sicut pꝛ de illis q̄ nantigant circūlatoꝝ: q; q; ipsi sūt in motu: vñ eis q; mōtes & terre moueātur.

Que nā sit cā scintillationis in astris.

L. c. 49

lec. 11. ter. cō. 85.

Uisio, si sit extra mittendo Lec. 5.

Est autem circa ea quae hic dicuntur considerandum quod philosophus dicit hic quod visus non tremittit per rectum longe valde respiciens ad stellas fixas: non quod visus fiat extra mittendo quod improbat in libro de sensu et sensato: sed quod in huiusmodi eadem ratio est siue visus fiat extra mittendo siue intus suscipiendo. Conatur enim visus ad videndum rem a remotis non solum si oporteat eum radium visualem emittere usque ad corpus distans: sed etiam si oporteat eum suscipere speciem a corpore distante prouenientem quod corporis distantis debilius est impressio: et ideo difficilius est eam sentire: utitur autem modo loquendi ac si visus fiat extra mittendo: quod mathematici ita utuntur in suis demonstrationibus: et plures homines ita loquuntur. Nominibus autem utendum est ut plures: sicut ipse dicit in Secundo thopicorum.

Tertium considerandum est quod stellas quasdam vocat fixas vel manentes: non quod omnino non moueantur secundum motum suae spei: sicut et planetae qui dicuntur erratici: sed quod semper a se invicem conseruant eandem distantiam et elongationem: quod de planetis non accidit. Tertium quod dicit planetas non scintillare sicut Simplicius dicit intelligendum est ut in pluribus. Nam mercurius scintillat: unde et in greco nominatur stibon a scintillatio: sol etiam et scintillat et circūgirari videtur: sed scintillatio quod dem videtur esse ex eo: quod visus non potest perfecte apprehendere rem visam: quod quidem in stellis fixis accidit propter earum distantiam in sole autem propter excellentiam claritatis. Circūgiratio autem videtur ex eo quod res visa potest esse ad alterandum visum intantum quod circūuoluto spiritu visibili: videatur ipse sol circūuolui. Et inde est quod maxime videtur circūgirari in ortu: et hoc quod visus non ster magis potest desigi in ipsum: quod non tanta virtus est claritatis eius propter vapores terrenos: cum autem eleuatus fuerit propter excellentiam claritatis non potest oculus intantum desigi in ipsum quod sufficiat ad apparentiam: circūuoluitio: sed eum videt scintillare. Alexander autem dicit quod ideo sol in ortu et occasu videtur circūgirari: quod sentit duplex motus eius. scilicet diurnus: et motus proprius ex comparatione ad quietem terre: sed hoc non est credibile quod motus solis precipue quod mouet motum proprio possit in tam breui spatio percipi: cum vix etiam in multis diebus sentiat. Ari. etiam dicit in littera quod ista circūgiratio apparet non proprie ipsum: sed propter elongationem visus nostri. Et est sciendum quod plato posuit stellas propter hoc quod mouentur motu orbium. moueri motu circūgirationis: quod quidem Simplicius nititur ostendere esse verum multipliciter. primo quod cum stelle sunt corpora naturalia oportet quod habeant aliquem motum naturalem: et quod sunt de terra celis: quod secundum seipsas moueantur motu circulari quod est circūgiratio. Secundo quod stelle secundum plures sunt corpora aiata: et ita oportet quod per se moueantur. Et quibus sunt quod a modo partes orbium. habent tamen secundum seipsas propriam integritatem et circūgirationem. Tertio quod cum figura spherica sit aptissima ad motum circularē: sicut est ineptissima ad alios motus. videtur quod stelle moueantur circulariter motu circūgirationis secundum seipsas: et secundum hoc plato posuit quod stelle fixe mouentur duobus motibus. scilicet motu circūgirationis secundum seipsas: et motu orbis: quod videtur moueri secundum ipsum tribus motibus. scilicet motu circūgirationis: et motu proprio orbis: et motu supremi orbis: qui est motus diurnus. Dicit enim Simplicius quod Ari. hanc positionem non intendit nunc improbare. Non enim ostendit quod stelle nullo modo circūgirent. sed quod iste motus qui sensibiliter apparet in stellis non est circūgiratio: quod circūgirata manent

Quare stellarum quodam fixae quodam erraticae dicuntur.

Sensit plato stellas circūgirari quod sententia conprobatur simpliciter.

in eodem loco secundum motum: stelle autem secundum motum quod est in eis: videtur quod non manent in eodem loco: quod circūgiratio videtur in sole aptius in ortu et occasu: propter hoc ostendit quod id quod in eo videtur de huiusmodi motu non est proprie seipsam sed proprie passionem visus nostri. Sed quod propositum Ari. fuit non recedere ab eis que ad sensum apparent: quod talis circūgiratio non sensibiliter apparet in stellis: ideo non asseruit hunc motum in stellis esse: licet non directe improbare rit ipsum etiam quia motus celestium corporum causant motus inferiorum corporum in quantum appropinquat vel elongantur a nobis: secundum autem huiusmodi stellarum circūgirationem nullus effectus deprehenditur in istis inferioribus: nec secundum hunc motum stelle appropinquant vel elongantur a nobis. Et ideo Aristo. non curauit hunc motum attribnere stellis. Deinde ostendit quod stelle non mouentur motu volutationis. Illud enim quod reuoluitur necesse est quod reuoluatur ita. scilicet quod non semper eadem superficies eius appareat: sed videmus quod in aliquo astrorum. scilicet in luna semper eadem superficies nobis apparet. scilicet illa superficies que vocatur facies: eo quod apparet in ea quodam distinctio. sicut in facie hominis quedam distinctio secundum quadam lineationem videtur. Et sic patet quod luna non mouetur motu volutationis. Et eadem ratione nec stelle alie: quoniam cum sit eadem natura omnium stellarum: eadem ratio videtur esse de vna et de alijs. et ita concludit: quod quod stelle si per se mouerentur rationabile esset eas moueri proprijs motibus qui sunt regiratio et volutatio. his autem motibus non mouentur ut ostensum est: consequens est quod stelle per seipsas non moueantur. Considerandum est etiam quod causa illius diuersitatis que in superficie lune apparet diuersis diuersimode assignatur. Quidam enim dicit quod causa illius diuersitatis est aliquid corporis interpositum inter nos et lunam: quod prohibet nos ne videamus totaliter claritatem lune: unde ex illa parte qua inter visum nostri et lunam interponuntur huiusmodi corpora: videtur esse quedam obscuritas: ex eo quod claritatem habere in illa parte non videmus. Sed hoc non potest esse: quod illud corpus interpositum inter nos et lunam. non eodem modo interponitur inter lunam et visum hominis in quacumque parte mundi: et ita non videtur similis dispositio in luna ex omni parte mundi. Sic igitur non videtur similis dispositio ecliphs solaris ex omnibus partibus mundi ex interpositione lune inter solem et visum nostrum: quod circa predictam diuersitatem lune non accidit: nam sicut videtur ex omnibus partibus terre siue orientalibus: siue occidentalibus siue australibus: siue borealibus. Alij vero dicunt quod huiusmodi obscuritas apparet in luna est quedam similitudo alicuius corporis: puta terre aut maris: aut motum que resultat in luna ad modum quo resultat forma in speculo. Et hoc est tollitur per eandem rationem: quod si huiusmodi forme in speculo viderentur ex quadam reflexione visualium radiorum vel etiam formarum visualium non ex omni parte terre similis diuersitas apparet in luna: sicut nec forma in speculo apparet secundum eandem dispositionem vnde quis aspiciunt: quod reflexio fit ad loca determinata secundum positionem corporum ad que fit reflexio: et propterea secundum hoc ratio Aristo. non valeret: quod posset dici quod semper talis diuersitas apparet nobis in luna: non quia semper eadem eius superficies sit ad nos conuersa: sed quia quelibet eius superficies ex predictis causis recipit in se huiusmodi apparentiam quando ad nos conuertuntur. Et ideo alij dicunt melius quod ratio quare talis diuersitas videtur in luna est propter dispositionem sue subiecti: non autem propter interpositionem alicuius corporis vel quodammodo reflexionem. Et horum est duplex opinio. quidam enim dixerunt: quod forme effectum sunt quodammodo in suis causis: ita tamen quod quanto aliqua causa

Demiacula luna appa rente.

Secundus

est superior: tanto diuerse forme effectus sunt in ea magis unioformiter: quanto vero est inferior: tanto forme effectuum sunt in ea magis distincte. Corpora autem celestia sunt causa inferiorum corporum inter corpora celestia infimum est luna: et ideo in luna secundum inferiorem superficiem eius continetur quasi exemplaris diuersitas corporum generabilium: et ista fuit sententia Iamblici. Alij vero dicunt quod licet corpora celestia sint alterius nature a quattuor elementis: persistunt tamen in corporibus celestibus sicut in causis proprietates elementorum: non tamen eodem modo sicut in elementis: sed quodammodo excellentiori modo: et inter elementa supremum est ignis: qui plurimum habet de luce. Infimum autem terra: que minimum habet de luce. Et ideo luna que est infima inter corpora celestia proportionat terre et assimilatur quodammodo nature ipsius: et ideo non totaliter est illustrabilis a sole. Unde ex illa parte qua perfecte illustratur ab eo: videtur in ea esse quedam obscuritas: quodammodo obscuritas spiritus appetit et eandem dispositionem in luna: quod non esset si luna reuolueret: quod paulatim inuaret aspectus talis obscuritatis.

Judici
in 22

T.c.50

Huc autem irrationabile nullum organum ipsis dedisse naturam ad motum: nihil. n. ut contigit facit naturam neque de animalibus curasse: sic autem preciosa desperasse: sed ut quemadmodum studiose factum auferre oia: per que contingebat procedere per seipsa: et quod plurimum distat ab habentibus organa ad motum. Propter quod et rationabiliter utique videbitur totum celum spericum esse: et unumquodque astrorum. Ad eum. n. quidem qui in ipso motu spera figurarum maxime utilis: sic enim utique et velocissime mouebit et maxime reuoluet sui ipsius locum. Ad eum autem qui in anterioribus locum ineptissima. Nequaquam. n. simul motus per seipsa: nihil enim depressum habet neque eminens: sicut rectilineum: sed plurimum distat a figura processiuo: um corporum.

ta: c. 51

Quoniam igitur orbis celorum quidem moueri eo qui in ipso motu: alia autem astra non procedunt per seipsa: rationabiliter utrumque erit spericum sic. n. utique maxime hoc quidem mouebit: hoc autem quiescet.

Argit.

Insuper nullum ipsis instrumentum ad motum tribuisse naturam metas egreditur rationis. Nihil. n. casu naturam facit: neque animalia quodammodo ipsi cure suere. Adeo non prestabiles res desperat sed uniuersa ut tanquam de industria abstulisse: quibus per se procedere ipsa possent: atque ab hisce que instrumenta ad motum habent plurimum se mouisse. Quapropter et totum celum rotundum cum ratione: et unaqueque stellarum esse videbitur. Spera. n. figurarum maxime utilis est ad eum motum: quod eodem in loco sit. Sic. n. et celerrime moueri: et eundem maxime

locum occupare poterit. Ad motum autem eum quo ad ea pergit loca que sunt ante maxime inuisibilis est. Est. n. minime similis hisce que per seipsa mouentur. Nihil. n. dependens: nihil enim emittens habet: ut rectarum linearum figura: sed plurimum a corporibus hisce que progrediuntur figura semota est. Cum igitur celum quidem in seipso moueri oporteat: stellas autem non per ipsas procedere: cum ratione nimirum sit utrumque figure rotunde sit. Sic. n. alterum quidem motu ciebit: alterum vero quiescet.

Argit.

Lectio. xij.

Premissis duabus rationibus ad ostendendum quod corpora stellarum non mouentur secundum seipsa: sed feruntur per motum circulo:rum siue sperarum: hic ponit ad idem tertiam rationem que sumitur ex figura stellarum: et dicit quod si stelle mouerentur motu progressiuo quasi circulos suos perambulantes: irrationabile videtur quod natura non dedisset eis instrumenta conuenientia ad motum localem. Nam enim non facit suos effectus qualiter cumque conuenit: et hoc precipue obseruat in nobilioribus effectibus: et ideo non est rationabile quod natura euraue rit de animalibus terrestribus attribuens eis instrumenta conuenientia motui progressiuo: et quod despererit sic preciosa corpora scilicet stellas ut non dederit eis instrumenta apta ad motum progressiuum sed videt quasi studiose facti a natura: quod non moueant stelle per seipsas: ex hoc quod abstulit eis omnia instrumenta quibus possent progressiuo motu moueri per seipsas: et etiam quod plus est: quod stelle maxime distant a figura animalium habentium instrumenta ad motum progressiuum apta. Nam huiusmodi animalia quanto sunt perfectiora: tanto habent maiorem diuersitatem in partibus: stelle autem habent maximam unioformitatem videlicet: quod eo quod sunt sperice figure. Et rationabiliter videtur esse factum quod totum celum sit spericum: et unaqueque stella. Nam sperica figura videtur esse maxime utilis ad motum circulare: quo spericum corpus mouetur in seipso. id est non mutans locum sed totum nisi ratione: sed solum habet partes (ut probatur in sexto physico) propter hoc enim quod corpus circulariter motum est spericum: velocissime mouetur. Unde quod linea circularis est minima inter omnes figuras continentis equale spatium. Unde etiam quod corpora rectilinea non habent unioformes motus ex omni parte quod magis figurat ex illa parte que habet superficiem planam que ex parte angulorum: vnde etiam sperica figura ex nulla parte habet planitiam sed ex omni parte sicut in uno puncto. id est in angulo: consistat corpus spericum circulariter moueri motu circulari: similiter etiam incipiet esse nisi ubi alia fuit: quod in corporibus rectilineis non contingit: propter preeminetiam angulorum: sed figura sperica est maxime inepta ad motum quo proceditur in anterioribus. In nullo enim similitur corporibus animalium que mouentur per seipsa. In corpore enim sperico nihil est depressum vel supereminens: sicut inuenitur in corpore rectilineo: sed figura sperica plus distat a figura corporum animalium que mouentur motu progressiuo: sicut quamdam denatienem et depressionem: vnde et membra animalium in suis uicturis sunt flexibilia ut sunt apta ad motum progressiuum: quod ergo oportebat quod totum celum et ipsa spera moueretur motu circulari: et quod stelle non mouerentur motu progressiuo rationabiliter

T.c. 55

factū fuit q̄ vtrūq; eēt spericū. s. sphaera et stella : q; pp̄ b̄ q; celum est spericum est aptum ad motum circularēz propter hoc autem q; stelle sunt sperice: sunt inepte ad motum progressivum: vnde non moventur in circulis sed manēt delate p̄ motum circularēz. **C** P̄t̄ autē hic eē dubitatio cū corpa speraz nō percipiuntur visu : eo q; sunt dyaphana: et posset dici q; stelle moventur quasi in aere quare hoc Aristo. p̄termisit inquirere. **S** Sed dicēdū q; multipliciter apparet ex his que Aristo. docet eē in celo nō solū corpa stellarū distincta: sed etiam speraz. primo quidē ex hoc ipso q; ostēdit stellas nō p̄ se moveri s̄ motu qui in eis appet. **S** Secūdo ex rōne q; supra p̄misit: q; nulla eēt ratio quare stella que peragit maiorem circuli velociter moueret: q; tñ hēret rōnez suppositō motu circularēz: q; maior circulus realiter p̄ p̄rio motu veloci⁹ mouet. **T** Tertio q; Aristo. in p̄n̄ huus libri p̄bauit eē aliq; corpus q; circulariter mouetur. mor⁹ autē stelle si p̄ se moueret absq; orbe: eēt processivus et nō circularis: q; nō moueret in eodem loco. **Q**uarto appet q; illud spatium in quo stelle movent nō p̄t eē vacuū. eo q; impossibile est eē vacuum in natura (vt in quarto p̄hyfi. p̄batū est.) Si vero sit pleniū ali quo alio corpe qd non pertineat ad naturā stellaz: puta igne vel aere: hoc manifeste est incōueniens duplici ratioe. primo qd nō eēt cōueniens: vt idem eēt locus corpoz generabilium et corruptibilium. s. ignis et aeris et corpoz incorruptibilium. s. stellaz: cum diuersa corpa habeant diuersa loca naturis eoz p̄portionata. 2º q; nō est rōnabile q; corpa inferiora sint continua et corpora celestia sint adinuicem discontinuata. Relinquitur ergo q; totū illud spatium in quo stelle videntur moveri: eē pleniū celesti corpe: qd p̄tinet ad ipsam subam sperarum. **Q**uinto eēt apparet ex hoc: q; sol et luna moventur super circulos seiniicem intersecantes: qd apparet ex hoc: q; luna quāq; est australior quāq; borealior respectu circuli in quo sol mouet. Manifestum est autem q; intersectiones duoz circularēz qui dicuntur nodi sine caput et cauda nō semp̄ sunt idē p̄ctus: alioquin semper in eisdē p̄ctis fieret eclypsis solis et lune: que non p̄t cōtingere nisi luna in cōiunctione vel oppositione erit: circa aliquē nodoz predictoz. Si autem hec v̄ ueritas accideret solūmodo per motū line sequeretur q; luna nō moueret circulariter sed fm̄ elicam figuraz: qd est p̄tra nām celestium corpoz. Sic ergo patet q; iste circulus lune hz sui motū: et eadē ratione circulus solis et aliaz stellaz. **E**st autē cōsiderandus q; cū Arist. dicit nō eē rōnabile q; natura curauerit de aialib⁹: et q; corpa sic p̄ciosā reliquerit. Stellas non vocat aialia: q; vt Alexander dicit sensitium cōstituit aial. In celestib⁹ autē corpi⁹ si sunt aiala nō est virtus aies enstitiue sicut etiam neq; nutritiua. vnde nō dicuntur aiala nisi equiuoce ex eo. s. q; hnt aiam intellectiua. **S** Sed hoc simplicius in cōmēto suo nitit̄ ip̄obare: q; omne quod eē honorabile magis ē attribuēdū celestib⁹ corporibus q; terrenis. cū ergo sentire p̄tineat ad dignitatem corporis: vt q; multo magis celestia corpa sentiant q; terrena. **S** Cum corpa celestia seiniicē tangant incōueniēs vt q; eēt seiniicē nō sentiant. Locedit igit q; in corporib⁹ celestib⁹ sunt tres sensus. s. visus auditus: et tactus. et cludit autē ab eis duos alios sensus materialiores. s. olfactū et gustū. **E**st igit vidēdum quid horū sit fm̄ suaz Arist. qui v̄ sentire q; in corpi⁹ celestib⁹ nō sit alia de p̄tib⁹ aies nisi intellectiua. dicit. n. in. 12º metaphyfi. q; p̄mū mouēs mouet celū: sicut desideratum nō qdē desiderio sensus: sed desiderio intellectus. et in secundo de aia dicit: quibus inest rōinatio corrumpunt

his et reliqua oia: quasi hoc nō sit vey in corporibus in corruptibilib⁹ qbus opinat̄ intellectū vel rōnem inesse. **S** Sed dubium videtur facere qd dicit in tertio de aia. non p̄t inquit corp⁹ hēre aiam et intellectū discretiui: sensum autē nō hēre: nō māfina nisi si maneant semp̄ in eodē loco: sicut plante et aialia imobilia: neq; si sit generabile et corruptibile: sicut patet in hoibus et in alijs huiusmodi aialibus. Subdit autem. Aut vero neq; ingenerabile: per qd videt significat q; neq; eēt si corpus aliquod sit ingenerabile et incorruptibile: sicut sunt celestia corpa: q; s. habeant intellectus sine sensu: et ad hoc p̄bandū subdit. Quare. n. non hēant. s. sensum cū hēant intellectū. Aut enim meli⁹ aie autē corpoz: quasi dicat: aut hoc q; nō hz sensum: est pp̄ bonius aie aut pp̄ bonū corpus: et subdit. Nunc autē neutriū est: hoc quidē. n. s. aia magis intelligit sine sensu: hoc autē. s. corpus nihil magis erit. i. nō erit durabilius pp̄ id. s. pp̄ hoc q; nō hz sensum. **U**n̄ cōcludit. nullū ergo habz aiam corp⁹ nō manēs sine sensu. **E**x quo videt sentire q; si corpa celestia sint aiala aia rōnali et intellectiua q; etiam hēant sensum. **S** hinc snie obuiat qd statim subdit. Ad v̄o si sensum hz: necesse ē aut corpus eē: aut simplex aut mixtū: ipole est aut simplex tactū enim nō hē: et: est aut necesse hunc hēre. q; corpa celestia cum sint simplicia imposable est q; hēant sensus. **U**nde predicta v̄ba Arist. sic exponunt et p̄themistum et auerrois in suis cōmētis: vt hoc qd dicit. at v̄o qd est ingenerabile: sic intelligat: at v̄o neq; incorruptibile. s. corpus celeste hēet sensum: quare enim nō hēbit: quasi diceret: ista est cā quare nō hz. aut enim anime melius aut corpori et si haberet sensum corpus celeste: aut hoc eēt propter bonum anime: aut propter bonū corporis: nunc autē neutriū est hoc qdē enim. s. anima celestis corp⁹ nō magis intelligit p̄ sensum. **N**on enim hz intellectum a sensibus accipientem: sicut anima intellectiua humana: s; intelligit talis anima p̄ modū substantie separate: cum imediate continuat in ordine rez. hoc autē. s. corpus nihil magis erit pp̄ id. s. si nō p̄seruabit in eē p̄ sensum: sicut accidit in corporibus terrestrium animalium que p̄seruant a corruptionibus p̄ sensum: sicut p̄ ex his q; p̄miserat. **E**t hoc quidē expositio videtur esse cōuenientior quantum ad differentiam rationis. **A**d hoc enim q; aliquid nō sit frustra: magis o; querere pp̄ quid aliquid sit q; propter quid aliquid non sit. **U**nde ad hoc q; celum nō habeat sensum sufficit ostendere q; ex sensu nihil ei melius p̄oueniat: qd ponit fm̄ expositionez secundam. **N**ec op; propter hoc ostēdere q; melius sit ei nō hēre sensum: qd inquir̄ fm̄ primam expositionē q; hoc ipsum ē sufficiens rō nō hūdi sensum si p̄ sensum nihil ei melius adueniat. **C**ōclusio quam insert non videt huic snie adaptari: s; magis priorī. **C**oncludit enim consequenter. nullū q; hz aiam corpus non manens sine sensu: quāuis possit dici q; hec cōclō non referatur ad imediate p̄cedētia. s. ad id qd supra dixerat de corporibus generalibus. **Q**uia tñ snia vel aliquatenus eē exorta: videt potius dicēdū q; hoc qd dicit. at v̄o neq; ingenerabile est p̄tinuandū cū p̄cedētib⁹: vt sit sensus: q; sicut corpus generabile nō hz animam intellectiua sine sensu: ita nec corpus ingenerabile: sed corpus ingenerabile non accipit hoc celum. **Q**d patet ex hoc q; celum est mansuū: et in eodē loco fm̄ totū. ipse autē loquitur de corpe non māfuo. **U**n̄ v̄ hic loq; de quibusdam corporibus animatis: que platonici demōes nominabāt dicētes eos eē aiala corpe aerea: p̄te eterna: sicut Apuleus platonicus dicit in libro de deo socratis. ponebat autem huiusmodi corpa moueri motu progressiuo

Dubitatio An eoz p̄ celestia sunt.

Le. 4. p̄ milibz.

Le. 57 vsq; ad tex. 87.

Corpa celestia nō dñr aiala aut Alex.

Improbar sim plicius. Alex.

An celestia corpa sint aialia fm̄ Arist.

Le. 6. T. c. 36. Lec. 2. T. cō.

Dubitatio. Lec. 17. T. c. 61.

in suis cōmētis. auerrois in suis cōmētis.

et p̄themistum

et p̄themistum

et p̄themistum

Secundus

nō māfua in eodē loco. S; r figs p̄sideret ordinē cor
 poz celestiu iter corpa uilia: māfēstū erit q̄ nō p̄gigit
 a h̄re p̄om̄ sensitua q̄ ē passua. **S**cdo q; h̄i corpa
 sūt unīformia vtpote sp̄ica existētia: q; at corp̄ h̄is aiaz
 sensitua h̄re diuersitatē organoz: q; cū sēsus sit vis co
 gnoscitua p̄iculariū o; q; corpus sensituiū h̄eat diuer
 sas potētias sensitivas: si p̄fecte sentiat: q; cognoscat di
 uersa sensibilia: diuersis autē sensibus adaptant̄ diuersa
 organa. **U**si unīformitas sp̄ici corpis repugnat dispo
 sitioni aie sensitue. **T**ertio q; corpa celestia sūt q̄si
 niales cāēferioz effectui r ita effect̄ sensitibiles sunt in
 corpib; celestib;: nō s̄m p̄icularē: s; s̄m vlez rōnē: sicut
 in cāis vlib;. Multo igit magis rōnes rez sensitibilium
 sunt i aiaz celestiu corpuz si sint aiata: nō s̄m rōnē p̄i
 cularē: s; s̄m rōnē vlem q̄ p̄tinet ad intellm. **C**orpa autē
 celestia si sūt aiata: h̄nt intellm sine sensu: sed sic intells
 sū baz scpataz cognoscit nō solū vlia: s; ēt p̄icularia:
 h; n. p̄ vna v̄tūtē cognoscitua qd̄ uos h̄m̄ p̄ plures
 r ita ē de aiaz celestib; q̄ suo itellu cognoscit nō solus
 vlia: s; ēt p̄icularia. Ita ē ēt i oib; q; p̄fectiones q̄ attri
 butū inferiori p̄ multa: superiorib; attribuitur p̄ vni. Si
 cut imaginatio vna ē v̄t̄ oim̄ sensitibilium. q̄ tū sensus p̄
 ticipat p̄ diuersas v̄tutes. **E**t ex h̄ excludit obiectio
 Aliū. q̄ in sua met. ofidit q; o; aiaz celestis corpis h̄re
 vim imaginatiua p̄ quā apprehēdat p̄iculares situs, q
 renouant̄ i celo s̄m motū ei: sicut intells n̄r practicus
 nō mouet s̄m vlem apprehensionē sine p̄iculari: (vt d̄
 in 3° de aia.) **S**cdo. n. p̄ dca suba q̄ mouet celuz: siue sit
 suba scpata: siue aia p̄t apprehēdere p̄iculares situs p̄
 intellectum sine sensu: vt d̄cū ē. **Q**d autē simplicius
 obicit q; sentire p̄tinet ad nobilitatē inferioris corpis
 vnde magis nati ē p̄uenire corpi celesti dupl̄ solm̄. p̄
 quidē cū aia n̄ sit p̄ corpus: s; econuerso: nō ē p̄siderā
 dum p̄ncipali in potētis aie id qd̄ p̄tinet ad nobilita
 tē corpis: s; id qd̄ p̄tinet ad rōnem aie. scdo q; id qd̄ h̄nt
 corpa inferiora. i. cognoscere sensibilia inferiori mō. s. p̄
 sensum: h̄nt corpa celestia superiori modo. s. p̄ animā
 intellectuam eis vnitam.

Lec. 16.
T. c. 58.

Dilutū
rōes sim
pliciq.

lec. c. 52

Anifestum autem ex his quoniā
 r dicere fieri latozum armoniam
 tanq; consonantibus factis so
 nis: leuiter quidem dictum est: r
 superflue a dicentibus. Non etiam sic ha
 bet veritas.

Argir. **E**x his autem patet id qd̄ dictuz est a qui
 busdam horum inq; latione concentuz fie
 ri: sonis emergentibus inde ratione rata
 distinctis: lepidē quidem omne dictum at
 q; concinne. non tamen esse verum: nec ita
 rem se habere.

Lectio. xiiij.

Lec. 16.
T. c. 78

Postq; p̄bs determinauit de motu stellaz: hic de
 terminat de sono eaz q̄ est effect̄ motus
 localis (vt d̄r in 2° de aia.) **E**t circa hoc duo facit. p̄ ex
 cludit opionē alioz. **S**cdo determinat v̄tatē ibi. **S**; r
 rōnaliter neq; audimus rē. **S**cdo determinat v̄tatē ibi. **S**; r
 p̄ponit qd̄ intendit. scdo inducit rōnē alr̄ sententium
 ibi. **C**idē autē q̄busdam. **T**ertio ofidit quō dubitatio
 ni satisfaccere v̄tunt̄ ibi. **Q**m̄ autē irrōnale rē. **D**icit q̄
 manifestū ē ex his q̄ dca sunt. s. q; stelle non moueant̄
 q; si quis dicat q; ex motu earum accidit armonia. i. so
 nus armoniacus tanq; soni stellarum sibi inuicem cō

sonent leuiter loquit. i. sine rōne sufficiēti r superflue: r
 hoc dicit quasi nulla vtilitate ex huiusmodi sono sequē
 te: sed magis maximo nocumēto vt patebit: r etiam nō
 ita se h; veritas s̄m q; ex premissis demonstrationibus
 apparet. **D**einde cum dicit.

Evidetur autem quibusdam necessarium
 esse tantis latis corporibus fieri sonū: quo
 nam r his que apud nos neq; moles ha
 bentibus equales neq; simili velocitate la
 tis solis r lune. **A**d huc autem tantoz mul
 titudinem astrozum r magnitudinem: lato
 rum velocitate tali latione: impossibile non
 sonum quendam magnum.

Argir.

Sunt enim quibus necessarium esse vide
 tur sonum fieri tantozum corpoz latione:
 quippe cum r eozuz corpoz motu q̄ apud
 nos sunt: neq; molem habentium equales
 neq; talem motionis celeritatem qualis est
 solis r lune sonus efficiatur: r insuper cum
 tot multitudine tanteq; magnitudine stelle
 tanta celeritate motus ferantur: impossibile ē
 sonum non fieri grandem.

Inducit rōnē pythagoricoz quo; erat p̄dicte suia: r
 p̄ ofidit quomodo p̄babat q; corpa celestia suo motu
 faciunt magnū sonū. **T**ria. n. sunt p̄ que corpa que
 apud nos mouent magnū sonum facere v̄fir. s. p̄pter
 magnitudinem corpozum que mouent: r p̄ velocita
 tē motus ipsoz: r p̄ multitudinem ipsozum corpa
 autem q̄ apud nos iuncta faciūt sonum: neq; h̄nt tan
 tā magnitudinis molē: neq; tam velocē motum sicut
 sol r luna r alie stelle. **Q**uod p̄ partim ex his que sen
 su apparēt: nam sol r luna qualibet die totum mundū
 circuit: partim ex his que in astrologia monstrant̄ de
 magnitudinibus eoz r velocitate motus. **A**d huc autē
 ad hoc facit multitudo stellarum. multo igitur magis
 videtur q; sol r luna r alie stelle suis motibus faciant
 maximos sonos. **S**cdo cum dicit.

Supponentes autem hec r velocitates
 ex elongationibus habere consonantiaruz
 rationes armoniam fieri vocem latozum
 in circuitu astrozum.

Argir.

Hec autem supponentes r celeritates in
 super cōcentuum ratiōes ex interuallis ha
 bere: varios equaliter sonos stellarum con
 uersione fieri dicunt.

Cōstedit quō p̄babant q; sonus eoz ēt armoniacus
 manifestū ē. n. ex his q̄ in musica tradunt̄ q; velocitas
 motus facit sonū suanē tarditas motus facit sonū gra
 uem. determinata autem p̄portio s̄m certos numeros
 acuti r grauis est cā armonie in sonis: sicut proportio
 duozum ad vnum facit dyapason: proportio trium ad
 duo que dicit̄ sexquialtera facit dyapente. r sic de aliis.
Ostēsum est autem in premissis q; quanto stella mo
 uet̄ in maiori circulo: tanto velocius mouetur. **T**anto
 autem est maior circulus in quo mouet̄ stella quanto i
 spera stellaruz fixarum magis distat a polo. in planctio
 autem quanto magis distat a centro. **E**t ideo s̄m p̄
 portionem elongationum stellarum abinuicem siue ēt
 a centro: vel a polo comprehendebant fieri diuersita

tem velocitatem in motibus stellarum: et per rationem acuitatis et granitatis in sonis earum. Inueniebant autem elongationem siue distantiam esse secundum proportionem numeralem: que faciunt musicales consonantias. Et ideo dicebant quod sonus astrorum que mouentur in circuitu: est harmonicus quem vocabant vocem per hoc quod ponbant corpora celestia esse animata. Deinde cum dicit.

Quoniaz autem irrationabile videtur non eo audire nos vocem hanc.

Argir.

Quoniam vero rationis fines egredi videbatur nos hunc sonitum non audire.

Quid dicit quod obuiabat quidam dubitationi. p. n. ponit dubitationem. Cuius n. uos habemus auditum quo nos sonum percipimus: ut non esse rationabile quod non audiremus tam magnam vocem si ex motu astrorum proueniret. Secundo ibi.

Causam huius dicunt esse genitis confestim existeret sonus: quare non permanent esse ad contrarium silentium. Adinuenit enim uocis et silentij esse diiudicationem. Itaque que admodum eris malleatoribus per consuetudinem nihil uideri differre: et hominibus idem accidere.

Argir.

Causam huius inquirunt esse continuo sonum hunc esse cum oriuntur: ut non sit ad silentium contrarium manifestum. Uocis enim silentijue perceptione vicissitudine fieri dicunt. Quare ut hisce qui mallet ferrum ob consuetudinem nihil interesse videtur. sic et hominibus idem accidere aiunt.

Quid dicit quod hinc dubitationi obuiabat. Dicebat enim habere eam: quare hanc uocem non audimus: quod statim cum nascimur coexistit nobis iste sonus et non potest nobis manifestari per suum oppositum: quod est silentium. hec enim duo sunt uox et silentium seipsa inuicem diiudicant et discernunt. Vnde accidit hominibus de sono celestium corporum: sicut accidit dum malleatoribus eris per consuetudinem quasi non sentiunt differentiam soni et silentij: eo quod aures eorum sunt implete huiusmodi sono. Tertio ibi.

Hoc autem quoniam admodum dictum est prius: allicienter quidem dicunt et musice: impossibile autem hunc habere modum.

I. c. 53.

Non enim solum nihil audire inconueniens: de quo soluendi assumunt causam: sed et nihil pati sine sensu: excellentes enim soni destruunt etiam inanimatorum corporum moles: puta qui tonitruum dissipat lapides et durabiliora corporum: tantis autem latis et sono pertransiente ad eam que fertur magnitudinem: multo magis necessarium pertingere huc: et ualitudinem intolerabilem esse uolentie.

Argir.

Hoc utique dictum prius est. Concinne quidem musiceque dicunt: impossibile est autem ita sese habere. Non enim solum hoc est absurdum: nihil inquam nos audire: quod quidem soluere aggredientes dictam causam afferunt: sed etiam illud sine sensu nihil om-

nino pati. Exuperantes enim soni et inanimatorum corporum moles offendunt. Tonitruum namque sonus lapides: et robustissima corpora scindit. Quod si tot feruntur corpora atque ad eam magnitudinem que fertur multiplicem sonitus magnitudinem tranfit huc profecto perueniat ipse sonus ac ipsius uolentie magne sint admodum vires necesse est

Improbat dictam responsionem dicens quod sicut etiam prius diximus. hoc dicitur ab eis allicienter. id est secundum quandam probabilem rationem que allicit aures hominum et musice. id est secundum musicales rationes: sed non secundum ueritatem. Imponit enim est quod hoc modo se habeant: quod si corpora celestia facerent sonos tam magnos: non solum esse inconueniens quod nihil eorum audiat: quod ipsi soluere nituntur: sed etiam inconueniens est quod corpora inferiora nihil patiantur ab illis sonis: et si eos non sentiant. Uidemus enim quod soni excellentes destrunt non solum auditum animalium: sed et quedam corpora inanimata: sicut sonus tonitruum frangit lapides: et et alia corpora durabiliora sicut ferrum et edificia: et alia huiusmodi. Quod quidem pertingit non ita quod corpora inanimata patiantur a sono in quantum est quoddam sensibile per auditum: sed in quantum simul cum sono sit uehemens percussio aeris et motus ipsius (sicut philosophus dicit in secundo de anima.) Cum igitur corpora celestia que mouentur sint tam maxime quantitates: et sonus eorum si sit: oportet quod transcendat secundum excessum sonum tonitruum: et quoniamlibet alium sonum secundum proportionem magnitudinis corporum celestium: multo magis necessarium est quod sonus celestium corporum usque hinc pertingeret: et quod esset intolerabilis fortitudo uolentie illius: quam inferret inferioribus corporibus.

Lec. 18
tex. 67

Etiam alio modo apparet quod eorum solutio non est sufficiens: quod consuetudo audiendi magnos sonos non solum aufert distinctionem illorum sonorum: sed etiam aliorum: sicut malleatoribus eris non possunt percipere alios sonos minimos. Unde si propter consuetudinem non possumus audire sonos celestium corporum pari ratione nec alios sonos audire possemus. Uidetur autem ut Simplicius dicit in commento sustineri posse pythagora positio per ea que hic Aristoteles dicit primo quidem quia potest dici quod sonus celestium corporum non sunt corruptiui: sed magis conseruatiui et uinificatiui sicut et motus celi: ut uita quedam omnibus existentibus (ut dicitur in octauo philosophico.) similiter autem quod nos non audimus sonos celestium corporum: hoc non contingit propter quantitatem (sicut hic dicitur.) quod pythagorici dicunt pythagoram talem armoniam quandoque audisse: qui consuetus fuit eam audire sicut et alij: sed hoc dicunt accidere quod non omnia sensibilia sunt proportionata omnibus sensibus ut ab eis percipi possunt: sicut multos odores percipiunt canes: quos homines percipere non possunt. Et similiter potest dici quod soni illi non sunt perceptibiles humano auditui nisi aliquis habeat sensum deuatum: et depuratum: sicut habuit pythagoras: quod uis dici possit quod pythagoras non audiret huiusmodi sonum per species auditus. scilicet cognoscendo proportionem ex quibus illa armonia constituitur.

Lec. 18
tex. 68

Sed non uidentur hoc ueritatem habere. primo quidem quia uidemus quod licet corpora celestia sint cause uite: et precipue solis: tamen fulgor eius corrumpit uisum nostrum: propter hoc quod eius proportione excedit: et eadem ratione sonus qui ex motu illorum corporum proueniret propter sui excessum nostrum auditum corrumpere. Secundo quia sicut intellectus est perceptiuus omnium intelligibilium:

Secundus

lec. 13.
I. c. 37

ita sensus est perceptivus olum sensibilium: visus. n. omnium visibilium: et auditus omnium audibilium. Unde dicitur in tertio de anima: quod anima quodammodo est omnia secundum sensum et secundum intellectum. Unde si esset aliquis auditus qui non esset perceptivus cuiuslibet soni: aut oportet illi sonum esse voce dicentis: aut etiam talem auditum. Potest quidem contingere quod aliquis animal delectetur in aliqua specie sensibilis secundum aliquam sensum secundum quem non delectatur in ipso alio animal: sicut homo delectatur secundum olfactum in odoribus rosarum et lilioz non autem alia animalia: et huiusmodi odores sunt convenientes hominibus secundum seipsum. alius autem animalibus non conveniunt: nec odores delectant canes nisi causa alimentis: sicut nec colores. potest et contingere quod aliquis animal non cognoscat nisi aliquem sensum differentiam alicuius sensibilis propter sensus debilitatem et sensibilis puritatem: sicut homo quod debilis olfactus non potest cognoscere differentiam aliorum odorum: puta animalium et transcursuum quos cognoscunt canes: si tamen odores fuerint vehementes: etiam homines eos discernunt. similiter etiam quedam animalia secundum visum solis claritatem inspicunt: quasi oculi nocturnorum ferre non possunt propter excellentiam eius: sed vitant eam: sicut visus excellens coloratum tanquam visus corruptivum. Unde impossibile est ex motibus celestium corporum provenire sonos tam vehementes: et tamen non perciperentur ab hominibus: vel corrumpere eorum auditum nisi forte dicatur quod soni illi equivoce dicantur. Quod videtur consonare positioni simpliciter: qui videtur arguere Alexandrum dicentem: quod colores et si qua existunt celestibus corporibus tanquam accidentia et extrinsecus adveniuntia eis insunt: contra quod ipse dicit: quod accidentia et extrinsecus assequentia in corporibus celestibus dicere in convenientissimum existimat: cum habeant substantialem et specificam virtutem. videbat. II. quod quod corpora celestia sunt causa formarum subalium in his inferioribus nullum accidentia eis esse possit: et secundum hoc cum sensus non sit cognoscitivus nisi accidentium: sequitur quod nihil illorum corporum sentire possimus. Unde ipse dicit quod neque astra ipsa videmus neque magnitudines ipsorum: aut figuras neque excellentes pulchritudines: sed neque motum: propter quem est sonus: sed velut illustratione quandam ipsorum videmus talem: velut et solis circa terram lumen: non ipse sol videtur.

Sed hoc est expressissime falsum pro quod Aristoteles dicit in secundo de anima quod non secundum quod aqua neque secundum quod aer dyaphanum est: sed quoniam est natura eadem in his utriusque: et in natura superioris corporis. Et eadem ratione lumen quod est aeris dyaphani. est eiusdem nature in inferioribus corporibus: et in celestibus corpore. si ergo in huiusmodi inferioribus corporibus sunt accidentia sensu perceptibilia: pari ratione in corporibus celestibus sunt accidentia perceptibilia sensu. Adhuc figura et magnitudo sunt entia mathematica: quorum rationes sunt indifferenter in quocumque existant. Sicut igitur figura et magnitudo inferiorum corporum sunt accidentia sensibilia: ita et in celestibus corporibus. Item si habet periret omnis certitudo astrologice scientie que preeditur ex apparentibus secundum sensum circa corpora celestia: quod etiam esset possibile quod motus celestium corporum esset eorum subiectum sit quod imperfectissimum: sequeretur et quod idem esset in sole figura lumen et motus: cum videretur non sit nisi via suba. Unde pro omnino ipse esse quod dicit. Nihil autem prohibet corpora celestia specificam virtutem habere: et tamen quodammodo accidentia in eis esse. nam in inferioribus corporibus sunt quodammodo accidentia sed in eis sit virtus ad generandum sibi simile in specie. Deinde cum dicit.

Contra
simplicium.
lec. 14.
I. c. 38

lec. 14
I. c. 34 Sed rationabiliter neque audimus: neque patientia videntur corpora violentam nullam

passionem: propter non sonare. Similiter autem erit et causa horum manifesta: et testimonium dictorum nobis sermonum quod sunt veri. Dubitatum enim et faciens pythagoricis dicere fieri symphoniam laterum nobis erit argumentum.

Sed non sine ratione neque nos audimus neque corpora pati quicquam violentum videntur propterea quod nullum stelle motione sonum efficiunt: atque simul istorum causa patet et testis est hisce que a nobis sunt dicta veraque esse declarat. Ad enim quod dubitatum est pythagoricis compulsi hanc sententiam ferre stellarum in qua latione preceperunt fieri inditium efficitur nobis.

Determinat veritatem. et proponit quod intendit. scilicet manifestat propositum. Quicquid quidem est. Dicit ergo pro quod rationabile est: quod non audiamus sonum celestium corporum: et quod inferiora corpora nullam molestam passionem ab eis patientur propter hoc quod nullum sonum faciunt. Similiter autem et pro secte manifestabitur causa horum. scilicet quod non audimus sonos celestium corporum neque ab eis violentiam patimur si testimonium acciperemus secundum veritatem priorum sermonum. scilicet stelle non moventur per seipsas. Illud enim quod erat dubium circa sermones pythagoricorum dicentium symphoniam. i. consonantiam musicalem et motu celestium corporum fieri erit nobis argumentum quod stelle non per se moventur. Deinde cum dicit.

Quicquid quidem. n. secundum seipsa feruntur faciunt sonum et plagam. Quicquid autem in lato infra sunt: aut existunt: quemadmodum in navi partes non possibile est sonare. Neque rursus navis si feratur in fluvio. Quamvis eisdem rationibus utique habebit dicere quod inconueniens: si non qui fertur malus et puppis facit sonum multum tante navis: aut iterum ipsa navis mota. Quod autem in non lato fertur facit sonum. In lato autem continue et non facienti plagam impossibile sonare. Quare hic dicendum quod si quidem ferebantur corpora horum: siue in aeris multitudie expansa pro totum siue ignis quemadmodum omnes necessarium facere super naturalem magnitudinem sonum. Hoc autem factum et huc pertingere et perimere. Itaque quoniam non videtur hoc accidens: neque utique aiata: neque violenta feretur latione nullum ipsorum.

Que namque per se ferunt: ea sonum ictum faciunt. Que vero in eo quod fertur infra sunt: aut insunt ut in navigio partes: ea sonum elicere nequeunt neque ipsum navigium si in fluvio ferat. Et tamen eadem dicere licebit absurdum esse: si tamen maior malus motio puppisve aut ipsum navigium vehementem non faciet sonum.

Argit.

I. c. 35.

I. c. 36.

Argit.

Quod vero fertur in eo qd non fertur id fa-
cit sonum si qd est in eo qd fertur ictumue
non facit: id efficere sonum impossibile est.

Quare dicendum est hic: si per stellaruz
corpora per aerem fufuz per vniuersuz: aut
igne. Cur oēs aiūt cū feratur necessario ve-
hementem fieri sonum: atq; huc peruenire:
7 hec offendere corpora. Sed cuz fieri non
videatur neq; animantis motu neq; violen-
to vlla stellarum ferri.

Manifestat ppositū: 7 p̄ ex rōne sumpta ex cā effecti-
ua soni. 2º ex cā finali ibi. Velut futurū. Dicit ḡ p̄ q̄
q̄cūq; corpa in his inferiorib; fm seipsa localiter mouēt
faciūt sonū in q̄stū faciūt plagā. i. aeris p̄cussurā: sed
quecūq; corpa nō mouent fm seipsa: sed sūt infixa: aut
qualitercūq; existūt in corpe qd localiter ferri: talia non
est possibile sonare: sicut hōies qd sedēt in navi nō sonāt
nani mota: neq; pres nauis qd sūt navi fortiter infixe
sonāt ad motū nauis nisi p̄p̄ debilitatē cōiunctionis: 7 cū
nauis cōquassat: neq; ēt videmus qd nauis sonū faciat
si ferri in flumīe cōtinet: ita tñ qd motus nauis nō sit per
seipsum: sed solū p̄ motū aque. Si vō sit velocior: motus
nauis qd motus aque: tūc in q̄stū diuidit aquā sonabit.
Et tñ fm easdē rōnes quib; pythagorici asserēbāt cele-
stia corpa sonū facere. poterit aliq; dicere incōueniēs ēē
si malis. i. arbor nauis 7 puppis cū hēat tantā magni-
tudinē nō faciāt sonū: vel ēt ipsa nauis cū mouēt i fluz
tuo moto. Intellegēdū tñ est qd hic excludit sonū qd
p̄tingit ex diuisione aque: nō at sonus siqs sit ex diuisione
aeris q̄stū ad ptē nauis qd aque supuenit qd p̄cipue ap-
paret: qñ aer resistit p̄ impulsuz venti: sed illud qd mo-
uet localit̄ p̄ seipm: nō in aliquo corpe qd fert: ita qd nō
faciāt aliquā p̄cussurā: ipse est sonare. Dm̄ ē ḡ qd
si corpa stellaz p̄ se mouerent: sine in aeris multitudie
sine itelligam̄ aerē p̄ totū mūdū diffusum: sine ēt i mul-
titudine ignis: sic oēs dñt assignantes supremū locū i
ter corpa igni: nec est qd faciāt stelle suo motū sonū sup
oēm magnitudinē nālis soni. Qd qdē si fieret sequere-
tur qd sonus ille vsq; huc p̄tingeret: 7 nō solū audiret
a nobis: s; et corripere corpa qd sūt hic. S; qd hoc nō
videm; p̄tingere: p̄is est qd nulla stellaz moueat p̄ seip-
sam neq; motū violētū: neq; motū qui sit ab aīa. Nō. n.
possent moueri stelle p̄ seipsas: nisi facerēt diuisionem
vel ipsaz speraz celestiu: vel aliquoz corpoz celestiu i
termediōz. Ipse at spera mouerit p̄ seipsas: nec tñ aliqd
corp̄ diuidit. Cū ēt ex eoz motū nullus puenit sonū.
Patet ēt qd p̄b qd p̄b hic dicit: excludit imaginatio-
nē qñ dā existimātū qd stelle nō mouent in speris: s; in
quibusdam corpiibus medijs: puta aere vel igne: aut ali-
quo huiusmodi. Deinde cum dicit.

Velut futurum prouidente natura: quo-
niam: non hoc mō se hñte motu: nihil vtiq;
erit circa hunc locū similit̄ habens.

Argir. Quasi futuris ipsa prouidente natura.
Quod si hoc modo nō sese haberet motus
stellarum: nihil prorsus eozū esset que hoc
in loco sunt.

Deū cu-
ra mor-
ta. i. a. Cōstēdit idē ex cā finali. Ideo. n. nā nō dedit stellis mo-
tū p̄ se 7 p̄ dñs nec sonos: ac si puiddisset qd nisi ita se hē-
ret motus stellaz qd nō mouerent p̄ se: s; solū p̄ motuz
speraz: sequeret h̄c incōueniēs qd nihil in his inferioribus

et filii se hñs q̄st̄ aliqd t̄po in suo eē p̄seruati. Dā ēt
p̄bitelligi: sic Alexander notat qd Ari. hic sentit qd de
h; p̄uidētā de his qd sūt h̄sc̄ nō. n. p̄t̄ nāe attribui p̄
uidētā fm qd ē qdā v̄tus in corpiib;: s; solū p̄ p̄pationē
ad intellectum instructem naturam.

Quod igit sperica sūt astra: 7 qd nō mouē-
tur per seipsa dictum est.

Quod simili modo sese hēret: stellas igit
esse rotundas: 7 per seipsas moueri satis iā
diximus.

Argir.

Ultimo aut epilogando pcludit dictum eēq; stelle sūt
sperice figure: 7 qd nō mouentur per seipsas.

Ex ordine autem ipsorum quo qui
dem modo singula ponuntur: 7
hec quidem esse priora. hec autē
posteriora: 7 quomodo se hēbēt
ad inuicem elongationibus: ex his que cir-
ca astrologiam consideretur: dicitur enim
ibi sufficienter.

tex. c. 57

De ordine vero ipsarum quomodo que
q; disposita est vt quedam sint priora: que
dā posteriora: 7 quo sese hñt in intervallis
ex hisce que in astrologia dñr contēplemur
oportet: dicitur enim ibi sufficienter.

Argir.

LECTIO. xv.

Postq; p̄b determinauit de nā 7 motū stellaz:
hic determinat de ordine 7 situ eaz 7 ma-
rime q̄stū ad planetas. Nā de stellis fixis manifestū ē
qd oēs sūt in suprema spa situatē. Et circa h̄ duo facit. p̄
ōndit qd circa h̄ uālis a mathematico supponere debet
at. secūdo oñdit qd circa hoc p̄prie ad considerationē
nālis p̄tinebat ibi. Accidit aut̄ rē. Oñdit ḡ p̄ qd
ordine stellaz quō singule sint disposita: qd qdā sint
priora: 7 qdā posteriora. i. superiores 7 inferiores: 7
quō se habeant ad inuicē fm elongationes. i. q̄stū vna di-
stet ab alia. Considerandū est ex his qd dñr in astrologia vbi
de his sufficienter determinat. hec. n. nō possunt cogno-
sci p̄ p̄ncipia nālis p̄b. sed p̄ p̄ncipia mathematice
i. p̄ p̄p̄tiones magnitudinū. Dicit aut̄ Anaximā-
der p̄ inuenisse rōnē i magnitudinibus stellaz: 7 distan-
tias eaz ab inuicem 7 a terra. Superiora 7 inferiora
dñr p̄ pythagorici deprehendisse: quōs cū maiorū dili-
gentia: 7 perfectiori sit considerata per Hyparchum 7
Ptolomeum. Deinde cum dicit.

Anaxi-
māder
reptor
rōnis
magni
stellarū

Accidit aut̄ fm rationē fieri vniuscuiusq;
motus elongationibus propter hos quide
esse velociores: hos autē tardiores. Dm̄. n.
supponitur extremā celi circulationem sim-
plicem esse 7 velocissimam: aliorum autem
tardiores 7 plures. vñ quodq; n. p̄tra ferē
celo fm sui ipsius circulū. rōnabile iā p̄p̄iq;
simo qdē simplici 7 p̄ime circuli in plu-
rimo tpe pertrāsire sui ipsius circulū: maxi-
me autem distantū in minimo. alioz aut̄ sem-
per in pluri. Distātius aut̄ in minori. p̄pin-
quissimo enim maxime p̄ualet. Distanti
autē maxie oīuz minime p̄p̄ distātiā. In me-
5 iij

L. c. 58.

Secundus

dia aut fm rōnē iā distātie sicut etiam ostendunt mathematici.

Argir. **C**Accidit aut per rōnē singularū fieri motiones ipsi nimirū intervallis: vt alie sint celeriores: alie tardiores. Nam cū supponatur extimā quidē celi lationē simplicē atq; celerimaz esse. Ceteras vō tardiores ac plures queq; nāq; stella motu fertur cōtrario: atq; celū suo in orbe. Consentaneū iā est rōni eā qdē que p̄p̄inquisima est simplici primeq; cōuersioni plimo in tpe suū orbe transire: eā vō que remotissima est i minimo. Ceterarum autē semp eā que est p̄p̄inquisior in maiore eam que est remotior in minore p̄p̄inquisima nāq; maxie superat: remotissima vō minime diuz ob remotionē. Ad media per distantie iaz rationē: vt mathematici quoq; demonstrant.

COndit quid circa hoc ptineat ad cōsiderationes naturalis. s. velocitas et tarditas in motibus eorū. dicit ergo q̄ rōnabiliter accidit q̄ motus quarūlibet stellaz fm̄ p̄portionem elongationis eaz a prima spera et a terra sunt velociores et tardiores. supponimus enim tanq; sensu apparens q̄ suprema celi circulatio sit simplex. i. nō cōposita pluribus motib⁹: q̄ in ea nulla irregularitas apparet: et velocissima: vtpote que in brevissimo tpe. s. spacio vnius diei circuit maximū circulū cōtinētē totū. circulationes autē planetarū sunt tardiores: et plures nō solū: q̄ diuersoz planetaz diuersi sunt motus: sed etiā q̄ motus vniuscuiusq; planetę ex diuersis motib⁹ cōstituit vniuscuiusq; enim planetę fm̄ p̄p̄riū motum in suo circulo fert in cōtrarium motus primi celi large accipiēdo cōtrarietate. Nō enim in motibus circularibus est p̄p̄rie p̄trarietas: sicut in primo habitum est. q̄ enim motus primi celi sit ab oriente in occidentē. motus planetaz in p̄p̄rijs circulis sunt ab occidentē in orientē. vnde rōnabile est q̄ planeta qui est p̄p̄inquisimus simplici et prime circulationi q̄ que fert in suo circulo in plurio tpe p̄trāseat p̄p̄riū circulū sic saturn⁹. i. 30. annis suū circulū pagit. planeta at maxime distans a suprema spacia. Luna in minori tpe pagit cursum suū. in spacio vni⁹ mēsis vel minori. Inter alios at planetas p̄p̄inquis: sup̄ me sperę sp̄i maiori tpe circulū suū p̄trāsit sic iuppiter in 12. annis. Mars in duobus: venus: mercurius: et sol sere in anno. Et sic id qd̄ magis distat a suprema spera in minori tpe p̄transit suū circulū: q̄ prima spera maxie p̄ualet plāte sibi p̄p̄inquisimo: et ex h̄ mot⁹ p̄ri⁹ sit tardior. Plane aut maxie distati minime p̄ualet pp̄ ei⁹ distātiā: et id mot⁹ p̄ri⁹ in eo ē velocior. s. in luna. Intermedy aut planetę se h̄nt fm̄ rōnem distātie: sicut mathematici ostendunt. ita. s. q̄ superiores planetę tardius mouent in suis p̄p̄rijs motibus. Sed q̄ntū ad motū quo mouent motū primi mobilis: q̄nto sunt superiores: tāto velociores sunt vt supra bitum est. **C**Uidet aut ex hoc qd̄ Arist. hic dicit q̄ in corpibus celestibus sit aliqd̄ violētū: si mot⁹ planetaz p̄p̄inquisior sup̄reme sperę efficit tardior ex hoc q̄ p̄ualet magis sup̄ ipm̄ motus prime sperę: pp̄p̄inquitatē. si aut est ibi aliqd̄ violētū: seq̄ q̄ mot⁹ illi nō sint sempiternę duratiōis: sic se h̄ntes: vt Ari. vult Nihil. n. violētū p̄t eē sempiternū vt supra bitum est.

Lec. 15
Dubō
textua

CUidet igit ad hoc Alexander q̄ p̄ualetia sup̄reme sperę facit qd̄ in p̄p̄inquisior planeta necitate tarditas: nō tñ violētū. mot⁹. n. illi celestes sunt fm̄ intell⁹ et volūtate. In motib⁹ autē volūtatis nō ē violētū s̄z volūtate et si sint cū necitate quadā. Est at volūtatis mouētis sup̄ p̄mū planetā ad hoc q̄ moueat suū mobile fm̄ p̄ham ad motū superioris mobilis cui d̄siderat similari: vñ nō seq̄ tarditate illā motus primi planetę eē violentam. **C**S̄z totali nō soluit dubitationē: ita vt saluet p̄cipia ab Ari. sup̄posita q̄ posuit q̄ corpus maiusve loci moueat p̄p̄rio motu et naturali. Unde si ille mot⁹ quo planeta mouet in p̄p̄rio circulo est p̄p̄rius et nālis p̄his est q̄ spera superioris planetę cū sit maior velocius moueat p̄p̄rio motu. s̄z etiam non vñ ordinis p̄ia seruari: si corpus qd̄ est remotius a terra immobili. p̄p̄riū autē velocissimo motui primi mobilis tardius autē in suo p̄p̄rio motu moueatur. Unde et alij dixerūt q̄ in celo non est nisi vnus motus. s. quo totum celum reuoluit per motum primi mobilis ab oriente in occidentē: q̄ntū ad hūc motum superioris corpus est velocioris motus: nō solū q̄ntum ad magnitudinem circuli: s̄z et q̄ntum ad t̄pis breuitatē: ita. s. q̄ superior spera in minori tpe percurrat maiorē circulū: et inde est q̄ inferior stella deficit a regrediēdo ad idē p̄ctum fm̄ tempus nō q̄ in p̄riū primi motus moueat. Quod fm̄ hoc saluat q̄ ex hoc ipso q̄ superior planeta parum deficit ab attingente primū motū: inferior autem plus: superior planeta est velocior et inferior tardior: et hoc qdem. **P**t o lome ostendit si mot⁹ planetaz contingat fieri sup̄ circulos eque distātes ab egnociali: et super eosdem polos. Cui⁹ p̄riū appet planetis declinatib⁹ q̄ntū ad septentrio nem: q̄ntū ad meridiem. Unde magis vñ q̄ planetę derelinquunt a p̄ motu si sit fm̄ alium motu planetarum quo mouent ab occidentē in orientē q̄ fm̄ solam deficientiā a p̄ motu fm̄ quā vñ superior planeta tardior moueri. Huius autē eam assignat Alexander aliā p̄ter eam quam hic assignat Ari. ex p̄ualetia p̄mi mot⁹. dicit. n. q̄ ideo planeta superior in maiori tpe pagit circulū suum: non pp̄ tarditate motus: s̄z pp̄ magnitudinē circuli. p̄t enī id qd̄ in minori tpe mouet eē velocius: vel eque velox: si maior sit excessus magnitudis q̄ p̄trāsit: vel eqlis q̄ excessus t̄pis. S̄z istud nō appet in planetis. Cui⁹. n. saturn⁹ pagit circulū suum in 30. annis. luna vō quasi in mense. op̄z q̄ p̄portio magnitudis sperę saturni ad sperā lune eēt fm̄ p̄portione p̄dictorū t̄porū: vel etiaz maior qd̄ nec hic vñ nec in alijs planetis. **C**Uū dicēdū vñ q̄ in vniuerso est duplicē nām d̄siderare. s. nām sempiternę p̄manētē que ē maxie in substantijs separatis et nām ḡnabilem et corruptibilem: que est in inferiorib⁹ corporib⁹. Corpora autē celestia cū sint media vtroq; aliquantē p̄cipiāt fm̄ duos mot⁹. Nā p̄mi⁹ mot⁹ qui est diurn⁹ est cā sempiternę duratiōis in reb⁹. secundus autē motus qui est in circulo obliquo ab occidentē in orientē: est cā ḡnatiōis et corruptionis: et aliarū transmutatiōnū (vt p̄z p̄p̄z in. 2. de ḡnatiōe.) **C**Primum igitur mobile tanq; p̄p̄inquisime et nobilissime nature in substantijs separatis h̄z solū p̄imum motum qui ptinet ad nām vniuerso: mitatis. alia vō corpora celestia in quantum magis recedūt a substantijs immobilibus: appropinquādo substantijs generabilibus et corruptibilibus: aliquid p̄ticipant de motu illo qui pertinet ad naturā nō vniuerso: mitatis: et tanto min⁹ q̄nto corpus est superius et nobilius. Sic igitur superior planeta. s. saturn⁹ minime h̄t de sc̄do motu pp̄ nobilitate sue nature. Unde hic motus in eo est tardior. Luna autē pp̄ propinquitatem sue nature ad corpora generabilia et corruptibilia plurimum

Lec. 4.

L. 66

pticipat de sc̄do motu: q̄ est in ea velocissim⁹. medij aut
planete medio in d̄ se h̄nt. Nā iuppiter q̄ est immediate
sub saturno pagit circūlū suū pp̄rio motu circa. xj. an
nos. Mars v̄o circa duos. sol ven⁹ ⁊ mercuri⁹ fere vni
formiter. s. p̄ annū. nec tñ opz q̄ sit pp̄ortio velocitatis
fm̄ pp̄ortione distātiarū: qz motus celestes nō solū sūt
naturales: s; volūtarij: ⁊ pp̄ finē desideratuz. Et iō in q̄
tū motus illi sunt nāles. hoc cōter in eis inuenit q̄ su
periores planete sūt tardioris mot⁹. Inquātū v̄o mot⁹
eorū sunt volūtarij variat pp̄ortio velocitatis eoz in
spāli nō fm̄ pp̄ortiones distātie s; fm̄ id qd̄ melius est.
Cū qz motus veneris ⁊ mercurij: q̄ colligant motū
solis: v̄tpote ei deseruiētes ad p̄ductionē sui effectū: q̄
li vniformiter cuz sp̄o mouent. Sic igit qd̄ **Az.** dicit
q̄ sup̄rema spera plus p̄ualet in sup̄remū planetā: ⁊ mi
nus in remotū: nō est fm̄ aliqua coartationē: s; fm̄ nā
le impressionē inquātū. s. naturā sup̄ioris magis ptici
pat ad qd̄ est ei pp̄inquinis q̄ qd̄ est ei remotus. sic igit
tur saluant p̄ncipia **Az.** Nā s; planete sit v̄terq; mo
tus naturalis ⁊ diurnus: ⁊ q̄ in pp̄rio circulo. tñ mo
tus diurnus est ei nālis s; id qd̄ est digni⁹ in sua nā. St
iō solū fm̄ istū modū saluat p̄ncipiū Ari. q̄ corp⁹ ma
ius velocius mouet: sicut ⁊ in hoīe in quo ē natura sen
situa ⁊ intellectua dicim⁹ q̄ quāto hō est dignior: tan
to magis h̄t de motu dignioris nature. s. intellectiue.
minus aut̄ de motu indignioris. s. sensitiue.

T. c. 59.

Agurā aut̄ vn̄uscuiusq; astroz
spericā maxie v̄tiq; qz rōnabiliē
existimabit. Quā. n. ostēditur est: qz
nō nata sunt moueri p̄ seip̄a natu
ra autēz nihil irrōnabili⁹ necq; frustra facit.
palam qz ⁊ figurā talē dedit immobilib⁹: que
minime est motua. Minime autē est moti
ua spera pp̄ nullū h̄ere organū ad motum.
palā qz sperica v̄tiq; erunt mole.

Argir.

At qui figurā vn̄uscuiusq; stellarū rotun
dā maxime nō absq; rōne quispiā eē existi
mabit: nā cuz demonstratum sit stellas haud
aptas eē p̄ se moueri: natura qz nihil absq;
rōne frustra qz faciat. patet eā figurā ipsam
immobilib⁹ irribuisse: que minime est motua.
Talis autē est rotūda: p̄pterea qz instrumē
tū nullū habet ad motum. Quare patet stel
larū molem rotundam esse. Lectio. xvj.

Postq; p̄hs determinauit de nā motus ⁊ positio
ne stellarū. hic determinat de figura ea
rū. Et circa hoc duo facit. p̄ ostendit stellas eē figure speri
ce per rōnē. sc̄do per ea q̄ sensibilibiter apparētibil. Ad
huc aut̄ silt qd̄ r̄c. Dicit ergo p̄ q̄ aliq; p̄t rōnabi
liter existimare figurā vn̄uscuiusq; stelle eē spericam:
nō solū pp̄ hoc q̄ sunt de nā celi: vt sup̄a pbauit: s; et
qz sup̄a ostēditur est q̄ stellas nō sunt nate moueri per se
ipsas: sed mouent motib⁹ circuloz siue speraz. natura
aut̄ nihil facit irrōnabili⁹ necq; frustra: qz tota nature
opatio est ordīnata ab aliquo intellectu pp̄ fines opera
rū. Cū manifestū est q̄ stellis immobilibus. i. q̄ per se nō
mouent. dedit talē figurā q̄ minime est apta ad motuz
p̄gressiū. talis aut̄ vt sup̄a dixit est figura sperica pp̄
hoc q̄ nullū h̄z organū deseruiēs ad motū p̄gressiū
s; talis figura sit maxie apta ad motū circularē quo ali

qd̄ fm̄ totū non mutat locū. Vt manifestū est q̄ stelle
fm̄ mole sue magnitudinis sunt sperice figure. **Cū.**
det aut̄ hec pbatio nō eē p̄ueniēs. nā sup̄a pbauit Ari.
stellas nō moueri per seip̄as ex eo q̄ sunt sperice figu
re. v̄t cuz hic pbet ecōtra q̄ sunt sperice figure p̄ hoc q̄
sūt immobiles fm̄ seip̄as. videt q̄ sit pbatio circularis.
Cū videt aut̄ ad hoc Alexander q̄ ex hoc nullū sequit
incōueniēs: qz Ari. pbauit stellas nō moueri per seip̄
sas nō solū p̄ hoc q̄ sunt sperice figure: s; et p̄ qd̄ alia
media: ⁊ nō solū p̄ hoc q̄ sunt fm̄ se immobiles. Obicit
aut̄ p̄ hoc simplicius q̄ nō ipedit rō circularis demō
stratiōis p̄ hoc q̄ v̄traq; cōclusio plurib⁹ medijs ostēdit.
Cū dicitur est q̄ s; p̄ hoc nō tollat rō circularis de
mōstratiōis: tollit tñ incōueniēs q̄ ex circulari demō
stratiōe p̄tingit. vt. s. nihil manifestet: qz nō p̄t aliqd̄
manifestari nisi p̄ notius. Nō p̄t aut̄ idē esse notius ⁊
minus notū: s; dū v̄traq; cōclusio per alia media mani
festat vna p̄t sumi vt manifestatiua alterius ad offen
dendū cōuertibilitatē cōclusiōni. Deinde cū dicit.

Ad huc aut̄ similiter quidē oīa ⁊ vnuz. Lu
na autē ostēdit per ea que circa visum quo
niā sperica. Non enī v̄tiq; fieret crescens ⁊
deficiēs plurimū quidē lunaris aut amph
tritos simul aut dicothomos. Et iteruz per
astrologica: qz nō v̄tiq; eēt solis eclipses
lunulares. Itaq; siquidē vnuz tale: palā qz
⁊ v̄tiq; alia erunt sperica.

Proterea similiter sese habēt oēs ac vna
at luna p̄ ea que circa visuz accidūt rotūda
eē ostendit: nā per accrescēs atq; decrescēs
pluries quidez altera ex parte curua altera
cōcaua nō fieret. aut v̄traq; ex parte curua:
semel autēz duas in ptes equales bipartita
diuideretur: ⁊ rursus per astrologiaz. Nō
enī sol cū deficit: cōcauus ea ex pte qua defi
cit videt. Quare si stella vna est talis. pa
tet ⁊ ceteras omnes rotundas esse.

Argir.

Ponit aliā rōnē ad idē q̄ sumit ex his q̄ sensibilibiter
apparet: ⁊ supponit q̄ oīa astra simili se h̄nt: sicut vnū
ostendit aut̄ de vno eozū. s. de luna p̄ ea q̄ sensibilibiter vidēt
q̄ sit sperice figure: ⁊ hoc qd̄ ostendit dupl. p̄ qd̄m per
ea q̄ coiter ab oib⁹ cōsiderant. i. ex figuris qz luna mu
tat ex augmēto ⁊ decemēto fm̄ plurimū qd̄ annula
ris: vel nonacule habēs figurā. dicit aut̄ luna dicotho
ma s; quosdā q̄ est plena: qz tūc mēsz diuidit in duo
media. dicothomos d̄ a diuisione in duo: s; hoc rep̄
gnat ei qd̄ infra dicit: q̄ lunā vidim⁹ dicothomā existē
tē subintrantē martē: ⁊ occultantē fm̄ nigrū ipsi⁹ exē
tē aut̄ fm̄ clarū ⁊ lucidū. Et ex hoc patet q̄ dicotho
ma d̄ luna q̄ superficies eius que est versus nos in du
as partes diuidit: ita q̄ media pars ei⁹ est obscura: me
dia clara: ⁊ sic etiā accipit hoc nomē in libro sinthase
os ptolomei translato de greco. **Cū** ergo considerā
dum q̄ Ari. nō facit hic mētiōez de figura lunā. quā
habet in p̄ncipio: aut termino angmenti seu decemē
ti: sed solum de ea quaz habet cū crescit: aut diminiuit.
Semp enī cū luna sit sperice figure: vnū hemispheriuz
illuminaat a sole ⁊ aliud remanet obūbratū. q̄ ergo lu
na est in cōiunctiōe ad solē totū superius hemispheriuz
qd̄ directe a sole respiciit illuminaat a sole: ita q̄ inferi⁹

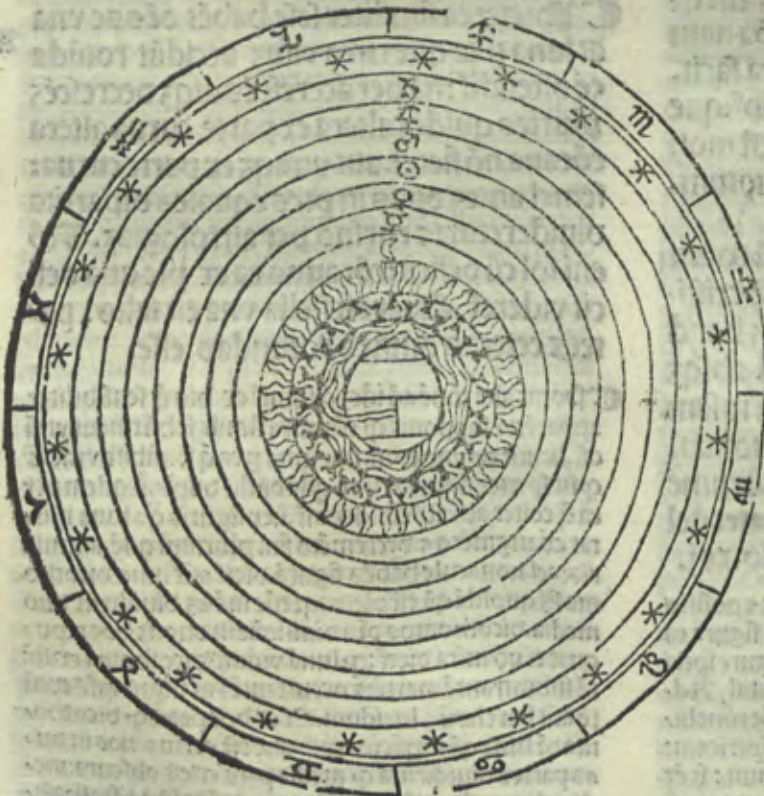
Dubita.
Demon
stratio.

Secundus

hemispermum remanet occultatum: et tunc videtur luna nobis obumbrata et obscurata paulatim antem luna recedente a sole superius hemispermum ab una parte sua qua magis distat a sole desinit illustrari: et secundum eandem quantitatem incipit illustrari hemispermum inferius: et tunc videtur luna figura annularis. i. arcuosa: et hoc procedit quousque distat a sole secundum quadraturam circuli. i. secundum quartam partem circuli: et tunc videtur superficies eius que est versus nos ex media parte obscurata. et ex media parte clara: quod est causa esse dichotoma: postmodum autem accedens ad solis oppositionem in opposito maior pars inferioris hemispermii eius incipit illustrari a sole: et tunc dicitur amphitritos quousque sit in oppositione ad solem. Tunc enim totum hemispermium eius inferius illustratur a sole et dicitur plena postmodum vero paulatim in oppositum incipit deficere: et fit amphitritos quousque distat secundum quadratam partem: et tunc dicitur dichotoma quasi ex media parte clara: cuius claritas postmodum durat usque ad conjunctionem. Sic igitur patet quod in augmento secundum plerimum luna est arcuata seu lunularis aut amphitritos: sed solum in augmento est dichotoma et solum in decremento quando. s. distat a sole secundum quartam partem circuli: hoc autem non contingeret si luna non esset spherice figure. Manifestum est enim quod si superficies eius que est versus nos esset tota plena: simul inciperet illustrari a sole et non successiue: etiam obscurari per continuu augmentum et decrementum. Ex quo manifestum est quod habet

sphericam tumoresositatem per quas contingit quod paulatim augetur eius claritas vel obscuritas: quod non contingeret circa eam si esset alterius figure quam spherice. secundo ostendit idem per astrologicas observationes: ex quibus manifestat quod eclipses solis sunt lunulares. i. arcuatales. Incipit enim sol obscurari secundum arcualem figuram per interpositionem lune inter nos et solem: quod non contingeret nisi luna esset spherice figure. Corpora enim spherica se invicem secant secundum arcuales sectiones: ut a mathematico probatur. Sic igitur si unum astrum est tale. s. luna consequens est quod omnia etiam alia astra sunt spherice figure. Quod quidem fundatur super hoc quod omnes stelle sunt eiusdem nature. Dicit autem Averrois in suo commento quod sunt eiusdem nature in specie: ita quod omnes stelle sunt sicut individua eiusdem speciei. Quod quidem manifestum est falsum. per quod quod si essent eiusdem speciei haberet eandem specie operationes et eosdem effectus sicut patet in omnibus rebus naturalibus eiusdem speciei. secundo quod cum motus celestium corporum sunt naturales: sequitur quod omnia corpora celestia haberent uniformes motus: quod patet esse falsum. Tunc de planetis per comparationes adiuvantur. Tunc per comparationem ad stellas fixas. Tertio quod hoc repugnat perfectioni celestium corporum probavit enim in primo libro. quod unum est perfectum: eo quod est unum. Unum enim est in una specie. Ex hoc enim apparet quod constat ex tota materia sue speciei. Unde et hoc ad perfectionem celestium corporum pertinet quod sit unum solum in una specie. Videmus enim in inferioribus corporibus multa individua esse unius speciei propter aliquas impotentiam. Vel quia unum individuum non potest semper durare. Unde oportet quod species conserventur per successiones individuum in eadem specie. Tunc etiam quia unum non suscipit perfectam operationem speciei: sicut maxime patet in hominibus: quod unus vivat ab alio in sua operatione. pertinet etiam magis ad perfectiones uniuscuiusque multiplicatio specierum cum sit formalis quam multiplicatio individuum cum sit materialis. Patet etiam rationem quam inducit esse ridiculosas. Dicit enim quod si essent diversa corpora celestia diverse species unius generis sequeretur quod corpora celestia essent materialia. hoc enim multo magis sequitur si ponamus sicut ipse vult diversa corpora celestia esse sicut diversa individua unius speciei: quod multiplicatio individuum in una specie fit per divisionem materie quibus non oportet a corporibus celestibus totaliter materiam excludere. Non sequitur etiam si corpora celestia habeant materiam quod sint generabilia et corruptibilia: ut in primo habitum est. Sic igitur dicendum est quod corpora celestia sunt unius nature secundum genus. diversarum autem naturarum secundum speciem. figura autem spherica sequitur in eis naturam generis: sicut et motus circularis.

Averro
is impo
batur.

I. c. 60

Abus autem dubitationibus entibus de quibus merito utique quilibet dubitabit tamen dicere quod videtur dignum esse reputantes propinquitatem magis imputari verecundie quam audacie: si quis propter philosophiam stare et suas sufficientias diligit: de quibus maximas habemus dubitationes.

Cum autem due sint dubitationes de quibus quibus non immerito dubitaverit: enitatur id dicere quod nobis videtur. Atque hunc omnium veneracione potius dignum quam temerarium arbitrari oportet. Et si quis propter obprobria suis exiguas etiam in hisce rebus facultates amet de quibus maximas dubitationes habemus. Lectio. xvij.

Argir.

Postquam determinavit philosophus de stellis ostendens earum naturam: motum: ordinem: et figuram. hic soluit quasdam dubitationes circa predicta. Et circa hoc duo facit. primo ponit quoniam secundo soluit eas ibi. Sed nos ut de corporibus etc. Circa primum tria facit. primo excusat se a presumptione pertractandi has difficiles quoniam. scilicet mouet eas ibi. Adhuc autem etc. Tertio ostendit quoniam difficultate ibi. De his quidem etc. Dicit ergo primo cum circa stellas fuit dubitationes: id quod nobis videtur. ita scilicet quod nos dignum esse oportet quod promptitudo hominis considerantis huiusmodi quoniam magis debeat imputari veridicte. i. honestati vel modestie quam audacie i. presumptioni: sed debet ille qui huiusmodi dubitationes considerat diligere paruas sufficientias. i. parvas sufficientes rationes ad inueniendum de illis rebus de quibus habemus maximas dubitationes: et hoc propter desiderium quod quis habet ad philosophiam: vt scilicet principia stent. i. sic permanent. Deinde cum dicit.

Adhuc autem multis existentibus talibus non minime mirabile. propter quam quidem causam non semper plus distantia a prima latitudine mouetur pluribus motibus: sed intermedia plurimis. Irrationabile utique videtur esse primo corpore vna latitudine propinquissimum in minus moueri motibus: puta duobus. habitu autem tribus aut aliquo alio tali ordine. Nunc autem accidit contrarium: paucioribus enim sol et luna mouentur motibus quam erraticorum astroorum quodam quavis longius a medio et propinquius primo corpori super ipsis.

Est autem talibus que multa sunt non minus admirabile. Quare ob causam non semper hec stelle que plus a prima latitudine distat a pluribus motibus. Sed medie plurimis mouentur. Consentaneum enim rationi videbitur primo corpore vna latitudine subeunte propinquissimum minimis motibus moueri: seu duobus. Sed autem quod heret illi tribus: aut aliquo alio ordine tale. Nunc hoc contrarium accidit: paucioribus enim sol et luna mouentur: quam stellarum nonnulla vagarum: que tamen longius a medio distat: et propinquiores primo corpori sunt.

Mouet dubitationes duas: quarum secunda incipit ibi. Et hoc itaque etc. Circa primum duo facit. primo mouet quoniam. 2. probat quod supposuerat. ibi. Palaz autem de quibusdam etc. Circa primum tria preconsideanda sunt ad intellectum huius dubitationis: quorum primum est quod Aristoteles alium ordinem videtur assignare planetarum quam astrologi nisi temporibus. Nostri enim astrologi supponunt planetarum dicunt esse saturnum post quem posuerunt iouem. 3. loco martem: quarto solem: quinto venerem: sexto mercurium: septimo lunam. Astrologi autem qui fuerunt tempore platonis et Aristoteles mutauerunt hunc ordinem quantum ad solem ponentes eum immediatum supra lunam sub venere et mercurio: quam positionem habet Aristoteles. sed Ptholomeus postea hunc ordinem correxit ostendens verum esse quod Anaxagoras inducit: quem etiam moderni astrologi sequuntur. **Secundo** conside-

randum est quod circa motus planetarum quedam anormalia irregularitates apparent. sicut. planetas quodammodo velociores quoniam tardiores: quoniam stationarios: quodammodo retrogradi videntur. Quod quidem non videtur esse conueniens celestibus motibus ut in supra dictis patet. et ideo philosophus Platonem hanc dubitationem euadere sui temporis astrologo proposuit qui huiusmodi irregularitates conatus est ad rectum ordinem inducere ad signandos diuersos motus planetarum: quod etiam postremi astrologi diuersimode facere conati sunt: illorum autem suppositiones quas adinueniunt non est necessarium esse veras: sed enim talibus suppositionibus factis appareant soluere: non tamen oportet dicere has suppositiones esse veras: quia forte secundum aliquem alium modum nodum ab hominibus comprehensum apparentia circa stellas saluatur. Aristoteles tamen utitur huiusmodi suppositionibus ad qualitate motuum tantumque veris. **Tertio** considerandum est quod circa solem et lunam non apparent tot irregularitates genera sicut circa alios planetas. Nam in sole et luna nunquam apparet statio seu retrogradatio sicut in aliis planetis: sed solum velocitas et tarditas: et etiam euadens: qui primo conatus est has irregularitates dirigere ad instantiam Platonis: pauciores motus assignauit soli et lune: quos dicit esse infimos planetas: quam superioribus planetis: quorum unicuique assignabat quatuor motus scilicet secundum speras reuoluentes corpus stelle in fixum in infima earum: ita scilicet quod prima spera mouet corpus stelle ab oriente in occidere secundum motum diurnum. secunda mouet corpus stelle e conuerso ab occidente in orientem in zodiaco qui dicitur motus longitudinis. tertia autem spera mouet corpus stelle motu latitudinis secundum quod contingit quod stella quoniam est australior: quam borealior in zodiaco: proponebat autem polos huius tertie sperae esse in zodiaco. Unde se quebat quod circulus maior eque distans ab utroque polo transiret per polos zodiaci: ex quo ita videbat quod planeta secundum latitudinis motum quoniam peruenirent usque ad polos zodiaci: quod tamen nunquam apparet: vnde ponebat quartam speram que moueret stellam in huiusmodi motu: ita quod nunquam peruenit ad polos zodiaci: soli autem et lune non attribuit motum huius quartae sperae: sed apparentiam eorum conatus est saluare solum ponendo tres speras proportionales primis quibuslibet speris planetarum. Ita tamen quod luna habet maiores motus latitudinis quam sol: (sicut expositum est in. 1. 2. metaphy.) secundum hanc quidem rationem hic Aristoteles que stionem format et dicit quod cum multa sunt talia dubitabilia circa stellas minime videtur mirabile propter quod causam non semper astra que plus distant a motu prime sperae mouentur pluribus motibus: sed intermedia mouentur plurimis: scilicet quoniam planeta qui secundum positionem eius euadens mouentur quatuor motibus: rationabile utique est esse videtur quod prima spera moueat vno solo motu: quod astruzei propinquissimum moueat paucissimis motibus: puta duobus habitum autem. i. consequenter se habes moueat tribus: vel quocumque tali ordine progrediatur. Sed nunc accidit contrarium secundum positionem euadens secundum que sol et luna mouentur paucioribus motibus. i. solis tribus quam quidam stellarum erraticum quas ponebat habere quatuor motus: quam quoniam planeta longius distent a medio mundi. i. terre: et propinquiores sunt primo corpori. i. summe sperae ipsius. i. soli et lune: secundum opinionem que habebat tempore Aristoteles et Platonis. **Est autem ulterius sciendum** quod secundum suppositiones euadens non poterat ois apparentia circa stellas saluari. quod autem astrologus Calipus nomine ad instantiam Aristoteles. correxit euadens suppositiones: addens quidem marti et mercurio unicuique vnam speram: et vnum motum. soli autem et lune unicuique duos: et sic saturno et ioui assignauit quatuor motus. unicuique autem inferiorum planetarum quoniam: et sic non

Secundus

Lec. 7.

habet locū dubitatio quam hic mouet Ari. q. superio-
res planete fm hūc modū paucioribus motib⁹ mouē-
tur q̄ inferiores. ponebat autē vniciq; planetarum
quasdam alias speras reuoluentes (vt expositū est in. 12.
metaphy.) fm hanc positionē ponebat oīa apparentia
de stellis saluari p̄cipue quantū ad p̄pinq̄uitatē ⁊ re-
motiōē stellarū a nobis deprehenditur: ex hoc q̄ pla-
nete eadē dispositione aeris existente q̄iq; minores vi-
dentur: simile ē in conueniēs videbat q̄ tāta multitudo
sperarū ad motū planetarū concurreret: ⁊ p̄cipue vi-
debat superfluous q̄ cuiuslibet planete attribueretur vna
spera que ipsum reuolueret ab oriente in occidentē mo-
tu diurno: cū hoc casu possit suprema spera totū celū
hoc motu reuolueret. Nūc yparcus ⁊ ptholomeus po-
suerunt vniciq; planete solā sperā: quā posuerūt etiā
eē supreme sperē eccentricā: ⁊ hēre aliud centrū p̄ter ter-
rā: ita q̄ cū planeta est in ipsa spera magis distat a no-
bis: corpus planetę min⁹ vī ⁊ tardioris mor⁹. Cū autē
est in opposita pte vī magis ⁊ velocioris mor⁹: p̄ hoc
posuerunt quosdā partios circulos: quos epicyclos di-
cunt: qui mouentur super huiusmodi speris: ita q̄ corpa
planetarū in huiusmodi epicyclis mouentur non tanq̄
fixa in huiusmodi circulis: s; q̄si motū p̄pinq̄issimo
eos regulans. Si igit̄ p̄ter motū diurnū quē in celo
attribuūt ex motu p̄ime sperę quattuor planetis. s. sa-
turno: ioui: marti: ⁊ veneri attribuūt tres mot⁹: quoz
vno est fm quē corpus stelle circūit epicycli. secundus ē
fm quē centrū epicycli circūit sperā. terti⁹ autē est fm
quē ipsa spera mouet̄ ab occidentē in orientem quibus si-
bet centū annis gradu vno fm motū stellarū fixarum:
qui quidē dī motus in gradu vno fm motū stellarū fi-
xarū: q̄ qdē dī mot⁹ augis vel appagiri. i. maxime distā-
tie in circulo eccentrico: sup autē tres mot⁹ addit quartus
motū mercurio: quo dicit̄ centrū sperę ipsius moueri
in quodā circulo paruo: circa centrū mundi: quos etiā
quattuor motus attribuūt lune super addētes ei q̄ntū.
Cū enī circulus sperę lunaris sup quē intelligit̄ moue-
ri centrū epicycli cū declinet a zodiaco ad meridiem: ⁊ se-
ptentrionē: necesse ē q̄ huiusmodi circulus secet zodia-
cū in duob⁹ p̄tictis: qui dicitur nodi siue caput ⁊ cau-
da: in quibus tm̄ locis luna exīte p̄nt contingere ecly-
psēs lunares ⁊ solares: que non semp contingunt in ea-
dē pte circuli. ⁊ iō ex hoc quintū motū in luna fm quē
p̄dicti nodi mouentur: qui dī motus capitis ⁊ caudę.
corpus autē solis non dicit̄ moueri in aliquo epicyclo:
sed in suo eccentrico. Unde nō attribuūt soli vni duos
motus. vnus. s. quo corpus solis mouet̄ in eccentrico: ⁊
ali⁹ est mot⁹ augis quē attribuūt sperę solis sicut attri-
buūt speris aliorū planetarū: ⁊ sic p̄ q̄ vē fm hanc po-
sitionē p̄cedit dubitatio quā hic Ari. mouet. nāz fm
hanc positionē mercurius ⁊ luna qui sunt iufimi plane-
tarū hnt plures tm̄ motus: sol autē quē ponit̄ mediū hēt
paucissimos. ali⁹ vero planete medio modo se habent.
Deinde cum dicit.

Malaz autē hoc de quibusdā etiā visu fa-
ctū est. Lunā enī vidimus dicothomā qui-
dē existentē: subintrantē autē astrozū martē
⁊ occultatū quidem fm nigrū ipsius: exe-
untē autem fm clarū ⁊ lucidū.

Argir.

Manifestū autē hoc de nōnullis ēt ipso vi-
su fuit. Lunā. n. vidim⁹ dimidia pte lucidāz
martis stellā subisse: que celata quidez fuit
in pte obscura: egressa autē plucidā parte.

Probat quōdā qd̄ supposuerat. i. ordinē planetarū esse
qualē dixerat. ⁊ p̄ qdē pbat hoc quātū ad aliqd̄ per id
qd̄ ipse viderat: ⁊ dicit q̄ ordo quorūdā planetarū ma-
nifestus est ēt visu: dicit enī se vidisse q̄ luna dicotho-
ma existēs. i. ex media pte illuminata subintrauit stellā
martis. nā ipsa est velocioris motus q̄ est mars. ⁊ luna
fm nigri sitū. i. fm illā partem ex qua erat obscura oc-
cultauit martē: ⁊ q̄ mars exiit sub luna p̄transunte
ipm fm partē lune clarā ⁊ lucidā. Scda cū dicit.

Similiter autē ⁊ de alijs astris dicunt: q̄
vudū obseruauerūt ex pluribus annis egypti
⁊ babylonij a quibus multas crudelita-
tes habemus de vnoquoq; astrozum.

Argir.

Similiter ⁊ de ceteris stellis egyptij ⁊ ba-
ylonij dicit̄: q̄ plurimis tā annis ante hec
obseruauerunt. ⁊ a quibus multa fide digna
de singulis stellis accipimus.

Manifestat ordinē planetarū quātū ad alia per ea
que ali⁹ viderunt: ⁊ dicit q̄ similiter de ordinē planeta-
rū aliorū dicitur vidisse illi qui a multis tēporib⁹ retro-
talā obseruauerunt per multos annos. s. egyptij ⁊ ba-
ylonij: quozū studiū maxime fuit circa astrologiā: ex
quozum dictis habemus multas crudelitates de vna
quaq; stellaz. s. obseruationes eoz. Deinde cū dicit.

I. c. 61.

Et hoc itaq; merito dubitauit vtiq; alijs
⁊ p̄ quā cāz in p̄ia qdē latōe tāta ē astroz
mūtudo vt arithmeticoz eē videat̄ oīs or-
do. In alijs autē vnū solū singulare. Duo at
aut plura nō vidētur in eadē infixā latione.

Hoc etiā nō iniuria quisplaz dubitauerit
quā ob cām etiā in p̄ma quidē cōuersione
tanta est multitudo stellaz: vt vniuersus or-
do subire nō posse numerū videat̄. In cete-
ris autē vna seorsuz est stella. Due vō aut
plures eodē in orbe nō vidētur esse infixę.

Argir.

Mouet secundā dubitationem: ⁊ dicit q̄ merito pōt
aliquis dubitare quare in p̄ma spera que mouet̄ p̄-
mo motu est incerta tanta multitudo astrozum: vt oīs
ordo eozū videat̄ arithmeticozū eē. i. innumerabilis.
Nō enī pōt numerus eoz cōprehendi a nobis. In alijs
aut inferioribus orbib⁹ innent̄ singulariter vna sola
stella: in quibus non videntur due vel plures de stellis
erraticis infixę esse vni sperę mobili. Est autem hic
cōsiderādū q̄ tēpore Ari. nodū erat deprehēns mo-
tus stellarū fixarū quas ptholomeus ponit moueri
ab occidentē in orientem super polos zodiaci quibus si-
bet centū annis gradu vno: ita q̄ tota reuolutio earū
cōpleatur i. 36. milibus annoz. Et ideo antiqui poue-
bant sperā stellarū fixarū esse primū mobile: ⁊ eius esse
tm̄ vniū motum qui est motus diurnus. s. supposito
motu stellarū fixarū: ⁊ motu diurno qui est motus spe-
re supreme que est siue stellis. Deinde cū dicit.

De his quidē igitur querere bene se hz:
⁊ ad eā que ad plus intelligentiā: ⁊ quidez
modicas hntes cās ⁊ tāta elōgatiōe distan-
tes ab his que circa ipsa accidentib⁹ tamen
ex his contēplantibus nihil irrationabile
vtiq; videbitur eē qd̄ nunc dubitatur.

Argir. De his igit bene sese hēt z maiore q̄rere cognitione: z si pue occasiōes hñtur tātaqz sit eoz remotio que accidunt circa ipsa si tñ ex talibus cōtē plemur: nō egredi metas rationis videbit id qd̄ nunc dubitat.

Quidam difficultatē hant q̄nū dicit bonū eē in grere de his dubitatiōib⁹. subdit at. Et ad eā q̄ ad plns itel ligētā rē. Quā qdē litterā Alexander dicit eē defecti uā: z est subintelligēdū q̄ ea q̄ circa hoc excedit n̄fam intelligētā opz magis suscipe q̄ aplius q̄rere p nosip/ sos. Nō aut est p̄suetudo Ari. quāuis sit b: uiloquus defectiuis locutiōib⁹ vt vt Simplicius dicit: z iō ipe sic exponit: q̄ de his bñ se hz q̄rere: s; b̄ nō ad quoslibz pertinet: s; soluz ad eos q plus intelligūt. Cuiusmodi aut in suo cōmēto exponit: s; hec vt intelligam⁹ q̄ in q rere de his q̄nūib⁹: z in se bonū ē z et ad hoc est vtile q̄ hō magis ac magis intelligat: q. n. se exercitat circa in/ tellm difficultū: magis p̄t intelligere alia (vt dī in tertio de aia.) Ita aut q̄ in grēda sunt difficultatē hñt. Quia modicū de cāis eoz pcipere possum⁹ z accidētia eoz: magis sunt remota a cognitiōe n̄ra: q̄s et ipa eoz: pa elō genit a nobis s; corpale sūtū. Et tñ si ex his q̄ dicent cō tēplaremur harū dubitatiōib⁹ vitatē: apparebit nō eē irrōnabile: id qd̄ in grēdo dubitabile videbat.

I.c.7.

Ed nos vt de corpib⁹ ipis solis z solitariis: ordinē qdē hñtib⁹: in/ aiatas at oino pquirim⁹. S; at tā q̄s p̄cipatib⁹ existiare actiōe z vi ta: sic. n. nihil videt p̄ter rōnē esse accidēs.

Argir. S; nos de ipis vt de corporib⁹ ac vnitati bus ordinē quidē hñtib⁹: inanimatis aut penitus cogitam⁹: opz autē ipsa viuētia eē existiare atqz actionē hēre. Sic enī id qd̄ ac cidit n̄ videbit a rōne exarbitrare. L. xvij.

Premissis duab⁹ dubitatiōibus: hic ad eaz so lutioes accidit: z p̄ soluit p̄mam qd̄ nō. scdo secūda ibi. De dubitatiōe autē rē. Circa p̄mū duo facit. p̄ ondit qd̄ oportet supponere ad hoc vt de facili soluat qd̄ p̄ mota. 2. ponit solutiōez ibi. Videt aut rē. Dicit q̄ p̄mo q̄ iō p̄ma qd̄ difficilis v̄: qz nos in grim⁹ de corpib⁹ celestib⁹ ac si essent sola corpa hñtia quedā ordines: absqz hoc q̄ sint aiatā: z sic v̄ nobis q̄ debeat in eis eē ordo motuū: s; m̄ ordines m̄erorū z s; m̄ situz corpoz. S; ad hoc q̄ p̄dicta soluat dubitatiō oz op̄mionē hēre de eis: q̄ p̄cipit: nō solū vitā quāciqz: sed et actionē: qd̄ est. p̄p̄mū hñtib⁹ aiaz rōnalem: q̄ agūt p̄p̄ finē: tāqz hñtia dñuz sui actus z nō agūt ex solo na ture ipetū: sicut oia irrōnalia. hoc autēz supposituz v̄z accidere: si multitudo motuū nō p̄cedat s; m̄ corpoz: si tū: qz magis est accipiēda diuersitas motuz: z multitu do eoz: s; m̄ hñtudine ad bonū finale: qd̄ est p̄ncipiuz in oib⁹ agibilib⁹ vt p̄z per p̄m in septimo ethicozum z secūdo physī. Et cit attendendū q̄ quātū ad hoc nō re fert: vt ruz ponam⁹ corpa celestia moueri a substantijs intellectualib⁹ cōiunctis per modū aie: vel et separatīs. Nō aut eēt via soluedū: si mouerent per solū nāe impe/ tū sicut corpa grania z lenia. Deinde cū dicit.

I.c.8.
I.c.5.

I.c.62.

Videtur aut optime qdē hñti existere: q̄ be ne sine actiōe: propinquissimo aut per pau cā z vnā: his autē q̄ lōgius per plures que

admodū in corpe. Hoc qd̄ez neqz exercita/ tū bene hēre. hoc aut modicū deambulans hoc aut z cursu indiget z lucta z pugna.

Argir. Nā ei qdē qd̄ optime sese hz. inesse ipz bo nū sine actiōe videt: ei nō qd̄ illi est p̄pingf sinū p̄ puā ac vnā. At hisce q̄ sunt remoti/ sine p̄ plures que admodū z in corpib⁹ fie/ ri solet. Aliud. n. bene sese hz nullū exerciti um subiēs: aliud leui deambulatiōe facta: ali ud z cursu indiget z lutatione ac puluere.

Argir.

Ponit solutiōe z duo facit: qz p̄ p̄mittit p̄ncipia qb⁹ manifestat solutio. scdo p̄ncipia applicat ad p̄positum ibi. Hoc igit hz rē. Circa p̄mū duo fac. p̄ p̄ponit p̄ncipia ex qb⁹ assignat rō: q̄re supiores planete mouētur plurib⁹ motib⁹. p̄mū aut mobile vno solo motu. 2. po/ nit p̄ncipia ex qb⁹ assignat rō q̄re supiores planete mo uent plurib⁹ motib⁹: inferiores aut pauciorib⁹ s; supposi tiōe eudoxi ibi. Iterū aut alteri rē. Circa p̄mū duo facit. p̄mo ponit p̄m. 2. manifestat p̄ exēplū ibi. Quē admodū in corpe rē. Dicit ergo p̄mo q̄ in corpib⁹ v̄z illud corp⁹ optie eē dispositū: qd̄ nō indiget aliq̄ exerci tatiōe ad bonā habitudinē q̄ dicit euchia. In scdo aut gradu est corp⁹ qd̄ per modicaz deambulationē cōseq̄ bonā habitudinē. In tertio at gradu ē corp⁹ qd̄ ad bo nā habitudinē p̄sequēdā indiget multis exercitijs: puta cursu lucta z pugna. Deinde cum dicit.

Item at aliqui neqz q̄z tūciqz laborati hoc vtiqz adhuc existet bonū: s; aliter aliqd.

Argir. Alij rursus neqz quouis exercēti mō hoc nunqz inerit bonū: s; aliud q̄ p̄piā p̄sequet.

Argir.

Ponit p̄ncipia p̄ q̄ soluit scdo ps q̄nūib⁹: q̄re. s. in inferio res planete pauciorib⁹ motib⁹ mouent q̄ supiores. et p̄mo ponit p̄m. scdo adhibet exēplū ibi. p̄pter q̄ opz putare rē. Circa p̄m tris facit. p̄mo ponit esse quedāz gradu inferiorē trib⁹ p̄ncipijs iaz dictis: z dicit q̄ inue/ nit in q̄rto gradu aliqd̄ qd̄ q̄buscūqz laborib⁹ nō p̄t p̄tingere ad b: q̄ adipiscat bonū p̄fectū: s; p̄t cōseq̄ qd̄ dā aliud bonū minus perfecto bono: puta si aliqd̄ cor pus per nullū exercitiū p̄ficeret cōseq̄ p̄fecte bonā habi tudine: s; per aliq̄ exercitia cōsequit aliquātulū melio rē dispositionē quā prius habebat. Secundo ibi.

Est autē dirigere difficile aut mltā aut ml̄ totiens: p̄nta myrias astragalos: chios ia/ cere difficile: sed vnū aut duo facile.

I.c.63.

Argir. Recte aut agere aut mltā aut sepe difficile est: veluti talos enses mille p̄cutere impossi bile est: sed vnū vel duos facilius est.

Est certificare aut mltā aut multoties. difficultē enī est rectū se hēre in mltis q̄: in paucis: multitudo accipi p̄t vel s; m̄ diuersitatē agētū: vel s; m̄ diuersitatē actio/ nū ordinatariū ad aliqd̄ vnū: ad quoz p̄mūz p̄tinet qd̄ dicit multa: ad s; p̄tinet qd̄ dicit multoties: maxime si actiōes nō sic fuerint. Ex quo appet q̄ maioris v̄tutis est q̄ p̄ multa p̄r: z ita nō seq̄ illud bonū. Tertio cū di cit. L. Puta myrias. Iponit exēplū de eo qd̄ nūc dictū ē. z p̄mo q̄z tū ad b̄ qd̄ dicit multa: dices q̄ difficile est ia/ cere. i. p̄ccere myrias astragalos. i. dccē milia astragalo rii que sunt quedā gñā in instrumentoz: alia littera habet chios: que est aliqua insula greccie: in qua similiter sunt magni astragali: facile est aut q̄ aliquis iaciat vnūz ex his vel duo. Tertio ibi.

Secundus

Et iterū qñ hoc qdē idiguerit huius grā operari: hoc autē alterius: et hoc alterius: vno quidē aut duobus facile adipisci. Quāto autē vtiq; per plura: difficilius.

Argir.

Et rursus cū hoc qdē illi grā: illud autē ob aliud: et illud itē ob aliud est faciendū: in vno qdē duobusue facilius qspia finē attinget. Ac quo p plura pcedit: eo illuz difficilius affeēt.

Explīcat quātū ad id qd dixerat multoties: et dicit q; qñq; opari aliqd hō grā: et alteri grā: et illud ad huc alteri grā. s. q; ad vnu sine opz puenire p multas actiōes ordiatas adinice. facilis ē hūc finē adipisci: qñ per vnā vltimas actiōes p̄t aliq; p̄seq finē: puta si aliq; emit equus ad hoc q; equitet: et equitudo perueniat ad locū aliq;: sed quādo opz ad finē puenire per plures actiōes: tūc hoc est difficilius: puta si nō hēat pecuniā in p̄mptu vsi emat equū: vsi opz eā acquirere per opatiōnē alicuius artificij. manifestū est igit q; maior virtus requiritur ex pte intellē ordinātis et ex pte potētie exequētis per plures actiones puenire in finē: q; per vnā vel pauciores actiones. Deinde cum dicit.

Propter qd opz putare astroz actiones eē talē q̄lis qdē aialiu et platarū. Etenim hīc hoīs plurime opationes: multoz. n. eoz q̄ bñ p̄nt adipisci: vt et mltā opent et aliozū grā. **Q**uod autē est vt optie hīs nihil idiget actiōe: eteni ipz qd cui grā. Actio autē sp est in duob; cū et cui grā sit: et q; hō grā. Aliozū at aialiu pauciores: platarū at parua qdā: et vna forte: aut. n. vnuz aliqd ē: quo sortietur vtiq; quēadmodum et hō: aut et multa omnia p̄ua sunt ad optimū.

Argir.

Quapropt et stellaz actionē talē existimare opz: q̄lis aialiu ē ac platarū. Etenim hec hoīs actiōes plime sūt. **A**lta. n. bona p̄se qui p̄t. Quare mltā agit et aliozū nimiz grā.

Ei vō qd q̄ optime sese hz nō est opus actiōe. Est. n. id grā cui cetera agūt. Actio vō sp in duob; cōsistit: qñ et id grā cui igit et id qd hui grā agit: at ceterozū aialiu pauciores sunt et platarū parua qdā est ac vna fortasse: aut vnuz qdē est qd cōseq possunt: quēadmodū et homo: aut et ipsa multa oia antecedūt ad ipsum optimū consequendū.

Ponit exēpla p̄missi p̄ncipiū: et dicit q; pp̄ p̄missa oia existimare q; actio stellaz hz mltitudine vlt paucitate motu: sicut sicut actiōi aialiu et platarū. videm. n. q; i istis i feriozib; hō hūc p̄fectā aie v̄tūc: hz multiplices opationes: q; p̄t mltā bōa adipisci: et mltā p̄t opari si solū absolute: s; et hz ordinē vni ad aliud: vt puta cū excogitat magnā seriē actionū ordiataz i vni finē. Nec tū pp̄ b; hō ē optimū i vniuerso. s. q; id qd ē optimū i vniuerso. s. de mltā indiget actiōe q; ad adipiscendū pp̄ vni bonū. Nō. n. hz aliq; finē ex se quē oportet adipisci per aliā actionē: s; ipse ē finis sūp̄p̄t et oīz alioz. Actio at q; ē pp̄ finē sp in duob; cōsistit: cū oportet ibi p̄siderari et finē: et grā aliqd agit: et id qd ead finē: qd agit grā hū

ius. s. finis: s; aialiu p̄ter hoīs se pauciores actiōes p̄ter actiōes intellectuē p̄tis. Tū q; i actiōib; exteriorib; hūc determinatū modū p̄firi sibi a nā sic hūcōdō sp codē mō facit vidū: s; plāte hūc forte vnā opatiōnē tm. s. nutritiua. et hāc puā. i. imp̄fectā respectū opatiōis sēctiue et intel. Et hō diuersitatis rō ē q; finis ad quē p̄ueit: vel est vni aliqd sūmū p̄fectū: puta ad quē p̄uenit hō. s. b̄ritudo: quā hō p̄seq p̄ mltas opatiōes: aut se mltā q; exigitur ad p̄fectū bonū: ad q; aliqd p̄tingūt plāte et aialia p̄ vnā vltimas opatiōes: puta ad b̄ritudinē p̄erigif q; dā p̄seruatio vite: cognitio sēctibiliū: et vltimo app̄hēsiō vitat; in q; cōsistit finalis b̄ritudo: et hāc solus hō p̄seq. **C**ōseruatiōnē at vite p̄seq plāte p̄ actū nutritiue p̄tis: aialia aut irrōnabilia sup̄ hoc p̄sequūt cognitiōnū singulariū. **S**ic igit p̄z q; ex oib; p̄missis quoz eē ordi nes rerū. Nā in entib; est sup̄remū: qd hz p̄fectū bonū sine actiōe. Scdm autē est qd hz p̄fectū bonū p̄ vni vel paucos motus. **T**ertū autē est: qd acqrit p̄fectū bonū per multas opatiōes sicut hō. **Q**uartus gradus est: q; nō p̄t recipe p̄fectū bonū nullo mō: sed acqrit aliqd p̄mū per paucos motus vel per vni tū sicut aialia et plāte. **R**elinquit aut infimū eē qd nihil hoz p̄t acquirere: et per hoc nō hz p̄icipare aliq; motū. **S**ic igit q; aliqd oīno carcat motū: p̄t dupliciter contingere. vno modo: q; est p̄fectissimū. **A**lio mō: q; est propinquum im p̄fectissimū. **Q**uod aut aliqd habeat multas actiōes vel motus p̄tingit ex eo q; medio mō se hēt. Deū cū dicit.

Quis
retus o2
dies an/
notatōe
digni.

Hoc qdē igit hēt: et p̄cipat optio. **H**oc at attingit p̄pe p paucos motus: hoc at p multos: hoc aut neq; p̄cipat: s; sufficiens ad p̄pe extrema vnire: puta si sanitas finis: hoc qdē vtiq; sp sanū ē: hoc qdē extenuatū: hoc at currēs et extenuatū: hoc aut et aliud aliqd operās. currēdi grā: q̄re p̄les motus. **E**t alterū at n̄ p̄t ad sanari puenire: s; ad currere solū aut extenuari: et horū alterū finis ipis.

T. c. 65

Maxime qdē. n. illo sortiri fine optio oib;. **S**i at nō sp: meli' erit: quāto vtiq; p̄pinquius sit optio. **E**t pp̄ hoc terra qdē totalr nō mouet: p̄pinq; aut paucis mētib;. **N**ō enī attingūt ad extremū: s; vsq; quo possunt sortiri diuinissimo p̄ncipio. p̄mū at celū cōfestiz sortit p̄ vnū motū. **Q**ue aut in medio p̄mi et extremoz. **A**tingūt qdem: per plures aut attingunt motus.

T. c. 66

Aliud igit hēt optimū ipm: et p̄iceps est iph: aliud p paucā p̄pe accidit: aliud p multa. **A**liud nō aggre dit: s; satis est p̄pe ad ipm vltimū puenire: veluti si sanitas ē finis. aliud sp est sanum: aliud in macie affcū: aliud cursu sctō: i macie q; dductū: aliud et alio q̄piā actio iph' grā cursus: q̄re p̄lis iph' s; mētiōes.

Est et id qd ad sanitatē ipaz accedere nēquit: sed ad cursuz soloz aut ad maciē atq; hoz alteruz est iph' finis. **M**ā maxie qdē est optimuz oib; illuz cōseq finē. **Q**uod si hoc nō fiat: semp meli' est quāto optio p̄pinqui

Argir.

us ē: et idcirco terra quod non mouet oino p
pinqua xō paucis motib⁹ mouent. Pō. n.
ad vltimū ipz pueniūt: s; quousq; cōseq di
uinissimū ipz picipiū pnt. Pō. n. at celoz
pino per vnū motū illud assequit: at ea q̄
sunt in medio pimi ac vltimozū pueniunt
qdē: per plures tñ motiones perueniunt.

Adaptat p̄dicta p̄cipia ad p̄positū: et dicit q̄ in ordi
nererū: id qd̄ sup̄remū est: h; p̄cipiat optio absq; oī
motu: qd̄ qdē cōtingit in substātis sepatis q̄ sunt oīno
imobiles. dicit enī optio p̄ sup̄remā carū. q̄ est deus al
tissimus q̄ est ip̄a eētia bonitatis. dicit at̄ p̄cipiat rē.
p̄ inferiorēs sbas sepatas: q̄ ē et bonū h̄it ex alio. Nā
p̄cipiare nihil aliud est q̄ ab alio p̄tialr accipe: hic est
igit̄ p̄m⁹ et sup̄rem⁹ ordo entū. Sed ordo d̄tignitū
dicens q̄ est aliqd qd̄ de p̄p̄inquo attingit id optimū
per paucos mor⁹: sicut sup̄ma ip̄a: q̄ intātū d̄t optio p̄
quare ad illd̄ optimū inq̄tum p̄tūgit ad hoc: q̄ sit cā
vltis cozpalū: et cā p̄manētē ip̄oz. Deide ponit tertiū
gradu dices. Qd̄ aliqd̄ appropinquat ad bonū optimū
per multos mor⁹: sicut sup̄iores planete q̄ et sunt cāe
vles effectū in mūdo et p̄manētē et fixionis rerum.

Deide ponit q̄rtū gradu dices: q̄ aliqd̄ est qd̄ nō pōt
p̄cipiare illud p̄fectū bonū: sed sufficit q̄liter et q̄ ap
propinquat. Et ad eoz manifestatiōē subiūgit exēplū
dices: q̄ si ponam⁹ sanitatē vite finē: inuenim⁹ quantū
ad hoc aliqd̄ eē optimū: qd̄ se n̄p est sanū. In scdo autē
gradu est: qd̄ sit sanū p̄ solā extenuationē. i. subtrahio
nē sup̄fluoꝝ. In tertiō at̄ gradu est q̄ sanitatē qdē adi
piscat et p̄ extenuationē: s; ad hoc q̄ extenuet: indiget
cursu: et ad hoc q̄ currat: regit q̄ aliqd̄ aliqd̄ agar si sit
aptū ad cursū: et sic h; ad plures mor⁹ q̄ p̄uenit ad fi
nē sanitatis. Quartus aut̄ grad⁹ est: q̄ nō pōt puenire
ad h; q̄ sanet: sed puenit ad aliqd̄ eoz q̄ sunt p̄ua sani
tatis: puta ad hoc q̄ solū currat: vel et̄ vltērius q̄ exte
nuet: quoz neutri est finis: s; eoz est aliqd̄ finis. i. sani
tas vt dictū est. Et hoz rōnē assignat dicens q̄ maxie
optimū est in oib⁹ finē fortiri q̄liter et q̄. s. h̄ue finē mo
ti: siue p̄ paucos: siue per multos mor⁹. Si vō nō cōtin
gat ad p̄fici finē: semp̄ tāto aliqd̄ erit meli⁹: quāto ma
gis appropinquat ad optimū: puta qd̄ pertingit ad exte
nuatiōē: q̄ est p̄p̄inq̄sima sanitati: est meli⁹ q̄ qd̄ per
tingit ad cursū. Ex quo et̄ p̄: q̄ in vnoquoq; horū or
dine p̄nt eē multi grad⁹. Et q̄ terra maxie distat a sum
mo ordine rerū: id totalr nō mouet: quasi nō valēs ap
propinquare ad optimū: p̄ hūc modū q̄ sit cā alioꝝ. Illa
vō q̄ sunt p̄pinqua terre: q̄ sunt in q̄rto ordine: paucis
motib⁹ mouent: q̄ nō attingunt ad alterū extremū: vt
sunt vles cāe p̄manētē rerū: s; intātū mouent: inq̄tus
possūt fortiri aliqd̄ de similitudine p̄mi: et diuinissimū p̄
cipij: in hoc. i. q̄ ipsa sint alioꝝ p̄cipia. S; p̄mū celuz
statim fortit hāc similitudinē per vnū motū q̄ pertinet
ad scdm̄ gradu. illa vō q̄ sunt intermedia inter p̄mū ce
lū: et extrema cozpa q̄ sunt in tertiō ordine attingunt si
militudinē p̄mi p̄cipij in causando p̄ plures motus.

In his aut̄ q̄ dicta sunt tria exp̄ssit. i. p̄cipiū qd̄ hēt
et p̄cipiat optimo. hoc enī exp̄ssit eē diuinissimū p̄
cipiū. Similr et̄ fm̄ ordine: q̄ per paucos motus attingit
p̄fectū bonū attribuit p̄mo celo. Quintum et̄ ordi
nē qui p̄ imp̄fectionem oī caret motu attribuit terre.
Remanet aut̄ dubitatio de aliq̄ duob⁹ ordinib⁹ quib⁹
sunt attribūdi. Nā si tertium ordinē attribūam⁹ supe
riorib⁹ planetis: eo q̄ per plures motus p̄sequunt̄ per
fectū bonū et optimū: videbit̄ attribūere q̄rtū ordinē

foli et lune: vt dicant⁹ q̄ nō attingūt ad perfectū bonū
qd̄ v̄ incōueniēs p̄ferim⁹ euz sol videat eē nobilissim⁹
planetariū: et tā ipse q̄ luna videat hēre maximaz effica
ciam in inferioribus cozpib⁹. Et id Anarrois dicit in
cōmēto suo: q̄ q̄rtus ordo coz. i. q̄ nō attingit p̄fectū
bonū: s; appropinquat ad ip̄m per paucos mor⁹ attri
buit trib⁹ elemētis. i. aq̄ et aeri et igni: q̄ qdē mouent̄ du
plici motu. i. motu p̄p̄o s; nāz grauitatis et lenitatis: et
motu quē cōsequunt̄ ex celestib⁹ cozpib⁹: sicut ignis et
superior pars aeris mouet̄ circulariter fm̄ motū celi:
et mare fluit et refluit fm̄ motum lune. Tertiu aut̄ ordi
nez attribuit oib⁹ planetis: qui cōsequunt̄ p̄fectū
bonum. i. causalitates vniuersales super hęc inferiora:
per plures motus. Sed fm̄ hunc intellectū dubita
tio quā mouit Aris. remanet insoluta: et ideo fm̄ interio
nem Ari. dicere oportet q̄ quartus gradus attribūat̄
tur soli et lune qui fm̄ ipsū sunt infimi planetarij: et
fm̄ p̄cipia Ari. eozus ordo in dignitate est fm̄ ordi
nem finis eozū: eo q̄ superior spera continet̄ inferiorē.
continēs autē est nobilior et formalis cōtēto (sicut
d̄t in 4° p̄physi.) et sicut postea dicitur in caplo de terra.
Scdm̄ hoc ergo intelligēdū est q̄ optimū in rebus
est p̄manētia: que quides in substātis separatis est
absq; oīni motu: et q̄ qd̄ p̄manētē est in inferiori
bus reb⁹: illinc deriuat̄. Et inde est etiā q̄ sup̄remū ce
lum qd̄ est p̄p̄inq̄simum substātis sepatis suo mo
tu diurno: est cā sempiternitatis et p̄manētē rerum.
Et id maxime attingit ad similitudines p̄mi p̄cipij.
Superiores aut̄ planete sunt magis cā p̄manētē et
duratiōis: q̄ inferiores. vñ saturno attribūtur res fi
xe. Et inde est etiā q̄ fm̄ Ptholomēzin quadriparti
to: q̄ ea que sunt Saturni attribūtur ad vniuersalia
loca terre. ea aut̄ que iouis ad loca annualiū tēpoz. Ea
vō que sunt solis et maris et venēris et mercurij: ad lo
ca mētiū: trāsitus vō lune ad loca diurna: cōiūctiōes et
sup̄iorū planetariū coaptātur effectib⁹ magis vlib⁹ et
p̄manētib⁹ fm̄ astrologos: sol aut̄ et luna qui sunt in se
riorib⁹ planete fm̄ Ari. h̄it maiorē efficacā ad causan
dū trāsmutatiōes in istis inferiorib⁹ cozpib⁹: qd̄ qd̄
nō est optimū: sed aliqd̄ ordinatum ad optimū et p̄
uū ei. Nā cozpa inferiora per trāsmutatiōē ḡnatiōis
et corrupciōis consequunt̄ p̄p̄eritatē in specie quā in
indiuo hēre nō pōt. Simplicius aut̄ dicit in cōmē
to q̄ nō existimat ordinē nobilitatis eē in cozpib⁹ cele
stib⁹ fm̄ ordine sitis: sed fm̄ q̄ vniquoq; cozporum
celestiū siue nobilior siue min⁹ nobile ibi ponitur vbi
optimū est ip̄sū ponit: et id luminaria mundi. i. sol et lu
na fm̄ Ari. p̄p̄inq̄sime sitantur inferioribus coz
poribus que indigent illuminari ab eis. Id tñ qd̄ p̄na
dictū est: magis verū esse videt̄ fm̄ cōuenientiā p̄nci
piorū naturalū. Secūduz vō sup̄positiones modernorū
astrologoz: satis cōuenienter videt̄ dispositus in
meris celestū cozpoz: s; non fm̄ rōnem quaz Ari. hic
assignat. nā sicut dictū est: et sic Aris. dicit in 12° meta
phy.) opz in celestib⁹ motibus aliqd̄ esse qd̄ est causa
perp̄eritatis et duratiōis rerū: et opz aliqd̄ eē qd̄ p̄ti
net ad cām trāsmutatiōis: et in vnoquoq; ordine opz
eē aliqd̄ summū. Sicut igit̄ in ordie causalitatis p̄ma
nētē rerū post p̄mū motū qui reuoluit totuz p̄cemi
tis trāsmutatiōis erū simū locū obtinet spera solis:
qui quodā mō p̄p̄portionali r̄idet in hoc ordie sperē
stellarū. Ita. i. q̄ sicut spera stellarū fixarūz p̄mūet in
stellarū multitudie: qd̄ cōgruit vniuersalitati cālitatis
ei⁹ p̄p̄ diuersas effectuz spēs: ita etiā spera solis super
abundat in magnitudine solaris cozpis: et luminositatis

10.11.12
om̄ lib
2.11.10
11.11.11
11.11.12

Lec. 8.
T. c. 49

10.11.12
Lec. 7. 3

Dubita
tio

Secundus

eius pp efficaciam transmutandi inferiora corpora. Un si
cut spere stellaru fixaru attribuitur duo motus. s. mo/
tus pprius et motus superioris sperente et soli attribuit
duplex motus. s. viuis pprius quo mouet in suo circu
lo: et ali quo mouet spera ei? fm motu spere stellaru fi/
xaru: vtrique aut spere qsi deseruiunt tres inferiores spe/
re. Ita. s. q spere stellaru fixaru intelligant deseruire ad
causandū permanētiā in reb? et ad vniuersales effect?.
Saturni iuppiter et mars pp qd vniiformes hnt mot?
fm numeri: nā sicut dicitur est: vnicuique attribuit tres
motus. soli aut intelligit deseruire tres inferiores pla/
nete ad causandā transmutationē in reb?: et sō diuersifi/
cant in uicero motu: ita. s. q soli attribuit dno mo/
tus. veneri attribuit tres. mercurio qttuor. lune qu/
q. **Est etia sciēdū q qz Ape.** hic terrā ponit nō par/
ticipare aliquē motū. Alexander dicit eazē animatā: se/
quē enī in hoc errore gētiliū q cultuz diuinitatis terre
attribuebāt qd Ape. reprobat in tertio de aia: ostēdens
q nullū corpus simplex est animatum: qd ēt euidēti si/
gno apparet: qz q in aialib? sunt magis terrea: sicut os/
sa: insensibilia sunt. Si at corp? celeste existēs simplex
est animatum: nō impedit hāc rōne: qz corpus celeste non
subiacet prietati: sic simplicia elementoz corpora. Nitē
aut pbare corp? terre eē aiatur: qz in eternū durat: et ex/
eo q aliquē ptes terre sunt aiatur: nō attendēs q ad cor/
pora animata: terra et alia elemēta hnt habitudinē ma/
terie. Corpus aut celeste habitudinē agentis: agēs aut
nobilis est factus: sed factū nobilius materia: vñ et sic
lū hnt nobiliorē formā qz corpora aiatur. elemēta hnt for/
mā minus nobilē. similit aut nititur ostēdere q nō repu/
gnat animationi terre q nō moueat. Uno qdē modo: qz
etia planete sunt animate: que tū non mouent fm lo/
cū. **Sed in hoc fallitur: qz quāuis nō moueant mo/
tu locali: mouent tū motu augmētū et decemētū.** Alio
mō: qz cuz etiā ea que intelligunt dicat Ari. viuere ni/
hil phibet terrā esse aiatur et viuētē lz nō moueat fm lo/
cū: pōt tū esse q intelligat. **Sed hoc est contra Ari.**
qui dicit in 2° de aia: q in corpib? corruptibiliū non est
aliquid hnt intellectū sine sensu. Terrā aut insensibilem
eē manifestū ē: ex eo qz quottidie scindit et arerit. Ad/
huc aut: cū eadē sit natura totius et pti: sicut et idē mo/
tus: si terra tota hēret aiatur intellectiuam oporteret q
qlibz pars eius diuisa eēt aiatur: et intelligēs: et q vltimus
oia corpora mixta in quib? terra superabundat essent talia:
qd: est derisibile. Addit etia q lz terra fiet: hnt tū aliqz
opationez: que est ipm stare: vt sicut celestis corpis est
operatio mouerēta terre opatio: est stare vel qescere.
Sed in h fallit: stare vel qescere nō est operatio: sed
pnatio opationis vel motus: vñ cū cuiuslibet viuētis
corpis oporteat esse aliquā opationez vite que appare/
at in ipso corpē: et non solū in aia: alioquin frustra corpi
vniēt: manifestus est aut qz terra in cuius corpē nulla
vite operatio apparet: nō potest esse animata.

Alexan
dri erro
de aiatur
ne terre
Lec. 18.

L.c. 15.

L.c. 67

L.c. 68.

Argir.

Dubitationē aut qre fm pma q
dē vnā existētē lationem magna
militudo pstat astroz. Alioz aut
sigillatim vnū qd qz accepit ppri
os motus. **Propter vnū qdez vtiqz qz**
primū rōnabiliter existimabit hoc existere.
Intelligere enī opz: vite et pncipij vniūscu
iusqz multā excellētiā esse prime ad alias.
**Illud aut in pma qdē latione magnā co/
piā eē stellarū. Ceterarū nō stellarū quāqz**

seorsuz pprias motiones hēre. qd qdē du/
bitatio est secunda. **Ob vnū qdē primū**
qspiā cū rōne esse putabit. **Prime nāqz vi/
te pncipij cuiusqz primi magnā ad cetera i/
telligere excessionē esse opz.** Lectio. xix.

Præmissa solutione prime dubitationis hic sol
uit dubitationē secundā: qua. s. quere
bat qre cū in spera primi mot? sunt innumerabiles stelle
in qlibz aliarū inferiorū nō est nisi vna. ponit at ad hoc
tres solutiones: qru pma ē supra ex excellētiā pme spere
ad als: et dicit qz circa dubitationē qd dubitat qre fm mo/
tū pme spere q est vnū enī magis multitudine astroz.
in alijs aut speris inferiorib? planetarū vnaqz stella se/
orsuz accipit pprios mot?: vt. s. alijs sunt motus saturni.
alijs ionis et sic de alijs: cū tū oēs stelle fixe sunt locate fz
ppriū motū. Diccū ē q aliqz p existimare hoc rōna/
bile eē. pmo qdē pp hoc vnū qz opz intelligere q pma
spera hēat magnā excellētiā in cōparatiōe ad alias spe/
ras. Tū quātū ad vitā: qz. s. hēt meliorē vitam vtpote
hūs meliorē aiatur: Tū quātū ad hoc qd eē fm vniū/
cuiusqz: qz. s. vniuersalis cālitas magis cōpetit pme spe/
re qz alicui aliarū. Que qdē excellētiā cōsiderari p ex/
trib? pmo qdē qz immediatius ordinat ad pmi motorē
scdo qz cōtinet et reuoluit oēs alias speras. tertio aut qz
hēt motū simplicissimū et velocissimū. Manifestū est
aut q id qd est nobilissimū et magis actiū in corpib?
celestibus: est stella: qd ostēdit luminositas ipsius. Et iō
conueniens est q prima spera abūdet in multitudine
stellarū per cōparatiōē ad alias speras. Si vō suppo/
namus: qz spera stellarū fixarū nō sit suprema spera: sed
sit alia spera ea superior: in q nulla est stella: nec differt
ad ppositū qz motus spere nō est nisi pp motum stelle
(vt dicit in 1° metaphy.) vnde ille motus supreme sperē
que caret stellis: ordinat ad motū stellarū fixarū. Si
cut fm antiquos astrologos vniūscuiusqz planeta habz
multas speras carentes stella ordinatas ad motū stelle
infire in vltima carū: et fm hoc quātū ad ordinē mot?
illa spera prima cadit in eūdē ordinē cū stellarū fixa/
rū spera. Propter qd etiā. Arist. signanter dicit eē mult
tas stellas fm primā lationē: non aut fm primā sperā:
qz lationes determinant fm stellas ppter quas deserē/
das mouentur spere. non autē fm speras. hoc autē so/
lum ingerit qz motus stellarū fixarū non est oino simi/
plex. vt dicit Arist. et supponit: sed cōpositus ex duob?
motibus. Secundā rōnem ponit ibi.

Lec. 7.
L.c. 48

Erit aut vtiqz accidēs fm rōne. Prima
qdē enī vna ens: multa mouet corporoz diui
noz. **Multe aut entes: vnus solū vnaqz.**
Errantiū enī vnū qd qz plurib? ferē lationi
bus. Sic qdez igit adequat natura: et facit
ordinē: vni quidē lationi multa tribuēs cor/
pora: vni aut corpori multas lationes.

L.c. 69.

Hoc aut accidere per rōne videt. pma nā
qz vna qdē est: multa aut diuinorū corporū
mouet: ceterē nō multe qdē sunt: vnum tū
queqz tātmō mouet vagarū stellarū enī
queqz plurib? lationib? ferē. **Hoc igit pacto**
natura ipsa inequitatēz hec redigit: at qz or/
dinē quēdā facit: vni qdē lationi multa cor/
pora: vni corpi lationes cōplures reddēs.

Argir.

Que qdē sumit: fm pportione multitudinis stellaz ad multitudines motuum: 7 dicit hoc qd in dubitatio ne ponit: fm rōne accidere. Nā prima latio euz sit vna fm ea mouent multa celestium corpōz que vocat cor- pora diuina pp sui ppetuitatē. Inferiores aut lationes multe eaz mouēt vni corpus solis: qz quelibet stellaz errantiū. i. planetaz: mouet plurib⁹ motibus: vt supra dictū est. Sic igit natura quadā proportionis eq̄litate inter stellas fixas 7 planetas 7 ordinate eas disposuit: ita. s. q. vni pmo motui attribuit multa corpora. i. mul- tas stellas: e conuerso autē circa planetas vni corpōz. i. vni stelle attribuit multos motus. Et rōnabiliter ita di- stribuit: nā planete sunt q̄si in s̄ra qdā supreme spere q̄ si p̄ncipalis agētis in corpōz: in quātū planetis. me- diantibus quodāmodo deseruūt 7 coaptatur multipli- ces influentie stellaz fixaz ad hec inferiora. Instrumē- tum aut agit in q̄stū est motū: p̄ncipale autē agens agit fm formā 7 virtutē p̄pria. Et iō cōueniens est q̄ su- prema spera abūdet in multitudine stellaz: in quibus radicanē diuerse virtutes active. planete aut abūdat in multitudine motuū. Saluator autē hec rō etiā fm po- sitionē modernoz phoz. Nā si spera stellaz fixaruz hēat duos motus: minimū tamē de secundo cor̄ par- ticipat q̄ tardissimus est in ea. Tertiārōne ponit ibi.

L.c.70

Et adhuc pp hoc quidē vnū hnt corpus alie lationes: qz multa corpa mouēt: 7 que sunt ante vltimū: 7 que vnā possidēt stellā. In multis enī speris vltima spera infixā fer- tur: vnaqueqz aut spera corpus existit ens. Illius quidem igit cōmune erit opus. Hec quidē enī singularis ppria p naturā latio. Hec aut velut apponitur. Dis autē finiti corpis ad finitū virtus est:

ter.c.71

Argir.

Et insup ob hoc vnū cetera spere vnū cor- pus hnt: qd multa corpa mouēt: 7 que sunt ante vltimā: 7 que vnā possidēt stellam. In multis enī speris vltia spa ligata fer̄. Spe- ra aut quoqz corpus est: illi igit ipsuz opus corpi erit. Etenī cuius ppria natura latio. Ipsa aut quasi adiacet: ad finitū hō fini- ti corpis omnis potentia est.

Que qdē sumit ex multitudine speraz mouentium vnūqzqz planetaz fm positiones antiquoz astrolo- goz: 7 dicit q̄ in quolibet apparenti motu planetaruz inuenit vni trū corpus stelle que mouet: qz multa cor- pora sperica sunt que mouent stellā. ita. s. q. ille que sūt p̄me. i. superiores sunt motine illius spe que est in fine: 7 que hēt in seipsaz stellā: qz stella mouet infira in vlti- ma spera multaz speraz ordinataz ad motū vniūscu- iusqz. Vel pōt intelligi q̄ vltima spera est quodāmo al- ligata superiorib⁹ speris: 7 fm eaz motū mouet: manife- stū est autē q̄ vnaqueqz haz sperarum est corpus qd- dā. Sic igit est opus cōe oīuz speraz reuolūtiū plane- tā. i. est illius spere supreme in illo ordine: que reuoluit oēs inferiores: qz motus infime spere: in qua est planeta est pprius motus 7 nālis ipsius planete: motus aut su- p̄iorum speraz qui apponitur ad dirigēdū irregulari- tate que v̄ in motu planete. s. fm velocitate 7 tarditate retrōgradationē directionē: 7 stationē. Et sic p̄ q̄ cum spera sup̄io: moueat oēs inferiores ordinate ad motū eiusdē planete: si cū hēret mouere plures stellas: rēt ei

laboriosus: qz cuiuslibet corpis est virtus finita: per cō- parationē ad aliud corpus. oñsum est enim in. s. physi. Lec. 21. q̄ in magnitudine finita nō est virtus infinita. Cō L.c.79 aut est intelligendū: q̄ ista difficultas accideret ex eo q̄ in stellis sit p̄derositas: aut aliquid resistēs motui: sed oē esse excessuz mouētis ad mobile: nō aut posset esse ex- cessus superioris spe fm virtutē: si in inferioribus simul cū multitudine speraz esset multitudo stellaz cū cor- poribus stellaz abūdet virtus celestium corpōz. Est aut diligētē attendēdū q̄ finita pportione ponit spere mouētis ad corpa mota: ex eo q̄ spera mouens est cor- pus. Ex quo p̄ q̄ moto: sepatus q̄ est suba in corpea 7 imālis nō hēt fm intētionē. Argir. finiti excessuz sup̄a cor̄: qd ab eo mouet: sed infinitū: vtpote extra totum corpus magnitudinis ex̄no: 7 per mās nō determinatā. Ex quo p̄ falsus esse qd Aver. dicit in suo cōmē. q̄ ad ditio p̄mi motoris supra potētiā moti: nō est infinita ni- si in tēpore infinito. Quāsi aut si potētiā motoris sepa- ti est infinita nō moueat velocitate infinita. s. in instāti: 7 q̄ liter si potētiā corpis est finita: corpu possit durare tpe infinito: manifestū est in. s. physi. Sciēduz vō est q̄ tertiārō nō hēt locum fm modernos astrologos quō ponunt planetis multas speras: quaz vna mouet oēs sicut ponebāt antiqui astrologi: qui tamē ponebāt mul- tas stellas fixas non moueri nisi ab vna spera.

Lec. 21. L.c.79

Sed de circulari quidē motu latis astris dcm̄ est: qualis qdē fm substātiā sunt: 7 fm figuram: 7 de latione 7 ordine ipsorum.

Sed de stellis qdē que p̄uersione serunt: quales nā substātiā sint: atqz figura: 7 de lo- co ipsaz atqz ordine satis iaz diximus.

Ultimo aut epilogat dicēs: q̄ dictus est de stellis que mouētur motu circulari qualia sint fm subam sine na- ture 7 fm figurā. dictū est et de motu 7 ordine ipsaz.

Eliquū aut de terra dicere vbi exi- stat posita: 7 vtrum quiescētū aut motorum: 7 de figura ipsius.

Restat autem de terra dicere: vbi nam iaceat: 7 vtruz ex hisce sit que quie- scunt an ex his que mouētur 7 de ipsi⁹ quo qz figura. Lectio. xx.

Phs determinauit de corpe celesti: qd mo- uet circulariter: hic determinat de terra non fm q̄ est vnū q̄tuor elemētōz: sed fm q̄ est cētuz celestis motus: sicut de ea tractat astrologi. p̄mo ergo dicit de quo est intentio. 2. p̄sequit p̄positū ibi. De positione quidem rē. Dicit ergo p̄mo q̄ cū dictū sit de celo: relinquit dicere de terra: de qua dicit se determi- naturuz. p̄mo de situ eius vbi. s. sit posita. 2. de quiete eius. s. si sit de numero cor̄ que quiescūt vel que mouē- tur. tertio de figura eius vtrū sit sperice figure vel cuius- cuiqz alterius. Deinde cum dicit.

De positione quidē igit nō eādē oēs hnt opinionē: sed pluribus in medio poni dicē- tibus quicūqz totū celū finitū esse aiunt: cō- trarie aut qui circa italiā vocati pithagorici dicunt. In medio quidē ignē esse inquit: terrā aut vnū astroz ex̄ntez circulariter cir- ca mediū noctē 7 diem facere. Adhuc autē oppositam aliaz huic aaruūt terram: quam

Secundus

antichthona nomine vocant.

Argir. **C** De situ quoque ipsi non eadem omnes opinionem habent sed plurimum quidem in medio iacere dicunt qui totum celum infinitum inquit esse: hi vero qui Italiae partem habitant pythagoricique vocant: contrarium asserunt. Nam in medio quidem ignem esse autem terram autem unam esse stellarum: ferrique circa medium atque hoc pacto nocte ac die efficere. Aliam autem huic contrariam terram conficiunt: quas terram aduersam vocant.

C Exequitur propositum: et primo exequitur predicta tria secundum opinionem aliorum. secundo secundum veritatem ibi. Nos autem dicamus. Circa primum duo facit. primo ponit falsas opiniones quae circa terram. secundo assignat falsas rationes illorum circa veram positionem de quiete terre ibi. Hesitare et dubitare enim res. Circa primum tria facit. primo ponit opiniones aliorum circa situm terre. secundo circa quietem et motum ibi. Similiter autem et de maiestate. Tertio quod ad figuram ibi. Et de figura autem. Circa primum tria facit. primo ponit opiniones aliorum circa situm terre. secundo ponit rationes eorum ibi. Non ad appetitum res. Tertio soluit ibi. Tamen medium. Dicit ergo primo quod de situ terre non omnes philosophi habent eandem opinionem: quoniam enim posuerunt totum uniuersum esse infinitum: non potuerunt assignare terre determinate situm: eo quod in infinito non est accipere medium et extrema: sed plures eorum qui posuerunt totum mundum esse finitum: dixerunt terram esse positam in medio mundi sicut Anaximander. Anaxagoras. Democritus. Empedocles. et Plato. Sed quod philosophi quod dicitur pythagorici in partibus Italiae commorantes contra dixerunt quod ignis positus est in medio mundi: terra autem ad modum unius stellae mouetur circulariter circa medium mundi. similiter ponebant aliam terram oppositam isti terre: quam ponebant moueri sicut istam: quam vocabant antichthona: eo quod est contraria huic terre: quae si a nobis videri non potest propter sequitur in suo motu terram istam: in qua nos habitamus: ita quod per totum corpus terre iter ponitur inter visus nostros et alteram terram. Et pythagorici dixerunt secundum apparatus suorum sermonum: intelligebant tamen metaphorice loquentes ignem esse in medio: quod calor naturalis ex sole et alijs stellis. procreatus usque ad medium mundi pertingit omnia quodammodo commutans et conseruans. terram autem dicebant esse stellarum: quod est causa diei et noctis per suam habitudinem ad solem: terram autem aliam vocabant lunam: vel quod obsistit solarium lumine sicut et terra: ut in eclipsibus: vel quod est terminus celestium corporum visus nos: sicut et terra est terminus elementorum. Deum cum dicit.

C Non ad apparentia rationes et causas querentes sed ad quasdam rationes et opiniones ipsorum apparentia attrahentes et tentantes adornare.

Argir. **C** Non ad ea que videntur rationes causasque querentes sed ad quasdam suas rationes opinionesque ea que videntur trahentes atque ornare conantes.

C Ponit rationem eorum. Et circa hoc duo facit. primo ponit qualitatem rationis eorum. secundo ponit ipsas rationes ibi. honorabilissimo enim. Circa primum duo facit. primo ponit qualibus rationibus pythagorici utebantur: et dicit quod pythagorici non queriebant solum rationes et causas ut applicarent eas ad ea que sensu apparent: sed e converso ea que sensu apparent: conabantur reducere: et per quasdam violentiam attrahere ad quasdam rationes et opiniones inestimabiles: quas ipsi precogitabant: quod quidem conueniens est in his que ab homine sunt: quorum principium est intellectus hu-

manus. In his autem que arte diuina sunt facta: oportet e converso quod ipsi ex operationibus que videntur considerent operum rationes: sicut artifex ex rationibus precogitatis. assimilatur domum quam facit: sed quicumque alius videret domum iam factam: ex ipso opere viso: consideraret operis rationes. Secundo ibi.

C Multis autem vniuersis et alijs simul videbitur non oportere terre medij regionem assignare credibilem non ex apparentibus considerantibus: sed magis ex rationibus. L. 673

C Copulatio etiam alijs: non ex his que appetunt sed ex rationibus potius sumentibus fide locum redere terre medium non oportere videri potest. Argir.

C Ostendit quod eiusdem rationibus pythagoricorum multotiens alios possibile est moueri: et dicit quod multis alijs propter pythagoricos videri poterit quod non oporteat mediam regionem assignare terre dum considerant id quod oporteat credere: non ex his que apparent: sed magis ex intelligibilibus rationibus. Quod quidem non dicit quod aliqui propter pythagoricos posuerunt ante Aristotelem. sed quod post Aristotelem erat alios ex his rationibus moueri. vbi dicit post Aristotelem arcidemus fuisse Deinde cum dicit.

C Honorabilissimo enim putant conuenire honorabilissimam habere regionem: esse autem ignem terra quidem honorabilior: terminum autem intermedijs: extremum autem et medium terminos.

C Quare ex his recogitantes non putant in medio sphaere poni ipsam: sed magis ignem.

C Prestabilissimum enim corpus locum occupare prestabilissimum oportere putant: atque ignem quidem prestabiliorum terra: finem autem medijs ipsis prestabilissimum esse. Argir.

C Quare ex his ratiocinantes non ipsam in medio sphaere: sed potius ignem putant.

C Ponit duas rationes: quarum prima est quod putabant honorabilissimo honorabilissimam regionem spectare. id est locum: eo quod loca proportionantur corporibus secundum eorum naturam. Manifestum est autem quod ignis est honorabilior quam terra: tum propter claritatem: tum propter virtutem actiua: tum etiam propter subtilitatem ipsius: manifestum est autem quod termini sunt nobiliores his que sunt intermedia inter terminos sicut terminus terminato: et terminus potest. Sed autem quod est extremum. id est supremum in mundo et medium mundi ponebant esse que si terminos que propter hoc ponebant nobilissima loca. Et ideo ista cogitantes non ponebant terram in medio sphaere mundialis: sed magis ignem: quod tenet scilicet locum nobilitatis post celestia corpora que sunt in extremo. Secundo rationem ponit ibi.

C Adhuc autem pythagorici quod propter maxime puenire seruari principalissimum tonitruum: Adhuc autem esse tale Iouis carcerem noiant hanc habentem regionem ignem.

C Preterea pythagorici et quod maxime seruari oportet id quod est maxime precipuum uniuersum medium do est tale: ideo eum ignem qui locum hunc occupat custodia iouis appellant. Argir.

C Dicit quod pythagorici ponebant ignem in termino mundi: propter hoc quod cum sit principalissimum inter elementa: maxime debet seruari: sicut res preciosas diligentius custodimus: medium autem locus videtur habere tale con-

seruadi disponē q̄si vallatus et firmatus ex oibus q̄ cir-
cūstāt mediū. Et inde est q̄ pithagorici metaphorice lo-
quētes noīabāt hāc regionē q̄ hēt ignē esse carcerē vel
custodiā iouis: et b̄ si intelligam⁹ ignē eē custoditū. si autē
intelligam⁹ ignē esse custodiētē: oēs eōuerso intelligere
q̄ ignis qui hēt hanc regionē. i. q̄ t̄z mediū locuz dicat
carcer iouis: q̄si hūs v̄tutē custodiēdi. Deinde cū dicit.

l.c. 74.

Tāq̄z mediū simpliciter sit dictū: et q̄ ma-
gnitudinis mediū et rei existēs mediū et na-
ture. Quāuis quēadmodū in animalib⁹ nō
idē aiālis et corpis mediuz: sic existimādum
magis et circa totū celuz. propter hanc qui-
dē igif cām nihil eos rē timere circa totum:
neq̄ adducere carcerē ad cētrū: s̄z illud que-
rere mediū quale quid et vbi optū natuz est.
Illud quidē enī principū qd̄ mediū et ho-
norabile. Loci autē mediū assimilāt vltimo
magis q̄z principio: qd̄ quidē enīz determi-
natū mediū: qd̄ autēz determinās finis: ho-
norabilis autē cōtinēs et finis q̄z finitum:
hec quidē enīz materia: hec autē substantia cō-
sistentie est. **D**e loco quidēz igitur terre
hanc habent quidam opinionem.

l.c. 75

Argir.

Quasi mediū simpliciter diceret: et medi-
uz magnitudinis et rei mediū eēt atq̄z natu-
re. Eniuero vt in aiālib⁹ nō idē est aiālis at-
q̄z corpis mediū: sic est magis et circa ip̄z
totū celū existimādū: igif p̄pter hāc cāz nō
oportet ipsos circa vniuersuz turbari: neq̄
custodiā ad cētrū adducere: sed illud quere-
re mediū ipsuz quale qd̄ est et vbi est aptum
esse. Illud enīz mediū principū est ac pre-
ciosum. **M**ediū v̄o loci simile est magis ex-
tremo q̄z principio. **M**ediū enīz terminat:
Terminus autē est ipse finis: preciosus at
est id qd̄ cōtinēt et finis: q̄z id qd̄ finis. **H**oc
enīz materies: illud substantia p̄stitutiois est.

De loco igif tre hāc hnt qdā opinionē.
Soluit p̄dictā rōnē et dicit q̄ pithagorici in p̄dicta rō-
ne vtebant noīe mediū. ac si simpliciter. i. vniuoce dicere
tur mediū magnitudinis et id quod est mediū rei. i. s̄m
nāz: per qd̄. s̄. nā rei p̄seruat: sicut videmus in aiālib⁹ q̄
nō est idē mediū a q̄nā aiālis p̄seruat qd̄ est cor: et qd̄ est
mediū quātū ad corpis magnitudinē: qd̄ est magis v̄m-
bilicus: et ita est etiā estimādū in toto celo. i. in toto vni-
uerso. Et p̄ hoc nō op̄z eos dubitare circa totū vniuer-
suz: q̄si indigeat custodiā: ita q̄ oporteat carcerē sine cu-
stodiā vniuersi attribvere cētro: qd̄ est mediū magnitu-
dinis: sicut op̄z q̄rere de eo: qd̄ est mediū nāe in vniuer-
so: sicut in aiāli q̄le sit s̄m nāz et q̄ locus ei naturalr cō-
petit. Et hec duo manifestat p̄ oīdēs q̄le sit mediū vni-
uersi qd̄ p̄portinat cordi aiālis: et dicit q̄ est principuz
aliōz corp̄z: et maxime honorabile inter alia corp̄z: et
hec est sp̄a stellaz fixaz: nō autē p̄petit ei locus mediuz
s̄z magis locus extremi p̄tinētis: q̄ id qd̄ est mediū ma-
gnitudinis inter loca vniuersi: magis assimilāt vltimo
q̄z principio. Et hoc idē: q̄ mediū est p̄tētū et d̄terminatū

oib⁹ alijs. **I**d autē qd̄ est finis. i. extremū inter corp̄a s̄m
ordinē locoz h̄z rōnē determinātis et p̄tinētis. manife-
stū est autē q̄ p̄tinens est honorabilius cōtēto: et finis q̄z
finitū: q̄z p̄tētū et finitū p̄tinēt ad rōnē m̄ae: esse autē p̄ti-
nēs et finis ad rōnē forme: que est s̄ba totius p̄tinentie
rep̄. Et ita corp̄a p̄tinentia sunt magis formalia. corp̄a
autē p̄tenta sunt magis materialia. Et iō in toto vniuer-
so: sicut terra que ab oib⁹ p̄tinēt i medio localr exis est
maxime m̄alis: et ignobilissima corp̄oz. Ita et sup̄rema
sp̄a et max⁹ formalis et nobilissima: et iter elemēta ignis
est maxime p̄tinēs et maxime formalis. vltimo autē epi-
logādo p̄cludit q̄ de loco terre qdā hnt talē opinionē et.

Similr autē et de mansionē et motu.
Nō enī eodē mō oēs suspicant: s̄z
q̄cūq̄z qdē neq̄z i medio poni: aut
ipsaz moueri i circuitu circa medi-
uz nō solū aut hāc: s̄z et antichthona: quēad-
modū dixim⁹ p̄ri⁹. Quibusdā aut videtur et
p̄la corp̄a talia p̄tingere ferri circa mediuz:
nobis imanifesta p̄pter suppositionē terre.

Similr et de gete motu. **N**ō enīz eodez Argir.
modo oēs existimāt: sed qui in medio ipsaz
nō esse putāt: circa mediuz moueri dnt atq̄z
nō solū hāc sed etiā aduersaz terrā vt prius
est dcm. Quibusdā etiā et plura talia corp̄a
circa mediuz ferri posse v̄z: nobis imanife-
sta ob terre obiectionem. **L**ectio. xxj.

Postq̄z p̄hsposuit opiniones de situ terre. h̄ po-
nit opiniones de motu et gete ipsi⁹: et po-
nit duas opinioēs: q̄rū scd̄az ponit ibi. **Q**uidaz aut et
positā. **C**irca p̄mū tria facit. p̄ ponit positōes. 2. iducit
quādā p̄bōnē ip̄soz ibi. **P**ropter qd̄ et lune et. 3. oñ-
dit quō obuiabāt rōmb⁹ in p̄riū inductis ibi. **Q**m enīz
nō est terra. **D**icit q̄ p̄ q̄ sicut de loco terre diuersimō-
de loquūtur p̄bi: ita etiā et de motu et gete ipsius: sed q̄
cūq̄z nō dnt ipsaz esse positā in medio mūdi sicut pitha-
gorici attribuit ei motū circularē quo mouet circa me-
diū: nec dnt hāc solā terrā moueri i qua nos habitam⁹:
sed etiā quādā aliā: quā vocāt antichthonā. i. p̄tra positā
huius terre: sicut supra dictū est: et hoc ponebat p̄pter
p̄fectionē denarij numeri: vt sunt octo corp̄a celestia cir-
culariter mota. i. sp̄a stellaz fixaz: et septē planete im-
pleat denarius numerus positus duabus terris circula-
riter motis. **Q**uidā aut pithagoricoz sunt qui nō solū
ponunt q̄ sunt dueterrē circulariter mote: sed q̄ sunt
plura alia corp̄a: et terra circa mediū mota: que quidēz
sunt nobis imanifesta p̄ h̄ q̄ hec terra in qua habitam⁹
mus supponit alijs ita. i. q̄ alie sequuntur motū ipsius:
et ideo iter positio huius terre inter visus nostros: et il-
los occultat eas nobis. Deinde cum dicit.

Propter qd̄ et lune eclipses plures q̄z so-
lis fieri inquit. **R**atoruz enīz vnum qd̄q̄
occultare ipsam: sed non solam terram.

Quocirca et lune defectioēs plures: q̄z so-
lis fieri dnt. **A**num qd̄q̄ eoz enīz q̄ ferunt Argir.
obijcere sese lune inquit nō solum terrā.

Inducit eius qd̄ vltimo dictū est p̄batōnē s̄z eos. m̄
nifestū est enīz q̄ sicut eclipsis solis p̄tingit p̄ interpo-
sitionē lune inter nos et solē: ita eclipsis lune contingit
p̄pter interpositionē terre inter solem et lunaz: plures

Secundus

aut eclipsat luna q̄ sol. Qd̄ quidē dicebāt accidere pp̄ hoc q̄ vna sola luna est que eclipsat soles interposita in ter nos & ipsum: luna aut̄ nō solē eclipsat ista terra in q̄ nos habitamus: sed plures alie. Sed hec ratio eoz̄ nulla est: q̄ nunq̄ inuenit̄ luna eclipsari nisi per interpositionē huius terre inter lunā & solem: quādo. s. luna sub intrat vmbra huius terre: accidit autem plures eclipsari lunā q̄ solē: q̄ eclipsis solis impedit̄ propter diuersitatem aspectus. Deinde cum dicit.

Quonia enim nō est terra cētrū: sed distat per hemispiū ipsius totū nihil phibere putāt apparētia accidere similit̄ nō hītatib⁹ nobis in cētro: quēadmodū & si in medio esset terra: nihil enī neq̄ nūc facere manifestuz p̄ medietatem distans ab his que dyametri.

Argir.

Nā cū terra cētrū nō sit sed per ipsius totū hemisperiū distet nihil phibere putāt ea accidere que vident̄: similiter nō habitib⁹ nobis in cētro: sicut si in medio etiā esset terra. nihil enī neq̄ nūc oñdit p̄ dimidiā dyametrū distantibus nobis.

Oñdit q̄so obuiabāt rōnibus p̄tra se inductis: quoz̄ rōnū scipm̄ est q̄ nisi terra esset in medio mūdi orizō: q̄ti est superficies trāsico p̄ visum usq̄ nō secaret semp̄ totam sperā & maximos circulos ei⁹ in duo media ita. s. q̄ semper appareret nobis sex signa sup̄ terrā: & sex signa sub terra. Sed ad hoc ipsi r̄debant q̄ tota terra nō est cētrū: q̄ cētrū est indiuisibile & p̄fecta: terra aut̄ est corpus magnitudinē hīs vñ circulus videt̄ q̄ est in superficie terre a cētro: nō hoc nō ipedit q̄n alia accidant nobis apparere: sicut si visus noster esset in cētro: & hoc est pp̄ paruitatē terre que quasi nihilus est quātitatio in cōparatiōe ad totū celū. Et similit̄ existimabāt q̄ si terra in q̄ nos habitamus nō sit in medio: q̄ oīa apparētia accidāt sicut si terra esset in medio mūdi: q̄ etiā nūc nō manifestat̄ distātia a medio q̄tū ad appetitiam q̄nis visus noster distet a medio mūdi p̄ totā medietatē dyametri terre. Sed hoc intelligi posset: si terra p̄ modicū spatiū distet a medio: nō aut̄ si distaret p̄ multū spatiū. Sūt autē quedā alia apparētia que nō saluarent̄ si terra non esset in medio que accidūt puta eclipsim lune per directā oppositionē lune ad solē. Nisi enī terra semp̄ esset in medio: non semp̄ sequer̄ eclipsis lune q̄si est in oppositione existens in capite vel in cauda: & tamen in eclipsi lune nihil operat̄ aspectus noster. Deinde cum dicit.

Quidā aut̄ & positā in cētro: dicūt ipsaz̄ reuolui & moueri: circa eū qui semp̄ statutum polū: quēadmodū in thimeo scriptum est.

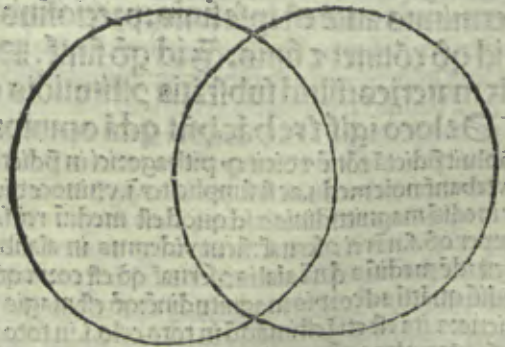
Argir.

Quidā aut̄ in cētro ipsaz̄ iacētē nolūt: & circa ipz̄ polū per vniuersuz extensuz moueri dicūt vt in thimeo est scriptum.

Ponit scōaz̄ opinionē & dicit: q̄ l̄iquidā dicāt terram in cētro positā: dūt tñ ipsaz̄ moueri & reuolui circa polū semp̄ statutū. i. circa arē mūdi. Nā polus q̄siq̄ dī celū: q̄siq̄ aut̄ dī aris: q̄siq̄ vō dī extrema ps aris: sicut dicit̄ polus arcticus & antarcticus. Et B dicit scriptuz esse in thimeo. Est aut̄ notandū: q̄ illud qd̄ hic dī reuolui vel p̄uerti sumpsit A. ex eo qd̄ Plato in thimeo fm̄ linguā grecā dixit illomenā esse eū qui p̄ oēs ordinatus polū: B aut̄ qd̄ dī illomenū si in greco scribat̄ per iota si

gnificat alligatōne. si vō scribat̄ p̄ diphthogū significat phibitionē. Videt̄ aut̄ a platone sumptū istud vocabulū fm̄ q̄ signat alligatōne: vt p̄ per ea que ipse dicit de terra in libro phedronis: vbi asserit in medio q̄scētē: & q̄si ligatā: & sic vñ p̄ intētionē Platonis A. vba eius assumpsisse. Dicit igit̄ Alexā. Aristotelē excusans q̄ h̄ qd̄ dī illomenū significat p̄ phibitionē vel violētā: sed q̄ ista significatio nō p̄petit s̄z ea q̄ ibi plato intēdit A. itellerit q̄ illomenū trāslatiue p̄uersionē que d̄signat motū: nec p̄tinet aliqd̄ ad rē p̄sertim si plato alibi alr̄ dixit ab his que dixerat in phedrone. mot⁹ ex aliq̄ alia rōne. nā A. hic p̄ponit id qd̄ in thimeo scribit̄ sine hoc sit inductū tanq̄: platoni placēs: sine tāq̄: Thimei opinio quā Plato nō approbat. vñ nō dicit quēadmoduz plato dicit: s̄z quēadmodū in thimeo scriptū ē. Sed p̄ multipliciter obicit̄ Simplicio. p̄ qd̄ q̄ Thime⁹ ibi p̄bat terrā in medio esse locatā & firmatā. Sed oō q̄ illomenā scribit̄ per vñ iota: put̄ significat alligatōne. Tertio q̄ p̄uersionē nō significat semp̄ motū: dicitur enī circularēs figure p̄uersionē. i. ad oēs p̄tē v̄se: et si sint q̄scētēs. Quarto q̄ cū dictio multa significet: nō oportuit significatōne eius trahere ad manifestū cōtra intētionē Platonis. Sed contra hāc iteruz dicit Simplicius: q̄ nō est p̄abile q̄ A. ignoraret: aut significatōne vocabuli aut intētionē. Et iō pōt̄ dici: q̄ q̄ possibile erat aliquos false intelligere vba Platonis. A. remouet falsum intellectū: q̄ ex his verbis hēri posset sicut frequēt̄ cōmēnit facere circa vba platonis. Vel pōt̄ dici q̄ hoc qd̄ dī moueri: est ab aliq̄ alio appositū. In greco aut̄ dī illecto pro quo hic est trāslatū moueri. pōt̄ aut̄ significari qd̄ in greco positū est: & alligatōne & motū: ita q̄ intelligam⁹ q̄ postq̄ A. p̄ fuit opinionē pithagoricorū de motu terre circa mediū. hic ponit opinionē Platonis de gete terre in medio. Possumus aut̄ & breuius dicere q̄ qd̄ eraclit⁹ pōticus posuit terrā in medio moueri & celū q̄scere: cui⁹ opinione B. A. ponit. D. aut̄ addit quēadmodum in thimeo scriptū est: referēduz est nō ad id qd̄ dictum est reuolui & remoueri: sed ad id qd̄ sequit̄ q̄ semp̄ statutum polū. Deinde cum dicit.

Simpli
ci⁹ in ale
radri se
rentiaz.

Similiter autem & de figura dubitat̄: his quidem enim videtur esse sperica: his autē lata & figura tympanilis.

Simili modo de figura quoq̄ ipsius contentur. Quibusdam enim rotundā esse videtur: quibusdam vero vt tympanum.

Ponit opinionē de figura terre: & p̄mo ponit opinio nes dicēs: q̄ similit̄ dubitat̄ de figura terre sicut de motu & situ. Quibusdā enī vñ q̄ terra sit spica: quibusdam

L. 276

Argir.

aut vtz q sit lata habes figuraz tympani. Secundo ibi. **F**aciunt autē argumētū: qz occidēs z oriens sol rectā z nō circularē occultationē videt faciēs a terra tanq̄ oportunū: figdem eēt spica circularē fieri a terra abscissionem.

Argir.

Cui hoc iudiciū faciunt. Luz occidit eniz atqz oriz sol per rectā lineā: sed nō per curuā celari videt: quippe cū oporteret: si esset terra rotūdā diuisionē fieri curuam.

Ponit rōnes duas huius scōe opinionis: quaz p̄ma est: qz faciūt argumētū accipiēs hoc signū qz sol occidēs z oriēs secat a terra s̄z rectā lineā z nō circularē: qm̄. s̄. ps solis est apparēs sup̄ terrā: ps autē occultat: si autē terra esset spica: videret qz oporteret qz secatio illa esset circularis: qz duo corpa spica se intersectāt: intersectio ne circularis: hoc aut argumētum excludit ibi.

Nō autē detes elōgationē solis ad terram z rotūdā magnitudinē: quō iam apparētibus paruis circularis recta videt a lōge: pp̄ hāc qdē igif̄ fantasiā nihil ipsos discurre opz non rotūdā molem esse terre.

Argir.

Nō animaduertētes distātiā solis ad terrā z circūferētie magnitudinē: quō in hīce circularis qui parui eniz videt̄ linea recta apparet. **P**ropt̄ igif̄ hāc apparētiā nō oportet ipsos terre molē credere rotūdā nō esse.

Et dicit qz illi qz ponūt hoc argumētū nō attēdunt distātiā solis a terra z magnitudinē rotūdā. s̄. ytrinsqz. vident̄ enī qz cū p̄ni circulari a lōge apparentes vidēt̄ p̄m modū lineē recte: vnde multo magis portiones magnoz circularoz a lōge recte vidēt̄ qz sunt minus curuē. Sed hoc p̄cipue intelligēdū est qm̄ circulus est i eadē superficie cū visu. nā secatio solis z lune q̄ nō est i eadē superficie cū visu nō vtz recta s̄z circularis vt. s̄. dcm̄ est cū ageret de figura stellaz. Scōaz rōne ponit ibi.

Lec. 17

Sed adhuc opponūt z dicūt p̄pter quietē necessariū figurā hāc hēre ipsam. Eteniz de motu z māsiōe dicti modi multi existūt.

Argir.

Addunt insup̄ atqz ingunt figurā hāc necessario ipsam p̄pter quietē hēre. Et hī modi qz de motione geleue sunt dicti cōplures sunt.

Dicēs qz adhuc addūt rōne ad idē dicētes: qz necesse est terrā ad b̄ qz qescat: hēre figurā latā: nā figura spica facile mobilis est: qz in modico tāgit superficie: s̄z figura lata s̄m se totā tangit superficie: z ideo est apta ad quietē. Et ne credat qz hec cā quietis terre cōiter ab oibz assignet: s̄z binngit qz de motu z quiete terre multi modi dicunt̄: vt patebit ex his que infra dicentur.

Lec. 22.
23. 24.
25.
ter. cō.
77

Estare qdē igif̄ oibus necessariū superuenire: forsūtā eniz irrōnabilioris mentis non mirari quomō qn̄qz parua p̄ticula terre quidez si eleuata dimittat fertur: z manere nō vult: z plus semper velocius: totā autē terrā si quis dimittat: cū eleuauerit: nō vtiqz fert̄. Nunc autem qescere totā grauitatem. Sed adhuc

vtiqz si quis latis particulis ipsius ante eandem amoueat terrā: ferentur deorsuz nullo resistente. **Q**uare stupere quidem merito factū est philosophia omnibus.

ter. c.

78

Argir.

Dēs igif̄ de hoc dubitasse necessariū est: forsūtā enim mētis est vacātis nō admirari. Cur nā pua quedā pars terre si eleuata dimittat fert̄ qescereqz nō solet maiorqz semp̄ celerius fert̄. **U**niversa autē terra. Si quispiam ipsam sublimē eleuatā dimittat ferri nō pot̄: nūc hō tātū pōdus qescit. **A**t hō si quispiā enī ptes ipsius cū ferunt̄ anteqz cadant auferat terrā. deorsum sane ferentur si nihil obstitit. **Q**uare dubitare qdē oibus ob philosophiam euenit. **L**ectio. xxxj.

Postqz p̄his excludit op̄iones eoz qz fallas op̄iones circa terrā hēbāt hic p̄seq̄ op̄iones eoz qz verā op̄ionē circa terrā hūtes. s̄. qz ipsa qesceret i cōueniētes rōnes qetis terre assignabāt: z p̄ mouet dubitatōes. 2. p̄ponit solutionū i sufficiētiā qz alij assignabāt ibi. **S**olutiōes autē de his rō. **D**icit s̄ p̄ qz necariū vtz qz in oibz supueniat qdā dubitatio circa terrā: qz si qz de b̄ nō mirēt̄ vtz irrōnabile mētē hēre: qz nō possit difficultatē p̄cipue: quō. s̄. si aliqui elenē p̄ violētiā aliqz pua terre p̄ticula: z postea dimittat fert̄ deorsuz: z non vult manere. i. nō hēt aptitudinē nālē vt qescat: z quāto maior. s̄. accipiat terre p̄ticula: tāto velocius fert̄. vtz autē qz si tota terra posset ab aliqz elenari a suo loco in sursum z postea dimittat nō ferret inferius. **E**t b̄ qdē vtz p̄ b̄ qz nūc accidit circa totā terrā. **C**ū enī hēat itēsa grauitatē nō mouet inferi⁹ s̄z qescit in suo loco. **U**ti vtz qz i q̄cūqz situ mūdi poneret qz ibi qescēt eadē rōne q̄ m̄c in b̄ loco qescit: z b̄ q̄tū ad illos qz existimāt oēs locū indifferēter se hēre ad q̄libz corpuz. **E**t qz posset aliqs dicē qz p̄tes terre eleuate q̄ nō dimittunt fert̄ deorsum vsqz ad hūc locū: q̄ mō ē terra: nō amplius: id ad dubitationē augetā adingit: qz si aliqs sursum ferat aliqz p̄ticulas terre: z drigat qz anqz ille p̄ticule terre cadētes reuertāt ad terrā remoueat terrā a suo loco p̄tes terre sursum eleuate ferunt deorsuz. i. magis infra qz sit loc⁹ vti fuerāt assūptez ex q̄iā nō ē aliqd̄ ipediēs. **E**t b̄ pot̄ aliqs cōficere de toto z pte. si enī aliqs lapidē sursum p̄nciat: z anqz cadat foueā faciat i terrā descēdet lapis ille q̄n̄qz resistētiā inueniat: ita vtz qz cū tota terra nullā resistētiā hēat: aliqz ipediēte descēdit ipsi⁹: mix esse qz nō descēdat. **C**oncludit s̄ qz b̄ ipsz qdē est st̄pe. i. vehemēter admirari circa hoc oibus p̄his factū est philosophima. i. p̄hie cōsideratio: vel philosophandi occasio (sic in p̄n̄ metaphi. 52) qz ex admirari incipiunt hoies p̄hari. **D**einde cum dicit.

Lec. 3.

In p̄he mio.

Solutiōes autē de hoc nō magis icōueniētes eē videri dubitatioē mirabilē vtiqz aliqs. **O**perā autē eos nō dedisse vt solutiōes nō magis absurde qz dubitatio videant̄ mirū cuipiam sane videbitur.

Argir.

Proponit i sufficiētiā rōnū a p̄his circa b̄ assignataz: z dicit qz nō solū aliqs admirat de b̄ qz sic accidit circa terrā: s̄z et aliqs pot̄ admirari qz p̄hi volētēs soluere p̄dicatā dubitationē: nō vtz qz solutiōes de hac dubitatioē assignate ab eis: sūt magis icōueniētes qz sit ipsa dubitatio.

Secūdus

tio. Improbabiliora. n. dixerūt eo: ex q̄ dub^o surgit. vñ ipse solutiōes magis auget dubitationē. Deīn cū dicit.

Cuidē enīz pp hoc infinitū qd̄ deorsum terre eē aiūt que admodū xenophōtes Colophonius: vt nō negociēf querētes cāz.

Argir. **C**uidā enīz ob hoc infinitū inferā terre p̄ te inquit esse in infinitū ipsā radicatā esse dicētes. vt xenophontes Colophonius dixit ne molestia habeant causas queritantes.

Cponit quqz solutiōes pdicte dubitatiōis. scdā incipit ibil. Hi aut i aq̄ rē. **T**ertia ibil. Anaximenes aut rē. **Q**uarta ibil. Quoniā autem manent rē. **Q**uinta ibi **S**unt aut qdā rē. **C**irca p̄mū dno facit. p̄ponit solutiōne p̄mā: r̄ dicit q̄ qdā pp̄b: vt. f. enitarēt difficultatē pdictā dūt q̄ deorsūz terre est infinitū. Qd̄ qdem pōt intelligi dupli. Uno mō sic: q̄ aer qui est infra terrā sit infinitū quasi terra ad hoc nō moueat inferius: qz nihil mouet ad infinitū. Alio mō r̄ verius intelligit q̄ ipsa terra vsus p̄te inferiorē sit infinita: r̄ ita in infinitū supior pars eius retinet ab inferiori: vt nō descēdat: quod p̄mptius est ad intelligēdū: huius aut opionis dī fuis se xenophanes colophonius: qui quidē dixerūt: nō qui dē q̄ fm se v̄sibile videat: sed vt nō cogere laborare ad inquirendā cām quietis terre. Secunda ibi.

Xeno-
phāis o
pio.

Cpropter qd̄ est Empedocles sic obstupuit dicēs. Sigdez infinite terre pfunditates: r̄ imēsus ether: q̄ p̄ multoz hoz ligūā dicta vane effusa sūt: modicū toti^o intelligētū.

Argir. **C**uocirca r̄ Empedocles sic increpauit: si rotūda est pfūditas terre copiosusqz ether: que p̄ multa iam ora linguasqz dicta frustra sunt effusa hominū eoz qui perparū ipsius vniuersi viderunt.

Cponit quo Empedocles hāc solutiōne derisit r̄ dicit q̄ qz pdicti hoies hoc nō dicebāt q̄si aliqd̄ v̄sibile s̄z vt q̄nē vitarent. Empedocles obstupuit. i. vebemēter admiratus est de eoz errore sic dicēs in suis v̄sibus: q̄s de phia p̄posuit: siquidē inquit infinite sunt terre: pfūditates: q̄si diceret terra est in infinitū pfūda. r̄ ether. i. aer vel ignis est etiā imēsus in altū: r̄ dixit q̄ hic vane. i. sine rōne effusa sunt. i. diuulgata: cū sint dicta p̄ linguā multoz: q̄si diceret ex ore multoz hoīuz intelligētūz modicū totius. i. denā vniuersi. Per qd̄ dedit intelligere q̄ ex defectu intellectus puenit: q̄ hoc aliq̄ dixerūt solo ore cū interi^o p̄siderati nō sit v̄sibile: fuit aut p̄tentus **A**lex. de hac Empedoclis reprehensionē: nī pp̄mprobabilitatē eius qd̄ dicit: etiā qz in p̄sūz est q̄ non pōt esse grauitas infinita. Deinde cum dicit.

Thales
milesij
placitū

Chi aut in aq̄ poni: hūc enīz antiquissimū suscepim^o sermonē: que aiūt dicere thalē mile siū: tāqz pp nationē esse manētē: que admodū lignū vel aliqd̄ tale altez. Etenim hoz in aere qdē nihil natū est manere: sed in aqua.

Argir.

Cuidā sup aquā iacere dūt. Hāc enīz tentatiā vetustissimā accepim^o quā thalē milesi uz dixisse ferūt: terraz inqz iō gescere pinde atqz lignū aut q̄ppia talē natat etenim nihil hoz sup aere manere est aptū s̄z sup aquā.

Cproseqz scdāz solutiōes. r̄ p̄ p̄ponit ea. scdā ip̄robat ibil. Tāqz nō eadem rē. **T**ertio assignat rōne defectus hmoi solutiōes ibil. Sed vident rē. **D**icit ergo p̄ q̄ sicut pdicti posuerūt terrā sustētari a terra in infinitū: ita qdā dixerūt terrā poni sup aquā: que qdē est antiq̄ssima opinio: quā vt dūt: **T**hales milesius posuit qui fuit vnus de septē q̄ dieti sūt sapiētes: r̄ p̄m^o se intrōmisit de phia: posuit aquā esse p̄ncipiū diuini reyz: (vt d̄ in p̄meta.) **T**h̄ r̄ posuit terraz esse locatā sup aquā: vt q̄ fecat ibi p̄ modū supnatatiōis: sicut accedit de ligno: r̄ de similibus: quoz nihil naturaliter manet in aere: s̄z in aq̄ manēt huiusmodi propter supernatatiōes: r̄ simile dicebant accidere de terra. Deinde cum dicit.

capite se
cudo p̄
heng.

CTāqz nō eadē rōne existēte de terra r̄ aq̄ sustinente terrā. Neqz enim aqua nata ē manere eleuata: sed in aliquo est.

ter. c. 79

CQuasi non eadē sit d̄ terra rō atqz aq̄ que terrā vehit. Neqz enim aqua sublimis manere est apta sed sup aliqd̄ semper est.

Argir.

CImprobat qd̄ dictū est tribus rōnibus: r̄ dicit q̄ sic assignata est pdicta solutiō tāqz nō sit eadē rō de terra r̄ aq̄: quā ponit sustentare terram. Videmus enim q̄ sicut terra si eleuet nō manet nisi sustentet ab aliquo: ita nec aqua eleuata: nata est manere: sed oportet q̄ sit i aliquo sustentate ad hoc q̄ q̄seat: r̄ ideo si terra sustentaretur ab aqua: remaneret eadē difficultas a quo sustentaretur aqua. Secundam rationem ponit ibi.

CAdhuc aut que admodū aer aqua leuior: r̄ terra aq̄. Quare quō possibile est leui^o magis deorsum poni grauiorū fm naturam.

CPreterea vt aer lenior est aq̄: sic r̄ aqua leuior est terra. Quare qnā mō id qd̄ est leui^o inferi^o eo qd̄ graui^o est natura iacere putāt.

Argir.

CEt dicit q̄ sicut aer est leuior q̄ aqua. ita r̄ aqua est leuior q̄ terra vel minus grauis. Est aut de rōne lenioris q̄ supereminet grauiorū fm naturā. nō est ergo possibile q̄ aqua que est lenior: ponatur magis deorsum q̄ terra que est grauior fm naturā nisi forte aqua grauior dicat qd̄ est incōueniēs. **T**ertiā rōne ponit ibi.

CAdhuc aut siquidez tota nata est manere in aqua palā qz r̄ pticulaz vna queqz ipsi^o. **T**ūc aut nō videt hoc factū: s̄z quelibet pticula fert in fundū r̄ velocius maior.

Argir.

CPreterea si tota est apta sup aquā manere patet r̄ quāqz p̄te ipsi^o identidē aptā esse. nūc aut hoc fieri non videt: sed queuis pars in fundū r̄ celerior maior fertur.

lec. 15

CQuerō talis est: sicut in p̄bitū est idē est motus naturalis: r̄ etiā quies est eadē: toti^o terre r̄ ptis eius. si ergo tota terra nata est manere in aqua supnatando ipsi manifeste sequit q̄ quelibet pticulaz eius possit manere in aqua per supernatatiōem: sed hoc non videmus accidere: quimmo quelibet pars terre posita in aqua fertur ad fundū ipsius: r̄ tanto velocius quāto fuerit maior ergo multo velocius tota terra fertur inferius si sit superposita aque. Deinde cum dicit.

CSed videtur vsqz ad aliquid querere: sed nō vsqz qdē vbi possibile dubitatiōis. **S**ib^o enim nobis hoc consuetū: non ad rem fieri

ter. c. 80

questionem: sed ad contraria dicent. Et enim ipse in seipso quirit vsq; quo vtiq; vbi non amplius habeat contradicere ipse sibi propter quod oportet quod sit ubi instat esse per proprias instancias generis. hoc autem est omnes considerasse differentias.

Argir. **C** At enim vsq; ad quedam terminum querere videtur: sed non quousq; dubitationis inquisitio fieri potest. Est enim nobis hec omnis consuetudo: non ad rem ipsam quoniam facere: sed ad eum qui contraria dicit. Etenim in seipso eousq; querit: vltra quod ipse contra seipsum dicere negat. Quapropter bene quod sit ubi aptum idoneumque esse ad inferendum generi accommodatas ificiationes oportet: est autem talis: quod vniuersas diuisas est coterminat.

C Assignat causam defectus dictarum solutionum: et dicit hoc accidisse quod tanta defectus solutiones assignauerunt quod videri querere circa dubitationes vsq; ad aliquem terminum: et non quousq; pole sit dubitari. Oportet autem eum qui vult recte solvere: ut predicat solutionem vsq; ad id vbi non sit amplius dubitatio quod isti non faciunt. Cuius rationem assignat connumerans se alijs causa vitade iactantie dicens quod omnis nobis dubitationes soluetur. **B** vnde est consuetudo: ut inquisitio fiat non ad rem sed ad propria dicent. id est non quousq; nam rei requirit: sed quousq; aduersari us non habeat vltimus predictione: quod etiam si quilibet obseruat ad seipsum ut cum ipse dubitat de aliquo quirit in seipso quousq; ipse non habeat in proprio vbi sibi predicat. Sed illud non sufficit: quod cum aliquis vult veram solutionem inuenire: oportet quod non sit contentus obiectionibus quousq; hinc in proprio: sed diligenter inquirat causas: et propter hoc sicut ipse subdit: oportet enim qui vult bene inquirere vitade esse proprio ad hoc quod instet et subipsi et alijs non per instancias sophisticas: sed per instancias reales et rationabiles proprias. id est inuenientes generis de quo inquirat. Et hoc quod contingit ex hoc quod homo considerat omnes diuisas res ex quibus similitudine quod soluit sicut Thales soluit quoniam presentem ex similitudine ligni ad terram. fuisse autem ei consideranda differentia vtriusque: nam lignum quod multum habet de aere supernatat aqua: quod terre non congruit.

L.c. 81

A naximenes autem et Anaxagoras et Democritus latitudinem causam esse dicunt manendi ipsarum. Nam enim diuidere scilicet superare aerem qui de subter: quod videntur latitudines habentia corporum facere. Hoc enim et ad ventos habent difficile mobilitate propter resistentiam. Hoc ipsum vult quod facere in latitudine terra ad suppositum aerem: non habent autem quo transferat locum sufficiens multo eo quod deorsum gescere: quemadmodum in clepsidris aqua. Quod autem possit multa gravitate ferre comprehensus et manens aer: argumenta multa dicunt.

Argir.

C Anaximenes autem et Anaxagoras et Democritus latitudinem causam manendi ipsarum inquirunt esse. non enim diuidere: sed optine aerem dunt in se: quod quidem latitudines habentia corpora facere videntur. Hec enim et a ventis cum difficultate moveri possunt: propter adhesionem. Hoc idem igitur lati-

tudine terrarum inquirunt aerem facere: hunc autem non habent locum ad quem migrabit sufficiens si minus infra gescere: perinde atque aqua in hisce vasis que surripiunt aquam: posse vero aerem potius magnam si comprehendat inferre: compluribus signis ostendunt. **Rectio. xxij.**

Premissis duabus solutionibus quare prima assignabat causam quod aeris ex infinitate eius quod in terra subsidet. secunda vero ex aqua subsidente terre hoc ponit tertiam solutionem que assignat a parte aeris subsidentis terre. et in seipsum ponit solutionem. secundo improbat eam ibi. **P**rimum quod dicit. **I** dicit et per quod Anaximenes et Anaxagoras et Democritus posuerunt causam quod aeris terre esse latitudinem eius: ex qua contingit quod terra non diuidit inferiori aere: sed superat ipsam: quod quidem vult facere corpora artificialia facta cum aliquo latitudine ad obtinendum aeri sine vento: huiusmodi enim corpora lata non sunt facili videri moueri a ventis: propter quod resistit eis secundum totam ipsorum latitudinem. Et hoc ipsum vult facere terra propter sui latitudinem per comparationem ad aeres sub ea existens: quod ventus non diuidit ipsam: sed resistendo comprimit eam. Et cum aer non habeat locum quo transferat ne sit sub terra propter terre latitudinem sufficiens est gescere terra propter multitudinem aeris deorsum existens et compressus: sicut pars de aqua in clepsidris. si enim sit aliquod vas huius in sui summate partem foramen obturatum: et in lateribus aliud non obturatum et subito submergatur in aquam: aer interior conclusus: quia non habet quo diffugiat prohibebit aquam intrare: et similiter aer subsistens terre: compressus ab ea et non potest diffugere non permittit eas descendere. **I**nducunt autem multa argumenta. id est sensibilia signa ad ostendendum quod aer conclusus quiescit. id est qui non potest ex aliqua parte effugere sustinet magnam gravitatem: et hoc maxime fit evidens ex vtriusque inflatis qui plus magnam pondus sustinere. Deinde cum dicit.

C Primum quidem si non lata figura terre est propter hoc quidem non vtiq; quiescet.

C Primum igitur si non lata figura sit terra: **Argir.** propter hoc non quiescet.

C Improbat predictam solutionem tribus rationibus. **O**mnium prima est: quod supponit hec solutio terra esse late figure quod est falsum ut infra patebit. **U**bi si figura terre non est **Lec. 27** lata: sed spica: sequet quod non quiescet propter latitudines sicut isti dicebant. **S**ecundam rationem ponit ibi.

C Quamuis mansionis non latitudo causa: ex quibus dicitur: sed magnitudo magis: propter coartationem enim non habens transitum aer manet propter multitudinem. **M**ultus autem est aer propter magnitudinem multam comprehendendi. **Q**uare hoc quidem existet: et si spherica quidem sit terra tanta autem secundum magnitudinem: manet enim secundum illosum rationem. **L.c. 82.**

C Quod tamen non latitudo sola est causa ex hisce que dicunt: sed magnitudo magis. propter enim angustiam aere transitum non habente manet ob multitudinem. **A**er autem est copiosus ex eo quod a magnitudinem comprehendit magna terre quare hoc ipsum est: et si rotunda quidem est terra: tanta autem mole: snia enim illosum manebit.

Secūsus

Et dicit qd lz ipsi assignaret latitudinē terre cāz qetis ei: tñ fm ea ex qb^o pcedūt nō vī cāz māsiōis terre latitudō: s; magis magnitudo ipsius. dñt enī qd si aer nō hēt qtrāseat pp b^o qd coartat a terra: manet ppter sui multitudine: r ppter b^o sustinet terrā. Qd aut multus aer coartat a terra ptingit ppter b^o qd aer pprehendit a multa magnitudine terre. Cū vī qd eadē rō eēt si terra ponat esse spīce figure r tāte magnitudinis qd possit tātidē de aere coartare: qd sic etiā manebit: r aer r terra fm rōnem quā assignant. Tertiā rationem ponit ibi.

Totalr at ad sic dicētes d motu nō de pte est dubitatio: s; de toto quodā r oī: a principio enī determinatū: vtrū est aliqs corpib^o nā mot^o: aut nullus r vtrū nā qdē nō ē: violētia aut est. Qm aut de his determinatū est pri^o quecūq; s; ea q aderat virtutē hīs ē vtē dū: vt exñtib^o. si enī null^o nālis mot^o ē ipso: rū: neq; violētus erit. Si autem nō est neq; natura: neq; vi: totaliter nihil mouebit. De his enim quia necessarium accidere determinatū est prius. **E**t adhuc qd neq; qescere contingit. Sicut quidem enim motus existit aut violētia: aut nā: sic r qes. Sed ad huc si qdē est motus s; nāz: nō vtiq; violētia erit latio solū n; quies. **Q**uare si violētia nūc terra manet: r vēit ad mediū lata pp circūgirationē. Qēs enī cāz hāc dñt ex his q i liqdis r circa aerē accñtib^o. In his enī semper ferunt maiora r grauioza ad mediū girationis pp qd vtiq; r terrā oēs quotquot celum generant: ad mediū venire dicunt.

Argir. **Q**uino aut ad eos q dñt ita de motu: nō de pte est p̄tētio: sed de aliquo toto ac vniuerso: a principio enī est determinatū vtrū sit qspia mot^o nā corpib^o cōpetēs: an nullus sit: r vtrū nālis qdē nullus sit p̄orsus: violētus aut sit. Atq; cū de his ipsis p̄us sint definita que p facultate p̄nti potuim^o: his vti veris vtamur nunc opz. Nā si nullus nā mot^o cōpetit: neq; violētus vllus erit p̄fecto: si vero nenter est nihil oīno mouebit. prius enī est definitū necario hec euenire. **E**t insuper neq; qcūq; qescere pōt: nā vt r mot^o nā aliūspetit: aliū est violētus: sic r qes. At si motus qspia est fm naturā: nō violētia latio solū nec quies erit. **Q**uare si terra nūc vi qescit: violenta quoq; latione ob p̄uersionē ad mediū ipsuz accessit. Qēs enī hāc cāz dicūt ex his q i humidis ferūt r circa aeres accidūt. In his enī maiora sēp ḡuiozaq; ad ipm p̄uersionis mediū pgūt. **I**dcirco r trā oēs q celū ortū assertē eē: ad ipz accessisse me^o aiūt.

Et dicit qd cōtra eos qui sic loquuntur de motu r qete corpuz nāliū p̄lur git dubitatio nō de pte. i. nō de p̄ticu

lari corpe: puta terra vel aq; sed de toto vniuerso: r de oī corpe nāli. b enī videt in principio in talib^o dubitatioibus determinadū vtrū corpa hēant aliqū motū nāle vel nullū: r vtrū si nō hēret motū nāle possint hēre motū violētū. Et qd de his determinatū est p̄us. s. in p̄mo libro: opz vt nūc vtamur tanq; exñtib^o. i. veris oībus his vīs q supra pbauim^o s; vtutē que tunc aderat nro igenio. s. enī oīuz est qd si nullus est motus nālis corpuz: neq; etiā erit aliq; motus violētus corpuz: qd violētū est qsi excisio qdā ei^o qd est fm nāz: vt. s. bitū est. si autē nō est aliq; motus corpuz: neq; per nāz: neq; p violētia: seqt qd totalr nihil moueat. Et qd b necessarius sit accidere supra determinatū est. Et ad hoc etiā addēdū est fm prius determinata qd pari rōne nō ptingit aliqd qescere. sicut enī aliq; mot^o est nālis r violētus. ita est etiā aliq; qes nālis r violētia. r si ē aliq; mot^o nālis nō sit solū mot^o violēt^o: neq; sola qes violētia: qd i loco ad quē aliqd mouet naturalr: etiā quiescit naturalr. **H**is ergo p̄missis qsi p̄ncipijs argumētaf ad p̄p̄o^o p̄cludēs exp̄missis qd si quies terre in medio nō est naturalis: sed violētia: sequit qd motus eius ad mediū nō sit naturalis: sed p̄p̄ter violētia circūgirationis celi: oēs enī q terrā dñt per violētia qescere in medio: assignāt hanc cām mot^o terre ad mediū. i. circūgirationē celi: p̄siderātes ex his que accidunt in liquidis: r etiā in aere: in quibus ppter girationē: ea que sunt maiora r grauioza cōgiranē ad mediū quasi violētus r repulsa ex violentia girationis: vnde oēs qui ponūt mūdū per generationē incepisse: dicunt qd terra venit ad mediū p̄p̄ter predictā cām. i. p̄p̄ter violentia circūgirationis celi: r sic autē ut terre quietē naturalem r motū naturalem: quod est inconueniens: quia sequitur fm predicta qd totaliter corpoza naturalia: nec moucantur nec quiescant.

Quonia aut manet: q̄rūt cāz: r dñt. hi qdē hoc mō: qm latitudo r magnitudo ipsius cā. Hi aut que ad modū Empedocles celi lationem

circūpositā r velocius latā terre lationē p̄hibere: que ad modū aqua in cyathis: r enī hoc in circuitu cyatho lato multoties ad inferius erit facta: tñ non fertur deorsum nata ferri deorsum: pp eandē causam.

Quia rō manet cāz querūt: r dicūt partiz hoc modo latitudinē in quā ac magnitudinē cāz ipsi^o esse: p̄tiz vt Empedocles cēset celi p̄uersione sua celeriore qz est terre motio lationē ipsi^o p̄hibere: vt sit in aq q i cyathis est. Nec enī cū cyath^o orbe fert^o: r si sepe cyathus adeo vti^o supra sonda vt infra labza fi ant: nō fert tñ deorsum: apta deorsum ferri p̄pter eadē cām sane. **L**ectio. xxiiij.

Premissis tribus rōnibus de qete terre que si mebant ex parte inferiorz corpuz: s. ipsius terre aque r aeris. hic ponit alias rōnes q si vniuntur ex parte celestis corpuz. r primo ponit q̄rtaz rōnē quietis quā ponebat Empedocles. 2° improbat eas ibi. Quāuis neq; girationē rē. **D**icit ergo primo qd oēs p̄hi qui ponunt mundum generatuz esse: assignāt causam motus terre ad mediū violentiam circūgirationis celi: querūt et cām huius quare terra qescit in medio.

Lec. 13

Lec. 13

tex. c. 83

tex. c. 84

tex. c. 85

Argir.

Et qđā dicit qđ cā hui⁹ est latitudo 7 magnitudo terre sicut supra dictū ē: qđā aut sicut Empedocles dicit qđ mor⁹ celi pp sui velocitatē phibet terrā moueri. Et ponit exēplū de aqua cōtēta in cyathis. i. in qbusdā vasis ereis. si nī vas illō ī circuitu veloci⁹ moueat: 7 sit aliqđ forāmc in aliqua pte crei vasis multoties vase circūlari ter moto: aq̄ descēdet ad inferiora vasis erei vbi est forāmc: 7 inde nō cadit ex vas fm qđ hēt aptitudinē nālem ppeādē cām: qđ. s. prohibetur ex velocitate mor⁹ ipsius vasis: ita qđ aqua autē rapiat a motu vasis qđ possit cadere. Et simili rōne dicunt qđ terra impedit a velocitate motus celi ne deorsus cadere possit. Deinde cū dicit.

Tex. c. 86. **Q**uare si neq; giratiōe prohibēte neq; latitudine sed superueniēte aere vbi feres? ad mediūz quidē enī si violētia fertur: 7 manet violentia: fm naturā aut necessarium esse ali quā ipsius lationē. Hoc igit vtrū sursum aut deorsū: aut alicubi est. Esse quidē enī quā dā necessariū. Si aut nihil magis deorsum q̄ sursum aer autē qui sursum nō prohibeat eā que sursum lationez: neq; vtiq; quis sub terra phibebit eā que deorsum. Easde enīz eorundē necessariū esse causas eisdem.

Argir. **A**t si neq; cōuersio neq; latitudo phibeat quorsum vnde queso aere cedēte ac abeunte feres? At mediū enī vi lata est: vtiq; etiā in ipso manet. lationē vō ipsius eē quādā fm naturā necesse est. Hoc igit est ne ea qua sursum itur: an ea qua itur deorsum an alia que dā: aliqua enī eē necesse est. Quod si nō magis est ea qua supera loca petunt q̄ ea qua itur deorsū: aer vō superior lationē eā nō phibet qua pergit sursum: neq; is sane qui ē sub terra eādē phibere q̄ itur deorsum potest. Easdem enim causas eisdem eorūdem esse necesse est.

Cmprobat predictā rōne: 7 primo quātū ad quietē terre. secūdo quātū ad motū ibi. Inconueniens autēz 7c. Circa primū duo facit. pmo improbat cām quietis terre cōiter tā quātū ad illos qui cām quietis terre ponūt latitudinē vel magnitudinē terre: qđ etiā quātū ad Empedocle: qđ posuit eāz quietis terre velocitatē mor⁹ celi. 7 hoc ibi. Adhuc autē ad Empedocle 7c. Dicit ergo primo qđ ex quo pdicti philosophi cām quietis terre ponunt motū celi vel latitudinē terre qđ coartat inferiores aere: vt nō possit diffugere necessariū videt qđ si giratio celi nō phiberet motū terre: neq; etiā phiberet ipsum latitudo terre coartās aere. si libere veniret 7 recederet qđ terra alienū ferret: qđ tūc remotis eāz getis oporteret eā moueri. Nō aut videt fm eozz positionē qđ ferret ad mediū fm suā naturā: si enī sicut ipsi ponūt terrā ferri ad mediū per violētia: 7 necesse eē qđ per violētia qui cōtat in medio: qđ etiā ipsi ponūt: sed tū necesse est qđ terra hēat aliqū motū naturalē cessante omni violentia: oportet enīz corpib⁹ naturalē motū assignare: sicut supra dictū est. Restat igit querendū versus quā partem naturaliter moueret violētia cessante. s. vtrū sursum: vel deorsum: vel versus aliquā differentia: puta ad dextrū vel sinistrū: qđ oīno opz qđ hēat aliqū motū naturales.

Tex. 13.

nec est dare qđ ad aliquā aliā ptez nāliter moueatur nisi deorsus 7 ad mediū: vt patet ex motu terre que ad nullāz aliā pte naturaliter mouet. Sic igit male assignant cām quietis terre in medio ex aliq̄ violētia. Si vō dicāt qđ terra fm motū suū naturalē nō magis hēt qđ mouetur deorsus qđ sursum. videt sequi qđ sicut aer qui est supra terrā nō phibet eā moueri sursum: ita et nec aer qui est sub terra phibebit eā moueri deorsū: vel ppter cōpressionē eius a latitudine terre: vel pp revolutionē ei⁹ ex motu celi: qđ in eisdē reb⁹ quanti ad eisdē effectus: necesse est ponere easdē causas. Deinde cum dicit.

Tex. c. 87. **A**d huc autē ad Empedocle vtiq; illud qđ dicit. Quādo enim elemēta distabāt seorsū a lite que causa terre mansionis erat. Non enim vtiq; 7 tunc causabatur giratione.

Argir. **P**reterea illud etiā ad Empedoclez quispiam dixerit. Quādo enī elemēta discordie expertia erant: quēnaz cā terre quietis erat. Nō enim tunc cōuersionē cām esse dicit.

Cmprobat spāliter solutionē Empedocleis. Cōsiderā dū est aut qđ Empedocles ponēbat quatuor elemēta pncipia materialia 7 duo mouētia. s. litē 7 amicitia: que cōgregatione elemētōz sunt cā gñationis 7 corruptiōis mūdī: 7 oīnz qđ in mūdo sunt. dicit ergo qđ aliq; pot qđ nō mouere cōtra Empedoclem: qđ elemēta erāt abinuicē separata pp litē: oportebat terrā qescere. nō enī cōiungebat se aliq; elemētis dominio litis durāte: ergo quē redū qđ fuit tūc cā qđ terra qesceret. Nō pot dici qđ cā ē giratio celi: qđ celi nō dū erat generatū. videtur ergo qđ nullo modo oporteat dicere girationē celi eāz getis terre. **S**ed de hac rōne videt esse dubiū. Videtur enim lis esse cā gñationis mūdī distinguēdo elemēta abinuicē. amicitia autē esse cā corruptiōis eiusdēz cōgregādo elemēta in vniū chaos. Unde nūc videt eē litis dñūz pp qđ elemēta sunt abinuicē distincta. **E**t iō Alexander exposuit hec verba sic: qđ elemēta distabāt seorsum: nūc quid abinuicē: sed aliter. i. quādo lis ab elemētis aberat tpe. s. quo amicitia dominabāt. **S**ed hec expositio ē extorta: iō exponēda est sicut Simplicius dicit: qđ elemēta distabāt seorsum. s. abinuicē. 7 hoc a lite. i. ppter litē. Est enīz cōsiderandū qđ Empedocles ponēbat mūdī generari nō ex sola lite: sed etiā cū admixtione amicitie: 7 sic ipse per verba Empedocleis pbat: qđ ex dominio amicitie prouenit circūgiratio celi: qđ motus celi qđ si oīa conuoluit in vniū. 7 ideo conuenienter **A**lex. querit ante qđ giratio celi per amicitia talem fm ipsius esset: que erat causa quietis terre. Deinde cum dicit.

Dubita tio lre.

Simpli cū expo sitio me lior.

Inconueniens autē 7 nō cōsiderare quare prius quidē pp girationē ferebant partes terre ad mediū: nunc aut vtiq; pp quā causam oīa grauitatem habentia feruntur ad ipsaz. Non enim giratio propinquat ad nos.

Absurdum est etiā nō intelligere prius qđ dem terre partes ob cōuersionē ad mediū esse latas. Nunc autē quam ob causam vniuersa que pondus hēat ad ipsam ferunt. Non enīz cōuersio nobis propinqua est.

Argir.

Cmprobat rationē quam assignant cōmuniter de motu terre tribus rationibus. Circa quarum primaz dicit qđ inconueniens est non cōsiderare quare si prius qđ ge-

Secundus

nerabatur mūdus partes terre ferbantur ad mediū ppter girationē celi: nūc nō est talē cām assignare: quare sicut videmus oīa graua ferant ad mediū. Giratio enī celi sūl' circūgirat ignē ⁊ superiorē partē aeris: nō at hāc inferioris aeris partē. Et ita illa giratio nō attriuit vsq; ad nos. Videmus enī q; graua ferant ad mediū: ⁊ in hoc aere propinquo girationi. Non ergo giratio celi debet poni causa motus grauiū ad mediū: q; remota causa remouetur effectus. Secundā rationem ponit ibi.

tex. c. 88

Adhuc autē ⁊ ignis sursum fertur: propter quā cām? Nō enī propter girationē: si autem hic ferri alicubi natus est: palam quare ⁊ terram existimandum.

Argir.

Preterea quā ob cām ignis ēt sursum fertur? Nō enī ob cōuersionē. Qd si hic apud ē aliquid ad locū ferri: p; putandū eē terrā ēt idē tidē aptā esse definitū quēdā petere locum.

Et dicit q; cōsiderare oportet pp quā cām ignis ferat sursum. Nō enī pōt dici q; hoc sit ppter girationē celi: nō enī ad hoc se extēdit exēplū ab eis inductū. Si vero ignis ferat ad aliquē locū pp suā aptitudinē naturālē: manifestū est q; est idē existimare de terra q; hēt p;trarie tatē ad ignē (vt supra dictū est) cōtrariōz sunt cōtrariū motus: ⁊ si vniū p;trariōz est nālē: ⁊ aliud naturale esse oportet (vt supra dictū est.) Tertiā rōnē ponit ibi.

lec. 4.

lec. 4.

tex. c. 89

Sed adhuc neq; giratiōe graue ⁊ leue de terminatū est: s; prius ex nūb; grauib; ⁊ leuib;. hec quidē ad mediū veniūt: hec autē sursum conant pp motū. Erat igitur ⁊ ante ferri girationē graue ⁊ leue: que quodā mō determinata erāt aliquāliter apta nata erāt ferri aut alicubi: infinito enī ente impossibile est esse sursum aut deorsum. Determinata sunt autē his graue ⁊ leue. Plurimi quidē igitur circa causas has discreti sunt.

Argir.

At vō neq; cōuersionē graue leueq; est definitū: sed eoz que prius erant graua leuia q;. Alia in ipsuz mediū veniunt. Alia super cetera collocātur ob motū. erat ergo ⁊ ante q; cōuersio fieret aliud graue: ⁊ aliud leue. Que quidē quonā erāt distincta: ⁊ quomō aut quorsum apta erāt ferri? Nā si infinitū est: super; locus inferusq; eē nō pōt: graue autē atq; leue hisce sunt definita. **Plurimi igitur circa cās hasce versantur.**

Et dicit q; si quis eoz verba ⁊ exēpla cōsideret: non v; dōm q; graue distinguit a leui in eoz pib; pp ipsā girationē celi: sed p;supposita distinctiōe grauiū ⁊ leuiū que dā veniūt ad mediū. s. graua: quēdā autē. s. leuia conantur sursum ferri pp motū: in quātū repellunt a loco medio a eoz pib; grauib; in ipsuz locū ⁊ sic solū p;cessis giratio celi causat motū ignis sursum. Qd autē giratio nō distinguit graue ⁊ leue: s; eoz distinctiōe p;supponat pōt videri ex exēplo qd inducit. In giratiōe enim aeris ⁊ liquidoz ea que prius erāt graua ferunt ad mediū. Sic igit autē q; eēt giratio celi: erat graue ⁊ leue: que s; aliquid distinguebant s; aptitudinē ad hoc q; aliquomō ⁊ ad aliquē locū moueant. Nā graue d; aliquid vel

leue per inclinationē ad aliquē motū localē. Et ita giratio nō est causa quare leuia mouent sursum: vel graua deorsum. Poterāt autē hi distinguere graue ⁊ leue: ⁊ loca eoz que sunt sursum ⁊ deorsum: q; nō ponebāt vniuersum esse infinitū. Nō enī impossibile est distinguere sursum vel deorsum: sed apud istos distingui graue ⁊ leue: sicut dictū est. Et q; alig ponebāt vniuersum infinitum. s. Anaximenes: ⁊ Xenophanes: ideo figuranter dicit q; plurimi: nō autē oēs sunt discreti. i. perspicui ⁊ exacti citati circa istas cās mot; ⁊ quietis grauiū ⁊ leuiū.

tex. c. 90

Ant autē qdā qui ppter similitudinē dicunt ipsaz manere: sic antiquozū anaximādroz. Magis q; dē enī nihil sursum aut deorsum: aut in plagas ferri cōuenit. quod in medio collocatū: ⁊ similiter ad extrema se habēs: similiter autē impossibile ad cōtrariū facere motum. Quare ex necessitate manere.

Argir.

Sunt autē qui manere ipsaz ob similitudinē dicūt: vt ex veterib; Anaximāder dicebat Id enī inquit qd ē in medio collocatū: ⁊ eā ad extrema se habet nō ad supera magis q; ad infera aut versus latera ferri oportere: ⁊ simul ad p;traria moueri nō posse: quare necessario illud manere dicūt. **lectio. xxv.**

Premissa quarta solutione qua sumebat rō qe tis terre ex violētia giratiōis celi. hic ponit quintā solutionē s; m quā assignat rōnē qe tis terre ex similitudine celi ad terrā ex oī pte. ⁊ p;uo assignat hāc rōnē. scdo ip;robat eā ibi. Hoc autē d; rē. **Dicit ergo p;mo q; qd; dixerūt terrā qescere in medio pp similitudinē. i. similitē h;bitudinē ad oēm pte celi. ⁊ hoc iter antiquos dicit anaximāder: p; qd; dat intelligere: q; etiā aliqb; sui t;pi; hoc videbat. d; cni Plato hoc posuiss; s; tū Arz. hoc ei ponit: q; supra ei posuerat q; mouerēt in medio are mudi. Ideo autē dicebat terrā pp similitudinē manere: q; nulla est rō: quare id qd ē in medio collocatū magis moueat sursum vel deorsum: atq; ad illas plagas celi cūz similiter se hēat vndiq; ad extrema. Impossibile est autē q; simul moueat ad cōtrarias partes: ergo relinquit q; ex necessitate quiescat in medio. Deinde cum dicit.**

tex. c. 91

Hoc autē d; p;suasibiliter qdē nō vere aut: s; m enī hāc rōnē necessariū oē quodcunq; ponat in medio manere. Quare ⁊ ignis qescet. Qd enī dictū est non propriū in terra.

Argir.

Hoc autē eleganter qdē: nō vere tamē est dictū. Hac enim sentētia oē qd in medio ponet maneat in ipso necesse est. Quare ignis qescet. Id enī qd dictū est: p;riū terre nō ē.

Improbat predictā rationē. ⁊ primo ex hoc q; rō non est necessaria. scdo ex hoc q; supponit falsum ibi. Sed adhuc neq; verū quod d; rē. **Primo dicit q; id quod dictū est p;suasibiliter d; nō tū verum. Et hoc probat quattuor rōnibus.** Quarn; prima est: q; s; m predictam rōnē necessariū esset quiescere oē qd ponit in medio: ⁊ sic sequerēt q; etiā ignis si poneret in medio qesceret: qd p; eē falsū: q; id qd assignat p; o cā quietis. s. esse in medio nō accipit: vt p;riū terre: cūz tū effectus. s. qescere in medio sit p;riū terre. Secundā rōnē ponit ibi.

T.c.92. **S**ed et non necessarium. Non enim solum vix manens: sed et lata ad medium. Ubi enim quecumque fertur particula ipsius necesse ferri et totam. Ubi autem fertur secundum naturam: et manet ibi secundum naturam. Non igitur propter similitudinem se habere ad extrema. Hoc quidem enim omnibus commune: ferri autem ad medium proprium terre.

Argir. **A**t vero neque necessarium est. non enim solum in medio manere videtur: sed ad medium etiam ferri. quo enim quevis ipsius pars fertur: eo tota etiam ferri necesse est: quo vero fertur secundum naturam: ibi secundum naturam etiam manet. Non ergo similiter quod se habet ad extrema ideo manet. Hoc est enim vniuersis commune. Ferri autem ad medium proprium ipsius est terre.

Et dicit quod non est necessarium dicere quod terra quiescat in medio propter similitudinem: cum inueniat alia conuenientior causa. Terra enim non solum videtur quiescere in medio: sed etiam ferri ad medium: et si non secundum se tota: tamen secundum suas partes. eadem enim est ratio de motu totius et partium. quocumque enim fertur pars eius: fertur de necessitate et totum si extra suum locum esset. Ubi autem fertur secundum naturam ibi et quiescat secundum naturam: et non propter hoc quod similitudinem se habeat ad extrema: quia hoc potest esse commune omnibus: ut ponatur in medio: sicut naturaliter ferri ad medium est proprium terre. Tertiam rationem ponit ibi.

Tex. c. 93. **I**ncōueniens autem et hoc quod querere propter quod manet terra in medio. Ignis autem non querere propter quid in extremo. Sigdez enim: et illi natura locus extremus: palam quod necessarium est quedam et terre natura locus. Si autem non huic iste locus sed propter necessitatem manet ea que similitudinis: quemadmodum qui de trichos sermo. Sortitur quidem similiter autem vndique sese quoniam non discrepet. Et esuriēte et sitiēte valde quidem: sicut autem et ab esibili et potabili equaliter distat. Et enim hunc quiescere necessarium.

Argir. **Q**uerendum ipsis de ignis manifestatione in extremis. **A**bsurdum est etiam hoc quod querere cur nam terra manet in medio: illud autem non querere: cur ignis in extremo quiescat. Nam si in illo locus extremus natura competit: patet et terre locum cum aliquo natura competere necessarium esse. Quod si hic locus natura terre non competit sed ob similitudinis necessitate in ipso manet: ut ea sententia asserit que de capillo asseritur: cum vehementer quidem similiter autem iterum dicitur utraque ex parte. Dicit enim illum non ruptum fore. Et iterum ea que de sitiēte vehementer esuriēteque dicuntur cumque eque ab his que eduntur distat: quiescat enim necesse est. Querendum est ipsis de ignis vltimis in locis quiete.

Ostendit etiam insufficiētia huius rationis: et dicit quod inueniens est querere propter quod terra quiescat in medio: et non querere quare ignis quiescat in extremo. Si enim

ignis quiescat ibi: quod locus extremus naturaliter conuenit ei: eadem ratione dicendum est quod terra habeat quedam locum naturalem in quo quiescat. Si enim hic locus qui est medius non sit locus in quo naturaliter quiescat: sed manet in medio propter necessitatem similitudinis: restat eis querere quare ignis maneat in extremis. Et ponit exempla de quiete terre in medio secundum quasdam rationes sophistarum: qui probare videbantur quod si tricola capillis fortiter extendat quod non frangatur: quod semper vndique extendit: et non est ratio quare magis frangatur in vno loco quam in alio. Sed hec ratio sophistica est. primo quod difficile est excuti: si similiter sit vndique extensus: et secundo quod hoc etiam potest frangere in medio: quod ibi concurrens violentia que ex utraque parte inferatur. Aliud exemplum ponit de eo qui equaliter esurit et sitit: et habet cibum et potum in equali distantia. Concludit enim sophisticam quod talis quiesceret: et non ad necessaria moueretur: sed hoc non sequitur. primo quidem quod sitis magis agit quam fames. secundo quia si equaliter distarent duo cibi vel duo potus equaliter desiderabiles curreret ad alterum quodcumque coningerent. Quartam rationem ponit ibi.

Mirabile autem et de manifestatione quod querere. De latitudine autem ipsorum non querere propter quam causam hoc quidem sursum fertur. hoc autem ad medium nullo impediēte.

Mirabile autem est et de quere quidem ipsorum querere: de latitudine vero non querere. Quia ob causam alterum sursum alterum deorsum ad ipsum medium si nihil impediatur fertur.

Et dicit insufficiētia predictae rationis: et dicit quod mirabile fuit quod querere rationem quietis corporum: et non querere rationem motum ipsorum: propter quam. scilicet cum vno corpore. scilicet mouet sursum. aliud vero deorsum. si non sit aliquod impediens. natura enim est terminus motus: et quies in eo (ut dicitur in 2. physicorum.) Deinde cum dicit.

Sed adhuc neque verum quod dicitur: secundum accensam tamen hoc verum: quod necessarium manere in medio omne cui nihil magis huc quam illuc moueri conuenit. Sed propter hanc rationem non manet: sed mouebitur: non tamen totum sed diuisum. **E**adem igitur ratio congruit et in igne. Necesse enim posito manere similitudinem quemadmodum terram: similitudinem enim se habet ad signorum extremorum quodcumque: sed tamen fertur a medio: quemadmodum et videtur latius: si non aliquid prohibeat ad extremum: verum non totum ad vnum signum. Hoc enim necessarium solum accidere ex ratione ea que de similitudine: sed proportionata particula ad proportionatum extremum. Dico autem puta quarta pars ad quartam continentis partem. Neque enim punctum corpus est. Quemadmodum et si ex magno conueniat desat in minore locum: sic utique ex puo in maiorem rariis factus. Quare utique et terra hoc modo moueretur a medio propter similitudinis rationem si non natura terre iste locus esset.

At vero neque verum est quod dicitur: per accidens tamen hoc verum est: necessarium esse id omne in medio manere. Cui non magis huc competit: quam illuc

Argir.

Tex. c. 95.

Quo si gleba ignis ponent in centro posse moueri ad cocca uel luc.

Argir.

Secūdus

moueri: sed ppter hanc sententiā nō manebit: sed mouebitur: nō tñ totū. sed diuulsū. **E**adem enim z ad ignē accōmodabitur ratio: si enim potius in medio fuerit: maneat perinde atq; terra necesse est. Similr enī ad extremum quoduis punctoz sese habeat. attamen a medio ipso mouebitur quem admoduz z ferri nisi quippiā prohibeat ad extremum ipsuz videtur: verum non totus ad vnum punctum feretur. Hoc enī soluz ex ratione que de similitudine fit euenire necesse est: sed pars ad extremi partē eiusdem nimiruz rōnis: veluti q̄rta ps ad quartā cōtinētis ipsius partes: nullum enī corpus est punctū. At autē ex magno minore in locuz mutari pōt si condenset: sic z in magnuz ex minore si rarefiat. Quare z terra hoc a medio moueret modo per ipsius similitudinis rōnē. Si nō natura loc⁹ hic cōpeteret terre.

Improbat predictaz rōnē ex eo q; supponit falsum: z dicit q; id qd dī in predicta rōne non est verum per se: z vlr. Est enim hoc verū per accidēs: q; oē. i. totū necesse est manere in medio ad quod nihil magis pertinet quod moueat huc q; illuc: sed si hēat inclinationē vt moueatur ad aliquā partē pp hāc rōnē: q; s. est in medio: non ex necessitate quiesceret: sed mouebit: nō tñ fm totum: sed diuisim in partes: sicut pz de igne si cui verū est qd dicunt: necesse est q; si poneret ignis in medio mūdi q; quiesceret ibi: sicut terra quiescit: eo q; similiter se haberet ad quodlibet punctum in celo signatū: z tñ ignis in medio positus mouet a medio vsq; ad extremuz si nihil pbiberet: sicut z nunc videt moueri: sed tamē nō totum mouet ad vnu: z hoc solū remouebat in predicta rōne: vt. s. totū moueret ad vnāz partes: sed mouebitur vnaqueq; pars ignis ad partē celi sibi pportioatam: puta quarta pars ignis ad quartā partē continētis. s. celi. Corpus enī nō est aliqd punctum indiuisibile. sic autē ptes terre hēnt disperfc circa extremū celi: z condensarent ad hoc q; veniret in minore locuz. s. in medio: sic oportet e conuerso: q; si ignis moueret in medio vsq; ad extremum: oportet q; per rarefactionem ex paruo loco moueret ad locum maiorem: z sic cessat obicctio qua posset aliquis resistere supradictis de impossibilitate esse q; singule partes ignis ferent ad singulas partes celi: ppter hoc q; locus extremus excedit locuz medium in quāntitate: sed hoc remouet: q; ignis per rarefactionē extenderet in maiore locuz. Et ex hoc cōcludit q; si locus medius non esset naturaliter nisi pp rōnē similitudinis: hoc modo etiam moueret a medio vsq; ad extremum: q; singule ptes eius moueretur ad singulas partes extremi: sicut de igne dictum est.

Quecunq; quidez igitur existunt de figura ipsius suspicata: z de locis: z mansiones: z motu: fere hec sunt.

Que igit: de figura: de loco: de quiete: de motu ipsius existimant: tot fere eē vident.

Ultimo autē epilogat dicens fere hec esse omnia que antiqui suspicant sunt circa figurā terre: z locuz ipsius: z motum eius v. l. quietem rē.

Dos autem dicamus primuz: vtrū habeat motum aut maneat.

Nos autē pmo dicam⁹ vtrū habeat motū an maneat. **L**cō. xxvi. *Argir.*

Postq; pbs psecutus est alioz opinionēs de terra. hic determinat de ea fm vītātē. z p de loco z quiete terre. scdo de figura ipsi⁹ ibi. **F**igura autē hēre sphericā rē. **C**irca primū duo facit. pmo determinat vītātē per rōnes naturales. scdo p figura astrologica ibi. **T**estificant autē his rē. **C**irca primū duo facit. pmo ostendit q; impossibile est terrā moueri. scdo ex pmissis assignat verā rōnē quietis terre ibi. **A**d huc autē palam rē. **C**irca primū tria facit. primo dicit de quo est intentio. s. q; prius dicendum est vtrū terra hēat motuz vel quiescat. **E**x motu enim debemus accedere ad alia que sunt circa terrā cōsiderāda: z ideo hoc primo ponit vt assumat hoc tanq; pncipiū ad sequētia. **S**cdo ibi.

Quemadmodum enī diximus. **N**i quidē ipsam vnum astrozum esse faciunt. **N**i autē in medio ponentes eam reuolui z remoueri dicunt circa polum medium.

Nā vt diximus quidā ipsaz vnā stellaruz inquitant esse: quidā in medio positam volui moueri q; circa polum dicunt. *Argir.*

Primo ergo assignat necessitatē pdicte inquisitionis. sicut enī supra dictū est: quidam. s. pthagorici posuerunt eam moueri circa medium mūdi: ac si eēt vna stellarū. **A**lī vō sicut in thimeo scribit ponentes terras esse in medio dicunt eam reuolui circa medium celi. i. circa arcē diuidentem celum per medium. **T**ertio ibi. *Lec. 20.*

Quod autē est impossibile palā sumētibz pncipiū: q; si quidē circūferē siue extra medium ens siue in medio: necessariū ipsam vi moueri hoc motu. **N**ō enī ipsius terre est motus: etenī vīq; particularuz vnaqueq; hāc hēret lationē. **N**ūc autē in rectū oīa ferunt ad mediu: ppter qd nō possibile semperiternū esse violentuz existentem z preter naturā: mundi autem ordo sempiternus.

Essē autē hoc impossibile patet in pncipio sū pto. **S**i fert: siue in medio sit: siue extra medium necessariū est ipsam hoc motu vi ferri. **N**ō enī ipsius terre: etenī vnaqueq; partium hāc lationē haberet. **N**ūc autē ad mediu vniuerse recta ferunt. **Q**uocirca cū violenta sit preterq; naturā: impossibile est pperuā ipsam esse. **O**rdo autē mūdi perpetuus est. *Argir.*

Ostēdit q; impossibile ē terrā sic moueri quatuor rōnib⁹. **I**n quarti prima accipit hoc p pncipio q; si terra moueret circulariter siue existēs in medio mūdi: siue ex mediu mūdi: necesse eēt q; talis mot⁹ sit ei violent⁹. **M**anifestū ē enī q; mot⁹ circularis nō ē. ppter: z nālis mot⁹ terre: q; si eēt ei hic mot⁹ nālis: oportet q; quilibet particula eius haberet hūc motū: q; idē est mot⁹ nālis toti⁹ z pri⁹: vt supra dictū est. hoc autē videmus esse falsum. nā oēs partes terre mouent motu recto vsq; ad mediu mūdi. si vō motus terre circularis sit violentus preter naturā: nō pōt esse sempiternus: q; sicut in

precedenti habitum est: nulli violenti est sempiterni: sed si terra mouetur circulariter: necesse est quod talis motus sit sempiternus secundum eius opinionem: quia secundum ipsius oportet quod ordo mundi sit sempiternus. motus autem vel quies partium principalium mundi pertinet ad ordinem ipsius. sic ergo sequitur quod terra non mouetur circulariter. Secundam rationem ponit ibi.

ter. c. 97

Adhuc omnia lata ratione circulari hesitantia videntur et mota pluribus una latitudine preter primam. Quare et terrarum necessarium siue circa medium siue in medio posita ferat duabus moueri latitudinibus. Si autem hoc acciderit: necessarium fieri mutationes et versiones fixorum astroborum. Hoc autem non videtur factum sed semper hec secundum eadem oriuntur: et occidunt loca ipsorum.

Argir.

Preterea cuncta que uersione feruntur: post relinquit videntur: pluribusque latitudinibus una preter primam speram moueri: ergo et terrarum: siue circa medium: siue in medio sit collocata duabus latitudinibus moueri necesse est. Quod si sit: mutationes fieri fixarum stellarum regressionesque necesse est: hoc autem fieri non videtur: sed eadem in locis ipsorum semper oriuntur atque occidunt stelle.

Quero talis est. oia corpora que circulariter mouentur sunt hesitanti et non uniformi situm habentia ex eo quod quilibet eorum mouetur pluribus motibus et non uno solo excepta una spera que uno motu mouetur: et hec secundum ipsum est spera stellarum fixarum. si ergo terra habet motum circulare siue in medio existens siue extra medium: oportet quod moueretur pluribus motibus. motu prime sperae circa polos zodiaci quod non potest esse: quod si hoc esset: pertingeret fieri mutationes et versiones stellarum fixarum per respectum ad terram que propter proprium motum suum deficeret: ut non rediret ad idem punctum simul cum stella sperae: vel ipsa terra vel aliqua pars eius figurata: sicut accidit de planetis: et ita sequitur quod stelle fixe uon semper viderentur oriri: et occidere secundum eandem partem terre: quod uon accidit: sed semper oriuntur et occidunt secundum eadem loca designata. non ergo terra circulariter mouetur. Tertia rationem ponit ibi.

T. c. 98.

Adhuc autem ratio partium et totius ipsius secundum naturam ad medium totius est.

Argir.

Preterea ratio partium ipsius totius secundum naturam ad ipsum est medium uniuersi.

Que quidem preedit ex situ partium terre et totius. secundo circa hoc mouet quada dubitatione ibi. Hoc enim utique est. Tertio concludit quod intendit. Dicit ergo primo quod idem est motus partium terre secundum suam naturam ad medium mundi et totius: et similiter si tota terra esset extra medium mundi moueretur ad medium mundi secundum suam naturam: quod idem est motus naturalis totius et partium. Deinde cum dicit.

ter. c. 99

Hoc enim utique si existat posita nunc in centro. **D**ubitabit utique aliquis quoniam idem duorum est medium: ad utrumque feruntur grauitatem habentia et partes terre secundum naturam utrum quia totus est medium aut quod terre.

Argir.

Ob hoc enim et in ipso centro nunc iacet. **D**ubitauerit autem quisquam: cum idem sit medium utroque ad utrumque ea que pondus ha-

bent partesque terre secundum naturam feruntur. **A**nter quia est medium uniuersi: an quod est terre.

Mouet circa hoc quanda dubitatione. et primo proponit ipsam: et dicit quod si ponatur quod terra sit in medio mundi vel centro hoc modo quod idem sit centrum totius mundi et ipsius terre: potest dubitari ad quod horum mouerentur secundum naturam corpora grauia: specialiter partes terre utrum mouerentur ad medium: ea ratione qua est medium mundi: vel ea ratione qua est medium terre. Secundo ibi.

Necessario itaque ad id quod totius. **E**tenim leuia et ignis in contrarium lata grauium ad extremum loci continentis medium. **A**ccidit autem idem medium esse et terre et totius: ferunt enim et ad id quod medium terre: sed secundum accidens: secundum quod medium habet in totius medio.

t. c. 100

Ad medium igitur uniuersi ferantur necesse est. **E**tenim leuia atque ignis ad contrarium ponderibus terre pergentia locum: ad ultimum eius loci qui continet medium ipsum feruntur. **A**ccidit autem idem terre medium esse: ac uniuersi: ferunt enim pondera: et ad medium terre: sed per accidens: ea ratione qua terra medium suum habet in ipso medio uniuersi.

Argir.

Soluit dubitatione dicens necessarium esse quod corpora grauia moueantur ad medium ea ratione qua est medium totius mundi. motus enim grauium contrariatur motui leuium: sed corpora leuia et specialiter ignis mouentur ad extremum celestis corporis. ergo corpora grauia: et specialiter terra mouentur ad medium mundi: sed quia accidit: quod idem sit medium terre: et medium mundi: sicut si cognosco corpus: per accidens cognosco uenientem: quod cognosco est uenientem. Tertio ibi.

Quonia autem fertur et ad terre medium signum: quod lata grauia ad hanc non iuxta inuicem feruntur: sed ad similes angulos. **Q**uare ad unum medium feruntur et quod terre.

Ferri autem grauia: et ad ipsum medium terre hoc indicium est. **M**ondera enim que ad hanc feruntur: non eque distantia sed ad similes angulos feruntur. **Q**uare ad unum medium uniuersi terreque feruntur.

Argir.

Probat quod supposuerat. scilicet quod corpora grauia et partes terre mouentur ad medium: et dicit huius signum esse quod corpora grauia feruntur naturaliter usque ad terram non iuxta inuicem: nec secundum eque distantes lineas que nunquam concurrunt: sed ad similes angulos. id est ad rectos angulos respectu superficie vel linee contingentis superficie terre: et hoc ex quacumque parte corpus graue mouetur usque ad terram. **E**t huius signum est quod si columna in quacumque parte terre non statuat secundum rectos angulos: sed inclinationem habens cadet usque ad illam partem ex qua facit angulum acutum. est autem probatum in tertio Euclidis quod si aliqua linea contingat circulum: et protrahatur alia linea recta perpendiculariter super lineam contingentem in loco contactus: necesse est lineam illam si protrahatur transire centrum: et sic patet quod omnia corpora grauia mouentur usque ad centrum terre: ita quod si non esset aliquod impediens ex diuersis partibus mota concurreret sibi in centro terre: propter hoc quod quilibet earum moueretur secundum lineam rectam perpendiculariter.

Secundus

dentem super lineam contingentem: et in hoc contactus: et sic oportet quod omnia corpora grauiora ferantur ad vniuersum medium totius mundi et terre. Deinde cum dicit.

Tex. c. 101 **C**onmanifestus igitur: quod necesse in medio esse terram et immobilem propter dictas causas.

Argir. **P**atet igitur necessario terram in medio esse: atque immobilem esse et ob eas quas diximus causas.

Concludit propositum: et inferat duas conclusiones: quarum prima est quod terra sit in medio mundi. Quod quidem concludit sic ex premissis. terra est in medio mundi. omnia autem corpora grauiora mouentur ad medium terre: ut probatum est. ergo medium terre est medium mundi: et ita terra est in medio mundi. Secunda conclusio est quod terra sit immobilis: quod quidem contingit ex premissis sic: nihil mouetur in loco ad quem naturaliter mouetur: quia ibi naturaliter quiescit: sed terra aliquando mouetur ad medium mundi. ut probatum est. ergo terra nullo modo mouetur. Quartam rationem ponit ibi.

Consequenter quia vi proiecta sursum grauiora secundum regulam iterum feruntur in eundem locum: et si in infinitum virtus proyiciat. **Q**uod quidem igitur neque mouetur: neque extra medium ponitur: manifestum ex his.

Argir. **E**t quod pondera que sursum iaciuntur in idem rursus per rectam feruntur: et si in infinitum vis illa proyiciat. **N**eque igitur terram moueri: neque extra medium collocatam esse per hec dilucidum fuit.

Confirmat enim quod si suppositus sit lapis alicui tabule et proyiciatur secundum sui indirectum iterum cadet super eandem rectitudinem quam sursum motum: si tabula non moueatur cadet lapis in eundem locum ut prius: si autem tabula moueatur cadet lapis in alium locum: tanto magis distans: quanto lapis magis fuerit in altum proiectus: quia scilicet hoc erit maius tempus inter principia projectionis et terminum tactus. **U**idemus autem quod grauiora proiecta sursum secundum regulam. id est secundum rectam lineam iterum reuertuntur in eundem locum terre unde fuerunt proiecta. **E**t ne aliquis dicat quod hoc accidit propter tarditatem motus terre. unde imperceptibilis est distantia vtriusque loci subiungit quod hoc idem accidit si infinitum vna vice post aliam aliquid proyiciat lapidem sursum. ita scilicet quod magnitudo temporis faciat distantiam locorum esse perceptibilem. **E**t ita patet quod terra non mouetur. Deinde epilogando concludit manifestum esse ex premissis quod terra neque mouetur neque habet situm extra medium mundi. Deinde cum dicit.

Tex. c. 102. **C**onfirmat autem ex dictis palam causa mansionis: si enim natura nata est ferri ex omni parte ad medium: quemadmodum videtur et ignis a medio iterum ad extremum: impossibile latam esse quamcumque particulam ipsius a medio non vim passam: vna enim latio vniuersa: et simplex simplicis: sed non contrarie. **Q**ue autem a medio ei que ad medium contrarie. **S**i igitur quamcumque partem impossibile latam esse a medio manifestum: quod et totum adhuc impossibilis: ad quod enim pars nata est ferri: et totum illuc natum est. **I**taque si quidem impossibile moueri: necessarium vti que erit ipsam manere in medio.

Confirmat etiam quietis ex his que dicta sunt patet. **N**am si apta est ad medium vniuersam naturam ferri sicut videtur: et ignis ad extremum et medio simili modo. **F**ieri non potest ut vlla pars ipsius a medio feratur: vni non illata. **U**na enim vniuersa latio: et simplicis simplex sed non contrarie. **A**t ea que a medio pergit: contraria est ei que ad medium itur. **S**i igitur fieri non potest ut vlla pars ipsius a medio feratur: patet magis fieri non posse ut ex eodem tota feratur. **Q**uo enim pars apta est moueri: eodem et totum aptum est ferri. **Q**uare si impossibile est ipsam moueri nisi a superioribus viribus in ipso medio ipsam manere necesse est.

Argir.

Confirmat causam quietis terre: et dicit quod ex premissis manifestum est que sit causa quietis eius. sicut enim dictum est terra naturaliter est nata moueri ex omni parte ad medium: sic sensibiliter apparet quod ignis naturaliter mouetur a medio mundi ad extremum. **U**nde sequitur quod nulla particula terre vel parua vel magna potest moueri a medio nisi per violentiam (sicut enim in primo hitu est) vniuersa corpus est vniuersus motus naturalis: et simplex motus simplicis corporis: **N**on autem possunt esse vni corpori simplici duplices motus contrarii. **O**mnis autem motus a medio contrarius est motui ad medium. et sic si ita est quod quecumque pars terre non possit ferri a medio nisi per violentiam: manifestum est quod multo impossibilis est quod tota terra moueatur a medio. **P**osset autem aliquis obulare dicere quod tota terra non mouetur ad medium: sed ipse hoc excludit dicens quod illuc nata est ferri tota terra: quo nata est ferri pars terre: et sic pars terre mouetur ad medium naturaliter: et tota terra illuc mouebitur naturaliter: et ita impossibile est quod moueatur. **U**nde necessarium est quod quiescat in medio. Deinde cum dicit.

Tex. c. 103.

Confirmant autem his et a mathematicis dicta circa astrologiam. **A**pparitiones enim accidunt translatis figuris quibus determinatur est astrologorum ordo: itaque in medio posita terra. **D**e loco quidem igitur et mansionem et motum quem modum habet: tanta sint de ipsa.

Tex. c. 103.

Confirmant autem his et ea que a mathematicis circa astrologiam dicuntur: conueniunt enim ea que apparitionibus figuris mutantur: quibus ordo stellarum est definitus: propterea quod in medio terra est collocata. **D**e loco igitur et gete motum terre quomodo sese habent tota nobis sint dicta.

Argir.

Confirmat que dicta sunt de situ et quiete terre per dicta astrologorum: et dicit quod his que dicta sunt. scilicet quod terra sit in medio: et quod quiescat: attestantur ea que dicta sunt a mathematicis circa astrologiam. **E**a enim que sensu apparerunt circa translationem et figurationem que determinantur secundum astrologorum situm et ordinem: hoc non saluari possunt: si terra sit in medio gete: et non aliter. **U**t enim Ptholomeus dicit: si terra non esset in medio. oporteret ea altero trium modorum esse dispositam. **Q**uorum vnus est quod axis mundi extra terram esset: et tamen terra distaret equaliter ab vtroque polo. **S**ecundus modus est quod terra esset in axe et magis appropinquaret ad vnum polorum quam ad alium. **T**ertius modus est: quod quiescat.

Demonstratio mathematica quod terra in medio mundi quiescat.

q̄ neq̄ esset terra in are neq̄ eqliter distaret ab vtroq̄ poloꝝ si aut̄ terra eēt sita p̄mo modo. s. extra arcē equaliter distans ab vtroq̄ poloꝝ: siquidē esset supra arcē vel infra: oportet q̄ orizon habitātū in sphaera recta diuideret equinoctiale: et omnes circulos equidistantes in partibus ineq̄les: et ita nunq̄ in sphaera recta fieret equinoctiū. in sphaera v̄o obliqua vel nunq̄ fieret equinoctiū: vel nō fieret in medio duorum solsticioꝝ: quia orizon nunq̄ posset diuidere maximū circuloꝝ equidistantiū in duo media: sed forte aliquē alioꝝ. **C** Si v̄o terra declinaret ab arcē ad partē orientāle: vel occidentāle: sequeretur primo qdē q̄ stelle nō viderentur equales in ortu et occasu p̄pter ineq̄lētē distantiā. **I**terū sc̄do sc̄q̄ret q̄ nō esset equale spatium temporis ab vno ortu solis vsq̄ ad maximā exaltationē eius: q̄si uarie appropinquet capitibus v̄ris stationis temporis: qdē vsq̄ ad occasum. **S**i v̄o terra eēt disposita sc̄do modo. s. q̄ terra eēt in arcē: sed appropinquaret magis ad vnum poloꝝ q̄ ad aliū: sequerentur duo inconvēniētia. **P**rimo quidē: q̄ in sola recta sphaera orizon diuideret celū in duo media. in sphaera v̄o obliqua semper esset minor pars celi ex parte poli apparentis: maior autē ex parte poli occultati: et ita sequeretur q̄ orizon oblique sphaere nō diuideret zodia cū in duo media. **L**uius cōtrariū apparet ex hoc q̄ semper sex signa videntur supra terrā. **S**ecundo q̄ si terra non eēt directe posita sub equinoctiali sc̄q̄ret q̄ vmbre corporum erectoꝝ in equinoctiis orientales nō fierent in directo occidentales. **L**uius cōtrariū vbiq̄ apparet. **E**t ex hoc patet q̄ neq̄ tertius modus esse potest. vt. s. terra neq̄ sit in arcē: neq̄ distet ab vtroq̄ poloꝝ: quia ad hanc positionē sequuntur oīa predicta inconvēniētia. **Q**ualiter quāq̄ eēt terra nō eēt in medio mundi cōsideret oīs ordo q̄ considerat circa augmentū et diminutionē dierū: similiter etiā improbaritur regula eclipsium. **N**ō enim semper eclipses lune fierent in directa oppositiōe solis et lune si terra non esset in medio. **Q**uod autē terra nō moueatur transiens de loco ad locum contingit ex hoc q̄ terra semper est in medio. **E**t iterū sequeretur quocūq̄ motū moueretur: q̄ propter velocitatē sui motus occultarentur a nobis oēs alij motus vel vmbium vel animalium. **N**on enim videtur q̄ tardius moueatur iuxta corpus velocius motum. **S**ic igitur epilogan̄do cōcludit p̄ba q̄ de loco et motu et quiete terre quo se habeat tanta dicta sunt.

nit rōnē. sc̄do cōparat eā rōni quā antiqui assignabāt ibi. **O**portet autē intelligere r̄c. **I** ratio excludit quasdam obiectiōnes ad rōnē predictā ibi. **S**ine igitur simili r̄c. **I** Dicit ergo primo q̄ necesse est terrā hēre sphericā figurā hac rōne: q̄ qlibet partē eius hēt gravitatē ad mediū. i. sua gravitate naturaliter mouet ad mediū: vt ex supra dictis p̄. **E**st et hic cōsiderādū circa motū partium terre: q̄ maior pars depellit minores: quousq̄ ipsa maior pars perueniat ad mediū. **L**uius rō est: q̄ maior pars terre hēt maiore gravitatē: et per cōsequēs maiore virtutē vt moueat ad mediū. **S**emp̄ enim minor virtus vincit a maiori. **E**t ideo nō est possibile q̄ partibus terre motus vsus mediū aliqua pars terre intumescat vel fluctuet: ita. s. q̄ eleuet in situ vna pars terre supra aliam sicut accidit in mari fluctuante q̄si terra sit alicubi nō cōpressā. et alicubi cōpressā: sed op̄ q̄ cū oēs partes terre tendāt versus mediū superiores partes terre cōprimāt inferiores: et vna q̄si presentiat alteri cedēdo ei: quousq̄ pueniat ad mediū: et sic op̄ q̄ partibus terre quasi vndiq̄ equaliter cōpressis versus medium: terra hēt sphericā figurā. **D**einde cum dicit.

Lec. 26.

Oportet autē intelligere quod dicitur quod ad modū vniq̄ si facta s̄m modū quē et phisicologorum dicitur aliqui factū esse. **V**erūtamen illi quidē violentiā cām ponūt eius que deorsum lationis. **M**elius autē ponere verum et dicere hoc accidere propter s̄m naturam hēre: ferri gravitatē habens ad mediū. **I**n potētia igitur existēte graui disgregata ferebatur similiter ex omni parte ad medium.

Argir.

Intelligere autē op̄ id qd dicitur p̄inde fieri atq̄ si terra fieret eo modo quo naturaliter eēt qd ipsam inquit ortā esse. **V**erū illi quidē violentiā lationis ad infera terre cām esse dicit. **R**estat autē veritatē ponere: atq̄ hoc ideo accidere dicere q̄ natura hēt id qd potius hēt ad ipsū mediū ferri cū igitur in potētia congeries esset: ea que segregabāt vndiq̄ similiter ad ipsum mediū ferebantur.

Manifestat predictā rōnē cōparādo ipsas ad rōnem de figura terre ab alijs assignatā: et dicit q̄ op̄ predictam rōnē intelligere ac si positū esset q̄ terra eēt generata de nouo cōcurrentibus vndiq̄ partibus terre versus mediū: sicut antiqui naturales posuerunt. **I**n hoc t̄m differentia est: q̄ illi ponūt motus partium terre versus mediū cām ex violentiā giratiōis celi: sicut supra dictū est: melius autē et verius est vt ponam̄ motū partium terre accidere naturaliter p̄ hoc q̄ partes terre hēt gravitatē inclinantē eas versus mediū. **S**i ergo ponamus q̄ terra prius erat in potētia: sicut antiqui posuerūt: p̄his erit q̄ partes eius disperse et disgregate prius: quā fuerūt in actu graues: serentur simili modo ex omni parte ad mediū: et ex hoc cōstituetur terra sphericę figure. **D**einde cum dicit.

Sive igitur similiter ab extremis diuise partes cōueniāt ad mediū: siue aliter habētia facient idē. **Q**uod quidē igitur similiter vnumquodq̄ ab extremis latius ad mediū necessariū simile fieri vndiq̄ molē manifestū: equali enim vndiq̄ appposito equaliter necesse distare a medio extremis: hec autē figura spherica est.

Lec. 105

lc. 104.

Figurā autē hēre spicā necessariū est ipsam: vnaqueq̄ enim particulariū gravitatē hēt ad mediū: et minor a maiori pulsa nō potest intumescere: sed cōprimi magis et consentire alteri alteri quousq̄ vtiq̄ veniant ad medium.

Argir.

Figurā autē rotundā ipsas hēre necesse est. **V**naqueq̄ enim partium pondus ad ipsum mediū hēt: et minor si a maiori pellat̄ egredi nō potest: sed p̄mittit potius: ac alia alij cedit donec ad mediū ipsum perueniat. **L**ectio. xxvij.

Postq̄ p̄ba determinauit veritatē circa motus: vel locū: vel quietē terre. hic determinat veritatē circa figurā ipsius: et p̄mo pbat terrā eē sphericā rōnibus naturalibus: que accipiuntur ex parte motus. sc̄do rōnibus mathematicis et astrologicis: q̄ accipiuntur ex his q̄ apparent s̄m sensibus ibi. **A**d huc autē et p̄ apparentia r̄c. **C**irca primū duo facit. p̄mo ostēdit ppositū rōnē supra ex ipsa specie nālis motus terre. sc̄do ex figura motus ipsius uisibilis. **E**t q̄ oīa r̄c. **C**irca primū tria facit. primo po-

Secundus

Nihil at differt ad rōez: neq; si nō ex oi pte
similr puenirēt ad mediū ptes ipsi⁹ plus. n.
semp qđ ipso min⁹ ppellere necessariū vsq;
ad mediū inclinationē habētib⁹ ambobus z
graniori ppellēte vsq; ad hoc min⁹ graue.

Argir. **S**ive igit filr ab extremis ptes diuise ad
mediū sūt pgregate: siue alio mō sese hñtes
idē faciēt sane. **P**atet igit id qđ vndiq;
ab extremis similiter ad mediū ferē similes
necessario oi ex pte fieri molē. Si. n. oi ex p
te eque fiat additio eque extremū a medio
distare necesse ē. **H**ec aut figura rotūda est.
Nihil at ad rōnē refert: z si ptes ipsius nō
vndiq; similiter ad medium ipsam concur
rant. **M**aior. n. semper minorem que ante
se est impellat necesse est: vtriscq; in momentū
ad mediū vsq; hñtib⁹: z grauiore minus
pondus ad hoc impellente.

Excludit tres obiectiones pmissam rōnē. Quaz p⁹
ē qđ p⁹ aliq; dicere qđ p⁹ dca rō nō cogit figurā terre cē spi
cā: nisi supposito qđ i p⁹ gñatiōe terre vndiq; ptes terre
sūt z eq̄lr pcurrāt ad mediū: s; potuit atq; qđ i illa dis
gregatiōe ptiū terre ptes ptes terre inēte fuerit ad vnā
ptē supioris loci qđ ad aliā: z sic ptes ptes terre aggrega
te sūt ad vnā ptē ei⁹: qđ ad aliā: qđ ē rōnē spice figure.
Sz p⁹ dicit qđ idē atq; qđ circa figurā terre: siue ptes terrē
qđ p⁹ erāt disgregate sūt pueniāt ab extremis terre vsus
mediū: siue alr se hēant. Est at manifestū qđ si ptes tre sūt
z eq̄lr vndiq; ab extrēis ferant ad mediū: necesse ē qđ mo
les terre vndiq; distet eq̄lr a medio z i b saluaf rō spere
qđ spa nihil aliō ē qđ corp⁹: a cui⁹ medio oēs linee ducte
ad extrema sūt eq̄les. Nō differt qđ tū ad hāc rōnē si ali
qs dicat qđ ptes terre nō sūt z eq̄lr pueniūt ad mediū:
qđ sp id qđ ē p⁹ cū sit graui⁹ ppellit id qđ ē min⁹ graue
vsq; ad b. i. vsq; ad medium. Qđ qđ ē pt itelligi duplr
vno⁹ sic vt itelligat: qđ id qđ ē min⁹ graue ppellat a gra
uiori qđ vsq; graue min⁹ ptingat ad mediū: s; b nō ptingit
fm itētione Ari. qz p⁹ dca positioe scā adhuc remābit
maior: qđ tū vsus vnā ptē terre ad quā ptes ptes pcur
rūt: **A**lio⁹ pt itelligi vsq; ad b. i. qđ vsq; ipm corp⁹ graui⁹
attigat mediū: z b pueniēt⁹ d⁹: qz vniūq; corp⁹ gra
ue nāl⁹ rēdit ad b vt ipm sit in suo loco: nō aut ad b qđ
aliq; aliud in suo loco statuaf. Et idē ē qđ corp⁹ graui⁹
ad hoc qđ ipm magis appropinquet medio repellit per
violētiā corp⁹ min⁹ graue a medio sic p⁹ de lapide pie
cto i aquā qđ repellit aquā a p⁹ tactu terre z b; pcedit rō
Ari. nā si versus vnā ptē terre sit maior: qđ tū ad hoc
qđ ipsa magis appropinquet medio: depellit minore p
tem p violētiā a medio quousq; equale pondus ex oi p
te inueniat. **S**ecūdam obiectionem excludit ibi.

T. c. 106 **Q**uod. n. vtiq; quis dubitabit eādē hz
his solutionē: si. n. existente in medio: z spe
rica terra multo maior grauitas apponat
ad alterum hemisperiu: non idem erit me
dium totius z terre. **Q**uare aut nō manet in
medio aut siquidem quiescet non etiam me
dium habens: aut nata est moueri nunc.

T. c. 107. **Q**uod qđ igitur dubitatur hoc est.

Ad eni qđ qđ spia dubitauerit: eādē hēt so
lutionē. **S**i eni multiplex pōdus additū al
teri hemisperio fuerit terre mediū occupāns
atq; rotūdū hñtis figurā: nō idē ipfius toti
us terre mediū erit. **Q**uare aut nō mane
bit in medio: aut si manebit quiescet: z non
habēs mediū quo z nunc moueri est apta.

Quod igitur dubitatur: id est.

Et pmo ponit ipsā obiectionē eo qđ sicut ipē dicit eā
dē hēt solutionē cū his qđ dicta sūt. Est aut dubitatio ta
lis: ponam⁹ qđ terra erit: i medio z qđ sit spice figu
re: z qđ vsus vnū hemisperiu terre semp apponat min
to maior quātitas qđ ex alia pte: qđ qđ dicit excludēdo
obiectionē qđ possit fieri de mōtib⁹: qđ vidē supeminē
re alijs pti⁹ terre. nā quātitas mōtib⁹ nihil ē i cōparatōe
ad totā quātitatē terre sicut si pil⁹ apponeret ex vnā p
te spere cōpore: dato aut qđ tātū de corpe graui supad
deret versus vnā ptē qđ hēret notabile quātitatē respe
ctu toti⁹ terre sequeret qđ nō eēt idē mediū mūdi toti⁹ z
tre. **U**nū seq̄ret qđ v⁹ nō qesceret i medio: v⁹ si qesceret eēt
nō i medio existēs etiā nūc qđ ē i medio sic uata moue
ri. **H**ec igit ē dubitatio. **S**ecūdo ponit solutionē ibi.

Videre aut nō difficile: modicū intēdētes
z diuidētes: qualiter dignificam⁹ quācūq;
magnitudinē ferri ad mediū: grauitatē ha
bentē. **P**alā enim quod nō vsq; quo tāgat
centrū extremū: sed opz p⁹ ualere qđ plus:
donec vtiq; sumat sui ipsius medio mediū:
vsq; ad hoc eni hēt inclinationē. **N**ihil igit
tur differt hoc dicere in bolo z parte cōtin
gente: aut in tota terra. **N**ō eni ppter par
uitatē aut magnitudinē dictū est accidēs: s; z
de omni inclinationē habēte ad mediū. **I**taq;
siue tota ab aliqua pte ferebat siue fm ptes
necessarium vsq; ad hoc ferri: donec vtiq;
vnū quodq; similr sumat mediū adequatis
minorib⁹ a maiorib⁹ ppulsione inclinationis.

Videre autē nō ē difficile: si parū cōfide
rauerim⁹ ac distinxerim⁹ quomō censemus
quātāuis magnitudinē pōdus habētes ad
ipsum mediū ferri. **P**atet eni nō quousq;
extremū tāgat ipsuz centrū: sed maior pars
vincat oportet quousq; suo medio ipsū me
diū cōprehēdat: hucusq; eni hēt momentuz
Nihil igit inter est hoc de gleba z quis par
te: an de tota terra dicat. **N**ō eni ob puitatē
aut magnitudinē id qđ accidit dictū est: sed
de omni eo qđ ad medium hēt momentum.
Quare siue tota siue per partes aliquo ex
loco ferebatur terra eousq; ferri ipsam ne
cesse est donec vtiq; vndecunq; similiter su
mat medium: adequatis minoribus a ma
ioribus propulsione inclinationis.

Et dicit qđ id nō est difficile videre si aliq; velt medi
cum

cū cōsiderare z distinguere q̄r dignū ducim⁹ q̄ aliqua magnitudo gūitatē hñs seraf ad mediū mūdi: ma nise stū est igit q̄ seraf ad mediū mūdi nō vsqz solū ad b q̄ infima extremitas tāgat centriū mūdi. Sz nisi aliō ipe diat: opz q̄ p̄nalēte maiori pre sup̄ minorē vsqz ad b se raf q̄ corp̄is motū a medio sui tāgat mediū mūdi: ad qd̄ hñt inclinationē oia eo: pa grania. puta si nō esset in medio aliud corp⁹ grane nisi vñ lapis q̄ dimitteret ab alio: oportet et ipz tam diu descēdere q̄nsqz mediū lapi dis tāgeret mediū mūdi pp̄ b q̄ maior ps eius repellit minorē a medio q̄nsqz vndiqz inueniat eq̄lis grauitas sicut sup̄ dictū est. vñ ad b excludēdū p̄mo cōcludit ex p̄missis q̄ nihil differt hoc qd̄ dictū ē dicere in q̄cū q̄ pte terre aut in tota terra. Nō enim hoc cōtingit pp̄ magnitudinē aut p̄nitatē qd̄ dictū est de motu graniē ad mediū. Sed verificaf de terra eo q̄ hz inclinationē ad mediū rōne sue grauitatis. Cū sine tota terra ab ali qua pte celi seraf ad mediū sine pres ei⁹: necesse ē vsqz ad hoc fieri motū donec ex oī partē terra silr appropin quet ad mediū p hoc q̄ minores partes adequant ma ioribus p̄ impulsione mīnorū a maioribus: vt dictū est. Tertiā obiectionē excludit ibi.

Sive igit facta est: hoc necessariū factā eē mō. Quare manifestum: qz spherica genera tio ipsius: siue ingenita semp siue manens eodē modo habet quo z genita vtiqz p̄mū facta est. Scdm̄ hanc itaqz rationē necessa rium esse figuram sphericam ipsius.

Sive igit facta est: hoc necessariū factā eē modo. Quare manifestuz qz spherica gñā tio ipsius. Siue ingenita semp: siue manēs eodē modo hēt quo si oziret: cū p̄mūz orta fuisset. Et hac igit ratione figuram ipsius rotundam esse necesse est.

Posset enī aliq̄ dicere q̄ p̄diera rō p̄cedit supposita gnatione terre. Sz ipe b̄ excludit dicēs q̄ siue terra sit gnata siue nō necesse ē q̄ b̄ mō sit facta in medio extā (sicut sup̄ dictū ē) ita. s. q̄ medio sui tāgat mediū mū di: z ita figura ei⁹ erit spherica: siue et si sit gnata: oz q̄ b̄ mō se hēat sic si eēt gnata: qz terminus gnatiōis est nā rei. Cū illud qd̄ nō est gnatiū: oz tale eē q̄le fieret sil gnā ref: z fm̄ hoc cōuenit figurā terre eē sphericam zc.

Lqz oia ferūf grauia ad files an gulos: sed non iuxta inuicē. Hoc aut aptum natū est ad natura spe ricū. Oportet autem vnūquodqz dicere tale: q̄ nature vult esse z existere: sed non q̄ vi: z preter naturam.

Et qz oia grauia similes ad angulos: sed nō distātia eque serunf. Hoc aut aptuz est ad id qd̄ natura rotūduz est. Aut igit est ro tunda: aut natura rotūda. Anūm qd̄ aut tale dicere opz: quale esse natura solet: z qd̄ est: sz nō id qd̄ violētia z p̄ter nāz ē. Lxxviij.

Premissa rōne ad pbādū rotūditatē terre q̄ su mebat ex sp̄c p̄tū ei⁹ hic inducit aliā rōnē ad idē q̄ sumit ex figura mot⁹ p̄tūz terre: z dic q̄ oia corpa gñia ex quacūqz pte celi moueant serunf ad terrā ad files angulos. i. fm̄ rectos angulos q̄s facit li

nea recta p̄ qua est mot⁹ corp̄is gñis cū linea p̄tingētē terrā: qd̄ manifestaf p̄ b q̄ grania nō stant ferunf sup̄ terrā nisi fm̄ lineā p̄p̄diculārē: non aut serunf corpa grania ad terrā iuxta inuicē. i. fm̄ lineas eq̄ distātes qd̄ qd̄ ordinat ad b q̄ terra apta nata sit eē spherica. qz si milē inclinationē habent grania ad locū terre ex q̄cū qz pte celi dimittantur. Et ita silr z eq̄lites nata est fieri appositio ad terrā ex oī pte qd̄ cōstituit eā spherice figū re. si vō nāliter eēt lata in sup̄ficie sua sicut qd̄ dicebat. fieret motus corp̄ozū graniū ad terrā a celo nō vndecū qz fm̄ files angulos. Opz igit q̄ vel terra sit spherica vt q̄ nālī sit spherica. Hoc aut id appositio pp̄ tumozosita tes motū z cōcanitates vallū: q̄ vidēt rotūditatē ter re impedire: sz huiusmodi sūt ex alia cā: accidētali z nō ex eo qd̄ p se conuenit terre. Nec hoc hz aliquā quāritatē notabilē in cōparatiōe ad totā terrā vt sup̄ dictū ē. Opz aut vnūqz dicere eē tale q̄le est fm̄ suā nām: nō q̄le est paliquā cām violētā vel p̄ternālē. Et iō lz p̄ acci dēs terra nō sit oīno spherica ex aliquo accūte: qz tū nāz hēt ad hoc q̄ sit spherica simplr dicēdū est eā spherica eē. Deinde cum dicit.

Lcō. 27

Ad huc autē z per apparentia fm̄ sensuz. Neqz. n. vtiqz lune eclypses tales haberent decisiones. Nunc enim in his que fm̄ men sem figuratiōib⁹ oēs accipit differentias. z enim recta sit z amphitritos z cōcaua. Cir ca eclypses autē semp gibbosaz habet deter minatē lineā. Itaqz quoniā quidē eclipsaf pp̄ terre interpositionē: terre vtiqz erit rotū ditas figure causa spherica existens.

Lc. 109.

Preterea z per ea que sensu vident. Ne nāqz defectiōes nō diuisiōes tales habe rēt. Etenī nūc qd̄ in hisce figuris que per mēsez efficiūtur: diuisiōes suscipit oēs. Re cta enī sit: z vtraqz ex pte curua: z cōcaua. In defectiōib⁹ vō semp curuā hēt lineaz: que distinguit. Quare cū obiectū terre defi ciat: terre sane circūferentia figure causa est.

Argi

Probat terrā eē sphericā rōnib⁹ astrologiis. p ea q̄ ap parēt fm̄ sensuz: z inducit tres pbatiōes. Quaz: p̄ma sumit ex eclipsi lune z dic: q̄ adhuc manifestū est p ea q̄ apparēt fm̄ sensuz qz terra sit spherica. Nisi. n. terra eē spherica: eclipsis lune nō sp̄hēret circūlarē. decisiones. Videm⁹ enī semp qū luna eclipsaf: obscurū: ipsi⁹ z luci dū distinguunt p̄ lineaz circūlarē. Accidit aut eclipsis lune p hoc q̄ ipsa subintrat vmbzā terre. vñ appet vmbzā terre eē rotūda. Et quo appet terras que facit talē vmbzā eē spherica. soli enī corp⁹ sphericū natū ē sp̄ facere spherica vmbzā. si enī corp⁹ lucidū. s. i. sit maius terra: opz q̄ faciat terra vmbzā pyramidalē: cuius cōtus sit in alto: z basis in ipa tra. si vō sol eēt mior terra: faceret qd̄ silr vmbzā fm̄ figurā rotūde pyramidis: tū cōtus eē cōuerso illius pyramidis eēt in terra: basis aut eius in alto. Si vō sol eēt equalis terre faceret vmbzā cilin dricam. i. columnarē: qd̄ autē horūm eēt: sequeret pp̄ hoc quia terra est spherica: qz vmbra eius fm̄ lineam circūlarē abscinderet lunam. Possēt autē aliquis dicere q̄ ista circūlaris abscissio lune nō est propter ro tūditatem terre: sed propter rotūditatē em lune. Sed ad hoc excludendū subdit q̄ in angmēto z decremento lune quod accidit per singulos menses: sectio lune

Lc. 26.

Arg ir.

Secundus

accipit omnes differentias figurarum. nam quandoque diuiditur secundum lineam rectam. sicut quando diuiditur per medium puta cum est. 7. vel. 21. quadoque autem fit amphitritos id est vndique secundum circulum: scilicet quando est plena. scilicet est. 14. quandoque est concaua. puta cum est prima et a prima vsque ad. 7. et a. 21. vsque ad defectum. Quod contingit propter diuersas habitudines eius ad solem (vt supra dictum est.) sed in eclipsibus semper linea diuidens ipsam est gibbosa. i. circularis: quia igitur luna eclipsatur propter terre interpositionem rotunditas terre cum sit spherica: est causa talis figure circa diuisionem lune. Secundam rationem ponit ibi.

Lec. 17.

t. c. 110.

Et adhuc autem per astroz apparentiam non solum manifestus: quia rotunda: sed et magnitudo non existens magna. Modica enim facta translatione nobis ad meridiem et articum manifeste alter fit orizon circulus: ita vt que super caput astra magna habeant transmutationem et non eadem videantur ad articum et meridiem transmutationibus. Quedam enim in egypto quidem stelle videntur et circa cyprum. In his autem que ad articum regionibus non videntur. Et que semper in his que ad articum apparerent astroz: in illis locis occultantur. Quare non solum ex his palam rotunda esse figuram terre: sed etiam sperem non magne. Non enim vtrique sic velociter palam faceret translatis itaque modicum. **P**ropter quod existimantes coaptare eum que circa herculeas columnas locum: ei qui circa indicum: et hoc modo esse mare vnum non valde suspicari incredibilia videri. Dicunt autem argumentantes ex elephatibus: quonia circa vtraque loca nouissima exordia: genus ipsorum est: velut nouissimis pro conuenire adinuicem hoc passis.

t. c. 111.

Argir.

Preterea per ea que videntur de stellis: patet non solum rotunda esse: sed et mole magna in esse. Si parua enim migratio meridiem versus ac versus fiat: alius manifeste fit hisce qui terminat orbem: vt stelle que sunt super caput mutationem habeant magna: et non eadem videantur meridiem versus migrantes atque versus. Non nulle namque stellarum in egypto videntur: ac circa cyprum: in locis autem versus versus non videntur. Et stellarum ea que semper in locis versus versus videntur: illis in locis occidunt. Quare perspicuum est ex hisce terram non solum rotunda esse: sed etiam magne molis non esse rotunde. Non enim sic cito mutationem faceret: migratione adeo breui facta. **Q**uapropter hi qui locum eum que circa columnas herculeas est: conueniunt esse ei loco qui est circa indicam regionem existimant: atque hoc modo vnum mare esse asserunt: non videtur incredibilia valde existimare. Dicunt autem hoc ex barris etiam conie-

ctantes genus ipsorum circa extrema vtraque loca esse propterea quod ipsa extrema ita sunt ob coniunctionem affecta.

Que sumit ex apparentia stellarum: et dicit quod ex diuersitate apparentie stellarum appet quod terra non solum est rotunda sed et parua in compactione ad corpora celestia si. alius modo dicit moueat versus meridiem vel septentrionem manifeste diuersificat nobis orizon. Quod appet quantum ad duo. Primo quod quantum ad poli orizonis que est punctus celi extrinsecus supra summitate capitis nostri: que dicitur punctus diuersificat secundum modicam distantiam: vt appet ex stellis fixis: que in modica distantia diuersae stelle apparerent super summitate capitis: Secundo appet diuersitas orizonis ex diuersa abscissione celi positione. Et hoc manifestat que mouentibus versus septentrionem vel meridiem non videtur eadem stelle. In his enim qui habitant in sphaera obliqua: poli septentrionalis eleuat supra orizonem ipsorum: et omnes stelle que non distant a polo ultra eleuationem poli supra orizonem: sunt perpetue occultationis. Quia igitur propter diuersitatem orizonis in terris septentrionalibus poli septentrionalis magis eleuat et poli oppositi magis deprimunt: contingit quod quaedam stelle que sunt prope polo antarctico: non sunt perpetue occultationis: sed videntur quibus in terris magis meridionalibus: puta in egypto et circa cyprum: que nunquam videntur in terris magis septentrionalibus. Et e contrario quaedam stelle sunt semper in appitione in regionibus magis septentrionalibus: que tamen in regionibus magis meridionalibus magis occultantur pro occasum. Et ex hoc appet quod terra est sphaera rotunda proprie secundum aspectum ad duos polos. Si enim esset superficies plane omnes habitantes in tota terra superficie ad meridiem et septentrionem haberent eundem orizontem et eadem stelle eis apparerent et occultarent nullo impedimento facta ex tumositate. Et simili ratione probatur quod terra sit rotunda versus ortum et occasum: alioquin non plus oriretur astrum quocumque his qui sunt in oriente: quam his qui sunt in occidentem. Si enim terra esset figura sphaera: sydus orientis prius appareret his qui sunt in oriente per eclipsim lune: quam si appareret in regione magis orientali appareret circa mediam noctem: in regione magis occidentali appareret ante mediam noctem secundum quantitatem distantie. Ex quo patet quod sol prius oritur: et occidit in regione magis orientali. Per hoc autem: vt **A**lexander dicit apparerent quod non sit magna quantitas rotunditatis terre. Si enim esset magne quantitatis: non in tam parua distantia ferret ita cito diuersitas eirea apparentiam stellarum. Et ideo non videntur valde incredibilia opinari qui voluit coaptare secundum similitudinem et propter prope locum in extremo occidentis situm: qui dicitur esse eirea herculeas columnas: quas sphaerules statuit in signum sue victoriae in loco qui est eirea mare indicum in extremo occidentis: et dicitur esse vnum mare oceanum quod continet vtraque loca: et similitudinem vtriusque locorum conueniunt ex elephatibus qui circa vtriusque locum oriuntur: non autem in medijs regionibus: quod quod est signum conuenientie et similitudinis locorum: non autem prope prope. Tertia probationem inducit ibi.

t. c. 112.

Et mathematicorum quicunque magnitudinem rotunditatis attentat rotunditatis: ad quadraginta dicunt esse myriades stadiorum: ex quibus argumentationibus non solum sphaericam molem necessarium esse terre: sed et non magna

Argir.

ad alioꝝ astroꝝ magnitudinem.

C Mathematicoꝝ etiā qui magnitudinem orbis terre metiri conant: quadringenus terrā cingi stadiōꝝ milib⁹ dicunt. Ex qb⁹ si cōiectura sumat: molē ipsius terre nō solū rotundā esse: sed et ad ceterarū stellarū magnitudinē magnā non esse necesse est.

Que qdē sumit ex mēsurā terre: 7 dicit: quāq; mathematici attentauerūt rōcinari de magnitudine rotunditatis terre cōtingit vsq; ad quadraginta myriades stadiōꝝ. i. q̄dragesies decem milia: qd est q̄dringentesies milia stadiōꝝ. est aut stadiū octaua ps miliaria: s; hoc rotunditas terre erit quāq; ginta milia miliarioꝝ. Scōꝝ aut diligētiorē cōsiderationē modernōꝝ astrologoꝝ: est rotunditas terre multo minor. i. viginti milia miliaria: 7 q̄draginta: vt Alfraganus dicit: vel decem 7 octo miriadiū stadiōꝝ. i. centus octoginta milia stadiōꝝ: vt Simplicius dicit: qd q̄si in idē redit. Nā viginti milia est octaua ps centū seraginta milia. hoc aut astrologi cōprehēdere potuerūt cōsiderātes quātū spatū in terra facit diuersitatē vni⁹ gradus in celo: 7 inuenerūt q; quāq; ginta stadia s; m Simplicius: vel quāq; ginta sex miliaria 7 duas tertias miliarū s; m Alfraganū. Nā si multiplices hūc numēꝝ per trecentū seraginta: q est numerus gradū celi cōprehēdes rotunditatē terre cē p̄dicte quātitatē: sic ex his possum⁹ arq; mētari quātitatē terre nō solū eē s; pericā: sed etiā nō magnā in cōparatione ad magnitudines alioꝝ astroꝝ. nā solē p̄obāt astrologi esse centies septuagesies maiorē terrā: cū tū p̄pter distātiā videat nobis pedalis: dicit aut alioꝝ astroꝝ p̄pter opinionē pithagore q; posuit terrā vnā de stellis. Et in hoc terminat sententia secūdi libri.

Finis Secūdi libri.

Aristotelis stagyrite peripateticoꝝ p̄ncipis textus Tertij libri de Celo 7 Mūdo.

L. cō. 1.

Primo qdē igitur celo 7 partibus: adhuc anteq; de in ipso latis astris: ex qb⁹ constant: 7 qualia qdem natura sunt adhuc anteq; qm̄ ingēnita 7 incorruptibilia pertransiimus prius.

Argir.

De p̄mo igitur celo ac partibus: 7 de stellis q̄ in ipso ferunt: ex qb⁹ constant: 7 q̄lia sunt nā: 7 insup ingēnita ac incorruptibilia eē prius iā p̄tractauimus.

Cōm̄ Thome Aquinatis in Tertius libri de celo 7 mūdo Aristotelis p̄clarissima expositio.

Postq; p̄bs determinauit de corpib⁹ q̄ mouent⁹ motu circulari. hic p̄cedit ad determinandū de corpib⁹ q̄ mouent⁹ motu recto. 7 p̄mo p̄mittit p̄hemū in quo explicat suā intētionē. scōdo p̄sequit p̄positū sibi. Prius qdē igitur philosophātes rē. 1. Circa p̄mū duo facit. Prius cōtinuat se ad p̄cedētia ostēdens de qb⁹ iā supra dictū sit. Scōdo de qb⁹ restat dicēdū sibi. **Q**m̄ aut eorū q̄ nā. **D**icit ergo p̄mo se in p̄cedētib⁹ trāsiisse. i. breuiter tractasse de p̄celo 7 partibus. s. ei⁹ possumus aut p̄ p̄mū celū intelligere totū vniuersū qd est

p̄mū p̄fectione: 7 p̄tes ei⁹ accipe corpa q̄ mouent⁹ motu circulari 7 motu recto: vt sic videat hic tangere ea q̄ in p̄mo li⁹ determinata sunt. S; hūc expositio v̄i obf. **Lec. 20.** **S**tere qd subdit. **A**d huc aut de astris latis in ipso rē. **N**ō autē p̄prie dūr ferri astrā in toto vniuerso s; in celo qd circulariter ferit. **E**t iō dī melius qd dicit de p̄mo: celo est intelligēdū de corpe qd circulariter ferit. s; q; nō dicit simplr de celo: s; de p̄mo celo: p̄t b; referri ad p̄mā sperā q̄ est stellaz fixaz: qd aut dicit: 7 p̄tib⁹: r̄ferit ad dextrū 7 sinistrū: 7 alias positionis dūas q̄s in celo eē ostēdit. **S**; s; m hoc nō eēt sufficiens cōmemoratio: nec eoz q̄ dicta sunt in toto p̄mo libro: nec etiā eoz oīum que dicta sunt in 2° in quo hitū est etiā de speris planetarū. **E**t iō melius v̄i dōm q; p̄mū celū intelligit b; totū corpus qd circulariter ferit. **Q**d qdē dī p̄mū in cōparatione ad corpa inferiora: resp̄ctū quoz est p̄mū 7 ordine situs: 7 p̄petuitate durationis 7 v̄tute cālitatis. **Q**d aut subdit: 7 p̄tib⁹. referendū est ad diuersas speras q̄ sunt p̄tes totius corpis celestis: dictū est de stellis q̄ mouēt⁹ in toto celo: 7 quātū ad stellas fixas: 7 quātū ad planetas: de qb⁹ dictū est ex qb⁹ cōstāt. **O**īsum est enī q; sunt de nā celestis corpis: dictū est et q̄lia sunt s; m naturā: q; sunt aiata 7 sperica. **D**ictū est et q; s; m subiecta ḡtioni 7 corruptioni. **E**t sigdē in p̄mo libro determinauit de toto vniuerso sicut supra diximus s; m opinionē Alexandri: sic recapitulatio se extendit solū ad secundum librum. **S**i vero etiā in p̄mo libro intēdit determinare de celo p̄ncipalr. vt Simplicius dicit: sit recapitulatio se extendit etiā ad p̄mū libꝝ. **D**einde cum dicit.

Cū aut eorum q̄ natura dicunt: hec qdē sunt substantie: hec autē operationes 7 p̄fessiones hoz. **D**ico aut substātiā qdem simplicia corpa: puta ignē terrā 7 coelementa his 7 q̄cunq; ex his: puta totū celū 7 p̄tes eius 7 itez aialia 7 plātas 7 p̄tes hoz. **P**̄fessiones autē 7 opera motus hoz vniuscuius q; 7 alioꝝ quozcunq; sunt cā ista elemēta s; m virtutē ipoz. **A**d huc aut alterationes 7 in inuicē trāsmutationes manifestuz: q; de natura historie plurimā accidit de corpibus esse. **D**ēs enim naturales substātie aut corpora aut cum corpib⁹ generant 7 magnitudinib⁹: hoc autē palam ex eo q; determinatum est que sunt natura: 7 ex ea q̄ per singula contemplatione.

Cū autē eoz que natura dicuntur eē: alia sint substātie: alia harum opera: affectusue: atq; substātiā quidē dico simplicia corpa: ignē: terrā: 7 q̄ eiusdē sunt seriei: 7 item ea que ex his p̄stāt: veluti totū celū: p̄suisq; p̄tes: 7 aialia plantaz 7 hoz partes. **A**ffectus aut operauē: motiōes hoz eiusq;. **L**eterozūq; hoz hec elemēta vi sua sunt cause 7 alteratiōes itē mutuasue migratiōes: patet plurimā de natura scientiā de corpibus esse. **D**ēs enī substātie naturales aut corpa sunt: aut cum corpib⁹ ac magnitudinib⁹

Tertius

fiunt. Hoc autem patet et ex diffinitione qua emersere que sunt natura: et ex singulorum etiam contemplatione.

Ondit de quibus restat dicendum. et primo manifestat in quo consistat tota consideratio naturalis philosophie. Secundo ex hoc concludit quod post premissa restat videri ibi. De primo quod dicitur. Circa primum vult talis ratio. Omnes sube naturales sunt corpora: sed tota consideratio naturalis est de substantiis naturalibus et earum accidentibus. Et tota consideratio scientie naturalis est circa corpora. Primum premitit minorem dicens quod eorum que dicuntur esse secundum naturam: quedam sunt sube naturales: quedam autem sunt operationes et passiones sube naturalium. Et ad hoc manifestandum proponit que sunt sube naturales: inter quas primo enumerat corpora simplicia: et inter ea primo exemplificat de igne et terra et de alijs que sunt simul elementa corporum eorum: sicut sunt aer et aqua: et ad horum naturam pertinet corpora mixta que ex eis componuntur sicut lapides et metalla. Deinde exemplificat de alio corpore simplici propter elementa quod est totum celum et partes eius. ultimo autem ponit corpora mixta aialia sicut aialia et plantas et partes. Deinde manifestat que sunt operationes harum sube naturalium et dicit: quod primo quod sunt motus locales vniuersumque horum corporum et etiam aliorum quorum ista corpora sunt causa vel materialis: sicut elementa: vel effectiuum a sicut celum: et tantis corporibus cognuit motum secundum naturam et motum corporum simplicium de quibus causa sunt. Deinde operationes et passiones predictarum sube naturalium dicit esse alterationes et transmutationes earum in inuicem que sunt secundum generationem et corruptionem. Secundo inferat conclusionem et dicit ex premissis manifestum esse secundum plurimam historiam. i. narrationem naturalis esse circa corpora. per hoc antequam dicit plurimas intelligit omnem: sed vult hoc modo loquendum pro philosopho temperamentum: vel dicit plurimas pro hoc quod in scientia naturali aliquid etiam dicitur de primo motore et de aialia intellectiva. tertio ponit maiorem. scilicet quod omnes sube naturales aut sunt corpora aut generantur cum corporibus: et magnitudinibus sicut sunt forme naturales que dicuntur substantie. Et hoc quidem dicit esse manifestum dupliciter. primo per hoc quod determinatum est: que sunt secundum naturam paulo ante: que omnia vel sunt corpora vel cum corporibus (vult determinatum est in 2. phys.). quod secundum naturam sunt ea que habent in seipsis principium motus et quietis: huiusmodi autem sunt sola corpora: quod nihil mouet nisi corpus. secundo dicit hoc esse manifestum per inductionem considerando per singula ea que in scientia naturali traduntur. Inuenimus. n. omnia esse corpora vel cum corporibus. Et est aduertendum quod hec eadem supra in primo libro premissit. Deinde cum dicit.

De primo quidem igitur elementorum dictum est: et quod quod secundum naturam: et quoniam incorruptibile et ingenuum. Reliquum autem de duobus dicere.

De primo igitur elementorum et quale quid est natura: et incorruptibile ac ingenerabile esse satis iam diximus. Restat autem dicere de duobus.

Ostendit quid post dicta restet dicendum. et primo quod quo ad substantiam: dicens dictum esse de primo corpore iter elementa. i. de celo: quod vocat elementum secundum Alexandrum: quod est pars mundi: secundum autem Simplicium quod est corpus simplex de quo dictum est: quale sit secundum naturam: quod est animatum et spiritum: et quod etiam est incorruptibile et ingenuum: vnde reliquum est dicere de alijs duobus corporibus. Ostensum est. n. in primo libro esse tria corpora: vnum. scilicet quod mouet circa medium de quo iam dictum est. aliud quod mouet a medio: et tertium quod mouet ad medium: de quibus duobus restat dicendum: nam deter-

ra supra dictum est: non quantum ad suam naturam: sed quantum ad habitum dicitur quod habet ad celum. Secundo ibi.

Simul autem accidet de his dicentibus: et de generatione et corruptione inquirere. **B**e-
neratio enim aut omnino non est: aut solus in his elementis: et his et que ex his constant. Ipsum autem primum hoc forte primo considerandum vtrum est: aut non est.

Ond si de hisce dicamur: fiet et de generatione simul corruptioneue consideratio. **G**eneratio enim aut omnino non est: aut in hisce dicitur est elementis: atque in hisce que ex his constant. Hoc autem ipsum primum est contemplandum: vtrum sit an non sit.

Ostendit quid restet dicendum quantum ad operationes: et passiones: et dicit quod simul cum his duobus restat ingrediendum de generatione et corruptione: quod talis generatio aut nihil est: sed est remota a natura totius vniuersi: aut solum inuenit in his elementis que mouentur motu recto et in corporibus que ex eis componuntur: hec autem consideratio locum non habeat dum adhuc de rebus incorruptilibus ageretur: oportet autem hanc considerationem non pretermittere quod multum valet ad considerandum naturas corporum.

Rius quidem igitur philosophantes de veritate: et ad quos dicimus nos nunc sermones: et ad inuicem diuersificati sunt.

Hic igitur qui prius de veritate philosophati sunt: tamen in hisce sermonibus quos nunc nos dicimus: quibus inter sese discordes fuere. **L. ij.**

Premisso probemio in quo ostendit quod restet considerandum circa scientiam naturalem. hic incipit prosequi ea que dicta sunt. et primo ingreditur de opinionibus philosophorum circa predicta. secundo determinando veritatem in quinto libro ibi. De graui autem et leui etc. Circa primum duo facit. Primo inquit de generatione et motu corporum naturalium an sit. Secundo quorum et propter quid sit ibi. Quod autem neque solum est generatio etc. Circa primum duo facit. Primo inquit secundum opiniones antiquorum philosophorum an sit generatio. Secundo inquit an motus localis sit naturalis corporibus naturalibus. Quod autem necessarium existere motum etc. Circa primum duo facit. primo enumerat opiniones antiquorum circa generationem. secundo inquit de veritate eorum ibi. De alijs quod igitur alter sit sermo. Circa primum tria facit. primo ponit diuersitatem philosophorum circa generationem. secundo ponit opiniones negantium generationem ibi. Hi quidem eam ipsorum etc. Tertio ponit opiniones attribuentium generationem corporibus ibi. Alterius quidem igitur etc. Dicit ergo primo quod illi qui prius philosophati sunt de veritate. scilicet speculatiua: quod dicit ad differentiam eorum qui philosophati sunt circa moralia et circa politica: diuersificati sunt in suis opinionibus: et contra se inuicem: et contra ea que nunc dicitur de generatione. Deinde cum dicit. **H**ic quidem enim ipsorum totaliter auferebat generationem et corruptionem. Nihil enim neque fieri autem: neque corrupti entium: sed solum videri nobis: puta qui circa melissum et parmenidem: quos et si aliqui dicunt bene: sed non physici

Lec. 1.
L. c. 4.

Argir.

Quare
celi ele-
mentum.
dicat

Lec. 5.

et oportet putare dicere: esse enim quedam entium ingenua: et totaliter immobilia magis est alterius et prioris quam physice considerationis. Illi autem quod nihil quidem aliud propter sensibilem substantiam suspicant esse. Tales autem quasdam intellexerunt per se naturas: siquidem erit aliqua cognitio aut scientia: sic transulerunt ad hoc per eas que inde rationes.

Argir.

Quidam enim pro generatione e medio corruptione tollunt. Nihil enim eorum que sunt generari aut corrumpi: sed solus ita nobis videri dicitur ut Melissus atque Parmenides: quod si bene cetera dicunt non naturaliter tamen dicere oportet putare. Esse namque rerum aliquas ingenitas omnino immobiles ad aliam magis atque prioris: que ad naturale considerationem spectat. Illi vero quod nihil aliud preter substantiam sensibilem esse estimabant. et quasdam primi tales naturas intellexerunt: si cognitio aliqua aut prudentia erit ad hec illis accommodatas sententias traduxerunt.

Ponit opiniones auferentium generationem: et dicit quod quedam antiquorum philosophorum totaliter auferentium generationem et corruptionem a rebus. dicit enim quod nihil entium sit aut corruptibile sed solum vix nobis aliquid generari aut corrumpi. Sed ista sunt opinio sequentium Melissus et Parmenides: quos quantum ad aliquid laudat ad hoc quod ipsi primi intellexerunt quod oportet esse aliquas ingenitas et incorruptibiles et immobiles. Quod quidem hac ratione moti ponebant: quod cum de his que subsistent generationem et corruptionem non possit esse certa cognitio aut scientia: oportet esse aliquas ingenitas et incorruptibiles. Si enim de his que cadunt sub generatione et corruptione sit aliquid scientia: hoc non est nisi quantum in eis est aliquid ingenitum et incorruptibile secundum participationem illarum uarum que secundum se sunt ingenite: et incorruptibiles. Cognoscunt enim secundum suas formas forma autem est quedam diuinitas in rebus in quantum est quedam participatio primi actus. Reprehendit autem eos Aristoteles in libro primo nihil opinabant esse preter sensibilia. et tamen intelligebant quod oportet esse quedam subas ingenitas et incorruptibiles: et transulerunt ea que pertinet ad rationem super naturalium subas ad hec sensibilia: dicentes hec sensibilia esse ingenita et incorruptibilia secundum veritatem: generari autem et corrumpi secundum opinionem. Manifestum est autem quod si sunt quedam entia ingenita: et incorruptibilia: et omnino immobilia: eorum consideratio non pertinet ad naturale philosophia que tota versatur circa mobilia: sed magis pertinet ad aliam philosophiam que est metaphysica: et ideo Parmenides et Melissus: sed quantum ad aliquid bene dicerent: ponentes quod oportet esse aliquid ingenitum et immobile: non tamen quantum ad hoc bene dicebant quod de rebus naturalibus non naturaliter loquebantur: attribuentes ea que sunt subarum immobilium subas naturalibus: que sunt sube sensibiles. Dicit autem Simplicius in secundo commento quod Aristoteles more suo reprehendit Parmenidem et Melissum: secundum ea que exterius ex eorum verbis apparebat. ne aliquid super naturaliter intelligentes deciperent: secundum autem rei veritatem intentio horum philosophorum erat quod ipsum ens quod est per eam substantiam est ingenitum et incorruptibile et omnino immobile. Quod autem dicebant generationem in rebus esse secundum opinionem: et non secundum veritatem: hoc ideo dicebant quod opinabantur quod sensibilia: in quibus inuenitur generatio et corruptio non sunt vera entia: sed solus secundum opinionem. Deinde cum dicit.

Alteri autem quidam velut studiose factam contra contraria his habebant opinionem. sunt enim qui dicitur qui aiunt nullam ingenitam esse rerum: sed omnia generari. Venita autem hec quidem incorruptibilia permanere: hoc autem iterum corrupti. Maxime autem qui circa hesiodum.

Alij vero quasi de industria contraria his habuerunt opinionem. Sunt enim qui nullas rerum ingenerabiles esse: sed omnes fieri dicunt. Generatas autem partim permanere: partim corrumpi. Est autem sententia talis maxime quidem hesiodus.

Ponit opinionem attribuendum generationem corporibus et ponit tres opiniones: et dicit quod quedam alij habebant triam opinionem per dictis ac si studiose intendere eis predicere. Quidam enim dicitur quod nulla res est ingenita: sed omnia generantur. Eorum tamen que generantur: quedam permanet incorruptibilia: quedam autem corrumpuntur: et bene maxime dixerunt sectatores hesiodi: quod fuit vnus de theologis poetis: quod diuina sub tegumentis que dicitur fabulose tradiderunt: vnde hesiodus dicit posuisse esse chaos: ex quo omnia generantur: esse generatum. omne autem generatum ab aliquo generate generatur. vnde dabatur intelligere super omnia ista esse quandam causam primam. scilicet intellectum et diuinitatem a qua omnia processerunt. Et huiusmodi processum a primo principio generationem vocabant. Secundam opinionem ponit ibi.

Deinde et aliorum primi physiologizantes: hi quidem omnia alia aiunt generari et fluere: esse autem fixe nihil: vnum autem quoddam solum subsistere: ex quo hec omnia transformari nata sunt quod quidem videntur dicere velle alij multi: et Heraclitus Ephesus.

Deinde ceterorum hi qui primi de natura dixerunt. Quidam autem cetera: quidam omnia fieri fluere: et dicitur: ac nihil proorsus stabile esse: vnus autem quod solum permanere ex quo hec vniuersa transformari sunt apta: quod quidem ceteris coplures et Heraclitus ephesus dicere velle videntur.

Et dicit quod post predictos poetas inter alios primitus de natura tractauerunt quedam qui dixerunt quod omnia alia generantur et sunt in continuo fluxu ita quod nihil in eis est fixum et permanens preter vnum materiale. scilicet principium quod subsistit omnibus que sunt et corrumpitur. Et hoc ideo dixerunt multi alij philosophi: sicut Thales qui posuit hoc principium esse aquam. Anaximenes autem aerem. Anaximander autem inter vtriusque. scilicet vaporis. Heraclitus autem Ephesus ignem: de quo spaliter mentionem facit: quod ipse magis assererat omnia esse in continuo fluxu. Tertiam opinionem ponit ibi.

In fine pro parte philosophie libro 11. 4.

Sunt autem quidam qui et omne corpus generabile faciunt componentes et resoluentes ad superficies et ex superficialibus.

Sunt et qui corpus omne generabile faciunt: componentes ipsa ex planis ac dissoluentes in plana. Et dicit quod quedam posuerunt quod omnia corpora componuntur ex superficialibus: et iterum resoluuntur in superficies. Et hec fuit opinio Platonis.

Argir.

E alius quidem igitur alter sit sermo dicentibus autem hoc modo et omnia corpora constituentur ex superficialibus

I. c. 4.

Tertius

quecunq; qdē alia accidit dicere cōtraria di-
sciplinis prōptum videre. Et quidē iustus
aut nō mouere: aut credibilioribus ipsa ra-
tionibus mouere q̄ suspitiones.

Argit.

De ceteris igit ali^o erit sermo hīscē hō q
hoc dicūt mō oīaq; corpa ex planis p̄stitu-
unt. Quod accidit: p̄ scias dicere mathema-
ticas p̄ facile ē videre. Erat tñ equū aut nō
dīmouere ipsas: aut credibiliorib^o rōib^o q̄
suspitiōes sunt dīmouere. Lectio. iij.

Premissis opionib^o de gñatiōe rez: h̄ in gr̄it d̄
vitate dictaz opionuz: p̄ p̄termissis
alīs opionib^o: de qb^o in alīs locis in gr̄it sp̄alr in gr̄itio-
nē fac̄ de vltima opione q̄ ē Platonis. Tū qz erat famo-
sior. Tū ē qz ordie in gr̄itiois erat p̄oz. Nā alie opionoz
nes ponēbāt vel auferēbāt sp̄aliū corpuz gñationē. hec
aut opio videbat tradere gñationē in quāti ē corpuz po-
uēdo corpuz ex sup̄ficie^o gñari. Circa h̄ aut̄ duo facit. p̄
ip̄robat h̄ac opionē. sc̄do oñdit. eisdē rōnib^o improbari
posse opionē pithagoricorū ponētiū corpa gñari ex nu-
meris lib̄. Idē at̄ accidit. Circa p̄^o duo facit. p̄ ip̄ro-
bat p̄dictā opionē rōnib^o mathematicis. sc̄do rōnib^o nā-
lib^o lib̄. Quecūq; aut̄ de nālib^o r̄c. Circa p̄^o ponit du-
as rōnes. Circa q̄rū p̄mā dīc̄ qz de alīs p̄dictaz opionē
nū d̄z fieri alius s̄mo partiz qdē l̄ p̄ physicoz. partiz at̄
in libro de gñatiōe: partiz aut̄ infer̄ in h̄ eodē libro. S̄z
quātū ad illos q̄ ponunt oīa corpa ex sup̄ficie^o p̄stitu-
i in p̄d̄p̄ri est videre: qz accidit eis dicere in multa cōtraria
disciplinis. i. sciētīs mathematicis q̄ supponūt p̄dictūz
rē indiuisibile: r̄ ita ex p̄dictis non fit linea: q̄ est diuisibi-
lis supponūt enī lineā eē lōgitudinem sine latitudine. r̄
ita ex lineis nō fit sup̄ficies que hēt longitudinē cū lati-
tudine sine p̄funditate: r̄ ita ex sup̄ficie^o nō fit corpuz
qz cū lōgitudine r̄ latitudine hēt p̄funditatē. nō est autēz
rectū qz aliqs remoueat huiusmodi suppositiones ma-
thematicis nisi aliquis afferat p̄babiliores rationes: q̄z
sunt iste suppositiones. Et ideo videt̄ qz p̄dicta Plato-
nis positio esset impobāda que absq; rōne cogente hu-
iusmodi supponēs remouit. Secūda ponit ibi.

L.c.3.

Deinde palā qz eiusdē rōnis est solida: q
dē ex sup̄ficie^o cōponi. Sup̄ficies autēz ex
lineis: has at̄ ex punctis: sic autē h̄ntib^o nō
necesse lineē partē lineā eē. De his autē p̄si-
derādū est prius in his qui de motu sermo-
nib^o: qz nō sunt indiuisibiles lōgitudines.

Argit.

Deinde patet eiusdē eē sententie solida q
dē ex planis: ex lineis autē plana. r̄ has ex
punctis cōponi. Que si ita sint: nō necesse ē
p̄tē lineē lineā eē. Sed de hīscē prius in ser-
monibus de motu p̄sideranim^o: demōstra-
uim^o enī indiuisibiles nullas lōgitudines eē.

Dicit eiusdē rōnis eē qz solida. i. corpa cōponant̄ ex su-
p̄ficie^o: r̄ qz sup̄ficies ex lineis r̄ linea ex punctis: qz si
cut p̄ctus est termin^o r̄ diuisio lineē. ita linea sup̄ficiai:
r̄ sup̄ficies corpi. si aut̄ sic se h̄z sic plato posuit: qz cor-
pora cōponant̄ ex lineis r̄ linea ex punctis: r̄ ita nō erit ne-
cesse qz p̄lineē sit lineā: r̄ de h̄ dīc̄ eē p̄r̄ cōsideratus in
s̄monib^o de motu. i. in. 6. phys. vbi parti ē qz lineē si sūt
indiuisibiles: neq; ex indiuisibilib^o cōpōst̄: inuenit̄ at̄ q

L.c.1.
L.c.4.

dā alius libellus in q̄ p̄bat qz nō sūt lineē indiuisibiles:
quē qdē dicit eē Theophrasti Deinde cū dicit.

L.c.6.

Quecunq; autē de nālib^o corpi^o impossi-
bilia accidit dicere: faciētib^o indiuisibiles li-
neas ad modicū p̄siderem^o r̄ nunc. Impos-
sibilia enim in illis accidētia r̄ naturalibus
consequentur. Que autē in his: in illis nō
oīa propter hoc quidē ex ablatiōe dici ma-
thematica: physica autē ex appositione.

Argit.

Que hō de naturalib^o corpi^o impossibilia
accidit hīscē dicere qui lineas indiuisibiles
faciunt: parūper nunc et̄ contēplemur. Ea
nāq; impossibilia que in illis accidunt: r̄ in na-
turalibus sane sequētur. At non oīa que in
his sequunt̄: in illis accidēt: p̄pterea quod
mathematica quidē abstractione dicuntur
naturalia vero additione

Imp̄robat p̄dictā positioē per rōnes nāles. Et p̄ assu-
gnat rōnē q̄re necesse sit hī rōnes inducere nō solū ma-
thematicas s̄ et̄ nāles. sc̄do exequit̄ p̄positū lib̄. Mul-
ta aut̄ sūt r̄c. Dicit̄ q̄ p̄mo qz qz dicit̄ est qz impole se
quaf̄ s̄m mathematica p̄siderationem ad id qd̄ aliq̄ po-
nūt esse lineas indiuisibiles: ex qb^o cōponit̄ sup̄ficies: r̄
per d̄ns corpa opz qz et̄ nūc p̄siderem^o breuiter impossibi-
lia q̄ sequunt̄ ad h̄ac opionēz circa nālia corpa: r̄ hoc
necessariū est: qz q̄ctiq; impossibilia accidūt circa mathe-
maticalia corpa. necesse est qz p̄sequant̄ ad corpa nālia. Et
hoc ideo: qz mathematica dicunt̄ p̄ abstractionē a nālib^o
b^o. nālia aut̄ se h̄nt p̄ appositionē ad mathematica. sup̄-
addūt. ii. mathematicas nāz sensibile r̄ motū: a qb^o ma-
thematicalia abstrahūt: r̄ sic p̄z qz ea q̄ sunt de rōne ma-
thematicaliū saluāt̄ in nālib^o: r̄ nō eōuerfo. Et ideo
quecūq; inconuenientia sunt cōtra mathematica: sunt
etiā cōtra naturalia: sed nō cōuertunt̄. Dāde cū dicit.

L.c.7.

Abulta autē sunt q̄ indiuisibilib^o nō pos-
sibile existere: naturalib^o at̄ necessarius: pu-
ta siquid est indiuisibile. In indiuisibili enī
diuisibile impossibile est existere: passioēs au-
tē diuisibiles oēs dupl̄: aut enī s̄m specie:
aut s̄m accidēs. s̄m spēm quidē: puta colo-
ris albus aut nigrū. s̄m accidēs at̄: si cut̄ exi-
stat sit diuisibile. Quare q̄cunq; simplicia
passionuz oīuz sunt diuisibilia hoc mō: pp̄
qd̄ impossibile in talibus cōsiderandum.

Argit.

Cōplura autē sunt: q̄ indiuisibilib^o cōpe-
tere nō possunt: nālib^o autē necessario cōpe-
tunt. Leu si q̄ppia indiuisibile eē dixerim^o.
In indiuisibili. n. diuisibile eē non p̄t. Affe-
ctus at̄ oēs diuisibiles dupl̄ sunt: aut spe-
cie: aut p̄ accidēs. Specie qdē vt coloris al-
bus r̄ nigrus: p̄ accidēs autē si id in quo ē di-
uisibile sit. Quare q̄ sunt affectūz simplices
oēs hoc mō sunt diuisibiles. Quapropter
impossibile ip̄m in talib^o est cōsiderandum.

Oñdit q̄ impossibilia ex p̄dicta positioē sequant̄ circa
corpa nālia. r̄ p̄mo ponit̄ quādā rōnē gñalē. sc̄do expli-

cat ea per partes ibi. Si itaque impossibile est. Dicit ergo quod multa sunt que non possunt inesse indivisibilibus: quod tamen necessesse est inesse naturalibus corporibus. Possunt autem indivisibilia hic accipere mathematica: eo quod per abstractiones dicuntur: sic hinc dicitur inducet ad manifestandum quod immediate dicitur est. quod naturalia se habent per additionem ad mathematica: quod multa necesse est inesse naturalibus: quod non possunt inesse mathematicis: sicut omnes passiones que sunt divisibiles. Et sic melius est ut indivisibilia accipiamus sic superficies respectu corporum: et linea respectu superficies: et puncta respectu linearum: que et indivisibilia sunt simpliciter. Dicit ergo quod multa necesse est inesse corporibus naturalibus: quod non possunt inesse rebus indivisibilibus: puncta si aliquid est indivisibile ut punctum: vel linea vel superficies: puncta si quod est indivisibile ex necessitate inesse corpori naturali. non autem rebus indivisibilibus. Divisibile enim non potest inesse rei indivisibili omnino: quod id quod inest alicui quodammodo comprehenditur ab ipso: divisibile autem non potest comprehenditur ab indivisibili secundum quantitatem. omnes autem passiones dupliciter dividuntur vel secundum species vel secundum accidentia. Quod non est sic intelligendum quasi quilibet passio utroque modo dividatur: sed quod quilibet per vel uno vel altero modo dividatur. Exponitur autem utriusque modum divisionis: et dicitur quod secundum species dividitur passio sic species coloris sunt albi et nigri. Quod quidem potest intelligi dupliciter. Uno modo quod hinc color dividatur per albi et nigri sic per suas species: hinc non facit ad oppositum: quod nihil prohibet de aliquo indivisibili predicari aliquid quod est commune ad multa. Tamen ostendit quod passio divisibilis secundum species intelligatur sic color: medius quod componitur ex duabus speciebus coloris que sunt albi et nigri. Talem autem passionem non videtur posse inesse rei ut simpliciter. Quia cum passiones proprie causentur a subiecto: necesse est quod passionis compositae sint diversa sunt: quod repugnat simpliciter subiecti. Exponitur autem commo quod de divisibili species accis: et dicitur quod passio dicitur species accis divisibilis si subiectum cui accidit sit divisibile: sic dividitur albedo per divisionem subiecti. vnde omnes passiones que sunt simplices secundum species: inveniuntur divisibiles hinc modo. scilicet secundum subiectum: in quantum sunt corpori naturali. Et ideo circa tales passiones que uno vel altero modo sunt divisibiles: est considerandum quod impossibile sequatur dicentibus lineas indivisibiles vel superficies ex quibus componuntur corpora naturalia ex tribus quae non sunt susceptiva passionum corporum naturalium. Deinde cum dicitur.

I.c.s. Si itaque impossibile est utroque nullas habere gravitatem ambo habere gravitatem: sensibilia autem corpora omnia: aut quaedam gravitatem habent: puta terra et aqua: ut et utriusque ipsi dicent. Si quidem punctus nullam habet gravitatem: palam quia neque linea. Si autem non habet neque superficies: quare neque corporum nullum.

Argir. Si igitur impossibile est utraque parte ponderis nihil habere: totum habere pondus: sensibilia vero corpora: aut omnia aut aliqua pondus habent: terra et aqua: ut et ipsi etiam dixerint: si punctus nihil ponderis habet: patet neque lineas ipsas habere. Quod si habent non habent neque plana etiam habent. Quare neque corporum vultu ipsum habet.

Contra istas rationes ad improbandum positionem predictam. Circa quae prima duo facit. primum proponit rationem. scilicet probat ea que supponerentur ibi. Sed et per punctum etc. Dicit ergo per impossibile est si utriusque eorum ex quibus aliquid componitur nullam habeat gravitatem: et quod componitur ex ambabus gravitatem: sed corpora sensibilia habent gravitatem aut omnia sicut dicebat Democritus aut quaedam. scilicet terra et aqua sicut ipsi et platonici dicebant. ergo

corpus sensibile non potest componi ex rebus non habentibus gravitatem. Componitur autem ex eis secundum predictam positionem. Si punctum non potest habere gravitatem. ergo nec linea que ex punctis componitur. Et si linea non potest habere gravitatem: per duo nec superficies que componitur ex lineis: et ulterius neque corpus quod componitur ex superficiebus. Quod est per predicta. Est autem considerandum quod ista ratio tenet in partibus quantitativis: que sunt eiusdem nature et rationis ad invicem: et cum toto non autem tenet in partibus essentialibus quorum alia ratio est ab invicem et a toto. vnde non sequitur si materia non est gravis nec forma que aliquid ex eis compositum non sit aliquid grave actum. Deinde cum dicitur.

Sz et punctum non possibile gravitatem habere manifestum: grave enim omne et gravius et leve levius contingit aliquo esse. Gravius autem aut levius. forte non necesse grave aut leve esse. Quodammodo enim magnum maius: maius non semper magnum. Multa enim sunt que pura entia simpliciter: tamen maiora alijs sunt: si itaque quodcumque grave ens gravius sit: necesse gravitate maius esse: et grave omne divisibile vniquod erit: punctum autem indivisibile supponitur.

At vero punctum pondus habere non posse per: Argir. grave namque omne gravius est et leve levius aliquo esse potest. Gravius autem aut levius fortasse non necesse est grave vel leve esse. Quodammodo et magnum quidem est maius: maius autem non omne magnum esse necesse est. Quod plura. n. sunt que absolute quidem sunt pura: quibusdam autem alijs sunt maiora. Si igitur quod cum grave sit gravius: id potest maius esse necesse est: et omne grave divisibile sane erit: punctum autem indivisibile supponunt esse.

Probat quod supponerentur in ratione premissa. et probat quod punctum non sit grave. secundo quod ex non gravius non potest componi aliquid grave ibi. Adhuc neque ex non habentibus etc. Ipsum autem probat tribus rationibus. Quare prima alia est. De grave potest esse aliquid magnum: et omne leve contingit aliquo esse leve: sed tamen non est necesse omne quod est gravius aut leve esse grave aut leve. Videtur autem quod hic dicitur esse falsum. nam comparativus supponit positivum. omne autem album est album. Dicit ergo quod comparativus si proprie accipiatur preterponitur positivum: et infert ipsum: sed quandoque comparatio est absoluta: puta cum aliquid comparatur de respectu oppositi: sicut si dicatur albus albus: corvo: vel etiam si dicatur comparativus propter hoc quod minus participat de opposito. puta si dicatur alius ethiops esse albus: corvo: quod est minus niger. Et si dicitur aliquid minus malum esse eligibile magis malo: cum tamen malum non sit eligibile: nec ethiops sit albus. Et per hunc modum hic philosophus dicit quod non omne gravius est grave: nec omne levius est leve: vnde ad assignandam abusivam comparationem addidit forte. Sz quod non est consuetudo. Argir. ut ex abusivis locutionibus argumetur: ideo dicitur est quod quidam sunt que dicuntur absolute: sicut album vel dulce: et in tali comparatione preterponitur positivum: et infert ipsum: quidam autem sunt que quibus dicuntur absolute: quibus autem relative: sicut grave et leve. Nam (ut in quarto dicitur) ignis dicitur absolute levis: terra autem absolute gravis: aer autem ad ignem quod est gravis: ad aquam autem et terram levis: sic et aqua ad terram quod est levis: ad ignem autem et ad aerem gravis. Manifestum est autem quod id quod est absolute grave: est etiam grave per comparationem ad alia et per hunc modum omne grave est gravius: et omne

I.c.9.

Argir.

Dubita
tio in te
rtu

Lec. 3.

Tertius

leue e cuius: no th sequit qd oē leuis est leue: aut oē grauius sit graue: qz no sequit: qd si ē leue ad alia: qd sit leue absolute. Et eadē rō est de graui. Et qd hec sit rō dicitur p3 in exēplo qd ponit. Magnū enī cōiter acceptum dicit ad aliqd: vt p3 in p̄dicamentis: s3 appositum rei ali cui dī absolute magnū qd pertingit ad quātitatē debitas illi rei sicut hō dicit maguis absolute qd attingit ad perfectā hoīs quātitatē. Et ita p3 qd magnū dicit absolute ad aliqd. Et iude est qd oē magnū absolute dicit magnū ad aliqd qd est esse maius: nō aut oē maius est magnū absolute: multa enī sunt qd absolute cōsiderata sunt parua: qd tñ alijs sunt maiora. Si igit oē graue est grauius quodā alio: necesse est qd oē graue sit mai' alio quodā in grauitate: et ita sequit qd sit diuisibile. nāz oē maius diuisibile in equale et plus: sed punctū est indiuisibile: vt supponit ex eius diffinitione. ergo pūctū nō est graue. Secūda rōnem ponit ibi.

T.c.10.

Adhuc si graue qdē spissum: leue autem rarū. Est at spissum a raro differēs eo qd in equali mole plura existāt. Si igit est pūctus graue et densum et si leue et rarū. S3 qd qdē spissus et diuisibile: punctū at indiuisibile.

Argir.

Preterea si graue qdē est densus: leue at rarū: et densus hoc a raro differt: qd eq̄li in mole plura ipi isunt: si pūctū sit graue ac leue et densus nimis et rarū erit. At densum qdē est diuisibile: punctū autē diuidi negt.

Lec. 14.
T.c. 34

Que talis est. Si graue et leue consequunt ad rarū et spissum. videmus enī qd s̄m dīaz raritatis et densitatis elemēta differūt in grauitate et leuitate: sed spissum differt in hoc a raro qd in equali mole. i. sub eisdē dimēsiōnib' plura cōtinet: qz plus hēt de materia (vt in 4° phy sico. hētur.) Cū aut corpa quedā sint graua: quedā leua cū punctus ponit graue aut leue pari rōne ponit et densus et rarū: sed illud qd ponit spissus oportet esse diuisibile inq̄tum plura cōtinet sub minozi mole: simili ter id qd est rarum oportet qd sit diuisibile in quātum equale continet sub maiori mole. punctus autē est indiuisibile: neqz ergo est spissus neqz rarum per p̄s neqz graue neqz leue. Tertiā rōnem ponit ibi.

T.c. 11.

Si at oē graue molle aut durum necē est esse. facile ex his impossibile aliquod deducere. Molle quidē enim qd in seipso cedēs qd autē cedens diuisibile.

Argir.

Qd si oē graue molle aut durū eē necē ē: ipole aliqd ex his inferri facile pōt. Est enī id molle: qm̄ in seipm̄ cedit: durum at id qd nō cedit. Ad qd cedit: diuisibile esse cōstat.

Que talis est. De graue aut est molle aut durū. Cui' rō est: qz grauitas cōsequit duo elemēta. s. terrā et aquā quoz vni. s. aqua cedit tāgenti: et ideo est p̄ncipiū mollietati. alterū aut. s. terra nō cedit ideo est p̄ncipiū durtati. Manifestus est aut qd oē molle est diuisibile: qz cedit tāgenti contra seipsus: qd nō posset esse nisi haberet plures p̄tes: quarū vna quodā mō resurgeret in locū alterius. Et eadē rōne oportet durū esse diuisibile nō enim posset dici cedēs nisi hēret qd cederet. Cū igit punctū sit indiuisibile: nō erit durum neqz molle: et ita nō erit graue. Deinde cū dicit.

T.c. 12.

S3 adhuc neqz ex nō hntibus grauitatez

erit grauitas. In quātis enīz accidit hoc: et in quātis non: quomō determinabunt nō volentes fingere?

At hō neqz ex hisce qd ponderis expertia sunt: pōdus erit. In quot enim hoc atqz in quibus accidit: aut quonā modo definent: si haud fingere volunt?

Argir.

Quidit qd nullū graue pōt cōponi ex duob' vel pluribus quoz nullū est graue. S3 hoc est intelligēdū de cōpositiōe qua aliqd cōponit ex p̄tib' quātitatē. nāz ex p̄tib' essentialib' cōponit aliqd graue puta ex materia et forma: quoz neutru est graue. Ad h' aut ostendūm inducit duas rōnes. Quarū p̄ma est qd p̄cedit s̄m quorū rōnā op̄iūones: qd dicebat qd ex aliqb' nō grauib' qd hō multiplicabat et cōponebat aliqd graue: qm̄ autē erant in minozi numero nō constitutebat ex eis aliqd graue. Oportet igit qd determinent quot existentib' cōstituebat grauitas: alioquin qd dicit sine certa rōne videretur esse fictitium. Secūda rōnes ponit ibi.

Et si oīs grauitas maior grauitate grauitate maior ē: accidit et vnūqz qz ipartibiliū grauitatē hēre. si enī q̄tuor pūcta grauitatē hnt. Qd at ex plurib' fuerit eodē graui ente grauius. Qd at graui graui': necesse graue eē: quēadmodū albo albū albū. Quare maius vno puncto graui' erit albo eq̄li: quare et vnum punctū grauitatē hēbit.

Argir.

Et si oē maius pōdere pondus pondere maius est: et vnūqz qz sane p̄tib' vacatūz pōdus hēbit. Nā si puncta q̄tuor pondus hnt: qd hō ex plurib' cōstat qz hoc graui graui' ē: atqz qd graui graui' ē: graue eē necesse ē: pinde vt albū ē qd albo albi' ē: id sane qd mai' est vno pūcto graui' erit eq̄li albato. Quare et vnū pūctū pōdus habebit.

Que talis est. Oīs grauitas maior alia grauitate erit minor grauitatē per aliquā grauitatē: qz per additionē s̄m sit aliqd maius: et ex hoc sequit s̄m positio nē p̄dictā qd qdlibet indiuisibile hēt grauitatem. Ponamus enī qd sit aliqd corp' ex q̄tuor punctis cōstitūtū grauitatē habēs: sit aliud corp' p̄s cōstitūtū ex pluribus punctis. puta ex quoz vel sex. et sic erit graui'. ita. s. qd oportebit id in quo excedit: esse graue: et quātis nō omne grauius sit graue: vt supra dictū est: tamen omne quod est grauius graui: oportet esse graue: sicut oē illud quod est maius in vno puncto sit grauius corpore quod est sibi equale: si auferat ab eo vnu punctum: sequetur qd vnum punctum sit graue: quod est impossibile: vt ex p̄missis patet. Ergo relinquit impossibile qd ex non grauib' fiat aliqd graue.

T.c. 13.

Adhuc sigdē superficies soluz s̄m lineā p̄tingit cōponi incōnueniens quēadmodū enī et lineā ad lineā vtroqz mō cōponit: et s̄m longitūdine: et s̄m latitudine: oportet et superficies supfici ei eodē modo. Linea at pōt lin ee cō

poni secundum lineam suppositam non solum appositam. Sed et si quidem et secundum latitudinem pertingit componi: erit aliquod corpus: quod neque elementum neque ex elementis compositum ex sic compositis superficiebus.

Argir.

Preterea si plana solum ut linee componi possunt: absurdum esse videtur. nam ut et linea ad lineam utroque modo et per longitudinem et latitudinem componitur: sic et cum plano componi planum oportet: linea vero componi cum linea potest: si superponatur: non solum si apponatur. At si per latitudinem etiam componi possunt: erit quippe corpus quod neque est elementum neque ex elementis: si ex hoc pacto planis compositis componatur. L. iij.

Premissa prima ratione quam Aristoteles posuit ad improbandum ponere Platonis ponentis corpora ex superficiebus generari. hic ponit secundas rationes. Ad cuius evidentiam sciendum est quod Plato quod non distinguebat iterum quod est primum numerum: et unum quod quartum cum ente: quod significat eandem rem: ponebat per se quod unum: quod est primum numeri esse substantiam rem: et per se omnes res ponebat esse numeros. Unde et dimensionem quantitatis continue dicebat esse quosdam numeros positionem habentes: et sic secundum ipsum punctus est unitas positionem habens: et sic de alijs. Et quod dualitate attribuebat materiam: unitatem autem formam: estimabat quod forme eius corporum essent accipere de secundum rationem figurarum secundum corpora terminant. Ultimi autem termini dimensionum sunt puncta que sunt unitates positione ut dicitur est. et idem diversas figuras corporeas diversis corporibus attribuebat: videlicet figuram pyramidalem igni. figuram autem sex basium terre: figuram autem octo basium aeri: figuram autem octo basium aquae: figuram autem octo basium aetherei. f. celo. Manifestum est autem figuram corporeas ex superficiebus constitui in quantum ad invicem coniungunt secundum tactum linearem. Sic enim faciunt angulum corporalem. Et idem formale compositionem corporum distribuens Plato dicebat quod corpora componuntur ex superficiebus secundum lineam distinctis. Contra hoc obicit Aristoteles dicens: inconueniens esse superficies componi sine coniungi ad instituentium corpus solum secundum linearem contactum. Et hoc manifestat per exemplum. linea enim duobus modis potest alteri linee coniungi. Uno modo secundum longitudinem: quod est secundum punctum contactum. Et in quantum ad alterius linee: siue faciat angulum cum ea siue non. Alio modo secundum latitudinem: quod est secundum appositionem totius lineae ad totam lineam in via latitudinis. Et sicut oportet quod superficies componatur superficiebus dupliciter. scilicet secundum profunditatem. puta si tota una superficies supponatur alteri superficie: et secundum linearem contactum: siue constituat angulum corporalem siue non. Et ad exponendum quod dixerat subdit: quod linea potest componi linee secundum hoc quod supponatur alteri: et non solum secundum hoc quod apponatur ei secundum tactum linearem: sed sequitur quod si supponatur secundum latitudinem: et supponendo superficiem superficie: id quod componitur ex superficiebus sic compositis erit corpus: quod nec est elementum nec ex elementis. Quod autem non sit elementum patet: quia omnia elementa constituntur secundum alium modum coniunctionis superficiebus. Quod autem non sit ex elementis patet: quia ista compositio superficiebus que est secundum appositionem videtur constitui ipsas profunditatem corporis que est eius substantia. Alia vero compositio superficiebus constituit corpus secundum figuram que est forma adueniens substantie corporali unde compositio superioris erit pars: et id quod est constitutum ex tali modo compositionis videtur comparari ad id quod

est constitutum secundum alium modum compositionis sicut materia ad formam. Et superficies autem secundum opinionem Platonis natura est componi corpus: sequitur igitur quod id quod precedit omnia elementa sicut elementorum materia suscipiens omnia figuras seu formas eorum sit corpus. Et hoc reputabat Plato inconueniens. non enim primam materiam dicebat esse corpus sicut quodam antiquales dixerunt. Deinde cum dicit.

Adhuc si quidem multitudinem grauiora corpora superficiebus que admodum in Thimeo determinatur est palam quod habet et linea et punctum grauitatem. proportionaliter enim ad invicem habent: que admodum et prius diximus. Si autem non hoc differunt modo: sed terram quidem esse grauem: ignem autem leuem: erit et planorum hoc quod est leue: hoc autem graue. Et linearum utique et punctorum similiter: superficies enim terre erit grauior quam que ignis. L. c. 14

Preterea si planorum multitudinem corpora sunt grauiora ut in thimeo est definitum: patet et lineam et punctum potius habere: subeunt enim inter se rationis similitudinem: ut prius etiam diximus. Sin vero non hoc differunt modo: sed ex eo quod terra quidem est graue: ignis autem leue erit et planorum aliud graue: aliud leue: et linearum similiter et punctorum. Etenim terre planum grauius erit: quam ignis planum. Argir.

Ponit tertia ratione que talis est. Cum ex superficiebus constituitur corpus: quorum quaedam sunt aliquid grauiora habent contingere dupliciter. Uno modo sic quod corpus constituat grauius ex hoc quod ex pluribus superficiebus componatur sicut dicitur in thimeo: et ex hoc sequitur quod superficies sunt graues: quia excessus in grauitate non fit nisi secundum aliquid graue: ut supra dictum est. Et ex hoc sequitur ulterius: quod linee et puncta habent grauitatem: hec enim proportionaliter se habent sicut prius dictum est: quia scilicet superficies se habet ad corpus: ita linea ad superficiem: et punctum ad lineam: puncta autem habere grauitatem supra improbatum est. ergo. Alius autem modus est: quod corpora grauiora a leuioribus non differant per hunc modum. id est per multitudinem superficiebus: sed per hoc quod terra componitur ex grauioribus: et ignis ex leuioribus: et ita sequitur quod superficiebus quedam erunt leues: et quedam erunt graues: et similiter linearum: et punctorum: quia superficies terre erit grauior quam superficies ignis: et ita redibit idem inconueniens ut prius. Deinde cum dicit.

Totaliter autem accidit nullam quidem esse magnitudinem: aut posse auferri: si quidem similiter se habet punctum ad lineam. Linea autem ad planum: hoc autem ad corpus. Quia enim ad invicem resoluta in tria resoluentur. Itaque continget utique puncta solum esse: corpus autem nullum.

Si non autem accidit aut nullam in quibus magnitudinem esse: aut tolli posse: si similiter se habet punctum quod est ad lineam: linea vero ad planum: et hoc ad corpus omnia enim si resoluantur in ipsa resoluentur nimirum tria. Quare fieri potest ut sola sint puncta: corpus autem nullum. Argir.

Ponit quartam rationem dicens: quod accidit secundum positionem

L.c. 19. **T** Adhuc autem et ex quiete manifestum: et enim quiescere necessarium: aut vi: aut secundum naturam. vi autem manet: ubi et ferri vi: et secundum naturam: ubi sunt naturam. Quoniam igitur ubi aliquid manens in medio: siquidem secundum naturam: palam quod et latius que hic sunt naturam ipsorum. Si autem vi aliquid ferri prohibens siquidem quiescens eundem includimus sermone. Necesse enim aut secundum naturam esse primum quiescens: aut in infinitum ire: quod quidem impossibile. Si autem quod mouetur prohibet ferri que admodum Empedocles inquit terram a rotatione quiescere alicubi ubique ferri: quod in infinitum impossibile. Nullum enim fit impossibile. Infinitum autem pertransire impossibile: itaque necesse stare alicubi quod ferri et ibi non vi manere: sed secundum naturam est: si autem est quies sunt naturam: est et motus secundum naturam: qui in hunc locum latius.

Argir. **P**reterea ex quiete hoc idem patet. Etenim aut vi aut secundum naturam quiescat necesse est. Si autem ibi manet: quo et vi feruntur: et secundum naturam eadem ibi manet: quo et secundum naturam feruntur: cum igitur aliquid in medio manere videatur si secundum naturam: patet et latius qua huc ferri secundum naturam ipsi competere. Si vi quid est quod prohibet ferri. Si enim id quod prohibet ferri quiescit: eadem debet sane uoluerunt. Aut enim id quod primum quiescit: secundum naturam quiescit: aut in infinitum abibit: quod quidem est impossibile. Si mouebit ut Empedocles terram quiescere dicit per uersionem: aliquem in locum sane moueret. Cum ipse sit in infinitum ferri. Nullum enim impossibile fit: ipse autem est in infinitum transire. Quare stet alicubi quod ferri: et illic non vi maneat: sed secundum naturam necesse est. Quod si est secundum naturam quies: et motus erit secundum naturam ea latius qua ad hunc locum.

Et sumitur ex parte quietis: et supponitur duo. Quorum primum est quod necesse est de quod quiescit quiescere aut uolenter aut secundum naturam. Secundum est quod ibi quiescit aliquid per uolentiam quo mouetur per uolentiam: et ibi quiescit aliquid secundum naturam quod mouetur secundum naturam. Ex his autem arguuntur sic. Videmus ad sensum aliquid corporis quiescere in medio: puta terram aut lapidem. Et secundum naturam quiescit per uolentiam aut secundum naturam. Et siquidem secundum naturam: sequitur secundum naturam quod est motus talis corporis ad hunc locum sit naturalis. si autem quiescit per uolentiam: oportet quod sit aliquid in infero uolentiam ei quod prohibeat ipsius moueri. Id ergo quod prohibet ipsum moueri: aut mouetur: aut quiescit. si quiescit si cut columna quiescens prohibet lapidem suppositum moueri redibit eadem quod de hoc prohibente utrum quiescat naturaliter vel uolenter. et si naturaliter: concluditur quod etiam naturaliter mouetur. si autem uolenter: iterum indigebit alio prohibente: et sic necesse est: vel quod denegat ad aliquid primum quiescens secundum naturam: quod etiam ex parte naturaliter mouebit: aut quod in infinitum procedat in corpore quod est impossibile ut in primo ostensum est. Si uero dicatur quod quiescens uolenter in medio prohibet moueri ab aliquo: sicut Empedocles dixit. si quod terra quiescit per uolentiam prohibita a rotatione

celi: remota prohibitione: primum est quod corpus prohibetur primum moueri ferret ad aliquem locum determinatum: quod ipse est quod ferret in infinitum: quod ipse est in parte transire. nihil enim est pole fieri: quod est ipse factum esse. Si igitur ad aliquem locum determinatum mouetur: quoniam illuc deuenit stabit: et quiescit: non uolenter sed naturaliter: et ita sunt premissa: si quiescit naturaliter in hoc loco: sequitur quod naturaliter ad hunc locum moueat et sic erit aliquis motus naturalis. Deinde cum dicitur.

T Propter quod et Leucippo et Democrito **L.c. 20.** dicentibus semper moueri prima corpora in vacuo et infinito: dicendum quo motu et quod secundum naturam ipsorum motus.

Quapropter et Leucippo: dicat oportet atque **Argir.** Democritus. Qui prima corpora semper in vacuo infinito moueri dicunt: quoniam motu mouentur et quod est ipsorum secundum naturam motus.

Improbat quorundam philosophorum opiniones circa predicta. et per opinionem Democriti. secundo opinionem platonis ibi **L** idem autem hoc accidere etc. Circa primum duo facit. per premissa concludit insufficietiam Democriti: ponebat enim corpora indimissibilia: que dicebat esse principia semper moueri in spatio ipso et vacuo. Ostendit autem quod corpus simpliciter est aliquis naturalis motus igitur debet determinare quod specie motus huius corpora moueat: et quod est motus naturalis eorum: cum autem huius non determinauerint: insufficietate posuerunt. Secundo ibi.

Si enim aliud ab alio mouetur uolentia elementorum. sed et secundum naturam necesse quaedam esse motum uniuscuiusque propter quem uolentus est: et oportet primum moueri non vi mouere: sed sunt naturam. Infinitum enim est si non aliquid erit sunt naturam mouens primum: sed semper prius motum vi mouebit.

Nam si elementorum aliud ab alio vi mouetur: **Argir.** at secundum naturam est et aliquem uniuscuiusque motum esse necesse est: propter quem est huiusmodi quoniam uolentus est: et id quod primum mouet non vi sed secundum naturam mouere oportet. In infinitum enim abibit: si non erit quicquam primum mouens secundum naturam sed semper ipsum prius vi subiens motum mouebit.

Ponit quaedam excusationem: quod ipsi dicebant quod uniuscuiusque corporum indimissibilia que ponebat elementa: mouentur ab alio per uolentiam. Sed hoc excludit dupliciter. primum quod si ponitur motus uolentus: necesse est quod ponatur motus secundum naturam propter quem est motus uolentus: ut supra dictum est: secundo quod oportet quod saltem primum mouens non moueat per uolentiam: sed secundum naturam. Quod enim mouet per uolentiam: habet principium sue motionis extra: et ita non mouet nisi motum. si igitur non ponatur aliquid primum mouens secundum naturam: sed semper moueat per uolentiam prius motum ab aliquo alio: procedet in infinitum in mouentibus: quod est impossibile (ut probatur est in 8° physici.) Et ita non excusantur quin oportuerit eos assignare motum naturalem.

Dem autem hoc accidere necessarium ubique: si quod admodum in Thimo scriptum est ante factum esse mundum mouebant elementa inordinate. Necesse enim aut uolentum esse motum aut secundum naturam. Si autem secundum naturam mouebant: necesse mundum esse: si quis attendens velit considerare. Tunc enim pri-

L.c. 20.

L.c. 21.

Tertius

mū mouēs necesse mouere seipz motū fm naturā: z mota nō violētia in pprijs quiescētia locis facere: quē qdēz hnt nunc ordinē. Que quidē grauitatē hntia ad mediū: que aut leuitatē habētia a medio: hanc aut mundus habet dispositionē.

Argir. **C** hoc idē accidat necesse ē. z si vt i thimeo ē scriptū elemēta inordinatē mouebāt antea qz mūdus ortus eēt. **P**otū. n. aut violētū aut fm naturā esse necesse est. Qd si fm naturā mouebant: mūdū eē necesse est: si qspīa velit cū diligētia ptēplari. **P**rimū nāqz mouēs mouere necesse est: ipm fm naturā subiēs motū. Et ea que mouent nō vi in suis quiescētia locis eū quē nūc hnt ordinē facere: ea quidē que pōdus hnt ad mediū: ea nō q leuitatē hnt a medio suo pte pergētia nutu. **H**ūc at ordinē mūdus hz. **L**cō. vi.

Postqz pbs improbanit opiniōē Democriti z leucippi circa motus corporū nāliū: hic sprobat opiniōē Platonis circa idē z pp rōnes. scō per dicta alioz pboz: q circa b melius sensisse vident ibi. **V**idēt aut hoc ipm zē. **C**irca p^m ponit qrtuoz rōnes. **C**irca qrtū p^mā dicit q idē incōueniēs qd accidit Democrito z leucippo: necesse est accidere siqz ponat q aliqz mūdus eēt factus: elemēta ex qb^o mūdus cōstituit: mouebant motū inordinatū: sic in Thimeo scribit a Platone narrāte: q auqz mūdus a deo fieret materia inordinate fluctuabat. **Q**z at idē accidat ex hac positione osidit subdēs q necesse ē dicere q motus inordinatus quo mouebant elemēta: aut eēt violētus: aut fm nāz. Et si qdē eēt violētus redit in p^mā positionē. **U**n accidit idē incōueniēs. **S**i aut eēt fm nāz: best p^riuū posito. ponit enī q nōdū mūdus erat. **S**i vō elemēta mouebant fm nām necesse est dicere q tūc mūdus erat: siqz attēte velit p^riderare. **L**ū oīs inordēt fm Platonē: reducā sicut in cāz in p^mū mouēs. **S**i g elemēta qctūz nō mouebant: necesse est dicere q p^m mouēs mouebat se ipz fm nāz: p^m aut mouēs hic intelligit: nō simplr p^mi: qz hoc est oīno imobile (vt probatur in 8. phys.) (z in 1. 2 metaphys.) sed p^mi mouens in genere nāliū mouētū: qd mouet seipz tāqz cōpositū ex motore z moto (vt pbatum est in 8. phys.) **A**lia tū littera hz. **P**rimū mouēs necesse mouere ipm motū. s. p^miū fm naturā. Et etiā intelligit de primo motore simpliciter mouente simpliciter: qd est oīno imobile: qd mouet p^miū mobile. **Q**uocūqz aut mō accipiat p^miū mouēs necesse est q moueat fm naturā. **N**ō enī est possibile: vt id qd est pter naturā sit p^rius eo qd est fm naturā: vt ex p^remissis patēt. **S**i aut p^miū mouēs naturaliter mouet necesse est q corpora mota que sequūtur motionē p^mi mouentis nō moueant per violentiā: neqz quiescāt per violentiam in p^roprijs locis: sed seruet eū dē ordinē quez nunc tenentur. s. qz corpora graua cedant ad mediū. z ibi quiescant: corpora aut leuia ferantur a medio: z sursum moueant. **H**ec aut dispositio mūdi existētio est: sequit ergo q mūdus esset anteqz fieret. **N**ō ergo est cōsonum p^rtere q elemēta p^riusqz mūdus fieret mouerentur fm naturā: vel fm violentiam: z sic sequit idē incōueniēs quod Democrito z Leu

Lec. 23.
Lc. 83.
Lec. 7.
Lec. 10.

cippo. **S**ecundā rōnem ponit ibi. **C** Adhuc aut tū quer et vtiqz aliquis vtruz possibile aut impossibile erat mota inordinate z misceri talib^o mixturis. qdā ex quibusdā cōstāt fm nāz cōstituta corpora. **D**ico aut puta ossa z carnes que admodū Empedocles inquit fieri in amicitia. **D**icit enī q multoz capita sine ceruice germinauerunt.

Preterea tū qspīa interrogauerit: fieri ne poterat an nō poterat: vt inordinate subeūtia motum talib^o etiā mixtionib^o aliqua miscerent: ex quib^o ea corpora cōstāt que fm naturā cōstituunt: ossa inquā: z caro: z istiusmodi cetera que admodū Empedocles in cōcordia fieri dicit. **A**u enī cōplura capita sine collo sunt orta.

Que qdē quātū ad aliqd in idē tendit q p^r. s. qz mūdus eēt anqz fieret: s. p^rma hoc p^rcludebat ex pte corporū simpliciu. **H**ec aut rō p^rcludit ex pte corporū mixtoz vtrouqz dispositio attēdit etiā in p^rsistētia mūdi. **D**icit ergo si elemēta anqz mūdus fieret mouebant inordinate. pōt aliqz q^rere vtrū elemēta q inordinate mouebantur possent misceri talib^o mixtionib^o: vt ex eis cōstituerent corpora q fm nāz cōstāt. s. carnes z ossa: z alia huiusmodi. **S**ig. ii. dicat hoc nō fuisse possibile: sequit q elemēta nō oīno inordinate mouebant: cū. s. nō possent in differēt qbuslibet motib^o moueri. **N**āz Empedocles ponēs elemēta moueri ab amicitia: dixit q huiusmodi corpora per motū quo amicitia ea mouebat p^rstituēbant: eo. s. qz ex solis motib^o elemētoz per amicitiam alicui generabāt caro: alicui os: alicui caput: alicui manus. **U**nde dicit q ex tali cōiunctiōe elemētoz per amicitiam sunt p^rducta multa capita sine ceruice. **S**i ergo sic dicat fuisse possibile hec p^rduci: elemēta nō oīno inordinate mouebant. **S**i vō possibile erat hec p^rduci: iam erat cōpleta mūdi dispositio nō solū quantū ad corpora simplicia: sed et quātū ad mixta. **E**st aut attendēdū qz germinatio capitū sine ceruice fm Empedocle causatur ex amicitia: nō fm vltimū terminū sine motionis: in quo ex oibus facit vnu: sed fm p^rcessus quo parlaris plura in vnu redigit: ex elemētis corpora mixta constituens. **T**ertiam ratiōnem ponit ibi.

His at qui infinita in infinito mota faciūt siquidē vnuz mouēs necesse vna ferri latio ne. **Q**uare nō inordinate mouebunt. **S**i at infinita mouētia: z latioēs infinitas necessariū eē: si enī finite: ordo aliqz est. **N**ō enī ex nō ferri in idēz inordinatio accidit: neqz enīz nunc in idēz feruntur omnia: sed que eiusdē generis solum.

Apod aut eos q infinita in infinito ea que mouent faciūt: si vnuz est id qd mouet vno moueant motu necesse est: quare nō sine ordine mouebunt. **S**i vō ea q mouent sunt infinita: z latioēs infinitas eē necesse est: nāz si finite sint: ordo quidā erit. **N**ō enīz qz in idēz nō ferunt: inordinatio accidit. **H**ec

Lc. 22.

Argir.

Lc. 23.

Argir.

enim nunc in idē vniuersa feruntur: sed ea tm̄ que eiusdem generis sunt.

Condicif autē hec rō nō absolute contra platonē: s; co-
assumendo opinionē Democriti et Leucippi qui pone-
bāt infinita corpora indiuisibilia moueri in spatio infini-
to: si hanc positionē platonis susciperēt: q; ante mun-
dū elementa mouerentur motu inordinato sequeretur in cō-
ueniētia: aut enim oīa illa infinita mouerentur ab vno mo-
uētē. s; s; m̄ spēm: puta a gravitate vel leuitate: aut ab in-
finitis. Et si qdē ab vno necesse esset ea ferri vna specie
motus localis: puta motu q; est sursum: vel motu qui ē
deorsus: et ita nō mouerentur inordinate. Jam enim in h̄ at-
tēdit aliq; ordinatio motus q; oīa feruntur in idē. Si vō ef-
sent infinita pncipia motus spēs differentia: sequeretur q; et
eēt infinita spēs motus: qd est impossibile s; m̄ pmissa: in
q; ostēsum est nō eē infinitas et indeterminatas speciei-
es motus. Idē autē dōm est de finitis pncipiis motus
et finitis motibus: q; si eēt finite spēs motus causate
a finitis pncipiis: iam attenderet in eis aliq; ordo. non
enim inordinatio motus pueniet ex hoc q; non oīa cor-
pora feruntur in idem: qd est eē plures species motus: q;
et nūc qm̄ mūdo iaz factō est ordinat⁹ mot⁹ corporū: nō
oīa corpora feruntur in idē: s; solū ea q; sunt vni⁹ gnis: sicut
oīa graua deorsus. Addit ergo p hāc intentionē q; ne-
cesse ē ponere mot⁹ infinitos: si antēq; mūdos fieret cor-
pora mouebantur inordinate. Quartā rōnē ponit ibi.

T.c.24 **C**adhuc autē in ordinate nihil est aliud q; p-
ter nāz. ordo enim ppria sensibiliū nā est. S; adhuc et hoc incōueniens et impossibile infini-
tū inordinatū hēre motū. est enim natura illa
re; q; h̄nt plura: et pluri tpe. Accidit igit
ipsis p̄trariū. Inordinationē qdē eē h; nāz:
ordinē at et mundū p̄ter naturā: q;uis ni-
hil vt cōtingit sit eorū que s; m̄ naturā.

Argir. **C**Preterea inordinate quippiā fieri nil ali-
ud est: q; fieri p̄ter naturā. Ordo enim ppri-
us: sensibiliū nā nimirū est. At vō et hoc
absurdum est ac impossibile: infinitus inq; in
ordinatum motū hēre. Est enim ea natura re-
rū: quā plures et pluri in tpe h̄nt. Cōtrariū
igit ipsis accidit. Inordinationes quidē eē
s; m̄ naturā. Ordine vō mundum eē p̄ter
naturam: et tamen nihil eorū que sunt s; m̄
naturā sit forte et fortuna.

CPer quas ostēdit q; predicta positio sibi ipsi dicit. ni-
hil enim aliud est esse aliquid inordinate q; eē p̄ter na-
turā. In reb⁹ enim sensibilibus apparet q; ordo est ppria
natura eorū: q; s; p̄ propria naturā vni⁹ quodq; eorū in-
clinat ad aliqd certū. hec autē inclinatio est ordo: qui at-
tendit in sensibilibus reb⁹. Tunc enim vni⁹ qd; d; in
ordinate agere aut moueri qm̄ h̄ accidit nō s; m̄ inclina-
tionē nāe pprie. Ex quo adhuc appet h̄ eē incōueniēs
et impossibile q; res mobilis hēat motū inordinatū infi-
nitū. i. in finito tpe duratē: q; sicut dictū est motus inor-
dinatus est qui est contra nāz. Accidit autē hoc ad rōnem
nāe cuiuscūq; rei p̄tinere q; inueniat in pluribus que
sunt vni⁹ gnis: et plurimo tpe. nō enim d; eē nāle homi-
ni: quod aliq; paucis conuenit. puta eē ambidextrū:
sed qd in plurib⁹ et frequentius inuenit. sic igit accidit
ipsis platonicijs ponere siml tria. s; q; inordinatio mo-

tus sit s; m̄ nāz: eo q; fuit tpe infinito ante mūdu: et q; or-
dinatio mot⁹ et mūdus p̄stitutus motu iā ordinato sit
p̄ter nām: eo q; pauciori tpe fuit. q;uis nihil eorū que
sunt s; m̄ nāz sit vt cōtingit. i. absq; certo ordine. **C**Est
autē attendēdū q; rōnes Ar. directe p̄tra positionem.
Platonis pcedūt si ex v̄bis eius intelligat q; p̄us tēpo-
re erat inordinatio mot⁹ elementorū q; fieret mūdus: se-
ctatores autē platonis dicūt eū h̄ nō itellerisse: s; q; oīs
ordinatio mot⁹ sensibiliū est a p̄mo p̄ni. ita q; alia in se
considerata p̄ter influentiā p̄mi p̄ncipiū sunt inor-
dinata. Et s; m̄ hoc Ari. non obicit hic contra sensum
Platonis: sed contra platonicoz verba: ne ab eis ali-
quis in errorem inducat. Deinde cum dicit.

T.c.25 **C**Uidef autē hoc ipsum etiā Anaxagoras su-
mere bñ. Ex immobilib⁹ enim incohat mundū
facere. Etant autē et alij p̄gregates aliqliter
iterū mouere et segregare: distātib⁹ aut et mo-
tis nō rōnabile facere generationē. Propt
qd et Empedocles p̄mittit eā que in ami-
citia. Neq; enim vtiq; poterat cōstituere ce-
lum ex segregatis qd cōstruēs. cōgregatio-
nē aut facies pp amicitia: ex disgregatis enī
est cōstitutus mundus elementis: itaq; neces-
sarium fieri ex vno et congregato.

Argir. **C**Uidef autē Anaxagoras hoc ipsum bñ ac-
cepisse. Ex immobilibus enim incipit cōficere
mundū. Eunt autē et ceteri cōgregates
aliquo mō rursus mouere ac segregat. Ex
distātib⁹ autē ac subeuntib⁹ motum gñatio-
nē facere nō est p̄sonū rōni. Quapropter et
Empedocles omittit eum motus q; est in cō-
cordia. Nō enim celū constituere potuisset.
Ex separatis quidē extruēs: ob cōcordiam
aut facies cōgregationē. Ex segregatis enī
elementis mundus est p̄stitutus: q;re ex vno
fiat et cōgregato necesse est.

CImprobatur p̄dictā positionē ex dictis alioz p̄boz q;
sup hoc sensisse meli⁹ vident ei. Circa qd cōsiderandus
est: q; tā Democritus et Leucippus q; et Plato duo vi-
debantur posse circa corpora exītia ante mundus: p̄mo
quidē q; ponebant ea moueri. scōo q; ponebant ea se-
gregata. q; tū ergo ad p̄mū dicit q; hoc ipsum q; cōsi-
derat circa cōstitutionē mundi videt Anaxagoras bñ
sumere. posuit enim q; mūdus incepit ex corpib⁹ nō pri-
us motis. Qd quidē rōnabilius est q; dicere mundus
fieri ex corpib⁹ prius motis: nā motus actus quidam
est in potētia exītia: et ita medium est inter p̄mā potē-
tiā et p̄mū actū: in his aut que fiunt: p̄ncipiū sumit
ab his que sunt oīno in potētia. Et ideo rōnabilius est
p̄ncipiū mūdi cōstituere ex his que oīno nō mouen-
tur q; ex reb⁹ motis. **C** Quātum autē ad scōm dicit. q;
etiā aliq; phi ponētēs p̄ncipiū mūdi cōgregantes aliq;
liter. i. dicētēs q; antēq; mūdus fieret: erāt oīa aliqua
liter cōgregata in vni⁹: tētauerūt assignare modū quō
res iterū mouerentur: et adinūc segregarent in ipa mun-
di cōstitutione sicut posuit Anaximander et Empedo-
cles. Nō est enim rōnabile q; aliq; faciat gñationē mun-
di ex reb⁹ p̄i distātib⁹ et motis. sicut enim mot⁹ est actus
quidā: ita et discretio seu distātia rerū est p̄ propria

Tertius

formas in quas res sunt in actu: sunt enim quae sunt in potentia res non discernuntur. Et quae generatio proprie fit ex eo quod est in potentia: non est rationabile generare mundum ex rebus discretis et motis. Et idem est quod Empedocles in prima generatione mundi permixit amicitiam ad quam prius congregare disgregata. non enim poterat Empedocles tradere constitutionem celi. i. mundi: ita quod constitueret ipsum ex rebus segregatis faciendo congregationem prius disgregatorum per amicitiam: sic enim sequeretur quod mundus esset constitutus ex elementis prius disgregatis quod est contra praedicta. Unde quod in constitutione mundi vtebatur solilite ad quam pertinet disgregare coniuncta: prius est quod mundus esset fieret ex aliquo uno et congregato ex multis.

T. c. 26. **Quod** quidem igitur est naturalis quaedam motus uniuscuiusque corporum: quo non vi mouentur: neque praeter naturam manifestum ex his.

Argir. **Naturalis** igitur motus uniuscuiusque corporum esse: quo non vi mouentur neque praeter naturam ex hisce que diximus patuit.

Ultio autem epilogo docludit manifestum esse ex praedictis quod est quaedam naturalis motus uniuscuiusque corporum quod non mouetur per violentiam neque praeter naturam.

Quod autem quedam habere necessarium inclinationem gravitatis et leuitatis ex his palam.

Argir. **Esse** autem necessarium ponderis nonnulla corpora momentum ac leuitatis habere ex his diuicidum fieret. **Lectio. vii.**

Postquam philosophus ostendit quod corpora naturalia habent motus naturales: et improbauit positiones philosophorum qui circa hoc errauerunt: hic ostendit quod corpora quae mouentur naturaliter motu recto habent gravitatem et leuitatem. principia enim motus naturalis in dictis corporibus attenduntur secundum gravitatem et leuitatem. Primo ergo proponit quod intendit dicere manifestum esse ex his que sequuntur quod quaedam corpora que sunt mouentur naturaliter motu recto: necessesse est habere gravitatem et leuitatem quibus inclinantur ad propria loca. Dicit autem quedam ad differentiam eorum que circulariter mouentur. Secundo ibi.

Moueri quidem enim in quantum necessarium esse: si autem non habebit natura inclinationem quod mouetur impossibile moueri aut ad medium: aut a medio.

Argir. **Dicimus** enim necessarium esse moueri. Si vero id quod mouetur momentum natura non habet fieri non potest ut aut a medio aut ad medium moueatur.

Lec. 1.
ex. c. p. 1.
mi.

Inducit probationem ad propositum dicendum. hic dicimus eodem modo quod necessesse est corpora naturalia moueri. Ex hoc enim dicuntur naturalia quod habent in seipsis principium motus: ut ex 2. physice apparet: sed si illud quod mouetur non habet naturales inclinationem quae tendit in aliquo locum determinatum: impossibile est quod moueatur vel ad medium: quod fit per inclinationem gravitatis: vel a medio: quod fit per inclinationem leuitatis. ergo necessesse est corpora que mouentur motu recto habere gravitatem et leuitatem. Tertio ibi.

Sit enim quod quidem in quo. a. non graue. Quod autem in quo. b. gravitate habens: ferat autem non graue per eam que. g. d. Quod autem. b. in equali tempore per eam que. g. e. per maiorem enim ferat gravitates

ut que. g. e. ad eam que. g. d. possibile. n. sic se habere ad aliquid earum quae in ipso prius: si totum ferat per totam. g. e. parte: necessesse est in eodem tempore eam que. g. d. ferri. Itaque per eam que ferat non graue et gravitatem habens: quod quidem impossibile: eadem autem et ratio et in leuitate.

Sit enim. a. quidem pondere carere. b. non habere pondus: atque transeat. a. quidem. c. d. spatium. b. non equali in tempore spatium. c. e. per maius. n. spatium id quod pondus habet ferat. Si igitur corpus quod habet pondus ea ratione qua diuisum est. c. e. spatium diuidat. Potest enim ad partem suam aliquam sic se habere ut. c. e. se habet ad c. d. si totum per totum. c. e. ferat: pars eodem tempore per. c. d. ferat necessesse est. Quare id quod pondere vacat: id quod est ponderis particeps per equali spatium tempore eodem ferent: quod impossibile est. Eadem et in leuitate ratio fieri potest.

Probat quod supponerat. scilicet quod si praedicta corpora non habent gravitatem et leuitatem quod non mouerentur. Et ostendit quod non mouerentur naturaliter. secundo ostendit quod non mouerentur per violentiam ibi. Adhuc autem si erit aliquid corpus etc. Dicit ergo primo quod si aliquid inferiorum corporum non habet gravitatem vel leuitatem: sunt duo corpora quorum unum sit. a. non habens gravitatem. aliud autem sit. b. habens gravitatem. moueat autem. a. quod est corpus non graue aliquo determinato tempore: puta per spatium unius horum per magnitudinem que est. g. d. motu. scilicet quod est ad medium: corpus autem quod est. b. gravitatem habens: feratur in eodem tempore eadem specie motus per maiorem magnitudinem: quod sit. g. e. necessesse est enim quod corpus habens gravitatem ferat eam in tempore per maius spatium quam corpus non habens gravitatem: sicut et corpus grauius ferat citius deorsum: quam corpus minus graue. Diuidat autem corpus. b. habens gravitatem secundum proportionem quod sit. g. d. ut. f. se habeat totum. b. ad partem eius. puta que sit. e. sic se habet totum. g. e. ad. g. d. nihil enim prohibet tale diuisionem fieri corporis. b. cuius omne corpus finitum possit diuidi secundum quatuordecim proportionem datam. praedicta ergo sic: sicut se habet. g. e. ad. g. d. ita se habet. b. ad partem eius. ergo permutatum sicut se habet totum. b. ad totum. g. e. ita se habet pars diuisa ad. g. e. Si ergo totum. b. ferat tempore determinato per totum. g. e. necessesse est quod pars ipsius. b. in eodem tempore ferat per magnitudinem. g. d. in eodem autem tempore corpus. a. non habens gravitatem: ferat super eadem magnitudinem. ergo sequetur quod corpus habens gravitatem: et corpus non habens gravitatem in equali tempore ferant super eadem magnitudinem: et eadem ratio est si alterius corpus ponatur non habere gravitatem neque leuitatem. Sic ergo manifestum est quod sequitur inconueniens: si aliquid inferiorum corporum ponatur non habere gravitatem neque leuitatem. Deinde cum dicit.

Adhuc autem si erit aliquid corpus motum neque leuitatem neque gravitatem habens necessesse hoc vi moueri. Quod autem vi mouetur infinitum facit motum. Quia enim virtus quaedam mouens minus et leuius ab eadem virtute plus mouebit. Motum fit quod quidem in quo. a. non graue per eam que. g. e. Quod autem in quo. b. gravitatem habens: in equali tempore per eam que. g. d. Diuiso autem gravitatem habente

Argir.

T. c. 27

corpore ut que. g. e. ad eaz que. g. d. accidit ablati. a. gravitatem hñte corpore per. g. e. ferri in equali tempore: qm̄ totuz ferebatur per eā que. g. d. Velocitatē habebit q̄ minoris ad hoc quidem maioris: aut maius corpus ad minus. Equale igitur nō graue fertur corpus: et gravitate habēs in eodē tempore. Hoc aut̄ impossibile. Itaqz qm̄ oī appposito maiore mouebit distensione nō graue: in infinitū utiqz mouebitur. Manifestū igitur q̄ necesse corpus omne gravitate habere: aut leuitatē: quod determinatum.

Argir.

Preterea si quippiā corpus et ponderis expers et leuitatis motū subibit vi moueat necesse ē. Si vero vi moueat: infinitū efficit motum: nā cū potētia quedā sit ea que mouet: id aut̄ qd̄ est min⁹ ac leuius plus ab eadē potētia moueatur. Sit motū. a. quidem pōdere carēs p. c. d. e. spatium. b. vō pōdus equali in tpe per. c. d. Si igitur diuisum fuerit id qd̄ pōdus hēt: ea rōne quā. c. e. ad. c. d. hēt: fiet ut id qd̄ auferetur ab eo qd̄ pondus hēt equali i tpe per. c. e. feratur: qm̄ totū p. c. d. mouebatur. Celerius enim: minoris ad celeritatē maioris ita sese hēbit: ut maius corpus se habet ad min⁹. Per egle ergo spatium et id qd̄ pōdet vacat. et id qd̄ ē pōderis princeps tpe eodē fere qd̄ qdē fieri nequid. Quare si omni quouis proposito per maius spatium id mouebit qd̄ pōdere caret. p̄ infinitū utiqz ferri pōt. patet igitur oē definitū corpus pondus aut leuitatem habere.

Ostēdit q̄ si sit aliqd̄ inferiorū corporū nō hñs gravitatem vel leuitatē q̄ nō possit p̄ violētiam moueri: et dicit. Ex quo ostēsum est p̄ rōnē predictā q̄ corpus sine gravitate vel leuitate nō pōt moueri nāliter motu recto. necesse est si mouerēt q̄ moueat p̄ violētiam. Nā oīs mot⁹ hñmōi corporū aut est nālis aut violētus: sed nec p̄ violētiam moueri poterit: q̄ si moueat p̄ violētiam: necesse est q̄ sit motus infinitus. i. infinite velocitatis: qd̄ est impossibile. Et q̄ hoc sequat̄ pbat̄ p̄missio hoc p̄ncipio q̄ si aliqua virtus. i. violētia sit mouēs aliqd̄ corp⁹ graui⁹ vel leuius ab eadē virtute. i. ab eadē violētia plus. i. veloci⁹ mouebit in motu. f. deorsum: nā corpus mai⁹ et graui⁹ magis violēter resistit. Sit igit. a. corp⁹ nō hñs gravitatem qd̄ violēter moueat sursum p̄ magnitudinē que ē. g. e. aliud aut̄ corpus sit. b. gravitate hñs qd̄ ab eadem virtute in eqli tpe moueat p̄ magnitudinē que est. g. d. minorē utiqz q̄. g. e. sicut grauius minus mouet ab eadē virtute. ita graue minus q̄ nō graue. Diuidatur igitur corpus. b. hñs gravitatem fm̄ p̄portionē q̄ est magnitudinis. g. e. ad. g. d. sequet̄ ergo sicut et prius. qd̄ id quod auferet p̄ diuisionē a corp⁹. b. gravitate hñte: ferat̄ p̄ magnitudinē. g. e. in eqli tpe in q̄ ferebat̄ p̄ ipsaz corpus. a. nō hñs gravitatem: qua totū corpus. b. in eodē tpe ferebat̄ p̄ magnitudinē. g. d. que est minor. Opz enim eē p̄

portionē velocitatis minoris magnitudinis ad maiore sicut febz corpus maius ad minus. Ita. f. q̄ in eodem tpe maius corp⁹ moueat p̄ minorē magnitudinē: et minus p̄ maiore: q̄ minus corpus ab eadē virtute velocius mouet. Sequet̄ igit q̄ per equale spatium ferat̄ corp⁹ nō graue: et corpus hñs gravitatem in eodē tpe: qd̄ ē impossibile. Qd̄ cūqz sit corp⁹ graue p̄ponat̄: quātūcūqz velociter moueat adhuc corp⁹ nō graue mouebit eodē tpe p̄ mai⁹ spatium: Sic igit̄ sequit̄ q̄ corp⁹ nō graue moueat infinita velocitate p̄ violētiam: qd̄ est impossibile: et eadē rō est de corp⁹ leui. Sic ergo epiloga do cōcludit manifestū eē q̄ oē corpus qd̄ determinatū ē. f. q̄ mouet motu recto necessario hēat gravitatem vel leuitatē. Et dicit notāter determinatū: vel q̄ hic determinate de ipso loquit̄: vel q̄ huiusmodi corpora mouent̄ motu recto. putant̄ segregata et diuersa: nō aut̄ fm̄ se tota. Deinde cu dicit.

A B S E

Quonia aut̄ natura est in ipso existēs motus principium: virtus aut̄ in alio fm̄ q̄ aliud. Motus aut̄ hic quidē fm̄ natura. Hic aut̄ violēt⁹ oīs: eū qdē q̄ fm̄ naturā puta lapidi eū q̄ deorsum: velociorez faciet qd̄ fm̄ virtutem. Eū aut̄ q̄ p̄ter naturā totaliter ipsa. Cū autē natura qdē id sit principium mot⁹ qd̄ est in ipso: potētia autē id qd̄ est in alio ut aliud est: atqz motus alius sit fm̄ naturā alius violentus. Naturalis quidē motū celeriorez faciet eo q̄ potētia mouet: ut eum quo lapis deorsum fert̄. Eum autem qui ē p̄ter naturā omnino potentia ipsa.

L. c. 28.

De puncto p̄s motus nālis et violenti.

Argir.

Quia superius fecit mentionē de motu nāli et violēto. hic ostēdit qualiter uterqz motus p̄ficiat̄. Et circa h̄ duo facit. primo ostēdit dīam motus nālis et violenti. sedō ostēdit quō uterqz motus inuenit̄ in aere ibi. Ad ambobus aut̄ rē. Circa primū duo facit. primo ostēdit dīam motus nālis et violēti. sedō ostēdit quō violēta aduertentur i motu nāli ibi. Eū qdē rē. Differit aut̄ motus nālis et violētus fm̄ sua p̄ncipia. r. iō p̄ diffinit p̄ncipia vtrinūqz motus. et dicit q̄ nā est p̄ncipium mot⁹ ex nō eo qd̄ mouet (vt manifestū est in sedō phys.). Virtus aut̄ i. potētia mouēs p̄ violētiam: est p̄ncipium motus ex nō in alio fm̄ q̄ est aliud. Qd̄ qdē dī q̄ potest p̄ accidēs p̄ncipium motus violenti esse in eodē. nō tñ fm̄ q̄ est idem sed fm̄ q̄ est aliud. Sicut etiā medicus sanat seipsum nō sicut medicū: sed sicut infirmū. Et ex hoc p̄ q̄ qdam motus est fm̄ uiam. qdā aut̄ motus est violentus. Est eū mot⁹ fm̄ uiam: cuius p̄ncipium est i ipso q̄ mouetur: nō solū aut̄ p̄ncipium actiū: sed etiā passiū. Quōd qdē est potētia p̄ qua aliqd̄ est nāliter susceptiū motionis alterius: r. iō cū corpora inferiora mouent̄ a corporibus superioribus nō est mot⁹ violētus: sed nālis: q̄ in corporibus inferioribus est nālis aptitudo vt sequatur motiones superiorū corporū. Mot⁹ aut̄ violēt⁹ est qm̄ p̄ncipium mot⁹ ab extrinseco: sicut cū hō p̄icit corpus graue sursum: i q̄ nulla est nālis aptitudo ad talē motū. Ostēdit autem sequēter: er quo violētia miscet̄ motui nāli. Cū enim motum q̄ est alicui corpori nālis: sicut lapidi est mot⁹ nālis deorsuz potētia violēter mouēs facit aliquādo velociore. et sic talis motus quodāmodo est cōmixtus dū secū h̄z a nā additionē velocitatis: quocūqz enim modo eēt ibi aliqd̄ a nā: nec esset p̄ter nām. Deinde cuz dicit.

Lec. 1. L. c. 3

Ad ambo autem tanquam organo utitur aere. nati est enim hic et levis esse et gravis: ea quidem igitur que sursum faciet lationem secundum quod levis. cum feratur. et sumat principium a virtute quod deorsum iterum habet quod gravis: velut enim imprimens tradit utique: propter quod et non assequente eo quod movetur. fertur vi motus: si enim non tale aliquod corpus existeret: non utique esset qui vi motus.

Argir.

Ad virtutem autem utitur aere ipso ut instrumento. Est enim hic aptus et levis esse et gravis: lationem igitur ea qua sursum itur: faciet ut levis. Cum pulsus fuerit: principiumque sumpserit a potentia ipsa. Lationem autem ea qua descenditur faciet ut gravis potentia enim quasi vis impressam tradit utrique. Quapropter et non sequente eo quod movetur: id fertur quod preter naturam est motus. Si enim non tale quid corpus esset: violentus motus sane non esset.

Lec. 17. Lec. 3.

Obstedit quoque aer deseruit utriqueque motui. Et primo quoque deseruit motui violento. secundo quoque deseruit motui naturalibus. Et cum autem qui secundum naturam est. Dicit ergo primo quod virtus motoris violenti utitur aere tanquam quodam instrumentum modo ad ambo. id est ad motum sursum: et ad motum deorsum: aer autem uatus est esse levis et gravis (sicut enim supra dictum est) et infra in 4. plenius dicitur quod dignus est simpliciter levis: terra autem simpliciter gravis: aer autem et aqua medio modo se habent inter utrumque. Nam aer ad ignem quod est gravis ad aquam autem et terram est levis: aqua autem ad terram quidem est levis: ad ignem autem et aer est gravis. Sic igitur aer secundum quod est levis: perficit motum violentum qui est sursum: ita tamen putat moveri et fuerit principium talis motionis potentia violenti motoris: motus autem qui est deorsum perficit secundum quod est gravis. virtus enim violenti motoris per modum cuiusdam impressionis tradit motum utriqueque. id est vel acri sursum motum et deorsum motum: vel etiam acri et corpori gravi: puta lapidi.

Demonstratio propter motus.

Non est autem intelligendum quod virtus violenti motoris imprimat lapidi: qui per violentiam movetur: aliqua virtutem per quam moveatur: sicut virtus generativa imprimat generato formam quam consequitur motus naturalis. Nam sic motus violentus esset a principio intrinseco: quod est contra rationem motus violenti: sequeretur etiam quod lapis ex hoc ipso quod moveretur localiter per violentiam alteraretur: quod est contra sensum. Imprimatur ergo motor violentus lapidi solus motus: quod quidem fit: dum tangit ipsum: sed quod aer est susceptibilior: talis impressio: motus tamen quod est subtilior: tamen quod est quodammodo levis: velocius movetur per impressionem violenti motoris quam lapis: et sic descendente violento motore: aer ab eo motus ulterius appellitur lapidem et etiam aere coniectus qui etiam movetur lapidem ulterius et hoc fit quod utique dicitur in impressione primi motoris violenti (ut in 8. phys.) Et ideo est quod quavis motor violentus non sequatur ipsum mobile: quod per violentiam fertur: puta lapidem: ut presentialiter ipsum moveatur: tamen movetur per impressionem aeris. si enim non esset tale corpus: quale est aer: non esset motus violentus. Ex quo patet quod aer est instrumentum motus violenti necessarium et non solum propter bene esse. Deinde cum dicit.

Lec. 22. Lec. 82

Et eum autem qui secundum naturam uniuscuiusque motum promouet eodem modo.

Argir.

Ad motum quoque secundum naturam cuiusque modo eo deum conducit suo ad mobilis terga concursu.

Obstedit quoque aer deseruiat motui naturali: et dicit quod aer eo de modo promouet motum naturale uniuscuiusque corporis: sic et motum violentum: in quantum. scilicet per suam levitatem coadiuvat ad motum quod est sursum: per suam autem gravitatem ad motum quod est deorsum. Potest autem esse dubium utrum aer deseruiat motui naturali corporis graviori et leniori ex necessitate: vel solum propter bene esse. Determinat autem Averrois quod est motui naturali deseruiat ex necessitate. Et hoc duplici ratione. primo quod quod sicut ipse dicit in commento suo in hoc loco motor gravior et lenior est generans: quod dum dat formam expositi dat motum naturale: sicut et omnia accidentia naturalia que consequuntur formam. Et sic generans causat motum naturale mediante forma. motus autem naturalis debet immediate sequi a suo motore: cum motus naturalis non immediate sequatur a generante: sed forma sit proprius motor in motu naturali. Cum vero quod corpora graviora et leniora quodam modo moveatur seipsa: non autem per se: quod motus seipsum dividit in movens et motum: ut patet in 8. phys.) quod non invenitur in corporibus gravioribus et lenioribus: que dividuntur in formam et materiam cuius non est moveri (ut patet in 5. phys.). Cum reliquit quod corpus gravior vel leve moveatur seipsum passivus: sicut nauta qui movet navem: ad cuius motum ipse movetur. Et sicut corpus gravior et leve per suam formam movet aerem: ad cuius motum ipsum corpus gravior et leve movetur. Et sic concludit quod aer de necessitate deseruiat motui naturali. Secundo quod ut ipse dicit in commento. 4. phys. oportet aliquam resistenciam inter movens et mobile: nulla autem est resistencia materiae corporis gravior vel lenioris ad eius formam que est per motum. Et ideo necesse est quod sit aliqua resistencia ex parte medij quod est aer vel aqua: et sic aer est de necessitate motor naturalis. Tertioque autem ex eadem radice erroris procedit. existimavit enim quod forma corporis gravioris et lenioris sit per actum per modum motus: et sic oportet: et est aliqua resistencia ad inclinationem forme: et quod motor non procedat immediate a generante quod dat formam. sed hoc est opinio falsus. Nam forma gravioris et lenioris non est per motum: sicut agens motus: sed sicut quod movens movetur: sicut color est per visum: quod aliquid videtur. Cum autem dicitur in 8. phys. post ea que dixerat de motu gravioris et lenioris: quod quod nihil horum movetur seipsum manifestum est: sed motus habet per motum non movetur: neque facit: sed patitur. Sic igitur motus gravioris et lenioris procedit a generante immediate: neque est altera resistencia que est in motu: quod illa que est generans et generatum. Et sic relinquitur quod aer si requiritur ad motum naturalis ex necessitate sicut in motu violento: quod id quod movetur naturaliter sibi idem virtute que est per motum. Cum non oportet quod ab alio repellente moveatur: sicut id quod per violentiam movetur: quod nulla virtute idem habet ad quam sequitur talis motus. Et hoc est dicitur de signa per Averrois. Nam de motu violento loquens dicit quod iustus est aliquid tale corpus non esset quod vi motus. De motu autem naturali dicit quod aer per movetur enim quod secundum naturam uniuscuiusque motum.

Dubita tur quo aer deseruiat motui naturali

Lec. 10. Lec. 3. Lec. 82

Lec. 12. 2me. 71

Impugnatur Averrois. De motu gravi um et lenium. Lec. 7.

Ad quod igitur omne aut leve aut grave: et quod propter naturam habent se motus: ex his manifestus.

Argir.

Omne igitur corpus: leve esse: aut grave et quo sese habent in hisce motus preter naturam ex hisce que diximus patet.

Ultimo autem epilogo ad concluditur: manifestum esse ex predictis quod omne corpus aut est leve aut grave et qualiter se habeat motus qui sunt preter naturam.

Ad autem neque omnium est generatio neque simpliciter nulli: palam ex dictis: impossibile enim omni corpori esse generationem si non et vacuum esse aliquid possibile separatum. In quo enim erit loco: quod nunc generatur cum fuerit ortum in illo prius vacuum necessarium

Lec. 29.

Argir. cessarium esse corpore nullo ente.
CEst autē manifestū ex dictis: neq; oīuz neq; nullius simpliciter generationē corporis esse. Impossibile est enī vniuersi corporis generationē esse: si nō z vacuuz esse quid separatum pōt. Qd̄ enī in loco id qd̄ generat erit cum fuerit ortuz: in hoc prius vacuū esse: si nullū sit corpus necesse est. **lectio. vij.**

Postq̄ p̄hs inq̄sunt de generatiōe z motu vtruz in sit corporib⁹ naturalib⁹ vel nō: suppo- sito ex p̄missis q̄ sit in corpib⁹ generatio z mot⁹. hic incipit inq̄re quō hoc sit. Et circa hoc duo facit p̄mo resūmit quōddā ip̄: obādū qd̄ supra improbauerat: sed ip̄fecte. sc̄do p̄sequit̄ p̄positū ibi. Reliquū autē dicit re zc̄. Circa p̄mū tria facit. p̄mo p̄ponit id qd̄ supra p̄batū est. sc̄do p̄fic̄it p̄bōnē ibi. Impossibile enī zc̄. Iterūto excludit quādā obiectiōnē ibi. Aliud qd̄ enī zc̄. Dicit ergo p̄mo manifestū eē ex supra dictis q̄ neq; generatio ē oīuz sicut ponebāt illi qd̄ dicebāt corpa cōponi ex sup̄ficiēb⁹. neq; enī generatio est nulli⁹. hoc enīz sup̄ p̄banit ostēdēdo q̄ corpa nō cōponitur ex sup̄ficiēb⁹. **P**osset at̄ aliq; dicere oīuz corpus eē ḡnatiōnē multis alijs modis: z tō p̄hs iducit hāc p̄batiōnē vniuersa- liorē: z dicit q̄ ex h̄ pōt p̄firmari: q̄ nō ē oīuz ḡnatio qz ip̄ole est q̄ sit ḡnatio oīs corpis nisi ponat aliq̄d vacuū separātū a corpib⁹. Qd̄ qd̄ dicit: qz qdā p̄hs ponebāt vacuū corpib⁹ imbibitū: sicut Democrit⁹ z Leucipp⁹: vacuū autē separātū dicitur locus quon est repletus ali quo corpore possibilis repleri (vt habetur in. 4. phis. corū.) Ideo autē sequitur vacuū esse separātū. si omne corpus generatur: qz in loco in quo ē corpus quod mo do generatur si locus ille fuisse prius isto corpore: ne- cessariū erat q̄ ibi esset vacuum: cū nullus corpus esset ibi. Nullū autē corpus esset ibi prius: si omne corpus ge neratur: vnde ex hoc q̄ ponitur omne corpus genera ri: sequitur vacuum separātū esse. Deinde cum dicit.

CAliud quidē enī ex alio corpus fieri pos sibile: puta ex aere ignem. Totaliter autē ex nulla alia p̄ex̄n̄te magnitudine impossibi le. Maxime enī vtiq; ex potētia quodam ente corpore actu fiet vtiq; corp⁹. Sed si po tentia ens corpus nullum est aliud corpus prius actu vacuum erit separatum.

Argir. **C**Aliud enī ex alio corpus fieri pōt: velut ex aere ignis: sed oīno ex nulla alia anteceden te magnitudine fieri ip̄ possibile est. Maxime enī ex potētia corpore. Corpus actu fieri po test. Sed si id qd̄ est potētia corpus: non est prius aliud corpus actu sepatū vacuū erit.

CExcludit quādā obiectiōnē. posset enim aliq; dicere qz videmus vniūquodq; corpuz generari nullo vacuo erūte: sed ad hoc ipse r̄ndet q̄ cū quōdā corpus particu lare generat ex alio corpore: puta ignis ex aere: ita ante ḡnatiōnez ignis aer erat in eodē loco: z sic nō est vacuū. Sed si oē corpus generaret: nō pōt poni aliud cor pus qd̄ prius repleuerit locū: qz p̄ter oē corpus non est aliud corpus. Et ita oportet qz corp⁹ fieret ex non cor pore. Impossibile est autē qz corpus fiat totali ex nul la p̄ex̄istente magnitudine corpali. maxime enīz fieret corpus in actu: ex eo qd̄ est in potentia corpus: z si qui-

dem ita sit in potētia huiusmodi corp⁹ q̄ sit in actu ali ud corpus: nō sequit̄ in cōueniēs. Sic enī ponimus fie ri ignē ex materia que est potentia ignis: actu autē aer. Sed si eēt ita in potentia corpus q̄ nō eēt aliq̄d aliud corpus sicut oporteret ponere eos qui ponūt oē corp⁹ generari: sequeret q̄ ante generationē oīs corpis eēt va cuū separātū. **C**Est autē attendendū q̄ **A**z. intēdit hic p̄bare nō esse ḡnatiōnē oīs corpis. ita. s. q̄ tota vniuersi tas corporū simul generaret: nō autē intendit p̄bare qz aliq̄d particulare corpus nō generat ex nō corpore. sic enī cōtra p̄bōnē **A**z. h̄ret locū obiectio quā ponit Sim plicius in cōmētō suo. s. q̄ nō esset necesse esse vacuuz: vel p̄ rarefactionē z condensationē: vel p̄ hoc q̄ hoc corpe generato aliud corrupitur. Vñ etiā nō eēt hec suf ficiēs p̄batio quā ip̄se estimat. s. q̄ cōiuz nō est genera tio: sed particulariū. Non enim est generatio cōis: qz tota vniuersitas corpis est sicut vniū corpus cōpletū in vna specie existens sicut in primo habitu est. Nihil autē p̄ hibet indiuiduū qd̄ est vniū tm̄ in vna specie generari z corrumpi: sicut de fenice dicit: vnde z per hoc nō exclu dret generatio oīs corpis: quā p̄hs remouere intēdit. **C**Nec etiā p̄batio p̄hs est cōtra sententias fidei nostre quā ponimus totam vniuersitatē corporū de nouo in- cepisse: qz nō ponimus p̄ex̄istere locuz: quod hic p̄hs supponit: neq; ponimus generationē corpuz ex eo qd̄ est in potētia: sed per creationem. Deinde cum dicit.

CReliquū autē dicere quorū est generatio **T. c. 30** corpuz z p̄p quid est. Quoniam igit in oib⁹ cognitio per prima. Prima aut existentiuz elementa cōsiderādū que corporuz sunt ele menta: z p̄pter quid sunt. Deinde post hec quot z qualia quedā. **C**Hoc aut erit mani **tex. c. 31** festū supponētib⁹ quid est elemētū natura.

Argir. **C**Restat autē dicere quoz est corpuz gene ratio: z quā ob cam est. Cum igit in oibus cognitio sit per prima. Prius vero coruz que sunt sint elementa. Prius quenā z cur sunt talium corporū elementa: deinde quot z qualia sunt considerandum esse videtur. **C**Hoc autē dilucidū fuerit: si supposueri mus quenam sit ipsius elementi natura.

COstēdit quō sit ḡnatio z motus corpuz. Et circa hoc duo facit. p̄mo dicit de quo est intētio: z quo ordine id sit agendū. sc̄do exequit̄ p̄positū ibi. Sit itaq; elemē tū zc̄. Dicit ergo p̄mo q̄ cū nō sint oīa corpa genera bilia neq; nulla: vt supra dictū est. reliquū est manifesta re quoz corpuz est ḡnatio: z p̄p qd̄ est. i. que est cā ge neratiōis. Que quidē cōsideratio inchoat in hoc libro: sed p̄fic̄it in libro de generatione. Sed qz oīs cognitio ē per aliq̄d prima: ex quib⁹ diffinitiones z demonstratiōes p̄cedūt: z manifestū sit qz elemēta quarūlibet rerū sunt prima inter ea que in sunt reb⁹: z aliq̄ extrinseca princi pia possent eē p̄ora: puta agēs z finis: opz q̄ ad cogno scendū generationē corpuz prius cognoscat que sunt elemēta corporū generabiliū z corruptibiliū: z qua rō ne sunt elementa: z vterius que sunt elemēta: z qualia corpora. Ad hoc aut manifestādū opz accipere q̄si sup positionem z principium que sit natura elemētū: quod manifestat per eius diffinitionē. Deinde cum dicit.

CSit itaq; elemētū corpuz ad qd̄ alia cor- **Elemē** pora diuiduntur: intus existēs potentia aut **ti diffini** tio.

lec. 10. tex. c. 57

Argir.

T. c. 30

tex. c. 31

Argir.

Elemē ti diffini tio.

Tertius

actu. Hoc enim utroque modo adhuc dubitabile: ipsum autem est indivisibile in altera specie.

Argir. **C** Sit igitur id corporum elementum: in quo cetera corpora dividuntur: in quo inest potentia aut actu. Hoc enim utro modo se habet adhuc ambigitur. Ipsius autem est in forma diversa indivisibile.

C Exquiratur propositum ordine predicto. primo enim ostendit que sit elementum natura quas significat definitio. secundo quod quodammodo sunt corporum elementa ibi. **S**it itaque quod dictum est etc. Tertio inquirunt quomodo sit corporum generatio ibi. **Q**uoniam autem neque infinita etc. Circa primum duo facit. primo ponit preces definitionis elementum. secundo probat hanc elementum definitionem ibi. **T**ale autem. Circa primum ponit tres partes definitionis elementum. Quartum prima est quod elementum aliorum corporum est in quod alia corpora dividuntur: seu resolvuntur. Non enim quilibet causa potest dici elementum: sed solum que intrat rei compositionem. Unde universalia elementa sunt materia et forma (ut patet in primo physice) que tamen non sunt corpora. hic autem intendit philosophus de elementis que sunt corpora. **S**ecunda particula est quod elementum existit in eo cuius est elementum: potentia aut actu. Adhuc autem sub dubitatione existit quomodo sunt elementa in mixtis: utrum scilicet in actu vel in potentia. Si enim generatio vel corruptio corporum sit per congregationem et segregationem: sicut Empedocles et Anaxagoras posuerunt: consequens est quod elementa sint in actu in mixto. Si autem generatio et corruptio corporum est per alterationes necesse est dicere quod elementa sunt potentia in mixto. **T**ertia particula est quod elementum non dividitur in alia. sed diversa secundum speciem. Oportet enim omne corpus divisibile esse: cum quedam corpora dividuntur in diversa secundum speciem: sicut manus in carnem et ossa: ex quibus quadam compositione compaginantur: vel sicut caro resolvitur in aerem ignem aquam: et terram per quandam alterationem: ignis autem et aer: aqua et terra neutro modo resolvuntur in diversa secundum speciem. Quod quidem complet rationes elementum. Sicut etiam elementa longitudo dicuntur linee que non dividuntur in diversa secundum speciem. Deinde cum dicit.

Tale enim est elementum omne: et unum in omnibus volunt dicere.

Argir. **T**ale quid enim omnes ipsum elementum: et in omnibus dicere volunt.

C Probat predictam definitionem ex communi usu loquentium. nobis enim utendum est ut plures: ut dicitur in 2° thopiorum. Et hoc est quod dicitur quod omnes volunt dicere esse elementum aliquid tale: quale descriptum est etiam in omnibus generibus puta in corporalibus locutionibus et demonstrationibus in quibus principia dicuntur elementa que non resolvuntur in alia principia. Deinde cum dicit.

C Si itaque quod dictum est elementum: necesse esse quedam talia corporum: in carne quidem enim et ligno et uno quoque talium est potentia ignis et terra. **M**anifesta autem hec ex illis segregata. In igne autem caro aut lignum non inest: neque secundum potentiam neque secundum actum: segregaretur enim utique. similiter autem neque si unum aliquid solum esset talium neque in illo. Non enim si erit caro aut os aut aliorum quodcumque: non dum dicendum inesse. Sed preconsiderandum quis modus generationis.

C Quod si id quod est dictum est elementum: talia quedam corporum esse necesse est. In carne enim ac ligno et silibus est ignis potentia atque terra.

Manifeste enim ex illis hec segregantur. In igne autem caro aut lignum non inest neque potentia neque actu: si enim esset segregaretur. Similiter neque si unum quod solum sit tale: in illo est: neque enim si caro: aut os: aut quodvis ceterorum erit inesse potentia continuo est dicendum: sed antea quod non sit generatiois modus est continue placendum.

C Ostendit que et quot sint elementa. Et circa hoc tria facit. Primo ostendit quod necesse est quedam esse elementa corporum. Secundo inquit utrum sint finita vel infinita ibi. **U**trum autem finita vel infinita etc. Tertio inquit utrum sit unum tantum ibi. **Q**uoniam autem necesse finita etc. Circa primum duo facit. primo concludit ex premissa definitione elementum quod necesse est ponere quedam elementa corporum. secundo ostendit quomodo hec diversimode ponebant Anaxagoras et Empedocles ibi. **A**naxagoras autem etc. Dicit ergo primo quod si predicta est definitio elementum: necesse est dicere quod sint quedam elementa corporum. Invenimus enim quedam corpora quibus predictae conditiones conveniunt. In carne enim et ligno et in quolibet tali corpore. scilicet mixtorum ignis et terra sunt in potentia: quod scilicet per quandam alterationem ex igne et terra et alijs huiusmodi predicta corpora componuntur. Et hoc manifestum est ex ipsa segregatione qua corpora mixta in huiusmodi simplicia resolvuntur: sicut patet in resolutione corporis animalis quod in pulvere: et quadam humorositate: et quosdam vapores resolvit: et ita et de alijs corporibus mixtis. Utitur autem hic large segregatione: que proprie fit in ea que in actu. Quod autem sint huiusmodi corpora in que alia resolvuntur: ipsa vero non resolvantur in alia: quod etiam pertinet ad definitionem elementum: ostendit subdicens: quod in igne: neque caro: neque lignum inest: siue secundum potentiam siue secundum actum. **C**uius signum asserunt ad hoc quod si caro et lignum essent in igne: ignis resolveret in ista: quod nullo modo appetit: generat enim ex igne caro aut lignum: non per resolutionem: sed per aduersionem aliorum corporum simplicium sit admixtionem coalternationem. **Q**uod vero aliquid posuerunt unum tantum elementum sicut Thales milesius aquam. Subiungit quod similis ratio est si ponatur unum tantum elementum: aut plura quod in elemento uno non inveniunt alia corpora. Licet enim inveniatur aut alia corpora propter illud elementum: puta caro aut os aut aliquid aliud huiusmodi: non tamen est dicendum quod aliquod horum insit potentia vel actu in corpore quod ponitur elementum. Et cum ita sit quod quedam sint elementa corporum: considerandum est quis modus generationis est: quomodo vel alia corpora generantur ex elementis. scilicet per mixtionem. Uel elementa ex alijs corporibus per resolutionem. et hoc secundum veritatem determinabit in libro de generatione. Deinde cum dicit.

C Anaxagoras autem Empedocli contraria dicit de elementis. Hic enim quidem ignem et terram et coelementa his: elementa inquit esse corporum et componi omnia ex his. Anaxagoras autem contrarium: omniomera enim elementa. Dico autem puta carnem et os et unum quodque talium: aerem autem et ignem: et mixturas horum et aliorum seminum omnium. Esse enim utrumque ipsorum ex indivisibilibus omiomeris omnibus congregatis propter quod et facta esse omnia ex his. Ignem enim et etherem appellat idem.

Argir.

L. c. 34

**Lec. 13
Tex. c. 66**

Tex. c. 32

Tex. c. 33

Argir. **C**Anaxagoras autem de elementis contrario modo atque Empedocles dicit. hic enim ignem et terram ceteraque eiusdem seriei corpora elementa corporum esse: ac omnia ex hisce constare dicit. Anaxagoras vero contrarium asserit. ea enim que sunt similia partium. Et ignem inque carnes et ossa et queque talia elementa esse dicit. Aerem autem et ignem horum ac ceterorum omnium seminum mixtum esse. Atque enim ipsorum ex universis indivisibilibus similibus partium congregatis esse dicit. Quapropter et omnia ex his esse censet. Ignem enim et etherem idem appellat.

Concedit diversitatem Anaxagore et Empedocles circa corporalia elementa. Et primo ponit opiniones utriusque. Secundo ostendit que earum sit preferenda ibi. Quam autem est omnia etc. Dicit ergo primo quod de elementis corporalibus tria locuti sunt Anaxagoras et Empedocles. Empedocles enim posuit quod ignis et terra et alia media: que sunt simul elementa cum istis sunt corpora elementaria corporum: ex quibus omnia alia corpora componuntur. Sed Anaxagoras dicit contrarium. scilicet quod alia corpora omniomera vel homogenea. id est similia partium: puta caro et ossa et alia homini sunt elementa corporum. Aer vero et ignis et terra et aqua dicebat esse commixta ex premissis. scilicet carne et ossibus: et ex omnibus aliis seminibus corporum indivisibilium. Ponebat enim Anaxagoras quod partes corporum similibus infinite et indivisibiles erant semina omnium que apparerent in natura. scilicet ita quod per extractionem eorum ab aliquo mixto: generantur omnia corpora naturalia sensibilia. Quia igitur ex igne et terra et aliis huiusmodi videntur omnia alia corpora generari: estimavit quod talis ignis quod terra: et alia inter media essent constituta ex omnibus indivisibilibus partibus similibus simul congregata: et similia hoc partes commixtas ponebat esse elementa horum quatuor corporum. Ex quibus tamen dicebat omnia fieri propter semina existentia. Et quia de igne mentionem non faciebat: ne ex hoc aliquid dubium oriretur: subdit quod ipse appellabat ignem etherem. Deinde cum dicit.

ter. c. 35 **Q**uonia autem est omnis naturalis corporis motus proprius. Atque: unum autem hi quidem simplices: hi autem mixti: et mixti quidem mixtorum: simplices autem et simplicium sunt: manifestum quod erunt quidem corpora simplicia: sunt enim et motus simplices. Itaque palam et quod sunt elementa: et propter quid sunt.

Argir. **C**um autem omnis naturalis corporis sit proprius motus. Atque: motus autem partium simplices sunt partium mixti: et mixtorum sunt mixti: simplicium simplices: patet corpora simplicia quedam esse. Sunt enim et simplices motus. Quare et elementa esse: et cur elementa sunt constat.

Concedit quod opinio Empedocles est preferenda: sicut enim patet ex his que in primo habita sunt: omnia corporis naturalis est aliquid proprius motus: et cum sunt quidam motus simplices. quidam mixti: mixti motus sunt mixtorum corporum: et simplices simplicium. Et ex hoc manifestum est quod sunt quedam corpora simplicia cum sunt quidam motus simplices. Et quia motus simplices qui sunt a medio et ad medium magis appropriantur elementis que ponit Empedocles: manifestum est eius opinionem esse preferendam.

dam: quis posset dici hanc esse secundam rationem ad principalem conclusionem: quoniam epilogando inferretur dicere manifestum esse quod sunt elementa: et propter quid sunt etc.

Circa autem finita aut infinita: et si finita: quanta sunt numerum sequens utique erit considerare. Primum quidem igitur quod non sunt infinita: quemadmodum putant quidam contemplanduz. **E**t primum omnia omniomera elementa facientes quemadmodum et Anaxagoras. **C**onsequens autem est utrum sint finita an infinita: et si finita sint que numerum subeunt considerare ac contemplari. Primum igitur infinita non esse ut quidam arbitrantur contemplandum esse videtur. **E**t primum eos qui universa que sunt similia partium elementa faciunt ut Anaxagoras in medium asserimus.

Consequens autem est utrum sint finita an infinita: et si finita sint que numerum subeunt considerare ac contemplari. Primum igitur infinita non esse ut quidam arbitrantur contemplandum esse videtur. **E**t primum eos qui universa que sunt similia partium elementa faciunt ut Anaxagoras in medium asserimus. **C**onsequens autem est utrum sint finita an infinita: et si finita sint que numerum subeunt considerare ac contemplari. Primum igitur infinita non esse ut quidam arbitrantur contemplandum esse videtur. **E**t primum eos qui universa que sunt similia partium elementa faciunt ut Anaxagoras in medium asserimus.

Nullus enim sic dignificationem recte sumit elementum. Videmus enim multa etiam mixtorum corporum in omniomera divisa. Dico autem pulchra carne et ossa et lignum et lapidem. Itaque quoniam compositum non est elementum non omnino erit quod omnino merum elementum: sed indivisibile ad alteram speciem: quemadmodum dictum est prius.

Nemo enim eorum qui ita censent recte accipit elementum. Videmus enim et multa mixtorum corporum ut carnes: ossa: lapides: lignum in similes dividi partes. Quare si compositum non est elementum: non omnino erit quod est similium partium est elementum: sed id quod in diversa specie dividi nequit: ut antea diximus.

Prosequitur et primo opiniones ponentium elementa infinita. secundo cum dicitur. Omnia autem necesse. **P**onit opinionem ponentium elementum unum esse tantum. **A**dhuc in prima parte facit quod dicitur est. secundo cum dicitur. **A**dhuc si unicuique. **P**onit rationem propriam ostendentem elementa finita esse. **C**irca primum primo improbat opinionem Anaxagore ponentis elementa omniomera esse. secundo cum dicitur. **S**ed adhuc neque vel alteri. **I**mprobat opinionem Democriti et Leucippi ponentium corpora indivisibilia. **C**irca primum ponit rationes tres. secunda cum dicitur. **A**dhuc autem sic sumentes. **T**ertium cum dicitur. **A**dhuc si cor-

Tu que adu te hinc usque scilicet utrumque doctorum exposuisti. **L**mo te. n. veritate. **R**esiduum opis in temptari non potuit: quod autem sequuntur sunt Petri al uernia-
tis.

Tertius

pus. In prima parte dicit q̄ nullus supponitū sicut dignitates corpa omniomera elementa esse: recte accipit naturam elementi. Ad sensum enīz apparet multa corpa composita omniomera esse et diuisibilia eē in omniomera: sicut carnem et os et lignū et lapidē et huiusmodi: que omnia cōposita esse probant per segregationē aliorum ab ipsis: puta ignis et terre et intermediorūz. Quā igitur nullum cōpositū ex corporibus est elementū: manifestum est q̄ omniomera corpa nō sunt elementa: sed corpa ad quod alia resoluntur in existēs actu vel virtute indiuisibile in alia corpa priora altera specie: sicut dictum est prius. Deinde cum dicit.

Adhuc autē sic sumētes elemētū nō necesse facere infinita: oia enī hec reddent et finitis existētib⁹ sigs sumat. Idē enī faciet et si duo aut tria solū aut talia quēadmodūz conat et Empedocles. Quā enī et ut ipsi accidit non oia facere ex omniomeris. Faciē enī nō ex facieb⁹ faciūt: neqz aliud sim naturā figuratorū nihil: manifestū qz multo melius finita facere p̄ncipia: et hec ut minima: si eadez oia demonstrari possint: quēadmodūz dignificant et qui in disciplinis: semper enim finita sumunt p̄ncipia aut specie aut quātitate.

Argir. **Preterea neqz sic elemētū sumētes facere infinita necesse est: oia enī eadē et si quispiam sumpserit infinita reddent. Idē enīz faciet et si duo vel tria talia solūz sint: ut et Empedocles facere conat. Cū enīz ipsi et hoc pacto non omnia ex similes partes habentibus facere accidit: faciem enim non ex facieb⁹ faciūt: nec aliud quicqz eorūz que sim naturā sunt figurata. Patet lōge melius eē p̄ncipia facere finita: et hec qz minima: si eadem omnia demonstrari possint: quēadmodūz et mathematici censēt. Semp enī aut forma: aut quātitate: finita p̄ncipia sumūt.**

Ponit secūdā rōnez dicēs q̄ adhuc bene sumētes elemētū ponēdo ipsum omniomerū: nō necesse habent ipsa facere infinita. oēs enī cāe p̄ncipia earū et passionū p̄nt reddi sumēdo ea finita sigs velut sumere. Idē etiā fiet si sumant duo aut tria aut quatuor quēadmodūz Empe. conatur reddere cās oīuz ponēdo quatuor: quāz nō possit. Quā et nec ponētes omniomera p̄nt oia gnare ex ipsis. faciē enī ex facieb⁹ nō possūt gnare: nec aliud figuratorū nullū quoz p̄ nō est eiusdē rōnis toti. Manifestū est aut q̄ meli⁹ est facere finita p̄ncipia qz infinita: et finita pauca et minima si eqliter p̄nt reddi cāe oīuz apparētū fiendoz: sicut in disciplinis faciūt finita et qz paucissima supponētes. Infinitū enī incognoscibile eē. finitū autē cognoscibile: et tāto magis qzto vuitati magis appropinquat. Oēs enī accipiūt finita: aut sim spēm. puta qū p̄ctū et lineā et planū diffiniūt: quoz vniūqz finitū eē spēm: aut spēm q̄litatē: qz finita numero accipiūt. vlt p̄t exponi finita spēm de finito sim formā: et finitūz sim quātitatē de finito spēm numeri aut extēsiōē. Dis. ii. duob⁹ modis dī aliqd finitū vel infinitū (vt p̄t appere ex. 5. metha.) vbi distinguit finis. Deinde cum dicit.

Adhuc si corpus a corpe alterūz dicit sim p̄ncipias differētias: corporū autē differētie finite: differunt enim sensibilibus: hec autē finita sunt. oportet autē hoc ostendi: manifestum quia et elementa finita necesse esse.

Preterea si corp⁹ a corpe diuersūz p̄ncipias differētis dicit. Corporū autē differētie sint finite: ipsis enī sensibilib⁹ differunt: atqz hec sunt finita: quod quidēz demonstratur opz: patet et elementa necessario esse finita.

Ponit tertiā rōnez dicēs: q̄ si corp⁹ determinat et distinguit ab alio corpe p̄ncipias differētias corporū: corpus autē dīe p̄ncipie finite sūt: qz dīe ipoz sūt q̄litatez sensibiles p̄ncipie: qz eē finitas p̄ncipie i lib. de gnatiōe. Quare manifestū eē q̄ corpa p̄ncipie necesse eē finita. q̄ et elemēta corporū: nō sūt igitur infinita sic Anaxa. posuit. Et eē intelligēdū: q̄ Anaxa. videt posuisse duplex eē rōnū: vniū qdē intellectuāle: et vniū in intellectu primo in quo res oēs vniūz erāt p̄ intellectuāle vniōē. Aliud autē reale et sensibile extra ipsum intellectu sim q̄ p̄cedunt in esse ab intellectu cōditiuo: et sic diuersitate hēt ad se inuenire: et si sic intellexit nō multū a vitate demanit. Deinde cū dicit.

Sed adhuc neqz ut alteri quidā dicūt: puta Leucippus et Democrit⁹ abderides rationabilia accidētia. Inquiūt enim eē p̄ncipias magnitudines multitudie quidē infinitas: magnitudie autē indiuisibiles. Et neqz ex vno fieri multa: neqz ex multis vniū sed horū cōplexiōe et circūplexiōe oia generari. Ad aut quodā et isti oia entia faciūt numeros et ex numeris. Etenī si nō plane ostēdūt: tamē hoc volūt dicere. Et adhuc qm differūt corpa figuris: infinite autēz figure infinita et simplicia corpa aiunt eē. Qualis autē et que figura elemētorū nihil determinauerūt: sed solū igni sperā assignauerūt: aerē at et aquā et alia magnitudie et puitate diuiserūt: ut ente ipoz nām velut p̄ncipia oīuz elemētorū.

At hō neqz ut alij quidā dicūt ut Leucipp⁹ ac abderides Democritus: ea que accidunt consentanea sunt rōni: primas enī magnitudines multitudine quidēz infinitas: magnitudie autē indiuisibiles esse dicūt: et neqz ex vna multa fieri: neqz ex multis vniūz: sed harū cōplexiōe mutatiōeue oia generari. Et hi nāqz quodāmodo numeros vniuersa q̄ sunt atqz ex numeris faciunt: et si enim non dilucide dicūt: hoc tñ dicere volunt. Et insuper cū figuris corpa differāt: figure hō sint infinite: infinita et ipsa simplicia corpa esse dicūt. Quenā autē est vniūscuiusqz elemēti figura nihil diffiniūt: sed igni solū rotūdā tribuere figurā. Aerem hō aquā et cetera magnitudine paruitateqz diuisere: quia

natura ipsorum est ut omnium semen elementorum.

Reprobat opinionem Leucippi et Democriti de infinitate elementorum: quia primo ponit. Secundo cum dicitur. Primum quod dicitur. Improbatur. Primum igitur dicitur quod adhuc elementa prima corporum non sunt infinita: sicut alteri quodam dicitur. Leucippus et Democritus. Abderides. i. excludentes multa accidentia rationabilia. Dicitur enim primas magnitudines: quod dicitur prima elementa corporum esse infinitas secundum multitudinem: indivisibiles autem secundum magnitudines. Et ideo ex uno de non fieri multa: quod vere vult omnino non dividit nec ex multis fieri vere unum: quod sunt intrasmutabilia: sed alia fieri ex ipsis tamen secundum aggregationem quodam et circumplexione sunt figuram et ordinem et positionem. Isti autem aliquid modo: omnia entia faciunt numeros: aut unitates quasdam ex quibus est numerus. Omnia enim entia vel sunt magnitudines indivisibiles que sunt elementa que proportionant unitatibus propter indivisibilitatem: aut congregata ex eis salvatis que proportionant unitatibus per aggregationem salvatorum. Quoniam enim hoc ex parte non dicatur realiter tamen dicitur: et iterum quoniam corpora prima determinant figuris. figure autem in infinitum procedunt sicut et numeri corpora prima et simplicia infinita dixerunt: que autem et qualis sit natura elementorum non determinaverunt: nisi solum in igne cui attribuerunt figuram pyramidalem. aerem autem et aquam et alia dixerunt generari ex primis magnitudinibus recipientibus ut contingit figuram ipsorum: et differre ad invicem magnitudine et paritate: ac si nam magnitudinis et paritatis sit pars perma. i. totum seminum elementorum omnium et generatorum ex eis. Deinde cum dicit.

Petrus aliter huiusmodi expositione a mala littera dicitur pro fuit.

tex. c. 38

Argir.

Primum quidem igitur et in his hoc peccatum non finita sumere principia cum ipsis liceret hec omnia dicere. Adhuc autem si non infinite elementorum differentie palam: quod non erunt elementa infinita. Adhuc autem necesse oppugnare mathematicas scientias indivisibilia corpora dicentes: et multa eorum que sub opinione omnium cadunt et apparentium secundum sensum interimere: de quibus dictum est primum in his que de tempore et de motu.

Primum igitur idem et ipsos error comitari videtur: non finita ipsa principia sumere: cum omnia eadem ipsis dicere liceret. Deinde si corporum differentie non sunt infinite: patet elementa in finita non esse. Preterea individua corpora esse dicentes mathematicis scientiis adversentur: copluraque eorum que sub opinionem omnium cadunt et eorum que sensu videtur e medio tollant necesse est: de quibus antea diximus in hisce que de tempore motuque sunt dicta.

Improbatur predicta opinio. Et primo ex hoc quod falsum posuit. Secundo cum dicitur. Simul autem et contraria. Ex hoc quod ponentes ea tria sibi ponit. Circa primum ponit rationes tres que posite sunt primo. Ponens igitur prima dicit quod primum peccatum quod accidit ponentibus sic est quod non principia finita sumunt: cum cause et principia apparentium equaliter reddant positum finitis: sicut in infinitis: sicut expositum fuit primo. Secunda ratio ponit dicens quod adhuc dicitur elementorum non sunt infinite manifestum est: quod nec ultra infinita erunt: numerus enim ipsorum secundum speciem est secundum numerum dicitur: dicitur autem elementorum non sunt infinite: quod sunt qualitates sensibiles prime vel per se principia ipsarum: et ultra infinita non erunt.

Tertiam ponit dicens: quod ponentes indivisibilia corpora necessario habent ponere quedam tria suppositionibus sciari mathematicarum et multa principiorum suorum apparentium ad sensum negare: puta si ipsum quod dicitur: esse primum indivisibile esse in infinitum et indivisibile indivisibili non esse primum: nec prout ens: de quo dicitur esse primum in his que de tempore et motu: et in libro physicorum quinto et sexto. Deinde cum dicit.

tex. c. 39

Simul autem tria dicere ipsos sibi ipsis necesse impossibile est: indivisibilibus enim et aliis magnitudinis et paritate differre aerem et terram et aquam. Non enim possibile est in invicem fieri: remanentibus enim semper maxima corpora segregata: autem sic fieri aquam et aerem et terram ex invicem.

Argir.

Et insuper contraria ipsos dicere sibi ipsis necesse est. Impossibile est enim si elta sunt indivisibilia aerem: aquam: ac terram magnitudine paritateque differre. Est enim impossibile ex sese mutuo generari: corpora namque maxima si segregantur: semper deficient. At hoc pacto terram: aquam et aerem vicissim ex sese fieri dicunt.

Improbatur ea eo quod ista ponentes necessario habent sibi contradicere. et circa hoc ponit rationes duas. Secundo cum dicitur. Adhuc neque secundum hoc et. Primo dicitur: quod simul cum predictis ponentes hanc opinionem necesse habet sibi ipsis contradicere. Ponit. n. corpora mundi indivisibilia esse elta et aerem terram et aquam differre solum magnitudine: et paritate: quod terra est ex maioribus indivisibilibus: aqua ex minoribus: et aer adhuc ex minoribus: hoc ponit quod terra: et aqua et aer ex invicem generatur. Si enim elta sunt indivisibilia ex quibus componuntur non differrent magnitudine et paritate. si enim magnitudine et paritate differret. s. quod aer ex minoribus generet. quod aqua: et aqua quod terra: non esset possibile quod fierent ex invicem semper. Si enim aer generet ex aqua: hoc erit per segregationem minorum atomorum. cum autem non sunt infinite in aqua finita exite manifestum est quod per continuam generationem segregabunt omnino et remanebunt maiora corpora indivisibilia solum que ex aqua non ulterius generabunt aerem: nec aqua ex terra: nec terra ex illis. Sed ipsi dicunt aquam et aerem semper ex invicem generari. si non differunt solum magnitudine et paritate: cum contrarium ponunt. Deinde cum dicit.

tex. c. 40

Adhuc neque hoc suspitionem videbitur utique infinita fieri elta: quoniam corpora quodam differunt figuris. Figure autem omnes componuntur ex pyramidibus rectilineis quodam ex rectilineis. Spera autem ex octo partibus. Necesse enim est aliquid principia figurarum. Quare siue unum siue duo siue plura: et simplicia corpora tanta erunt multitudinis.

Argir.

Preterea neque hoc finia infinita ipsa elta fieri videbuntur: si corpora quidem figuris differunt: figure vero omnes ex pyramidibus constant: rectarum quidem linearum ex hisce que sunt linearum: spera autem ex partibus octo. Sint enim aliaque principia figurarum necesse est. Quare siue sit unum siue duo siue plura: et simplicia corpora multitudinem tantam subibunt.

Ponit secundo dicens: quod adhuc secundum opinionem quodam isto rursus habent de corporibus primis: sequitur ipsa non esse infinita multitudinis: cum primum ponit. dicitur enim quod corpora determinati

Tertius

nantur et differunt ad invicem figuris: figure autem omnes componuntur ex pyramidibus et resolvuntur in eis. sicut enim figure superficiales et rectilinee resolvuntur in triangulum: ita figure solide rectilinee in pyramides. Spira autem componitur ex octo partibus pyramidalibus: quod appet si imaginetur spira dividi secundum tres circulos magnos intersecantes se ad angulos rectos. Dividitur enim in 8. pyramides quoniam conus rectus anguli erit in centro spere: quare trianguli erunt prima elta figurari: sunt autem finiti quare necesse est principia seu elta figurari finita esse: cum igitur numerus eltorum sit secundum numerum divinarum primarum necesse est esse tot corpora simplicia quot sunt prima elta figurari: siue sunt unum: siue duo: siue tria vel alio quocumque numero. Deinde cum dicit.

T.c. 41 **C** Adhuc autem si unicuique quod est eltorum est aliquid per primum motum: et quod simplicis corporis simplex. Non sunt autem simplices motus infiniti propter neque simpliciter latitudines: plures enim duabus neque loca infinita esse non vtiq; erunt: neque sic infinita elementa.

Argir. **C** Preterea si cuiusque quidem corporis motus est proprius quidam: simplicisque corporis motus est simplex simplices autem motus infiniti non sunt: propterea quod neque simplices latitudines plures quam due sunt neque loca sunt infinita: neque hoc pacto sane ipsa elementa infinita erunt.

C Ponit rationem propter quod et hanc ostendit elta finita esse: quia posuit circa principium primi libri dicens: unum cuiusque eltorum est aliquid motus propter quod motus corporis simplicis est simplex: et compositi compositus. Et secundum multitudinem motuum simplicium erit multitudo simplicium corporum. motus autem simplices infiniti non sunt: quia latitudines simplices non sunt plures duabus. Recta et circularis: nec et loca in quibus sunt infinita sunt. corpora igitur simplicia non sunt infinita: erunt igitur finita.

T.c. 42 **C** Quia autem necesse finita esse elta considerare restat utrum plura erunt aut non.

Argir. **C** Quia autem finita esse necesse est: considerare restat utrum plura sint an unum.

Postquam **C** ostendit elta non esse infinita ostendit ea non esse unum tantum: reprobando opiniones ponentium contrarium. Circa quod primo permittit intentiones suas dicens: quoniam elta necesse est finita esse: ut appet ex dictis. finita autem sunt: siue unum siue plura: propter quod restat considerandum utrum sunt plura vel unum. Deinde cum dicit.

C Quidam enim unum solum supponunt: et hoc hi quidem aqua: hi autem aer: hi autem ignis: hi autem aqua subtilius quidem: aer autem spissius: quod continere aiunt eos celos infinitum ens.

Argir. **C** Quidam enim unum solum esse supponunt: et horum alij aqua: alij aer: alij ignis: alij aqua quidem subtilius: aere vero densius: quod quidem celos universos cum sit infinitum inquit continere.

C Prosequitur: et primo ponit opiniones ponentium unum tantum. et dicit. Quicunque quidem igitur. Improbatur eas. In prima parte dicit quod quidam antiquorum posuerunt unum solum elementum corporum. Sed istud aliquid dixerunt aqua sicut Thales milesius et ypon. quia sperata aialium et alimeta ipsorum et platarum videbant esse humida. alij autem aer sicut Anaximenes et Dyogenes: quia videbant ipsius facile alterabile ad quodcumque. Alia autem aliquid medium inter ista subtilius aere: et grossius aere: quod posuerunt esse infinitum et continere omnes celos et omnia

Thales milesius et ypon. Anaximenes et dyogenes.

corpora unum et facti: sicut Anaximander. Alia autem ignem sicut ypassus methopontinus et Eraclitus ephesius: quia videbant ipsius maxime inter alia actum. Deinde cum dicit.

C Quicunque quidem igitur unum hoc faciunt aerem aut aquam: aut aere quod est subtilius: aere autem spissius: si ex huius spissitudine et raritate alia generant: isti latent ipsi sibiipsis aliud aliquid primum elta facientes. Est enim quod quidem ex elementis generatio compositi ut aiunt. Que autem ad elta resolutio. Itaque necesse plus esse nam quod magis subtilium primum. Quia igitur aiunt omnium corporum ignem subtilissimum esse. Primum vtiq; erit nam ignis differt autem nihil. necesse enim unum aliquid aliorum esse primum: et non medium.

Argir.

C Qui igitur hoc unum aquam: aut aerem faciunt: aut aere quod est subtilius: aere vero densius. Deinde ex hoc raritate cetera densitateque generant: hi sane ignorant aliquid aliud elementum se facere primum. Generatio enim ex elementis compositio est ut dicunt ad elementa vero profectio dissolutio. Quare id quod est subtilium magis partium: natura primum esse necesse est. cum igitur omnium corpus ignem subtilissimum esse dicant: ignis natura corporum primum erit: nihil autem refert. Unum enim quod plura ceterorum et non medium ipsum primum esse necesse est.

C Reprobat opiniones predictas: et primo dicitur. scilicet autem cum dicitur. Deinde autem. scilicet iterum per unam eorum rationem. Circa primum primo improbat opinionem ponentium aerem vel aquam vel aliquid medium primum elementum: scilicet cum dicitur. Quicunque quidem ignem. Opinione ponentium ignem. Circa primum ponit rationes duas. scilicet cum dicitur. Adhuc autem spissitudine. In prima parte dicit quod quicunque elementum primum et unum dicunt esse aerem vel aquam vel aliquid medium subtilius aqua et grossius aere dicentes alia generari ex hoc uno per ingrossationem vel rarefactionem: grossiora quidem per inspersionem subtiliora autem per rarefactionem: decipiunt ipsi seipsum: de necessitate enim ponunt aliquid esse primum elementum primo. Est enim quidam generatio aliorum ex elementis quam dicunt compositionem. Alia autem elementorum ex compositis quam dicunt resolutionem que fit per rarefactionem: rarefactio autem est ad id quod est subtilius et plus nam quare manifestum est quod corpus quod est subtilius partium est plus secundum nam his que grossiorum. ignem autem dicunt esse subtilissimum omnium corporum: quare ignis erit primum natura omnium. Sic igitur aqua vel aer vel aliquid medium elementum primum erit plus elto primo: quod est impossibile. Non differt autem si ignis non sit primum nec subtilius secundum ipsos. Si enim ipse non sit erit aliud quodcumque sit vel ex quo aliquod medium ponunt ex quo dicunt alia quedam generari per rarefactionem. Deinde cum dicit.

T.c. 43

C Adhuc autem spissitudine et raritate alia generant: nihil differt quam subtilitate et grossitie: subtilitate quidem enim rari: grossius autem voluit esse spissius. Iterum autem subtilitate et grossitie idem quod et magnitudine et puitate. Subtile quidem enim quod purius partium: grossius autem quod magnarum partium. Quod enim extensum in multum subtile tale autem quod ex puris partibus constat. Itaque ipsis accidit magnitudine

et puritate dividere aliorum substantia. Sic autem determinatis omnia accidit dicere ad aliquid et non erit simpliciter hoc quidem ignis: hoc autem aqua: hoc autem aer. Sed idem ad hoc quidem ignis: ad aliquid autem aliud aer.

Argir. **C**ontraria raritate ac densitate cetera generare: et subtilitate atque grossitie nihil differt. Subtile enim rari: grossius autem densum esse voluit. Subtilitate rursus atque grossitie: et magnitudine ac parvitate idem est. Subtile est enim quod purius: grossius quod magnarum partium est. Sed enim ad multum extendit: id subtile est: tale autem id est: quod ex puris partibus constat. Quare accidit ipsos magnitudinis ac puritate substantias dividere ceterorum. Accidit autem ita definitibus univversa ad aliquid dicere. Atque absolute non erit: aliud ignis: aliud aqua: aliud aer: sed idem ad hoc ignis: ad aliquid aliud aer.

Conponit scilicet rationem per se. Secundo cum dicitur **L. 2.** accidit plura dicentibus. **J.** Excedit ea proponentes et determinari magnitudine et puritate. Primo igitur dicitur quod esta generari ex uno rarefactione et condensatione idem est quod generari ea per subtilitatem et ingrossationem. Subtile enim finem se et rari aliquid: grossius autem omnes dicitur esse spissus: subtilitas autem et grossities sunt idem quod magnitudo et puritas. Subtile enim dicimus quod est purius partium. quod enim multum extendit est per rarefactionem subtile est. tale autem est quod componit ex corporibus puris. Grossius autem est quod est magnarum partium. Si igitur dicentes alia generari ex uno et raro rarefactione et condensatione. determinat substantias aliorum magnitudine et parvitate. Sic autem determinata substantia eorum omnia alia ad aliquid dicentur: et non simpliciter: et non erit aliquis ignis vel aer vel aqua simpliciter. sed ad hoc ignis: ad aliud autem aer vel aqua: magnum enim et parvum ad aliquid dicuntur: sicut dicitur in predicamentis. hoc autem est impossibile. ergo et primum. Deinde cum dicit.

Cum accidit et plura quod esta dicentibus: magnitudinis autem et puritate differre dicentibus. **Q**uia enim quanto determinatum est unum quodque erit quodammodo ad invicem magnitudinum. Quare habentia hanc rationem ad invicem necesse hoc quod est aeris esse: hoc autem ignis: hoc autem terra: hoc autem aquam propter inesse in maioribus minorum rationes.

Argir. **Q**uod quidem et his accidit qui plura quidem elementa esse aiunt. Magnitudine autem et parvitate differre dicunt. **N**am cum unum quodque quantitate sit definitum: aliquid ratio nimirum inter ipsas magnitudines erit. Quare eorum que hanc rationem habent aliud aeris: aliud ignem: aliud terram: aliud aquam esse necesse est: propterea quod in maioribus rationes minorum insunt.

Cum dicitur rationem istam ad ponentes elementa plura determinari magnitudine et puritate dicentes: quod idem inconueniens accidit ponentibus et determinari et differre invicem magnitudine et puritate. Si enim esta determinant magnitudinem et parvitate: magnitudines ipsorum in aliquid ratione erunt ita ut que est proportio magnitudinis ignis ad magni-

tudinis aeris: eadem sit magnitudinis aeris ad eam que aqua: et huius ad eam que terre. Si igitur propter huiusmodi rationem magnitudinis et excessum solum determinatur ignis et aer et aqua et terra: erit aer ad unum. puta ad ignem et ignis ad aquam: et ignis et aer ad aquam: et aqua ad aerem: aer ad terram: quis illa eadem ratione magnitudinis et excessu quod ignis excedit aerem determinatum excedit aer aquam et aqua terram: quod si ignis respectu aque excedit aerem per illa eadem erit ignis ad aquam: et sic in alio. Et iterum quia magnitudo ignis continet magnitudinem aeris et aque et terre per quas determinatur. erit ignis et aer et aqua et terra: similiter in aliis. Et iterum quod terra tota eadem ratione habet ad aliquam partem sui finem magnitudinem quam habet ignis ad aerem finem illam et eandem ad aliam quod aer ad aquam et eandem ad aliam: quod aqua ad terram. sequitur quod terra ad aliquid preter sui ignis et ad aliam aerem: et ad aliam aquam: et similiter in aliis. sunt enim magnitudines minores in maioribus: quod est impossibile: sic igitur videtur exponere Alexander rationem istam. **S**impliciter autem dicit hanc expositionem extortam esse. **N**on enim oportet si magnum et purum ad aliquid dicantur quod ea quibus insunt ad aliquid dicantur. Quis enim amicus sit ad aliquid: tamen homo enim in est amicus esse non est ad aliquid. similiter quis dualitas tamen positio: tum excedat unitatem quod tamen excedit a ternario: non tamen dualitas est unitas ad ternarium: et similiter non oportet quod quis aer tantum excedat aquam quantum excedit ab igne: quod et aer sit ignis ad aquam vel aqua aer ad ignem: sed si magnitudo et parvitas que ad aliquid dicuntur essent accidentia corporibus primis: sicut amicum esse accidit homini vel dualitati accidit excedi a ternario in determinata ratione bene argueret simpliciter contra Alexandrum: quod sicut non oportet quod si amicus ad aliquid dicitur quod homo cui inest ad aliquid dicatur. Et sicut non oportet quod si quantum dualitas excedit unitatem tamen excedit a ternario quod pro hoc sit unitas ad ternarium: ita non oportet quod si quantum aer excedit ab igne in magnitudine: tantum excedat aqua sit ignis ad aquam. Si vero essent forme et nature subales ipsorum quibus determinantur: sicut isti ponebant necessitate sequeret dictum Alexander: sicut si homo determinaretur per amicum esse diceret ad aliquid: sicut et amicum. Et si dualitas determinaretur per excedi tantum a ternario quantum excedit unitatem esset unitas ad ternarium. Et idem quod elementa ponit isti determinari per magnitudinem et parvitate finem se ad aliquid dicitur: sequitur elementa ad aliquid dicitur: sicut posuit Alexander. Deinde cum dicit.

Quicunque autem ignem supponunt elementum: hoc quidem diffugiunt: alia autem ipsis necessariam irrationabilia accidere. **N**am quod enim ipsorum figuram coaptant igni quemadmodum pyramides facientes: et horum hi quod simpliciter dicentes: quin figurarum acutissima pyramidis: corporum autem ignis. **N**am autem persuasibili ratione adducetes quoniam corpora omnia componuntur ex eo quod subtilissimarum partium. **F**igure autem que solide ex pyramidibus. Itaque quoniam corpus ignis subtilissimum. figurarum autem pyramis subtilissima et prima: prima autem figura primi corporis pyramis utique erit ignis. **C**um autem de figura nihil enunciat: subtilissimum autem partibus solum faciunt. Deinde ex hoc composito aiunt facta esse alia quemadmodum utique si ex inflata parva decisione.

Qui vero ignem elementum ipsum supponunt: hoc quidem evadunt: alia vero ipsis accidere absurdum

Tertius

da necesse est. Quidā enī ipsoꝝ igni figurā adiungūt: vt hi qui pyramidē faciūt. Quoꝝ rū quidā simplicius dicūt: pyramidē quidē dicētes id esse qđ maxime figurarū incidere pōt: ignē autē corpoꝝ. **¶** Quidā pbabiliꝝ: corpa quidē vniuersa ex eo cōposita esse qđ est oīum maxime subtiliū ptiū: solidas vero figuras ex pyramidibꝝ p̄stare dicētes. Quare cum corpoꝝ quidē ignis sit subtilissimū: figurarū hō pyramidis maxie puarū est partium atqꝝ p̄ia: p̄imaqꝝ figura p̄ini sit corpis: ignis p̄fecto pyramidis erit. **¶** Quidaz de figura qđē nihil dicūt. Subtilissimarū at partū solum elemētū ipsum faciūt: deinde ex hoc compositionez subeunte: cetera fieri dicunt perinde vt auri arene conflantur.

¶ Reprobat opinionē illoꝝ qui posuerūt ignē esse illō vniū elemētū. 7 p̄mo exponit opinionē illoꝝ: 7 diuersitatē circa ipsaz tāgit. secūdo cū dicit **¶** Utriqꝝ autē eadem. **¶** Imp̄probat eā. In p̄ma pte ostēdit qđ oēs ponentes ignē esse eīm p̄mū solū quedā p̄dictoꝝ incōuenientium distinguūt. Nō enī necesse h̄nt ponere aliquid simplicius eī. Sed de necessitate qđā alia incurrūt: quod apparebit positis opinionibꝝ. Quidā enī attribuunt ei figurā pyramidalē: 7 istoz qđaz dicūt simplicius: b̄ est minus s̄m rōnē arguētes sic. figura pyramidalis ē acutissima figurarū 7 simplicissima. Inter corpa autē ignis acutissimū ē 7 simplicissimū q̄re ignis est pyramidalis figure: arguētes ex affirmatiuis in scđa figura. **¶** Et si arguat qđ eodē mō arguēdi vtrif p̄s in 2° huius ad p̄bādū celi esse circularis figure: q̄re si ibi valz: 7 si ibi nō valz nec b̄. **¶** Dicēdū ad hoc qđ nō est simile: qđ corpus celeste s̄m se figuratū est: 7 id cū sit p̄mū sibi debet p̄ma figura s̄m se. Et id ibi p̄uertunt termini maioris p̄positiōis. si enī corpoꝝ p̄mo debet p̄ma figura: eōn̄ter so verū erit dicere qđ figuratū p̄ma figura est corpꝝ p̄mū celeste. In talibꝝ at gr̄a māe tenet syl̄lis ex affirmatiuis in scđa figura: qđ p̄ cōn̄sionē maioris sit in p̄ma: h̄ autē eīs p̄mīs corpus sensibiliū nō debet figura s̄m se sicut p̄his formā eoz. oīa enī vnā figurā sequunt. s̄. cōtinētis: 7 id nō opz qđ aliqd p̄mū inter ea h̄at aliqꝝ p̄mā figurā. Et id h̄c nō couertunt termini maioris p̄positiōis: pp̄ qđ nō valet rō. **¶** Aliq̄ at rōnabiliꝝ arguūt supponētes tria. p̄mū. s̄. qđ corpa p̄mo cōponunt ex subtilissimo 7 simplicissimo. scđm qđ figure solide oēs cōponunt ex pyramidibꝝ. pyramidis enī est p̄ma oīum figurarū solidarū rectilinearū. tertiu qđ posteriꝝ ponunt qđ p̄ma figura debet p̄mo corpi: ex qbꝝ syllogizant sic qđ p̄mū 7 subtilissimū corpu est ignis: qđ ē supponunt vt manifestū: subtilissimū autē corpus 7 p̄mū figurat p̄ma figura. 7 igni debet p̄ma figura. ignis igit est pyramidalis figure. **¶** Aliq̄ autē de figura ignis nihil dicūt: s̄ ponētes ipm eīm p̄mū ponūt ipz eē ex subtilissimis p̄tibꝝ: 7 deinde p̄ cōmassationē qđā alia fieri quē admōdū ex inflata. i. extensa substātia sunt per cōmassationē p̄ma decisioe. i. p̄na s̄m q̄titatē: sicut ex auri folio extenso per cōmassationē fit aurū spissius. Sic ex igne subtili extēte coeunt 7 inspissato sūt grossiora corpa: a non per commixtionem. Deinde cum dicit.

¶ Utriqꝝ autē eadē accidūt difficilia. si quidē enī indiuisibile p̄mū corpꝝ faciūt iterū veni

unt p̄us dicte rōnes ad hāc suppositionez. **¶** Utriqꝝ autē hęc difficilia accidunt: nā si Argir. p̄mū corpus indiuiduū faciunt ille rōcinationes quas antea diximus ad hanc eandem materiam vt patet redibunt.

¶ Imp̄probat p̄dictā opinionē. huiusmodi autē ponētis ignē elemētū p̄mū qđā posuerūt ipm indiuisibile: s̄m q̄titatē. Aliq̄ autē diuisibile. p̄mo igit p̄bat qđ in diuisibile extēte nō pōt eē elemētū p̄mū. Secdo cū dicit **¶** Si autē diuisibile. Ip̄ etiā nec si sit diuisibile. Circa p̄mū adducit rōnes duas. Secundā ponit cū dicit **¶** Adhuc nō cōtingit. In p̄ma pte dicit: qđ vtrifqꝝ ponētibꝝ ignē elemētū p̄mū. s̄. figuratibꝝ 7 nō figuratibꝝ eadē accidūt sere incōueniētia. Si enī ponunt ipsum indiuisibile incurrūt incōueniētia tacta p̄ius p̄ra Democritū 7 Leucippū. s̄. qđ q̄tū: 7 cōtinuū in infinitū diuisibile nō est. 7 qđ in diuisibile diuisibili cōtinuabit: quoz cōtraria supponunt in disciplinis mathematicis. Deinde cū dicit.

¶ Adhuc nō cōtingit hoc dicere nāliter volētibꝝ cōsiderare. Semp enī oē corpꝝ corpi cōparabile s̄m q̄tū: h̄nt autē p̄portionalr magnitudines que similiū p̄tiū adinuicē: 7 que elemētōꝝ: puta que oēs aque ad oēm aerē: 7 elemēti ad elemētū: similr autē 7 i aliis. Aer aut plus aqꝝ: 7 subtilissimū grossissimo: manifestuz qm̄ 7 elemētuz minꝝ erit aqꝝ q̄ aeris. Si igitur minor magnitudo existit in maiori diuisibile vtiqꝝ erit aqꝝ elemētum: s̄l̄r autē 7 ignis 7 totalr aut subtilissimozū.

¶ Preterea si naturaliter p̄teplari volunt: Argir. dicere nequnt. nā si oē corpꝝ ad corpꝝ quantitate cōparabile est. Magnitudines at similitudinē subeunt rōnis: 7 similiū p̄tiū iter se 7 elemētōꝝ: velut vniuersae aque ad aeres vniuersuz: 7 elemēti ad elemētū: 7 in ceteris eodem mō: 7 aer maior est aqꝝ: 7 oīno id qđ subtilioꝝ ē p̄tiuz: eo qđ est grossioꝝ: patet 7 elemētuz aque minꝝ q̄ aeris eē. Si igit magnitudo minor inest maiori: elemētuz sane aeris diuisibile erit: 7 ignis idē tēdes ipsi 7 eozuz oīno que subtilioꝝ partiu sunt.

¶ Ponit secūda rōnē dicēs: qđ adhuc volētibꝝ cōsiderare nāliter nō cōtingit ignē indiuisibile extēte eē elemētū p̄mū nec elemēta corpa eē indiuisibilia. elemēta enī p̄mū corpoꝝ sunt corpa: 7 eē corpꝝ oī corpi s̄m magnitudinē est cōparabile: cū nullū sit infinitū. 7 oīa oīomera adinuicē cōparabilia erūt s̄m quātitates. puta tota aqꝝ ad totū aerē: 7 totū elemētū terre ad totū elemētū aque: 7 similiter aer totꝝ respectu ignis. Manifestū est autē qđ ignis totꝝ maioris q̄titatis est qđ aer: 7 aer qđ aqꝝ. 7 aqꝝ qđ terra: 7 eōtrario aer minoris qđ ignis: 7 aqua qđ aer: 7 terra qđ aqua. Si igit in eo qđ est maiꝝ alio: s̄m qđ titatē est magnitudo eglis minor. oē enī qđ maius est aliqd diuidit in id qđ excedit: 7 in illud quo excedit. elemētū autē aque maiꝝ est elemēto terre vt dictū est. quare elemētū aque diuisibile erit. Similr autē 7 ignis 7 vniuersalr oē qđ subtiliꝝ est alio. nō pōt igit aliqd esse p̄mū elemētū corpoꝝ 7 indiuisibile. Deinde cum dicit.

L.c. 48 **C** Si aut̄ diuisibile figurātib⁹ q̄dez ignē: acci-
det nō esse ignis p̄te: ignē pp̄ nō cōponi py-
ramidē ex pyramidib⁹. Adhuc aut̄ non oē
corp⁹ eē aut̄ elemētū aut̄ ex elemētis. Pars
eniz ignis neqz ignis neqz aliez elm nullū.

Argit. **C** Sin diuisibile faciūt hi quidem qui igni fi-
gurā tribuūt: eueniet p̄te ignis ignē nō esse:
pp̄terea q̄ pyramis nō ex pyramidibus cō-
stat z itē nō oē corpus elemētū esse: aut̄ ex
elemētis cōstare. Pars eni ignis nec ignis
est nec aliud elementum nullum.

C Probat q̄ nec ignis p̄te esse elm p̄m̄ posito q̄ sit diuisi-
bilis. Et diuidit̄ in p̄tes duas: q̄ p̄ ondit q̄ si ignis sit
diuisibilis z sit determinat⁹ figura: nō pōt eē elm p̄m̄.
Secōdū dicit̄ Magnitudine aut̄. Iq̄ nec etiā si nō de-
terminet̄ figura. **C** Quātū ad p̄m̄ adducit rōnes duas
dicēs. p̄ q̄ si ignis sit elm p̄m̄ z diuisibile: z determinā-
tū figura pyramidalis: sequet̄ q̄ ps ignis nō erit ignis:
q̄ ps pyramidis vlt̄ nō est pyramis. Nūc aut̄ b̄ est incō-
ueniēs: p̄te eniz ignis ignē esse dicim⁹. **C** z p̄m̄ est incōue-
niēs. **C** Secōd̄ rōne ponit dicēs q̄ adhuc si ignis indi-
uisibilis erit z pyramide determinat⁹ sit elz: seq̄t̄ q̄ nō
oē corp⁹ erit elz aut̄ ex elis. ps eniz ignis corp⁹ q̄ dā est:
z nō est elz: q̄d est ignis: q̄ nō h̄z figurā pyramidis: nec
ē p̄m̄ ex elemētis. dim cuiz simpliciter est eo q̄d p̄ponit̄
ex elemētis: nihil aut̄ simpliciter est fm̄ eos p̄te ignis. pars
igif ignis nec elemētū erit: nec ex elemētis: hoc aut̄ in
cōueniens est. ergo z primū. Deinde cum dicit.

L.c. 49 **C** Magnitudine at̄ determinātib⁹ p̄m̄ aliqd
elemētū elemētū esse: z hoc in infinitū ire: si q̄
dē oē corp⁹ diuisibile ē q̄d minimaz partū

L.c. 50 **C** Adhuc at̄ z his accidit dicere q̄ idē
ad hoc q̄d ignis est: ad aliud at̄ aer z terra.

Argit. **C** Hisce hōq magnitudine definit̄: p̄m̄ q̄d
elemētū elemētū esse: atqz hoc in infinitū abi-
re: si oē corp⁹ diuisibile est: z q̄d p̄uaruz ma-
gis est p̄m̄ est elemētuz. **C** Proterea z h̄s
etiā accidit idē ad hoc ignem esse dicere: ad
aliud aerem: z aquā rursus z terram.

C Ondit q̄ si ignis est diuisibilis: z nō determinat̄ figu-
ra: nō est elz p̄m̄: z ad b̄ adducit rōnes duas dicēs p̄ q̄ di-
cētib⁹ ignē determinari magnitudine: s̄z nō figura ē cuiz
b̄ esset elz p̄m̄ accidit q̄ aliqd sit p̄m̄ elz p̄m̄: z b̄ in inf̄ ire.
Si eniz oē corp⁹ diuisibile est: ignis magnitudine h̄is
diuisibilis erit in inf̄: q̄re an̄ quālibet p̄te ignis erit po-
nere in inf̄ p̄te p̄m̄: q̄re elemētū p̄m̄ erit aliqd
p̄m̄ etiā in infinitū: hoc aut̄ impossibile est. **C** z primū. Se-
cūdā rōne ponit dicēs. Adhuc aut̄. Ibis q̄ dnt̄ ignem
esse elemētū p̄m̄ z determinari magnitudinem nō figu-
ra idem accidit de necessitate dicere cuiz magnitudo ad
aliquid dicat̄ fm̄ q̄ h̄m̄is modi q̄ ignis ad aliquid di-
cat̄: sicut z alia corpora: z q̄ aliqd sit ignis ad hoc. aer
aut̄ ad aliud similiter z aer z aqua z terra. hoc aut̄ incō-
ueniens est. ergo z primū. Deinde cum dicit.

L.c. 51. **C** Loe at̄ oib⁹ p̄m̄ vnū elemētū supponēti-
bus vnū solū motū facere nālē: z oīuz eūdē.
Videm⁹ eni oē nālē corp⁹ mot⁹ h̄is p̄ncipi-
uz. Si igif oia corpa vnū aliqd sunt: omniū

vtiqz erit vnus motus: z eodē necessarium.
Quāto q̄dē vtiqz plura fiāt moueri magis
quē admodū z ignis q̄sto quidez vtiqz ma-
ior fiat ferf̄ veloci⁹ sursum ea qua ipsi⁹ latidē:
accidit aut̄ multa deorsum ferri velocius.

Itaqz pp̄ter hoc z adhuc: quoniā determi-
natū est prius: q̄m̄ plures naturales motus
palam: q̄ impossibile vnū esse elementum.

Argit. **C** Loe aut̄ peccatum vniuersis est: que elm
vnū supponunt vnū naturalē soluz oīumqz
eūdē facere motus. oē nāqz naturale corpus
p̄ncipiū h̄ere mot⁹ videm⁹. Si igif oia cor-
pora vnuz q̄d sunt vn⁹ oīuz mot⁹ erit: z hoc
eo magis quodqz moueri necesse ē: quo ma-
ius sit: quē admoduz z ignis quo maior sit
eo sua latidē celerius ferf̄. Accidit aut̄ mul-
ta deorsuz celerius ferri. Quare pp̄ hec ip̄a
z insup̄ cuiz definituz sit p̄m̄ nāles plures ef-
se motus: patet vnuz elemētuz eē nō posse.

C Ponit rōne cōez p̄ oēs ponētes elz vnū dicens: q̄ cōe
peccatū p̄ oēs ponētes elz vnū est q̄ oēs necē h̄nt pone-
re vnū solū motū nālē z oīuz corpōz vnū z eūdē. Dia
eni illo motu mouet̄ nālē: q̄ mouet̄ elz ex q̄ p̄stētā h̄a-
bēt. Si igif cuiusqz corp⁹ nālē est aliqz mot⁹ nālē: z
oia corpa sūt aliqd corp⁹ vnū p̄m̄: ex q̄ p̄stēt̄: h̄z ip̄os se-
qtur q̄ oīuz erit mot⁹ vn⁹: z illo vno mouebit̄ aliqd tā-
to veloci⁹ alio: q̄sto ex plib⁹ p̄tib⁹ p̄m̄ erit: sic ignis q̄-
to q̄dē maior ē tāto veloci⁹ ferf̄ sursum h̄z motū nālē ei⁹: q̄
re si oia eēt ignis oia mouerēt̄ sursum: q̄dā veloci⁹: q̄dā
tardi⁹. Nūc at̄ videm⁹ multa deorsū ferri veloci⁹. Mani-
festū ē igif q̄ nō oīuz ē vnū elz p̄m̄. **C** Et adhuc q̄m̄ de-
terminatū ē p̄m̄ q̄ p̄les sūt mot⁹ nāles: z simplices vt ad
sensuz appet. s. a medio: z ad me⁹: z mot⁹ simplices sūt
simplicium corpōrum: manifestum est q̄ sūt pl̄a cor-
pora simplicia.

C Oniā autē neqz infinita neqz vnū
plura necesse est esse z finita. Cōsi-
derādūz at̄ p̄m̄z vtruz sempiter-
na sunt aut̄ ḡnata. Hoc eniz oīso
manifestuz z quāta quedā z qualia sunt.

Argit. **C** Lū autē n̄z infinita sint: neqz vnuz sit elemē-
tuz: plura eē p̄fecto atqz finita esse necē est.
C Cōsiderādūz est at̄ p̄mo vtruz sempiter-
na sint an generent̄ z corumpāt̄. Quo de-
mōstrato: z quot z qualia sunt patebit.

Postq̄ p̄m̄ ondit q̄ ela nō sunt inf̄: nec ē vnū
tm̄. Intēdit h̄ determinare q̄lia sūt: q̄m̄ in
sempiterna: s̄z ḡnabilia: z quō. Et circa h̄ p̄m̄ itit̄ in-
tentionē suā. Secōdū cū d̄ ic̄. **C** Sēpiterna q̄dē s̄seq̄. In p̄m̄ p̄-
te dicit: q̄m̄ ex his q̄ dicta sunt manifestū est q̄ ela non
pole est eē inf̄: nec vnū tm̄: s̄z necē est esse plura z finita. cō-
siderādū restat p̄ vtrū sunt sēpiterna: aut̄ ḡnabilia. Hoc
eni dēclarato manifestū erit q̄lia sūt: q̄m̄ calida: frigidā
h̄ūida z sicca: p̄b̄ eni mouent̄ ad ḡnationē: z etiā quot
sunt fm̄ numerz: numer⁹ eniz ip̄soz est fm̄ numerū cō-
iugationū possibilū q̄litate dictaz. Deinde cuiz dicit.

C Sempiterna quidē igif esse impossibile: vi-

Tertius

dem^o eni z igne z aqua z vnūqđqz simpli-
cium corporū resolutū. Necesse aut aut infi-
nitā esse aut stare resolutionem.

Argit. **C** Sempiterna igit ēē ipossibile est. Et igne
eniz z aqua z vnūqđqz simpliciū corporum
dissolui videm^o. Dissolutionē vero: aut infi-
nitam esse: aut stare necesse est.

C Proleg^o. z p^o ostendit qđ nō sūt sempiterna: s; gñabilia. Se-
cūdo cū dicit. **Q**m aut gñabilia. Inquit quō sūt gñabi-
lia. Circa p^o p^omittit qđ dā diuisionē ex qđ appetitētuz.
z cū dicit. **S**igđē igit infinita. **P**roleg^o mēbz. **P**ri^o igit
dicit qđ estā p^o corpea ipse ēē sempiterna. **A**d scđū. n. vi
dem^o igne z aq; z vnūqđqz d^o nū^o simpliciū corp^o iter qđ
sūt estā p^o resoluti z corrupti. **N**ecā^o igit ē hī resolutōē aut
stā^o ēē z nūq; imitari: aut stā^o z imitari qñz. **D**eñ cū dicit.

C Si quidē igit infinita erit z tēpus resolutio-
nis infinitū z itez cōpositionis. **A**numqđqz
eniz in alio tpe dissoluit z cōponit ptiū qre
accidet extra infinitū tps aliud ēē infinitū tps:
cū illud qđ cōpositiōis infinitū sit: z adhuc
prius hoc quod dissolutionis. **Q**uare extra
infinitum fieri infinitū: quod qđē ipossibile.

Argit. **C** Si igit infinita est: z dissolutionis tps infinitū
erit: z tps rursus cōpositiōis. **A**naqueqz eni
ptiū in alio tpe dissoluit atq; cōponit. **Q**ua-
re fiet vt extra tps infinitū tps sit aliud infini-
tū. **Q**uādo quidē z cōpositiōis tēpus est in-
finitū: z prius: hoc dissolutionis tps vt extra
infinitū: qđ quidē ipossibile est.

C Proleg^o. z p^o mēbz ostēdēs qđ dissolō ipsoz si ēē
p^o. **S**cđo cū dicit. **S**i aut stabit scđz. **3**o cū dicit. **I**taq;
necesse. **C**ōcludit ipsa nō ēē eterna simplicit. **I**n p^o pte di-
cit: qđ si resolo qđ appeti simplicit^o corp^o pib^o ēē inf^o: cūz tps
resolōnis cōtēdēt ipsi tps resolōnis erit infini^o: z si tps
resolōnis inf^o est manifestū ēē qđ z tps cōpositiōis. si tps cor-
ruptionis est eqle tpi gñationis (sic dī z de gñatione)
aut tps cōpositiōis ē mai^o: qđ laboriosior est pō qre cum
ēē dissolutionē sit cōpositiō z pōz sequit qđ ex infiniti
tps dissolutionis erit aliud tps infinitū qđ ē cōpositiōis: z ad
huc prius illo si cōpō pōz est dissolutionē: qre ex infinitis
erit aliud infinitū: hī at est ipossibile cū vnū totū cōpō hē
dat. **3**o p^o est ipossibile. **E**t est itelligēdū: qđ non est
ipossibile duo infinita ēē: qñ vtrūq; sit infinitū in altera ex-
tremitate: sicutū aut in altera. **S**ic eni se hnt tps pteritū
z futūz copulata ad istās nūc: qñ pteritū est infinitūz
ad aū: z futūz ad posterūz: puta ad nūc futūz: aut ecō-
uerso: sicutū **A**z. duo aut infinita esse: sicutū vtrūq; extremita-
tē est ipossibile: z sic pcedit rō **A**z. **D**eñ cū dicit.

C Si aut stabit alicubi dissolutio: aut indivi-
sibile erit corp^o in quo stā: aut diuisibile qui-
dē: nō tñ diuidet vnq;: quēadmodū videt
Emepedocles velle dicere. **I**ndiuisibile qui-
dē igit nō erit pp pri^o dictas rōnes: sed tamē
neq; diuisibile quidē: nunq; aut dissoluen-
dū. **A**d in^o eniz corp^o maiori facilius corru-
ptibile: siquidē z quod multū corrupit sicut
hāc corruptionez: vt corrumpt in minori.

Adhuc eni magis hoc pati rōnabile min^o.
Duob^o aut modis videm^o corruptū ignez.
Acōtrario eni corrupit extinctum: z ipm i-
seipso marcescens. hoc autē patit minus a
pluri z velocius qđto vtiq; sit minus.

C Sin stabit alicubi dissolutio an id corp^o in **Argit.**
quo dissolutio stabit id individū erit: aut diui-
sibile qđē erit: nō tñ vnq; diuidet vt **E**mpe-
velle vī. **I**ndividū igit nō erit pp rōnes an-
tea dictas. **A**t neq; diuisibile qđē erit: nun-
q; aut dissoluet. **A**d in^o eni corp^o facili^o: qđ
maius corrupi pōt. **S**i igit z maius hac cor-
ruptionē corrupit vt in minori dissoluet cor-
pus min^o id pati magis pstanteū est rōni.
Igne aut duob^o modis corrupi videmus:
nā z a p^otrario corrupitur cū extinguit z ipse
a seipso marcescēs. **H**oc aut patitur minor
a maiore: z eo celerius quo minor est.

C Proleg^o scđz mēbz dicēs: qđ si dissolō appensi corp^o
bus p^omis nō ē infinita: sed cū stat necesse ē stare eā: aut erit
aliqđ corp^o diuisibile oīno z corruptibile: aut aliqđ di-
uisibile z corruptibile: qđ tñ nūq; diuidet aut corrupit: si
cut **E**mpe. ponit: qđ posuit estā diuisibilia: nō tñ corrupit: qđ
nec hēre mās. **N**ō at p^o stare ad aliqđ corp^o diuisibile:
qđ nō p^o ēē aliqđ tale: sic pbat rōnes adducte sus p^otra
Democritū z **P**la. **N**ec ē pōt stare ad diuisibile qđ nūq;
dissoluet aut corrupat. **I**n oībz. n. qđ sūt vnū nāe vide-
mus qđ min^o facili^o corrupit maiori: qđ minoris v^otutis
ē z magis passibile: si igit qđ multū ē co-
ruptibile ē vt
ita corrupat in aliqđ tpe. magis rōnabile est min^o diuisibile z
corruptibile corrupi in minori: z qđ nūc nō corrupat a p^orio
sz forma tñ ab excellētī corrupet. his. n. duob^o modis
dem^o igne z alia corp^o corrupi qñz qđē a p^orio maior: is
v^otutē exite extrinseco. **A**lio marcescēdo seipie: pp defe-
ctū māe vel alimēti. **E**t hī mō min^o corrupit a ma. vt mi-
flāma z māg; z tāto veloci^o qđto min^o fuerit. **M**aius. n.
min^o z alimēti ei^o pauco tpe psumit. **D**eñ cū dicit.

C Itaq; necesse corruptibilia z generabilia
esse elementa corporum.

C Quare corporū elemēta corruptibilia z ge- **Argit.**
nerabilia esse necesse est.

C Concludit ipsa non esse eterna: sed generabilia dicēa **tex. 6. 51**
qđ sic igit lex quo dissoluitur: z non stat dissolutio ad
aliqđ diuisibile vel indiuisibile eternū ex nō relinquitur
ipsa esse gñabilia z corruptibilia. **D**einde cū dicit.

C Quā aut sunt generabilia: aut ex nō corpe
aut ex corpore erit generatio: z si ex corpo-
re: aut ex alio: aut ex inuicem.

C Cū autēz generabilia sint: aut ex incorpo- **Argit.**
reo aut e corporeo ipsozū generatio erit: z
si ex corpore: aut ex alio aut ex sese vicissim
ipsozū generatio est.

C Inquiris quō gñabilia sunt. **E**t circa hī p^o ostendit qđ sūt
gñabilia ex inuicē. **S**cđo cū dicit. **I**te igit p^o considerādz. **I**-
nquiris quomodo ex inuicē. **C**irca primū primo ponit
quandā diuisionem: qñ corp^o simplicia sūt gñabilia:
necesse est ea generari aut ex nō ce: pōre omniū: aut ex

corpe. Si ex corpe cui ex se nō possunt: esset enī prius se
ipsis: de necessitate generabunt: vel ex alio corpe diuer
so ab ipsis: vel ex se inuicem. Deinde cum dicit.

tex. c. 54

Ex nō corpe quidē igit generās sermo
facit generatū vacuū. Sē enī qđ fit: i aliquo
fit: aut sine corpore erit in quo fit generatio:
aut habebit corpus. Et siquidem hēbit cor
pus: duo simul erūt corpora in eodē: qđ q
dē factuz: 7 qđ preexīs. Si aut sine corpo
re: necesse vacuz esse separatū: hoc aut qđ
ipossibile: ostensum est prius.

Argir.

Is igit qui ipsa dicit ex incorporeo gene
rari vacuz facit. nā oē qđ fit i quo est gene
ratio: aut incorporeuz erit: aut habebit cor
pus 7 si habebit corpus: duo corpora simul
in eodem erunt: id inqđ qđ fit: 7 id qđ prece
dit. Sin incorporeuz erit: vacuz esse defini
tuz necesse est: hoc autē impossibile esse an
tea demonstrauimus.

Prosequit mēbra. 7 p̄ excludit altez mēbrū p̄ diuisio
nis. scđo cū dicit. Sz adhuc neqz ex corpe altez scđe.]
Tertio cū dicit. Qm̄ aut.] Lōcludit altez mēbrū scđe
sic vey. In p̄ pte dicit qđ sermo dicens: simplicia corpa
gñari ex nō corpe de necessitate facit vacuū separatū: cui
pbatio est: qm̄ oē qđ fit de necessitate est in aliq loco. oē
enī mori loco sit (sic dī in. v. phys.) necesse est igit: qđ lo
cusi qđ est illud corpus: qđ gñat nūc sit pns sine corpore:
aut p̄tineat aliqđ corp⁹. Si aut p̄tineat aliqđ corpus: se
qđ qđ duo corpa erit sil. qđ generat: 7 qđ p̄existebat:
qđ ē pole. Nō enī pōt dici qđ corp⁹ p̄exīs cedat. Si enī
cederet: in illo eodē i qđtūd gñat oporteret ip̄s cedere:
b̄ aut gñat in istāri. ḡ in istāri cederet: qđ est ipole qz cel
sionō fit nisi p̄ motū locale: qđ est i istāri. Si aut sit si
ne corpe cū p̄steri⁹ recipiat corp⁹: necesse ēē vacuū sepa
tū: vacuū. n. dicim⁹ qđ ē p̄natū corpe sc̄sibili: 7 natū ē re
cipe illd: hoc aut est ipole (sic dī in. 4. phys.) ḡ 7 p̄mū.

Lec. 2.
L. c. 8,

Lec. 11.
12. 7. 13
tex. c. 7

Et est intelligēdū qđ si illa qđ dicit. oē enī qđ fit aut sine
corpore erit: qđ fit gñatio: aut hēbit corp⁹. obscura ē p̄p̄
sectū alicui⁹: sic vī Alexā. Supplet aut sic. oē enī qđ fit:
i aliq fit: aut sine corpore erit i qđ gñatio est: aut hēbit cor
pus: 7 tūc est plana b̄z expōne dictā. Deinde cum dicit.

tex. c. 55

Sed adhuc neqz ex corpe aliquo cōtingit
fieri elemēta. Accidet enī aliud corpus pri⁹
esse elemētis. Hoc aut siquidē hēbit graui
tatē aut lenitatez: elemētoz erit aliqđ. Nul
lā aut h̄ns inclinationez immobile erit 7 ma
thematicū. Tale aut ens nō erit in loco. In
quo enim quiescit: in hoc 7 moueri possibi
le: 7 siquidez vi: p̄ter naturā: si aut nō vi: s̄m
naturā. Sigdez igit erit i loco: 7 alicubi erit
aliqđ elemētoz. Si nō in loco: nihil ex ipso
erit. Qđ enī fit: 7 ex quo fit: necesse siml esse.

Argir.

At neqz ex corpe quedā elemēta fieri pos
sunt: eueniet enī aliud corpus elemētis pri⁹
esse: atqz hoc si pōdus aut lenitatē hēt: vnuz
quid erit elemētoz. Si nullū hēt momētū:
immobile ac mathematicū erit: si tale autē est

in loco non erit. Quo enī in loco quiescit in
eū 7 moueri pōt: 7 si vi quidem: p̄ter natu
rā: sin vō nō vi: s̄m naturā. Si igit in loco
atqz alicubi erit: elemētoz q̄ppia erit: sin ve
ro non erit in loco neqz q̄c̄qz ex ipso erit. Id
enī qđ fit. 7 id ex quo fit simul esse necesse est.

Excludit scđm mēbrū scđe diuisiois dicēs: qđ adhuc
si corpa simplicia generent ex alio corpe: cum illud sit
pus: erit aliqđ pns elemētis: qđ quidē in cōueniēs est in
quo posset stare: sed deducit ad aliud manifestius dicēs
qđ h̄i corpa ex quo gñant elemēta aut hēbit grauitatē:
aut lenitatē: aut nō: si hēat grauitatē: aut lenitatem: erit
ḡ aliqđ elemētoz p̄moz. nō ḡ aliud qđ ē p̄p̄thesis.
Si aut nō hēat grauitatē: aut lenitatē immobile erit: sicut
pbatū est pri⁹: 7 qz abstractū a motū erit: sicut mathe
maticū: tale aut ex t̄s nō erit in loco nāli. Si enī q̄sceret
in aliq loco moueret ad ip̄s. Sigdē p̄ violētā: moueret
p̄ violētā ad ip̄s. Si aut per nāz q̄sceret: moueret ad
ip̄m per naturam. Si aut dicat p̄oteruendo: qđ in ali
quo loco determinato est: nūc aliqđ elemētoz determi
natoz. nō ergo aliud. Si aut dicat qđ oīno in loco non
est: nihil fieret ex ipso: qz qđ generat 7 illud ex quo gene
rat: necesse est simul esse: qz cā in actu: 7 effectus i actu
sunt simul. Sic igit nō generant elemēta ex aliquo cor
pore priori. Deinde cum dicit.

argir.

Qm̄ aut neqz ex non corpe fieri possibile:
neqz ex alio corpe relinquē ex inuicē fieri.

Argir.

Cū aut neqz ex incorporeo neqz ex alio cor
pore fieri possint: ex sese mutuo fieri restat.

Lōcludit altez dicēs: qđ si corpa simplicia nō gñant
ex nō corpe: nec ēt ex alio corpe p̄ori: sicut pbatum est:
nec aliqđ ex seipso generari pōt: vt. ex se manifestū est re
linquit qđ generatur ex se inuicē mutuo.

tex. c. 56

Ex igit cōsiderādū quis modus
ei⁹ que ex inuicē generatiōis: vtrū
Empedocles dicit 7 Democritus
aut quicūqz in superficies resoluē
tes: aut est alius aliquis modus ab his.

Rursus igit p̄siderādū est: qđ sit mutue
gñatiōis ipsoz mod⁹. Vtrū vi Empedocles
dicit atqz Democrit⁹: an vt hi qđ i plana dis
soluūt: an alius qđ p̄ia sit p̄ter hos modus.

Argir.

Post p̄s declarauit: qđ elemēta generatur ex
se inuicē. hic inquit quō: 7 qđ mod⁹ sit
gñatiōis ipsoz ex inuicē. Et primo p̄mittit irētionē
suā. scđo cū dicit. Qui qđē igit p̄sequit.] In p̄ma igit
tur parte dicit qđ qz corpa simplicia ex inuicē genera
tur: itez restat cōsiderādū: quis sit modus gñatiōis ip
soz ex inuicē. Et qz diuersimode sunt opinati diuersi
inquirendum est vtrū ex inuicem generentur per se
gregationē partū inerūtū: sicut Anaxa. 7 Empedo. 7
Democritus dixerūt: aut per resolutionem in figuras
p̄mas: sicut plato 7 qđā alij dixerūt: aut est aliquis ali
modus trāsmutatiōis in inuicē eoz. Deinde cū dicit.

argir.

Qui quidē igit circa Empedoclem 7 De
mocritū latent ipsi seipsoz: neqz generatio
nē ex inuicē faciētes: sed apparentē genera
tionē. Int⁹ existens enī vnūquodqz segre
gari inquit tanqz vnūqz ex vase gñatiōe exi

argir.

stete: sed no ex qda materia fieri trāsmutata.

Argir. **C**Empedocle igitur et Democritu preterit no generatione se mutua sed apparente facere generatione. Inesse eni queq ac segregari dicut: quasi e vase sit ipsa generatio. sz no e materia qda: neq gñari p mutationez.

Empe
doctis
placituz
o elemē
toz gñā
tione.

CProsequit. Et p ofidit q no gñantur ex inuicem p segregatione sicut pmi dixerit. scdo cu dic. Relinquit igit q no p trāsfignatione. Iprobat altera opinione. Quis aut sit verus modus gñationis eoz ex inuicē apparet ex lib. de gñatioe. Circa p^m adducit rōnes qtuor. secūda ponit cu dicit. Deinde. Tertiaz ibi. Adhuc aut mixtoz. Quartā ibi. Necessē aut. Circa p^m mū est intelligēdū. q Empe. posuit qtuor corpa pma igne: aerē: aquā: et terrā: et intrāsmutabilia sm sbaz. diuisibilia tū sm qñtitate: et diuisa in ptes puas p cōgregatione hmoi pñū: sm plus r' min^o cōstituere illud qd dicitur igne aerē aquā et terrā. Nihil eni sincere posuit talia et ex illis p segregationez posuit gñari ea q diximus mixta. Democrit^o aut posuit corpa p^mia indiuisibilia: et ex ipsis p cōgregatione quādam in p gñari qd dicimus igne aerē aquā et terrā: et ex istis p segregatione fieri ea que dicim^o mixta. Anaxa. vo pncipia pma entiu posuit ptes homogeneas infinitas existentes in vnoquoq: et deinde p segregatione alia gñari. Iste aut opinione b hnt cōe: q dicit corpa gñari p segregatione exiitū. Et p^m ab Ar. sic dicit q illi q circa Empe. Anaxa. et Democritū fuerunt: decipiūt seipos: dicētes eni corpa ex se inuicē gñari p segregatione no ponūt gñatione fieri sm vitatem sz sm apparentiā tm. gñatio eni sm vitatem est per acquisitione cē simplr in actu exite in potētia per trāsmutatione. Ipsi aut hoc no ponūt ponētes generatione fieri per segregatione in existentiu p^mis: ac si aliquid exis in vase per segregatione ex illo generaretur et no per trāsmutationez ex ente in potentia: hec autem generatio no est sm vitatem: sed sm apparentiam. Est eni deductio in existentis de occulto in manifestum: generatio autē sm veritatem est acquisitio cē simplr per trāsmutatione. Male ḡ posuerūt. Deinde cum dicit.

cx.c.57 **C**Deinde et sic nihil min^o irrōnabilia que accidūt: eadē eni magnitudo no videt constrictione fieri grauior. Necessē aut hoc dicere dicētibz segregari aquā ex aere existētez: cū eni aqua ex aere fiat grauior est.

Argir. **C**Deinde si hoc ēt mō sit generatio: no minus ea que eueniūt sunt absurda. Eadē eni magnitudo si denset: grauior fieri no videt. At hoc dicūt: hi qui aquā inesse in aere: et inde segregari dicūt necessē est: cuz eniz aqua ex aere est orta grauior est.

CPonit secūda rōnem dicēs q post hec dato q generatio sit per segregatione: nihilominus accidūt quedam incōueniētia: qd declarat pmo accipiēdo sicut manifestuz ex se: q eadē magnitudo vel idē corpus per cōgregatione vel cōmassatione per se no sit graui^o: sicut vestimētū. op^ozēssū no est graui^o seipo ex p^mso. Sed dicētibz aquam generari ex aere per segregatione accidūt p^mū. Videm^o eni oēm aquā segregatam ex ipso grauiore ē: cēt tot^o aer ex quo gñat. ḡ gñatione aque fieri per solā segregatione in existentiu est impossibile. **C** Si vo dicat no ēe incōueniēs qd gñat ex alio esse grauius

Obiectō

illo. aer eniz ex igne generatus grauior est: similiter aq ex aere et terra q; aq. Et itez quq videm^o q generatus ex alio per cōmassatione velocius mouet deorsuz: sicut aq segregata ex vase lato velocius mouet sm se accepta q; cū ipso vase. **C** Dicēdū q est aliud gñari ex alio p alteratione: et aliud p segregatione. Qd eni p alteratione gñat peristit in pot^o tm. Et id post q; gñatu est i actu est graui^o vel leui^o simplr: vt ptingit. Qd aut p segregatione generat solū: prius exitebat in actu in eo ex quo generabatur. Inexistentes aut et sepatū no est maioris virtutis sm q huiusmodi: quare nec grauius nec leui^o. Sic autem dicebant antiq fieri generationem: et sic procedit Ar. contra eos. Obiectio aut pma procedebat pmo modo nec op^o q si ex aliquo segregaret aq que mouet deorsum velocius q; id ex quo segregat q sit grauior pp solā segregatione. ptingit eni quq q corpus ex quo segregat aq pp latitudine figure vel aliqd aliud supnatat: et qd segregat: q; in minori quātitate segregat velocius mouet no hās eadē latitudinē. latitudo eni figure aliqui supnatate facit: vt psequēter dicet in quarto. et in de secūda obiectio no pcedit. Deinde cum dicit.

Dilutio

L.c.58.

CAdhuc aut mixtozū corpus no necessē se paratū altez semp amplioze locū obtinere. Cū aut ex aq aer fiat: maiorē occupat locuz. Qd enim subtilissimaz p^muz in ampliozi loco sit: manifestū aut hoc et in pmutatione: vaporate eni et itumescēte humido rūpif cōtinētia moles vasa pp coartatione. Quare si quidē totaliter no est vacuū: neq extēdunt corpora: que admodum aiunt hoc dicētes: manifestū q; ipossibile. Si aut ē vacuū et extētio irrōnabile ex necessitate semp amplioze locum occupare quod separatur.

Argir.

CPreterea corpoz mixtoz alterū sepatuz no necessē est locū semp occupare maiores. At cū orit aer ex aq maiorē aer occupat locū. Qd eni subtilioz est p^mū id maiorē occupat locū: patet aut: hoc et in ipsa migratione evaporate eni humido spiritu q; turgēte ea vasa que moles continēt ob angustiaz rūpif vident. Quare si vacuū oino no ē: nec extēduntur corpa vt hi qui hec dicūt inquit ipz ipossibile patet. Sin vacuū est et extensio: vacat hoc porro rōne: id in qz qd sepatur maiorē semp locū necessario occupare.

CPonit tertiā rōne. accipiēs p sicut manifestū q; corp^o admixtū aliq per cōgregatione et inexistis in actu cū sepat no obtinet maiorē locū. Quoz enim est eadez forma et eadē virt^o oino eoz est idem locus. Nūc aut videm^o q cū ex aq fiet aer q maiorē occupat locū: qz qd est subtilius ampliozi indiget loco q; qd est grossius. Itēz manifestū est hoc in alteratione qñdā corpoz. Musto eniz rarefacto p caliditate et spumifato quq rūpif vas cōtinēt: sic eni subtiliatū qñt maiorē locū et no inuenit. Similr sebz in humidis vaporatibus et itumescētibz. Si aut simpliciter no est vacuū sic Empe. et Anax. posuerūt. et corpa que fluūt ex alijs no extēdunt sicut ipsi ponūt: manifestū q; ipossibile est humida vaporatā itumescere et rumpere vasa. Si aut est vacuū sicut posuit De

Tertius

se sensibilia sint: perpetuorum perpetua: corruptibili corruptibilia: et omnino sub eodem sunt genere sub quo subiecta collocantur: omnia. **¶** Hi vero propter honorem amorem idem facere videntur: quod hi faciunt quod positiones in rationibus conservant: omne enim quod accidit tolerat: ut habentes principia sua: proinde quasi non ex hisce que eveniunt nonnulla maxime ex fine iudicare oporteret. Est autem finis effective quod scire ipsum opus: naturalis autem id quod semper proprie per sensus apparet.

Quanti sit sensus iudicium naturalis philosophia. Opinio platonis quo elementa fieret ex superficiebus?

¶ Reprobatur scilicet opinio que posuit ex invicem corpora generari per resolutionem ad figuras. Et per facit hoc scilicet cum dicitur Totaliter autem tetare. Iohannes dicit quod corpora non determinantur figuris. Circa primum in probat opinionem quantum ad ea que dixit de terra. scilicet cum dicitur. Sed adhuc. Iohannes dicit ad ea que posuit de alijs tribus. Circa primum ponit rationes duas. scilicet cum dicitur. Accidit autem ipsis. **¶** Circa primum est intelligendum quod Plato in quibus in Thymeo principia generationis corporum: dixit quod principia eorum que generantur ut subiectum est materia: ut ratio autem forme species. propagines autem horum. scilicet materia et forme: sunt terra et aqua: aer et ignis: generatione autem ex materia sic posuit supponens quod corpora resoluntur ad superficies et determinantur per eas: non distinguens inter corpus simpliciter et corpus de genere quantitativa de quo videtur habere: omnes autem superficies rectangule quibus ponit determinari et que ex eis sunt resoluntur in triangulos. Inter triangulos autem primum sunt qui habent unum angulum rectum: quod angulus rectus est prior: quod acutus vel obtusus. triangulorum autem habitum rectum angulum: unum est schalenus qui habet majorem latum duplum ad minus. Alius autem est qui dicitur yfocheles quod angulum rectum habet: et est quarta pars quadrati: et tales quatuor: unum constituit tetragonum: et sex constituit primum angulos: habitum autem angulos. Secundus constituit cubum quod est elementum terre. Ex schalenus autem compositus pyramis quod est elementum ignis et octocedron quod est elementum aeris: et ycocedron quod est elementum aque: pyramis enim ex quatuor yfocheleis compositus: octocedron autem ex octo: ycocedron vero ex viginti. Et ideo tria elementa. scilicet aeris ignis et aqua posuit ex una figura prima. scilicet ex schalenus: terra autem sola ex quodam alia. yfochele. quod altera ad alteram non reducitur: et ideo transmutatione que est per resolutionem ad figuras non dicitur ex terra alia generari: nec e contrario: quod non coincident in figuris primis. **¶** Sed est intelligendum quod plato habet quod apparet ex dictis posuit omnino eorum unam materiam primam: scilicet Aerem. et per resolutionem ad ista omnia ex invicem fieri: materiam autem propriam quas: puta superficies aliam posuit terre: et aliam aliorum trium: scilicet Aeris. aliam materiam propriam quod dicitur esse flegmaticam: et aliam cholericam: et sic per resolutionem ad ista non dicitur terra ex alijs generari: nec e converso. primam transmutationem ex invicem omittit Aerem. et arguit contra scilicet: ne aliquis intelligat platonem transmutationem de ista. dicit igitur quod si ista generentur ex invicem per resolutionem ad figuras primas primum in convenientes quod sequitur est quod non omnia invicem generabuntur: puta terra ex alijs tribus: nec e converso quod primum ypoteses eorum necessesse habent dicere. Et dicunt ponere terra resolvi in yfocheles: et alia tria in gradatos que ad se invicem non reducuntur nec ad aliam figuram priorum: habitum autem irrationabile est quod. scilicet unum solum: puta terra non transmutetur in alia: et sensus. Videmus enim omnia invicem transmutari: ex quo accidit eis aliud in convenientes quod loquentes de apparentibus et sensibilibus non dicitur convenientia omnia illis: cuius causa est: quod non habent sumuntur principia prima: sed accipientes quodam opinionem determinatam et per rationem: puta quod numeri sunt subiecta entium et corpora determinantur superficiebus: vel aliquid

huiusmodi reducitur omnia in ista sicut in eis. Nunc autem oportet principia sensibilibus esse sensibilia: et sempiterna: et corruptibilia: et corruptibilia. dico autem principia: quod remota omnia esse insensibilia et corruptibilia: et vltima omnia principia principia esse homogenea principiatim recte supponitur. Hi vero propter amorem hominum principiorum corruptorum tanquam nutriti in eis assimilantur his qui in disputationibus positiones falsas servant. Isti enim omnia omnia positionibus illis sustinent sicut principia positum. ac si vera essent: et non esset inconvenientis aliquid dividere ex aliquibus posterioribus accitibus: et maxime ex fine: ad que omnia respicere sicut ad principium primum. est enim prima causa: sicut autem finis scire factive est operatio vel operatum: et tertium vestimentum ex quo alia iudicantur. Ita finis scire utilis est veritas et certitudo: in apparetibus primum sensus: sicut finis speculative simpliciter est veritas simpliciter. Et ideo omnia in universalibus iudicare ex his que apparent ad sensus: quare cum predicta sunt contra sensum. non omnia ex invicem generari: sed quedam sic: et quedam non manifestum est quod irrationabilia erunt. Deinde cum dicitur.

¶ Accidit autem ipsis maxime terra esse elementum et sola incorruptibile: siquidem indissolubile et incorruptibile est elementum. Terra enim sola indissolubilis in aliud corpus.

¶ Accidit autem ipsis terra elementum maxime esse sola incorruptibile: si id quod indissolubile est incorruptibile est ac elementum. Terra enim sola in aliud corpus indissolubilis est.

¶ Ponit scilicet rationem dicens quod si ex terra alia non generantur sequitur quod terra maxime erit elementum: et magis incorruptibile. Si enim resolvas ad superficies aliquas primas: ex quibus non fiant alia corpora: manifestum est quod incorruptibile erit scilicet in alijs corpora: quod autem incorruptibile magis est habet nomen elementum: quare terra maxime elementum erit et incorruptibile. habitum autem est inconvenientis: quod primum. **¶** Et est intelligendum quod cum terra sit unum principium proximam primum platone: et aliud remotum: et primum sicut materia prima: et 2um sicut superficies in qua contingit ea resolvi: et ex quibus generari si loquamur de resolutione eius simpliciter in materiam primam: sic ex ipsa generantur alia: et e converso: ut ad sensus apparet: et habet resolutiones omittit Aerem. in istis duabus rationibus. Si autem loquamur de resolutione que est in figuras primas: quod prima figura in qua terra resolvi: et prima in qua resolviuntur alia tria sunt diverse: nec reducuntur ad invicem: nec ad aliquam primam: sic posuit plato ex terra non fieri alia: nec e converso: sicut flegma non fit ex cholera nisi per reductionem ad materiam priorem. Aerem autem in istis duabus rationibus arguit. ac si solam ultimam posuisset: ne aliqui intelligant hoc solum ipsum sensisse. Deinde cum dicitur.

¶ Sed adhuc neque in his que dissolvuntur triangulorum permissio rationabilis: accidit autem et hoc in ea que ad invicem transmutantur de per inaequalibus multitudine consistere triangulis.

¶ At vero neque in hisce que dissolvuntur triangulorum iusta suspensio consona est rationi: fit autem et hoc in migratione que in sese mutuo migrante: propea quod ex inaequalibus multitudie triangulorum consistat.

¶ Improbatur opinio predictam quantum ad ea que dixit de alijs tribus: igne et aere et aqua. Et dividit in partes tres primum quod tres rationes adducit. Secundam cum dicitur. Adhuc autem necesse. Tertia cum dicitur. Adhuc autem necesse non omnia. In prima parte dicit quod adhuc ponentibus ignem aeres

tex. c. 62

Argit.

Optia platonis de celo.

tex. c. 63

Argit.

et aqua generari ex inimice resolutione ad triangulos irrationales est permissio triangulorum quorundam que accidunt eis in transformatione hominibus elementorum adiuvante: quod hominibus corpora non componuntur ex quilibet similibus numeris. Si enim aqua est ex viginti trigonis: aer autem ex octo: ut ipsi ponunt: si ex aliquo aqua tanta per dissolutionem generet aer equalis: ipsa resoluta in viginti triangulos generabitur due partes aeris equalis: quod quilibet erit ex octo triangulis: et remanebunt quatuor trianguli superflui. Si militi si ex aere aqua fiat resolutis tribus partibus aeris in viginti quatuor triangulos generabitur una pars aqua ex viginti: et quatuor erit superflui. Non enim potest dici quod simul generet ex aere aqua et ignis: vel ex aqua ignis et aer: ita quod ex quatuor quod videtur residuum generet ignis de necessitate. Non enim semper ex aere generatur ignis: sed aliquando aqua vel terra pura: puta cum corrumpitur a frigiditate grossante. Plato autem dicit simplicium aqua et igne non sunt generari ex aere: sed ex una parte aeris corrupta generari duas partes ignis. ex aqua autem una parte ignis: et duas aeris: et hanc veritatem potest habere quibus: quia aer vel aqua dissolvitur per vitium calidum: sed minus: cum corrumpitur a frido. Deinde cum dicit.

T.c.64 Adhuc autem necesse hoc dicentibus corporis ex non corpore facere generationem. Cum enim ex superficiebus fiat: non ex corpore erit factum.

Argir. Preterea: hi qui hec dicunt: non ex corpore faciunt generationem necesse est: cum enim ex planis fuerit ortum: non ex corpore erit ortum.

ponit secundam rationem que contra est ad omnes ponentes corpora generari ex superficiebus dicens quod adhuc dicentibus corpora generari per resolutionem in figuras: et vel corpora componuntur ex superficiebus: accidit corporum simplicium generari ex non corpore omnino: cum enim superficiebus ex quibus ponit ipsa generari: et in resolutione sunt corpora: generabitur simpliciter ex non corpore: quod erit ponere vacuum separatim: sicut tactum est prius: sed est inconveniens. § 7 p^m. Deinde cum dicit.

T.c.65 Adhuc autem necesse non omne corpus dicere divisibile sed oppugnare certissimas scias. Et enim intellectuale quod est divisibile accipiunt mathematice. Hi autem neque sensibile omne suscipiunt propter velle saluare suppositionem. Necesse enim quicquid figurarum faciunt uniuscuiusque elementorum: et hac determinat substantiam ipsorum indivisibilia facere ipsa: pyramide autem spatia divisiva aliquando non erit quod relinquat spatia aut pyramis. Quare autem ignis pars non ignis: sed erit aliquid prius et hoc propter omne esse aut elementum: aut ex elementis: aut non omne corpus divisibile.

Argir. Insuper non omne corpus divisibile sit: sed exactis simis scientiis aduersent necesse est. Ille enim et ipsius intelligibile divisibile accipiunt. At hi neque omne sensibile divisibile esse concedunt: propterea quod suppositionem suam servare volunt. Qui namque figuram cuiusque tribuunt elemento: et hac substantias ipsorum distinguunt. hi indivisibilia faciunt ipsa necesse est: pyramide enim aut pila aliquo modo divisa non erunt ea que restant pyramis aut pila. Quare autem pars ignis non ignis est: sed erit quid elementum prius: propterea quod omne corpus elementum est: aut ex elementis constat: aut non omne corpus divisibile est.

ponit tertiam que etiam contra est istis qui dicit corpora determinari per figuras. Dicens quod adhuc si corpora determinantur per figuras et generantur ex inimice resolutione necesse habet ponere non omne corpus divisibile oppugnando disciplinas mathematicas: negando principia earum tenentibus scilicet vel discipline supponit corpus separatim intellectum a sensibilibus divisibile. Isti autem non omne sensibile ponit esse divisibile: quod volunt saluare hypotheseos oppositas. scilicet corpora determinari per figuras: necesse est autem ponentes simplicia corpora figurari et determinari subas eorum per figuras facere corpora indivisibilia: pyramide enim aut spatia divisiva aliquando non erunt partes que relinquuntur post divisionem: spatia autem pyramis: quod si partes ignis: aut celi que determinantur per istas similes habent ad ignem et celum: sicut partes pyramidis: aut sphaera ad sphaeram: et pyramidem: sequitur quod pars ignis aut celi non erit ignis aut celus: et erit aliquid corpus. puta pars ignis que non erit elementum: neque ex elementis que sunt in convenientia. Aut erit ponere aliquid quod corpus non divisibile. Sed autem est inconveniens. § 7 p^m. Ad hanc autem rationem obviat penultimus platonius dicens quod sic arguentes dicentes igne esse pyramidem subalter non accipiunt hypotheseos platonis. Plato enim non posuit ignem subalter esse pyramidem: sed pyramidem esse celi ipsi. componit enim ex pyramidibus insensibilibus: et quoad ignis est in pyramidibus dividit: sicut in partes. una autem pyramis ignis non est sed elementum ignis: et si dividat pars eius: neque elementum: neque ex elementis erit actu sed potentia tantum.

T.c.66. Quod autem tetare simplicia corpora figurare irrationabile est: primum quod est: quod accidit non repleti totum. In planis quod est enim tres figure videntur implere locum trigonum et tetragonum et exagonum. In solidis autem duo solum pyramis et cubus. Necesse autem plura horum sumere propter plura elementa facere.

Argir. Omnia autem eniti simplicibus corporibus figuras tribuere metas egreditur rationis. prius quod est quod accidit non repleti totum. In planis autem tres figure replere locum unum: triangulus quadratum: et sex angulorum figura: in solidis autem due solum: pyramis atque tessera. Plures autem hisce sumantur necesse est: quod plura faciunt elementa.

Postquam philosophus ostendit contra non generari ex inimice sed modo dicit antiquorum: quorum quodam posuerunt corpora determinari per figuras: redit ad improbandum hunc primo. Secundo cum dicitur quod dicitur. Recapitulat primum autem improbat. primo per rationes sumptas ex natura loci et generationis corporum. Secundo cum dicitur. Sed adhuc neque rationes et virtutes per rationes sumptas ex virtutibus et passionibus ipsorum. Circa primum ponit rationes tres. Secundo cum dicitur. Deinde videtur. Tertio cum dicitur. Adhuc autem quilibet. In primo parte intelligendum quod quodam antiquorum ponentes corpora quatuor prima: celi: igne: aere: aqua et terras: posuerunt ea determinari per 5. figuras primas solidas: celi sphaera: igne pyramide: aere octaedro: aqua ycoedron: terra cubo: et ipsa sic figurata componere mundum: et ipsa componuntur ex his figuris inextensibus: sicut celi ex sphaera: igne ex pyramide: et sic de alijs: ita quod huius figure essent elementa primorum corporum. Dicit igitur quod irrationabile et inconveniens est tetare corpora simplicia figurare et componi ex figuris. Duo quod est quod si figurant predictis figuris: et componuntur ex eis: accidit ponere vacuum: quod impossibile est: nec etiam ipsi ponunt: consequentia autem probat. quoniam si predicta corpora figurant predictis figuris: et componuntur ex eis: accidit totum spatium non

repleri: vel in cōpositiōe vniūscuiusq; ipsorū ex figuris
pprijs: vel totū mundi ex ipsis. Inter figuras enīz super-
ficiales sunt tres tm̄ que applicate s̄m angulos eaz re-
plet locū superficiali. s. trigon⁹ tetragon⁹ ⁊ eragon⁹. In
corpali b⁹ aut sunt due tm̄. s. pyramis ⁊ cubus: vt decla-
rabat. De necessitate aut sunt plures figure: q; etia plu-
ra: puta sphaera ꝓcedron ⁊ octocedro. Si igitur ignis cō-
ponat ex pyramidib⁹: ⁊ terra ex cubis: sicut ponit: inte-
rius in ipsis nihil relinq; vacuū. Iste enīz figure locuz
replet. Si aut aer ꝓponat ex octocedro: aq; ex ꝓcedro
erit aliqd interius vacuū in ipsis. Ista enim totū locuz
nō replet applicata. Si autem etia his figuris figuran-
tur: ⁊ cōponit mundū sic figurata: seq; q; erit in mundo
ponere vacuū spatii: qd erat pbādū b̄ aut est incōueni-
ens. g. ⁊ p̄. Ad hāc aut rōne ꝓculus dicit q; etia sic
figurata secus inuicēposita q̄tū est de se non repletia
totū locū: cōpelluntur subtiliora subintrare in loca gros-
siorū: pulsa aut ⁊ igredietia iplet qd deficit. Sed mani-
festū est q; b̄ est irrōnabile. loca enīz nālia corpōz sim-
pliciu distincta sunt nāliter: ⁊ locis nālis vniū ē ꝓter
nām alteri⁹: qre si vniū eltoz igrediat locū alteri⁹: ⁊ cō-
primat ipm: b̄ erit ei ꝓter nās. Nullū aut ꝓter nās sem-
pitermū est: qre ꝓtinget aliqd nō repleri totū. Et itez si
cō: ꝓa subtiliora ꝓpellunt subintrare locū alioz ꝓ nās
eoz: ꝓꝓortebit esse aliqd ipellēs ꝓ violētia. Nūc autem
nullū tale videm⁹. Nō enīz vī q; celū moueat etia ꝓ na-
tura: s; nālī alterādo: vel motu locali: quo quedā eozūz
circaferunt. g. ⁊ c. Ad euidētia aut rōnis ꝓdicte: ꝓꝓ
ꝓ videre qd est figurā replere locū. ꝓ in superficialib⁹ de-
inde aut in solidis: ꝓst que figure superficiales replet
ipm: ⁊ q; ꝓssibile est replere. Ultimo que figure cor-
porales ꝓst b̄ facere: ⁊ que nō ꝓnt. Ad ꝓ igitur dōz q;
locū repleri superficiali a figura est totū spatii: qd est cir-
ca pūctū vniū occupare: ita q; nō ꝓmittat aliqd vacuūz
circa ipm nō repletū aliq; figura: vel ꝓte ipsius locū aut
replere corpālī est totū spatii qd est circa pūctū vniū oc-
cupare corpālī. Et q; corpū h̄z tres dimēiones: lōgi-
tudinē. s. latitudinē: ⁊ ꝓfundū: manifestū est q; replere
locū corpōralī est totū spatii: qd est circa pūctū vniū oc-
cupare s̄m lōgitudinē: latitudinē ⁊ ꝓfunditātē: ex quō
manifestū est q; corpā que applicata circa pūctū vniū oc-
cupāt totū spatii s̄m lōgū circa ipm ⁊ latū: non autem
s̄m ꝓfundū: aut ecōtrario: aut vlr: non s̄m vniā dimē-
sionē nō replet locū corpālī: ⁊ sic apparet ꝓ. Ad enī
dētā sedī est intelligēdū q; totū spatii qd est circa
pūctū vniū est q̄tuor: anguli recti vel egle eis: qd ap-
paret ex. 13 ꝓmi Euclidis que ꝓponit: q; si linea recta
sup rectā stans angulos faciat: aut faciet duos rectos:
aut egle duobus rectis. Si enīz ꝓtrahat linea stās su-
ꝓ rectā in p̄m̄ū secando rectā silr ex alia ꝓte faciet du-
os angulos egle duob⁹ rectis: eadē enim rō est qre to-
tū spatii circa vniū pūctū est q̄tuor: recti: vel valet q̄tu-
or: rectos: quotcūq; enīz linee ꝓtrahātur circa ipz nihil
addit nec etiā minūt ad q̄tuor. Itē ois figura poligo-
nia angulos tot rectis egle hēt: q; tus est numerus an-
guloz suoz duplicat⁹ subtrahit q̄tuor: sicut apparet
ex eo: relatio quodā educto extrinseco. scō ꝓmi geome-
trie a qbusdā. Si igitur replere locū superficiali est totū spa-
tū circa pūctū vniū occupare: totū aut spatū circa pun-
ctū vniū valet q̄tuor: rectos: (sicut dictum est:) manife-
stū est q; figure q̄z anguli applicati valent quatuor: re-
ctos: replet locū superficiali: talis aut est tetragonus: q̄tu-
or enim anguli tetragoni applicati circa pūctū vniū re-
plet locū superficiali. Itēz sex anguli triāguli eglateri va-
lent duos rectos. g. vniū valet duas tertias recti vniū.

ꝓocu-
lirūio.

De figu-
ris replē-
tib⁹ spa-
tium.

Ser igitur valet duodecim tertias rectoz. Duodecim aut
tertie rectoz valet q̄tuor: rectos. Si igitur sex trigoni egl-
lateri applicētur ad pūctū vniū replebit totū spatū qd
est circa ipz: qre replebit locū superficialiter. Eadē aut
est rō de triāgulis rectāgulis q̄tuor: applicatis s; angu-
los rectos: vt ex se manifestū est: q; tū ad repletionēz lo-
ci. Anguli autē oēs eragoni valet octo rectos ꝓ scōam
ꝓpositionē acceptā ꝓri⁹: qre qlibet ipsoꝝ valet vniū re-
ctū: ⁊ tertā vniū recti: quare. 3. ꝓgregati valet. 3. rectos:
⁊. 3. tertias vniū recti que faciūt vniū rectū: qre. 3. angu-
li eglateri simplr valent q̄tuor: rectos. tres igitur eragoni
applicati s̄m angulos replet locū superficialiter. Nulla
aut alia figura superficialis ꝓt ipm replere: q; anguli ip-
saz quotcūq; sumātur simul aut minus: aut plus erūt
q; q̄tuor: recti: sicut apparet de ꝓtagono eglatero: cui⁹
anguli simul sumpti valent sex rectos. qre vniū s̄m se
valet vniū rectū: ⁊ quā vniū recti. Si igitur accipiantur
pauciores q; q̄tuor: ꝓta. 3. valebit. 3. rectos: ⁊ tres vni-
ū recti: que sunt minus q̄tuor: rectis. Si aut accipiant
q̄tuor: valebit q̄tuor: rectos: ⁊ quatuor: q̄tas: que sunt
plus q̄tuor: rectis: multo aut magis si accipiat plures
q̄tuor: qre si in quocūq; numero accipiatur anguli ꝓe-
tagoni nō valebit ꝓcise q̄tuor: rectos: eadē enim rō est
⁊ de alijs figuris: puta septigona octigona ⁊ sequenti-
bus. Apparet igitur q; in figuris superficialibus sunt.
3. tm̄ replētēs locū superficiali. s. trigon⁹ tetragon⁹ ⁊ era-
gonus. De solidis aut est intelligēdū q; replere locū
corpōralī est replere totū spatū circa pūctū vniū. s. lōgū
latū ⁊ ꝓfundū. totū aut spatū circa pūctū vniū corpō-
raliter est egle octo angulis cubicis rectis: omnis autē
figura solida: cuius anguli aliquot valet octo angulos
cubicos replet locū corpōralī. talis autē est cubus: ⁊
ideo cub⁹ est de replētib⁹ locū corpālī: vñ si accipiantur
octo cubi. ⁊ applicent ad pūctū vniū: replebit totūz
locū circa ipm corpālī. Pyramis autē quedā est que ha-
bet vniū angulū solidū rectū. Alia aut que hēt oēs q̄tu-
or egle: ⁊ vniūq; q; minor est recto. De pyramide igitur
que habet vniū angulū solidū rectū manifestū est q; re-
plet locū sicut ⁊ cubus. Si enīz applicent octo pyrami-
des rectāgule s̄m angulū rectū circa pūctū vniū reple-
bit totū spatū circa ipsam sunt enīz egle octo huius-
modi anguli octo angulis cubicis: ⁊ hoc mō veruz est
dicere q; pyramis nō est aliud q; cubus. Et silr quā rō
nē habet triāgulus rectāgulus in superficialibus: eadē ha-
bet huiusmodi pyramis. hoc aut qd dictū est de pyrami-
de de repletionē loci manifestuz ꝓt esse ad sensum. Si
enīz aliq; ꝓm̄erit octo rectāgulos ad pūctū vniū ap-
parebit q; replebit spatū circa ipz. De pyramide autēz
egangula dicit Auerois q; replet locū. Si enīz accipi-
ant duodecim tales hñtes angulos egle ⁊ applicētur
ad pūctū vniū replebit totū spatū circa ipm: qd ꝓnit
ꝓꝓ duo. ꝓnit enim q; angulus pyramis solidus est ex
duobus rectis: qui consistūt ex tribus superficialibus q;
valent duos rectos: ⁊ angulus cubici ex tribus ꝓꝓter
qd tres anguli pyramidis erūt equales duobus angu-
lis cubicis: cum sint egle sex angulis superficialibus re-
ctis. ⁊ ꝓꝓter sex anguli pyramidis erunt egle q̄tuor:
cubicis. ⁊ duodecim octo. Adhuc que est ꝓꝓortio angu-
li triāguli ad q̄tuor: in planis: eadē est anguli pyrami-
dis ad aliquot āgnlos rectos cubicos. Si igitur aliquot
anguli triāguli valent quatuor: angulos in planis: ⁊
ꝓꝓ h̄ iplet locū: videbit q; aliquot anguli pyramidis re-
plet locū superficiali: si qd aliquot valeāt q̄tuor: angu-
los cubicos. Sed istud videt ꝓdicere sensū: ⁊ etiam ipug-
natiōi. Sēni qd qm̄ si accipiant. 12. pyramides eglā-
tere: ⁊ applicent s̄m. 12. angulos circa pūctū vniū:
ad sensum

Anetro
is silr

ipugnat
tur aut
rois.

id sensus appetit eas non replere locum corporis: et hoc ad sensus expressus. Rationem vero quam figure unille que non occupat totum spatium circa punctum: secundum longum latum et profundum: repleret locum corporis: secundum punctum: si. n. dicebatur: per se repleret locum corporis: ut si aliquid repleret spatium secundum longum et latum: non autem secundum profundum: non repleret locum corporis. superficialiter autem e contrario. Si si duodecim pyramides equaliter applicentur circa punctum: uti vultur: quibus non occupat totum spatium circa ipsum secundum longum latum et profundum: quoniam contingit se in extremitate angulorum suorum terminari: non secundum lineam rectam a puncto dato octogonalem: per quam quodammodo lineam signat aliquid dimensio: quare non repleret totum spatium secundum unam dimensionem: non igitur repleret locum corporis. Et quod Averrois dicit quod angulus pyramidalis solidus est equalis duobus rectis superficialibus: non est intelligibile opus. n. magnitudines equaliter eiusdem rationis: unum linea non est equalis superficiali: nec aliquid istorum corporum: angulus vero pyramidalis: et angulus superficialis eiusdem rationis non sunt: quare iste corporalis est. ille vero superficialis: quare non sunt equaliter: nec iste componitur ex illis figuris corporum: ex superficialibus si componatur. Si si angulus pyramidalis est duo recti superficialibus: triangelis. eadem enim est ratio. si autem est falsus: et si Ari. ex interiore quod vult corpus non componi ex superficialibus: et si ipse commentator. g. et p. d. autem dicit Averrois quod sic angulus trigoni equaliter se habet ad angulum rectum in planis: ita angulus pyramidis ad angulum cubi. dicens quod non est verum replendo locum aut forte si simpliciter verum. Cuius ratio appetit ex dictis: et iterum si verum est: eadem rationem posset concludi quod si erit aliquid anguli tetragonum repleret locum superficialiter: quod valent quatuor rectos superficiales: ita aliquid anguli octocedron repleret locum corporis: quod nec Ari. vult: nec etiam ipse commentator. Alie autem figure corporales: puta octocedron duodecedron et ycocedron non repleret locum corporis: cuius rationem aliquam commentator Averrois vult ponere: que vix valeat diligenter inquisitor relinquat. Consequenter autem dicit.

Contra auctorem

L.c.67

Deinde vult omnia quod simplicia corpora figurata continere loco: maxime autem aqua et aer: propterea quidem igitur elementum corporum impossibile. Nam enim utique assequeretur ubi continetur totum. Sed adhuc si transpositionem: non amplius erit aqua: si figura differeret. Ita quod manifestum: quoniam non sunt determinate figure ipsorum. Sed videtur nam ipsum hoc significare nobis: quod et secundum rationem est. Quoadmodum enim et in aliis sine specie et forme: subiectum esse. Maxime enim unicuique sic poterit adaptari: quoadmodum in Thimeo scriptum est. omne recipiens sic et elementa oportet putare quoadmodum materiam esse compositis: pro quod et possunt transmutari ad invicem separatis his que sunt in passionibus differentiis.

Argir.

Deinde corpora simplicia universa figurata suscipi in loco contineri videntur: et maxime aqua et aer. Permanere igitur elementum figuratum impossibile est: non enim totum tangeret omne ex parte id quod continetur. At si in alia dicitur figuratum non ulterius erit aqua: sed ipsa differeret figura. Quare pariter figuras horum definitas non esse. Sed natura hoc ipsum nobis declarare videtur: quod et presentia non est ratio. Nam ut et in ceteris informe subie-

ctum ipsum esse oportet: maxime enim hoc pacto: id quod omnia suscipit formari figurataque suscipere potest: ut in Thimeo est scriptum: si et elia aut materiam compositorum esse putare oportet. Quapropter et mutari in sese mutuo possunt: cum per affectus ipsorum differentie separantur.

Proponit scilicet rationes dicens quod postquam omnia corpora simplicia videntur figurata secundum figuram corporis continetur. Inter ipsa autem aer et aqua magis manifeste: quare sunt humiditas et humiditas male terminabile est terminio: propter non alieno: compositum autem est de terra et igne secundum rationem: propter quod manifestum est quod corpus plus est in ipse est hinc figuram propriam. Si. n. dicas quod imo hinc figuram propriam saluata in loco: manifestum est quod non assequitur figuram continetur. Si vero propter dicitur quod existit in loco transformatur a figuris: propter sequitur quod non remanebit subalter: sed quod aer: hoc autem aqua si verum est quod subalter sunt per figuras. Sed hoc est irrationabile: propter quod manifestum est quod non sunt ipsorum figure determinate essentialiter. Sed naturalis dicitur: propter ipsorum vix figurare ubi quod rationabile est per figuram in actu. Sic enim talis subiectum est quod habet rationem materiam: et est sine specie et forma: quare receptum dicitur esse deinde datur a natura recepti: et est ut ipse ipsum elementum datur in ipso non male exprimitur: sic scriptum est in Thimeo. Sic elia oportet putare: sicut materiam pro ad formas ibales mixtorum et figurarum eorum: ita quod nulla ipsarum habeant in actu: sed omnes in potentia: et propter sunt transmutari in mixta separatis duobus que sunt secundum passiones. hoc est formis subalteribus que per se sequuntur passiones.

proculd caulam da dese fio.

Proculus autem dicit ad hanc rationem quod elia secundum totalitates suas accepta non sunt figurata per se: quare non possunt retineri nec abscerere sic probatur rationem: sed partes ipsorum ex quibus sunt ut pyramides: vel sphaera: vel hinc: sed figurantur figura corporis celestis: sic multa alia habent: ut motum circulari: et hinc ex pinguate ad ipsum. Sed manifestum est quod illud non valet quoniam in his que sunt eiusdem nature sunt species eadem est per se dispositio partium et totum hinc autem corpora nos dicitur: eadem eiusdem nature: in toto et in parte: omniomera enim sunt quare si partes ipsorum sunt figurate per se et tota elementa: et si non tota nec partes. Deinde cum dicit.

Adhuc autem quod liter contingit fieri carne et ossibus: aut quodcumque corpus continuorum. Neque enim ex ipsis elementis contingit propter non fieri continuum ex compositione. Neque ex superficialibus compositionibus: elementa enim generantur compositione: et non que ex elementis. Quare si quis certe loqui voluerit et non ex transpositione rationes suscipere elementis: ipsos auferentes videbit generationem ex elementis.

tex. c. 68

Insuper quo modo generari caro et osses: aut quod vis compositorum corporum potest. Neque enim ex elementis ipsis: quare non fit ex compositione continuum: neque ex planis compositione subeuntibus: ipsa enim elia compositione generantur: et non ea que ex elementis consistunt. Quare si quispiam exacte tales sentias considerare voluerit: et non sine exacta discussione probare ac acceptare generationem: ex hisce que sunt hinc tollere profecto videbit.

Argir.

Proponit tertiam rationem dicens quod adhuc si elia determinatur figuris non contingit per ipsorum congregationem fieri: carne aut quodcumque aliud corpus continuum et omniomera. non enim possunt generari ex ipsis elementis: quare hinc corpora. scilicet caro et osses et similia continentur habent in parte: bus suis: et id non generantur per aggregationem illorum que non possunt facere aliquid continuum: us-

Tertius

eltra aut si sunt figurata diuersis figuris et remaneat saluata non potest facere aliquid primum. quod non generatur ex elementis: nec et ex superficiebus eltra enim puta aer et aqua et hi generantur ex ipsis. et non primo: nullo igitur modo generantur. Si igitur aliquis voluerit loqui de veritate: et suscipere sermones eorum de elemento videbit quod auferunt generationes compositorum ab elementis. Sed pculus dicit ad hoc quod generatio carnis et ofis fit ex partibus elementorum diuersis. sicut ignis: aeris: aqua et terra: quod quaedam sunt subtiliores alijs: et hi subtiliores replent locum subintrantes. Quod non valet: quoniam si partes istorum subtiliores subintrantes: alias replent vacuitates interceptas: sequitur quod non retinetur figura propria: quare nec naturas: quod est contra platonem: et contra ipsum qui posuit partes elementorum determinari figuris. Deinde cum dicit.

Tex. c. 69 Sed adhuc et ad passiones et virtutes et motus icongrue figure corporum. Ad que maxime respicientes sic distribuerunt: puta quoniam ignis facile mobilis est et calefactiuus et incensiuus. Hi quidem fecerunt ipsum speram. Hi autem pyramidem. Hec enim maxime facile mobilia quodque minima tangere: et nequaquam firmiter iacere: maxime autem calefactiua et incensiuua: quod hoc quidem totum est angulus: hoc autem acutissimi anguli. Incedit autem et calefacit angulus ut aiunt.

Argir. Et hoc et ad affectus et potentias atque motus figure non sunt accommodate corporum in qua maxime respicientes hoc pacto figuras ipsas distribuere. Veluti cum ignis facile sit mobilis et calefacit ac vrigit: quaedam speram: quaedam pyramidem ipsum fecerunt: hec enim facillime quod motu ventur propterea quod minima tangunt minime: quod stabilia sunt: maxime vero calefaciunt maximeque vrunt: quod alterum totum angulus est: alterum acutissimum angulum habet: angulis autem calefaciunt ut aiunt ac vrunt.

Condit quod non est necesse eltra esse figurata pro principia et casus qui posuerunt. Et hoc permittit iteratione sua. Secundo cum dicit. Primo quidem igitur. Ipsi sequitur. In hoc parte dicit quod figure quibus dicit determinari corpora pro non conueniunt virtutibus et passionibus et motibus ad quod respicientes dixerunt ea figurari sic. et incedit per virtutes principia motus localis: sicut grauitatem aut leuitatem: per passiones aut qualitates sensibiles: puta calidum et frigidum: quod patitur et agit: per motus aut operationes compositas: vel per passiones formas et qualitates intelligit se: per virtutes aut ipsas easdem ut sunt principium motus et operationis: per motus idem quod prius: vel per virtutes incedit qualitates et formas secundum quod sunt principia. per motus: motus locales: per passiones alteratione. Et quod ignis bene mobilis est: et calefacit et incedit. Alij dederunt sibi figuram spicam: sicut Democritus. Alij autem namque pyramidem: sicut plato. hec autem figure sunt maxime mobiles: spica quidem quod tangit planum in puncto. et pyramis: quod pro acutis anguli minimum locum occupat: nec potest firmiter quiescere. et maxime calefaciunt et incedunt. quod spica tota est angulus: quod tota est circumflera. pyramis autem habet angulum acutissimum. Angulus autem virtute calefaciendi et incendendi habet. Deinde cum dicit.

L. c. 70 Primum quidem igitur secundum motum virtutes peccauerunt. Si enim et sunt maxime facile mobilia hec figurarum: sed non ignis motu bene mobilia.

Ignis quidem enim sursum et secundum rectum: hec autem facile mobilia eo qui vocatur volutatio.

Argir. Primum igitur virtutes de motu peccauerunt: nam et si figurarum: hec facillime mobiles sunt non tamen ignis motu faciles mobiles sunt. Aliter enim ignis ad supera fit atque recta: hec vero facile ea motione mobiles sunt: que volutatio nuncupatur.

Prosequitur. et posidit quod non est necesse eltra determinari figuris datis: pro motu locale. Secundo cum dicit. Adhuc autem. Idem nec pro passiones bene est alteratione. Tertio cum dicit. Adhuc autem quoniam calidum. Idem nec pro virtute. Circa hoc posidit quod non est necesse eltra sic figurari pro motus. Secundo cum dicit. Deinde si est terra. Idem nec pro quod. et procedit partes istarum rationum de igne: sicut eadem ratio est de alijs. Dicit igitur pro quod dicitur ignem determinari pyramide: vel spica pro motu: peccauerunt. Prius quoniam enim hi figure bene sunt dispositae ad motum: et bene mobiles. non tamen sunt bene mobiles motu ignis. ignis enim mouetur motu naturali secundum rectum sursum. hi autem figure bene mobiles sunt motu volutatio: vel circumgiratio: quod hi figure non sunt attribue de ipsi igni propter motum proprium. Consequenter cum dicit.

Deinde si est terra cubus pro firmiter iacere et manere: manet autem non ubique: sicut in suis ipsi loco ex alieno enim ferre non prohibita: et ignis autem et alia simili: palam quod ignis et unum quodque elementorum: in alieno quidem loco spera est aut pyramis: in proprio autem cubus.

Deinde si terra iotessera est: quod stabilis est atque manet: non autem ubique sicut suo in loco manet: ex alieno vero ferre nisi prohibeat: et ignis etiam et cetera simili modo: patet et ignem et elementorum quodque in alieno quidem loco spera aut pyramidem quidem esse: in proprio vero cubum.

Arguit idem de quod dicitur quod si terra est cubice figure quod figura ista aptior est ad quod dilatatione: terra autem non quiescit ubique. sicut in loco suo naturali: ex alieno autem si non prohibetur mouetur ad ipsam. similiter ignis et alia eltra quiescit in suis locis naturalibus. et ex alieno mouetur ad ipsam. Manifestum est quod ignis et alia eltra in locis alienis erunt ipse vel pyramidalis figure. In proprio autem cubice. bene autem est inconueniens. hoc et per. Ad quod refertur pculus quod quoniam ignis et alia eltra sicut se tota quiescit in locis suis naturalibus. tamen partes ipsorum ex quod ponitur sicut quantitate mouentur et fluctuant sicut in toto igne quiescunt pyramides ex quod ponitur mouentur. Sed bene irrationabile est. quoniam omnis corporum quod est vna non est vnum locum naturalis. locum enim per se sequitur namque: sicut partes istorum quantitatiue. et ipsa eltra sicut totalitate suas vnum naturalis sunt. sicut ipsorum est vnum locum naturalis. Si ergo omnia corpora naturaliter quiescunt in suis locis. sequitur quod eltra sicut se tota et partes quiescunt in suis locis naturalibus nisi per violentiam depellantur. quod nec est prohibiti in toto sicut nec in partibus. quantum est ex natura sua. Deinde cum dicit.

Adhuc autem si calefacit et ardet ignis pro angulo. L. c. 73
los omnia erunt eltra calefactiua. magis autem forte alterum altero. Quia enim habent angulos: puta et octo basium et quod duodecim basium et pyramis. Democritus autem et ipsa et angulus quod ens ardet. Quare differret eo quod magis et minus.

Argir. Hoc autem quod erit falsum manifestum. Preterea si ignis ob angulos calefacit ac vniuersa etiam calefaciunt sane: aliud in alio forsitan magis. Vniuersa enim angulos habent: ut id quod octo et id quod duodecim sedius est. Democriti vero sententia spera est vrit: quod quidam angulus est. Quare maiore differunt minoresque gradu: hoc autem falsum esse patet.

Paulus. Ouidit quod non est necessarium ea determinari figuris per alterationes seu operationes. et ad hoc adducit rationes quatuor. Scilicet cum dicitur. Similiter autem. Tertium. Adhuc si quod ardet. Quartum. Adhuc autem risibile. In primo parte dicitur. si ignis calefacit per angulos. et angulus calefactiuus est. sequitur quod omnia etiam calefaciunt. omnia enim determinantur figuris angularibus. puta pyramide cubo octocedro duodecedro et ycocedro. Democritus et dicit quod spera. quod tota est angulus calefactiuus. quare omnia calefaciunt vincta sunt magis et minus. hoc autem manifeste falsum est. Et sic nec vni valeat quod dicitur. Paulus inquit quod ignis non calefacit per angulum. sed per acuitatem ipsam quod facilius penetrat: et ceteri ter monent. quod si ignis per angulum acuitatem. secundum quod acuitatem calefacit. et acuitatem minor recto. sequitur quod corpus cui attribuitur figura habens angulos obtusos maiores recto frigescit et cetera naturaliter: hoc autem est aer cui attribuitur octocedro cuius vniuersus angulus maior est recto et obtusus. hoc autem est inconueniens. ergo et dicitur. Paulus. Deinde cum dicitur.

Simul autem accidet et mathematica corpora ardere et calefacere. Hinc enim et illa angulos et insunt in ipsis indivisibilia et spera et pyramides: presertim si sunt indivisibilia magnitudinis. Si autem hec quidem. hec autem non. dicendum dicitur: sed non simpliciter sic dicendum ut dicunt.

Argir. Simul et accidet et mathematica corpora calefacere vtrique: et illa namque angulos habent et in ipsis individua: et spera: et cubi: et pyramides insunt: presertim si sint individue magnitudines: vni dicuntur: nam si illa quidem vrit: illa autem non: differentia est dicenda. Sed non sic simpliciter dicendum est vni dicunt.

Paulus. Poniuntur rationes dicentes. si ignis per angulos calefacit. sequitur mathematica corpora calefacere quod mathematica corpora angulos habent: et sunt in ipsis spera et pyramides idem. hoc est non dicitur in presertim siles toti. quibus est sicut in dicitur. sed magnitudinis secundum opinionem Democriti. hoc autem falsum est. Et sic. Si autem corpora naturalia calefaciunt. mathematica vero non. assignanda est ratio dicitur et non est dicitur ut dicitur simpliciter. Procul autem ratione habet assignat dicitur dicentes quod corpora naturalia per angulum non calefaciunt: sed per acuitatem et subtilitatem et malitatem. mathematica autem non: per oppositas dispositiones. sed manifestum est quod acuitatem et subtilitatem anguli equaliter est in corpore naturali: et in corpore mathematico: quare si per acuitatem et subtilitatem se calefaceret naturalia manifestum est quod et mathematica. Cum igitur mathematica per se non calefaciat. manifestum est quod nec naturalia. quare manifestum est quod naturalia calefaciunt quod naturalia. non igitur per se. suas. quod per ipsas non sunt naturalia: quare dicitur suum pro ratione vni. Deinde cum dicitur.

L.c. 73. Adhuc si quod ardet ignis. ignis autem est spera aut pyramis. nec est quod ardet fieri spera aut pyramidem. incidere quidem igitur et diuidere sic ut et per rationem accensur figure. Ex necessitate autem pyramidem

facere pyramides: aut spera spera penitus irrationabile et sile. quemadmodum si quis dignificet gladium in gladios diuidi: aut ferram in serras.

Argir. Preterea si id quod vrit ignis: ignis autem aut spera aut pyramis est: ea que obduratur pyramidem fieri: aut speram necesse est. Incidere igitur atque diuidere sit accensur per rationem figure: pyramidem vero necario pyramidem facere vel speram a metis penitus egreditur rationis: simile quod est atque si gladium in gladios id quod diuidit diuidere ceseat: aut ferram in serras.

Paulus. Poniuntur rationes dicentes: omne quod ardet et incidit per se quod habet ignis. Si igitur ignis est determinatur spera vel pyramide et per distionem ignis ignis et ardet. necesse est quod ardet et incidit per distionem fieri spera vel pyramidem. hoc autem inconueniens est. Incidit enim et diuidere figuram dicitur rationabiliter vbi dicitur ipsi figure dicitur. sic quod dicitur figuram siles mure aut in distiles. dicitur necessitate vero ipsa quod dicitur in siles. ut speram per distionem facere speras. et pyramidem pyramides omnia est irrationabile: et sile ac si aliquid accipiet sic dignitate gladium per distionem sui facere gladios: et ferram serras. hoc est inconueniens. Dicitur autem procul quod si est sile de igne et gladio. Ignis enim diuidendo ignis ens transmutat aduersum in subas suas. gladium autem diuidendo non transmutat subas diuisi per se quod habet. sed dicitur quantitate. gladius enim secundum subas suas non habet hanc figuram: puta acuta sic ignis. sed hoc non vni ratione dicitur. Quamuis enim gladium secundum quod est quod dicitur ens uale non determinatur per figuram angularem. tamen secundum quod gladius est determinatur per ea. sicut ignis secundum Platone: quare si ignis agens per se figuram facit ignem: vni quod et gladius secundum quod gladius est agat. Deinde cum dicitur.

L.c. 74. Adhuc autem risibile ad diuidere solum reddere figuram igni. vni enim magis congregare et ad continuare quam disgregare. Segregat quidem enim quod non eiusdem tribus. Congregat autem quod eiusdem tribus et congregatio quidem per se est. Continuatione enim et vni re. Segregatio autem per accensur. Congregatio enim omni philo sepat alienum. Itaque aut abo oportebat reddere: aut magis ad congregare.

Argir. Preterea ad diuidendum solum igni figuram reddere ridiculum esse videtur: ignis enim congregare magis finesque in vnum redigere: quam segregare vni. Segregat enim ea que non eiusdem generis sunt: congregat autem ea que sub eodem genere collocantur. Et congregatio quidem per se est: fines in vnum cogere. atque vni re ignis ipsius est: segregatio vero per accensur: congregatio enim id quod sub eodem est genere id quod alienum est excipit. Quare aut ad vni re: aut potius ad congregandum figuram igni reddere oportebat.

Poniuntur quarta ratione dicentes: quod ridiculum vni assignare figuram igni per diuidere et segregare. Cum enim ignis congregat et segregat essentialiter est et congregare quam segregare. segregat quod dicitur heterogenea quod non sunt eiusdem tribus. i. eiusdem nature. congregat autem ea que sunt eiusdem tribus. i. eiusdem nature. Si enim fiat aliquam massa ex auro argento: et creta et ponatur ad ignem vni re ignis liquifacietur congregabitur presertim auri ad ferrum: et sic de alijs. continuare enim et vni re igitur est ei per se. segregare autem per accensur: quia

Quartus

ignis agens per formā suā trāsmutat illud in qđ agit
nāz suā ex potētia ente cōterminās 7 vnics illud: qđ si cō
gregādo omiopbilō. i. ea que sunt vni^o amoris: vel nāe. 7
separās alicui. qđ rōnabile erat: aut dare figurā igni p̄ne
uicē ad abo. puta p̄gregare 7 disgregare: aut magis ad
p̄gregare: qđ essentialis inest ei. s̄. autēz nō fecerunt. qđ
male. ¶ Proculus autē dicit qđ h̄. i. qđ igni essentiali^o
inest diuidere 7 segregare qđ p̄terminare 7 vnire. S̄. b̄ nō
v̄. qđ si quicūq; alicui enti p̄ for^m attribuitur duo. puta
gñatio 7 corruptio essentiali^o attribuit ei gñatio qđ cor
ruptio: qđ gñatio ē d̄ rōne entis ad qđ ē. corruptio at̄ d̄
rōne nō entis. for^m autē 7 simpliciter aut magis p̄n^o ē en
tis qđ nō entis. sic enīz for^m est qđ aliqd est ens. ita for^m est
quia aliqd agit aliqd ens. s̄. cōterminatio 7 vnitio sunt
gñatio: qđā segregatio 7 diuisio corruptio: qđ si vtrū
q; attribuitur igni per formā: essentialis attribuetur si
bi cōterminatio vel vnitio. Deinde cum dicit.

tex. c. 75

Adhuc autē qm̄ calidū 7 frigidū tria vir
tute impossibile reddere frigidū figurā. Opz
enī p̄trariū eē qđ assignat. Nihil at̄ triū est
figure pp̄ qđ 7 oēs dereliq̄runt hoc: 7 in cō
ueiebat aut oia coaptare figuris aut nullū.

Argir.

Insup cū calidū frigidūq; potētia sit p̄tra
ria: reddere frigidū figurā aliquā: impossibile
est p̄pterea qđ reddere quidē p̄trariā figurā
oportet. Nihil autē cōtrarium 7 figure: qua
propter. 7 omnes omittunt hoc: 7 tamē aut
omnia figuris: aut nihil definire oportebat.

Conidit qđ nō est necē elta termiari figurā tali pp̄ v̄ntē.
puta ignē ēē pyramidē: aut spaz pp̄ necitate calefacien
di. Et p̄ponit rōne ad h̄. Secōdo enī dicit. Quidā autē d̄
tute ipsi. ¶ Rep̄obāt qđā d̄c̄m̄ Platonis qđ rōne p̄di
ctā. In p̄te dicit qđ adhuc si calz 7 fridū adiūces sunt
tria vt manifestū est 7 calz sit d̄terminatū aliq̄ fig^m. puta
spa vel pyramide. ipole erit frido attribue aliquā fig^m.
o. n. sibi attribui figurā triā figure cali. uic at̄ h̄ ē aliq̄
ralis. qm̄ figure nihil ē triū. qđ nō p̄t ei attribuerē aliq̄
figurā. Et pp̄ oēs dereliq̄runt ei attribuerē ipsā: 7 tū cō
ueies erat: aut oib^o attribue fig^m: aut nulli. Deū cū dicit.

Tex. c. 76

Quidā autē de virtute ipsi^o tētates dicere:
tria dnt ipsi sibi p̄p̄s. Triū enī eē frigidū
magnaz p̄tūz pp̄ cōstrigere 7 nō p̄trāsire p̄
poros. Manifestuz igit qm̄ 7 calidūz vtiq;
erit p̄trāsies. Tale autē semp̄ subtiliū partiū.
Itaq; accidit puitate 7 magnitudie differre
calidū 7 frigidū: s̄. nō figuris. Adhuc autē si
ineq̄les pyramides magne vtiq; erūt non
ignis. n̄. cā figura ei^o qđ ē ardere s̄. p̄trarij.

Argir.

Nonnulli autē de potētia ipsi^o dicere conati
sibi p̄p̄s tria dicūt: frigidū enim id ingunt
eē: qđ magnaz p̄tū est p̄pterea qđ p̄mit 7 p̄
meat^o nō trāsit. Patet igit 7 calidūz id esse
qđ trāsit: tale autē erit qđ p̄tūz subtiliū est.
Quare sit vt puitate magnitudieq; frigidū
differat calidūq;: s̄. nō figuris. P̄pterea si
pyramides sint inequales: magne nō ignis
erūt: neq; figura erit vrēdi cā: s̄. cōtrarium.

Remouet quoddā dictū Platonis ad rōne p̄dictā di
xit enīz Plato qđ fridū pp̄ grossitiē p̄tū cōprimere h̄t:
pp̄ qđ attribuit sibi figurā: cui^o est p̄primere. puta qđ ob
tusi anguli. s̄. remouēs dicit. qđ qđā volētes dicere de v̄
tute fridi tria dnt sibi ipsis. dnt enī qđ frigidū qđ p̄trin
git: 7 nō p̄t facili trāsire p̄ poros h̄ns figurā aptā ad b̄
qđ est magnaz p̄tū s̄. qđ h̄. qđ palā qđ calz triū ei^o p̄
trāsibit p̄ poros facili acutā h̄ns figurā. qđ trioz sunt
triū effect^o. tale at̄ s̄. qđ h̄. subtiliū p̄tū ē. qđ manifestū
est qđ calz 7 frigidū d̄terminabunt 7 differēt adiuicē
magnitudie. 7 nō p̄ figurā cui^o triū dnt. Itē si dicat qđ
pyramides ineq̄les sūt. qđā qđē magne qđā v̄o pue. sic
plato v̄ sentire. magne qđē nō erūt ignis d̄terminatime
s̄. triū. neq; cā ei^o qđ est cōburere. s̄. triū. puta ei^o qđ ē in
fridare. pue at̄ erit d̄terminatime ignis. 7 cā cōbustiois.
qđ fridū 7 ignis d̄terminabūt magnitudib^o qđ b̄ d̄
nō figuris. cuius triū dnt vt p̄tūz. Deinde cum dicit.

Tex. c. 77

D qđē igit nō figuris differāt elta mani
festū ex dictis. Quā autē pp̄tissime d̄ie cor
porū qđ s̄m̄ passiōes 7 opa 7 virtutes. vnūq;
cuiusq; enīz eē dicim^o 7 eoz que nā 7 opa 7
passiōes 7 virtutes. Primum vtiq; erit de
his dicēdū: vt cū cōsiderauim^o hoc sumam^o
vnūscuiusq; ad vnūquodq; differētias.

Argir.

Nō differre igit elta figuris ex his que di
rimus pauit. Cū at̄ pp̄tissime d̄ie corpus
p̄ affect^o sint 7 opatiōes atq; potētias: cuius
q; enī corpus natural^o opa affect^o potētiasq;
dicim^o esse. Primum d̄ his est dicēdū: vt post
hoy cōtēpletionem cuiusq; differentias ad
vnūquodq; sumamus.

Recolligit dicta p̄d̄o intētiōne suā respectu dicēdo
rū. dicēs qđ qđē igit elta nō d̄terminant. neq; differunt
figuris manifestū est ex dictis. s̄. qm̄ pp̄tē eoz d̄ie sūt
virtutes 7 passiōes 7 opatiōes que s̄m̄ illa: vnūscuiusq;
enīz entis s̄m̄ ei^o nāz sunt passiōes virtutes 7 opatiōes
qđ d̄terminant. p̄m̄ cōsiderādū erit de hi^o virtutib^o pas
sionib^o 7 opib^o. vt cū cōsiderauerim^o d̄ istis app̄eat nob̄
nā 7 d̄ia 7 immet^o ipsoz. Quid autē itelligit p̄ hi^o noīa
virtutes passiōes 7 opatiōes expositū est p̄tūz.

¶ Sinit liber terti^o Ar. de celo 7 mūdo cūz expositione partim beati Thome partim Petri de aluernia.

Aristotelis stagyrite p̄p̄teticozū p̄nci
pis textus quarti libri de Celo 7 Abundo.

E graui autē 7 leui quid est
vtrūq; 7 que natura ipsoz
cōsiderādū. Et p̄pter quaz
causaz habēt virtutes has.

De graui autē atq; leui
qd est vtrūq; 7 que nam est
natura ipsozū cōsiderē
mus oportet: 7 p̄pter quā
causam hasce potētias habent.

¶ Petri Aluerniatis in Quartū de Celo 7 Mūdo vo
lumen Interpretatio preclarissima.

Um intētiō p̄bi esset in libro p̄cedēti 7 isto
cōsiderare de coz p̄b^o simplicib^o mobilibus
motu recto s̄m̄ qđ h̄. i. qđ solū ē gñatio 7
corruptio. Postq; d̄terminauit qđ sunt aliq̄

ralia corpa: q̄ nō infīnita: neq; vnū: s; pla z fi. Adhuc
 at q̄ sūt gnabilia: z ex se iūcē ū p̄ segregatiōe: nec trās
 figuratiōe: nec resolutiōe ad figurās: sic atiq; posue
 rūt: redit nūc ad cōsiderādū de his s; q; mobilia sūt mo
 tu recto. ilib. de gnatiōe determinatur q̄ z q̄ sūt dter
 miate z q̄lr ex iūcē gūenī. mobilia aut sūt motu p gra
 uitate z leuitate que sūt passiōes z vtutes ipsoz p se:
 z iōitēdit nūc cōsideratiōe facere d̄ graui z leui z d̄z
 z accūtib; ipoz. s; q; hī. Et p̄ circa b̄ p̄mittit itētiōes
 suā z ordinē cōsiderādū. Sc̄do cū dicit. [Dicit at b̄.] p̄seq
 tur. Circa p̄ p̄mittit itētiōe suā. 2. cū dicit. [Vidētes
 igit.] Ordine cōsiderādū. In p̄ p̄te fac qd̄ dcm̄ ē. sc̄do cū
 dicit. [Est. n. q̄ de ipso.] Irōnē assignat. Circa p̄ dicit. qm̄
 itēdim; cōsiderare de corpb; simplicib; mobilib; motu
 recto fm̄ q; hī. qz mobilia sūt hī; motu grauitate z le
 uitate. cōsiderādū est de graui z leui. f. qd̄ sit vtrūq; ipso
 rū q̄stū ad rōnē que signat p̄ nomē z q̄ nā ipoz quā si
 gnat diffi; idicās qd̄ est esse s; vtatē z pp̄ quā cām elta
 hnt hī; vtutes z itēdit cās finalē q̄ est ipsoz opatio vel
 motus. cuiuscūq; enī est aliqd̄ opus: ipz est gratia opis
 sicut dicebatur in sc̄do hui;. Deinde cum dicit.

lec. 4
ter. cō. 2.

Est enī q̄ de ipsis cōtēplatio his q̄ de mo
 tu fm̄ oib; pp̄ria. Braue enim z leue in pos
 se moueri physice aliq̄lr dicim;. Actib; aut
 noia ipoz nō ponūtur nisi sigs putet incli
 nationē eē talē. Propter at̄ physicū esse ne
 gociū de motu. Hec aut̄ h̄zē i seipis velut fo
 mēta qd̄a mor;. iō oēs qd̄ vtunt virtutib;
 ipoz. verūtū nō determinauerūt p̄ter pauca.

Argir.

Cōtēplatio enī de ipsis fm̄onibus est ac
 cōmodata de motu. Braue enī z leue ex eo
 dicimus: qz aliquo mō naturalr moueri po
 test: opationibus aut̄ ipsoz noia posita non
 sūt: nisi q̄spīa puta tale esse ipsuz momētū.
 Quia vero naturalis tractatio est de motu:
 hec aut̄ motus q̄si somēta qd̄am in seipis
 habēt. Ideo vniuersi qd̄ potētis ipsozum
 vtunt: non tamen nisi pauci definiuere.

Assignat rōnē itēti dices q; bñ cōsiderādū ē de graui z
 leui h. qm̄ cōsideratio de ipsis ptinet p̄pe ad cōsideratiōe
 de motu diffiniūt enī p̄ posse moueri nālī aliq; motu s;
 q; dicim;. Dico at̄ ipole moueri aliq̄lr qm̄ pp̄rijs opa
 tiōib; ipoz nō sūt pp̄ria noia iposi: sic opatio calidi
 calefactio noiaf; z frigidī ifridatio. nisi forte aliqs opa
 tiōe eoz cōez dicat eē icli; ad motū rectū: z dter; op;
 grauis icli; ad motū grauis deorsū: leuis at̄ ad motū
 rectū sursum. cōsideratio at̄ d̄ p̄ncipijs ptinet ad cōsideratio
 nē d̄ p̄ncipiato s; q; hī. cōsideratio vō d̄ motu nālī est
 pp̄ b. qz negociū de motu physicū ē. physic;. n. cōsiderat
 iōis mor; p̄ se. graue at̄ z leue hnt i se p̄ncipia mor; nālī.
 iō oēs nāles vtūt ipsis i reddēdo cās apparētius. pauca
 tū determināt de ipsis Rōnabilr igit̄ in alib; cōsiderādū
 est de his sicut p̄positum est. Deinde cum dicit.

Vidētes igit̄ p̄mū ab alijs dicta z disgrē
 tes q̄cūq; ad cōsideratiōe hāc didere neces
 sariū. Sic z qd̄ videt̄ nobis dicam; de ipsis.

Argir.

Aisis igitur hisce p̄mū que ab alijs dicta
 sūt: allatis etiā dubitatiōib; que ad hāc cō
 sideratiōe sūt necessarie. Ad deinde oica;

inus quod nobis de ipsis videtur.

Dat ordinē cōsiderādū dices q; cōsiderātes de ipsis p̄ cō
 siderabim; dicta ab alijs disgrētes rōcinādo de oibus q̄
 uecariū est distinguē ad hāc cōsideratiōe. p̄ster at̄ deter
 miabim; d̄ eis s; q; irrōnabilr videbim; nob. Deū cū dicit.

Dicit at̄ hoc qd̄ simplr graue z leue. hoc
 at̄ ad altez. Hñiū enī grauitatē dicim; hoc
 qd̄ eē leui;. hoc aut̄ graui; puta ligno es.
De simplr qd̄ igit̄ dicit̄ nihil dicitū est ab
 his qui p̄ri;. De his aut̄ q̄ ad altez nō qd̄
 dicit̄ qd̄ est graue z qd̄ leue. sed quid graui
 us z qd̄ leui; in hñibus grauitatem.

ter. c. 3.

Grauia leuiaq; partiz simplr p̄ti ad aliud
 dicunt;. Eoz enī que pōdus habent aliud
 leuius aliud graui; dicimus eē: vt es graui;
 dicim; ligno. De his igit̄ que absolute dicitū
 tur nihil a veteribus dicitū est: s; de hisce que
 ad aliud dicitur. Nō enī dnt̄ qd̄ est ipz gra
 ue: z qd̄ est ipz leue: sed qd̄ est ipsuz graui;
 z quid ipz leui; in hisce que pōdus habēt.

Argir.

Proseqt. Et circa b̄ p̄mittit qd̄ dicim; graue z leue:
 qd̄ o; p̄supponere i rōcinatiōe. sc̄do cū dicit. [Eoz ita
 q; determinat de ipsis.] Circa p̄ p̄ distinguit graue z
 leue. Sc̄do cū dicit. Magis at̄. [P̄mittit qd̄ d̄z sup
 pōnes. Tertio cū dicit.] Simpliciter qdem [Cōcludit
 diffinitiones ipsoz. In p̄ p̄te dicit: q; graue z leue dicit̄
 duplr. Uno enī mō d̄ graue simplr nihil hñs leuitatē.
 z leue simpliciter qd̄ nihil hēt grauitatis. alio aut̄ mō i
 respectu ad altez: s; q; hñtiū grauitates hoc dicim; le
 u; alio. sic lignū ere: b̄ aut̄ grauius ecōtrario. sicut colli
 guo. De graui igit̄ z leui simpliciter nihil determinatū
 est ab antiq;: s; tm̄ de his q̄ dnt̄ in respectu ad altez. z d̄
 his nō determinauerūt qd̄ sit graue z leue. z a qbus cō
 paratiue dicunt: sed qd̄ graui; z leui; in hñtibus graui
 tatē cōsequēter supponētes oia corpa simplicia grauita
 tē hēret; fm̄ magis z minus. Deinde cum dicit.

Magis aut̄ erit māifestū qd̄ dicimus sic. ter. c. 4

Hec qd̄ enī sp̄ nata sūt a medio ferri. Hec
 at̄ sp̄ ad mediū. Hoc at̄ qd̄ qd̄ a medio ferri
 sursum dico ferri. Deorsuz aut̄ qd̄ ad mediū.

Ad aut̄ qd̄ dicim; magis dilucidū hoc pa
 cto fiet. Quedā enī a medio semp: quedā ad
 medium semp apta sūt ferri. Hoz aut̄ id
 qd̄ qd̄ a medio ferri sursum: id autem qd̄ ad
 medium ferri deorsum dicimus ferri.

Argir.

Propōnit qd̄ d̄ supponēs: qz enī graue z leue diffini
 unt̄ p̄ moueri sursum z deorsuz: p̄ponit qd̄ appellat ista
 p̄. sc̄do cū dicit. Inconueniēs at̄. [Remouet errozē q̄nū
 dā. In p̄ p̄te dicit q; distinctio grauis z leuis simplr z i
 respectu. magis erit manifesta supponēdo ea que dicit̄:
 que sūt manifesta ad sensuz. p̄ qd̄: qz eoz q̄ mouētur
 quedā mouent̄ semp a medio. Alia aut̄ semp ad mediū.
 h̄ enī sensuz docet. sc̄do q; ea q̄ ferunt a medio. dicim;
 sursum ferri. Illa aut̄ que ad mediū deorsum. z hec sūt
 nobis visa: z a pluribus p̄fessa. Deinde cū dicit.

Inconueniēs autē nō putare aliqd̄ esse i ce
 lo. hoc quidē sursum. hoc aut̄ deorsum. que
 admoduz qd̄a dignificāt. Nō enī esse hoc

Quartus

qdē sursum. hoc autē deorsus dñt. siquidem ad oēs partē simile est vndiq; antipos erit ambulans vnusquisq; ipse ipse.

Argir. **C** Absurdū est enī in celo nō existiare aliqd supra aliqd infra eē quē admodū qdā cēsent. Nō enī esse aliud supuz aliud ifez dicūt: si oī ex pte simile est: z vndiq; qsq; gradiens aduersis ipse sibi pedibus erit.

C Remouet errorē circa b. Quidā enī dixerunt qd nihil est sursum vel deorsus simplr p qd remouēt qdā dicta. Prio igit; pponit errorē istū. scdo cū dicit. Nos autē toti. Remouet ipz. Dicit qd p qd rōnē est credere qd nō sit in celo. i. i mūdo aliqd sursum simplr. aliqd autē deorsum: sic aliq accipiūt vt dignitatē quādā p qdē Anaximāder z Democrit⁹ q vnīuersuz ifi⁹ ponebant. In inf⁹ autē nihil est sursum aut deorsū. In ipō. n. nihil ē vltimū. sursum autē z deorsum determinant p vltima. Post b at z plato i thimco q dixit. cū vnīuersuz sit spicū locū qdaz deorsuz. hñc autē sursum dicere nō sapiētis est. Rō autē ei⁹ fuit qm in eo qd sile ē p totū: nō est assignari sursum z deorsuz. qz sursum z deorsuz sunt p̄ria: z p̄ria nō sunt filia. Vniuersū autē ad oēs pte simile est. cūns signū dicebat. qm qlibet ābulās p circuitū terre pōt sibi fieri antipos. Similr se hñc ad totū vnīuersū nūc z pri⁹. qre nō. est aliqd sursum z deorsū. Nō est enī rō pp quā magis illud qd est sub pedib⁹ nris totū vsq; ad celū sit deorsuz. z qd. s. caput vsq; ad ipz sursum. Dē autē ātipos ab anti qd est p z p̄: quasi pedes hñc p̄tra pedes. Deinde cum dicit.

C Nos autē totius extremū sursum dicim⁹ qd z fm positionē est sursum z natura p̄rimuz.

Argir. **C** Quā autem est aliqd celi extremū z mediū: palā qz erit z sursum z deorsū. Qd quidē z multi aiūt: verūtū nō sufficiēt. Hui⁹ autē cā qz putāt nō sile esse vndiq; celū sed vnuz esse solum qd sup nos hemisperiū. Qd qui dē existimātes z in circuitu tale z mediū hñc hñc ad oē. hoc quidē sursum dicēt esse. Qd autem medium deorsum.

Argir. **C** Nos autē ipz vnīuersi extremū supra dicimus qd qdē z positioe est supra z ipa natura p̄rimū. Cum autē ipz⁹ celi z qd extremuz z mediū sit: patet supra eē ac infra: quē admodū z multi dicūt: vep non satis. Hui⁹ autē cā est: celū ipsos nō oī ex pte simile esse: sed vnū tm id hemisperiuz eē: qd supra nos est putare. Qd si sumerēt celū oī ex pte tale: z mediū ad vnīuersuz similt se hñc illud qdē su vep: mediū autē infez esse dicerent.

C Remouet errorē istū dicēs qd nos supponim⁹ p̄rio extremū celi ad nos sursum eē. qz p̄pōnē istud sursum est z p̄ nāz z cālitatē p̄m. Ab illo. n. est p̄m esse z mot⁹ his q sunt post. sursum autē ē p̄ri⁹ nā respectu deorsuz. sic z dextrū respectu sinistri. Deorsuz autē dicim⁹ extremū a nob qd vltimū est fm pōnē z nā postremū. Quia igit; manifestū est qd est in nā aliqd extremū celi ad nos z aliquod mediū ipsius. oē. n. spicū mediū hñc. manifestū est qd erit aliqd sursum z deorsū in mūdo. sic qdā dixerūt. q̄uis nō sufficiēt. qm nō putauerūt celū eē spicū vndiq; sed so

lū vnū hemispiū qd. s. capita nra ē qd p̄tinuē nob appet tāq; existimaret tale hemispiū circularē. z mediū i q sursum silt se hñc dicēs celi sursum eē. mediū autē deorsū Manifestū est autē qd nō intelligūt p̄fecte qd est extremū. nec qd est mediū. nihil. n. phibet aliqd esse sursum: aliqd deorsuz fz nāz: z b qdē accepit A. ex p̄suetudine multoz quā voluit alienare plato aut neglexit. Rō autē que mouit Platonē nō p̄cludit. vep enī est qd in his q sunt filia fz qd hñc nō est assignare sursum z deorsuz. fz qd assu mit pres vnīuersi siltū dñc hñc: vitatē nō hñc. Dē enī extremū celi ad nos z mediū mūdi sint p̄ria ofidit p̄: ietates motuū nāliū factorz ad ipsa z diuersitatē corporū nāliter locatoz in eis. Ipse autē imaginabat z male qd deorsuz diceret qd est sub pedib⁹ nris vsq; ad p̄cauū celi. sursum autē qd. s. capita nra est. nos autē nō sic dicimus. fz dicimus sursum vltimū celi vndiq; fm cōcanuz. mediū autē mundi vndiq; deorsuz. Deinde cum dicit.

C Simpliciter quidē igit; leue dicim⁹ qd sursum fert z ad extremū. Graue autē qd simplr deorsuz z ad mediū. ad aliud autē leue z leuius: qd duob⁹ hñtib⁹ gravitatē z molē eālem deorsum fert aliquo natura velocius. **Argir.**

C Ad igit; absolute dicim⁹ leue: qd sursum ad extremūq; fert id graue qd simplr deorsuz atq; ad mediū fert. Ad aliud autē leue ac leuius id esse dicim⁹ qd aliquo natura deorsum celeri⁹ fert: vtrifq; pōdus hñtib⁹ eāle molē.

C Infert ex dictis definitionē grauis z leuis simplicit: z respectu dicēs qd sic igit; cū illud qd fert a medio sursum ferat. leue autē a deorsuz videam⁹ sursum ferri. si nō phibeat: leue simpliciter dicim⁹ qd sursum fert z ad extremū fz nāz: graue autē simplr qd fert ad mediū z deorsuz. leue autē z leui⁹ qd de duob⁹ hñtib⁹ leuitatē differētē fm plus z minus z eandē quāritatē veloci⁹ fert sursum nā. Graue autē ad alterz seu graui⁹ qd de duob⁹ habētib⁹ gravitatē p̄silt differētē fm plus z min⁹ z eādē molē nā velocius fert deorsum. Deinde cum dicit.

C Eoz itaq; qui prius venerūt ad eā que de his cōsiderationē fere pluriū de sic grauib⁹ z leuib⁹ dixerūt solū: quoz ambob⁹ hñtib⁹ gravitatē alterz altero est leui⁹. Sic autē per trāseūtes putāt determinatū eē: z de simplr leui z graui. Rō at ipz nō p̄gruit. **C** Pa

C Eoz igit; qui prius ad hoz cōsiderationē venerunt plurimi pene de leuib⁹ hoc pacto grauib⁹ solis dixere: quozum alterū vtrifq; pōdus hñtib⁹ altero leui⁹ est. De hoc autē pacto graui leuiq; facta cōsiderationē. De simplr etiā leui grauiq; determinatū a se fuisse putāt. Sermo tm ad ipsa non accōmodat. Hoc autem p̄spicuum magis erit: si vltius progrediamur. **Argir.**

C Prosequit de graui z leui. P̄r tagēs opiones alioz z disq̄res de eis. Scdo cū dicit. Nos at. dicim⁹ fm opio nē suā sic p̄dixerat. Circa p̄m p̄tagit cōz defectū antiq̄ rū de graui z leui. z cū dicit. Dicūt. n. graui⁹. p̄ponēs eoz rōp̄iones inquirīt de eis. In prima parte dicit qd au

ti q oēs q p̄ venerūt ad p̄siderādū de ḡni et leui fere nihil dixerūt de graui et leui simplr: s̄ de grauib⁹ et leuib⁹ sic. i. in respectu solū. quāq̄ ita se h̄nt q̄ plurib⁹ h̄ntibus grauitatē alterz est graui⁹ vel leui⁹ altero. supposuerūt enī oīa estā grauitatē aliquā h̄re. et determinātes trāseūdo de grauib⁹ et leuib⁹ sic. crediderūt se determināsse de graui et leui simpliciter. sed sermo vel rōcinatio de istis non congruit illis omnino. Et hoc magis manifestum erit ponentibus opiniones ipsoꝝ. Deinde cum dicit.

C Dicit enī leui⁹ et graui⁹ hoc quidē quēadmodū in Thimeo existit scriptuz. Grauius qdē qd̄ ex plurib⁹ eisdē cōstās. Leui⁹ autē qd̄ ex pauciorib⁹: quēadmodū plūbum plūbo plus graui⁹ et es ere. Similr autē et alioꝝ que eiusdē sp̄ei vntū qd̄q̄. In supabūdātia enim eq̄liū p̄tū graui⁹ vnū qd̄q̄ est. eodē autē mō et ligno plūbū autē ex q̄busdā enī eisdeꝝ esse oīa corpa et vnus materie sed non videri.

Argir.

C Quidā enī de leuiore grauioreq̄ sic dicūt vt in Thimeo ē scriptū. Grauius qdē id eē qd̄ ex eisdē plūb⁹ p̄stat: leui⁹ autē id qd̄ ex eisdē pauciorib⁹ p̄stat: quēadmodū plūbo plūbū et es ere maius graui⁹ ē. Similr et vnū qd̄q̄ ceteroꝝ similiū forma: in excessione enī eq̄liuz p̄tū qd̄q̄ graui⁹ ē. Eodē mō lignū et plūbuz dicūt ex q̄busdā enī eisdeꝝ oīa corpa et vna materia esse alunt: sed non videri.

C Ingrit de opionib⁹ magis deiminate. Et p̄ de opione platois. Secō cū dicit. [His at nō sufficiēs. De opione Democriti et leucippi. Tertio cum dicit. [Silt at accidit. De opione q̄ndā qd̄ deimāuerūt estā magnitudie et p̄nitate. Circa p̄ p̄pōit opionē Platois i Thimeo. 2. cū dicit. Si at deimātiō. Icrepat eā. In p̄ia pte dicit qd̄ qdā atiquoꝝ deimāuerūt graui⁹ et leui⁹ sic scriptuz ē a Platoe i Thimeo: trib⁹. n. ex trib⁹ eltiō aq̄. s. aere et igne et iuicē ḡnatis et deimātiō p̄ fiḡ. aquā qdē p̄cedrō. i. fiḡ viginti basū. aere aut octo cedrō: q̄ ē figura octo basū. ignē vō pyramide q̄ soluit in figuras sup̄ficiales p̄mas. puta in triāgulos quos dicim⁹ scalenō. dixerunt qd̄ corpa qd̄ p̄stat ex plurib⁹ eisdē triāgulis graui⁹ ē. qd̄ aut ex pauciorib⁹ leuius. determinātes ea multitudine et paucitate triāguloꝝ. quēadmodū nos dicim⁹ qd̄ plūbū qd̄ p̄stat ex plurib⁹ sup̄ficieb⁹ graui⁹ est q̄ qd̄ ex pauciorib⁹ p̄stat. et silt es ere. et cōsilt se h̄z in oib⁹ q̄ sunt vniū speciei. In supabūdātia enī partū equaliū puta triāguloꝝ vniū est grauius alio. similr autem et in his que sunt alterius sp̄ei. plūbū enī est graui⁹ ligno: qd̄ ex pluribus trigonis cōponit. oīa enī corpa huiusmodi aliq̄ eadē cōia h̄nt ex q̄busdā h̄nt enī aliq̄ vna mām alteram et p̄ore ipsi. Sic igit graui⁹ et leuius determinauerūt multitudine et paucitate triāguloꝝ. Deinde cū dicit.

ter. c. 9.

C Sic at determinatis nō est dictū de simpliciter leui et graui. Nūc enī ignis semp leuis: et sursum fert. terra aut et terrea oīa deorsum et ad mediū. Itaq̄ nō pp paucitatē triāguloꝝ ex q̄bus p̄stare aiunt vnū qd̄q̄ ipsoꝝ. ignis sursum ferri nat⁹ ē. Qd̄ quidē enī vtiq̄ plus min⁹ ferret: et graui⁹ vtiq̄ eēt ex plurib⁹ enī

trigonis. Nūc autē videt contrariū. Quāto enim vtiq̄ sit plus: leuius est: et sursum fertur velocius. Et a sursum aut deorsum paucus fert citius ignis: multus autē tardius.

C Sic autē definitis nō dictū est de simplicitate Argir.

leui ac graui. Nūc enī ignis quidē semp leuis sursum fert. Terra vero ac terrea cuncta deorsum atq̄ ad mediū ip̄z: q̄re nō ob triāguloꝝ paucitatē ex q̄bus qd̄q̄ ipsoꝝ p̄stare dnt. ignis ap̄ est sursum ferri: maior enī minus vtiq̄ moueret et grauior eēt cum plūb⁹ ex triāgulis p̄stet. Nūc at p̄rius sane videtur. Quo enī maior ē eo leuior ē et sursum celerius fert. De sup̄o etiā loco deorsum paucus ignis celerius et tardius magnus fertur.

C Increpat eā per duas rōnes. q̄rū scōam ponit enī dicit [Adhuc at qm̄ pauciora. Circa p̄ dicit qd̄ cū sit determinati de ipsis. puta grauib⁹ et leuib⁹ in respectu nō est determinati de graui et leui simp: q̄ sūt p̄ora fm̄ rōne illis. videm⁹. n. qd̄ ignis maior et minor exis leuis ē simp⁹ et sursum mouet n̄ phibit⁹. silt et terra et ea q̄ sūt terrea a dno grauiā sūt simp⁹ et deorsū mouent et ad mediū: nisi fuerit phibit⁹. q̄re manifestū ē qd̄ ignis nō est nat⁹ moueri sursum pp paucitatē triāguloꝝ. et qd̄ dicit ip̄z cōponi. Si. n. corpa aliq̄ sit graui⁹ et leui⁹ multitudine et paucitate sup̄ficiēti. tūc illd̄ qd̄ est mai⁹ cū ex plurib⁹ cōponat graui⁹ erit: et min⁹ feret sursum deorsū at veloci⁹. Min⁹ autē cū ex pauciorib⁹ sit leui⁹ erit et velocius feret sursum. uic at p̄riū appet nobis ad sensū. quāto. n. ignis et ignea corpa maiora fuerit tāto leuiora sūt et ferit sursum veloci⁹. Et quāto ignis minor fuerit tāto cit⁹ feret deorsum: et quāto maior tardi⁹. terra aut et terrea corpa eōtrario. quāto enī maiora fuerit tanto veloci⁹ deorsū mouent: et quāto minora tāto facili⁹ pellunt sursum. ḡ terra et ignis et alia h̄i nō sunt grauiā et leuiā: pp multitudines et paucitatē sup̄ficiēti solū. Deinde cū dicit.

C Adhuc aut qm̄ pauciora quidem h̄ns ho ter. c. 10

inogenea leui⁹ esse dicūt. plura autē graui⁹. Aerē aut et aquā et ignē ex eisdē eē triāgulis s̄z differre paucitate et multitudine ppter qd̄ hoc quidē ipsoꝝ eē leui⁹. hoc autē grauius erit aliq̄ multitudine aeris que grauior aq̄ erit. Accidit aut totū cōtrariū. Sēper enim plus aer sursum fert magis. et totalr q̄libet pars aeris sursum fert ex aq̄. **C** Hi quidē igit hoc ter. c. 11.

C Insuper cū id qd̄ pauciora h̄nt ea que sūt ge Argir.

neris eiusdē leui⁹ eē. Id vō qd̄ h̄z pla grauius eē dicāt. Aerē aut et ignē ac aquā ex eisdē asserāt triāgulis eē sed paucitate multitudineq̄ differre. Quapropter aliq̄ ipsoꝝ leui⁹ aliq̄ graui⁹ eē: aliq̄ sane multitudine aeris erit: q̄ grauior erit aq̄. At totū cōtrariū accidit. Semp enī maior aer magis sursum fert: et oino ps queuis aeris sursum ex aq̄ fertur.

C Quidā igit ita d̄ graui leuiq̄ diffinierūt.

Quartus

Pōit scōaz dicēs q̄ adhuc qm̄ fz opionē istoz corp̄
q̄d p̄ponit ex pauciorib⁹ sup̄ficieb⁹ homogēis leui⁹ est
q̄d aut ex plurib⁹ graui⁹: 7 aq̄ 7 aer 7 ignis sunt ex eisdē
triangulis p̄mis homogēis i q̄ resoluit⁹ fz plus 7 mi
nus. 7 iō aliq̄d ipsoz est leui⁹: aliq̄d aut graui⁹ vt dicit. se
quit q̄ erit aliq̄ multitudo aeris que erit grauior aliq̄
aq̄. aliq̄ enī magnitudo aeris ex plurib⁹ triangulis p̄mis eō
pōit q̄ aq̄ in minori quātitate. nūc aut p̄m̄i appet no
bis ad sēsunt. semp enī aer maior veloci⁹ sursum fert 7 vlr
q̄lz ps aeris ex loco aq̄ mouet. sursum: 7 aq̄ 7 q̄lz ps aq̄ ex
loco aeris deorsum. ḡ manifestū est q̄ graui⁹ 7 leui⁹ nō de
terminat multitudinē 7 paucitatem trianguloz. sic q̄dē igit
tur q̄dā determinauerūt de graui 7 leui. Dicit cū dicit.

His aut nō sufficiēs visuz est sic distingue
re: fz equidē exītes antiquiores ea que nūc
etate magis nouit̄ intellexerūt de nūc dictis.
Vident enī q̄dā mole quidē minora corpo
rū: entia aut grauiora: palā igit q̄ nō suffici
ens dicere ex eq̄lib⁹ cōponi p̄mis que eque
grauias: eq̄lia enīz viiq̄ eēt mole. **P**ria
aut 7 indiuisibilia superficies dicentibus ex
qb⁹ cōstat grauitatē h̄ntia corp̄oz inconue
niēs dicere: quibus aut solida magis cōtin
git dicere maius esse grauius ipsozum.

tex. c. 12

Argir. **Q**uibusdā aut nō satis visuz est hoc pacto
diuidere: sed q̄uis etate vetustiores eēt nō
hiscē tñ que nūc sunt dicta modo magis no
uo intellexerūt. Nōnulla nāq̄ corpa mole
q̄dē minora: fz grauiora eē vidētur. **P**atet
igit nō satis esse ex eq̄lib⁹ ipsis p̄mis ea q̄
sunt pōderis eq̄lis dicere cōstare: essent enī
equalia mole. **A**lius aut ipsoz graui⁹
esse absurdū q̄dē est hiscē dicere: qui prima
ipsa ac indiuidua ex qb⁹ ea corp̄oz cōstat
que pōdus h̄nt plana inquit̄ esse. hi autēz
qui solida eē dicūt magis dicere possunt.

Trasit ad opiones leucippi 7 Democriti. quā p̄ponit
parādo ad ea q̄ Plato ponit. 2. cū dicit. **N**ecariū autē
appone. **I**mp̄obāt ea. Circa p̄m̄i p̄ponit opionē ipso
rū de grauitate cōparādo ad ea q̄ Platonis. 2. cū dicit
Cōpositor aut **P**onit opionē corp̄ d leuitate. Circa
p̄m̄i dicit q̄ qb⁹sdā alijs nō vī sufficiēs eē sic determināsse d
grani 7 leui. puta Democrito 7 Leucippo: q̄ antiquores
exītes 7 p̄m̄i venītes ad p̄siderādū de eis magis noui
ter. i. certi 7 cōtrāspectū dixerūt d ipsis q̄ p̄cedētes. **P**
nētes. n. p̄m̄i p̄cipia corpa eē corpa q̄dā indiuisibilia 7 soli
da. hī solida venītia i p̄pōne alioz idurcūt eē cāz gra
uitatis 7 leuitatis in eis: 7 q̄ certi dixerūt q̄ p̄cedētes
appet ex b. videm⁹ cū q̄dā corpa minoris quātitatis exītia
grauiora eē qb⁹sdā maioris molis sic plūbū i ḡ 7 terra
q̄ aq̄. **S**t iō manifestū est q̄ nō est sufficiēs dicere q̄ eq̄
grania sunt q̄ ex eq̄lib⁹ p̄mis p̄ponunt fz quātitate: tunc
enī eq̄lia fz quātitate eēt eq̄ grania. **D**icrib⁹ aut sup̄fi
cies indiuisibiles p̄mas eē p̄m̄i ex qb⁹ p̄ponit h̄ntia graui
tate fz q̄ hī p̄tingit b̄iconueniēs dicere q̄ eē p̄ sensū. **I**lli
aut q̄ dicit q̄ corpa indiuisibilia solida sunt ea ipsius magis
p̄nt enitare p̄dictū in conueniēs 7 magis assignare cāz
p̄p̄t quā q̄d est min⁹ in quātitate p̄tingit eē graui⁹ aliq̄.
Isticū p̄ponit cāz corpa indiuisibilia grauitatē h̄ntia. **I**

li at sup̄ficies nullā penit⁹ h̄ntes ḡuitatē. **E**t magis p̄nt
reddere cāz q̄re mioza fz quātitate aliq̄n grauiora sūt sic
iā appebit p̄of cā quā assignat⁹ d leuitate. **D**eī cū dicit.

Cōpositor autē quoniā non videt hunc
vnūq̄dē h̄re modū: fz mlia grauiora vide
mus mioza mole etiā. quēadmodū lana es.

Alterā cāz putat 7 dicūt quidā. vacuum
enī interceptū alleuiare corpa aiūt: 7 facere
q̄nq̄ maioza leuiora. plus enim h̄re vacu
um. p̄pter hoc enī 7 mole eē maioza cōposi
ta multotiēs ex eq̄lib⁹ solidis 7 minoribus
Totalr aut 7 oīs cāz eē leuioris plus inesse
vacuū. **D**icūt quidā igitur hoc modo.

tex. c. 13

Cōpositorū vero qm̄ singula nō hoc mō
sele h̄re vnr fz multa grauiora minora mo
le eē videm⁹: quēadmodū es lana: aliā q̄dā
cāz 7 putat esse 7 aiūt. **V**acuū enim com
prehensuz leuare corpa dicunt 7 interdū
maioza facere leuiora. **C**uz plus habeant vt
inquit̄ vacui: p̄pterea 7 molē h̄re maiozē
ex eq̄lib⁹ solidis p̄sepe: aut ex minoribus
cōposita dicūt 7 oīno cuilibet leuioris plus
seē vacui cāz at eē: dicūt igit hoc mō d ipsis.

Argir.

Ponit opionē de cā leuitatē dicēs. qm̄ nō videm⁹ i cor
pib⁹ cōpositis q̄ maioza vlr nō sūt grauiora. nec eq̄lia
fz quātitate. fz videm⁹ multo minora fz quātitate gra
uiora. quēadmodū es q̄ lana. 7 plūbū q̄ lignū. iō p̄ter
cāz p̄dictā crediderūt 7 dixerūt eē aliā cāz leuitatis p̄nta
vacuū interceptū. **C**ū enī ponēt duo p̄m̄i corp̄ p̄posito
rū. pleni. f. 7 vacuū. pleni dixerūt eē cāz grauitatē. vacu
uz at leuitatē. **E**t p̄p̄tiget q̄nq̄ q̄ maioza fz quātita
tē leuiora sunt: plus enīz h̄nt vacuū interceptū. p̄ hoc
enīz leuiora sūt. **E**t ē q̄ maioza multotiēs sunt ex eq̄
lib⁹ solidis. vel ē minorib⁹. **E**t vlr cāz leuitatis maioris
d̄nt esse vacuū inexistēs. **S**ic igit̄ isti annuiciauerūt de
hoc q̄d est grauius 7 leuius. **D**einde cum dicit.

Necessē at apponere sic d̄terminātib⁹ nō
solū vacuū h̄re plus. si sit leui⁹: sed 7 solidū
min⁹. **S**i enī excedit tali analogia nō erit le
uius. p̄ hoc 7 ignē eē aiūt leuiorē. qz pluri
mū h̄t vacuum. **A**ccidet igit modico igne
multū aux plus h̄ns vacuū esse leui⁹. si non
7 solidū h̄bit multo plus: q̄re hoc dicēdū.

Tex. c. 14

Sed addāt necessē ē q̄ hoc pacto definiūt
si sit q̄ppia leuis: nō solū vacui plus sed 7 so
lidi min⁹ h̄re. **S**i enī talē rōnē excedet: leui
us sane nō erit. **O**bid enīz ipsuz 7 ignē inq̄
unt leuissimū esse qz vacui plurimū h̄t: ene
niet igit̄ magnū aurū plus h̄ns vacui ligno
puo leui⁹ eē: nisi 7 solidū ipsuz h̄uerit multo
plus. **Q**uare hoc est dicendū.

Argir.

Imp̄obāt p̄dictā opionē. 7 p̄onit q̄ insufficientē est 7 i
diget appositioe. 2. cū dicit. **Q**uidā q̄dē igit. **I**mp̄obāt
ea: qz falsa. **I**n p̄m̄i p̄te dicit q̄ si eē sufficiēs dicē solidū i cor
pib⁹ pl⁹ eē cāz quātitate maioris: 7 vacuū plus maioris le
uitatē. fz necē ē apponere 7 determinare dicēdo q̄ si solū

plus de solido hère est cā grauioris. s; hère plus de solido et min^o de vacuo. Et et leui^o nō est simplr qd plus hz de vacuo. s; cū h^o qd min^o hz de solido. Si enis excedat a tali analogia. ita. s; qd nō hēat min^o de solido. sed et plus hz de vacuo. nō erit tale leui^o. Manifestū ē eni qd dicit ignē eē leuiorē. q; plus hz de vacuo intercepto. Si igit nō apponat plus. s; minus hère de solido: sequit qd multum autū cū plus hēat de vacuo intercepto leui^o erit igne modico. si nō dicamus qd ignis modicus plus hēat de solido: quod nō videt. hoc aut incōueniēs ē. ergo apponēdū est qd dicitū est qd cā leuioris est nō solū plus hère de vacuo sed minus de solido. Deinde cum dicit.

lex. c. 15. **Q**uidā qdē igit nō dicētū eē vacuū nihil determinauerunt de leui et graui: puta Anaxagoras et Empedocles. Qui aut determinauerunt qdē nō dicētes aut esse vacuū nihil dixerūt ppter quid hec quidē simplr leuia. hec autē graua corporū. et ferunt hec quidem semper sursum. hec aut deorsū. Adhuc aut de eo qd quedā maiora mole entia leuiora corporib^o sint minoribus. nihil recordati sunt neq; manifestuz qualiter ex dictis confessa apparentibus accidit dicere ipsos.

Argit. **Q**uidā igit eorū q nō inquit vacuū eē: nihil de leui. grauiq; determinarūt vt Anaxagoras et Empedocles. Qui vō dterminarūt qdē: nō dicūt at vacuū eē nihil dixere cur alia corporū leuia alia graua sūt: et alia sursum: alia deorsū semper ferunt. Nullā pterea de hoc mētionē fecerūt: nōnulla inq; corporū maiore hntia mole leuiora minorib^o eē. Nec patet ex hisce q dicta sunt quo naz pacto fiet vt ipsi cōsentanea dicant his que apparent.

Reprobat eā q; falsa ē. Et p̄fuit qdā dicta q̄ platonē cū accusatōe et distinctōe ipoz. scdo cū dicit Necarii at et de igni leuitate. Ip̄it reprobatores. Circa p̄m dicit qdā eoz q n̄ possunt vacuū. sic Empe. et Anaxa. nihil oio dterminauerūt d̄ sui et leui. Quidā at n̄ ponētes vacuū sic plato et sequentes ip̄z dterminauerūt d̄ eis. nō qdē pp qd qdā sūt simplr graua. qdā sūt simplr leuia. et pp qd qdā simplr ferunt deorsū. et qdā simplr sursum. nec iterū recordati sunt. ppter quā cām qdā maiora s; quātitate sūt leuiora qbusdā minorib^o. nec ē manifestū ē ex dictis eoz. q. modo saluauerūt apparetia ad sensum. Deinde cū dicit.

lex. c. 16 **N**ecessariū at et de ignis leuitate causantibus multū vacuū hère sere in eisdē retineri difficultatib^o. Min^o quidē eni hēbit solidū alijs corpib^o et vacuū plus. s; in erit qdam ignis multitudo in quo solidū et plenu excedūt p̄tēta solida in qdā modica mltitudine t̄re

Argit. **E**os etiā q leuitatis ignis cāz vacui multitudinē inquit eē. Eisdē obnoxios difficultatib^o eē necesse ē. Min^o eni ceteris corpib^o solidi: et vacui plus hēbit. Attamē erit ignis aliq; multitudo: in q solidū et plenu ea q cōtinent in aliq; parua terra solida exuperabit.

Ponit reprobationē. Et p̄io ostendit q eadē incōueniētia accidit istis q et platonē. scdo cū dicit Incōueniēs at et si pp vacuū. Declarat qdā pp̄ia cōseq ipsis. Circa p̄m mū p̄mo tāgit incōueniētia q accidit istis si ponat solidū solū eē cāz grauis et leuis. scdo cū dicit Si at dicat. I que accidit si apponat vacuū. tertio cū dicit S; adhuc ea que accidit. Si apponat p̄m analogiā aliquā. In p̄ma pte dicit q dicētib^o cām leuitatis ignis eē multū vacuū interceptū accidit eedē difficultates sere q et Platonē. si eni cā leuitatis ignis sit multū vacuū oportebit ipsuz minus hère de solido et plus de vacuo q; alia corpora. sic tactū sūt. cōtinget esse quādā magnitudinē in gnis ex qua plenu excedit solida cōtēta. nō eni pōt dici q solidū solū sit cā leuitatis: aut et grauitatis. sed tñ qz cōtingit esse quādā magnitudinē ignis in q plenu excedit solida cōtēta in pua quātitate terre. qre si solū solidū sit cā grauitatis et mot^o deorsuz. magis ignis grauior eēt et velocius mouebit deorsum q; modica terra. hoc aut est incōueniēs. ergo et p̄mū. Deinde cū dicit.

Si at dicat et vacuū quo dterminabūt simpliciter grane. Aut eni per plus solidū hère aut per min^o vacuū. Siquidē igit hoc dicūt erit quedā multitudo terre. sic pauca: in qua solidū erit minus q; in magna multitudine ignis. Similr aut et si vacuo dterminabūt: erit aliquid leuius simplr leui et lato semper sursum: qd fert semper deorsuz. hoc aut ipossibile. simplr eni leue semp leui^o hntib^o grauitate et deorsū latis. Ad aut leui^o. nō semp leue ppter dici et in hntibus grauitatem alterum altero leuius puta terra aquam.

Ad si et vacui dixerit: quo nā mō definiēt Argit. ipz simplr graue: aut eni hoc qd p̄tēta solidoz hēt aut hoc qd vacui min^o hēt. si igitur hoc dicēt mō: erit quedā terra adeo pua: vt in illa minus sit solidozū q; magno in igne. Similr si vacuo et definiat. erit quippiā eorum que semp deorsuz ferunt leui^o eo qd simpliciter est leue sempq; fertur ad supa loca. Ad qdē est ipossibile. Id eni qd absolute ē leue: leui^o: est semp hisce: que p̄odus hnt deorsuz ferūtur: id aut qd est leui^o nō semp est leue: ppterea q; et in hisce que pondus hnt aliud alio leuius dicit esse: vt aqua terra.

Tāgit incōueniētia q accidit si apponat vacuū cū solido dicēs: q si dicat q nō solū plenu ē cā leui et grauis sed et vacuū q̄rēdū est ab ipsis pp qd dterminabit simpliciter graue et leue. vtrūq; solidū plus aut p minus vacuuz. graue. s; et leue aut p oppositū. Si quidē igit leue dterminaret p minus hère de solido ptinget esse multitudinē quādā terre adeo paucā q in ipsa erit min^o de solido q; in magna quātitate ignis. Similr si dterminet per vacuū cōtinget eē aliq; quātitate terre magnitudinē magna in q est plus de vacuo q; in parua quātitate ignis. Quare sequeret q pua terra eēt leuior magno igne. s; quidē leue dterminet p min^o hère de solido. Et q magna terra sit leuior magno igne si dterminet leue p plus de vacuo. Luz igitur ignis maior et minor sit leuis sim.

Quartus

placiter et terra quies. erit aliquid graue simpliciter. et quod fertur deorsum semper. et erit aliud leue simpliciter et quod semper mouet sursum. simpliciter enim leue leuius est omnibus habentibus grauitatem et motum deorsum. quod autem est leuius aliquo non est simpliciter leue. quia leuius dicitur aliquid altero in his tribus grauitate. sicut in terra et aqua. dicimus enim aqua leuior terra. ergo impossibile est leue diffiniri per minus habere de solido: aut plus de vacuo. Eodem modo potest probari quod graue non determinetur per plus de solido aut minus de vacuo. Deinde cum dicit.

Sed adhuc neque vacuum analogum habere ad plenum sufficiens soluere dictam nunc dubitationem. Accidit enim et hoc modo dicentibus sicut impossibile. In pluri enim igne et minori eadem habebit rationem solidum ad vacuum. Feret autem velocius maior sursum ignis minor: et deorsum autem iterum sicut maius aurum et plumbum. Sicut autem et aliorum unum quodque habentium grauitatem. Non oportebat autem accidere. siquidem determinata sunt graue et leue.

Argit. At vero neque hoc vacuum inquam rationem ad plenum habere sufficiens ad soluendam dubitationem esse videtur. Accidit enim et hunc modum dicentibus ipsius identidem impossibile. In maiore enim igne atque minore eadem solidum ad vacuum rationem habebit. At maior ignis minore sursum celerius feret: et maius aurum plumbumque celerius deorsum mouet: et ceterorum quodque simili modo que potest dicitur habere. Ad hoc accidere profecto non oportebat: si hoc pacto graue leueque est definitum.

Tergit difficultatem que accidit si dicatur plenum et vacuum secundum aliquam proportionem esse eam predictarum passionum. dicentes quod adhuc dicere quod plenum et vacuum inexistencia secundum aliquam proportionem sunt causa predictarum passionum. grauitatis quod plus habere de solido et minus de vacuo. lenitatis plus de vacuo et minus de solido. non sufficit ad remouendam dictam difficultatem inducendam dubitationem. si enim ista secundum rationem dicuntur sunt causa predictarum passionum sequitur ipse similis sicut prius quod apparet accipiendo quod in maiori igne et minori plenum et vacuum eadem proportionem habent. in effectibus enim unius rationis operis manere principia eiusdem rationis et secundum rationem unam. nunc autem videmus quod maior ignis velocius mouetur sursum quam minor et similis maius aurum velocius deorsum quam minus. similis apparet de plumbo et de vno quodque aliorum habentium grauitatem aut lenitatem: nunc autem non esset necesse accidere si plenum et vacuum secundum determinatam rationem esset causa grauitatis et lenitatis. in maiori enim et minori igne sunt secundum determinatam rationem. quare equaliter leuia etiam mouerentur sursum equaliter. Similiter in maiori et minori auro: quare equaliter essent in grauitate et mouerentur sursum equaliter. hoc autem falsum est contra sensum. et primo. Deinde cum dicit.

L.c.17 Incoueniens autem graue et si pro vacuum quidem sursum ferunt. quod autem vacuum ipsum non. Sed et si vacuum quidem sursum natum est ferri. deorsum autem plenum. et pro hoc alius causa lationis vtriusque nihil de compositis oportebat iterum propter quod hec quidem leuia. hec autem graua corporum. Sed de his ipsis dicere propter quid hoc quidem leue. hoc autem habet grauitatem. Adhuc autem que

ca non distare plenum et vacuum. Irrationale tunc. 18 at et regionem vacuo facere tanquam non ipsum regio quodam existens. Necessarium autem siquidem mouet vacuum esse ipsum quodam locum ex quo irasmutatur in quem. Adhuc autem que motus causa. Non enim vtrumque vacuum. non enim ipsum mouet solum. sed et solidum.

Aburdum autem est: et si ob vacuum quidem sursum ferat: vacuum autem ipsum non sursum ferat. At vero si vacuum quidem aptum est sursum ferri: plenum vero deorsum: atque ob hoc vtriusque latius sunt ceteris causa nihil de compositis considerare oportebat: cur alia corporum graua alia leuia sunt. Sed de his ipsis dicere cur leue alterum est: alterum potest habere. Et insuper que nunc est causa vtrumque plenum vacuumque non dicitur. Vacat autem rationem et locum vacuo facere: quasi ipsius locus quidam non sit. Quod si vacuum mouetur: esse quodam ipsius locum e quo et ad quem mutat necesse est. Et insuper quid nunc ipsius motus est causa. Non est enim vacuum ipsius. Non enim solum ipsius sed solidum etiam mouet.

Tergit inconuenientia accidentia proprie Democrito que non accidit Platoni. concludens ex dicto eius unum inconueniens ex quo deducit ad quatuor alia. Dicit igitur primo quod propter rationem et inconueniens est si corpora mouentur localiter sursum propter vacuum interceptum et ipsum vacuum secundum se illud non moueat. quia propter unum quodque tale et illud magis. quare operis vtrumque videtur quod si ferat sursum propter vacuum ipsum similiter ferri. Si autem vacuum secundum se sursum natum est ferri et plenum deorsum. et propter hoc sunt causa motus sursum et deorsum. et alius non operis multum iterum circa composita que quodam sunt graua que dicitur autem leuia. Illud enim causa est motus in ipsis sursum et deorsum: et grauitatis et lenitatis. sed magis oportebat iterum propter quid hoc. i. vacuum leue sit. hoc autem. i. solidum graue. Ista enim non sunt manifesta ex se. Et hoc est primum inconueniens quod sequitur ex primo. Secundum autem est. si vacuum et plenum actu existantia sunt causa passionum huiusmodi. que causa est quod non separantur ab ipsis sed manent: non videtur posse assignari. ex quo enim non est aliquid alia forma continens ea respectu cuius sunt in potentia. sed manent in actu. nihil prohibet eas separari ad regiones proprias. sic autem non est secundum Aristotelem de indiuisibilibus in mixto. non enim insunt actu sed in potentia respectu forme mixti continetis ea et phibentis ea separari. Tertium autem inconueniens tangit dicens quod etiam irrationabile est vacuo assignare locum in quo moueatur. Si enim assignetur ei locus sicut necesse habet ex dictis suis. 4. phisicorum. cum vacuum sit locus quidam sine corpore sequitur loci esse locum. quod est inconueniens. Quartum tangit dicens. quod adhuc si vacuum moueat secundum locum: oportebit esse locum aliquem in quem irasmutetur et a quo ipsa esse contraria quod est impossibile cum vacuum infinitum sit et totum eodem prehedat. Quintum tangit dicens. quod adhuc querendum est que sit causa motus simpliciter. operis cuiusdam dare. sicut nos dicimus naturam que sit causa motus per hoc quod mouet sicut ipsi ponunt. hoc autem non potest esse vacuum solum quia ipsum solum non mouet. sed etiam plenum. et alia aliqua non ponunt: ergo inconueniens ponunt. Deinde cum dicit.

Similiter autem accidit et vtriusque si alius alius dicitur tunc. 19 minatur magnitudinem et puitate faciens grauior

ra et leuioza altera alteris: et alio quocumque modo assignas. Solam autem eadem materiam omnibus reddens, aut plures quidem contrarias tamen.

Argir. **C** Similiter absurda accidunt, et si quis per aliter definit: magnitudinem puritateque facies grauiora leuiozazque: et alio quouis extruens modo vniuersis: modo eadem materies assignetur, aut plures quidem sub contrarie tamen.

C Reprobatur tertia opinio que per alia quedam dedit causas grauis et leuis, puta magnitudinem et puritatem et materiam vnam aut prius. Et per primum scilicet cum dicitur *Qua quidem n.* Prosequitur ipso modo. Dicitur igitur quod eodem modo accidunt difficultates si quis aliter determinet grauiora et leuioza altera alteri quod dicitur sit, puta magnitudinem et puritatem: absolute, vel alio quocumque per se, puta raritatem et densitatem: dum tamen eadem materiam: aut plures prius dicat esse omnium grauium et leuium, vnam quidem sic ponentes aerem aut aquam aut aliquid iter hoc: plures autem sicut ponentes terram et ignem aut rarum et densum. Deinde cum dicitur.

C Vna quidem enim exite non erit simpliciter graue et leue: que admodum ex trigonis constitutis. Contrarias autem que admodum qui vacuum et plenum non erunt intermedia simpliciter grauium et leuium: propter quod cum grauiora et leuioza inuicem et eorum que simpliciter sunt.

Argir. **C** Nam si vna sit: non erit graue simpliciter atque leue: que admodum his accidit: qui ex triangulis constituantur elementa. Si prius sint ut hi qui vacuum plenumque dicunt: dici non potest quod ob casus ea que sunt iter simpliciter grauiora et leuiozazque sunt inter sese et simpliciter et ipsis.

C Prosequitur ipso modo. Et primo tangit inconuenientiam accidentium ponentibus eam grauis et leuis materiam vnam vel plures scilicet cum dicitur *Magnitudinem autem.* Ica que accidunt ponentibus magnitudinem et puritatem. In prima parte dicitur quod si principium materiam vnam exis fuerit eam grauis et leuis: puta aer vel aqua vel intermedium: sic et dicitur casus assignantes ex trigonis ut platonem videri: non erit simpliciter graue vel leue. Si cui vna natura est: et ipsa sit grauis tollet leue simpliciter, si autem leuis graue simpliciter: vnum enim non est eam nisi vnum primo. Si autem plura principia materiae prius sunt vacuum et plenum: aut rarum et densum que sunt grauis et leuis non erit assignare casus per quos corpora intermedia: simpliciter grauium et leuium: quod sunt leuioza: quoddam grauiora ad inuicem: nec possunt assignare casus simpliciter grauis et leuis. Non enim dant eam per quam vacuum aut rarum sunt leuia simpliciter: contraria autem grauium, nec possunt vni ratione, iterum non erit assignare eam per quam eorum que sunt simpliciter grauium vnum est grauius altero: puta maior pars terre quam minor: minus enim graue oportet habere aliquid de eam leuitatis: nec per quam eam eorum que sunt simpliciter leuia vnum est leuius alio similiter. Deinde cum dicitur.

tex. c. 20 **C** Magnitudinem autem et puritatem determinare fito assimilatae maxime eorum que prius. Quod autem conuenit secundum vnum quodque facere duas quattuor eltoz certis habet ad eas que ante dubitationes.

Argir. **C** Magnitudinem autem puritateque definire fito merito quod magis quam prius est simile. Sed quod differentiis elementorum facere potest: securius ad anteriores dubitationes se habet.

C Improbatur opinio determinatiue graue et leue magnitudinem et puritate. Et per ipsas proponit scilicet cum dicitur *Qua autem.* Prosequitur. In prima parte dicitur quod dicere graue et leue determinare magnitudinem et puritatem, puta grossam vel subtili puritate vnam materiam supponendo fictio magis vix quam aliquid predictorum. Quod enim si vna quacumque opinio contingit facere quattuor duas eltoz, scilicet graue simpliciter et leue simpliciter: et graue in respectu: et leue in respectu: certius et circumspectius habet ad eas, in eis que ante dubitationes: possunt enim aliquantulum assignare quattuor differentias elementorum. Deinde cum dicitur.

C Vna autem facere naturam magnitudinem differentium necessarium hoc ipsum accidere vnam facietibus materiam. Et neque simpliciter esse nihil leue neque latum sursum: sed aut deficientes aut extrusum.

C Et hoc qui naturam vnam eorum facit que materia, **Argir.** **C** Magnitudine differunt: idem accidere que hisce accidunt: qui materiam faciunt vnam necesse est: et neque leue quocumque simpliciter esse: neque ferri sursum: sed aut posterius ferri: aut extrudi.

C Prosequitur ipso modo. Et ponit rationes duas, scilicet cum dicitur *Et multa pura.* In prima parte dicitur quod dicentibus vnam magnitudinem esse eam grauis et leuis differentium inuicem: necesse est accidere eadem inconuenientiam facietibus materiam vnam que tacta sunt per se, nihil esse leue simpliciter: nec motum sursum: aut nihil graue simpliciter et latum deorsum. Oportet enim habebunt inclinationem ad motum vnum: si quidem habet principium vnum: et sunt natura vna secundum eos: et si oia habent inclinationem ad motum deorsum nihil feretur sursum natura: sed oia que videntur ferri sursum mouebuntur tardando et desinendo sicut piecta, quedam autem sicut extrusa a grauioribus. Similiter si oia habent inclinationem ad motum sursum natura nihil ferretur deorsum nisi deficientes aut extrusum et simpliciter per violentiam, hoc autem inconueniens est, ergo et primum. Deinde cum dicitur.

C Et multa pura paucis magis grauiora esse. Si autem hoc erit accidet multum aerem et multum ignem aqua esse grauiorem: et terra pauca. hoc autem est impossibile. **C** Que quidem igitur ab aliis dicta: hec et hic dicuntur modo.

Argir. **C** Et multa pura paucis magis grauiora esse. Quod si hoc erit: accidet magnam aerem magnamque ignem aqua grauiorem esse: quod quidem fieri nequit. Ea igitur que ab alijs sunt dicta: hec sunt: atque hoc modo dicuntur.

C Ponit secundam rationem dicentibus: quod adhuc multa pauca: sunt paucarum partium paucis magnis, id est grossarum partium grauiora erunt. Et quod autem ex eadem natura sunt multa purarum partium cum his que magnarum eandem inclinationem habebunt ad motum multa pauca sicut pauca magna. Si autem hoc est verum, sequitur quod multus aer et multus ignis grauiora sunt terra in pura quantitate: sed autem est falsum et sensum, et primum. Que igitur dicta sunt ab alijs de graui et leui sunt.

Dos autem dicimus primum determinantes de quo maxime dubitant quidam: pro quod hec quidem sursum ferunt, hec autem deorsum corporum semper secundum naturam. Hec autem et sursum et deorsum. Post hec autem de graui et leui et accidentibus circa hec passionibus propter quam causam vnumquodque.

Argir. **T**Mos autē primū id definiamus opz: quo de maxime quidā dubitant. Cur alia corpo rū sursum alia deorsuz semper. Alia sursum deorsumq; fm naturaz ferunt. Deinde de graui leuiq; atq; affectibus hīce que circa ipsa accidunt: q̄ ob causā sunt dicamus.

Postq; p̄hs p̄secutus est opinioēs alioz de graui et leui disquirēdo de eis: intēdit nunc determinare de eis fm intētiōē suā. Et circa hoc p̄pre mittit intētiōē suā et ordīnē cōsiderādi. Scōdo cū dicit **L** Deserri qdē igit. J̄psequit. In p̄ma pte dicit: qm̄ nos intēdim⁹ cōsiderare de graui et leui h̄z intētiōē p̄pria: cū leue et graue determinent per motū sursum et deorsuz. p̄mo qdē determinabim⁹ de quodā de q̄ qdā marie dubitāt: p̄pter qd. s. quedā corpōz mouent sursum semp: qdā at deorsū fm nām: alia aut et sursum et deorsū nō simpliciter s; in respectu sic aq; et aer: deinde at p̄siderabim⁹ de graui et leui simplr et in respectu: qd sunt fm nās suās: et de accūtib⁹ et passiōib⁹ circa hoc cōtingentib⁹. s. p̄ quā cām vniq; eoz accidat: cū enī determinatū fuerit p̄pter quā cām quedā mouent sursum et quedā deorsuz appebit via et cā ad cognoscēdū cās istoz motūz: et q; manifestū ē q; graue et leue sunt cāe ipsoz manifestū erit q; cū determinatū fuerit de cā istoz motūz ap̄parebit aliq̄l nā grauitatis et leuitatis. Deinde cū dicit.

ter. c. 22 **D**eserri qdē igit in eū qui iph⁹ locū vnuz quodq; similr existimādū: quēadmoduz et circa alias gnatiōēs et trāsmutationēs. Quā enī sunt tres mot⁹. hīc quidē h̄z magnitudinē: hīc aut fm spēm: hīc at fm locū. in vno quoq; hoz trāsmutationē videm⁹ factaz ex cōtrarjz ad cōtraria et itēmedia: et nō icōtingēs a p̄tigēte: s; vt alterabile et augmētabile alterū sic et augmētatiuū et alteratiuū: eodē aut modo existimādūz: et q; fm locum mobile et motiū nō cōtingēs cōtingentis.

Argir. **D**e hoc itaq; ferri inquā vnūquodq; suū in locū perinde atq; de ceteris generatiōib⁹ existimādū eē v̄z. nā cū tres sint mot⁹: alius in magnitudine: alī in forma: alī in loco: in hoz quoq; mutationē ecōtrarjz in p̄traria atq; in media fieri: et non in quoduis cuiusuis mutationē eē videm⁹. Simili mō neq; motū cuiusuis quoduis: sed vt alterabile ac accrescibile sunt diuersa: sic et alteratiuz ac accrescitiuū eodē modo et loco motiū nō qd̄uis cuiusuis mobilis existimādū eē.

Prosequit: et p̄mo inquit p̄ quā cās quedā corpuz mouent sursum: et qdā deorsuz simplr. vel in respectu. 2. cū dicit. **D**ifferētiās at et accūtia. Ier dicitis inquit de nā grauis et leuis et accūtib⁹ circa ipsa. Circa p̄mū p̄mo facit qd̄ dicitū est. scōdo cū dicit. **L**ū quidē igitur fiat ex aq; aer. **I**declarat fm quē modū mouentur sursum vel deorsuz. Circa p̄mū p̄mo manifestat cās p̄ quā mouent p̄e dictis motib⁹. Scōdo cū dicit. **Q**uerere at p̄ qd. **I**comparat hī motus ad alios mot⁹. **I**ntēdit aut manifestare p̄ncipaliter cām finalē p̄ quā mouent hī corp̄a. q; finis est p̄ cām: et ex ipsa apparent aliq̄liter alie cāe. **E**t di

uidit in duas ptes fm q; duas principales rōnes adducit: qm̄ scōdo p̄mū cū dicit. **Q**m̄ at loc⁹. **J** Circa p̄mū p̄p̄onit rōnē. scōdo cū dicit. **E**t sic magis v̄tq; **I**corrigit ex dictis opinioē quorūidā. Circa p̄mū p̄ ostēdit q; illud qd̄ mouet fm locū nō mouet a cōtingenti in p̄tinētiā: sed ab exīti in potētia fm q; hī in exīti actu h̄z se: et a motore determinato. 2. cū dicit. **S**i igit ad sursum. **J** ex hoc arguit intēti. In p̄ma pte dicit q; de motu hī corpōz in sua loca nālia cōsimilr existimādū est sic circa alias gnatiōēs et trāsmutatiōēs v̄l. opz enī oīum assignare cām p̄portionalē. q; oēs mot⁹ et trāsmutatiōēs v̄nū sunt fm p̄portione: et eoz q; v̄nū sunt fm q; vnuz opz querere cām v̄nā. **T**rib⁹ enīz motib⁹ exītib⁹. s. eo q; fm augmētū quē dicim⁹ fm magnitudinē: et eo qui h̄z qualitātē quē dicit **A**q; fm spēm. i. fm formā: sub quo cōprehēdit gnatiōē: q; termin⁹ eius est forma. et illo q; fm locū in oib⁹ videm⁹ trāsmutatiōē ex p̄tē vel ex mediū: vel a sursum in deorsuz: et nō a quocūq; cōtingēti in qd̄cūq; p̄tingēs: puta ab albo in grāmaticuz: vel a sursum in leue. **L**ū rōē: q; omne qd̄ trāsmutat ex ab illo a quo trāsmutat: moueri enī est air se h̄z nūc q; p̄tēs: exīti at ab illo a quo trāsmutat opz ire in aliud: q; nō pōt ire in p̄uatiōē omnis spēm: que per se nō inuenitur: nec ēt in aliud qd̄ pōt existere cū illo cūz quo trāsmutat qm̄ nō tunc de necessario trāsmutatū est: set ex illo. quare necessario trāsmutabit in formā nō potēte existere cūz eo: tale at est p̄riū vel mediū. q; oē qd̄ trāsmutat: trāsmutat ex p̄rio vel medio ad p̄rium vel ad mediū: nō ex cōtingēti in cōtingēs: sed sicut id in qd̄ mouetur aliquid motū alterationis: vt alterabile fm q; huiusmodi diuersus est ab augmētabili fm q; augmētabile: ita terminus ad quē est alteratio per se: puta q; aliud est a termino augmētatiōis: puta a q̄to: et alteratiuz. s. factiū in alterationis et augmētatiū. s. q; huiusmodi aliud sunt. **L**ū enī potētia dicat ad actum sicut ad finē: diuersitas eius potētie ostēdit diuersitatē act⁹ et finis. **E**t q; finis est per se effectus agentis: diuersitas finis p̄ se cōdit diuersitatē illius. **C**ōsilit existimādū ē de motu fm locū: qm̄ nō ē ex qd̄cūq; p̄tingēti in qd̄cūq; cōtingēs: s; a p̄rio vel medio: q; p̄p̄o in mediū vel p̄riū p̄ se: et nō a qd̄cūq; mouēte: s; a determinato. nō enīz qd̄cūq; natū ē moueri a qd̄cūq; s; a determinato respectu cuius fm q; hī est possibile. Deinde cum dicit.

p̄ch: a rō qre ois trās mutatiō ē a p̄rio in p̄riū.

Si igit ad sursum et deorsū motiū qdē qd̄ ḡuis factiū: et qd̄ leuis factiū. **M**obile aut qd̄ potētia graue et leue. **I**n eū at qui sui p̄ locū ferri vnūq; ad sui p̄ spēm est ferri.

Argir.

Ad superū igitur locū ac inferum motiua quidē sunt id qd̄ ponderis et id qd̄ leuitatis est effectiū. mobile aut id qd̄ potētia graue est atq; leue. **F**erri vero quodq; suū in locū nihil aliud est: q̄ in suā formam ferri.

Probat p̄positū suū dicens: qm̄ si oē qd̄ mouet fm locū ex determinato exite in pō et ad determinatū actuz et a determinato motore mouet: manifestū ē q; si aliquid mouet sursum aut deorsuz p̄ se mouebit ex determinato ad determinatū actuz: et a determinato motore: mobile aut fm hūc modū est graue vel leue fm q; in pō sit sursum vel deorsuz: motiū at illud qd̄ facit p̄ se esse sursum vel deorsū. qre ē terminus p̄fectio aliq; grauis vel leuis p̄ qd̄ manifestū ē q; ferri sursum vel deorsuz sicut in locū p̄riū est moueri ad suā p̄fectionē. **Q**uicūq; enīz ali

Themistopoli
lat. tra.
Arist.

quid est in po ad aliqd pfectio ei est sibi in illo ee: sicut po gramatici vel musici pfectio e gramaticu vel musici esse. Sic igit appet q graue et leue mouent ad loca sua sicut in fine. Opposuit at Themistopoli hic dicitur. dicitur q no vte ee ca motu grauis et leuis qd assignatu est: q. graue et leue sic nata sunt moueri ad loca sua: sic ad pfectioes suas. Si enim querat pp qd sanabile sanaf. et nri deat q: aptu natu est moueri ad sanitatē sicut ad pfectione no vte pprie et determinate reddica. Rndet cometato: Auer. q id qd dicit Themistopoli veritate het in corpib copositis: in qd motu e a plurib motorib. puta sic sanatio a plurib causis sanitatis: s; in simplicib est solutio sufficiens: q: in illis no e nisi vnu motor: tm et vnu finis q pnt reddi p aptitudinē p se mobilis. Et io cu querit qre graue mouet deorsu. et leuiter rufidat: q: sic natu e moueri. Sed manifestu est q dictu cometato ris de motu copositoru no consonat dictis Arist. nec etiā rōni. Dictis qd Arist. quia ipse vult ee veru in oibus motib: imo ex motu alterationis et augmentatiōis concludit b in motu locali. et hoc i motu grauiū et leuiū. Rōni at no consonat: qm ca p se et effectus ad se inuicē diuini. in re latiuis at alteru refert ad alteru: et determina tu ad determinatu (sicut dicitur in 5 metaphy.) Quare si i copositis effectus ad quē e motus p se aliqd vnu et deter minatu opz cam primā in vno qz que eac ee vna et de terminata. vti si sanitas est aliqd vnu et determinatu: ca sanitatis in vno qz que erit vna et determinata: sic i simplicib. Et io si in simplicib valet solutio Arist. valebit in copositis. Propter qd dōm e q in oib motib vti tarē het et sufficiter reddit ca cu dicitur pp qd aliqd mouetur q: natu e sic moueri. si aliq enim cōsideret: mobile ad motu dicit: et passiuū ad actiuū (sicut dicitur in 5 metaphy.) Et io vnu ad vnu et determinatu ad determinatu. Et iteru mobile determinat p actiuū: sic po passiuū p actiuū. Et q manifestu e q mobile fm q mobile manife stat motiuū fm q motiuū: tm q ad ipm dicitur determina te: tm q p ipz determinat sic dicitur e. Iteru motiuū se het ad finē motus sicut agēs ad finē: agēs enī et finis sunt sibi inuicē eac (sic dicitur in 5 metaphy.) Et io vnu ostēdit alterz sicut effectus cam: et cōtrario: qre manifestu e q mobile ostēdit motu et motiuū terminuū motus. Adhuc etiā mobile fm q hō terminuū motus ostēdit: qz dicit ad ipz sicut po ad actiuū ppriu. pp qd manifestu est q ex natura mobilis fm q nata est moueri pot apparere et finis motus: et motiuū: et p pōis eac vlt motus. Et fm b peccat ca Arist. qui vult q graue et leue mouent ad loca sua: q: sic nata sunt. Et nā enim apta nata fm qua pnt moueri appet finis actiōis motus ipsoz. Deinde cu dicit.

Extra a
uerois.

Lec. 15.
tex. c. 20

Lec. 15.
tex. c. 20

Lec. 2.
tex. c. 2.

Argir.

Et sic magis vtiqz qd existabit: qd dicebat atiq: q sile ferf ad sile. Hoc enim no accidit semp. Hoc enī figs trāspōnat terrā: vbi nūc luna: feret. ptiū vnaqz ad ipaz: s; vbi qdē et nūc. Totaf r quidē igit s; b et differentibus ab eodem motu necesse hoc accidere. Itaqz vbi nata est vna aliqua particula et totum. Atqz hoc pacto magis quispiā existimaverit id qd antiq dicebant: simile inquā in sile ferri: hoc enī no oino accidit: no enī si quispiā terras eo in loco posuerit vbi nūc est luna: queqz ptiū ad ipaz ferret: s; eū in locuz vbi et nūc est collocata: oino igitur s; b et differentia no subeūtib hoc accidat eodem motu

necesse est. Quare quo ps vna quedaz apta est ferri: eo et totum aptum est ferri.

Corrigit qd dicitur antiq dicitur sile moueri ad sile sile qz hō. Et dicit q cu moueri ad locu ppriu sit moueri ad suā pfectionē: et id qd ei po hō qz hō sit sile ei qd est actu illud: et id qd ei fieri ei qd e actu tale: manifestu est q sic magis vificabit illud qd dixerit antiq q sile ferf ad sile sile. s; illud qd est in po ad illud qd est in actu q similia sūt imperfecte: et no si intelligat sile moueri ad suuz sile pfecte: qd cui mouet ad aliqd imperfectu e in po respectu illi fm q hō: qz motus est actus entis in po: et vnu similitu pfecte no e imperfectu respectu alterius nec in po. Et io vnu similitu pfecte no mouetur ad alteru fm q hō. Et adhuc si aliq trāspōnat terrā a loco vbi nūc est ad ptiū orbis lune vnaqz ptiū eius oino no ad ipaz sursum: s; vbi nūc moueret: puta ad medium mundi: nūc enī mouent ptes terre deorsuz. S; qz vlt mobilib s; filibus in nā: et differentib fm mām ab vno motiuo: necesse est vno motu moueri ad vnu locu. Itaqz qz vnaqz qz ps terre et tota fra siles sūt in nā: differentes fm mām tm: et ab eodem motiuo moueret vbi vna ptiula nata nā est ferri: et totu fm nām qz propter manifestu e q simile pfecte uō mouet ad suum simile. Deinde cu dicit.

...

...

Quia at locu e ptiū terminuū: ptiū autē oia q mouent sursum et deorsu extremū et mediu. Hoc at mō qdā sit spēs cōtēti in eū qui ipsius locu ferri: ad sile e ferri. Que enī deinceps filia sūt inuicē: puta aq aeri: et aer igni: ecōtrario at dicere medijs: extreīs at no: puta aerē quidē aque: aquā at terre. Semp enī quod superius ad id quod sub ipso: vt spēs ad materiam sic sese habent adinuicem.

tex. c. 23

Cū at locu iphō ptiū sit finis: extremū at atqz mediu oia que sursum mouent et deorsuz cōtineat atqz hoc forma ei quodamō sit qd cōtinet: suū in locu ferri nil aliud est qz in simile ferri. Ea enī que deinceps sūt collocata filia sūt. Aqua nāqz aeri et hic igni filia est. Contra ho dici in medijs qdē pot: in extre mis ho no pt velut aerē aque et aquā terre. Semp enī id qd supius e ad id qd sub ipso collocat sic se habet: vt ad materiā forma.

Argir.

Donit scōam rōne dicca qm locu e vltimū terminuū cor poris cōtinētis. terminuū autē het rōne actus et pfectiōis qdāmō: et locu mediū: et locu extremū est cōtinēs qdāmō oia que mouent sursum et deorsu: manifestu e q locu mediu et locu extremū qdāmō rōne spēs et pfectiōis hnt. q moueri sursum et deorsu p se est moueri ad spēs et pfectiōē: et io ferri ad locu ppriu est moueri ad sibi sile in nā corpa eius que cōsequunt se fm ordinē nālē filia sūt in uicē: sicut aq aeri: et aer igni: aq enī in b qz locat in vltimo aeris silitudinē het cu illo. Silit qz aer locat in concauo ignis het silitudinē euz illo: et cōuerso in medijs. Ignis enī fm vltimū silitudinē het cū aere: et aer cū aq: et aq cū terra: semp enī in vltio corpa ptiū e virtus gñatiua et pseruatiua ptiū ualiter: et ita assimilatur sibi inuicē fm nām. In extreīs at no e b veru dicere: qz cōtauū ignis no assimilatur aque vel terre: nec cōcauū aeris terre fm hūc modū: qz in cōcauo ignis no est virtus gñatiua et pseruatiua terre vel aq pmo: sed se hnt ea que

...

distat per aliqd corpus inter mediu: sicut ma ad forma ad iuncte: semp eni supius se hct ad infer: sic spes ad materia: et inferi ad supius: sic ma ad forma. Sic igit cozpa simplicia mouent ad loca sua nalia sic ad pfectiones et fines ipsorz. **D**ubitabit at aliqs vtru moueri ad locum sit moueri ad spem et pfectione sua: sicut phs v: di cere. v: eni ronabilr q no: q: pfectio et act: rei e aliqd in trunsecu in formaz. eiusde cui: est act: cui: est po ad actiu illu p phm h: de sono et vigilia. locus aut e aliqd extrinsecu: puta vltim: termin: corpis cotinetis. q loc: no est spes vel pfectio rei. **P**reterea illud ad qd aliquid p se mouet posteri: est eo qd mouet per se fm nam. Illud at qd mouet in motu locali est ens pfectu: sicut phs pnter dicit q latio e absolutoz. i. pfectoz: sed eius pfectu pfectioe ppria pfectu e. qre pfectio eozu que ferunt prior est fm nam eo in qd ferunt p se. si igit aliqd no e pri: et posteri: seipso: manifestu e q id in qd ferunt h: cozpa no est spes et pfectio eoz: nec moueri ad locu est moueri ad spem: cui: pntu phs dicit. **A**db e intelligedu q pfectio di de forma que e act: prim: et de fine q e act: secundus (sic appet ex 2: de aia.) vbi dicit q endelechia. i. actus d: hic qd e sicut scia: hic qd e sic considerare. Finis aut duplr d: vno mo pfectio rei in formaz ipsaz re que posterior est ipsa fm gnatone: sic sine hois dicimus aliquid opatione eius pfectissima intellectuale. alio d: finis aliquid pfectio in hitudine ad qd existit finis p mo dicit: sicut pfectissimu obetu hois s: intellectui d: finis ipsius: et io pfectio scda d: et de opatione intrinseca: et de obto primo: et p se illi: opationis aliq mo. **S**cdo huc qdez igit triplice modu possumus considerare pfectione cozpoz simpliciu mobiliu motu recto fm q h: pfectio eni p: ipsoz e forma: puta grauitas aut lenitas: pfectio aut scdo mo que e finis p mo dicit: e opatio ipsoz pma s. sursum aut deorsuz: graui eni aut leui e est sursum aut deorsuz esse (fm phm in. 8: phicoz.) **P**erfectio aut tertio mo: que est finis vltimo mo dicit: est loc: eoz nalis. Si igit loquamur de pfectioe hoc mo dicta: ferri ad locu nalie est ferri ad pfectione fo: malr. loc: eni qui continet: et hct vim generatiua et cōseruatiua quodamō rōne pfectiois hct: vt dictu est. et sic moueri ad locu est moueri ad simile fm nam: et fm huc modu pcedit ratio scda pbi. Si at loqmur de pfectioe scdo. modo dicta que est opatio: sic ferri ad locu no est ferri ad pfectione fo: mali ter et simplr s: ad aliqd a quo sumit rō perfectionis fm huc modu dicte. pfectio eni h: cozpum fm huc modu est deorsuz vel sursum e: quoz rō sumitur ex ipis sursum deorsuz. **E**t de pfectioe hoc mo dicta. pcedit pma rō pbi: vt v: si at loqmur de pfectioe pmo mo dicta sic moueri ad locu no est fo: mali: moueri ad pfectione: sic pbat rōnes adducte pri: ad h: que de hac pfectioe bn cōcludit. **T**ñ moueri ad locu aliquat est moueri ad pfectione hāc fm cōmuratione quada: saltē cuz mouent a gnante. sicut eni cū a gnante mouent ad locu mouentur ad forma: sicut dicit cōmetator. Deinde cum dicit.

Dubita
tio.
Lec. 1.
Lec. 21.
4. phy.
Lec. 6.

Lec. 1.
tex. 2.

Lec. 8.
tex. 31.

Lec. 24

Querere at pp qd fert ignis sursum: et terra deorsuz: idē est et pp qd sanabile si moueat et trāsmutet s: qd sanabile i sanitatē venit: s: no i albedinē. Sicut at et alia oia altabilia. S: adhuc et augmētabile cū mutet fm q: augmētabile no i sanitatē venit: s: i magnitudis excessuz. Sicut aut et hoz vnuq: hoc qdē in qli: hoc at in quāto trāsmutat: et in loco: que quidē leuia sursum: que at grauia deorsuz.

Querere vo cur ignis ad supra loca: et fra ad infera fert. idē qd hoc ē. Cur sanabile si mouet atq: mutat: ea rōne qua est sanabile in sanitatē et non ad albedinē venit. Sicut et cetera alterabilia cūcta: at vo et accrescibile cū hoc mutat quo ē accrescibile: no in sanitatē s: in excessioe magnitudis venit. Similiter et hoz vnuq: aliud in qlitate: aliud in quātitate mutat: et i loco leuia quidez ad supra. grauia vo ad ifera loca pificuntur.

Argit.

Cōparat mot: locales simpliciu cozpum ad oēs alios mot: simpliciter q: ad h: cam. Et p fm cōuenētiaz. et cū dicit. Nisi q: hec qdē. Iam dīam. In p: pte dicit q: querere pp qd ignis sursum fert: terra at deorsuz: nihil differt querere: pp qd sanabile si moueat fm q: sanabile ē mutat in sanitatē et no in albedinē. sic in pfectione sua fm q: huiusmodi. Sanabile eni dicimus qd fm h: est in potentia ad sanitatē. Et similiter se hct de oib: alqs alterabilib: eodē mo si augmentabile trāsmutetur fm q: augmentabile no trāsmutat in sanitatē s: i magnitudines perfectā: sicut in pfectiones sua. Similiter at se hct de vnoquoq: alio mobili: quoz alteru trāsmutat in qlitate: alteru at in q: tates p se. q: similiter et in his que mobilia sunt fm locu: que quidez leuia si mouent fm q: leuia sursum mouent sic ad sua pfectiones: que aut grauia: deorsuz sic ad sua. Deinde cū dicit.

Nisi q: hec qdē in seipsis vident h: pncipiū trāsmutatiois. Dico at que et leue: hec aut no: s: ab ex: puta sanabile et augmētabile: quoz q: et hoc ex ipsis trāsmutare et puo facto in his que extra motu. Hoc qdez i sanitatē venit. Hoc at i augmētū: et qm idē qd sanabile et qd lāguoris susceptiuū: si qdē moueat s: q: sanabile in sanitatē fert. Si at fm q: infirmitatis susceptiuū ad infirmitatē. **M**agis at graue et leue hoz i seipsis vident h: pncipiū pp ppinquissima s: bstatie hoz eē mām. Signū aut q: latio absolutoz est: et generatio vltim: motuū. Quare prim: vti q: erit et fm substantiam h: motus.

Argit.

Excipit tñ hoc. Hec eni graue i q: ac leue in seipsis mutatiois pncipiū hēre vident. Illa vo no in seipsis: s: foris ceti sanabile ac accrescibile q: et hec iterdū ex seipsis mutant et puo facto in extremis motu alterum in sanitatē alterū in incremētū accedit: et cuz idē sit sanabile egritudisq: susceptiuū si ea rōne q: sanabile est moueat in sanitatē pgit: fm hoc quo egrōtabile est i egritudinez fertur. **M**agis tñ graue leueq: in seipsis pncipiū h: vident: p: pte qd hoz materia ppinquissima s: bstatie est. Signū cui: e latio nem absolutoz esse et vltimā motuū gnatione. Quare motus h: s: bstatia primus erit.

Argit.

Conparat secundam differentiam dicens: quod eadem ratio est de motu simplicium corporum et de aliis motibus: nisi quod hec putatur grauius et leuius secundum quod habet videntur in seipsis habere principium motus. Quod enim sunt actu grauius et leuius detenta ex loca sua naturalia mouentur a remouente prohibens: et totum principium motus uersus se non videtur aliud quam forma grauis et leuis: quod autem sunt in potentia ad locum sic ad formam mouentur a grauiante dante forma. quod quantum largitur de forma tantum largitur de ubi. Et sic ad hoc primum mouens est forma grauis et leuis. Illa autem que mouentur aliis motibus: puta secundum qualitatem et quantitatem mouentur ab extrinseco. puta ab alterantibus et augmentantibus. Quibus enim quodam in se videantur habere principium motus: sicut quod sanantur ex se sine medicina: et quod augmentantur a ueritina: tamen in taliibus primum mouens aliud est a principio motus. membrum sanans: puta cor: aliud est a membrum sanato: et membrum augmentatum ab aliquo augmentate. Et sic mutantur summenta ab extrinseco principium motus. hoc quod dicitur in sanitate: hoc quod dicitur in quantitate. Cuius ratio est: quoniam idem est quod sanabile est: et quod est susceptiuum infirmitatis. Sicut idem est quod natum est moueri ad maiorem quantitatem: et ad minorem: sed si sanabile mouetur secundum quod sanabile venit in actu sanitatis. si autem secundum quod in potentia ad infirmitatem venit in infirmitate. forma autem intrinseca cum vna sit non potest esse principium istorum duorum motuum. quod vnum per se non mouetur nisi ad vnum: et idem opus quod ab extrinseco mouetur: nunc quod ad sanitatem: nunc quod ad infirmitatem: grauius autem et leuius in se ipsis videtur habere magis principium sui motus. quod magis. id quo potest moueri motu isto primo propinquissima est subiecto eorum per quam determinantur. forma enim grauis et leuis per quam inclinantur ad habere motum immediate sequuntur formas subales. et idem sic vnum est forma vna: ita vnum inclinatio ad vnum: et per hoc vnum corpus simplex secundum se non est in potentia: nisi ad vnum motum tantum vel sursum vel deorsum: et idem potest ab intrinseco moueri. Vel potest ex ponit quod magis eorum. id quo potest moueri per motum habere motibus propinquissima est subiecto. quod per formam subalem vnum quod perfectum est: et determinat ad speciem. Similiter motus localis istorum motus perfectus est: cuius signum est: quod est absolutum: quod est integro: et perfectum: est enim generatio: et ultimum: et quod est ultimum secundum generationem perfectum est secundum subam: quod motus ille prior erit secundum subam: et perfectum: et sic quod perfectum est et perfectior propinquius subiecto est per quam aliquid perfectum est. Sic autem non est in aliis motibus: magis enim sunt imperfectum: et illud quod transmutatur secundum ipsos est magis secundum aliquid intrinsecum transmutatum quam in motu locali: per quod motus localis immediate potest sequi subam perfectam. Deinde cum dicit.

Declearat modum secundum quem fiat huiusmodi motus primo. et cum dicitur Mouetur autem. Agitur principium motuum. In prima parte dicitur quod cum ex aere generatur aer: aut vltimum leue ex graui alteratione mouetur sursum et sicut tunc cum sit leue: fit citius sursum: et cum factum est simpliciter leuens amplius mouetur sursum: sed est ibi ita quod quantum acquirat de forma leuis: tantum acquirit de loco sursum: et sicut se habet ad ipsam. ita et ad locum sursum. Si enim in potentia est ad leuitatem simpliciter: et ad locum sursum. Et si in fieri est leue: est in moueri sursum. Et si in actu est leue simpliciter: et simpliciter est sursum. Et ideo manifestum est quod in potentia exis de se ad sursum in actu per motum vadit illud. sicut in potentia exis secundum quod huiusmodi ad quantum vel quod per motum vadit ubi est endeclia. id est aer quantum quod est. vnum quod est enim mobile per se a mouente. proprio mouetur ad perfectionem propriam: ad quam est in potentia. eadem enim causa est quod terra et ignis iam habentia formas grauis vel leuis in actu detenta extra loca sua naturalia per violentiam moueantur ad ipsa. remoto enim prohibente ab aliquo non dante ei impetum aliquem ad motum: per seipsa mouentur ad loca sua: sicut ut habes habitum scientiam consideras autem: remoto prohibente per se considerat. Nutrimenta enim in motu augmentati: et sanabile in motu alterationis impedita a motu naturali soluto impedimento consistunt mouentur ubi nata sunt moueri: hoc quidem ad membrum augendum. hoc quidem ad sanitatem. Deinde cum dicit.

Mouetur autem et quod a principio fecit et impeditum remouens aut vnum resiliuit: quemadmodum dictum est in primis sermonibus in quibus de terminauimus quod nihil horum seipsum mouet. per quam igitur causam fertur latius vnum quod quod et ferri in sui ipsius locum quid est: dictum est.

Et mouetur et id quod initio fecit: et id quod subtrahit: aut id vnum resiliuit ut patet in vnum monibus dictum est: in quibus definebamus nihil horum seipsum mouere. Dicitur igitur quod ob causam fertur quod quod eorum quod ferunt et quod est suum in locum ferri.

Tangit principium motuum dicens quod graue et leue mouentur cum inuit in potentia essentiali ad locum et formam ab eo quod fecit ipsa a principio. id est grauiante: cum autem sunt in potentia accidentaliter. id est habent formam in actu: et sunt in potentia ad locum. per detinent ipsa ex mouentur: aut a remouente prohibens aut ab illo a quo repulsa resiliunt. sic pula a pietate motu pietatis (sic dicitur in primis sermonibus. 8. phis. i. quod dicitur quod nihil istorum seipsum mouet: sed idiget ab extrinseco motore aliquo: sic igitur appetit per quam causam vnum quod simplicium corporum mouetur in locum suum naturale: et quid est moueri in ipsius. Dubitabit autem aliquis vtrum grauius et leuius ab intrinseco moueantur principium sicut per se dicere prius: aut ab extrinseco: sic modo dicitur. si enim dicatur quod ab extrinseco principium mouentur. puta a se cum ipsa sunt que secundum se mouentur isto motu. sequitur quod idem erit mouens et motus: cum non sit in eis distinguere partem mouentem et motam: magis enim non potest habere rationem motus: cuius sit ens in potentia tantum. nec forma rationem mouentis: quod non est ens actu: sed actu in alio. nec est vna per quantitatem rationem mouentis habet respectum alteri: cum sit vnius rationis omnino. Idem autem est mouens et motus respectum eiusdem est ipse (ut declaratum est. 8. phis.) quod non potest ex seipsis moueri. Adhuc si ex seipsis mouerent distinguerentur in duos: quod vnum esset per se mouens: alter autem per se motus. Sed est ipse ut appetit ex dictis. Ad quod est intelligendum quod quod mouetur secundum quod mouetur est in potentia: quod motus est actu: cuius in potentia. Aliquid autem existit in potentia dupliciter. Vnum in potentia essentiali ad formam et ad operationem forme: sic graue est in potentia leue. et

Argir.

Lec. 8. tex. c. 32

Quod de motu grauius et leuius.

Lec. 9. tex. c. 38

tex. c. 25

Argir.

Cuius quod igitur fiat ex aere: et ex graui leue venit in sursum. Sicut autem et leue et non amplius fit: sed ibi est manifestum itaque quod potentia ens in actu: iens venit illuc: et ad tantum et tale: et ubi endeclia et quantum et qualis et ubi. Eadem autem causa et eius quod iam existerit et entia terram et ignem moueri in ea quod ipsorum loca nullo impediunt. Etenim nutrimentum cum prohibens et sanabile cum remouens non fit: fertur profestum. Cuius igitur aer ex aere fit atque graui leue: in superum locum venit. Sicut autem est leue: et non vltius fit: sed illic est. Datet igitur cum potentia sit: ad actum proficiscens venire illuc. et ad tantum et ad tale ubi est actu et quantum et qualis: eadem est causa: et vltima: et ac ignis iam actu ad sua loca nullo impediunt moueant. Etenim alimentum cum prohibens: et sanabile cum detinentur sublatum fuerit: prius feret.

Quartus

Lec. 8.
tex. c. 3

Qo

Lec. 2.
tex. c. 3

ad locū sursum. Alio in pō accidentalī: puta cū hīs formā
in actū: pō ē ad opationē: sic cū gñe i actū i pō ē ad lo-
cū deorsū. Graue igr̄ & leue i pō p mō deā a gñante & dā
te formā mouent. gñans enī formā sil' gñat oīa accitūta
formā pōtia p se: sic gñans hoīes gñat susceptibile disci-
plīe. & gñans ignē gñat calz i sūmo: eē at sursum & deorsū
sūt p se pōtia gñe. & leue: gñi cui & leni eē: eē deorsū vl' sur-
sum eē (sic dī. 8.° pby.) & iō gñans gñe & leue sil' cūz gñat
alterādo dat motū sursum vl' deorsū: ita q̄ pmo & p se vni
gñans ē formā gñati. Et q̄ ad formā p se q̄ eē sursum vl'
deorsū: fac eē sursum vl' deorsū: & p p b cū aliqd ē i pō ad for-
mā gñis simplr ē i pō simplr ad locū deorsū p se: cū at ē i
fieri gñe ē in moue: i deorsū: cū at simplr gñe ē in actū ē
simplr deorsū: sic sebz i alijs p se accitūtib' formarū. Et sic
illō qd mouet ad formā pōtia in toto motu vsqz ad vlti-
mū istās aliq̄ mō ē sō forā abūciēda. Ita qd mouet mo-
tu gñis & leuis: in toto motu ē sō forā pōtia: gñe at & leue
in pō accidentalī. puta cū hīs formā gñis & leuis actū. & tū
sūt eē loca sua nālia pōtia: p se qdē sō deorsū vl' sursum:
p accitū tū i pō: & illō qd remouet detinēs eē loca sua: qz
remouet illō qd erat in pō ad ea mouet ipā: statī enī solu-
to phibēte p qd i potētia crāt mouent: & i b sūt i qdā.
S3 b nō vī sufficiēs. qz remonēs phibēs ē mouēs p
accitū. mouēs at p accitū si mouet nisi i q̄tū sil' ē cū aliq̄
mouēte p se. qz oē p accitū ad p se reducī. q̄ pter remo-
uēs phibēs opz dare aliqd mouēs p se cū mouent hū-
tū formā i actū. Adhuc ēt motū i actū: & mouēs p
rimū i actū sūt sil' i actū: qz cā & effect' i actū sūt sil' & nō
sūt (sic dī. 5.° metaphy.) s3 remoto phibēte ē mot' gñis
& leuis i actū. q̄ opz sil' eē primū mouēs i actū: b at nō
est remouēs phibēs. Itā enī qeuit & remouēt ē. q̄ pter re-
mouēs phibēs opz dare aliqd mouēs in actū. Et iō
vī dicere cōmētator sup 3.° h' q̄ remoto phibēte gñia
& leuia mouent a medio: ita q̄ mediū motū mouet per
reinclinationē pōtia ipā: s3 b ē ipossibile: qz mediū nō
mouet: nisi qz mouēt: ita q̄ moueri suū pcedit mouere
ipā: moueri aut suū causat p mouere gñis & leuis: non
enī ab alio vī moueri mediū: graue at & leue nō mouēt
mediū: nisi qz mouent. si ḡ remoto phibēte graue & le-
ue mouent a medio: seq̄ q̄ p p' mouebunt qz mouean-
tur. b at ē ipole. q̄ p'. Si vō dicat q̄ remouēs phi-
bēs i remouēdo ipm mouet ipz mediū ipellēdo: & tūc
mediū motū mouet graue: vel leue. Hoc nō sufficit. p qz
remouēs phibēs sūm intētionē p hūm mouet ea sūm ac-
cidēs. Si at moueret mediū ipellēdo ipm & mediū mo-
tū moueret graue & leue: sequerē q̄ eēt mouēs p se: qz
uis nō immediate. b at vī eē incōueniēs & pōtia p hū.
q̄ & p mū. Si q̄ phibēs remoueri nullū faciēdo
ipulsū: vel p tactū sūlī: vel saltē p corruptionē. q̄ nō ē
verū dicere q̄ gñia soluto phibente mouent a medio
moto. P̄p̄ter qd dixerūt alī q̄ mouent soluto p̄-
hibēte ab ipso gñante. S3 qz statī vī eē b' ipos q̄ mo-
tū i actū: & remonēs primū in actū opz eē sil' in actū.
Dicūt q̄ mouent ab ipso nō immediate s3 mediāte aliqua
virtute quā in gñatiōe eis p̄tulit ita q̄ graue & leue mo-
uent a gñante soluto phibēte: mediāte aliq̄ vīte meri-
fēte eis a gñante p̄us. S3 hoc p̄ rōnē vī. p qdē qz oē
motūz i actū opz hīe mouēs in actū: sic cā & effect' sūt
sil' in actū: mouēs at in actū ē exis in actū: qz nihil agit
nisi sūm q̄ existit i actū: vī & formā inherētē putā calidi-
tātē nō dicim' agere q̄: nō sūt p m' agēdi. qz nō est exis
in actū. q̄ gñia & leuia soluto phibēte cū mouent in a-
ctū opz hīe mouēs i actū exis & sil'. b at nō est gñans: qz
nō de necessitate coexistit ei nec etiaz virt' inētis eis ab
ipso: qz nō est exis i actū sed inherens. q̄ nō pōt dici q̄
mouent a gñante mediāte hī virtute. S3 hī virtūz

collata eis a gñante: aut est illud idē qd grauitas & leui-
tas sūm rē: differēs sūm rōnē: aut aliud. Si dicat q̄ ē idē
qd grauitas & leuitas: tūc sequit' q̄ grauitas & leuitas
sūt p m' p se actū hī' mot': qd ipsi nō vident cōcedere.
Si at dicat q̄ sit aliud. b nō vī p̄ duo. p m' qdē qz gñans
graue & leue sūm b q̄ gñat graue & leue dic' p hīs moue-
re graua & leuia cū sūt in pō eēntialī: & eādē cāz dicit eē
cū sūt i pō accidentalī: sed generans graue & leue sūm q̄ hī'
nō generat: nisi graue & leue p se. q̄ illud p quod mouet
graue vel leue per se non est aliud qz grauitas & leuitas.
S3 oē qz supflūū ē facere p plura qd pōt fieri p pau-
ciora in hīs q̄ sūt sūm nāz: & in hīs q̄ sūt sūm artem: si ea-
dem & eodē mō pōt saluari: s3 ponēdo q̄ illud p qd ge-
nerans graue & leue mouet ipā: vt grauitas & leuitas ea-
dem. eodē mō saluari pōt: sic si ponat aliō: & eodem dif-
ficultates accidūt ponēdo id sic ponēdo ista. q̄ supflū-
um eponere q̄ illud p qd mouent ea sit aliud a graui-
tate & leuitate. Et p̄ p b vī eē dōm alr q̄ cum gñans
moueat graue & leue nō p̄ sed in q̄tū dat formā cui com-
petit p se eē sursum vel deorsū: manifestū est q̄ immediatū
p m' actū i mot' ipsoz ē gñitas & leuitas. ita q̄ gñans
est illud qd mouet ea. Illud at q̄ immediatē mouet est gra-
uitas & leuitas. Ipsuz at graue & leue nō sūt que mouēt:
qz nō sūt exis i actū: sed in pō cū sic mouent: vt di-
ctū est. Cū autē iā hnt formā grauis vel leuis in actū: &
sunt extra loca sua: remoto phibēte illud opz existima-
re p m' actū i mot' immediatū q̄ p̄us: si effect' vniocū
sit vna cā p̄ia & vniocū. & iō grauitas & leuitas i actū
sūt p m' hūi' mot' vīc sic & p̄: que mouēs mouet ea.
mouēs at primū nō ē ipm generās de necessitate qz
cōtingit ipsuz aut nō ē simplr: aut nō eē p hīs cū sic mo-
uet. mouēs at primū & motū i actū opz eē siml': & cū
oportet eē aliqd mouens ea in actū exis nō vī esse ali-
ud qz ipsuz graue vel leue: & iō graue & leue sūt mouē-
tia p formā grauitatis & leuitatis: mouent at nō s3 q̄ gra-
uia & leuia in actū: qz oē qd mouet sūm q̄ hī' est in pō
ad illud qd mouet. mot' enī est act' entis in pō sūm q̄
huiusmodi: s3 graue & leue sūm q̄ huiusmodi non sūt in
pō ad sursum & deorsū: sed sūt essentialr sursum & deorsū
sum: hoc enī est eis eē (sic dī. 8.° pby.) ergo nō mouen-
tur p mō: s3 qz graua & leuia in actū sūt & per se: sūt at
in potētia ad loca sua p detinēs ea vel prohibēs qd ac-
cidit eis s3 qz huiusmodi. Si igr̄ qd mouet ad aliquid
mouet sūm q̄ in potētia est ad illud: manifestū ē qz gra-
uia & leuia p accitū mouent remoto phibente. Sic igr̄
appet q̄ pncipiū mot' actū i grauiū & leuiū in actū so-
luto phibēte qd est mouēs per se: est ipm graue & leue
exis in actū: pncipiū aut quo agit huiusmodi motūz
sūt grauitas & leuitas que in ipso sūt a gñante p m'.
Ita qz graue & leue mouent sūm qz graua sūt & leuia p
formā gñitatis & leuitatis: mouent at nō i q̄tū hnt istas
formas p mō s3 i q̄tū sūt in pō ad loca sua p: qd p̄tingit
eis p accitū: & iō p se mouēt se: p accitū aut mouent. non
mouēt at sil' se hūtia nisi soluto phibēte p̄us a q̄ ē p m'
mot' & nisi p formas qz hnt a gñante mouēt p m'. Et
iō dicit p hīs in 8.° pby. q̄ nullū istoz h3 p m' mouēdi
vel faciēdi s3 patiēdi tm. Quis at sit incōueniēs & ipof-
sibile idē a seipso moueri p̄ & p se: tū idē moueri a se per
accitū nō ē incōueniēs. Sic at dictū est graua & leuia a
seipso moueri. Et iō nō cludit rō p̄ma cōtra dicta. Qz
aut accipit in scōa: qz oē motū a se diuiditur i duo: quo-
rū vniū ē p se mouēs: alterū aut p se motū: verū est de eo
qd mouet a se p se: qd hnt in se vtriqz p m' motūz p se:
sicut sūt aīata. De eo aut qd mouet a se per accitū quod
hnt p m' actū i per se: & passiū i per accitū nō habet ver-
ritatem. sic autē positiū est graua & leuia p se moueri.

Differētias

Lec. 8.

Lec. 8.
tex. c. 3

Differentias autem et accidentia circa ipsa nunc dicamus.

Quod dicitur autem: et ea que accidunt circa ipsa nunc dicamus oportet.

Postquam philosophus ostendit per quod corpora simplicia moventur ad loca sua: et quod est ferri in locum naturale: prosequitur nunc de differentis simpliciorum corporum: et de accidentibus et passionibus ipsorum secundum quod graua et leuia sunt. Et circa hoc per primum intentionem suam dicit quod post ea que dicta sunt ut considerandum est de differentis quibus moventur corpora prima motu recto. et de accidentibus et passionibus per se que in sunt eis secundum quod huiusmodi. Deinde cum dicit

Primum quod est igitur determinatum sit quoad modum ut omnibus graue quod est simpliciter: quod omnibus substat: leue autem quod omnibus supereminet. Simpliciter autem dico in genere respiciens et quibuscumque non ab eo existit quod leue ut ignis quod est quantum ad magnitudinem sursum lata si non existat prohibens alterum: terre autem deorsum: eodem autem modo et velocius quod plus.

Primum igitur sit definitum ut vniuersis ut: graue quod est simpliciter: id est quod omnibus substat: leue autem id quod super omnia natat: simpliciter autem dico in ipsius generis respiciens. et in ea in quibus ambo non in sunt: ignis enim queuis magnitudo: nisi forte quod propter aliud prohibeat ferri sursum ut. et terre est queuis magnitudo deorsum eodem modo: et celerius id fert: quod maius est.

Prosequitur: et proponit definitiones grauis et leuis simpliciter: in respectu. et cum dicitur Quod dicitur. Prosequitur de duabus grauium et leuium et accidentibus. primum autem diffinitiones illorum. quod ipse se secundum innotescendi omnia alia. primum autem diffinitiones grauis et leuis simpliciter. Secundo cum dicitur. Alter autem graue et leue. Proponit diffinitiones grauis et leuis secundum quod. In prima parte ipse dicit quod primum quod est determinatum sit de diffinitione dicente quod quod erat et graue et leue. sicut procedunt omnia vel plures accipiendo eas ex eodem opinione hominum. Graue simpliciter est quod substat omnibus corporibus que moventur deorsum motu recto: leue autem simpliciter quod supereminet omnibus que feruntur sursum secundum rectitudinem. Exponit autem quod dixit simpliciter graue et leue dicens: quod graue et leue dico in genere respiciens. id est in maiorem ipsorum sicut quod simpliciter sunt talia nihil habentia de partibus: et quod non in sunt ambo. s. grauitas et leuitas: sicut ignis ut est quecumque magnitudo sursum lata quod si non prohibeat per aliquod dicitur ipsum: mouetur sursum simpliciter. Sicut autem et terra cuiuslibet per se non prohibita mouetur deorsum. Et sicut eodem modo maior per se terre mouetur deorsum velocius secundum proportionem magnitudinis ad magnitudinem: sicut maior per se ignis sursum secundum eadem. Et est intelligendum quod cum graue et leue diffiniuntur per moueri ad loca: et per esse eis: sicut habet diffinitum Ari. verum diffiniuntur per esse in locis suis que per moueri ad ea: que eorum naturaliter copantur ad esse in eis que per moueri ad ea: graui enim et leui esse sursum vel deorsum esse sicut Ari. dicit. moueri autem ad loca sua quodammodo accidit eis: quod graua et leuia in actu non mouentur nisi secundum quod sunt in potestate ad locum sursum: vel deorsum: quod accidit eis per prohibens. Et iteque graua et leuia comparantur ad esse sursum vel deorsum: sicut ad fines per se. Istis enim habitis non aliter mouentur: mouentur autem per ista ita ut motus graui: sicut via in finem. Si uero eorum naturaliter comparantur vniuersis ad finem per se: quod ad via ad ipsum: essentialiter comparantur graua et leuia ad esse sursum vel deorsum: que ad moueri: habent autem operationes vel motus per que diffiniuntur

aut accipiunt loco dicitur et completum essentia ipsorum quod non sunt uobis manifeste nisi ex ipsis. Deinde cum dicit.

Aliter autem graue et leue quibus ab eo existunt. L.c.17

Et enim superferunt quibusdam: et substat que ad modum aeris et aquae. Simpliciter quod est enim neutrum horum leue aut graue. Terra quod est enim ab eo leuiora. Supereminet. non ipsi quantum ad quibus ipsorum particula: igne autem grauiora. Substat enim ipsorum quatuorcumque utique sit particula: a seipsa aut simpliciter: hoc quod est graue: hoc autem leue. Aer quod est enim quatuorcumque sit: supereminet aque. Aqua autem quatuorcumque utique sit aeri substat.

Alio modo non graua leuiaque sunt ea: quibus utitur Argir.

quod inest. Et enim natat super aliqua: et substat ut aer et aqua. Absolute namque neutrum horum leue est: aut graue. Terra enim ab eo sunt leuiora. Queuis enim per ipsorum subfidet igni: sicut seipsa non simpliciter aliud est graue aliud est leue. Aer enim quatuorcumque magnitudinis semper est super aquam aqua autem quatuorcumque subfidet aeri semper.

Proponit diffinitiones grauis et leuis secundum quod dicitur quod alio modo dicitur graue et leue quibus utriusque inexistit. s. et supereminet et substat aliquibus. si superferunt quibusdam: et substat et sic videmus de aere et aqua. nullum enim ipsorum est simpliciter graue non habens aliquem actum leuitatis: nec simpliciter leue non habens aliquem quantum ad grauitatis: utriusque enim istorum videmus leui esse terraque ipsa et quantum ad quibus pres supereminet ipsi. Adhuc et grauiora igne que quatuorcumque particula ipsorum magna vel pura substat igni naturali. Si autem corpora secundum ipsa adiuuicem aer simpliciter leuis est respectu aquae: quod quilibet per se supereminet ipsi namque aqua simpliciter grauior respectu ipsi aeris: quod ipsa et quilibet per se substat ipsi secundum naturam. Est autem aduertendum quod grauitas et leuitas eorum mediorum non consistunt in solo respectu ad aliud: quod cum eluta media determinentur per eas dicerentur ad aliud secundum se: quod nullus procedit. Itaque corpora media moventur ad loca sua naturalia per quantum ad grauitatem et leuitatem eorum. Illud autem cum natura in solo respectu consistit sicut quod habet non potest esse per se motus: sicut nec in inuenitur (ut dicitur in 5. phys.). Itaque nec sunt aliquid quantitas una composita ex grauitate et leuitate simpliciter. tunc enim oportet quod ipsa essent corpora composita ex duobus extrinsecis. et non essent de numero eorum simpliciorum: quod non dicimus. Et sicut est intelligendum quod sicut ignis est aliquid quantitas simpliciter: per quam mouetur ad locum suum simpliciter: sicut autem et terra. ita et aeris et aqua que sit media. ita quod sicut aer habet unam formam simpliciter subalem: et unum locum simpliciter ad quem mouetur: ita habet unam quantitatem simpliciter per se contra formam per quam gescit in loco suo simpliciter et naturali: et mouetur ad ipsum ex extrinsecis ubi quibus non prohibetur. sicut autem et terra. ita quod per illam quantitate simpliciter aer extrinsecis sursum in loco ignis mouetur deorsum ad locum suum. sicut extrinsecis deorsum in loco terre vel aque mouetur sursum ad eundem locum. sicut aqua per unam quantitate simpliciter mouetur ex loco ignis vel aeris ad locum per se. sicut autem ex loco terre sursum ascendit: sicut diceremus ignis si esset aliquid per se in concreto orbis lune ad superius. et primum dicitur naturaliter corporis motum alterius corporis per ipsum per eadem quantitate simpliciter mouetur ad primum eius quod est locum ipsius naturalis per quem ascendit ad eundem ad deorsum. Et quod sic per unam quantitate eluta media mouentur quibus sursum quibus deorsum per unum tantum per se. s. per esse in loco per se dicitur quantitates eorum: quantitates medie. Deinde cum dicit.

Quod autem et aliorum habet quod est habent grauitatem: hec L.c.28

Argir.

Argir.

Lec. 3

Tex. c. 10

Notandum dicitur diligenter.

aut leuitate: manifestu: qz horu qde ca oiuz que in simplicib assignata. Scdm eniz q il la fortif: hoc quide plus: hoc at min: erut hec qde leuia: hec aut grauia corpa: quare de illis dicedu. Alia enim sequuntur pria: qd qde dicebamus oportere facere. Et pp plenum graue dicetes: z pp vacuum leue.

Argtr. **C**um aut z ceteroz alia podus hnt alia leuitate: patet ea differentiā q in simplicibus ē hoz oiū cām eē: ex eo nāq qz aliud plus aliud minus illoz sunt affecuta: alia corpoz leuia: alia grauia erūt. Quare de illis dicen dū est. Cetera enim illa prima sequūt. Ad z eos oportere facere dixim: q ob plenum graue esse dicunt: z ob vacuum leue.

CDe dijs pdicti psequit. Et p in corpb ppositi. 2. cu z diē. Q. at ē simplr leue. In simplicib. Circa p. pōn dit qz cā gūitat z leuitat i ppositi sūt simplicia. 2. cu di citl. Accidit vtiqz. Ad euidetiā dicti assignat cāz cuius dā accit i ppositi p nāz simpliciu. In p. pre dic. qm cor poz qdā sūt simplicia: qdā at pposita ex illis: ppositoz rūt at qdā hnt gūitate: qdā at leuitate: māifestū est qz cā gūitat z leuitat i istis sūt simp. pponētia. p. eni vno qz gūe ē cā oiuz alioz. z iō fz qz diuersimode pteipant illa simp. fz pl. vel min. hnt d. gūitate vel leuitate: z iō d. grauitate z leuitate in istis nō multū opz ptractare: qz palā qz cā in istis est dīa illoz. Et pp b. de illis dōm est pp qd grauia z leuia sūt: alia eni sequunt ipsa. Et b. dicebam. pns debē facē illos q ponebāt pleni z vacuū cām ipsoz. s. nō multū laborare in ingrendo de graui z leuiū alijs sed magis pp qd vacuū qde leue est: pleni aut graue que posuerunt prima. Deinde cum dicit.

L.c.29. **C**Accidit vtiqz non vbiqz hec grauia videri eē z leuia ppter primozū differentiā. Dico aut puta in aere quide grauius erit talēti li gnū plūbo ninareo: in aqua autem leuius.

Argtr. **C**Accidit igif eadē n vbiqz gūia leuiāqz ob dīas pīoz videri: lignū eni cētū librarum plūbo vni libze i aere gūius i aq leui. erit.

CAd euidetiā dicti reddit cāz cuiusdā accūtis i cōpositi pōca. z p pōit accūis illd. 2. cu diē. Lā at. Assignat cāz ipst. p. igif dic qz gūitas z leuitas cānt ex simplicib ptingit qdā ipoz nō videri cālr gūia vel leuia eē i qciqz loco pp diuersitate simpliciu ex qb sūt: sic nos videm q lignū būs pōd talēti vni gūi ē i aere. z veloci dōscē dit plūbo mīneo. i. pōdēis vni oboli. uina. u. ē obol. Et ide mīne: mīneū hūs pōd vl valorē oboli. In aq aut est eōrio. q. s. lignū ē leui z plūbū ē gūi. Deinde cū dicit.

L.c.30. **C**Lā aut qz oīa grauitatē hnt pter ignē z leuitatē pter terrā. terrā z que terre plurimū hnt vbiqz grauitatē hēre necessariū. aquaz aut vbiqz pter qz in terra: aerē aut vbiqz pter qz in aqua z terra. In ea eni q ipsius regiōe oīa gūitate hnt pter ignēz et aer. Si gnū aut: qz trahit plus iflat vter vacuo. Ita qz si aliqd aeris hēt plus qz terre z aque: in aq qde ptingit leui. eē qd ē: in aere at graui.

Aeri qde eni nō supfer: aque aut supfer. **C**Lā aut ē oīa pter ignē pōd z leuitatē pter trā hēre. Terra igif z q terre plurimū hnt vbiqz gūitatē hēre necesse est: aquā autem vbiqz pter qz i terra z aerē sūt: pter qz in aq ac terra. Suo eni in loco grauitatē hnt oīa: pter ignē. Signū cuius ē vtrē inflatū plus pōderis qz vacuū hēre. Quare si qd plus aeris hēt qz terre z aque: id i aq qde alio leui: in aere vero grauius eē pōt. nā nō natat qde sup aerē: natat aut super aquam.

CAssignat cām huius dicēs qz cā pdicti accūtis ē qm oīa corpa simplicia gūitatē hnt: z necūz ē qz bēant pter ipz ignē. sic delectat mor. aq at vbiqz gūis ē pter qz i tra i loco. s. ignis z aeris. z suo ppo: aer at i oib pter qz i tra z aq. s. i loco ignis z suo: oīa. n. corpa i loco suo nāli gūitatē aliqz hnt pter qz ignis q simplr leuis ē: z ipse aer de q magna dubitatio ē z magis videbit pter vbi Arist. spāt iust hoc ostēdere. Ad pns tū pter intelligi de aere p pūiqz aq z tre q pp frigiditate ipsoz igrossat gūitatē qdā pbit pter nāz suā. Signū at adducit Ari. ad delectationē huius qz si accipiat vter de corio subtili z iflet aere: maioris pōderis erit iflat: qz nō iflat z velocius moue bit iferi. **C**De q qde dic simpliciter q ipse cū diligētia q potuit expe. inuenit idē pōdus iflati z nō iflati. Quēdaz et an ipm scripisse dixit: z se inuenisse nō iflatū aliquatū lū maioris pōderis eē qz iflatū: qd cōsonat thēmistio li bzo suo de pōderib. qer hoc pbat aerē i loco suo nullā hēre gūitatē qd ē pter iflatōē Ari. **C**Sed ne tāti viri in exptis videant sibi pdicere: ē intelligēdū q aer fm nām suā ppria calidus ē z hūidus: rōne qz nullam vtr hēre gūitatē vt videbit post: qz tū bū diuisibilis ē facile alfa bilis ē ad qdēiqz: puta a caliditate subtilitate pter nām ei. z a frigiditate igrossante sūt pter nām suā: z iō ppi qu exis igni supi multū altat ē ad qlitates ignis. p piqu at tre z aq frigiditate illoz multū ad qlitates illoz. Et ex hoc pbit quādā grauitatē aliqz fm dīas tre vel aq: cui ppiqu ē. Et fz hoc aer i terra iclusus i iferio rib gūior ē: z sūt ppiqu aq: eleuat at leuior: z magis diuisibil: tū aliq ppetra pp dispōitē subalē ptingit aeres eē dispōitū fz nām suā fz plus z min fz diuersitatē lo ci. Et fz hoc potuit ptingere qz i isto expmēto diuersi di uersa inuenit. Aliq. n. replētes aere grosso inuenit in flatū gūi. Aliq at replētes subtilior: z magis fz nāz suā dispōitō inuenit ipm leui. Aliq at cālr pōderis pp mediā dispōitē. Nō ē aut iudicādū de dispōitō aeris fm se simplr pp dispōitē ei q circa terrā vel aquā vtr: fz tan tū quātū ad pte illā. Et fm hoc Ari. ex eo q inuenit potuit pcludere aerē ppinquū terre z aq grauitatē hēre. Et fm hoc vitatē hz q oīa pter ignē grauitatē hnt i lo cis suis: et aer qz nū ad pte iferiozē ei. Dic qz b sūpposiv to qz si sit aliqd corpu cōpositū qd plus hēt i cōpōne sua de vtrite aeris qz tre z aq: sic lignū aliqd i aq leuius erit: z ascēdet velocius eo qz nū hz de aq z tra: plus aut de aere: qz aer i loco terre z aq leui est: z ascēdit. In aere aut graui erit: qz i loco aeris aer exis i cōparatio/ ne eius grauitatē habet: aut qz aer simpliciter habet in loco suo aliquā gūitatē: sic exponit cōmētatoz aut quia aer nō simplr: sed in parte ppinqua terre vel aque gūis ē qz igrossat ab ipso. Et talis vtr eē aer qz venit in cōpōtionē corpoz mixtoz. Et qz grauitatē hēt lignū in loco aeris mouet ex ipō deoz: sū veloci qz plūbū mīne

Argtr.

Mar gnoz rorū dī cordia.

ris poderis. ppB eni no supferf aeri: aque aut supfertur: aer eni in copone ipso exis: no tm igrossatus est qd faci at ipm grane ee in loco terre vel aque. Deide cu dicit.

T.c.31 Quid aut e simplr leue et simplr graue e ex his manifestu. Dico at simplr leue: qd semper sursum: graue at qd semp deorsuz natuz est ferri no phibituz. talia eni sunt et no que admoduz putat qda oia habere grauitate.

T.c.32 Graue qde eni vr qbusda ee et alteris: et semper ferri ad mediu: est aut sifr et leue.

Argir. Esse aut quippiam simplr graue: atqz simpliciter leue ex hisce pspicuum est: atqz leue simplr id oico: qd semper sursum aptum e nisi prohibeatur: et graue id qd semper deorsum aptu est ferri. Snt eni aliqua talia: et no oia podus habet: vt qda putat. Nam et alijs qbusda graue ee videtur semper qd ad mediu ferri. Est aut et leue simili modo.

Proseqt d dms giusvl leuis i simplicib: p qd mouet sursum vel deorsu simplr: vl i respectu. S: circa h p fac qd dem e. 2 cu die. L figure aut no ca. Ostedit q figure si sut ca mor deo: su vel sursum ipsoz simplr: sz coadinnates. Circa p p ondit q e aliqd simplr gne et leue. et aliq gna et lenia fm qd. 2 cu die. Inprimis aut. Ostedit qna hnt dme: seu rone hnt adiu: ce. 3 cu die. Qui aut e vnu solu. Cocludit n: ex ipsoz: et macru snaru. Circa p p ondit q e aliqd simplr graue et leue. 2 cu die. Est at aliqd iter mediu. pbat q e aliqd gne et leue sz qd. p pbat p roes duas. qz 2 poit cu die. Propt qd ronabilr. Iqsi iser es ex qbusda dictis. Adhuc circa p ponit rone. scdo pbat qda suppositu cu die. Sed adhuc. In pma pte p mittit co: lusionem suam resumendo diffones grauis et leuis. scdo cu die. Videm eni. I subiuigit rone. In pma pte dicit ea ex his q dicent manifestu erit q e aliqd simplr leue. et aliqd simplr graue. Et exponit qd vocat vtriusq resumedo diffones ipsoz: dicet q leue simplr dico qd mouet sursum semp no p hibitu: et qd simplr leue est nihil hns grauitatis oino i aliquo loco. graue aut simplr dico p oppositu q si no phibeaf semp natu est moueri deorsum simplr: et nihil oino leuitatis her: talia eni opz ea ee hz vitate: et si qlia dicit qda. f. oia here grauitate fm tn plus et minus: sicut dictu e pms. veru e aut q grane inest qbusda alijs ali qua leuitate hnt: puta medys elemets qd etia semp fert ad mediu vel simpliciter: vel i respectu. simpliciter quide grane ad mediu simpliciter: fm quid autem graue ad mediu: vel in respectu. Deinde cum dicit.

Videmus eni queadmodu dictum e prius: qm terrea oib substa: et ferunt ad mediu: sz et determinatus e mediu. Si igit e aliqd: qd oibus supferf: queadmodum vz ignis et i ipo aere sursum lat: aer aut gescet palam qz hoc fert ad extremu. Quare grauitate nulla possibile e here ipz. Substaret. n. vtiqz alij. Si aut hoc erit vtiqz aliqd aliud qd fert ad extremuz: qd oib latis supferf: nunc at nulluz vz: ignis igitur nulla hz grauitate: neqz terra leuitate: neqz vna sigdez

substat oibus et qd substat fertur ad mediu.

Argir. Videmus eni vti dictu e prius terrea ipa sub oibus ee collocata atqz ad mediu ferri. Arvero mediu ipsum est definitu. Si igitur est qd pia qd sup oia eminet aere quiescete: patet huc ad ipm extremu ferri: qre nihil ipse poderis habere pot: sub alio enim collocaret. At si hoc eet: aliqd aliud eet pfecto: qd ad ipsu extremu moueret: qd qz sup oia q feru tur collocaret. Nunc aut nihil ee vr. Ignis igitur nullum pondus habet: neqz et terra leuitate vlla habet: sigde subfidet vniuersis id qd subfidet ad ipsum mediu fertur.

Subiuigit rone dicet q bene dem e q e aliqd simplr gne: et aliqd simplr leue: qm videm ad sensu sic dem e prius q tra et oia corpa tra substat oib corpb: et feru simplr ad mediu. mediu et determinatu e: vti ostedit. Si igit e aliqd corpis aliud qd supeninet: et supferf oib: sicut videm igne supeminet et supferri oib. et ipsi aeri: postus eni i aere sursum fert ipso quiescete manifestu e q hoc mouebit ad extremu locu simplr. ergo manifestu est q nulla hz oino grauitate. Si eni heret aliqua tuc substat alicui. hoc eni dicimus gne: qd simplr vel alicubi substat. Et si b eet veru eet aliqd aliud corpu qd moueret ad extremu: qd oib supeminet: tuc aut no videm aliqd tale: ignis igit simplr leuis e nulla hns grauitate oino: sifr terra nulla hz leuitate: terra eni oib alijs substat: et qd oib substat mouet simplr ad mediu: et qd mouetur simplr ad mediu graue est simpliciter: terra igit simplr grauis est nihil hns oino leuitatis. Deinde cum dicit.

Et adhuc qz e mediu ad qd latio hntibus grauitate: et a quo leuibus manifestu ex multis. primu quide si in infinitu no ptingit ferri nihil. Queadmodu eni no est nullu ipossibile: sic neqz fit: latio aut generatio vn quo.

Argir. At do mediu ee ad qd latio fit eoz q pod hnt: et ex quo lenia sursum feru ex multis patet. Prio qde ex eo qz nihil ferri i infinitu pt. At eni nihil e ipole: sic neqz fit impossibile. Ratio vero e quopiam i gppia generatio est.

Probat qda suppositu in pcedeti rone. suppositu. n. q mediu determinatu e. Prio igit hoc pbat. Scdo cu dicit. Qm ante oie substa. Infert cor: relatu. Ad p adducit rones duas. qru scdam ponit cu die. Deinde ad files. In pma pte dicit q ex multis poterit ee m gise stuz qz e mediu aliqd ad qd mouent graua simplr. et q feru lenia sursum. Prio qz no ptingit aliqd eozu q mouent in infinitu ferri no reiterado motu supra id e. Sicut eni nullu ipossibile simplr est in natura: ipossibile enim simplr est: qd ex se phibitu est ee: sic et nullu ipole simplr fit: qd eni fit potest ee. ipossibile aut no pot ee: mor aut localis factio qda: sem generatio e termini ad quem exis. vn et q id est. exis: in termino a q in terminu ad que: qre moueri motu locali in infinitu est ipossibile: nisi p reiteratione: qd dico pp motu celi: que cotigit in infinitu ee per reiteratione fm intentione phi. Deide cum dicit.

Deide ad files videt angulos ignis qde sursum latus: terra aut deorsuz et oie grauita

te hñs. Quare necesse ferri ad mediuz: hoc autem vtruz accidit ad terre mediuz: aut ad totius: quoniam idem est alius sermo.

Argir.

Deinde ignis quidē fursū: terra vō z qd qd pōdus hēt deorsuz similes ad angulos ferf. Quare ad mediū ipsuz ferat. necesse ē. Vtruz aut ad terre mediū an vniuersi ferat. Cū idē mediū sit ipsorū alia ratio est.

Probat rōnē dicēs qd dēi ad lēsiuvidem qd ignis mo i a dorū i fursū mouet ad āglos silcos sperales mor. n. fursū i pcano sperc facit files āgulos. silr at vna qd; para tre: z oē hñs gūiratē ferf dorū ad files āgulos spales: cū moueat f3 rectū: z trā ponam? circularē. si igit ponam m° duas ptes terre: qz altera moueat ex pūcto zenitb. altera at ex pūcto orizōtis f3 lineas rectas dorū qlibet pstituet duos āgulos spales rectos i superficie terre: māifestū ē at qd hñs lineae magis distāt a se iuicē: qz rō mōtios: sūt a terra: si ē p trābat vna linea recta intersecās illas pstituet duos āgulos intrsecos a pte supiori maior: res duob? rectis. z duos iteriores a pte inferiori minores: duob? rectis vt ex se māifestū ē qre: necesse est lineas illas pcurrē: vt appet ex p geometrie. qre necē ē ptes terre motas fm lineas illas nātr ferri ad vni pūctuz mediū.

Et eadē rō ē qd dēi qz r ex qdūqz pte superficie ponat mo ueri. Manifestū ē igit qd ē aliqd mediū z determinatū qd qd ferū gūia: qd ē mediū mūdi: qd ē idē sbiecto. cū medio terre: vtrū at ferat ad ipz. qz mediū mūdi: vel ga mediū terre: alia rō ē qd nō pūct ad ppositū: d q dēi ē i. z hñs. c. d qete terre: q mouet ad ipm. qz mediū mū di: qm i b z corpa gūia mouent ab extremo celi ad uos. g terra z gūia ad mediū ei? qd ē mediū mūdi fm q hñs i uis modi mouent. z adhuc medi? loc? ē gūiatū? grauis z pseruatū? qz me? mūdi: n qz mediū terre. Deū cū. d.

Lcō. 16.

l. c. 34.

Quā at oē sbstās ferf ad mediū: necesse oī bus qd supferf ferri ad extremū regiōis in qua faciūt motū. cōtrariū eni mediū extre mo. Substās aut supeminēti: ipsi aut substi stere semper ipsum supernatare.

Argir.

Cū aut id qd oib? substat ad mediū ipsū fe rat: id qd sop oīa natat ad vltimū capedinis in q fit mot? ferat necesse est. Sunt eni tria mediuz z extremū: z substare atqz natare.

Probat rōnē dicēs. qz oē graue z substās simplr fertur i mediū determinatū ex hñs: necesse ē ignē z oē qd supferf oī bus simplr ferri ad extremū regiōis: qd ē vltimū celi ad nos ad qd mouent oīa lenia simplr: nō. phibita: qz si p rini p rior: z ppositū i pposito: mediū aut mūdi z extre mū celi tria sūt: substās aut oib?: z supeminēs oib? mo tis motū recto silr tria sūt. si igit substās oib? fertur ad mediū determinatū ex hñs: māifestū ē qd supeminēs fe ret ad extremū silr determinatū existēs. Deinde cū dicit.

Argir.

Propter qd z rōnabilr graue z leue duo sūt: etenim loca duo qd mediū z qd extremū. Quapp z cū rōne duo sunt graue z leue: z loca eni sūt duo: mediū ipm atqz extremū. Z iunuit scōdaz rōnē q sequit ex dictis: dicēs qd pp b qz ē aliqd mediū z aliqd extremū determinata adiuuicē plin distātia localiter: rōnabilr sūt duo corpa extrema graue z leue: locis eni nālib? existib? necesse est eē corpa mobi

lia ad illa qz locus nālis nō ē sine corpe. cū igit sint duo loca: extremū. f. z mediū i mūdo: necē est eē corpa mobi lia ad illa: hñ? at sunt graue z leue simplr. Deinde cū dicit.

Est autē aliqd iter mediuz hoz: qd z ad vtrūqz ipoz dī altez. Est eniz vt extremū z mediū: qd amboz ē intermediuz: pp hoc ē aliqd ēt aliud graue z leue: puta aq z aer.

Argir.

Est igit qd z id qd est iter hec qd ad vtrū qz ipsoruz altez dī. Z d eniz qd est iter extre moz aliquo mō z mediuz ē amboz: quo cir ca est qd z aliud graue z leue: vt aer z aqua.

Probat qd est aliqd graue z leue in respectu dicēs: qd qz ē aliqd extremū z mediū in mūdo q sūt tria z p riorū simplr ē aliqd mediū qd ad vtrūqz extremoz cōpara tū rōnē vtriusqz hēt: māifestū ē: qd erit loc? aliqz iter? medi? videlicet i mūdu inter mediū z extremū simplr: qd cōparatū ad extremū mediū erit: cōparatū vō ad me diū erit extremū. Et ita sicut est extremū z mediū i mū do: ita necesse ē eē aliqd locū itermediū ipoz. Et qz lo cus nālis nō ē sine corpe nato moueri ad ipz: aut metri te cui pportioat: māifestū ē qd necesse est iter graue z leue simplr eē aliqd q sit graue z leue ad aliud: z ad ali ud cōparatū: ad leue qdē graue ad graue aut leue. Sic igit appet ex dictis qd ē aliqd simplr gūe: aliqd simplr leue: z aliqd simplr me? iter ipa: sic aer z aq. Deū cū. d.

l. c. 35

Ingnus autē pūnes spēi eē: cōtētū at ma terie. Est at in oib? generib? eadē dōia: etenim in qli z in quāto est: hoc qdē vt spēs magis hoc at vt mā. Et in his q fm locuz silr. Qd qdē fursum determinati: qd at deorsuz māe.

Argir.

Dicimus autē id qdē qd cōtinet forme eē id autē qd continet materiei. Atqz hec dōia vniuersis i generibus est. In qūitate enim z quātitate est aliud vt forma magis: aliud vt materies: z in loco simili mō. Superū enim est definiti inferum materiei.

Declarat quā rōnē z habitudinē hñt adiuuicē. Et cir ca hoc primo ostēdit qd cōtinēs inter ipsa hēt rōnē for me respectu cōtēti. Scōdo cū dicit. Quare z in ipsa ma teria. Declarat eadē bitudinē hñt māi fm qz subiectū vni istoqz ad seipfaz: vt est mā alterius: tertio cum dicit. Habēs qdē igit. Lcōcludit ex dictis quā dā differētia ipoz. Circa pma pte dicit qd uos dicimus: z cōsonū ē rōnē qz pūnes fm qz continēs est rōnē hēt spēi z forme qd aut cōtinet fm qz huiusmodi rōnē māe. spēm enim z formā dicimus q cōtinet z terminat se. māi autem que cōtinet z determinat p formā. Et hec qdē differētia inuenitur in oibus generibus. f. qd aliqd habet rō nē spēi magis: aliqd autē rōnē māe. f. in qualitate in qua albus z calidum spēi pportioant. in gruz autem z frigidū māe z in quātitate multū z magū spēi. Et vlr in oppositis digniora z pfectiora pportioant forme: viliora aut māe z pūationi. Et idē in oppositis fm locū vni accipit vt spēs: puta fursū qz dignū. aliud at vt mā: sicut deorsū: qz vilius z imperfectius est fm natu rā. Et qz corpa nālia eadē rōnē hñt adiuuicē quā z loca eoz nālia necesse est silr se hēre in corpbuz primis. f. q illud qd fursū cōtinet nāliter habet rōnē determinatū i p formā. qd autē deorsū rōnē māe z imperfecti val simplr vel in respectu. Deinde cum dicit.

**Quare et in ipsa materia ea quae grauis et leuis in quibus
tunc quod tale potentia et grauis materia. In quantum autem
tale leuis. Et est quidem eadem: esse autem non idem:
quod admodum corpus et languoris susceptibili
et sanabile: esse autem non idem propter quod quod
neque infirmabile esse aut sanabile.**

**Argir. Quare et in ipsa materia quae est ipsius grauis
et leuis quo quod tale potentia eo grauis ma-
teries est: quo vero tale est eo leuis materies
est atque eadem quod est: esse autem non idem est. quem
admodum et egrotabile ac sanabile idem est. Et
se vero non idem est.**

Lec. 3.

**Declarat eandem diuisionem esse in materia secundum quod subiectum ipsius
Et est intelligendum quod per se ordinem naturae est ponere materiam primam
in elementis quae secundum se una est omnium ipsorum et de se in potentia
soluta: deinde autem formas subales distinguentes et determinan-
tes ipsam circa qualitates primas per se et immediate ostendit
formas elementorum: cuiusmodi sunt caliditas et frigiditas humiditas et
siccitas: sicut appetit ex se de forma de generatione quae sunt suba-
ptia secundum se: deinde est ponere formas per quod immediate incli-
nantur ad sua loca naturalia quae sunt grauitas vel leuitas sim-
pliciter vel in respectu: quod subiectum et causa sunt ipsa elementa in actu
per qualitates primas. scilicet per caliditatem et frigiditatem et humiditatem: et quod
subiectum ratione entis in potentia habet: quod cooperit materiam primam
id est. ipsa elementa vel secundum se accepta vel ut determina-
ta sunt qualitatibus primis quae sunt caliditas et frigiditas et
humiditas vocat materiam generationis et leuitatis simpliciter vel in respec-
tu quod in sequentibus: puta ut secundum philosophum dicat duplicem materiam
esse ipsorum: unam primam quae una est omnium: aliam autem primam quae
alia est in alio et alio: dicit igitur Aristoteles quod quae elementa conti-
nentia respectu elementorum habent rationem speciem: et elementa autem rationem ma-
terie cum materia per aliquid alio rationem habeat ordinis elementorum: in for-
mis subalibus ad quod per se est in potentia necesse est ipsam habere
hanc humiditatem vel secundum quod subiectum unum ad seipsam vel per se quod
subiectum aliquid quod habet grauitatem et leuitatem ad se in uicem. In qua-
tunc enim ipsa est in potentia ad elementum graue simpliciter: pu-
ta ad terram: quod habet rationem materiam esse quoddammodo materiam naturae: in-
quantum autem est in potentia ad illud quod sursum est: puta ad
ignem esse materiam simpliciter et quod rationem speciem habet et leuis. Sicut
proportionabiliter se habet secundum se est in potentia ad formas elementorum
in mediis: puta aquae et aeris et humiditatis materia per se accepta
est quidem eadem secundum subiectum et naturam per priuationem: omnia
forme distinguuntur ea: secundum rationem autem aliam et aliam est rationem
et esse eius accipit ex formis ad quod est in potentia quod mani-
festum est esse multas: et diuersas secundum rationem. Et idem ipsa eadem
secundum subiectum et ratio alia est: per rationem et esse: quod admodum
subiectum sanitatis et infirmitatis unum quod est secundum subiectum:
differens autem per esse et rationem. Et per se infirmabile per se in firmabile:
et sanabile secundum philosophum quod est sanabile quoduis sunt idem
subiecto differunt tamen secundum esse et rationem: quod rationem elementorum sumit ex sa-
nitate et infirmitate quae differunt per rationem. Deum cum dicit.**

Lec. 36.

**Quibus quod est igitur tale materia leue et spiritus sursum. Co-
traria autem graue et spiritus deorsum. Quod autem alias quod
horum habentes autem sic adiuuicem ut he simpliciter et deor-
sum et sursum latas. per quod aer et aqua habent et leui-
tatem et grauitatem utriusque. et aqua quod pre-
ter quod terre omnibus substantat. Aer autem per
quod igni omnibus superferat.**

Argir.

**Ad igitur quod tale materia habet leue est spiritus sur-
sum ferat: ad vero quod contrarium habet: graue est spiritus**

deorsum ferat. At ea quae diuersas quoddem ab
his habent: sic vero iter sese habentes ut he se habent
simpliciter et sursum et deorsum ferunt. Quapp
aer et aqua leuitatem habent: et pondus. Atque quoddem
vniuersis terra excepta substantat. Aer autem sup-
oia eminet igne excepto.

**Assignat diuersitatem quaedam corporum primorum dicens. quod
cum materia prima subiectum corpori continetur secundum rationem unam et esse et
corpori continetur secundum aliam. manifestum est quod corpus habens ma-
teriam idonee se habent ad leuitatem: puta ut determinata est
caliditate: esse leue simpliciter et sursum ferat quod diu habet materiam
talē. quod autem habet materiam deie se habent. puta bene disposita per frigi-
ditatem ad grauitatem est graue simpliciter et semper mouet de-
orsum. quod autem habet materiam alteras quod ab istis puta deter-
minatas non caliditate et frigiditate excellentibus et maxi-
mis sed remissis magis: quae quod adiuuicem sic se habent si-
cut materia grauis et leuis simpliciter sunt graua et leuia in re-
spectu. non simpliciter: et ferunt sursum et deorsum: non simpliciter
sed in respectu. sic habentia materiam latas. in natis ferri sursum
et deorsum: et per se aer et aqua habentia materiam tales habent utriusque. scilicet
grauitatem et leuitatem: et aqua subsidet omnibus propter quod terre et
aer per motum suum superferat omnibus propter quod igni. qui simpli-
citer superferat omnibus. Deinde cum dicit.**

Lec. 37

**Quoniam autem est unum solum quod omnibus superferat: et
unum quod omnibus substantat necesse duo alia esse. quae
et substantat eundem et superferat eundem. quae neces-
se et materiam esse tantas quod graue hec quatuor. Sic
autem quatuor ut unam quod omnia coeque: perferunt si fuerit
ex inuicem. scilicet esse altere. Nichil enim phi-
bet contrariorum esse intermedium et unum et plura
quod admodum in coloribus.**

Lec. 38.

**Quia autem unum sit solum quod super oia natat: et
unum item quod subsidet vniuersis duo alia esse ne-
cesse est: quae et cuius substantat: et super aliquid col-
locant. Quare et materiam quot hec sunt: tot esse
necesse est: quatuor inquam: adeo vero qua-
tuor ut una quoddem sit omnium coeque: perferunt si ex
se se mutuo fuerit esse verum diuersum sit. Ni-
hil enim vetat ut inter contraria unum sit atque
plura: quod admodum in coloribus. Multis enim
modis dicitur id quod est inter ac medium ipsum.**

Argir.

**Concludit ex dictis numeris elementorum et numerum materie-
rum. Et per se facit hoc. et cum dicitur. Quod autem necessarium.] probat
equale esse numerum diuisionis per quod mouet sursum vel deorsum.
per se vel simpliciter vel in respectu. Circa per se facit quod dictum
est. se deo cum dicitur. In ea quidem.] redit ad declarandum quod
elementa intermedia habent grauitatem et leuitatem in regionibus
proportionalibus. Circa per se concludit numerum elementorum: et ex his nu-
merum materiarum dicens. Quoniam sicut dictum est prius unum
solum est elementum quod omnibus alijs superferat. puta ignis. et unum ali-
ud quod solum omnibus substantat. puta terra. necesse est esse alia duo
intermedia quae superferunt quibusdam vel alicui: et substantat
aliquibus vel alicui. quorum unum substantat quod est ignis: superferat
autem duobus alijs sicut aer. aliud autem superferat vniuersis
puta terre. substantat autem aeri et igni: sic aqua. Ad euiden-
tiam autem istius consequentiae. si sunt duo extrema in corporibus
primis necesse est esse alia duo media. est intelligendum
quod oportet hic supponere quaedam declaranda in li. 2. de gene-
ratione. puta quod quodlibet elementum habet duas qualitates primas**

Quartus

tangibiles sicut ignis caliditate et siccitate. aer caliditate et humiditate. et sic de alijs. iterum quod etiam consequenter se habentia conveniunt in una qualitate et differunt in alia. distantia autem per eorum intermedium opponuntur sicut vtriusque terra autem et ignis conveniunt in una. puta in siccitate differunt autem in alia puta caliditate et frigiditate. Iterum oportet supponere quod dicitur quod supponebat in primo huius. et manifestum est ex se. quod si unum priorum est in una et reliquum. Et ex istis appetit ratione consequenter ratione cinando sicut ratione cinando bas plures in uno. ubi probantur quod sunt multi in uno in superioribus. Sic si sit duo extrema etiam. manifestum est quod sunt ignis et terra: et si ignis et terra sunt necesse est duo alia intermedia esse. nam si unum priorum est in una. necesse est alterum inesse. sic manifestum est. ignis autem est in una quod est calidus et siccus. ergo necesse est esse prius corpus et huiusmodi qualitate. B. autem est frigidum et humidum quod dicitur a quibus. Item terra est. quod est frigida et sicca. ergo necessarii est esse aliud quod sit calidum et humidum. B. autem dicitur a quibus. si sit duo extrema media solum necesse est esse alia duo media. Si autem sunt etiam per quatuor. manifestum est quod necesse est esse tot quatuor sunt ista quatuor. Vocat autem mas hic ipse per mas ut determinata est forma elementorum et per mas qualitate tangibilibus. Ita. n. sunt in potentia forma quod habet ad gravitatem et levitatem et sic in ipso aliquid modo ut dicebat per. sic autem necesse est esse quatuor: ut mas per corpus omnia sunt una sicut per declarari et per alia multa: quod omnia etiam ex se iure gravitant. quod autem se iure gravitant mas una habent et contrario sic dicitur per de gravitatione. Et ideo quatuor elementa habent unam et eadem mas sicut sicut differunt per rationem et esse. Et ad iugit ad declarationem per quod duorum priorum nihil prohibet esse unum aut plura media. omnia enim priora per principia dicta medium habent (sicut probatur. id est metaphysica) quedam quidem unum quedam autem plura. quamvis quedam priora simpliciter dicta sunt immediata. Est autem intelligendum quod plura suppones duo etiam extrema. puta terra et ignem declaravit duo esse media ex quod si accipiat. duo solida non possunt uniri per unum medium medio loco proportionabile. sicut de necessitate sunt duo. quod per in inferioribus. Si. n. accipiantur primi duo solidi inferioribus. puta octo quod componuntur ex ductu binarii in seipsum bis et viginti septem quod componuntur ex ductu ternarii in seipsum bis. iter istos duos non inveniunt unum medio loco proportionabilis. sicut duo de necessitate: quod minor constituitur ex ductu radice maioris. sicut trium in lineam minoris. sicut quatuor quod faciunt. 12. Alter autem ex ductu radice minoris puta duorum. in superficiali maioris. puta novem quod faciunt octo decem. et tunc proportio viginti septem ad octo decem est sic ista ad duodecim et illi ad octo. ubique enim est sexquialtera. Et quod accipiebat et rationabiliter quod etiam oportet esse continue proportionabilia ut quod est proportio primi ad secundum eadem istius ad tertium. et sic vterque. id est conclusit quod inter duo extrema corpora oportet esse duo media. Deinde cum dicit.

Lec. 12.

Lec. 4.

Lec. 9.
Lec. 22.

Lec. 39.

Argit.

In ea quod est igitur quod ipsius regione habentium gravitatem et levitatem unum quod quod habet gravitatem. levitatem autem non habet nisi in quibus superferunt. terra autem in omnibus gravitatem habet.

Anum quod quod igitur eorum quod potius habent levitatem quod potius habet suo in loco: levitatem autem non habet nisi in hisce super quod natus.

Probat quod etiam in regionibus propriis si graviora. Et primo per potius. et cum dicitur. Probat quod. Manifestat per signum. Primo igitur dicit quod unum quod quod est totum gravitatem habentium et levitatem sicut habent gravitatem in regione propria. levitatem autem si habent nisi in illis quibus superferunt. sic aqua in terra: et aer in terra: et aqua omnia. terra autem in loco omnia gravitatem habet. quod simpliciter gravitas est. Deinde cum dicit.

Probat quod etiam in regionibus propriis si graviora. Et primo per potius. et cum dicitur. Probat quod. Manifestat per signum. Primo igitur dicit quod unum quod quod est totum gravitatem habentium et levitatem sicut habent gravitatem in regione propria. levitatem autem si habent nisi in illis quibus superferunt. sic aqua in terra: et aer in terra: et aqua omnia. terra autem in loco omnia gravitatem habet. quod simpliciter gravitas est. Deinde cum dicit.

quod deiceps deorsum. Aer quod est in ea quod aqua regio ne. aqua autem in ea quod terre sursum autem in ea que ignis. diviso igne non ferret aer nisi vi quemadmodum et aqua trahitur. cum fiat superficies una et velocius trahat quod sursum latrone quod ferret aqua deorsum. Neque aqua in ea que aeris nisi ut nunc dictum est. Terra autem hoc non patitur. quoniam non una superficies: pro quod aqua quidem in vas ignitum distrahitur terra autem non.

Quapp si subtrahant deorsum id ferret quod deinceps est collocatum. Aer quod est in locum aqua quod vero in locum terre. Sursum autem in locum ignis si ignis ipse tollat: aer non ferret nisi vi: sicut et ipsa aqua trahitur: cum ipsi planum fuerit unum: atque celerius quod ipsa traxerit aqua sursum quod sit ea ratio qua fertur ipsa deorsum: neque aqua sicut in aeris locum fert: nisi vii nunc diximus. Terra autem hoc non patitur: quod planum non est unum. Quapp aqua quod est in vas ignitum trahitur. Terra vero non trahitur.

Argit.

Manifestat quod deum est per signum per. et cum dicitur. Quemadmodum autem. Ex quod dicitur dicitur correlatum. In per parte dicitur quod signum huiusmodi intermedia etiam in locis propriis sicut aliquid gravitatem habent. et quod abstractis substantiis eis movetur deorsum ad ea quod sequuntur. sic aer remota aqua fertur ad regionem aqua: et aqua sicut mota terra in regionem terre. Si autem ignis supereminet aeri moveatur aer non movetur in regione eius nisi per violentiam quemadmodum contingit quod aqua trahatur in locum sursum quod aliquid corpus plane superficiei applicat superficiei aqua. ita quod fiat superficies una contingit quod quod tunc aliquid trahitur velocius corpus illud sursum quod aqua nata sit moveri deorsum tunc aqua violentia passa sequitur motum illi corpus sursum. Si vero aliquid tardius traheret corpus illud quod aqua nata sit deorsum moveri non sequitur aqua motum eius. Sicut et aqua non movetur in regionem aeris nisi per violentiam ut deum est. terra vero per tale violentiam non movetur sursum in locum aqua vel aeris: quod non habet cum ipsi superficie unum: eo quod ipsa per siccitatem et levitatem non habet in partibus suis. nec est humiditate per quas bene fiat antiqua superficiei aqua. Et per hoc accidit quod si accipiat vas cavum: cuius orificium sit strictum quod sicut dicitur: ponatur in ipso candelam accensa vel ipsa ignis circa sicut. deinde orificium eius immergatur aqua sicut dicitur ipsum aqua distrahatur a loco suo naturali super. Si autem idem vas applicet terre sicut dicitur modum non movebitur terra sursum. Et autem per istum per esse: quod caliditate candele vel et vas accessit aer in exterioribus rarefit et ignis. ignis autem et motus ad sicut vasus sicut in minoribus locum per duo per quod dicitur: cum sit rarum et bene passibilis. et per quod sicut sicut aque substantia vel accidentali vel essentiali infundatur grossatur. et grossatur sicut in minoribus locum. et quod partes aeris ignis movetur sursum continue: sic ignis movetur. querentes maioribus locum. venientes autem ad sicut vasus repcutitur. repcutit autem in involunt se et ingrossant. sic vapor: elevatus ab aqua buliente in vas se repcutit ab oculo ingrossatur et sit aqua. Signum autem huiusmodi ingrossationis aeris potest esse quod si frangat vas distpositum sicut dicitur est per inveniatur aqua in fundo. sic dicit Averrois se invenisse quod copressio autem aere in minoribus locum sicut tunc movetur aqua sursum sequens superficiei aeris. quod cum aqua sicut dicitur habet naturalem neitercidat vacuam sicut tunc quantitate per quantam aer copressit. Si autem ab exterioribus calcatur sicut vasus descendit aqua inferius ad sicut naturalem: quod per caliditate aer ingrossatur in fundo rarefit et redit ad per

re disponere. Ca at qre terra no silt mouet sursum vase si mlti disposito ad ipaz e q pmutate u huius i ptib suis no bti ptingat supficii aer). nec bti pt. phibere igressu aeris exteriori pp porositate ptii. Si at ptingeret q tra cui copulat vas bti ptinga i suis ptib e et. nec pmitteret igressu aer] exteriori) necariu eet vel igne si age i aere ra refaciendo. puta q: extigueret. aut vas disrupit: aut pone vacuu: aut terra sursu moueri. r ronabile eet accidere il lud q: min' heret d iclinatoe ad sruu. Deide cu dicit.

Que ad modu at: neq tra sursu: neq igne dozsu fert sub lato aere: nulla eni het grauitate. Neq in ea q iph' regioe. que ad modu neq terra leuitate. Ferunt aut deorsu duo sub distract. Qm hoc qde simplr graue e qd oib' substat. hoc aut ad aliqd graue ens in ea que ipsius regione aut quibus super fertur propter similitudinem materie.

Argir.

Ut at terra no fert sursu: sic neq ignis de orsu fert si subtrahat aer. Nihil eni pderz hz: neq suo i loco: que ad modu neq tra vl li' e pnceps leuitatz. Ferunt at duo deorsu si ifera subtrahant: q: aliud est absolute graue qd qde oib' subsidet: aliud ad aliqd graue: quod qde suu in locu aut in eoz sup que natat propter materie similitudine fertur.

Infert correlariu ex dictis dicis q sic terra no mouetur sursu sequedo supficie corpi suplati ita nec ignis mouet deorsu amoto aere nisi p uolentia. Sic eni terra no het aliqua leuitate p qua deloco suo possit sursum moueri. ita nec ignis aliqua g'uitate p qua ferat deorsu. duo at media mouet deorsu remotis substatiu corpi. aer r aq. qm b. i. tra simplr g'uis e r oib' substat. r io sursu mouet. b. at. i. estu iter mediu e que i respectu in regioe sua fm aliqd aut saltu loco illoz qd' supponit pp similitudine mae ad simplr que. no qde simplr p' me: h' ei' q. p'ria e. f. mae p'rie vt determinata e frigiditate qe p se dispo subcti vl ca g'uitat]. Et io aer hz q frigid' e hz aliqd. r aq' g'uitate qda hnt hz qd sic terra sim/ plr. r io distract inferiorib' mouet deorsu. **D**ubitabit at aliqs r ronabilr vtz aer i regioe ppria g'uitate heat p qua ferat deorsu. Et q sic vt Ar. pbare h' expime to. Si eni accipiat vt de corio subtili r iflet aerei loco aeris et h'is ueloci' descendet iser' qd no iflat. b at no eet nisi aer g'uitate heret i loco suo p qua descenderet. Nunc at pbant illd id ex alio sig. qm aer r aq' b' mot] corpi b' b' statib' eis mouet deorsu a regioib' fm]. Ignis at si fmoueret aer si feret hz deorsu nisi p uolentia vt dic. b at no eet nisi aer r aq' g'uitate heret i locis suis p quam mouet deorsu. **D** h' dicit i z' q aer r aq' snt necessa ria i motu p'ctorz. q: hnt naz g'uis r leuis p qua pnt dozsu r sursu facilt moueri. cu g' mot' p'ctorz fiat i ipo aere ad deorsu opz ipz here g'uitate p qua deorsu ferat **I**n oppo' at e Ptole' li. de p'ode. vbi conat ostedere q i sui regioe nec aer nec aq' g'uitate hnt. r q qde aq' si heat ondit ex eo q imergetes se iaq' q'uis ad magna p suditate submersat no sentiunt g'uitate ipsi'. vt at q de beret setire si g'uis eet. no het igr' g'uitate vt v' in loco suo. de aere at b' pbat asseres Ar. q vt replet' aere lenioz e seipo no repleto. qd no eet si aer g'uitate heret i loco suo. **I**n sruu silt e Themi. exposito Ar. (sic dic' Auerois). si eni heret leuitate i loco suo moueret

Qd nu/ qd aer grauitat i propa regione.

Lec. 7.

ex ipo nali. **S**z et intelligedu adhuc q de aere possit m' loq duob' modis. vno' hz se r hz nate disponere ipsi'. **A**lio at mo hz accis r hz disponere pter nate ei' hz q h' i'. **S**i considerem' aere hz se r hz nate disponere ei' no het ali qua g'uitate p qua ex loco suo moueat deorsu qm aer hz nate disponere ei' heret qlitate vna simplic' qe p' sui motus nalis. qd ondit simplicitas forme subalis ipsi' q est p se ca illi'. Et et vnitas loci r simplicitas ad qua ipsa mouet p se. p ista aut qlitate simplic' gescit i loco suo nali cu e i eo: r mouet ad ipz vbicunqz fuerit. siue de orsu i loco terre vel aq' siue sursu i loco ignis. **S**i at per ipaz mouet ad locu suu r gescit i eo. g' p ipaz no moue bit ex ipo. ipole eni e q aliqd co: p' simplex moueat p vna forma simplic' ad aliqne locu. r ex illo iteruz moueat: cu p ista gescat i loco suo p ipa no mouebit ex eo: q: nullu co: p' p eade forma gescit in aliq loco r mouet ex illo. **S**i igit no hz nisi vna forma simplic' p qua mouet nalter. manifestu e q aer hz nate disponere p' hntes no hz p qd moueat a regioe sua. r sic locut' fuit **T**hemistius vt appet ex virtute rois siue q iam tacta e. **S**ic et veru dixit Ptoleme' q aer i loco suo g'uitate no hz. Et si aere exite i disponere ta i impleat vter. leuioz erit seipo no ipleto. r sic ronabile e ipm exptu fuisse sic dicebat p'us. **S**i at loqmur de aere hz accis r dispo ne ei' pter nate sic nihil phibet ipz i regioe sua aliquaz here g'uitate. ptingit eni aere p'p'iquu terre vel aq' frigiditate ipoz igrossari r ifrigidari pter naz ei': sic aq' ca lefit ab igne. Et q: frigiditas e ca g'uedinis ptingit ipm fieri g'ne pter naz sua. r p pns ipz moueri deorsu ad lo cu aque. **S**ic igit aer per accides fm q huiusmodi grauis est in aliqua parte regiois siue. r p accides mouetur deorsu. **I**pse at sic igrossat' r g'uis fact' fm q h' het pncipiū p qd moueat deorsu sic et nihil phibet aere i pte superiori subtiliatu caliditate ignis pter nate dispo ne ei' moueri hz aliqd ad regione ignis. r igne i serio ri pte ei' igrossari hnditate aeris vl aliq' alia ca moueri deorsu ad regione aeris hz aliqd. r fm huc modum loqitur b' Ar. de aere qm dicit ipz hie grauitate in re gione sua. r moueri deorsu distractis inferiorib'. Et fm hoc pot ee veru q si vter repleat aere sic disposito grauior sit seipo non repleto. **Q**u' aut dicit q mot' projectionis no possit fieri in aere nisi granitate heret in loco suo. **D**icedu est q non est de necessitate motus p'ectoruz medium esse graue vel leue. Sed ista sunt coadiuuantia ipsum fm q huiusmodi. fm q ex positum fuit p'ius vbi Ar. de hoc fecit mentionem. **E**ode modo est intelligedu de aqua q qualitate vna habet fm se fm quam quiescit in loco suo simplici r mouetur ad ipsum vbicunqz fuerit. aut in loco aeris sursum vel terre deorsum. r per istam impossibile est q moueatur a loco suo naturali ad locum terre fm q. **A**uer. dixit supprimu hui'. q aqua non pot moueri nalter ad locum terre si moueret terra. r io si heat tm vna qualitate que est in ea pncipiū mot'. no het virtute p qua moueat ad locu terre fm nalem dispositio ne ei' accepta vel ad locu aeris sursum fm accis: tm nihil phibet pte ei' propinquā terre ingrossari r graue fieri pp frigiditate terre. r fm aliqd moueri ad locum terre. **S**ilr parte ei' supioez caliditate aeris subtiliari r leuificari: r fm aliqd moueri ad regione aeris sicut appet in vapore. si quide vapor subtilitaliter sit aqua. **S**ic igit aq' fm nate dispositione ei' accepta qlitatem het aliqua per qua mouet ad locuz suu. r gescit in eo nalter qua dicim' grauitate quada p qua tm non mouet ex loco suo ad locu terre fm q huiusmodi. Et fm b' veru dixit quom' Ptole'. q aqua non hz grauita

Quartus

et in loco suo per quā in ipso vel ex ipso moueat: nihil tñ prohibet eā hēre q̄litate nālem per quaz moueat ad ipm̄ et in ipso q̄scat: et p̄ter nāle per quā ex ipso moueat tur sicut Ari. loquitur hic. Deinde cū dicit.

L.c. 40. **Quod autem necessarium facere equales differentias ipsis manifestum.**

Argir. **Esse autem necessariuz eq̄les facere differentias ipsis patet.**

Probat q̄ dñe q̄b̄ elta moueat ad loca sua nālia sunt eq̄les ipsis eltis: et differētes adinuicē sic forme eltoz. Et p̄mittit p̄sonē snam dicēs: q̄ manifestū est ex dīcedis q̄ differētē eltoz: quib̄ determinant in ordine ad motū sunt equales numero formis eēntialib̄ ipsoz. Deinde cum dicit.

Si q̄dem enīz vna materia oīuz. puta aut vacuū: aut plenuū: aut magnitudo: aut triāguli: aut oīa sursum: aut oīa deorsum ferentur. altera at̄ latio nō erit. Itaq̄ aut leue nihil erit simplr. si oīa declinat: et magis eo q̄ ex maiorib̄ sint corpibus: aut ex pluribus: aut quia plena. Hoc aut̄ videmus et oīsum est: q̄ similr deorsumq̄ semper et vbiq̄ fertur et sursum. Si aut̄ vacuum aut aliqd̄ tale q̄d̄ semp̄ sursum. nō est q̄d̄ semper deorsuz.

Argir. **Nam si vna sit vna sit oīum materies: aut vacuū: aut plenuū: aut magnitudo: aut triāguli: aut vniuersa sursum: aut vniuersa deorsum ferent: altera hō latio nō erit. Quare nihil erit simplr leue. si cuncta inclinātur magis deorsum: ex eo q̄ aut ex maioribus sunt corpibus: aut ex pluribus: aut q̄ sunt plena. Hoc aut̄ vt videm̄: et demonstratum est: similr inquā deorsum semp̄ et vbiq̄ ac sursum corpa ferri. Si hō vacuum sit: aut q̄ppia tale q̄d̄ sursum semp̄ ferat: nō erit id q̄d̄ semp̄ deorsum fert.**

Probat eā et v̄ innuere rōnem istaz si eēt vna dñia per quā determinant oīa: sequerētur impossibilia. si eēt essent due sequerent̄ eē impossibilia. Similr si essent tres. q̄ esse vna vel duas vel tres dñias est impossibile. q̄ relinquitur q̄ necesse est eē q̄tuor. vna ignis. aliam aeris. et sic in aliis. Circa rōnē istā p̄cedit sic. qm̄ primo p̄bat q̄ posita vna vel duab̄ sequerētur impossibilia. 2. cū dicit. Necesse q̄dem igit̄ queadmodū. Iponit conclusionē. Circa primū p̄mo ponit duo inconueniētia in genere cū dicit. Et intermediorū. In p̄ma pte dicit q̄ si est vna mā. i. vna dñia materialis per quaz inclināt ad motum oīa elta differens in illis fm̄ plus et min̄. sicut ponit dicēs vacuū aut plenuū: aut magnitudinē. aut triāgulos sicut dicitur est plus. sequet̄ aut q̄ oīa mouebūtur sursum: aut oīa deorsuz. ita q̄ alter motus non erit alio solo exite. Et si oīa mouent̄ deorsum q̄nis quedā velocius alijs: aut q̄ sunt ex maiorib̄ magnitudinib̄ eīusdē sicut q̄dam posuerūt aut ex pluribus triāgulis sicut aliq̄: aut q̄ plus de pleno sicut Democrit. sequet̄ q̄ nihil erit leue simp̄ q̄d̄ simp̄ sursum

natū est moueri. Si at̄ illa vna dñia sit vacuū: aut aliqd̄ aliud tale q̄d̄ moueat sursum semp̄. q̄uis magis et minus nō erit simplr grane. q̄ semp̄ natuz ē moueri deorsum. Nūc aut̄ videm̄ et oīsum ē pri. q̄ q̄dā sp̄ fert deorsum vbiq̄q̄ fuerit. et q̄dā semp̄ sursum vniq̄q̄. q̄ manifestū est q̄ nō est tm̄ vna dñia oīum. Deinde cum dicit.

Et intermediorū vtiq̄ q̄dā ferent̄ deorsuz velocius terra. In multo enīz aere triāguli plures aut solida aut parua erunt. Nō videtur aut̄ neq̄ vna particula aeris deorsuz lata. Similr at̄ et in leui. Si illud faciat aliquis superabundare materia.

Argir. **Et mediorū aliq̄ celerius deorsuz: q̄z terra ferent̄. Ad agno enī in aere triāguli plures erūt: aut solida: aut plana: at nulla pars aeris deorsum ferri videt. Silr et in leui. Si illud fecerit q̄spia excedere materia ignē.**

Ponit scdm̄ inconueniētia. dicēs si sit vna dñia oīum sequet̄ q̄ aliq̄ ptes intermediorū corpoz erūt grauiorē terra. manifestū est enim q̄ in mlta aq̄ vel magno aere erit plus de illa vna dñia. puta de triāgulis aut solidis aut et de corpib̄ paruis q̄ in p̄na q̄stitate terre. sequet̄ igit̄ q̄ magni ps aeris vel aque velocius mouebit̄ q̄ p̄na ps terre. Nūc at̄ nō videm̄ aliquam p̄ticulā aeris veloci deorsuz latā q̄ aliquā ptem terre. q̄ non erit vna dñia oīum. Silr aut̄ p̄t argui et de leui si aliq̄s dicat q̄ vacuū vel aliqd̄ h̄ sup̄abundās sit cā leuitatis. p̄tingit enī inuenire aerē maguū vel aquā magnā in qua plus erit de vacuo vel de materia illa q̄ in paruo igne. q̄re magni aer vel aq̄ veloci mouebit̄ sursum q̄ p̄nis ignis. q̄d̄ est impossibile. ergo impossibile est oīuz esse differentia vnam. Deinde cū dicit.

Si aut̄ duo. Intermedia quō erūt facientia q̄ faciūt aer et aq̄: puta si quis dicat eē vacuū et plenuū. Ignē q̄dē igit̄ vacuuz: pp̄ q̄d̄ sursum. terrā aut̄ plenuū: pp̄ q̄d̄ deorsuz. aerē aut̄ plus ignis hēre. aquā at̄ terre. erit enīz quedā aqua que plus hēbit ignē pauco aere. et aer multus pauca aqua terrā plurem. Quare oportebit aeris quādā mltitudinē. velocius ferri deorsum aqua pauca. Hoc autē nō videtur fieri alicubi.

Argir. **Si nō due sint materie veluti si q̄spia dixerit eē vacuū atq̄ plenuū. Ipsa media: aer inquā et aqua: quonaz pacto facient ea q̄ faciunt? Ignē igit̄ vacuū eē dicunt. Quapropter et sursum fert: terrā aut̄ plenuū. quocirca deorsuz fert. Aerē hō plus ignis habere: et aquaz plus terre. Erit itaq̄ quedam aq̄: q̄ plus ignis hēbit q̄z p̄nis aer et aer magni plus terre: q̄z parua aq̄. Quare magnā aliquā aeris pte aqua pua deorsuz ferri celerius oportebit. hoc at̄ nusq̄z vniq̄z fieri videt.**

Agit̄ inconueniētia que sequūtur ponētib̄ duo elta p̄ma vel duas dñias oīuz eltoz: sicut dixerūt ponētes vacuū et plenuū vel rarū et dēnsuz. dicēs vacuum vel ra

ri cas leuis. pleni vo r desuz cas vacui dicēs q si alig
 ponat duas dñas ec priā elta oīuz corpus. puta si alig
 dicat ec vacuū. r pleniū vacuū qdem dicēs ec cam leuis
 simp^r r ignis. plenti at cas grauis simp^r r terre. aer autē
 plus hz de nā vacui vel ignis r mū^o de nā solidi r terre
 aq at ecōtrario. tūc qredū est quō elta itermedia faciūt
 ea q apparent nobis. in aere r aq. Appet. n. nobis q aer
 r qlibz pñcula er^o supnatat aq. aq at r qlibz pñcula er^o
 subidet ipsi aeri. qd nō poterit ptingere si sunt due dñe
 oīuz elemētoz. priē. ptinget eni ec aliquā pte aque tāta
 q habebit plus de igne r vacuo q modic^o aer qre velo
 cius mouebit sursum h^o aq q; modicus aer r supnata
 bitet. rterū ptinget ec aliquaz quātitate aeris tāta in q
 erit plus de terra r pleniū q; in modico aq. h aut nunq;
 cius feref magu^o aer deorsū q; modica aq. h aut nunq;
 videm^o cōtingere immo magis oppositū. h manifestuz
 est q non erit duo elemēta. priā oīum. Dādē cū dicit.

Necessē igit queadmodum r ignē sursum,
 qz tale hz. puta vacuum. alia at nō r terram
 deorsuz. qz pleniuz hz r aerē in eū q ipsius r
 super^o aqua. qm tale aliqd hēt r aqua deor
 suz. qz tale aliquid. Si autē erat vnū ad am
 bo: aut duo. ambo at duo existunt vtriusq;
 erit aliqua multitudo vtriusq;: quā excedet
 r aqua quidē aere pauco ad sursum r aer aq
 ad deorsū queadmodū dictū est multoties.

At igit r ignē iō sursum ferri. necesse: qz hoc
 hz vacuuz in quā: cetera hō nō: r terrā ideo
 deorsum ferri: qz pleniū hz: sic r aerē iō suū
 in locum ferri ac sup aquā collocari. necesse
 est qz hoc hz r aquā iō deorsum ferri ac sub
 ipo aere collocari qz hoc hz. Si hō aut vnū
 qd ambo sint aut duo: ambo hō insint vtri
 q; erit aliq multitudo vtriusq;: quā quidem
 aerē aq paruum excedet supo. r aer aquā in
 fero: queadmodū sepe est dictum.

Inducit delusione pñcipalē dicēs. q cū si sit vna dñia
 q sit primū elemētū oīuz. nec et due. r eadē rō est de tri
 b^o necesse ē ec eqles dñas simpliciū corpus. it r vt vnū
 qd qz ipoz subsistat p pñiā dñiaz. ita q sicut ignis sub
 sistit p pñiā dñiaz. puta p vacuū r sursum mouet pp ipm
 r alia nō. r sic terra subsistit p pñiā dñiaz. ita p pleniū r de
 orsum ferf pp ipz. ita q aerē necesse ē subsistere p pñiā
 dñiaz r moueri sursum r sup^o aq pp pñiā. r aquā pp p
 pñiā determinari r ferri deorsū r sub aere pp ipam. qm si
 eēt vna dñia amboz intermedioz. pñia. aut et due. ita
 q et abe due inexistēt vtriusq; intermedioz se qreut pre
 dicta in cōueniētia. eēt eni ponere aliquā magnā multitu
 dines vtriusq; in q plus eēt de alterutra dñia q; de alte
 ra. ita q eēt aliq magnitudo aq in q plus eēt de dñia le
 uis q; in modico aere. qre veloci^o descēderet deorsuz tā
 ta aq q; modicus aer. rterū ptingeret esse aliquā q; ita
 tē aeris in q eēt plus de dñia grauis q; in modica aq q;
 re velocius descēderet q; aq illa. h aut nunq; videm^o con
 tingere sicut dictū est. et ergo nec cōtingit ec vnā aut plu
 res dñas omniū. Deinde cū dicit.

Figure at nō sunt cā ei^o qd est ferri simpli
 citer: aut deorsum: aut sursum. sed ei^o qd velo
 cius: aut tardius: propter quas autē causas

non difficile videre.
Figure at cā nō sūt vt aut sursum aut deorsū
 absolute ferant. sed vt celeri^o tardiusq; feran
 tur. Propter qz at cas nō ē difficile videt.

Dicit q figure ipoz elemētoz nō sūt cā p se mot^o
 ad loca sua. sed cōcause tñ vel coadiuantes. fuerūt eni
 alig q posuerūt h. Et circa h p pmittit delusione suam.
 2° cū dicit. Dubitat eni. J manifestat cā. In p^o pte dicit
 q figure ipoz elemētoz nō sūt cā pñcipalē pp qz fe
 rant sursum vel deorsuz. sic qdā posuerūt ignes qz pyra
 midalis figure ē aut sperice sursum moueri. h magis sūt
 cā ei^o qd est veloci^o aut tardius moueri. nec est difficile
 videre cās pp quas h contingunt. Deinde cū dicit.

Dubitat. n. nūc pp qd lata ferrea r plūbū
 natat in aq. alia autē minora r minozis gra
 uitate: si sunt rotūda aut lōga. puta acus
 deorsū ferunt. Et qre qdā pp puitatē ampli
 us r alia terrea r puluerea vtiq; in aere.

Dubitat. n. nunc cur lātum ferruz plum
 bumq; sup aquaz natat: alia hō minora mi
 nusq; graua si rotūda sint aut lōga vt acus
 deorsum ferunt: r nōnulla ob puitatē vt
 granea auri aliaq; terrea puluerisq; similia
 super aerem natat.

Manifestat cā ex dissolutiōe qdā dubitationū qz p
 pmittit. 2° cū dicit. De his at oib^o. J Dissoluit eas. In p^o
 ma pte dicit q dubitabit aliq; pp quā cās ferrea r plu
 bea q;uis sūt grauiora fm nās cū sūt late figure supna
 tāt aq. cū aut sūt rotūda aut lōga q;uis minora sūt se
 rūt deorsū sic acus. 2° pp qd ptes qdā corp^o gūitate
 hntū r tēra exstia natat i aere sic auri folia. Deū cū dicit

De his at oib^o putare qdē cās esse quead
 modū Democrit^o nō recte hz. Ille eni inqt
 eleuata calida ex aq sursum pellere lata hntū
 uz grauitatē. stricta aut decidere. pauca eni
 eēt cōtrapulsantia ipsis. **S**oportebat eni
 in aere adhuc hoc magis facere queadmo
 dū instat r ille ipse. Sz istās soluit debiliter.
 aut eni nō in vnū ipetuz facere seyn: appel
 lās seyn motuz eoz q sursum ferunt corpus.

Cās igit oīuz hoz eēt putari vt Democri
 tus cēset nō recte se hz. Ille eni dicit ea cali
 da q sursum ex aq ferantur grauium ea q lata
 sunt sustinere: angusta hō dilabi: pauca eni
 ea esse que ipsa offendūt. In aere aut magis
 etiā id ipsuz fieri oportebat vt obicit ille ipse
 obiectiōe hō allata molliter soluit. Dicit eni
 nō in vnum motionē eozum corpus: fieri
 que sursum feruntur.

Dissoluit dubitationes. Et p tagit solutionē Democri
 ti ad ipas r instātiā p ipz. 2° cū dicit. Om aut sūt h. Ipo
 nit dissolutionē verā ex q appet q figure nō sūt cā p se
 mot^o corp^o. h coadiuantes magis. Dicit igit p q nō est
 rectū credere cām istoz eēt quā Democrit^o assignauit. il
 le enim dixit q exalatiōes seu vapores calidi eleuati ex
 aq sursum obuiātia corpi graui hnti latitudinē p pellūt

Argir.

Argir.

Argir.

Argir.

tex. c. 42

tex. c. 43

ips eē sursum. 7 iō facit i sm sistere. corpa at graua stri-
cte fig' statū decidit qz exalatiōes pauce obuiat eis cō-
trapellētes pp similitudinē ipoz. obuiabat aut ipsimet si-
bi qz si hec erat cā qre corpa late figure supserimē in aq
oportebat magis ista ptingere in aere. qm plura calida
sūt in aere qz in aq. q magis expellet pnt. Sz ipe ponēa
in stātiāz hāc debilitet remouet eā. dīc. n. qz exalatiōes
calide eleuare in aere distindunt 7 dispant. Ipsis at dis-
persis seyn nō facit ipetū in vniū vt sursum possit tenere et
repellere suprapositū cōpū: qz ius sit late figure. appel-
lat at seyn motū cōpū: qz ferunt sursum. facit et ad hoc
mobilitas aeris in q aere dēfiozi 7 grossiozi exite inspif-
tant exalatiōes eleuare. 7 iō motus ipsoz fortioze ipe-
tum facit in corpus suprapositū. Deinde cū dicit.

I. c. 44. **Q**uā aut sūt hec qdē facile diuisibilia conti-
nuoz. Hec at min^o: diuisiua at eodē mō. hec
qdē magis. hec at min^o: has eē putādū cās.

I. c. 45 Facile diuisibile qdē igif qz bñ terminabile 7
magis qd magis. **A**er at magis aq talis.
aq at terra. 7 min^o utiqz in vno qz gñe magis
de facili diuisibile: 7 distrahif facilius.

Argir. **C**ū at p̄tinuoz alia facile: alia minus facile
diuidi possint. Et diuisiua mō eodē alia ma-
gis alia min^o: has eē cās est putādū. Ad igi-
tur facile diuisibile est: qd facile terminos su-
scipere pōt: 7 id magis: qd magis. Aer autē
magis est tale: qz aqua: 7 qz magis qz terra
min^o etiā quozqz in genere corpus magis fa-
cile diuiditur: faciliusqz disrumpif.

Ponit solutionē verā dubitationū p̄dictaz ex q appet
pposita cōelo. qd p̄ facit. 2° cū dicit. De grani igif. re-
capitulat. Circa p^m p̄tio p̄mittit qdā ex qb^o dissoluitur
dubitatiōes. 2° cū dicit. hñtia qdē. **E**xplicat solutionē
In p̄tia igif pte volē assignare cās pp qz figure faciūt
ad facilitatē mot^o: 7 nō sūt eā p̄ncipalis ipsoz 7 dissolue-
re dubitatiōes. p̄mittit duo. p̄ qz cōpū: p̄tinuoz qdā
sūt. bñ diuisibilia sūt aer. qdāz min^o talia sūt terra vel aq.
2° qz cōpū: qdā sūt bñ diuisiua: qdā aut male diui-
siua. sūt autē de facili que sūt humida 7 bñ termina-
bilia termino alieno. 7 illa magis que magis talia sūt
aer diuisibilior est qz aqua: qz humidior 7 magis termi-
nabilis qz ipsa. 7 in eodē et genere minus ē magis di-
uisibile. qz magis passibilis qz manus. bñ aut diuisiua
sunt que sūt acute vel angularis figure. 7 ista opz pu-
tare esse causas dubitatioz magis. Deinde cū dicit.

Hñtia qdē igif latitudinē pp multū cōpre-
hēdere sp supmanēt pp nō distrahi qd plus
de facili. **E**cōtrario at hñtia figuras pp pau-
ca cōphēdere ferūt deorsuz pp diuidere fa-
cile. Et in aere mlto magis qnto magis de
facili diuisibilis aq ē. **Q**m at grauitas habet
quādā virtutē sm quā ferf deorsū 7 p̄tinua
ad nō distrahi. Hec itaqz adiuicē cōparent.
Si. n. excedat viri^o grauitatis eā q in p̄tinuo
ad distractionē 7 diuisionē. trāsbibit deorsuz
velocius. si aut debilioz sit supernabit.

Argir. **E**a igif q latitudinē hñt qz mlto cōpre-
hēt iō supra manēt: p̄pterea qd non facile il-

lud disrumpif. **E**a dō q p̄rio mō sese hñt figu-
ris: qz parū cōphēdūt iō deorsuz ferunt: p̄-
pterea qd facile illō diuidūt: 7 in aere multo
magis quo facilius qz aqua diuidif. **L**uz at
7 pōdus aliquas hēat vires qb^o deorsuz fer-
tur. 7 continuo similitudo vt nō disrumpantur.
Hec inter sese cōferre oportet. **S**i vires
enim eas vires q in continuo sunt ad disru-
ptionē diuisionēqz exuperent. **V**im inferet
ipm graue celeriusqz deorsum feret: sin ibe-
ciliores sint supra manebit atqz nabit.

Explicat solutionē dicēs q hñtia latitudinē fig' pp la-
titudinē multū cōphēdūt de corpe supposito eis. 7 qz
nō pnt diuidere eū de facili: qz nō sūt bñ diuisiua supna-
tā eis. cōtrario at hñtia figurā strictā vel et acurā. p̄az
cōphēdūt de corpe supposito eis. 7 iō de facili diuidūt
ipm. tū qz ipa bñ diuisiua sūt. tū qz paucū bñ diuisibile
est pp qd mouet deorsuz p̄ ipz. 7 hoc magis cōtingit in
aere qz in aq qz facilius diuisibile est sic dicit. **E**t Sz
est intelligēdū qz corpa granitatē hñtia hñt quādā vir-
tutē sm quā nata sūt deorsū moueri determinatas. **E**t
sūt corpa p̄tinua hñt quādā virtutē ad nō diuidi. **I**stas
igif virtutes in motū comparare opz que iporum exce-
dat. **S**i eni virtus corpis grauis ad motū deorsū for-
tior sit qz virtus cōtinui ad diuidi. diuidet ipm 7 tran-
sit deorsuz velocius. si aut fuerit debilioz virtutis nō
diuidet: sed superferet ei. **E**t quo apparet qz figura cor-
pū nō est cā essentialis motus ipsoz: sed tū maioris
velocitatis aut tarditatis ipsoz. Deinde cū dicit.

De grani quidem igif 7 leui 7 circa ipsa
accidentibus determinatum sit nobis hoc
modo.

De grani igif atqz leui: 7 de hisce que cir-
ca ipsa accidūt a nobis modo sit definitum.

Recapitulat determinata in hoc 4°: dicens qz sic quā-
dē determinatū sit a nobis de grani 7 leui: simpliciter 7
in respectu. 7 de accidentibus circa ipsa que p̄mo repe-
riunt in corpibus p̄mis. quoz nō cōditoz p̄mus est de
us benedictus in secula seculoz Amen.

Finiunt interpretamēta sanctissimi doctoris Thome
Aquinatis almi ordinis Predicatoruz In tria volumi-
na de celo 7 mundo cū expositionib^o eozū locozū que
p̄fatuz doctor morte p̄uentuz explere nō potuit.

Item textus Aristotelicus cum duplici translatione:
antiqua videlz 7 Joānis Argiropyli que in alijs volu-
minibus alias impressis minime habetur.

Item fr̄s Hieronymi Saronarole Ferrariensis tracta-
tus in quo diuidunt oēs scie uuprime in lucē editus.

Item tabula ordinatissima omniuz questionū que in
toto volumine habetur.

Omnia summa diligentia recognita ac elima-
tissime in inelytis Venetijs impressa per
d. Lucantonium de giunta floren-
tinum. 4. decembris. 1516.
Leonardo lauretano
imperante.

Argir.

In primo libro.

An celi motus naturalis sit.	charta	3
An pbs probet numeri motu simplici puenieter.		3
An due tm sunt magnitudines simplices.		3
An motus celi sit simplex.		3
An circulario omnis sit circa mundi mediū.		3
An vnus corporis sit tm vnus motus simplex.		4
An conuertatur q motus simplex sit tm corporis simplici.		4
An sint alij motus simplices preter eos qui sunt ad medium a medio r circa mediū.		4
An igni conueniat motus circularis.		4
An vni vnum sit contrarium.		4
An linea recta sit perfecta.		4
An motus circularis sit perfectus.		4
An circulus sit de numero perfectoz.		5
An perfecti pcedat imperfectū vel ecōtra.		5
Dubitat in textu cōmēti. 4. an Aꝛ. sibi p̄dicat.		5
Platonis placitū de sursum r deorsuz vniuersi.		5
An celum sit incorruptibile.		6
An celi habeat materiā r quomō differat illa superiorū corporū in ateria ab ista que apud uos.		7
Dubitat an recte Aristoteles pbet celi ingnabile ec̄.		7
An motu p̄rietat inserat naturarū oppositionē.		7
An celum alteretur.		8
An qz alterantur augmentent.		8
An circulari opponat rectum.		9
Dubitat Joannes grāmaticus Aꝛ. demonstrationem quā. f. in tex. cō. 17.		9
Dubitat Joannes grammaticus demonstrationez tex. commen. 30.		10
Dubitat Joānes grāmaticus an sufficiēter pbet Aꝛ. q motu circulari alius motus nō contrariet.		10
An motus planetaruz sit dicendus contrarius motu p̄mi mobilis.		10
Unde sit q motus naturalis intendat in fine.		21
An sint possibiles plures mundi.		24
An vacuum sit fin stoycos.		25
Placita diuersa de mundi inceptioe.		27
Dubitat demonstratio tex. cōmē. 120.		31

In secundo libro.

An celum sit animatum.		38
An in celo dextrum sinistrū r cetera partes loci sint de terminate.		38
An celo quiescēte aliquid moueri posset.		40
Dubitat Aꝛ. demonstratio qua nitit probare sphe ricos esse celos.		42
An in proiectis motus velocior sit in medio.		44
An velocitas motus celi debeat habere tempus determinatum.		45
An in corporibus stellarū sit contrarietas atqz compositio.		46

Quomodo motus atqz lumen causent calorem.		46
Impugnatur causa quam reddit Auerois in superiori problemate.		46
Stellas circūolui in proprijs spheris sensit plato.		49
Quā ob causam luna sit hñs maculā.		49
An corpora celestia spherica sint.		50
An corpora celestia sint animalia.		50
Corpora celestia non causare sonū per eoz motū.		52
An in corporib⁹ celestib⁹ retardet motus sphere inferioris a motu superioris.		52
An recte Aꝛ. vraf demonstratioe circulari.		53
An oēs stelle sint eiusdē nature specificē.		53
Que sit causa diuersitatis in velocitate r tarditate motuum superiorum corporum.		54

In tertio libro.

Quomodo proiecta moueant r quo aer deseruiat motui ascensus r descensus.		72
An simplicia corpa sint dicenda cōponi ex figuris.		80

In quarto libro.

Quare ois trāsmutatio sit a cōtrario in p̄riuz.		86
Canilla Themistius Aꝛ. rationem qua declarat elementa moueri ad sua loca. Auerois respondet r impugnatur.		87
An elementa moueri ad sua loca sit illa moueri ad suā perfectionem.		87
An grania r leuia moueant ab intrinseco.		88
An sit idē pondus in inflato r nō inflato vtre.		89
An aer grauitet in propria sede.		92

Finit.

Registrum.

✠ A B C D E F G H I J K L M
Omnia sunt quaterna preter ✠ et M que sunt terne.

Ine

731

